

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ชุดโครงการ

“การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7”

(30 มกราคม 2557 – 31 มกราคม 2558)

โดย

รองศาสตราจารย์จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ
หัวหน้าชุดโครงการวิจัย

มกราคม 2558

คณะผู้วิจัย

ชุดโครงการ “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม” ระยะที่ 7

Research series on Co-operatives Transformation and Fairtrade

ทีมผู้ทรงคุณวุฒิ :

1. ดร.สีลาภรณ์	บัวสาย
2. ศ.ดร.โสภิต	ทองปาน
3. รศ.สมพร	อิศลิลานนท์
4. คุณเอ็นนู	ซื่อสุวรรณ
5. รศ.ดร.ปัทมาวดี	โพชนกุล
6. คุณลดาวัลย์	คำภา
7. คุณกฤษณา	อุทยานิน
8. อาจารย์เชิญ	บำรุงวงศ์
9. นายแพทย์สมเกียรติ	ชาติธีร
10. รศ.ดร.ธงชัย	สุวรรณลิขิต
11. ผศ.ดร.ณรงค์	กู้เจริญประสิทธิ์
12. ดร.ปรีชา	สิทธิกรณ์ไกร
13. รศ.ดร.สาโรช	อังสุมาลิน

ทีมงานประสานงานกลาง :

หน่วยงานต้นสังกัด

1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มก.
2. นางสาวสายสุดา	ศรีอุไร	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มก.
3. นางสาวพรติมา	คงศรี	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มก.
4. นายสุพจน์	สุขสมงาม	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มก.
5. นางสาวจินตหรา	นกเงิน	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มก.
6. นายพรพงษ์	แสงนาคสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์	คณะเศรษฐศาสตร์ มก.
7. นางสาวปรีญาพร	นุ่งทอง	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มก.
8. นางสาวอรวิภา	มากมิ่ง	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มก.
9. นายภูมิ	จันทชุม	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มก.
10. นางสาวนรภัทร	ก้อนสมบัติ	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มก.

นักวิจัยภายใต้ชุดโครงการ :

หน่วยงานต้นสังกัด

1. คุณวินัย	เมษดำ	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
2. คุณสุกัญญา	มาลัยรุ่งสกุล	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงราย
3. ผศ.ดร.ร่วมจิตร	นกเขา	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร
4. คุณเอกชัย	ยุทธชัยวรกุล	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสิงห์บุรี
5. คุณสมชาย	สว่างจิตร	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
6. คุณดวงรัตน์	ชูสระคู	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
7. คุณผกาวรรณ	วันดี	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
8. คุณณัฐฤกษ์ศักดิ์	ผู้ปรารถนาสิทธิ์	ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย
9. คุณจันทร์จีฟ้า	นวลศรี	ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย
10. คุณกรรณิภา	เชียวโมรา	ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย
11. คุณปานรวี	ศรีนอก	ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย
12. คุณบสพร	ศรีสว่าง	ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย
13. อาจารย์พรทิพย์	ต้นติวงศ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
14. ผศ.สพ.ญ.รุ่งสวรรค์	วรรณสุทธิ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
15. อาจารย์อรัญญา	ภูรอด	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
16. ผศ.ประดิษฐ์	คำหนองไผ่	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
17. ผศ.สมใจ	เปรมสมิทธิ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
18. อาจารย์ชาติชาย	โยเหลา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
19. อาจารย์พรพนม	คำมุงคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
20. อาจารย์สุภาพร	ร่มโพธิ์ไทร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
21. อาจารย์สัมพันธ์	จำปาศรี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
22. อาจารย์อมร	อัครวงศานนท์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
23. อาจารย์สุกัญญา	ชัยพงษ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
24. อาจารย์ไตรภพ	บุญธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
25. รศ.ศานิต	แก้วเอี่ยม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
26. คุณนิคม	เพชรผา	เครือข่ายคุณคำข้าวคุณธรรม
27. คุณอดุลย์	โคลนพันธ์ุ	เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ
28. คุณจำปา	สุวะไกร	เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ
29. คุณอรุณ	นวราช	สามพรานริเวอร์ไซด์
30. คุณดิษยา	ยศพล	สามพรานริเวอร์ไซด์
31. คุณสุทิศ	จิราวุฒิพงษ์	สามพรานริเวอร์ไซด์
32. คุณชฎทิพร	แม้งเกร็ด	สามพรานริเวอร์ไซด์

คำนำ

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ชุดโครงการ “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7” สัญญาเลขที่ RDG5740001 เป็นการรายงานการดำเนินการวิจัยในช่วงเวลาเดือนมกราคม 2557 ถึง เดือนมกราคม 2558 ที่มุ่งเน้นไปที่การขับเคลื่อนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) ภายใต้แนวคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving UP the Value Chain) ตามกรอบวิจัยที่ถูกออกแบบในรูปของ Logical Framework เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในภาคีการวิจัย องค์ความรู้/นวัตกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลง เครือข่ายที่เกิดจากวิจัย PAR ทั้งเครือข่ายธุรกิจและวิชาการตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบาย

ผลการดำเนินการวิจัยเป็นไปตามแผนการวิจัย มีผลผลิตการวิจัยทั้งตัวแบบนวัตกรรม คุณลักษณะ/สมรรถนะที่พึงประสงค์ของกลุ่มเป้าหมาย ตัวแบบ/เครือข่ายธุรกิจ ในแนวทางของการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน กิจกรรมการดำเนินงาน/ธุรกิจ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และมีข้อเสนอสำหรับการวิจัยที่สำคัญ คือการสร้างภาคีภายใต้โครงการความร่วมมือที่มีพลังในการขับเคลื่อนและขยายผลการยกระดับมูลค่าเพิ่มไปสู่กลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง ในการยกระดับกิจกรรมการยกระดับกระบวนการผลิต/สร้างสรรค์ และการยกระดับผลิตภัณฑ์สู่การสร้างขบวนการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจชุมชน และเชื่อมโยงธุรกิจชุมชนสู่สากล ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรม และการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีศักดิ์ศรี

ใคร่ขอขอบคุณผู้บริหารและบุคลากร สกว. ที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิจัยทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยเพื่อการบรรลุผลสำเร็จตามระบบการวิจัยที่กำหนด

(รองศาสตราจารย์ จุฑาทิพย์ ภัทราวาท)

หัวหน้าชุดโครงการวิจัย

มกราคม 2558

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานผลการวิจัย ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม (The DC&F) ระยะที่ 7 ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การขับเคลื่อนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) ภายใต้แนวคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving UP the Value Chain) ตามกรอบวิจัยที่ถูกต้องแบบในรูปของ Logical Framework เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ตลอดจนกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในภาคการวิจัย องค์ความรู้/นวัตกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลง เครือข่ายที่เกิดจากวิจัย PAR ทั้งเครือข่ายธุรกิจและวิชาการตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบาย

ภายใต้กรอบการวิจัยในปีแรกนั้นทีมกลยุทธ์จะเน้นทำหน้าที่ใน 4 บทบาท เพื่อสนับสนุนการวิจัยของโครงการวิจัย ทั้ง 7 โครงการโดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มตามเป้าหมายการวิจัย คือ **กลุ่มแรก** เป็นโครงการวิจัยที่ มุ่งเน้นการพัฒนาาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขัน ประกอบด้วย 3 โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านกลไกหน่วยงานราชการ โครงการส่งเสริมระบบการเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันการศึกษาและโครงการส่งเสริมระบบการเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร **กลุ่มที่สอง** เป็นโครงการวิจัยที่มุ่งเน้นการยกระดับมูลค่าเพิ่มในสินค้ายุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 2 โครงการ ได้แก่ โครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์และโครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ **กลุ่มที่สาม** เป็นโครงการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer shop สู่ชุมชนเชื่อมโยงสินค้าชุมชนสู่สากล

ผลการดำเนินการวิจัยเป็นไปตามแผนการวิจัย ยกเว้นโครงการพัฒนาระบบการเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันการศึกษา ที่เซ็นสัญญาการวิจัยล่าช้าไป 4 เดือน เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงกลุ่มเป้าหมายการวิจัย การดำเนินการภายใต้กระบวนการวิจัยเป็นไปตามแผนการวิจัย ประกอบด้วย การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การรณรงค์ภาคีเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อวางตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ของโครงการ การออกแบบและวางแผนธุรกิจ/แผนดำเนินงานของการส่งเสริมระบบการเรียนรู้ การนำไปสู่การปฏิบัติและประเมินผลเบื้องต้น โดยในส่วนของทีมกลยุทธ์ได้ดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้น 34 กิจกรรม มีผู้เข้ามามีส่วนร่วม 1,435 คน 34 องค์กร ประกอบด้วยองค์กรในประเทศ 31 องค์กร องค์กรต่างประเทศ 3 องค์กร ใช้ชุดความรู้ในการจัดการความรู้ จำนวน 28 ชุดความรู้ โดยมุ่งไปที่การปรับทัศนคติ วิธีคิดและการเพิ่มความรู้ทักษะในการบริหารจัดการภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคีผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิจัย ก่อให้เกิดผลผลิตทั้งตัวแบบนวัตกรรม คุณลักษณะ/สมรรถนะที่พึงประสงค์ของกลุ่มเป้าหมาย ตัวแบบ/เครือข่ายธุรกิจ ในแนวทางของการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน กิจกรรมการดำเนินงาน/ธุรกิจ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ซึ่งมากขึ้นอยู่กับแผนงานวิจัยของแต่ละโครงการและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการวิจัยโดยพิจารณาในแนวทางของ Force Field Analysis ซึ่งประกอบไปด้วย ปณิธาน/ค่านิยมส่วนของภาคี วัตถุประสงค์/เป้าหมายรวมของภาคี

ทุนความรู้และระบบการทำงานที่เป็นอยู่เดิมของภาคี โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการยกระดับมูลค่าเพิ่ม และนโยบายรัฐที่ส่งผ่านมายังภาคีกลุ่มเป้าหมาย พบว่าปัจจัยด้านปณิธาน/ค่านิยมร่วม วัตถุประสงค์/เป้าหมายรวมของภาคี เอื้อต่อการดำเนินการวิจัยอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านทุนความรู้และบริบทการดำเนินงานเดิมของภาคี โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกและนโยบายรัฐอยู่ในระดับน้อย

ข้อจำกัดและอุปสรรคในการดำเนินการวิจัยตามกรอบแนวคิด การสร้างมูลค่าเพิ่ม (Moving Up Value Chain) ได้แก่ 1) ผู้นำกลุ่ม/องค์กร สหกรณ์ เกษตรกร และผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจใน บริบทโลกใหม่ ดังนั้น จึงยังขาดวิสัยทัศน์การเชื่อมโยงโซ่คุณค่าในธุรกิจ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันในธุรกิจ จึงเป็นข้อเสียเปรียบ ดังที่เห็นปรากฏการณ์ที่เกษตรกร และผู้ประกอบการรายย่อยยังถูกเอารัดเอาเปรียบ อย่างที่ไม่ควรจะให้เกิดขึ้นเช่นในปัจจุบัน 2) นโยบายรัฐ ที่ดำเนินการส่งเสริม เกษตรกร และผู้ประกอบการรายย่อย มักไม่ได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จไปที่ การยกระดับ ทักษะคน วิถีคิด ความรู้-ทักษะ และการสร้างสมรรถนะ ในการมองภาพใหญ่ในระบบเศรษฐกิจใหม่(New Economy)ที่จะนำไปสู่การยกระดับสมรรถนะ และการสร้างมูลค่าเพิ่มในอาชีพของกลุ่มเป้าหมาย ส่วนใหญ่เป็นการนำ กลุ่มเป้าหมายมาเข้าร่วมกิจกรรม ตามกรอบงบประมาณ ที่กำหนดไว้เพียง จำนวนคน จำนวนวัน ที่เข้าร่วมกิจกรรม เท่านั้น ซึ่งนอกจากไม่สามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้แล้ว ยังส่งผลกระทบต่อภารกิจการประกอบอาชีพของกลุ่มเป้าหมายอีกด้วย 3) ผู้ประกอบการเอกชนแฝงตัวใช้ โครงการความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ ดำเนินการโครงการที่เอื้อประโยชน์ทางธุรกิจของตน ทำให้เกษตรกร และผู้ประกอบการรายย่อยตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ 4) กฎหมายสหกรณ์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องทางธุรกิจ ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมการสร้างสมรรถนะการแข่งขันของ สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการรายย่อย 5) ภารกิจของหน่วยราชการที่มีการดำเนินงานซ้ำซ้อน นอกจากไม่สามารถสานต่อนโยบาย การบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานรัฐแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อการทำงานของสถาบันเกษตรกร เกษตรกร และผู้ประกอบการรายย่อย ทั้งด้านรายได้ รายจ่าย และสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ไม่เป็นมืออาชีพ 6) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสหกรณ์ ยังไม่เข้าใจ และเข้าถึงแก่นแท้ใน ตัวแบบธุรกิจสหกรณ์ ดังนั้น จึงมักเห็นแนวทางการส่งเสริมสหกรณ์ที่มักเกิดจากนโยบาย Top Down ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาสมรรถนะการแข่งขันของประชาชน โดยกลไกขององค์กรที่ประชาชนเป็นเจ้าของอย่างแท้จริง และ 7) การขับเคลื่อนการสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์ และบริการในกลุ่มเป้าหมายเกษตรกร และผู้ประกอบการรายย่อย ต้องดำเนินการ ในกรอบ แนวทางการสร้างทักษะจากประสบการณ์ตรง และควรดำเนินการ อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และทำอย่างครบวงจร ซึ่งจำเป็นต้อง มี วัฒนธรรม บุคลากรเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ทุนความรู้ เทคโนโลยี เงินทุน กฎหมาย ฯลฯ

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยในระยะต่อไป ที่สำคัญคือการสร้างภาคีภายใต้โครงการความร่วมมือที่มีพลังในการขับเคลื่อนและขยายผลการยกระดับมูลค่าเพิ่มไปสู่กลุ่มเป้าหมายในวงกว้างทั้งภาคีในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้กรอบการวิจัยที่กำหนดไว้ในห้วงเวลาปีที่ 2 และ 3 ที่เน้นในการยกระดับกิจกรรม (Functional Upgrading) การยกระดับกระบวนการผลิต/สร้างสรรค์ (Process Upgrading) และการยกระดับผลิตภัณฑ์ (Product Upgrading) สู่การสร้างขบวนการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจชุมชน และเชื่อมโยงธุรกิจชุมชนสู่สากล ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในประเด็นของการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรม การก้าวสู่การเป็นประเทศรายได้สูง และมีความพร้อมในการก้าวสู่ ประชาคมอาเซียนอย่างมีศักดิ์ศรี

สารบัญ

หน้า

รายชื่อคณะผู้วิจัย	
คำนำ	
บทสรุปผู้บริหาร	(a)
สารบัญ	(i)
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
คำถามวิจัย	6
วัตถุประสงค์	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
ขอบเขตการวิจัย	8
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	8
กรอบแนวคิดการวิจัย	11
กรอบแนวทางการวิจัย	12
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	14
แนวคิดการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์และตัวแบบธุรกิจในบริบทโลกใหม่	14
แนวคิดการพัฒนาการศึกษา-การเรียนรู้ในบริบทโลกใหม่	18
ทบทวนความรู้/นวัตกรรมของชุดโครงการฯ	22
บทที่ 3 ผลการขับเคลื่อนการวิจัยของชุดโครงการฯ ปีแรก	32
ระบบการขับเคลื่อนการวิจัยตาม Logical Framework และเป้าหมายการวิจัย	32
ภาคีในการขับเคลื่อนโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการฯ	33
กรอบการขับเคลื่อนการวิจัยในปีแรก	34
บทบาทของทีมนักยุทธศาสตร์ชุดโครงการฯ	35
การขับเคลื่อนเสาหลักกลยุทธ์	36
ชุดความรู้และนวัตกรรมที่ใช้ในการสนับสนุนโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการฯ ในปีแรก	38
ผลลัพธ์จากการวิจัยภายใต้ชุดโครงการ DC&F	39
สรุปภาพรวมผลลัพธ์การวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์ในปีแรก	43

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 4 ข้อค้นพบจากการวิจัยและข้อเสนอแนะ	49
ข้อค้นพบจากการวิจัย	49
ข้อจำกัด/อุปสรรค ในการขับเคลื่อนการวิจัยตามกรอบแนวคิด การยกกระดืบ	50
มูลค่าเพิ่ม(Moving up value chain)	
ข้อเสนอสำหรับผลการวิจัยในระยะต่อไป	51
เอกสารอ้างอิง	53
ภาคผนวก	
ภาคผนวกที่ 1 : ตารางกิจกรรมชุดโครงการฯ	1-1
ภาคผนวกที่ 2 : รายงานการประชุมชุดโครงการฯ	2-1
ภาคผนวกที่ 3 : ภาพกิจกรรมชุดโครงการฯ	3-1
ภาคผนวกที่ 4 : สื่อ สิ่งพิมพ์ และชุดความรู้ที่ใช้ในชุดโครงการฯ	4-1

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1.1	แนวคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up the value chain) ประยุกต์จาก Stan Shih's Smiling Curve	9
1.2	กรอบแนวคิดการวิจัยชุดโครงการฯ ระยะที่ 7	12
1.3	กรอบแนวทางการวิจัยชุดโครงการฯ ระยะที่ 7	13
2.1	กรอบคิด ความเชื่อมโยงระหว่างวิถีอาชีพและวิถีการดำเนินชีวิต	21
2.2	โมเดลของการบูรณาการใช้อุปทาน	26
2.3	แผนที่ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนธุรกิจฐานสังคมสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11	29
3.1	Logical Framework ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์ และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7	33
3.2	ภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย DC&F ปีที่หนึ่ง	34
3.3	บทบาทที่มกลยุทธ์ของชุดโครงการฯ ในการขับเคลื่อนการวิจัยในปีแรก	35
3.4	บทบาทของทีมกลยุทธ์ของชุดโครงการ	36
3.5	บทบาทของทีมกลยุทธ์ในการสนับสนุนการวิจัย	38
3.6	ชุดความรู้/นวัตกรรมที่ใช้ในการสนับสนุนโครงการวิจัยปีแรกของทีมกลยุทธ์	38
3.7	ข้อสรุปภาพรวมผลลัพธ์การวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์ในปีแรก ของชุดโครงการ DC&F	48
4.1	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนการวิจัยภายใต้กรอบการยกระดับมูลค่าเพิ่ม ของชุดโครงการ DC&F	49
4.2	ผลการประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัย ตามกรอบ Logical Framework	50
4.3	กรอบแนวทางการวิจัยในระยะต่อไป	52

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางในหลายประเทศ ได้สร้างความตระหนักแก่ประชาคมโลกให้หันมาใส่ใจในการพัฒนาตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) มากขึ้น โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ก่อให้เกิดสมดุลทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยภายใต้ช่วงเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ ให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน คนไทยกินดีอยู่ดี มีความเสมอภาคและเป็นธรรม โดยมียุทธศาสตร์สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน (Growth and Competitiveness) เพื่อหลุดพ้นจากการเป็นประเทศรายได้ปานกลาง การสร้างโอกาสบนความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของคนในสังคม (Inclusive Growth) การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Growth) และการปรับสมดุลการพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ (สภาพัฒน์, 2556) นอกจากนี้ยังมีความท้าทายใหม่ของการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี พ.ศ.2558 ภายใต้แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ที่ได้กำหนดลักษณะสำคัญของประชาคมอาเซียนไว้ 4 ประการ ได้แก่ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกันและการเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์ (สำนักอาเซียน, 2550) จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมและเร่งปรับตัวรองรับความท้าทายอย่างเต็มรูปแบบ

เมื่อหันมาพิจารณาบริบทของประเทศไทยในปัจจุบันซึ่งประกอบไปด้วยภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร ซึ่งมีสัดส่วนรายได้ต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (GDP) คิดเป็นร้อยละ 12 และ 88 ตามลำดับ (สภาพัฒน์, 2553) และแม้ว่าสัดส่วนรายได้ภาคเกษตรต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติจะเป็นเพียงร้อยละ 12 ของ GDP แต่ไทยมีรายได้จากภาคธุรกิจการเกษตรสูงถึงร้อยละ 42 ของ GDP (World Bank 2012)

ในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างการตลาดสินค้าเกษตรโดยมีสาเหตุสำคัญที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงด้านอุปสงค์ของผู้บริโภคที่มีฐานะดีขึ้น การประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการธุรกิจ และการพัฒนารูปแบบสถาบันแบบใหม่ ทำให้ธุรกิจเกษตรขนาดใหญ่ เกิดความได้เปรียบจากการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) ส่วนหนึ่งมาจากการควบรวมธุรกิจในแนวนอนและแนวตั้ง (Horizontal and Vertical Integration) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจาก “ตลาดโภคภัณฑ์” สู่ “ตลาดผลิตภัณฑ์” ซึ่งทำให้ซัพพลายเออร์มาเกิด เริ่มมีบทบาท

สำคัญในกลุ่มผู้บริโภคทุกระดับ ผลการศึกษาของทีดีอาร์ไอ (นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ, 2555) พบว่า การตลาดสมัยใหม่ที่มีห้างค้าปลีก (Supermarket) ขนาดใหญ่เป็นกลไกสำคัญในระบบธุรกิจ การเกษตร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบองค์กรการทำธุรกิจ (Organizational Change) อาทิ เช่น ระบบจัดซื้อจากส่วนกลาง การซื้อแบบมีข้อตกลงและเกิดกติกาสถาบันใหม่ (Institutional Change) อาทิเช่น การกำหนดมาตรฐานสินค้าของเอกชนที่เน้นคุณภาพและความปลอดภัยของอาหาร และการทำพันธสัญญาการเกษตร (Contract Farming) ระหว่างเกษตรกรกับผู้ประกอบการ

สถานการณ์การค้าสมัยใหม่ดังกล่าวข้างต้น เป็นผลของการจัดการโซ่อุปทานในระบบ ธุรกิจการเกษตร ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความสัมพันธ์ในตลาดจากเดิมซึ่งเกษตรกร รายย่อยจำหน่ายสินค้าแก่พ่อค้าคนกลางหลายชั้นตอนผ่านตลาดรวบรวม ตลาดค้าส่ง ตลาดค้าปลีก จึงถึงมือผู้บริโภค มาเป็นผู้ค้าปลีกหรือผู้ส่งออก ซึ่งขายโดยตรงกับเกษตรกรโดยมีความสัมพันธ์ ระหว่างกันและใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างใกล้ชิดและมีข้อตกลงการผลิตสินค้าตาม มาตรฐานที่กำหนดขึ้น ประเด็นท้าทายสำหรับประเทศไทยในฐานะที่เป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรราย สำคัญของโลก (อันดับ 8) คือการกำหนดตำแหน่งด้านการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตร ซึ่งจะ เลือกเข้าไปจำหน่ายในตลาดใดระหว่างตลาดโลกที่มีมาตรฐานด้านสุขอนามัยอย่างเข้มข้นซึ่งต้องการ ความรู้และทักษะทั้งด้านการผลิตและการบริหารจัดการตลาดระดับสูง หรือตลาดใหม่ในระดับ ภูมิภาค ระดับประเทศ/ท้องถิ่นที่ต้องการการคิดสร้างสรรค์ที่เชื่อมต่อกับผู้บริโภคด้วยคุณค่าหรือ ความรู้สึกร่วมได้ นอกจากนี้จะต้องคำนึงว่าทำอย่างไรจึงจะสร้างสมรรถนะและความสามารถในการ แข่งขันให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อยซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศได้ เชื่อมโยงกับระบบธุรกิจได้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

ข้อมูลของ World Economic Forum (WEF, 2013) ที่มีการประเมินเปรียบเทียบการ พัฒนาเศรษฐกิจของไทยกับประเทศที่มีการพัฒนาในระดับเดียวกัน ชี้ว่าประเทศไทยอยู่ในช่วงปลาย ของการพัฒนาที่ใช้ประสิทธิภาพเป็นหลักและกำลังเปลี่ยนเข้าสู่การขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจ ฐานความรู้ (Knowledge Economy) ซึ่งต้องเร่งพัฒนาเพื่อลดจุดอ่อนที่มีอยู่หลายประการ ได้แก่ การศึกษา เทคโนโลยี การพัฒนาฝีมือแรงงานและข้อวิจัยเชิงโครงสร้างพื้นฐานที่เกื้อหนุนการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของสถาบันเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย ที่เสนอแนวทางการแก้ปัญหา เพื่อหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางและการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ตลอดจนลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเห็นควรดำเนินการเป็น 3 แนวทาง ได้แก่ การสร้างภาวะ ผู้นำในการพัฒนา (Development Leadership) การขับเคลื่อนกลยุทธ์การพัฒนาแบบร่วมกันได้ ประโยชน์ (WIN-WIN Strategy) และการประสานแนวรับภาคีการพัฒนา (Coordinative Development) (TDRI, 2556) นอกจากนี้สภาพัฒน์ได้กล่าวถึงประเด็นท้าทายที่คนในสังคมต้อง รู้เท่าทันและเตรียมรองรับสำหรับเส้นทางสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่ท้าทายการส่งออกมากกว่าร้อยละ 60 ด้วยการรักษารฐานการผลิตและตลาดเดิม ตลอดจนขยายฐาน

ใหม่ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการยกระดับผลิตภัณฑ์ (Product Upgrading) การยกระดับกระบวนการผลิต (Process Upgrading) และการยกระดับสู่กิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น (Functional Upgrading) (สภาพัฒน์, 2556) ซึ่งในปัจจุบันมีหลายหน่วยงาน รวมทั้งกระทรวงพาณิชย์ ได้จัดทำแผนแม่บทกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ.2555-2564 และได้กำหนดยุทธศาสตร์ การยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving Up Value Chain) ส่งเสริมการปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศ สู่การค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานสังคม (Social Economy) โดยนำความต้องการของสังคมเป็นตัวสร้างตลาดขึ้นมา (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2555)

ในส่วนของชุดโครงการ “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม” (The DC&F) ซึ่งเพิ่งเสร็จสิ้นการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 6 ในเดือนตุลาคม 2556 เป็นการต่อยอดการดำเนินการวิจัย เพื่อหาแนวทางในการนำนวัตกรรม ตัวแบบธุรกิจฐานสังคม (Social Economy Enterprise : SEE) เพื่อใช้เป็นตัวจักรในการสร้างสรรค์คุณค่า (Value Use Creation) และสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) แก่ผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการเชื่อมโยงภาคีพันธมิตร (Strategic Partner) เพื่อนำผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคในตลาดเป้าหมาย ในแนวทางการค้าที่เป็นธรรม (Fair Trade) ซึ่งผลงานวิจัยภายใต้ชุดโครงการฯ ได้ชี้ให้เห็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นผลงานสร้างสรรค์ของธุรกิจฐานสังคม ประกอบด้วย

- การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Growth) ด้วยการเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจแก่ภาคีพันธมิตรที่เข้ามามีส่วนร่วมการวิจัย จำนวน 596 องค์กร เกษตรกร 1,818 ราย ผู้ประกอบการรายย่อย 236 ราย

- การปรับเปลี่ยนการผลิตสู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Growth) และเข้าสู่กระบวนการปรับเปลี่ยนการผลิตไปสู่การผลิตตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี (GAP) แก่เกษตรกรรายย่อยจำนวน 3,008 ราย ครอบคลุมเนื้อหากาที่เพาะปลูก 120,320 ไร่

- การสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำ (Inclusive Growth) ในการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตและตลาด โดยใช้กลไกของตัวแบบธุรกิจฐานสังคมในการเชื่อมโยงความร่วมมือกับภาคีพันธมิตรภายใต้โซ่อุปทานในการดำเนินธุรกิจ ในแนวทางการค้าที่เป็นธรรม มีเกษตรกรที่เข้ามามีส่วนร่วมจำนวน 234 ราย สถาบันเกษตรกร/สหกรณ์ 40 แห่ง ผู้ประกอบการรายย่อย 303 ราย โดยพบว่าภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วมในธุรกิจ มีรายได้เพิ่มจากเดิม 10-15 เปอร์เซ็นต์ สามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายการตลาดได้ 10-25 เปอร์เซ็นต์

- ผลงานวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุดความรู้และนวัตกรรมส่งเสริมธุรกิจฐานสังคม ประกอบด้วย ชุดความรู้การสร้างแบรนด์เชิงคุณค่า กรอบการพัฒนาระบบคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม (Value Network and Fair Trade Platform : VN & F Platform) กรอบทิศทางการพัฒนาธุรกิจฐานสังคม (SEE Strategy Map) ชุดความรู้การบริหารจัดการตลาดชุมชน ชุดความรู้การผลิตผลไม้ GAP ด้วยจิตสำนึก ชุดความรู้การพัฒนาผู้นำเชิงคุณค่า ชุดความรู้การจัดการเชิงกลยุทธ์สู่การค้า

เปลี่ยนแปลงในองค์กร ชุดความรู้การจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจ ชุดความรู้การบริหารความเสี่ยงในธุรกิจ คู่มือการจัดการร้านค้าปลีกชุมชน คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานสินค้า Farmer Shop แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมการออมและการจัดสรรทุนเพื่อสวัสดิการชุมชน

- ตัวแบบธุรกิจที่เป็นทางเลือกของประชาชน ในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม เครือข่ายคุณค่าผลไม้คุณภาพ กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน ตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop เครือข่ายคุณค่ายางพาราไทย เครือข่ายคุณค่าข้าวหอมมะลิสหกรณ์ไทย โดยข้อสรุปได้ดำเนินการในรูปแบบของศูนย์เรียนรู้มีชีวิต (Living Learning Center) จำนวน4แห่งเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สู่สาธารณะชน นอกจากนี้ยังมี ศูนย์สารสนเทศสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์เป็นกลไกสนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สนใจในวงกว้าง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และวารสารคนสหกรณ์

ข้อค้นพบจากการวิจัยชี้ให้เห็น ช่องว่างในการพัฒนาประเทศระหว่างนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่มีต่อกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1. ขาดกลไกและระบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะการแข่งขัน ที่สามารถเข้าถึงและสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย ให้ปรับเปลี่ยนทัศนคติ วิถีคิด ความรู้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอย่างชาญฉลาด มีอำนาจต่อรอง สามารถเชื่อมต่อตลาดได้อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม และมีความเข้าใจในการสืบทอดอาชีพอย่างมั่นคงและก้าวไกล

2. ขาดสถาบันที่เข้มแข็ง ในการทำหน้าที่เป็นกลไกในการจัดการธุรกิจ เพื่อสร้างคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้การประกอบอาชีพและการยกระดับการชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย

3. โครงสร้างการตลาด สำหรับปัจจัยการผลิตและผลผลิตทางการเกษตร ไม่เอื้อต่อเกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย อันเนื่องมาจากนโยบายเดิม ข้อตกลงการค้าเสรี กฎหมายและกฎระเบียบที่เปิดโอกาสให้แก่ผู้ประกอบการทุนข้ามชาติรายใหญ่ ที่มีความสามารถในการลงทุนในเทคโนโลยีที่มีความได้เปรียบเชิงแข่งขันมากกว่าเกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาความเหลื่อมล้ำ

4. ขาดการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพ และการยกระดับสมรรถนะในการแข่งขันแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อยอย่างเป็นรูปธรรม โดยพบว่าการแบ่งส่วนราชการและภารกิจของหน่วยงานรัฐ ในการส่งเสริมเกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อยยังแยกกันระหว่างการส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิต การส่งเสริมมาตรฐานการผลิต การส่งเสริมการตลาดภายในประเทศและการตลาดต่างประเทศ ซึ่งเป็นช่องว่าง (Gaps) ในเชิงนโยบายและการปฏิบัติสู่การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข และที่สำคัญการชีวิตการดำเนินภารกิจของหน่วยงานรัฐ ยังมุ่งเน้นไปที่ตัวเลขเชิงปริมาณ มิได้

มองในเชิงคุณภาพ ตัวอย่างเช่น กรณี การส่งเสริมการทำนา GAP แก่เกษตรกร ในหน่วยงานส่วนใหญ่มีการบูรณาการความร่วมมือกันก็จริงแต่ไปเพิ่มเรื่องจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมเรื่อง GAP เพียง 3 วัน แต่ไม่มีกลไกการติดตามส่งเสริม และให้การรับรองมาตรฐานแก่เกษตรกรอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม สถานการณ์ดังกล่าวเป็นกรณีตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นการเกิดช่องว่างระหว่างนโยบายและการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การปรับเปลี่ยนสู่การปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5. กลุ่มผู้บริโภคที่เป็นประชาชนทั่วประเทศส่วนใหญ่ ยังไม่ตระหนักเห็นความสำคัญในเรื่องการบริโภคอาหารปลอดภัย เพราะขาดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบจากการบริโภคอาหารปนเปื้อนสารเคมีที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บ ดังสถิติการตายของคนไทยด้วยโรคมะเร็งสูงเป็นอันดับหนึ่งในรอบ 30 ปี ซึ่งเป็นสัญญาณว่าสังคมไทยกำลังเผชิญกับความเสี่ยงด้านสารเคมีและมลพิษ และพบว่าผู้ป่วยที่มีสาเหตุจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสูงขึ้นทุกปี ไม่น้อยกว่าปีละ 400,000 คน (ก่าพล จินดาวัฒนะ, 2551) แต่พบว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังคงบริโภคพืชผักผลไม้โดยทั่วไปมากกว่า สินค้าอาหารปลอดภัย เนื่องจากมีราคาถูกกว่าและมีจำหน่ายในตลาดทั่วไปมากกว่า

ผลการวิจัยของชุดโครงการฯ จนถึงระยะที่ 6 ได้ชี้ให้เห็นถึงโอกาสของการใช้กลไก “ธุรกิจฐานสังคม” ในการลดช่องว่างเชิงนโยบายและการปฏิบัติสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนธุรกิจฐานสังคม (SEE Strategy Map) ซึ่งมีภาคีภาคชุมชน ขบวนการสหกรณ์ ภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมซึ่งนำไปสู่ข้อสรุปที่ชี้ให้เห็นผลลัพธ์ในการยกระดับความสามารถในการแข่งขัน การสร้างโอกาสของความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน การปรับเปลี่ยนสู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการยกระดับการผลิตที่ได้มาตรฐานสากลของเกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย อีกทั้งตัวแบบธุรกิจที่สร้างภาคีพันธมิตรธุรกิจ ภายใต้โซ่คุณค่าที่สามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าและบริการ ตลอดจนการสร้างสรรคกลไกการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงเกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อยให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงมีข้อเสนอเชิงนโยบาย 3 ประการ ได้แก่ **ประการที่หนึ่ง** การเผยแพร่แนวคิด “ธุรกิจฐานสังคม” แก่ผู้นำชุมชน กรรมการสหกรณ์ นักศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อการยกระดับสมรรถนะแก่สถาบันเกษตรกรให้เป็นองค์กรที่ใช้เป็นกลไกในการยกระดับสมรรถนะการแข่งขันของประชาชนที่ศรัทธาและเชื่อมโยงใน “คุณค่าสหกรณ์” สู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกันในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปพร้อมๆ กัน **ประการที่สอง** การพัฒนาระบบและกลไกการจัดการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะการแข่งขันแก่ผู้ประกอบการรายย่อย นักเรียน นักศึกษา และประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทสรุป “การจัดการธุรกิจฐานสังคม” เพื่อลดช่องว่างเชิงนโยบายและด้านรายได้ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และ**ประการที่สาม** การศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตร เพื่อรักษาฐานส่วนแบ่งการตลาดเดิมของสินค้าเกษตรไทย และการเชื่อมโยงธุรกิจสู่สากลด้วยการสร้างภาคีพันธมิตรธุรกิจในระดับภูมิภาคและระดับโลก (Regional and Global Supply Chain) เพื่อการบรรลุ

วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ เพื่อเป็นการสนับสนุนการวิจัยตามกรอบประเด็นยุทธศาสตร์การวิจัยของสกว. (Strategy Research Issues : SRI) และยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy) การวิจัยของโครงการในระยะที่ 7 นี้ จึงจะมุ่งเน้นในการวิจัย 2 กลุ่ม การวิจัย ในการใช้กลไกของธุรกิจฐานสังคมสู่การยกระดับการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์และบริการของเกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ประเทศ โดยการวิจัย **กลุ่มแรก** เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงการยกระดับสมรรถนะแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อยสู่การเป็นมืออาชีพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ประเทศซึ่งแบ่งเป็น 4 โครงการ ประกอบด้วย **โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขัน** ประกอบด้วยการพัฒนาที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ คลังความรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วารสารและสื่อเรียนรู้เพื่อการเผยแพร่สู่สาธารณะ **โครงการพัฒนาระบบการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันการศึกษา** **โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ** และ**โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร** **กลุ่มที่สอง** เป็นการศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มสำหรับสินค้าเกษตรบางชนิด ประกอบด้วย 3 โครงการ ได้แก่โครงการวิจัยแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ โครงการวิจัยแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ และโครงการวิจัยแนวทางการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop สู่ชุมชนและเชื่อมโยงธุรกิจกับประชาคมอาเซียน

1.2 คำถามวิจัย

1.2.1 ตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของประชาชน ภายใต้กลไกสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐ และสถาบันเกษตรกร ควรมีองค์ประกอบอย่างไร จึงจะช่วยเสริมพลังซึ่งกันและกันในการสร้างสมรรถนะแก่เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ

1.2.2 แนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up value chain) ข้าวอินทรีย์ควรดำเนินการภายใต้ระบบและกลไกอย่างไรจึงจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความสามารถในการแข่งขันแก่เกษตรกรรายย่อยตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ประเทศ

1.2.3 แนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up value chain) ผักอินทรีย์ควรดำเนินการภายใต้ระบบและกลไกอย่างไร จึงจะสามารถนำประโยชน์สู่เกษตรกรรายย่อยและผู้บริโภคได้อย่างยั่งยืน

1.2.4 แนวทางการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop สู่ชุมชนเพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากลควรดำเนินการภายใต้ระบบและกลไกอย่างไร จึงจะสามารถยกระดับมูลค่าเพิ่มและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของสินค้าไทยในประชาคมโลก

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อสร้างและพัฒนาระบบสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของประชาชนในภาคการเกษตรให้มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ

1.3.2 เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up value chain) ข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

1.3.3 เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up value chain) ผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

1.3.4 เพื่อศึกษาแนวทางการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop กลุ่มชนเพื่อใช้เป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้องค์ความรู้ ข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติเพื่อลดช่องว่างระหว่างนโยบายและแนวปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการยกระดับสมรรถนะการแข่งขัน การลดความเหลื่อมล้ำและการปรับเปลี่ยนสู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1.4.2 ได้องค์ความรู้ ตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากลไกและระบบส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาชนที่มีการบูรณาการระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐ และสถาบันเกษตรกร เพื่อการยกระดับสมรรถนะแก่ประชาชนให้มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ

1.4.3 ได้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านการฝึกอบรมภายใต้หลักสูตรเรียนรู้ ประกอบด้วย Smart farmers, Smart teachers, Smart officers และ Smart Entrepreneurs ที่มีสมรรถนะและมีความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ

1.4.4 เกิดเป็นเครือข่ายภาควิชาการมีการบูรณาการความร่วมมือกันระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันเกษตรกร หน่วยงานรัฐ เพื่อการเสริมพลังกันในการพัฒนาสมรรถนะแก่เกษตรกรตามยุทธศาสตร์ประเทศ

1.4.5 เกิดเป็นเครือข่ายธุรกิจข้าวอินทรีย์ที่เชื่อมโยงหุ้นส่วนและภาคีพันธมิตรภายใต้ใช้อุปทานสู่สากล เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อย ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงตลาด เพิ่มความสามารถการแข่งขันและการปรับเปลี่ยนสู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1.4.6 เกิดเป็นเครือข่ายธุรกิจผักอินทรีย์ที่เชื่อมโยงหุ้นส่วนและภาคีพันธมิตรภายใต้ใช้อุปทานสู่สากล เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผักอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อยและสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ

1.4.7 เกิดภาคีเครือข่ายที่ตระหนักในแนวทางการค้าที่เป็นธรรมเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนร้าน Farmer Shop เพื่อให้เป็นกลไกสร้างสรรค์เศรษฐกิจชุมชนของประเทศ และเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 กลุ่มเป้าหมาย

1) ภาคีเครือข่ายนักวิจัยและที่ปรึกษาในระดับชุดโครงการ “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม” ในฐานะทีมวิจัยเชิงกลยุทธ์

2) ภาคีเครือข่ายนักวิจัยและแกนนำเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร/ผู้ประกอบการในระดับโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการฯ ใน 2 กลุ่มการวิจัย รวมทั้งสิ้น 7 โครงการ

กลุ่มโครงการวิจัย: การพัฒนาระบบสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะ ประกอบด้วย 4 โครงการ ได้แก่

(1) โครงการวิจัย: การวิจัยและพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขัน

(2) โครงการวิจัย: การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา

(3) โครงการวิจัย: การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ

(4) โครงการวิจัย: การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร

กลุ่มโครงการวิจัย: การยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 3 โครงการ ได้แก่

(5) โครงการ: การยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

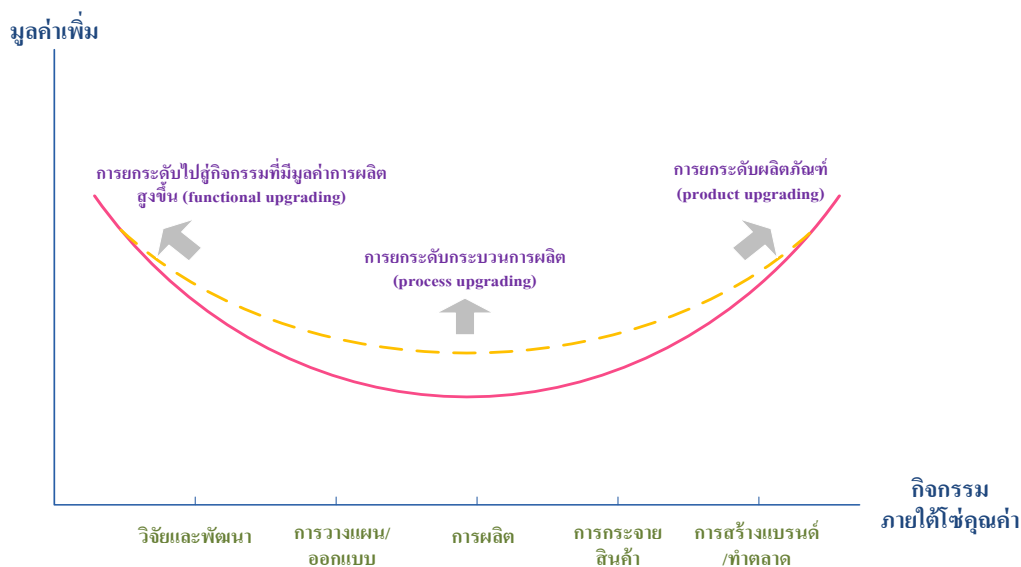
(6) โครงการ: การยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

(7) โครงการ: การขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop เพื่อใช้เป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล

1.6 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

1.6.1 การยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up value chain) หมายถึง กระบวนการยกระดับกิจกรรมภายใต้โซ่อุปทานเพื่อเพิ่มผลิตภาพหรือสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การวิจัยและพัฒนาสร้างนวัตกรรม การวางแผน-ออกแบบธุรกิจการผลิต การกระจายสินค้า การสร้างแบรนด์และทำตลาด ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นการยกระดับกิจกรรม (Functional upgrading) การยกระดับกระบวนการ (Process upgrading) และ

การยกระดับผลิตภัณฑ์ (Product upgrading) (Shih, 1992 อ้างถึงในสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, 2556)

รูปที่ 1.1 แนวคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up the value chain) ประยุกต์จาก Stan Shih's Smiling Curve

1.6.2 **กรอบการพัฒนาระบบคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม (Value Network and Fair Trade: VN & F Platform)** เป็นแนวทางการดำเนินการในการส่งเสริมการพึ่งพาและร่วมมือกันของคนในชุมชน โดยใช้กลไกของสถาบันเกษตรกรในการเชื่อมโยงภาคีพันธมิตร ภายใต้โซ่อุปทานเพื่อการดำเนินธุรกิจที่มีศักยภาพในการค้าที่เป็นสากล และสร้างความเป็นธรรมแก่เกษตรกรผู้ผลิต โดยกระบวนการพัฒนาจะประกอบไปด้วย การดำเนินการที่สำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ การพัฒนาสมรรถนะแก่เกษตรกร (Empowering people to change agent) การสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันเกษตรกร (Capability Building of producer organization) และการเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่า (Value Networking) ภายใต้โซ่อุปทาน ในทิศทางของ Direct Marketing ในแนวทางดังกล่าวจะก่อให้เกิดระบบคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2555)

1.6.3 **ธุรกิจฐานสังคม (Social Economy Enterprise: SEE)** หมายถึง ตัวแบบธุรกิจที่มีคุณลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ การดำเนินการบนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกันของภาคีทั้งปัจเจกบุคคลและองค์กร เพื่อการบรรลุเป้าหมายใน 3 มิติ มีกรอบการดำเนินงานอย่างมีแบบแผนเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วม มีการบริหารจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจ มีการดำเนินธุรกิจภายใต้กลไกการตลาด และไม่รับเงินทุนหรือการแทรกแซงกลไกตลาดที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าที่เป็นธรรม (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2555)

1.6.4 **กรอบยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนธุรกิจฐานสังคม** (SEE Strategy) เป็นกรอบทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ที่จัดทำในรูปของแผนที่ยุทธศาสตร์ของชุดโครงการฯ ที่ใช้ในการขับเคลื่อนธุรกิจฐานสังคมสู่การบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” โดยกรอบยุทธศาสตร์ดังกล่าวประกอบด้วยกลุ่มยุทธศาสตร์ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การเกษตรยั่งยืน กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่ระบบการค้าที่เป็นธรรมเพื่อสร้างสรรคสินค้าไทยสู่สากล กลุ่มยุทธศาสตร์พัฒนาระบบสนับสนุน และกลุ่มยุทธศาสตร์การรณรงค์ให้คนในสังคมใส่ใจในสุขภาวะสิ่งแวดล้อม สังคมคุณภาพ มีคุณภาพ (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2555)

1.6.5 **การค้าที่เป็นธรรม** (Fair Trade) คือ รูปแบบการค้าระหว่างพันธมิตรธุรกิจที่จะนำไปสู่การค้าระหว่างประเทศที่เป็นธรรม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการเสนอเงื่อนไขทางการค้าที่ดีกว่า (FINE, 1998 อ้างอิงใน จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2555)

1.6.6 **ศูนย์เรียนรู้มีชีวิต** (Living Learning Center: LLC) เป็นแหล่งเรียนรู้ภายใต้การบริหารจัดการของภาคีเครือข่ายนักวิจัยตามแผนงานวิจัยของชุดโครงการฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการถ่ายโอนความรู้จากการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบธุรกิจฐานสังคมที่ประสบความสำเร็จในการยกระดับมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรรายย่อย ซึ่งปัจจุบันมีทั้งหมด 4 ศูนย์เรียนรู้ ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ชาวคุณธรรม จ.ยโสธร ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ จ.นครปฐม ศูนย์เรียนรู้กลุ่มชาวสวนผลไม้คุณภาพ จ.จันทบุรี และศูนย์เรียนรู้ Farmer Shop มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2555)

1.6.7 **ตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop** (Farmer Shop Business Model) เป็นตัวแบบร้านค้าปลีกทางเลือกภายใต้แบรนด์ Farmer Shop ที่ครอบคลุมระบบบริหารจัดการตั้งแต่กิจกรรมระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำของโซ่อุปทานสินค้าเกษตรแปรรูปตั้งแต่ระบบจัดหาสินค้าเกษตรจากเครือข่ายพันธมิตรธุรกิจด้านอุปทาน การพัฒนาคุณภาพสินค้าให้เป็นไปภายใต้เงื่อนไขมาตรฐาน Farmer Shop การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ระบบการบริหารจัดการเครือข่ายด้านอุปทาน ระบบการบริหารจัดการร้านค้าปลีก (การจัดหา การจัดวางสินค้า การกำหนดราคาสินค้า การจำหน่ายสินค้า การจัดการสินค้าคงคลัง การบัญชีและการควบคุม การรายงานผลการดำเนินงาน) และการสร้างแบรนด์ Farmer Shop ที่มุ่งพัฒนาระบบจัดการโซ่อุปทานผ่านภาคีเครือข่ายผู้ประกอบการที่มีจิตสำนึก การพึ่งพาและร่วมมือกันในการจำหน่ายสินค้าเกษตรแปรรูปที่มีคุณภาพ ราคาเป็นธรรม ให้เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจแก่ผู้บริโภคและหันมาเป็นลูกค้าประจำ (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2556)

1.6.8 **ยุทธศาสตร์ประเทศ** (Country Strategy) เป็นยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลประกาศใช้เป็นกรอบทิศทางสำคัญที่มีเป้าหมายร่วมกันกับทุกภาคส่วนเพื่อผลักดันนโยบายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมายหลัก 4 ประการ คือ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ลด

ความเหลื่อมล้ำที่เน้นการพัฒนาอย่างทั่วถึงเป็นธรรม ลู่การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเร่งสร้างสมดุลและปรับระบบบริหารจัดการภายในภาครัฐให้สามารถผนึกกำลังเป็นระบบครบวงจรและพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (สภาพัฒน์, 2550)

1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 7 จะเป็นไปในรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการต่อยอดและขยายผลจากฐานงานวิจัยของชุดโครงการฯ เพื่อนำทุนความรู้/นวัตกรรม คลังความรู้/แหล่งเรียนรู้ (ศูนย์สารสนเทศและศูนย์เรียนรู้มีชีวิต) และทุนทางสังคม ได้แก่ ภาศัพัฒนมิตรที่เป็นเครือข่ายที่ภาควิชาการ ภาครัฐ สถาบันเกษตรกร สหกรณ์ ชุมชน และผู้ประกอบการเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการวิจัย โดยเป็นไปภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐวิสาหกิจฐานสังคม (SEE Strategy) เพื่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ (ข้าวอินทรีย์ ผักอินทรีย์ สินค้าชุมชนภายใต้เครือข่าย Farmer Shop) และการยกระดับสมรรถนะการแข่งขันแก่ภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วมการวิจัยสู่การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ประเทศ (รูปที่ 1.2) ซึ่งการวิจัยในระยะที่ 7 จะประกอบด้วย กลุ่มการวิจัย 2 กลุ่ม 7 โครงการ ภายใต้การบริหารจัดการงานวิจัยของทีมกลยุทธ์ของชุดโครงการ ได้แก่

กลุ่มการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันตามยุทธศาสตร์ประเทศ ประกอบด้วย โครงการวิจัย 4 โครงการ ได้แก่

1) โครงการวิจัย: การพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ประเทศ

2) โครงการวิจัย: การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันภายใต้กลไกสถาบันการศึกษา

3) โครงการวิจัย: การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันภายใต้กลไกหน่วยงานรัฐ

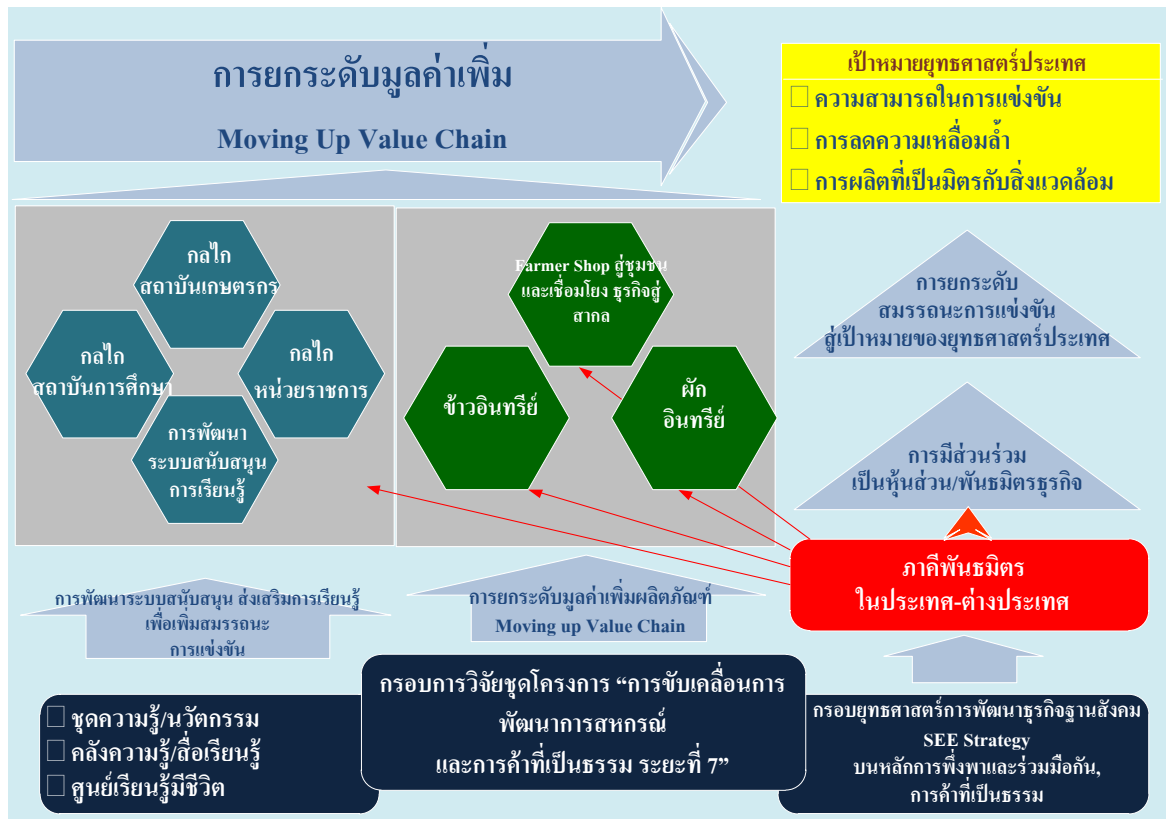
4) โครงการวิจัย: การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันภายใต้กลไกสถาบันเกษตรกร

กลุ่มการวิจัยแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 3 โครงการ ได้แก่

1) โครงการวิจัย: การยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

2) โครงการวิจัย: การยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

3) โครงการวิจัย: การขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop เพื่อใช้เป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล

รูปที่ 1.2 กรอบแนวคิดการวิจัยชุดโครงการฯ ระยะที่ 7

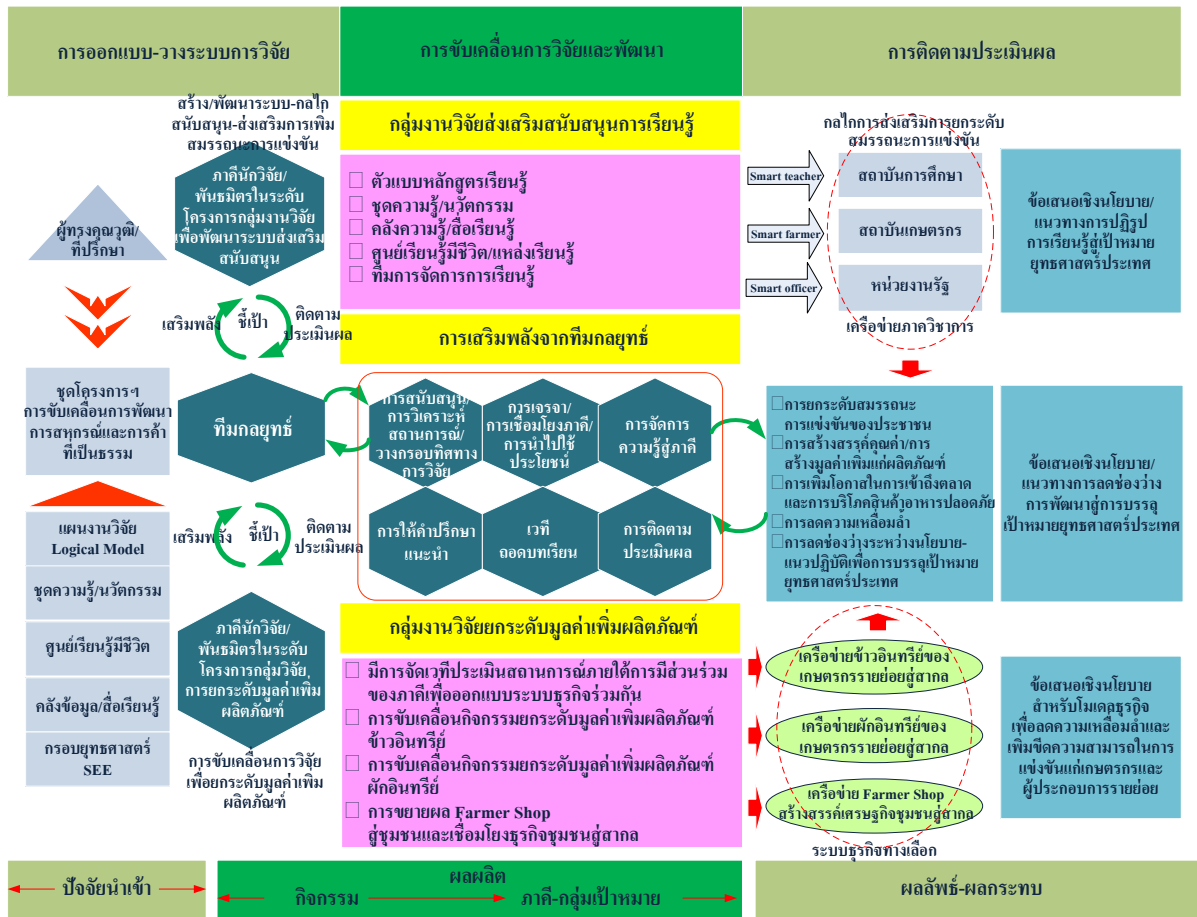
1.8 กรอบแนวทางการวิจัย

กรอบแนวทางการวิจัยในระยะที่ 7 จะเป็นไปตาม Logical Framework ในรูปที่ 1.3 ซึ่งชี้ให้เห็นการขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยที่เชื่อมโยงกันระหว่างการใช้ปัจจัยนำเข้า กระบวนการทำงาน และเป้าหมายความสำเร็จในรูปของผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบดังรายละเอียด ดังนี้

1.8.1 การออกแบบและวางระบบการวิจัยของชุดโครงการและโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการ จะใช้ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ประกอบด้วย ทีมกลยุทธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา แผนงานวิจัย คลังข้อมูล/สื่อเรียนรู้ ชุดความรู้/นวัตกรรม ศูนย์เรียนรู้ที่เป็นทุนความรู้ของชุดโครงการฯ และกรอบทิศทาง การขับเคลื่อนธุรกิจฐานสังคม โดยมีทีมกลยุทธ์เข้าไปเสริมพลังแก่ทีมวิจัยและภาคีในระดับโครงการวิจัยในการวางแผนการวิจัยในระดับโครงการเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายตามกรอบเวลา

1.8.2 การขับเคลื่อนกระบวนการวิจัย จะจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มการวิจัย ได้แก่ กลุ่มการวิจัยเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มสมรรถนะการแข่งขัน และกลุ่มงานวิจัยยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ โดยมีทีมกลยุทธ์ช่วยเสริมพลังแก่โครงการวิจัยสู่การบรรลุเป้าหมายด้วยกิจกรรมต่าง ๆ แก่ทีมวิจัยและภาคีระดับโครงการ ประกอบด้วย การสนับสนุนการวิเคราะห์สถานการณ์และการวางแผนกรอบทิศทาง การวิจัย การเจรจาและเชื่อมโยงธุรกิจ และการนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการความรู้แก่ภาคีวิจัย การจัดเวทีถอดบทเรียน การให้คำปรึกษาแนะนำแก่ทีม

วิจัย-ภาคี และการติดตามประเมินผลการวิจัยระดับโครงการให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ตามกรอบ Logical Framework

รูปที่ 1.3 กรอบแนวทางการวิจัยชุดโครงการฯ ระยะที่ 7

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยของชุดโครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรมระยะที่ 7 มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

2.1. แนวคิดการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์และตัวแบบธุรกิจในปีบริบทโลกใหม่

2.1.1. พิมพ์เขียวสำหรับทศวรรษสหกรณ์

เนื่องด้วยในปี พ.ศ. 2555 (ค.ศ. 2012) ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ได้กำหนดให้เป็นปีสากลแห่งสหกรณ์ (International Year of Cooperative : IYC) โดยกำหนดเป้าหมายหลักไว้ 3 ข้อ ("ปีสากลแห่งสหกรณ์ พ.ศ. 2555,") คือ

1. สร้างการรับรู้ของสาธารณชนเกี่ยวกับการสหกรณ์และบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
2. ส่งเสริมการจัดตั้งและความเติบโตของสหกรณ์
3. กระตุ้นให้รัฐออกนโยบาย กฎหมาย ข้อกำหนดต่างที่สนับสนุนการจัดตั้ง การเติบโต และความมั่นคงของสหกรณ์

ดังนั้น จึงเกิด พิมพ์เขียวสำหรับทศวรรษสหกรณ์ (Blueprint for a Cooperative Decade) (Cliff Mills and Will Davies, 2013) เพื่อให้เกิดการยกระดับสหกรณ์ไปสู่ระดับใหม่ จึงเกิดการรณรงค์ทั่วโลก ก่อเป็นวิสัยทัศน์ของพิมพ์เขียวดังกล่าวได้แก่ การให้สหกรณ์เป็นผู้นำในเศรษฐกิจ สังคม และความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม การเป็นรูปแบบธุรกิจที่ได้รับความนิยมจากประชาชน และการเป็นวิสาหกิจรูปแบบที่เติบโตเร็วที่สุด

พิมพ์เขียวดังกล่าวประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ซึ่งเชื่อมโยงกันและกัน ดังนี้

1. **การมีส่วนร่วม (Participation)** มีเป้าหมายในการยกระดับความร่วมมือในระหว่างสมาชิก ตลอดจนการกำกับดูแลไปสู่ระดับใหม่
2. **ความยั่งยืน (Sustainability)** เป้าหมายคือ การทำให้สหกรณ์สามารถสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
3. **อัตลักษณ์ (Identity)** มีเป้าหมายทำให้สหกรณ์เป็นที่รับรู้ และเข้าใจอย่างตรงกันทั่วไป ผ่าน การกำหนด “หลักการที่ลดลงไม่ได้” (irreducible core)
4. **กรอบทางกฎหมาย (Legal Framework)** มีเป้าหมายที่สร้างกรอบทางกฎหมายซึ่งสนับสนุนการเติบโตของสหกรณ์

5. **ทุน (Capital)** มีเป้าหมายในการสร้างความมั่นคงให้แหล่งทุนที่ไว้ใจได้ในขณะที่ยังรับประกันการควบคุมโดยสมาชิก

2.1.2. เศรษฐกิจฐานสังคม

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท กล่าวถึงบริบทของธุรกิจฐานสังคมไว้ในบทความ “การเปลี่ยนแปลงโลกตามแนวคิดธุรกิจฐานสังคม” (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท, 2556b) เป็นการสรุปแนวคิดของบุคคลในต่างประเทศที่น่าสนใจ โดยในบทความจะได้กล่าวถึงธุรกิจฐานสังคมในรูปของคำว่า “เศรษฐกิจฐานสังคม”

1. **ดร. เกร็ก แมคคลอยด์** กล่าวถึงเศรษฐกิจฐานสังคม โดยเชื่อว่า การรวมค่านิยมประชาธิปไตย ความร่วมมือ และความรับผิดชอบเข้ากับกรอบแนวทางของการดำเนินธุรกิจในห้องถิ่น ผ่านการ “สร้างงานและพัฒนาคุณภาพชีวิต มีกลยุทธ์ คือ การคัดสรรคนท้องถิ่นสามารถทำงานเข้ากันได้และเป็นคนที่ดูแลสิ่งต่าง ๆ ในท้องถิ่นอยู่แล้ว

เขาชี้ให้เห็นว่า ผลประโยชน์สำหรับชุมชนมีทั้งทางด้านวัตถุ และความผูกพันของคนในชุมชน คือ การเกิดความรู้สึกในการพัฒนาฟื้นฟู และเกิดความภาคภูมิใจของคนในชุมชน

2. **สตีเฟ่น อเมยอร์** เศรษฐกิจฐานสังคม เกี่ยวข้องกับ “กระบวนการที่ต่อเนื่องในการบรรลุและดำรงไว้ได้อย่างยั่งยืนซึ่งสินทรัพย์ทางเศรษฐกิจและสังคม โครงการและวิสาหกิจต่าง ๆ เพื่อสมาชิกในชุมชนทุกคน” โดยระบุคุณค่า 4 ประการซึ่งเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ในเศรษฐกิจฐานสังคม ได้แก่ การปฏิบัติเช่นเดียวกันต่อทุกคน ความน่าเชื่อถือ การกระทำที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้ และความโปร่งใสที่กระตือรือร้น

3. **พาสเคล เลวี-สกีออต** กล่าวถึงเศรษฐกิจฐานสังคมว่า เป็นเศรษฐกิจฐานสังคมเป็นโครงข่ายที่ซับซ้อนขององค์กรภาคประชาสังคมระดับรากหญ้าที่ทำงานด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความสามารถในการควบคุมสินทรัพย์ทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน และเป็นวิธีการหนึ่งในการทำธุรกิจที่วางค่านิยมของบุคคลไว้ใกล้ ๆ กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

อย่างไรก็ตาม เธอเห็นว่าเศรษฐกิจฐานสังคมไม่แยกออกจากเศรษฐกิจการตลาด แต่กลับเติบโตและถดถอยไปด้วยกัน

4. **ซิลเวอร์ โดนัล คาเมรอน** มองถึงเศรษฐกิจฐานสังคมว่า เป็นเรื่องของการขายสินค้า และให้บริการที่ผู้คนจำเป็นต้องใช้ ไม่ใช่การวิ่งหากำไรเท่านั้น เขายังมองถึงความจำเป็นของการสื่อสาร ทั้งการสื่อสารระหว่างคนภายในท้องถิ่นและการสื่อสารระหว่างท้องถิ่นกับผู้สนับสนุนจากภายนอกด้วย หากไม่มีทักษะการสื่อสารที่ดี จะไม่สามารถมีการช่วยเหลือกันที่มีประสิทธิภาพได้เลย

บทความดังกล่าวพยายามชี้ให้เห็นว่า เศรษฐกิจฐานสังคมเป็นเศรษฐกิจที่ผูกพันและเริ่มต้นอยู่กับชุมชน ผ่านการผลักดันของคนในชุมชน โดยมีเป้าหมายมากกว่าผลกำไรทางธุรกิจ แต่ยังคงเพิ่มทุนทางสังคมต่าง ๆ ตลอดจนจนการสร้างคุณค่าที่ไม่อาจคำนวณได้เป็นตัวเงินให้แก่คนในชุมชน

แนวคิดที่สำคัญยิ่งสำหรับเศรษฐกิจฐานสังคม คือ การช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะเศรษฐกิจรูปแบบนี้มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของคนเป็นหลัก ดังนั้น จึงสะท้อนว่าเศรษฐกิจฐานสังคมกับสหกรณ์ไม่ใช่สิ่งที่อยู่ห่างไกลกันในทางความคิด

นอกจากนี้ นักคิดข้างต้นยังพยายามชี้ให้เห็นถึงความท้าทายในการดำเนินงานเศรษฐกิจฐานสังคมด้วย ทั้งปัญหาความเห็นแก่ตัวและการแข่งภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเดิม การทำงานอย่างเชื่อมโยงกันระหว่างรัฐบาล เอกชน และชุมชน เป็นต้น

2.1.3. สหกรณ์ : ตัวแบบธุรกิจสร้างโลกได้ดีกว่า

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ในบทความเรื่อง “สหกรณ์ : ตัวแบบธุรกิจที่สร้างโลกได้ดีกว่า” (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท, 2556a) สามารถสรุปสาระได้ดังนี้

ความคิดเกี่ยวกับสหกรณ์เกิดขึ้นจากฐานความคิดของโรเบิร์ต โอเวน ที่ว่า “คนจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อม” และ “ถ้าไรเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ” แม้ว่าการสร้างธุรกิจของเขาจะไม่ประสบความสำเร็จ แต่กลุ่มผู้นำรอชเดลได้นำไปต่อยอดจนกลายเป็นร้านจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค การจัดสร้างที่อยู่อาศัย การทำที่ดินทำกินในรูปของสหกรณ์ จนแนวปฏิบัติของพวกเขาเป็นรากฐานให้กับหลักการสหกรณ์สากล และเป็นเอกลักษณ์ของสหกรณ์ที่มีค่านิยมในการพึ่งพาและร่วมมือกัน

สหกรณ์ยังคงดำเนินเติบโตและมีพัฒนาการเรื่อยมา เกิดเป็นสหกรณ์หลากหลายประเภท จนกระทั่งปลายศตวรรษที่ 20 พบว่า สหกรณ์มีรูปแบบ 4 แบบ ได้แก่ รูปแบบขององค์การความร่วมมือ รูปแบบขององค์การทางสังคม รูปแบบผสมผสาน และรูปแบบสหกรณ์กึ่งรัฐ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงมาก ทั้งโครงสร้างและบทบาท ส่งผลต่อจุดมุ่งหมายเดิมคือ “การร่วมมือกัน” เปลี่ยนไปทำให้ในปีพ.ศ. 2538 สัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (ICA) ต้องสร้างความเข้าใจเรื่องสหกรณ์ให้ตรงกันผ่านแถลงการณ์ว่าด้วย ค่านิยม ค่านิยม และหลักการสหกรณ์

รูปแบบใหม่ของสหกรณ์ในช่วงศตวรรษที่ 21 มีการปรับตัวเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและคนในชุมชน โดยอาจมีสาเหตุจากการที่รัฐลดการสนับสนุนลง หรือการให้สหกรณ์เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาบนแนวคิดการพึ่งตนเอง .ในวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ทั้งในต่างประเทศ และของประเทศไทยเอง แสดงว่าสหกรณ์สามารถยืนหยัดได้ท่ามกลางปัญหาเหล่านั้น โดยสร้างความยั่งยืนให้แก่ระบบเศรษฐกิจและสร้างสมาคมที่เที่ยงธรรม

ในปี พ.ศ. 2555 ที่ประชุม ICA ที่ประเทศอิตาลี กำหนดให้เป็น ปีสากลแห่งสหกรณ์ โดยมีคำขวัญสำคัญว่า วิสาหกิจสหกรณ์สร้างโลกที่ดีกว่า ที่ประชุมชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของนโยบายรัฐที่

พึ่งมีต่อสหกรณ์ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายสหกรณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ และกองทุนส่งเสริมและสนับสนุนสหกรณ์ใหม่ นอกจากนี้ยังชี้บทบาทของรัฐในการกระตุ้นให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างขบวนการสหกรณ์ในประเทศต่าง ๆ และการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของหลักและวิธีการสหกรณ์

ข้อสำคัญของการเป็นตัวแบบธุรกิจที่สร้างโลกได้ดีกว่าของสหกรณ์ คือ การเป็นธรรมาภิบาล เป็นความหวังของสมาชิก ชุมชน การมีเครือข่ายที่เข้มแข็ง ความสามารถในการแข่งขัน การให้การศึกษา อบรมแก่สมาชิก ตลอดจนบริการต่าง ๆ

2.1.4. Moving up the value chain

Moving up the value chain (Stain Shih's Smiling Curve เป็นกลยุทธ์ระยะยาวของการก้าวเข้าสู่ Global Value Chain (GVCs) ของประเทศต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดการเพิ่มมูลค่าและการได้รับประโยชน์มากที่สุดในการเข้าไปอยู่ GVCs

Upgrading หมายถึง การขับเคลื่อนอย่างเข้มงวดใน Value Chain จากชั้นการผลิต ในกิจกรรมที่สร้างมูลค่าและประโยชน์ให้สมาชิก

ในบริบทของ GVCs วิธีการยกระดับใน 4 ขั้นตอน ได้ถูกนำเสนอโดย Humphrey and Schmitz, 2002 ประกอบด้วย

- 1 การยกระดับกระบวนการผลิต (Process upgrading)
- 2 การยกระดับผลิตภัณฑ์ (Product upgrading)
- 3 การยกระดับทักษะในการผลิต (Functional upgrading)
- 4 การเคลื่อนจากอุตสาหกรรมหนึ่งไปอีกอุตสาหกรรมหนึ่ง (Chain upgrading)

รูปแบบของการเคลื่อนย้ายและสืบสานใน GVCs สามารถดำเนินการได้เป็น (World Bank, 2012) มีรายละเอียด ดังนี้

- 1 สร้างบรรณภัณฑารักษ์ ด้วยการฝึกอบรมและเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ให้เหมาะสม
2. เพิ่มศักยภาพในการผลิต ด้วยเทคโนโลยี know-how เงินทุน เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมธุรกิจ

3 ยกระดับทักษะในการผลิต เช่นมาตรฐานคุณภาพ การปรับกระบวนการภายใต้โซ่อุปทานตั้งแต่ การผลิต รวบรวม การตลาด กระจายสินค้า และบริโภค การเพิ่มคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการเข้าถึง GVCs

ข้อมูลของธนาคารโลกชี้ให้เห็นว่า คนยากจน 75% อยู่ในชนบท และ 86% ของคนเหล่านี้ อยู่ในภาคการเกษตร ดังนั้น จึงต้องช่วยให้เขาเหล่านี้เข้าถึงใช้คุณค่า ควบคู่กับการยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

4 การอำนวยความสะดวกด้านการค้า เช่น โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ

2.2. แนวคิดการพัฒนาการศึกษา-การเรียนรู้ในบริบทโลกใหม่

2.2.1. แนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

- กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) กล่าวถึงการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ว่า ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R และ 4C ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ 3 R ได้แก่ Reading (การอ่าน), การเขียน(Writing) และ คณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ 4 C (Critical Thinking – การคิดวิเคราะห์, Communication– การสื่อสาร Collaboration–การร่วมมือ และ Creativity–ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่

- บทความเรื่อง การเรียนแนวใหม่สำหรับศตวรรษที่ 21 (Anong Sinthusiri, 2556) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษายุคฐานแห่งเทคโนโลยี ในบทความดังกล่าวสรุปคุณลักษณะของเด็กไทย 3 ประการ คือ มีทักษะที่หลากหลาย มองโลกให้ไร้พรมแดน และมีทักษะด้านภาษา นอกจากนี้ยังเสนอแนะให้ครูปรับบทบาทเป็นผู้ทำให้เด็กรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะการค้นคว้า สืบค้น คิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทั้งยังเป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้อีกด้วย

- สถาบันวิจัยการเรียนรู้ (สถาบันวิจัยการเรียนรู้, 2556) ได้สรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ว่า โรงเรียนในศตวรรษที่ 21 จะเป็นโรงเรียนที่มีหลักสูตรแบบยึดโครงการเป็นฐาน (project –based curriculum) เป็นหลักสูตรที่ให้นักเรียนเกี่ยวข้องกับปัญหาในโลกที่เป็นจริง เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ และคำถามเกี่ยวกับอนาคตเชิงวัฒนธรรม สังคม และสากล สำหรับลักษณะของหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 จะเป็นหลักสูตรที่เน้นคุณลักษณะเชิงวิพากษ์ (critical attributes) เชิงสหวิทยาการ (interdisciplinary) ยึดโครงการเป็นฐาน (project-based) และขับเคลื่อนด้วยการวิจัย (research-driven) เชื่อมโยงท้องถิ่นชุมชนเข้ากับภาค ประเทศ และโลก ในบางโอกาสนักเรียนสามารถร่วมมือ (collaboration) กับโครงการต่าง ๆ ได้ทั่วโลก เป็นหลักสูตรที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง พหุปัญญา เทคโนโลยีและมัลติมีเดีย ความรู้พื้นฐานเชิงพหุสำหรับศตวรรษที่ 21 และการประเมินผลตามสภาพจริง รวมทั้งการเรียนรู้จากการให้บริการ (service) ก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

2.2.2. แนวคิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

- ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, มปป.) อ้างถึงบทความ การศึกษาตลอดชีวิต พัฒนาคนไทยอย่างยั่งยืน จากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ว่า

...นักวิชาการทั้งหลายต่างยอมรับว่าการพัฒนา 'คน' หรือ 'ทรัพยากรมนุษย์' เป็นการพัฒนาที่สำคัญที่สุดและถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าและยั่งยืนเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนด้านอื่น ๆ ซึ่งการพัฒนาอื่นใดก็ตามย่อมยากที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้หากมีการละเลยและมองข้ามการพัฒนาคนให้มีศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม...

ประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไทย ทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต และส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ดังที่ปรากฏชัดใน 'ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะผู้สังคมนแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน' ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัยให้มีศักยภาพ โดยการสร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้คนทุกกลุ่มวัยสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ที่หลากหลาย ทั้งนี้ด้วยการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต และความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างรู้เท่าทัน การเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น ชุมชน และประเทศ การสร้างปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างโอกาสอย่างเป็นธรรมให้คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง รวมถึงสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่ถูกกีดกันและแบ่งแยก และการจัดระบบความสัมพันธ์ของสวัสดิการทางสังคมที่จัดโดยระดับชาติระดับท้องถิ่นและชุมชนอย่างเชื่อมโยงและเกื้อกูล ควบคู่กับการกระจายอำนาจให้ชุมชนสามารถจัดการกับปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง...

• สุริยา เหมตะศิลปะ ศึกษาเรื่อง “ศึกษาศาสตร์กับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” (สุริยา เหมตะศิลป, มปป) สรุปความได้ว่า

การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ESD) จะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิผลสำหรับการ ดึงดูดให้คนหันมาใส่ใจกับอนาคตที่ยั่งยืน และตัดสินใจดำเนินการ โดยมีสาระคือ

จินตนาการถึงอนาคตที่ดีกว่า

- การคิดเชิงวิจารณ์ญาณและการคิดใคร่ครวญ(critical thinking and reflection)
- การคิดอย่างเป็นระบบ
- การสร้างพันธมิตรหรือหุ้นส่วน
- การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2.2.3.การพัฒนาหลักสูตรแบบ Backward design

ตามรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัย “โรงเรียนลูกชานาเพื่อเพิ่มสมรรถนะการทำ การเกษตรเชิงธุรกิจ : มิติใหม่แห่งการเรียนรู้จากแปลงนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”ซึ่งวิจัยโดยสถาบัน วิชาการด้านสหกรณ์ ได้กล่าวเรื่องดังกล่าวไว้ มีสาระสำคัญ ดังนี้

การออกแบบหลักสูตรแบบย้อนกลับ (backward design) จะกำหนดเป้าประสงค์ (goal) ขึ้น ก่อน จากนั้นกำหนดแนวทางประเมิน (assessment) วางแผนเรียนรู้ (lesson plan) เปรียบเสมือนการ เดินทางที่จะต้องรู้เป้าหมาย (roadmap) ก่อน แล้วค่อยหาวิธีการเดินทางไปสู่เป้าหมายนั้น ทำให้ผู้สอน กำหนดเนื้อหาและออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายอย่างแท้จริง

วิชัย วงษ์ใหญ่และ มารุต พัฒนาผล ได้ให้ความหมายว่า (สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์, 2556, p. 14)

เป็นการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความ เข้าใจฝังลึก (deep knowledge) โดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังจากมาตรฐาน การเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตร เพื่อกำหนด พฤติกรรมการเรียนรู้และเป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การ ออกแบบวัดและประเมินผล รวมทั้งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็น ขั้นตอน กระชับ เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 : วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขั้นที่ 2 : กำหนดแนวคิดสำคัญ (key concept) ของหน่วยเรียนรู้ทักษะ การคิด คุณลักษณะอันพึงประสงค์และผลการเรียนรู้ (learning outcome)

ขั้นที่ 3 : การกำหนดหลักฐานและออกแบบการวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ประกอบการกำหนดหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนมีความเข้าใจคงทน (deep knowledge) และจัดลำดับหลักฐานการแสดงผล ออก ตลอดจน กำหนดจุดประสงค์การ เรียนรู้และออกแบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้

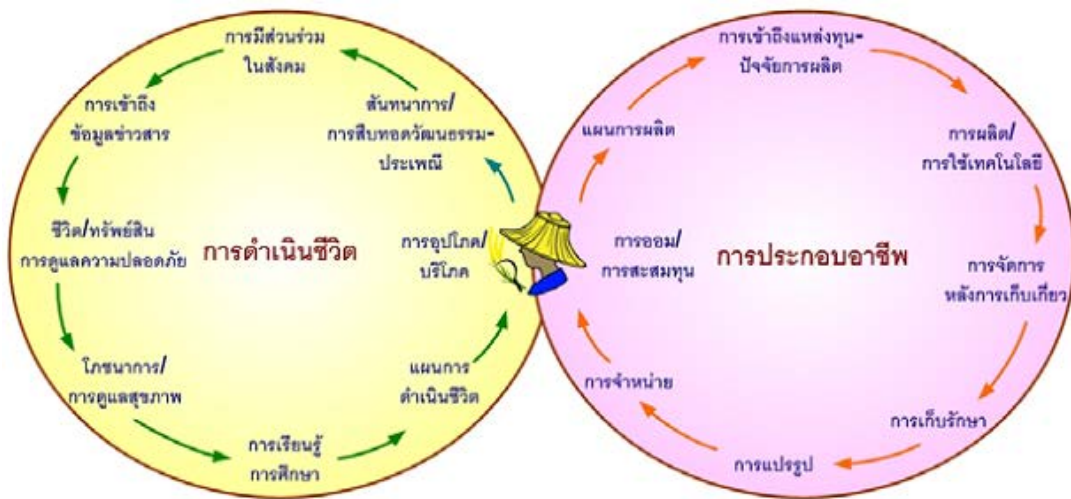
ขั้นที่ 4 : การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย กิจกรรม สื่อ เรียนรู้และเครื่องมือประเมินและเกณฑ์การประเมิน

ขั้นที่ 5 : การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผล ประกอบด้วย ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ประเมินและสะท้อนผลการประเมิน บันทึกหลังการสอน และปรับปรุงแก้ไข

2.2.4 หลักสูตรชาวนามืออาชีพ

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการออกแบบหลักสูตรชาวนามืออาชีพ โดยอาศัยการพัฒนาหลักสูตรแบบ Backward Design ดังที่กล่าวไว้ในหัวข้อก่อน โดยใช้ชื่อหลักสูตรว่า **หลักสูตรเรียนรู้ “มิติใหม่แห่งการเรียนรู้จากแปลงนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”**

แนวคิดการเรียนรู้ (สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์, 2556, p. 137) เป็นการยกระดับสมรรถนะแก่ชาวนา ทั้งการปลูกจิตสำนึก การปรับทัศนคติที่ดีต่ออาชีพทำนา การปรับวิธีคิดให้ชาวนาสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และการเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน นำไปสู่การพัฒนาเป็น “ชาวนามืออาชีพ” ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ “รักษาคูณธรรม คิดสร้างสรรค์และแบ่งปัน มีศรัทธาในอาชีพ ใฝ่หาความรู้อยู่ตลอดเวลา”

รูปที่ 2.1 กรอบคิด ความเชื่อมโยงระหว่างวิถีอาชีพและวิถีการดำเนินชีวิต

การออกแบบหลักสูตรได้เป็นหน่วยการเรียนรู้ทั้งสิ้น 15 หน่วย ๆ ละ 9 ชั่วโมง รวมเป็น 135 ชั่วโมง ร่วมด้วยการศึกษาดูงานนอกสถานที่เป็นเวลา 12 ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย (สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์, 2556, p. 35) 1) การเข้าใจอาชีพ 2) การเข้าใจชีวิต 3) โภชนาการ สิ่งแวดล้อม สุขภาวะที่ดี 4) การเรียนรู้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อรู้เท่าทัน 5) การบริหารความเสี่ยงในอาชีพและชีวิต 6) มีค่านิยม รักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม 7) ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแบ่งปัน เพื่ออาชีพและการดำเนินชีวิตที่ดีกว่า 8) ชีวิตที่เลือกได้บนเส้นทางใช้ชุมชน 9) แผนการผลิต 10) การเข้าถึงแหล่งทุน 11) การใช้ปัจจัยการผลิตอย่างชาญฉลาด 12) การผลิตอย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า 13) การเก็บเกี่ยวและเก็บรักษาอย่างมีคุณค่า 14) เส้นทางสู่ระบบคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม 15) เรียนรู้และพัฒนาสู่การทำนามืออาชีพ

2.3. ทบทวนความรู้/นวัตกรรมของชุดโครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม

2.3.1. เส้นทางการขับเคลื่อนการวิจัยของชุดโครงการ

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ได้สรุปการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรมตลอดระยะเวลา 14 ปี (พ.ศ. 2543–2557) (สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์, 2557, pp. 4–7) ดังนี้

- พ.ศ. 2543 : โครงการวรรณกรรมปริทัศน์งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ด้านสหกรณ์ พ.ศ. 2533–2543
- พ.ศ. 2544 – 2545 โครงการประสานงานเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดสำหรับชุดโครงการวิจัยด้านสหกรณ์
- พ.ศ. 2546 – 2548 ชุดโครงการวิจัย “แนวทางการพัฒนาเครือข่าย/กลุ่มองค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัด 9 จังหวัด” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางและรูปแบบในการพัฒนาและเชื่อมโยงเครือข่าย/กลุ่มองค์กรประชาชน ทั้งที่เป็นสหกรณ์แบบจดทะเบียนและไม่จดทะเบียน
- พ.ศ. 2548 – 2551 ชุดโครงการวิจัย “การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด” เป็นลักษณะของการขยายผลการดำเนินการชุดโครงการฯ ในพื้นที่ 9 จังหวัด
- พ.ศ. 2551 – 2552 ชุดโครงการวิจัย “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม” มีวัตถุประสงค์หลักในการสร้างระบบวิจัยด้านสหกรณ์ และสร้างเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาขบวนการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม
- พ.ศ. 2552 – 2553 ชุดโครงการวิจัย “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม” มีวัตถุประสงค์ ในการรสร้างนวัตกรรมสำหรับรูปแบบสหกรณ์ และการบริหารจัดการสหกรณ์แนวใหม่ในทิศทาง การนำคุณค่าสหกรณ์
- พ.ศ. 2553 – 2554 ชุดโครงการวิจัย “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม” มีวัตถุประสงค์หลักในการขับเคลื่อน VN & F Platform เพื่อพัฒนาระบบคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม ให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง
- พ.ศ. 2554 – 2555 ชุดโครงการ “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม” มีวัตถุประสงค์หลักในการเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการพัฒนาการนำคุณค่าสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรมสู่การปรับเปลี่ยนกระทัศน์ต่าง ๆ ในองค์กร / ชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- พ.ศ. 2555 – 2556 ชุดโครงการ “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม” มีวัตถุประสงค์หลักในการส่งเสริมตัวแบบธุรกิจฐานสังคม (SEE) ในการเป็นกลไกการพัฒนาชุมชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

2.3.2. การนำคุณค่าสหกรณ์แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท เขียนบทความเรื่อง “ทางออกประเทศไทย...การนำคุณค่าสหกรณ์แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม” (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท, 2557) มีสาระสำคัญ ดังนี้

แนวทางหนึ่งซึ่ง นำมาใช้เป็นแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำเพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่คนในสังคม ในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 คือ “การสหกรณ์” โดยจัดตั้ง “หน่วยเศรษฐกิจฐานสังคม” ซึ่งประชาชนที่มีความเชื่อว่า

**ความซื่อสัตย์ การประหยัด การออม และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน
เป็นแนวทางที่จะแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมของพวกเขาได้อย่างยั่งยืน**

สถานการณ์ที่ทำให้โลกได้หันมาทบทวน ผลกระทบในเชิงลบที่มีต่อแนวคิด “ทุนนิยม” และหยิบยก “สหกรณ์” มาเป็นทางเลือกของประชาชนเกิดขึ้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจโลกในช่วงปี พ.ศ. 2550 หรือ “วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์” ซึ่งสร้างผลกระทบอย่างใหญ่หลวงในระบบเศรษฐกิจ ทั้งภาครัฐและเอกชน

แต่ในช่วงเวลานั้น ตัวแบบธุรกิจสหกรณ์กลับได้รับการยกย่องจากองค์การสหประชาชาติว่า ไม่ได้รับผลกระทบ ด้วยเหตุผลสำคัญ 2 ประการ

ประการแรก สหกรณ์มิได้มุ่งไปที่ “กำไร” หากแต่เป็น “บริการที่มีต่อสมาชิกและชุมชน”

ประการที่สอง สหกรณ์เป็นขบวนการของภาคประชาชนที่มุ่งเน้นไปที่การสร้างสรรค์คุณค่าสหกรณ์ในกลุ่มสมาชิก ตั้งมั่นอยู่ในค่านิยมแห่งความซื่อสัตย์ เปิดเผย รับผิดชอบต่อสังคม และเอื้ออาทรต่อผู้อื่น

องค์การสหประชาชาติจึงประกาศให้ปีพ.ศ. 2555 (ค.ศ.2012) เป็นปีสากลแห่งการสหกรณ์ ภายใต้สโลแกน “สหกรณ์เป็นวิสาหกิจที่จะสร้างโลกที่ดีกว่า” วางกรอบยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์ในทิศทางที่ใช้ตัวแบบธุรกิจสหกรณ์ มุ่งปลูกฝังค่านิยมแห่งจริยธรรมแก่ประชาชนทั่วโลก และสร้างธุรกิจควบคู่ไปกับการให้บริการที่สนองความต้องการของสมาชิกและชุมชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มการจ้างงานและเพิ่มรายได้ อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้มีความเสมอภาค อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สำหรับประเทศไทย อาจนำ “สหกรณ์” มาใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการแก้ปัญหาเพื่อปฏิรูปได้ โดยการรณรงค์ให้คนไทยหันมาเรียนรู้และนำเอาตัวแบบธุรกิจ “สหกรณ์” มาใช้ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมภายใต้ค่านิยมสหกรณ์

2.3.3. เครือข่ายกับการพัฒนาสหกรณ์

จุฑาทิพย์ ภัทราวาทกล่าวถึงความร่วมมือระหว่างองค์กรต่าง ๆ กับสหกรณ์ในบทความเรื่อง “เครือข่ายคุณค่ากับการพัฒนาขบวนการสหกรณ์” (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท, 2552a) .มีสาระดังต่อไปนี้

ในสภาพความเป็นจริงของการดำเนินการสหกรณ์พบว่า มีสหกรณ์จำนวนมากที่ยังไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่สามารถเกื้อหนุนสมาชิกของตนได้อย่างที่ควรจะเป็น ในขณะที่กลุ่ม/องค์กรประชาชนที่มีพหุัตินัยเป็นสหกรณ์ แต่มิได้จดทะเบียนตาม พ.ร.บ.สหกรณ์ได้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากภายใต้เหตุผลว่า ไม่อยากเป็นสหกรณ์

กรณีดังกล่าวเป็นข้อคิดว่าทำอย่างไรถึงจะสร้างโอกาสให้กลุ่ม/องค์กรที่มีอุดมการณ์อย่างเดียวกันได้มีโอกาสที่จะเกื้อหนุนจนเจือ เพื่อประโยชน์ซึ่งกันและกันได้

ผลการสังเคราะห์ปัญหา ทำให้พบสิ่งท้าทายประการหนึ่งคือ สหกรณ์มักคิดถึงแต่เรื่องการดำเนินธุรกิจภายในขบวนการสหกรณ์ โดยมิได้คำนึงถึงการเชื่อมโยงธุรกิจกับผู้ประกอบการเอกชนที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในระบบตลาดเสรี ในขณะที่การดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนต่างก็ให้ความสำคัญกับการสร้างพันธมิตร เพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพ ลดต้นทุนค่าใช้จ่าย และความอยู่รอด

การพัฒนาสหกรณ์อาจมีต้องคำนึงถึงการสร้างพันธมิตรกับเอกชน แต่เน้นไปที่การร่วมมือกันในระหว่างกลุ่ม/องค์กรประชาชนในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านและพึ่งพากระแสนิยมของสินค้าและบริการในชุมชน

การสร้างพันธมิตรระหว่างสหกรณ์กับสหกรณ์ สหกรณ์กับกลุ่ม/องค์กรประชาชน หรือสหกรณ์กับธุรกิจเอกชน โดยการสร้างพันธมิตรในแนวคิดดังกล่าวจะเป็นการสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างสหกรณ์กับองค์กรอื่น โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพของสหกรณ์ และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับเป็นสำคัญ

บทความดังกล่าวมีข้อเสนอการสร้างเครือข่ายของสหกรณ์ไว้ ตัวอย่างเช่น

- สหกรณ์การเกษตรรับฝากเงินจากกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน
- สหกรณ์การเกษตรมีโครงการจัดหาและจำหน่ายปุ๋ยร่วมกัน
- ชุมชมุมนร้านสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคของบริษัทผู้ผลิต/จำหน่ายให้กับสหกรณ์ทั่วประเทศ
- สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยเป็นผู้นำในการสร้างพันธมิตรแก่สหกรณ์และกลุ่ม/องค์กรประชาชนทั่วประเทศ

2.3.4. การวางแผนธุรกิจสำหรับสหกรณ์

แผนธุรกิจที่ดีย่อมช่วยให้กิจการได้รับความน่าเชื่อถือ เพิ่มโอกาสการรับทุนดำเนินการ และความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ถึงแม้ว่าแผนธุรกิจจะไม่ได้รับประกันความสำเร็จของธุรกิจนั้น ๆ ได้โดยเด็ดขาดก็ตาม

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท กล่าวความสัมพันธ์ระหว่างแผนธุรกิจกับสหกรณ์ไว้ในบทความเรื่อง “แผนธุรกิจ กับการสร้างโอกาสและลดความเสี่ยงสำหรับธุรกิจสหกรณ์” (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท, 2552b) สรุปสาระได้ ดังนี้

แผนธุรกิจถือเป็นเครื่องมือสำหรับสหกรณ์ในการบริหารจัดการ เพื่อการสร้างโอกาสและลดความเสี่ยงสำหรับธุรกิจสหกรณ์ โดยหมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นทางการ ที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับค่านิยมและแนวคิดในการดำเนินธุรกิจ สถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและที่คาดการณ์จะเป็นในอนาคต ตลอดจนข้อมูลรายละเอียด ต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงกลยุทธ์การดำเนินงาน การบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกิจการ ตามที่กำหนดไว้ในแผนธุรกิจ

แผนธุรกิจประกอบไปด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ภาพรวมของกิจการและแนวคิดธุรกิจ วิเคราะห์ด้านสถานการณ์ธุรกิจ แผนการตลาด แผนพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการ แผนการบริหารจัดการ ความเสี่ยงและแผนรองรับความเสี่ยง แผนการเงิน และภาคผนวก

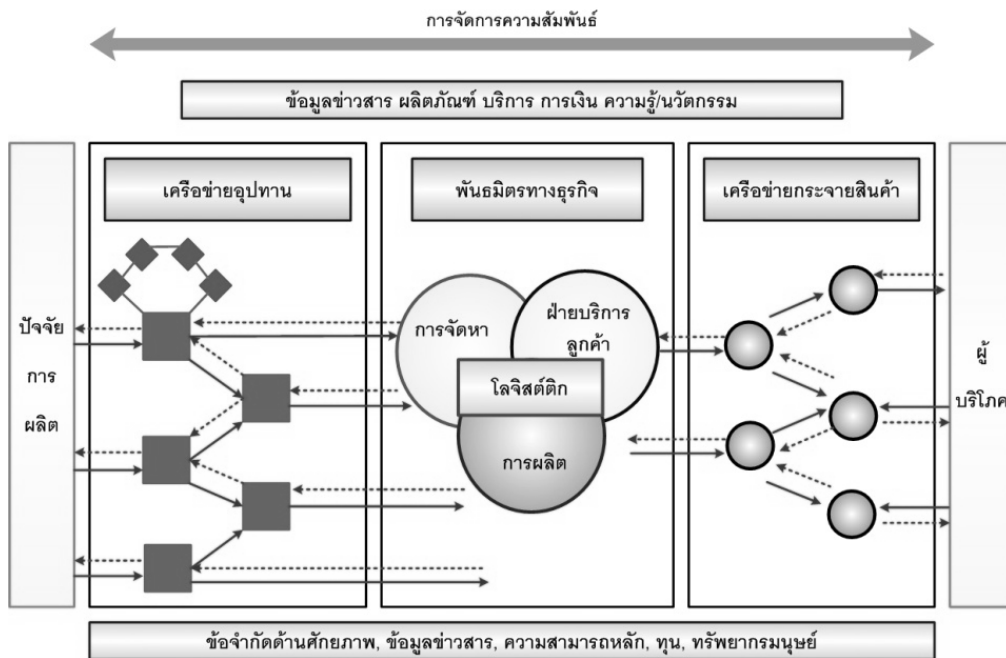
บทความดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงประโยชน์จากแผนธุรกิจในการบริหารจัดการสหกรณ์ใน 3 เรื่อง ได้แก่

1. ใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบแนวคิดทางธุรกิจและวิธีการดำเนินการของกิจการ โดยแผนจะช่วยกำหนดองค์ประกอบสำหรับกระบวนการทำงาน ตั้งแต่ภารกิจ-วัตถุประสงค์ เป้าหมาย งบประมาณ การพยากรณ์ด้านการเงิน ตลาดเป้าหมาย และกลยุทธ์ทางธุรกิจ ฯลฯ เพื่อนำไปสู่แผนปฏิบัติงาน แผนธุรกิจที่ดีจึงเปรียบเสมือน แผนที่เดินทาง (Road Map) ซึ่งทำให้ธุรกิจสามารถเดินไปยังทิศทางการที่ตั้งไว้
2. ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดหาเงินทุน ซึ่งผู้ให้ทุนจะใช้ประกอบการพิจารณาผลตอบแทนและความเสี่ยง ตลอดจนโอกาสการได้รับชำระคืน
3. ใช้เป็นเอกสารที่แสดงสมรรถนะและความสามารถหลักของกิจการ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์สำหรับพันธมิตรทางธุรกิจหรือธุรกิจคู่ค้าในการพิจารณา แนวทางการทำธุรกิจร่วมกัน

2.3.5. การจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจสหกรณ์

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้โมเดลการจัดการโซ่อุปทานในบทความ “กรอบคิดการจัดการโซ่อุปทาน” มีสารโดยสรุป ดังนี้

การจัดการโซ่อุปทานแบบบูรณาการ (Integrated supply chain) เป็นลักษณะของการเชื่อมโยงพันธมิตรทางธุรกิจเข้าสู่รูปแบบของความร่วมมือของธุรกิจต่างๆ คุณค่าที่เกิดจากการผนึกกำลังระหว่างพันธมิตรธุรกิจ ได้แก่ ความร่วมมือกันในเรื่องข้อมูลข่าวสาร ผลิตภัณฑ์ บริการ การเงิน และนวัตกรรม/ความรู้ โดยพันธมิตรธุรกิจจะร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรม จากกระบวนการในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ สู่ปลายน้ำ เพื่อลบล้างผลผลิตภัณฑ์และบริการพร้อมๆ กับการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และบริการไปด้วยในตัว

รูปที่ 2.2 โมเดลของการบูรณาการโซ่อุปทาน

กระบวนการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างพันธมิตรธุรกิจ ประกอบไปด้วย การสร้างเครือข่ายอุปทานในระดับการผลิต การสร้างพันธมิตรธุรกิจสำหรับกิจกรรมการจัดการปัจจัยการผลิต การผลิตและกระบวนการโลจิสติกส์ การมีระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อการวางแผนการผลิต การบริหารจัดการร่วมกันระหว่างพันธมิตรธุรกิจที่นำความสามารถของแต่ละกิจการมาวางแผนร่วมกันโดยพิจารณาเรื่องประโยชน์เปรียบเทียบ การสร้างเครือข่ายกระจายสินค้าในระหว่างพันธมิตรธุรกิจเพื่อการกระจายผลผลิตผ่านช่องทางการตลาดต่างๆ ไปสู่ตลาดเป้าหมายตามแผนธุรกิจที่กำหนดร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการจัดการธุรกิจที่มองเป้าหมายในระยะยาว

2.3.6. การสร้างแบรนด์

จุฑาทิพย์ ภักธราวาทยกตัวอย่างการสร้างแบรนด์ไว้ในบทความ “การสร้างแบรนด์ในสินค้าเกษตร” (สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์, 2553) ผ่านการศึกษากรณีตัวอย่าง “ข้าวคุณธรรม” มีสาระสำคัญ ดังนี้

กรณีศึกษา : การสร้างแบรนด์ข้าวคุณธรรม

แบรนด์ข้าวคุณธรรมเป็นผลผลิตสร้างสรรค์ของกลุ่มชาวนาภายใต้มูลนิธิธรรมะร่วมใจอำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร ความเป็นมาของการสร้างแบรนด์ข้าวคุณธรรมนั้น มีสาเหตุมาจากปัญหาราคาข้าวตกต่ำ ทั่วๆ ที่ผลผลิตข้าวอินทรีย์ของพวกเขาได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (IFOAM) และเป็นสินค้าส่งออกไปจำหน่ายในยุโรปมาหลายปี แต่ในช่วงปี 2549

แกนนำชาวนากลุ่มนี้ก็ได้มาหารือกับนักวิจัยของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา และได้ตัดสินใจเลือกแนวทางของการเชื่อมโยงเครือข่ายภายใต้โซ่อุปทาน และการสร้างแบรนด์ เพราะจะช่วยให้พวกเขาสามารถยึดหยัดประกอบอาชีพทำนาได้อย่างยั่งยืน

กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันได้นำเข้าสู่การปรับกระบวนการผลิต เรื่องการผลิตและการตลาดข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และการสร้างภาพลักษณ์ของสินค้าให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ “ข้าวคุณธรรม” จึงกลายมาเป็นแบรนด์สินค้าของกลุ่มชาวนาที่ยึดมั่นในปณิธาน “ดีใจเด่น เป็นงาน ชาญวิชา” และได้กำหนดเงื่อนไขของชาวนาที่จะเข้าร่วมโครงการข้าวคุณธรรมร่วมกัน คือ ถือศีล ลดอบายมุข 3 ประการ ได้แก่ ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มเหล้า และไม่เล่นการพนัน และเคยผ่านประสบการณ์การปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์มาตรฐาน IFOAM มาก่อน

ปัจจุบันแบรนด์ข้าวคุณธรรม ช่วยแก้ปัญหาราคาข้าวตกต่ำได้สำเร็จ กล่าวคือ ชาวนาเป็นผู้กำหนดราคาจำหน่ายด้วยตนเอง และสามารถจำหน่ายได้สูงกว่าราคาตลาด ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 30 และที่สำคัญ ผลการติดตามแบรนด์ (Brand tracking) พบว่า ผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสามารถจดจำแบรนด์ข้าวคุณธรรม ตระหนักเห็นคุณค่าของชาวนาผู้ปลูกข้าวที่ถือศีล ลดอบายมุข จึงยินดีอุดหนุนโดยไม่เกี่ยงเรื่องราคา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้แบรนด์ข้าวคุณธรรมสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างน่ายินดี

หากยึดตามความหมายเรื่องแบรนด์ ของ ฟิลิป คอตเลอร์ (1991) ที่ให้ความหมายว่า แบรนด์ คือ สัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความแตกต่างของสินค้าและบริการจากคู่แข่ง มีภาพลักษณ์ ที่ก่อให้เกิดการจดจำ (Attribute) สามารถบอกถึงคุณประโยชน์ของสินค้า (Benefit) และทำให้ตระหนักในคุณค่า (Value) และการบอกคุณลักษณะของผู้บริโภค (Personality) แล้วนั้น อาจกล่าวได้ว่า ข้าวคุณธรรมเป็นแบรนด์ที่สามารถสร้างคุณค่าได้ ทั้ง 4 ประการ และนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าได้ในเชิงประจักษ์

ปัจจัยความสำเร็จของการสร้างแบรนด์ข้าวคุณธรรม

การเรียนรู้จากประสบการณ์การสร้างแบรนด์ข้าวคุณธรรม ซึ่งให้เห็นว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการสร้างแบรนด์ **ไม่ใช่ชื่อ แต่เป็น กลยุทธ์การตลาด** ที่ต้องเชื่อมโยงกระบวนการที่แบรนด์จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจ (Trust) และมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างในสายตาผู้บริโภค ดังนั้นแนวคิดและแนวทางการบริหารจัดการโซ่อุปทานเชิงบูรณาการจึงเป็นสิ่งจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้แบรนด์ยังคงคุณค่าเช่นเดียวกับแบรนด์เชิงคุณค่าของข้าวคุณธรรม

2.3.7. ธุรกิจฐานสังคมและกรอบการขับเคลื่อน

ความหมายและลักษณะของธุรกิจฐานสังคม

ธุรกิจฐานสังคมมีลักษณะเป็นธุรกิจทางเลือกที่แยกออกจากกิจการของรัฐและกิจการของเอกชน ธุรกิจฐานสังคมดำเนินการอยู่บนหลักการพึ่งพาตนเองและร่วมมือกันระหว่างปัจเจกชนผู้ประกอบการขนาดเล็ก ผู้ประกอบการขนาดกลาง สถาบันเกษตร และสหกรณ์ จัดการภายใต้กรอบระบบเศรษฐกิจ เพื่อบรรลุเป้าหมายทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกันของภาคีต่าง ๆ

ความหมายของธุรกิจฐานสังคม (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2555, pp. 95-96) คือ องค์การธุรกิจที่เกิดจากความร่วมมือของภาคีที่เป็นเจ้าของร่วมกัน ดำเนินธุรกิจโดยใช้กลไกตลาดและการบริหารจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจ เพื่อการบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน และที่สำคัญต้องไม่เป็นองค์กรที่รับเงินสนับสนุนเพื่อแทรกแซงกลไกตลาดในระบบแข่งขัน

จากความหมายดังกล่าว คุณสมบัติขององค์กรที่เป็นธุรกิจฐานสังคม จึงมี 5 ประการ คือ

1. ตัวแบบธุรกิจที่ดำเนินการบนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกันของภาคีเพื่อการบรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2. ภาคีมีกรอบการทำงานอย่างมีแบบแผนเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วม

3. มีการบริหารจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจ

4. ดำเนินธุรกิจภายใต้กลไกตลาดเพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคม

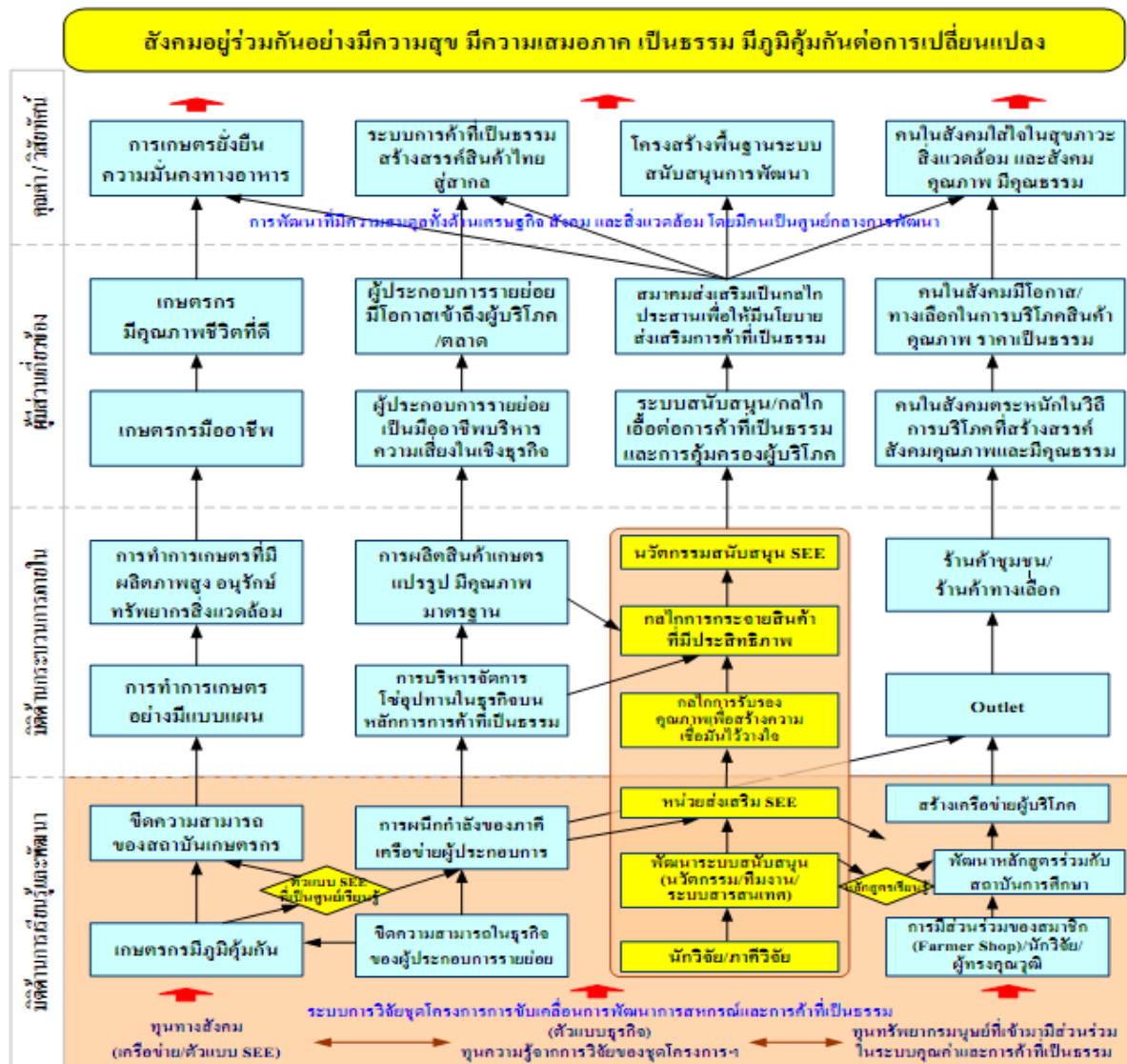
5. ไม่เป็นองค์กรรับเงินทุนเพื่อการแทรกแซงกลไกตลาดที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าที่เป็น

ธรรม

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ นำกรอบการวิเคราะห์ Three Economic system and the Social Economic ของ Alberta Social Economy Alliance มาประยุกต์ใช้วิเคราะห์องค์การธุรกิจฐานสังคม เพื่อแสดงการเปรียบเทียบระหว่างองค์การดังกล่าวกับองค์กรธุรกิจอื่นในระบบเศรษฐกิจ (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2555, p. 96) โดยหากแบ่งองค์กรในระบบเศรษฐกิจออกเป็น 3 ประเภท คือ รัฐ เอกชน และสหกรณ์จะพบว่า องค์กรในระบบเศรษฐกิจที่เป็นหน่วยงานภาครัฐมีการใช้การแทรกแซงกลไกตลาด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ ภาคเอกชนก็อาศัยกลไกตลาดในการสร้างกำไรสูงสุด ส่วนธุรกิจฐานสังคมจะเลือกใช้กลไกตลาดในการขับเคลื่อนการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ได้ประโยชน์ทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม

กรอบการขับเคลื่อนธุรกิจฐานสังคม

ในการขับเคลื่อนตัวแบบธุรกิจฐานสังคม สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ดำเนินการภายใต้แผนที่ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนธุรกิจฐานสังคมสู่การบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ดังภาพ

รูปที่ 2.3 แผนที่ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนธุรกิจฐานสังคมสู่การบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

จากภาพจะเห็นว่า เป็นการขับเคลื่อนธุรกิจฐานสังคมเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 คือ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเสมอภาค เป็นธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อความเปลี่ยนแปลง”

แผนที่ยุทธศาสตร์ มีองค์ประกอบกรอบการขับเคลื่อนใน 4 มิติ ได้แก่ มิติการเรียนรู้และการพัฒนา มิติกระบวนการภายใน มิติผู้เกี่ยวข้อง และมิติด้านคุณค่า/วิสัยทัศน์ในด้านการเกษตรยั่งยืนและ

ความมั่นคงทางอาหาร ด้านระบบการค้าที่เป็นธรรม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านสุขภาวะ
สิ่งแวดล้อม คุณธรรม

2.3.8. Farmer Shop กับการปฏิรูปประเทศไทย

ตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop หรือที่รู้จักในนาม ร้านค้า Farmer Shop เป็นนวัตกรรมจาก
งาน Farmer Shop เป็นนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจจากโครงการวิจัย "การพัฒนาและดำเนินการกับตัวแบบ
Farmer Shop" มุ่งหวังสร้างธุรกิจสร้างธุรกิจทางเลือกเกี่ยวกับการค้าปลีกสินค้าการเกษตรแปรรูป
ให้แก่ชุมชน โดยการช่วยเหลือให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการรายย่อย และผู้บริโภคให้ร่วมกันเข้ามาสู่ตลาด
การค้าที่เป็นธรรม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

มีบทความที่กล่าวถึงบทบาทของตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop ต่อสังคมหลายบทความ ดัง
ยกตัวอย่าง

- **บทความ ทำไมต้อง Farmer Shop...** (ดีออกเตอร์การ์ตูน, 2554) คาดหวังให้ตัวแบบ
ดังกล่าวสามารถนำไปใช้ร้านค้าชุมชน สหกรณ์ ร้านสวัสดิการของหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมการจำหน่าย
สินค้าการเกษตรแปรรูป เชื่อมโยงผู้ผลิตกับผู้บริโภคเข้าด้วยกัน ซึ่งก่อผลสำคัญคือ การสนับสนุน
ผลิตภัณฑ์ของไทย ย่อมเกิดประโยชน์กับสังคมไทย

- **บทความเรื่อง Farmer Shop...ทางเลือกของคนในสังคม** คาดหวังตัวแบบธุรกิจนี้
เป็นเครื่องมือส่งเสริมการพึ่งพาและร่วมมือกันในการดำเนินธุรกิจการเกษตรแปรรูป ด้วยอาศัยการ
จัดการโซ่อุปทานอย่างบูรณาการในการบริหาร ตั้งแต่การหาปัจจัยการผลิต การผลิต การตลาด การ
กระจายสินค้าตามแนวทางการค้าที่เป็นธรรม เพื่อผู้บริโภคเข้าถึงสินค้าที่มีคุณภาพและราคาที่เป็น
ธรรม และเป็นสินค้าของไทย

- **บทความเรื่อง Farmer Shop ทางเลือกของประชาชน** (สถาบันวิชาการด้าน
สหกรณ์, 2555) เป็นบทความที่ได้กลิ่นกรองมาจากการเสวนาวิชาการประจำปีของสถาบันวิชาการ
ด้านสหกรณ์ วันที่ 14 กันยายน 2555 จากการระดมความคิดเพื่อตอบคำถามหลายๆคำถาม จากกา
ระดมความคิดเห็นทำให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นว่า Farmer Shop เป็นไปตามหลักการสหกรณ์ที่ 5 และ
6 ที่ยกระดับธุรกิจการค้า ยกแนวคิดการค้าเป็นธรรมขึ้นมาสร้างประโยชน์ให้แก่สมาชิกในสหกรณ์ โดย
สร้างโอกาสเรียนรู้ เพิ่มพลังในการขับเคลื่อนผ่านการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตและผู้บริโภค เพื่อให้ชุมชนได้
หนุนเอื้อต่อเกษตรกรในพื้นที่ ทำให้ผู้ประกอบการทำอะไรดี ๆ ผู้บริโภคในราคาสมเหตุสมผล
ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการที่จะตัดสินใจ รับทราบแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ซึ่งตรวจสอบได้ หากเกิด
อุปสรรคจะไม่รู้สึกโดดเดี่ยว มีการช่วยเหลือกัน มีนักวิชาการช่วยให้ความรู้ ให้คำแนะนำต่างๆ ซึ่งเป็น
สิ่งสำคัญมากกว่าเงินทุน และยิ่งช่วยเรื่องความมั่นคงทางอาหารสำหรับลูกหลานในอนาคตด้วย

2.3.9. การจัดการ Farmer Shop

ร้าน Farmer Shop ดำเนินการภายใต้แนวคิดการจัดการโซ่อุปทานอย่างบูรณาการกับแนวคิดของเครือข่ายคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม โดยได้ออกแบบมาเป็นระบบธุรกิจเป็นการเฉพาะ ดังนี้

1. **การสร้างเครือข่ายอุปทานสำหรับสินค้าเกษตรแปรรูป 3 หมวด** ได้แก่ ประเภทอาหาร ประเภทสินค้าอุปโภค และประเภทของใช้-ของใช้ระลึก โดยผ่านกิจกรรมการจัดเวทีสร้างความเข้าใจเพื่อค้นหาผู้ประกอบการรายย่อยและผู้ผลิตที่เห็นในแนวทางระบบคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม ตลอดจนการเชื่อมโยงเขาเหล่านั้นเป็นเครือข่ายพันธมิตรธุรกิจ และเวทีการการค้าดีรสสินค้า

2. **การพัฒนาสินค้าให้ได้คุณภาพมาตรฐาน** และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ภายใต้กลไกการจัดเวทีให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน

3. **การบริหารจัดการโซ่อุปทาน** ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ ผ่านกลไกศูนย์เรียนรู้ Farmer Shop เพื่อวางระบบการสั่งซื้อ การจัดส่งสินค้า การวางบิล และการตรวจสอบย้อนกลับสินค้าให้ได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด

4. **จำหน่ายสินค้าแก่ผู้บริโภค** การบริหารจัดการร้านค้าปลีก ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ประกอบไปด้วยกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่

4.1. การวางแผนทิศทางดำเนินงาน Farmer Shop

4.2. การกำหนดสถานที่ตั้ง และการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมเพื่อกำหนดแผนธุรกิจให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายผู้บริโภค

4.3. การตกแต่งร้านและการจัดวางสินค้า

4.4. การจัดทำหมวดหมู่(ประเภท) และรายการสินค้าเพื่อจำหน่าย

4.5. การจัดซื้อ

4.6. การกำหนดราคา

4.7. การจัดจำหน่ายผ่านช่องทางการตลาดต่าง ๆ เช่น การจำหน่ายหน้าร้าน การจำหน่ายผ่านแคตตาล็อก การขายตรง (Direct Marketing)

4.8. การจัดการสินค้าคงคลัง

4.9. การบัญชีและการควบคุม

4.10. การรายงานผลการดำเนินงาน

5. **การสร้างแบรนด์ Farmer Shop** การจัดตั้งและดำเนินโครงการตัวแบบ Farmer Shop เป็นเรื่องของการสร้างสรรค์ระบบธุรกิจเชิงคุณค่า โดยเน้นให้ผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจดจำแบรนด์ รู้สึกผูกพันเห็นคุณค่า และอุดหนุนสินค้าอย่างต่อเนื่อง ด้วยการจัดบู๊ทการส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์ ฯลฯ โดยมุ่งให้คนในสังคมตระหนักในคุณค่า "สินค้ามีคุณภาพ ราคาเป็นธรรม"

บทที่ 3

ผลการขับเคลื่อนการวิจัยของชุดโครงการฯ ปีแรก

เนื้อหาในบทนี้ จะกล่าวถึง ระบบการขับเคลื่อนการวิจัยตาม Logical Framework และเป้าหมายการวิจัย ภาควิชาที่เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย และกรอบการขับเคลื่อนการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ระบบการขับเคลื่อนการวิจัยตาม Logical Framework และเป้าหมายการวิจัย

การขับเคลื่อนการวิจัยของชุดโครงการฯ ซึ่งประกอบด้วยโครงการวิจัยจำนวน 7 โครงการ ได้ถูกออกแบบให้มีทีมกลยุทธ์ ทำหน้าที่เป็นกลไกในการส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยให้เป็นไปตามกรอบการวิจัย (Logical framework) ตามกลุ่มวิจัย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อยสู่การเป็นมืออาชีพและเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

กลุ่มที่ 2 การศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มสำหรับสินค้าชาวอินทรีรี่ พืชผักอินทรีรี่ **และกลุ่มที่สาม** การศึกษาแนวทางการขยายผลตัวแบบธุรกิจ farmer shop ชุมชน เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเชื่อมโยงสินค้าชุมชนสู่สากล เพื่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของสินค้าไทยในประชาคมโลก (รูปที่ 3.1)

ผลผลิตที่คาดหวัง ประกอบด้วย องค์ความรู้ใหม่ สมรรถนะที่พึงประสงค์ สำหรับเกษตรกร ผู้ประกอบการรายย่อยตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง ตัวแบบหลักสูตรเพื่อเพิ่มสมรรถนะ รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการเพิ่มสมรรถนะ ตัวแบบธุรกิจในการมูลค่าเพิ่ม สำหรับชาวอินทรีรี่ ผักอินทรีรี่ ที่มีการจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจสู่ระบบการค้าที่เป็นธรรม การรณรงค์ การจัดตั้ง Farmer shop ในชุมชน และเชื่อมโยงสู่สากล

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง ประกอบด้วย ผู้นำ/ผู้เกี่ยวข้องมีสมรรถนะ เครือข่ายความร่วมมือระหว่าง ภาควิชา ภาควิชาการ ภาครัฐ ขบวนการสหกรณ์ เอกชน ชุมชนในการ เสริมพลังการทำงาน ส่งเสริมสนับสนุน การสร้างสมรรถนะ แก่เกษตรกร ผู้ประกอบการรายย่อย ในแนวทางการค้าที่เป็นธรรม และการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวแบบเครือข่ายธุรกิจสร้างสรรค์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ข้อเสนอเชิงนโยบายและสาธารณะ เพื่อ สร้างความสามารถในการแข่งขัน ลดความเหลื่อมล้ำ แก่ เกษตรกร ผู้ประกอบการรายย่อย และผู้บริโภค

ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการวิจัยได้แก่ การลดช่องว่างระหว่างนโยบายและแนวปฏิบัติสำหรับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ การยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การเพิ่มสัดส่วนการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเพิ่มโอกาสในการแข่งขันแก่เกษตรกร ผู้ประกอบการรายย่อย

รูปที่ 3.1 Logical Framework ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7

3.2. ภาคิในการขับเคลื่อนโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการฯ

กิจกรรมการวิจัยประการหนึ่งสำหรับกรวิจัยในปีแรก ได้กำหนดให้ทีมกลยุทธ์ทำหน้าที่ในการประสานงาน-เชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อการประชาสัมพันธ์และรณรงค์หาภาคิเข้ามามีส่วนร่วมใน

การวิจัย โดยใช้กระบวนการ ให้เกิดการประชุมร่วมกัน เพื่อการ Shared Values ในวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งสามประการ (รูปที่ 2) โดยการดำเนินการวิจัยในปีแรก มีภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วม ทั้ง ภาคีนักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มเป้าหมายการวิจัย ประกอบด้วยองค์กร/หน่วยงาน เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 31 แห่ง ดังรายละเอียด ในรูปที่ 2.2

หน่วยงานรัฐ	ขบวนการสหกรณ์/มูลนิธิ	บริษัทเอกชน	ชุมชน/ปัจเจกบุคคล
☐ กสศ. ☐ มก. ☐ มทร.รัตนบุรี ☐ สจล. วช. ชุมพร ☐ อ.วิชาญ วิชาญ	☐ สสท. ☐ ชสอ. ☐ มูลนิธิจำเนียรสาระนาถ ☐ MAF, LAO PDR ☐ IDACA ☐ ICA-AP	☐ BSCM ☐ บ.โอเรียลทัล ยูนิค จำกัด ☐ บ. WSN Technology Co.Ltd.	☐ กลุ่มธุรกิจสามพราน ☐ เครือข่ายข้าวคุณธรรม/ข้าวหอมมะลิ/ผลไม้ ☐ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจ.อำนาจเจริญ 15 แห่ง ☐ สหกรณ์ 99 แห่ง ☐ ภาคีผู้สนใจ/ผู้ประกอบการ 70 ราย

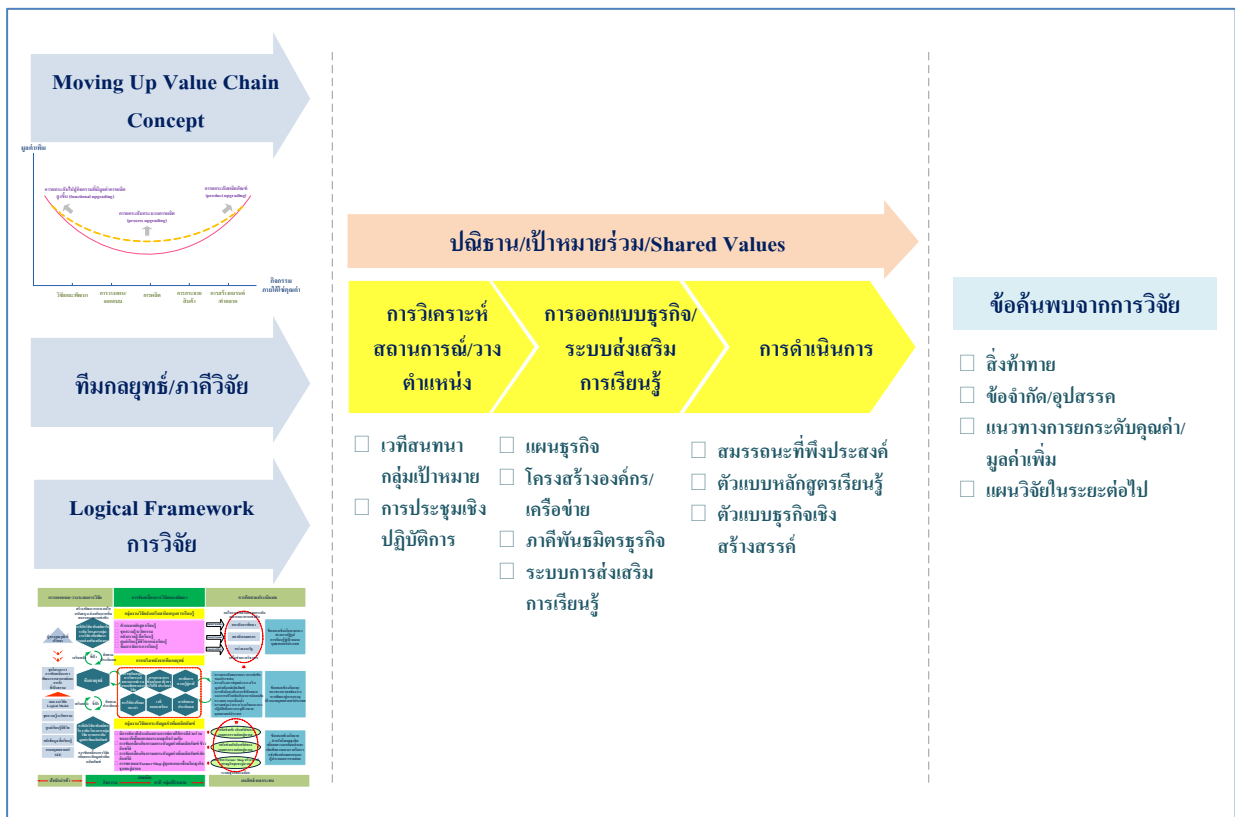
รูปที่ 3.2 ภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย DC&F ปีที่หนึ่ง

3.3. กรอบการขับเคลื่อนการวิจัยในปีแรก

ในปีแรกของการวิจัย ทีมกลยุทธ์ได้ใช้บทบาทตามที่กำหนดไว้ ในการเสริมพลังการวิจัยของโครงการวิจัยทั้ง 7 โครงการ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามกรอบแนวคิดการยกระดับ

คุณค่า/มูลค่าเพิ่ม (Moving Up Value Chain) และเป็นไปตามแผนการวิจัยตามกรอบ Logical Framework ซึ่งมุ่งเน้นในการดำเนินการ 3 ส่วน ประกอบด้วย

- การวิเคราะห์สถานการณ์และวางตำแหน่งยุทธศาสตร์ในการวิจัยของโครงการ โดยใช้กระบวนการจัดเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมาย/การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างทีมกลยุทธ์ นักวิจัยโครงการและภาคีร่วมวิจัย เพื่อการสร้างความเข้าใจ ปณิธาน/เป้าหมายร่วม
- การออกแบบธุรกิจหรือการออกแบบระบบส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งผลลัพธ์จะออกมาเป็นแผนธุรกิจโครงสร้างองค์กร/เครือข่าย(ตัวแบบธุรกิจ) ภาศิพันธ์มิตรธุรกิจ/ภาศิระบบการเรียนรู้ ระบบส่งเสริมการเรียนรู้
- การดำเนินการยกระดับคุณค่า/มูลค่าเพิ่ม ซึ่งผลลัพธ์จะออกมาในรูปแบบของสมรรถนะที่พึงประสงค์ ตัวแบบหลักสูตรเรียนรู้ ตัวแบบธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ และข้อค้นพบจากการวิจัย ที่จะนำไปสู่การปรับปรุงแผนการวิจัยในระยะต่อไป

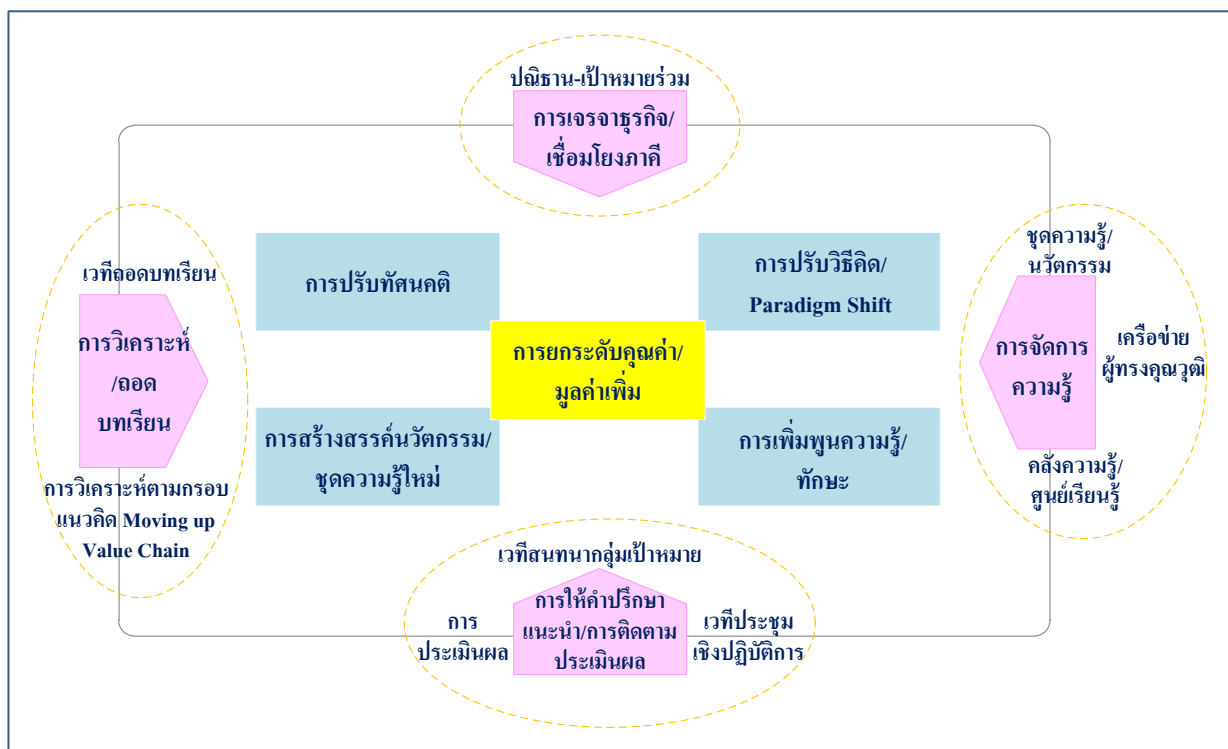
รูปที่ 3.3 บทบาทของทีมกลยุทธ์ของชุดโครงการฯ ในการขับเคลื่อนการวิจัยในปีแรก

3.4 บทบาทของทีมกลยุทธ์ ชุดโครงการฯ

การดำเนินการวิจัยของชุดโครงการ DC&F ในปีแรกทีมกลยุทธ์มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเสาหลักกลยุทธ์ 4 ด้าน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่การยกระดับคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม (รูปที่ 3.4)

3.4.1 บทบาทของทีมกลยุทธ์ ประกอบด้วย

- การเจรจาธุรกิจและเชื่อมโยงภาคี เพื่อรณรงค์และสร้างภาคีแนวร่วมการวิจัยให้เข้ามามีส่วนร่วมการวิจัยและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ โดยใช้ปณิธาน เป้าหมายร่วมในการดำเนินการ
- การจัดการความรู้ โดยใช้ทรัพยากร/ทุนความรู้ ที่สะสมของชุดโครงการและชุดความรู้ นวัตกรรม กรอบแนวคิด Moving Up Value Chain ที่มีผู้ทรงคุณวุฒิ ศูนย์เรียนรู้ 4 แห่งเป็นกลไกและสื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้ร่วมกันของภาคีวิจัย
- การให้คำปรึกษาแนะนำ ติดตามผล เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามกรอบแผนการวิจัย โดยใช้เวทีสนทนากลุ่มเป้าหมาย เวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบประเมินผล ฯลฯ
- การวิเคราะห์ถอดบทเรียนจะเป็นไปภายใต้กรอบคิด Moving Up Value Chain

รูปที่ 3.4 บทบาทของทีมกลยุทธ์ของชุดโครงการ

3.4.2 การขับเคลื่อนเสาหลักกลยุทธ์

ภายใต้กรอบการวิจัยที่ถูกออกแบบในรูปแบบของ Logical Framework มีจุดมุ่งหมายในการสร้างการเปลี่ยนแปลงใน 4 มิติ (เสาหลักกลยุทธ์) ได้แก่

- การปรับทัศนคติแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นภาคีนักวิจัย ผู้เข้ามามีส่วนร่วมการวิจัย (หน่วยงานภาคี) และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกร ผู้ประกอบการรายย่อย โดยการปรับทัศนคติจะเป็นไปในทิศทางตามกรอบการพัฒนาระบบคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม (VN&F Platform) ดูรายละเอียดในข้อ 2.4 บทที่ 2

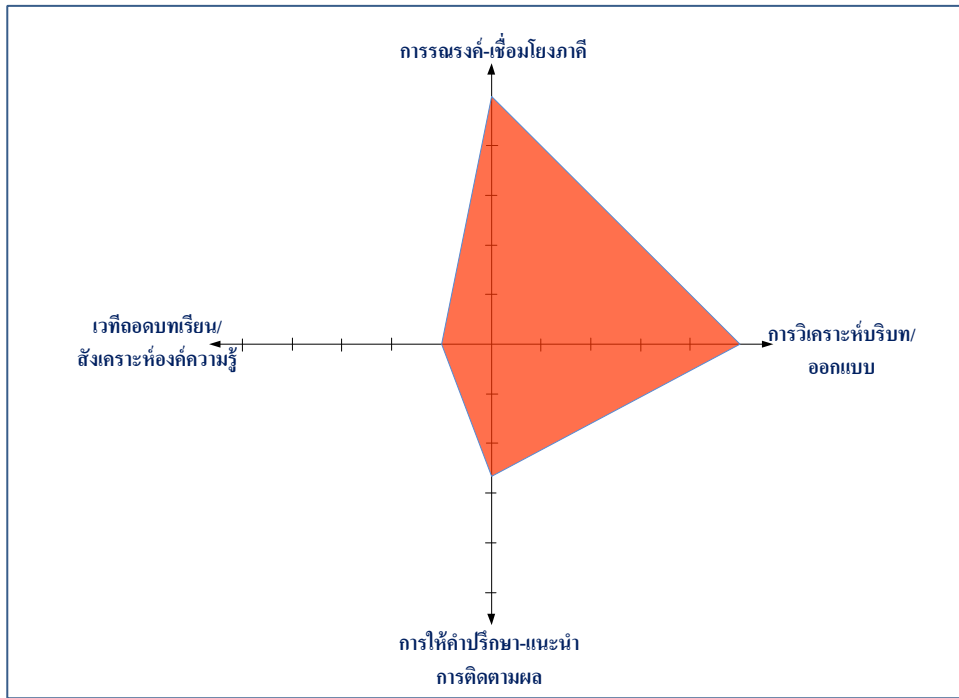
- การปรับวิธีคิดแก่กลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งหมายไปที่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อปรับวิธีคิดในเชิงระบบ (System Thinking) การมองภาพใหญ่ (Big Pictures) การเข้าถึงและเข้าใจในระบบเศรษฐกิจใหม่ (New Economy) ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตและการสร้างความเข้าใจในบริบทของการเชื่อมโยงโซ่คุณค่าระดับโลก (Global Value Chain: GVCs) ซึ่งจะทำให้ภาคี กลุ่มเป้าหมาย รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและตระหนักเห็นความสำคัญในการปรับเปลี่ยนวิธีการประกอบอาชีพและวิถีชีวิต ให้มีความสมดุลและความสามารถเผชิญหน้าในสภาวะการอย่างเหมาะสม

- การเพิ่มพูนความรู้และทักษะตามกรอบแนวคิด Moving Up Value Chain โดยใช้กลไกของการจัดการความรู้ด้วยทรัพยากร ทรัพยากรสินทางปัญญาของชุดโครงการ ได้แก่ ตัวแบบหลักสูตร ตัวแบบธุรกิจ เครือข่ายผู้ทรงคุณวุฒิ คลังความรู้-สื่อการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ และศูนย์เรียนรู้มีชีวิตทั้ง 4 แห่ง ดูรายละเอียดในข้อ 2.4 บทที่ 2

- การให้คำปรึกษาแนะนำและติดตามผลการวิจัยจะเป็นไปเพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามกรอบการวิจัย ซึ่งจะใช้กลไกเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ เวทีสนทนากลุ่มเป้าหมายและแบบประเมินผล

- การวิเคราะห์/ถอดบทเรียน ทีมกลยุทธ์ ภาคีหัวหน้าโครงการวิจัยและทีมงานผู้ทรงคุณวุฒิ จะใช้เวทีนำเสนอความคิดเห็นและเวทีถอดบทเรียน เพื่อสังเคราะห์และสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบาย

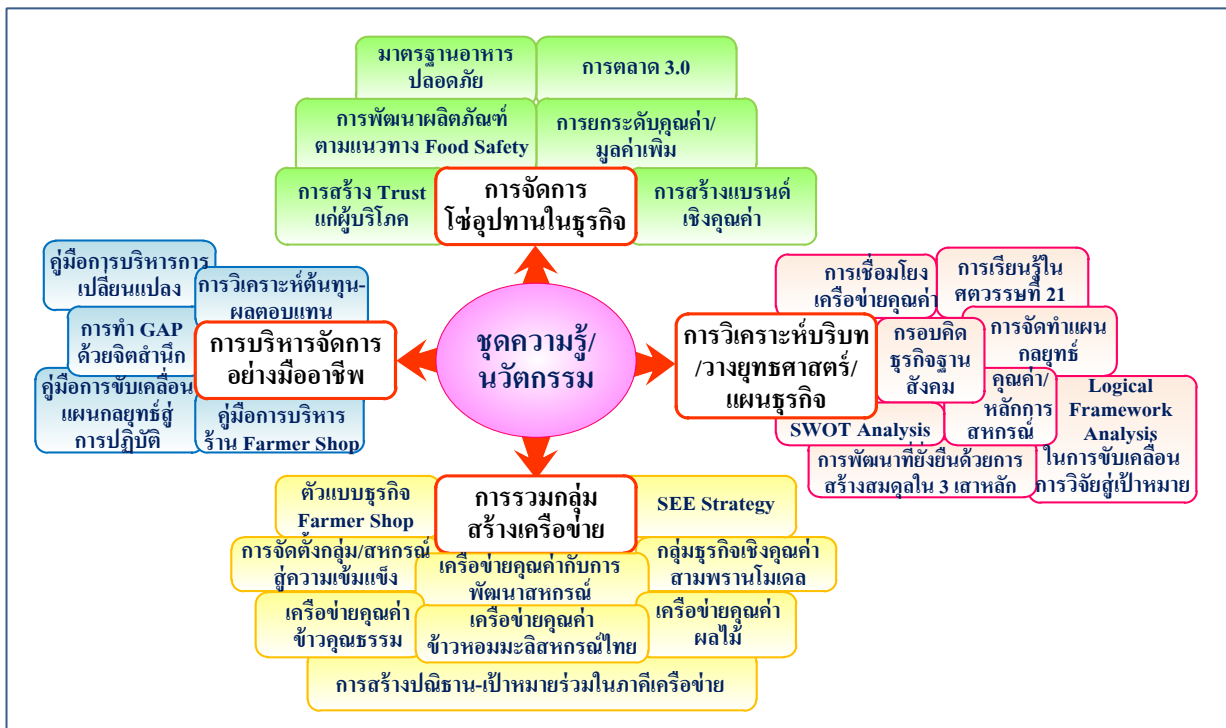
เมื่อพิจารณา การขับเคลื่อนการวิจัยของทีมกลยุทธ์ที่มีต่อโครงการวิจัยในปีแรก จำแนกตามบทบาท 4 ประการของทีมกลยุทธ์ พบว่าจะเน้นไปที่บทบาทการรณรงค์และเชื่อมโยงภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการวิจัยต่างๆ และบทบาทการสนับสนุนการวิเคราะห์บริบทของโครงการ- การออกแบบแผน กลยุทธ์ แผนธุรกิจและกรอบการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้ ส่วนบทบาทการให้คำปรึกษาแนะนำและติดตามผลงานวิจัยและการสังเคราะห์องค์ความรู้ ยังไม่ได้ดำเนินการมากนัก เนื่องจากอยู่ในระหว่างปีแรก (และเป็นไปตามแผนธุรกิจ) ของการดำเนินโครงการ (รูปที่ 3.5)

รูปที่ 3.5 บทบาทของทีมกลยุทธ์ในการสนับสนุนการวิจัย

3.5 ชุดความรู้และนวัตกรรมที่ใช้ในการสนับสนุนโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการในปีแรก

ชุดความรู้และนวัตกรรมที่ใช้ในการสนับสนุนโครงการวิจัย ภายใต้ชุดโครงการ DC&F ในปีแรกประกอบด้วย กลุ่มสาระความรู้ที่สำคัญ 28 ชุดความรู้ ประกอบด้วย(รูปที่ 3.6)

รูปที่ 3.6 ชุดความรู้/นวัตกรรมที่ใช้ในการสนับสนุนโครงการวิจัยปีแรกของทีมกลยุทธ์

3.6 ผลลัพธ์จากการวิจัยภายใต้ชุดโครงการ DC&F

ผลลัพธ์จากการวิจัยภายใต้ชุดโครงการ DC&F ในปีแรกโดยส่วนใหญ่เป็นไปตามแผนการวิจัย ยกเว้นกรณีโครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันการศึกษา (Smart Teachers) เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงกลุ่มเป้าหมายโครงการและเซ็นสัญญาเข้าไป 4 เดือน

ผลลัพธ์จากการวิจัย จำแนกตามโครงการมีรายละเอียดในกรอบที่ 1 – 7

กรอบที่ 1		
โครงการพัฒนาการสนับสนุนการเรียนรู้		
หัวหน้าโครงการ : คุณสายสุดา ศรีอุไรและคณะ		
1. นักวิจัยในส่วนของทีมวิจัย	10	ราย
2. การพัฒนาคลังความรู้และสื่อเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ www.cai.ku.ac.th		
- เมนูความรู้	36 เมนู	
- Face book	4 เครื่องข่าย	
- บทความ	165 บทความ	
- รายงานวิจัย	80 เล่ม	
3. การสนับสนุนศูนย์เรียนรู้มีชีวิตเพื่อการเผยแพร่สาธารณะ	4	แห่ง
- ศูนย์เรียนรู้ร้านตัวแบบ Farmer Shop		
- ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ		
- ศูนย์เรียนรู้ข้าวคุณธรรม		
- ศูนย์เรียนรู้ชาวสวนผลไม้		
4. การจัดทำและเผยแพร่วารสารคนสหกรณ์	4	ฉบับ
- บทความเผยแพร่	52	บทความ
- สมาชิกวารสาร	402	ราย
- สถาบันการศึกษา/ห้องสมุด	21	แห่ง
- ผู้สนับสนุน	3	หน่วยงาน/องค์กร
5. สื่อสร้างสรรค์ (พ็อกเก็ตบุ๊ก/วีดิทัศน์/เอกสารสิ่งพิมพ์)	5	รายการ
6. เครื่องข่ายผู้ทรงคุณวุฒิ	12	ท่าน

กรอบที่ 2

โครงการพัฒนาระบบการเรียนรู้ผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ (Smart Officers)

หัวหน้าโครงการวิจัย : คุณวินัย เมฆดำ และคณะ

1. ภาควิชา Smart Officers สังกัด สปก. เข้าร่วมโครงการ	27	รายชื่อ
2. ภาควิชาผู้ทรงคุณวุฒิในระบบส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร	10	รายชื่อ
3. ภาควิชาวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ ชุมชน	2	รายชื่อ
4. กรอบการส่งเสริมการเรียนรู้ภายใต้สมรรถนะที่พึงประสงค์	1	กรอบ
5. หลักสูตรเรียนรู้เพื่อพัฒนา Smart Officers ประกอบด้วย 6 หน่วยเรียน	1	หลักสูตร
6. คู่มือส่งเสริมการเรียนรู้/เอกสารสาระการเรียนรู้	1	เล่ม
7. ผลการประเมินการเรียนรู้และข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการวิจัยปีที่ 2		

กรอบที่ 3

โครงการพัฒนาระบบการเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร (Smart Farmers)

หัวหน้าโครงการวิจัย : คุณณัฐรุภักดิ์ ผู้ประภคณาสิทธิ์ และคณะ

1. ภาควิชา Smart Farmers	38	รายชื่อ
2. ภาควิชาผู้ทรงคุณวุฒิพัฒนาระบบการเรียนรู้ภายใต้ ชสค.	10	รายชื่อ
3. ภาควิชาสำนักงานสาขาสหกรณ์เครดิตยูเนียนเข้าร่วมโครงการปีแรก	5	รายชื่อ
4. กรอบการส่งเสริมการเรียนรู้ภายใต้สมรรถนะที่พึงประสงค์	1	กรอบ
5. หลักสูตรเรียนรู้เพื่อพัฒนา Smart Farmers ประกอบด้วย 5 หน่วยเรียน	1	หลักสูตร
6. คู่มือส่งเสริมการเรียนรู้/เอกสารสาระการเรียนรู้	1	เล่ม
7. ผลการประเมินการเรียนรู้และข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการวิจัยปีที่ 2		

กรอบที่ 4

โครงการพัฒนาระบบการเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันการศึกษา (Smart Teachers)

หัวหน้าโครงการวิจัย : อาจารย์พรทิพย์ ตันติวงศ์และ ผอ.รุ่งสวรรค์ วรรณสุทธิ และคณะ

1. ภาควิชาศึกษาศาสตร์ มทร. รัตนบุรี เข้าร่วมโครงการ	12	ราย
2. กรอบสมรรถนะนักศึกษาที่พึงประสงค์	1	กรอบ
3. กรอบการพัฒนาสาระการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา สาขาเกษตร ของมทร. รัตนบุรี	1	กรอบ
4. การปรับปรุงเนื้อหาในหนึ่งหน่วยเรียนของรายวิชาอาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการ	12	รายวิชา
5. ผลการประเมินนักศึกษาผ่านระบบการเรียนรู้ตามกรอบ		
6. แผนการวิจัย 4 เดือนหลัง		

กรอบที่ 5

โครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

หัวหน้าโครงการวิจัย : รศ.ศานิต แก้วเอี่ยม และคณะ

1. ภาควิชาเข้าร่วมโครงการ	238	ราย
2. ภาควิชาสหกิจชุมชนเข้าร่วมโครงการ	15	วิสาหกิจชุมชน
3. กรอบแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์	1	กรอบ
4. โครงการองค์การเครือข่ายโครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย	1	โครงการ
5. ภาควิชาด้านการส่งเสริมการผลิต	2	ภาควิชา
6. ภาควิชาด้านการตลาด		
- Farmer Shop		
- ตลาดสุขใจสัญจร		
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร		
- สหกรณ์โคนมนครปฐม จำกัด ฯลฯ		
7. สรุปผลการวิจัย/แผนการวิจัยในปีที่ 2		

กรอบที่ 6

โครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

หัวหน้าโครงการวิจัย : คุณอรุณ นวราช และคณะ

1. ภาควิชาเข้าร่วมโครงการ	40	คน
2. กรอบแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์	1	กรอบ
3. แผนการตลาดของเครือข่าย	1	แผน
4. การจัดกิจกรรม Road Show	4	ครั้ง
5. การจัดกิจกรรมการยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์	4	ครั้ง
6. ข้อค้นพบจากการวิจัยและแผนการวิจัยในปีที่ 2		

กรอบที่ 7

โครงการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop สู่ชุมชนและเชื่อมโยงสินค้าชุมชนสู่สากล

หัวหน้าโครงการวิจัย : รศ.จุฑาทิพย์ ภัทรวาท และคณะ

1. ภาควิชาสนใจเข้าร่วมโครงการ	10	ราย
2. ภาควิชาจัดตั้งดำเนินการร้าน Farmer Shop	5	ราย
3. ภาควิชาแนะนำแนวคิดไปเผยแพร่ในภูมิภาคอาเซียน (ICA-AP,MAFF,IDACA,SARD)	3	สมาคม/องค์กร
4. ผลการประเมินปัจจัยจูงใจในการจัดตั้งดำเนินงานตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop		
5. แผนการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop ในปีที่ 2		

3.7 สรุปภาพรวมผลลัพธ์การวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์ในปีแรกของชุดโครงการ DC&F

ข้อสรุปภาพรวมผลลัพธ์การวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์ ในปีแรกของชุดโครงการ DC&F อาจจำแนกได้เป็น 6 ผลงาน ได้แก่ (รูปที่ 3.7)

3.7.1 การสร้างและพัฒนาตัวแบบธุรกิจ/ตัวแบบหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้

ผลการสร้างและพัฒนาตัวแบบธุรกิจ/ตัวแบบหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ ในปีแรก ได้ก่อเกิดโครงข่ายของตัวแบบธุรกิจ ภายใต้แผนธุรกิจและแผนกลยุทธ์ของโครงการ ดังนี้

1) ตัวแบบหลักสูตรเรียนรู้: การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart Officers) มีสาระการเรียนรู้ 6 หน่วยเรียน ควบคุมการต่อยอดในการทำ Project Based Learning ภายใต้การกำกับดูแลของทีมงานผู้ทรงคุณวุฒิ มีผู้ผ่านการอบรม 18 คน

2) ตัวแบบหลักสูตรเรียนรู้ เป้าหมายชีวิต: ความสุข ความสมดุล ความมั่นคงของชีวิตเกษตรกร มีสาระการเรียนรู้จำนวน 5 หน่วยเรียน มีผู้ผ่านการอบรม 38 คน จาก 9 สหกรณ์

3) ตัวแบบสาระการเรียนรู้ในรายวิชาหลักสูตรปริญญาตรีของนักศึกษาสาขาเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร จำนวน 12 รายวิชา ที่เชื่อมโยงแนวคิดและแนวปฏิบัติสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมกรอบการถ่ายทอดความรู้ของอาจารย์สู่การเพิ่มสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา

4) ตัวแบบกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่า ผู้ปลูกผักอินทรีย์ ที่มีการจัดการโซ่อุปทานธุรกิจ ในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

5) ตัวแบบเครือข่ายชาวนาอำนาจเจริญ มีเชื่อมโยงภาคีภาควิชาการ แหล่งทุนและภาคีพันธมิตรธุรกิจในการยกระดับมูลค่าเพิ่ม

6) ตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop สู่ชุมชนในรูปแบบของหุ้นส่วนธุรกิจ สถาบันการศึกษา ร้านค้าเอกชน และสหกรณ์

3.7.2 การสร้างภาคีเครือข่าย

การสร้างภาคีเครือข่ายในปีแรกของชุดโครงการ มุ่งเน้นไปที่การเผยแพร่แนวคิดและรณรงค์ผู้สนใจเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งในที่นี้จำแนกเป็น กลุ่ม/ผู้ประกอบการ กลุ่มผู้บริโภคและภาคีความร่วมมือของหน่วยงาน/องค์กรในการขับเคลื่อนการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1) กลุ่มผู้ผลิต/ผู้ประกอบการที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุดโครงการมีจำนวนทั้งสิ้น 31 องค์กร จำนวน 70 คน

2) กลุ่มผู้บริโภคที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมีจำนวนทั้งสิ้น 253 คน

3) ภาคีหน่วยงาน/องค์กร/ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้ามามีส่วนร่วมในชุดโครงการจำนวนทั้งสิ้น 134 องค์กร 44 คน

3.7.3 การสร้างแบรนด์

การสร้างแบรนด์ภายใต้กรอบการวิจัยในปีแรกของชุดโครงการ DC&F ที่น่าสนใจ มีดังนี้

1) สมรรถนะ Smart Officers ส.ป.ก.

- เป็นผู้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและงานในภารกิจ เข้าใจบทบาทและความสำคัญของเกษตรกร

- มีความสามารถในการยกระดับขีดความสามารถการประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดสมดุลในการดำเนินชีวิตแก่เกษตรกร

- มีความสามารถด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถาบันเกษตรกร

- มีความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร

2) สมรรถนะบัณฑิตสาขาการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี

“คิดเก่ง ทำเป็น เห็นอนาคต เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและสามารถแข่งขันได้ ตอบสนองความต้องการทางสังคมและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม”

3) แบรินด์ข้าวหอมอำนาจเจริญ

ข้าวหอมอำนาจเจริญ

เป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์คัดพิเศษ สายพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 ปลูกใน จ.อำนาจเจริญ ซึ่งตั้งอยู่บนเส้นรุ้ง 16 01' N เส้นแวงที่ 104 36' E ในสภาพภูมิประเทศที่ราบเนินเขาดินร่วนปนทรายที่ความสูงเหนือระดับน้ำทะเล 138 ม. สภาพภูมิอากาศร้อนในตอนกลางวันและเย็นขึ้นในตอนกลางคืน จึงส่งผลให้ข้าวหอมมะลิอำนาจเจริญมีความนุ่ม และมีกลิ่นหอมตามธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และได้รางวัลชนะเลิศการประกวดข้าวหอมมะลิของประเทศอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา 10 ปี

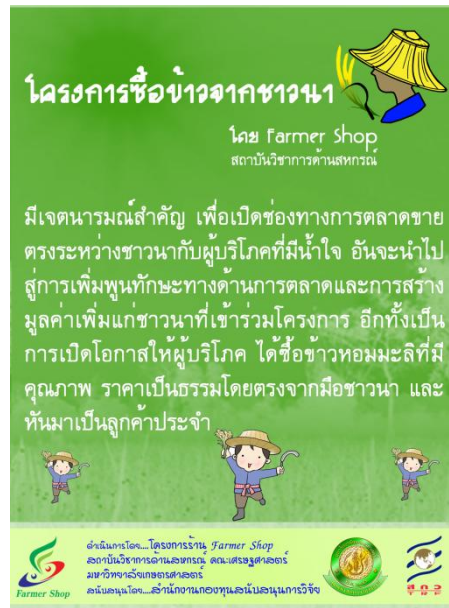
ราคา	บาท
น้ำหนักสุทธิ	กิโลกรัม/ถุง
วิธีการหุง	ข้าว 1 ส่วน น้ำ 1½ ส่วน (สามารถเติบหรือลดปริมาณน้ำได้ตามความชอบ)
ผลิต/จำหน่ายโดย	เครือข่ายวิสาหกิจชาวนาอำนาจเจริญ โทร.085-6136985

วัน เดือน ปี ที่บรรจุ Packing Date

4) แบรินด์ผักอินทรีย์ กลุ่มพี่น้องสองตำบล

5) โครงการซื้อข้าวจากชาวนา

6) กระเช้าของขวัญ Farmer Shop

3.7.4 การนำไปใช้ประโยชน์

ในช่วงเวลา 1 ปีของการดำเนินการชุดโครงการ ได้มีการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ที่เรียกว่า “การใช้ประโยชน์กลางทาง” ดังนี้

1) ข้อเสนอสำหรับการกำหนดสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ ฉบับกำลังยกร่าง ภายใต้การทำงานของประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ ฝ่ายอุตสาหกรรม (ดร.เกริกไกร จีระแพทย์) ซึ่งหัวหน้าชุดโครงการได้นำเสนอ 3 ประเด็น กรอบที่ 8

กรอบที่ 8

ประเด็นข้อเสนอเชิงนโยบายการส่งเสริมสหกรณ์ในรัฐธรรมนูญ ฉบับ.....

ต่อ ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ ดร.เกริกไกร จีระแพทย์

เมื่อ 25 พฤศจิกายน 2557

ณ ห้องประชุม ชั้น 6 อาคาร 3 รัฐสภา

1. ประเด็น : รัฐควรมีมาตรการทางกฎหมายและกรอบทิศทางส่งเสริมสหกรณ์จากนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างครบวงจร และมีความชัดเจนในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นเอกภาพเดียวกัน สำหรับการส่งเสริม สนับสนุน ระบบสหกรณ์ให้เป็นกลไกในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการประกอบการเชิงธุรกิจของเกษตรกรและประชาชนรายย่อยที่เป็นสมาชิก และเป็นกลไกในการกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สมาชิกอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

เหตุผล : ความเสียเปรียบของเกษตรกรและประชาชนรายย่อยเกิดจากการต้อง “เผชิญหน้า” กับการแข่งขันในวงการธุรกิจเอกชน แต่โดยความสามารถในการประกอบการเชิงธุรกิจ ทำให้ไม่สามารถแข่งขันได้ การพัฒนาภาคเกษตรและเศรษฐกิจชุมชนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและประชาชนรายย่อยอย่างยั่งยืน ต้องทำให้เขาอินได้ด้วยความรู้ ทักษะของตัวเอง

2. ประเด็น : การจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน (ได้แก่ การออกกฎหมาย จัดให้มีกองทุนพัฒนา และการสร้างกลไกการพัฒนาสมรรถนะแก่ผู้เกี่ยวข้อง) เพื่อปกป้องคุ้มครอง และส่งเสริมขีดความสามารถของสหกรณ์ตลอดจนมีกฎหมายที่ปกป้องความเสียเปรียบในการทำธุรกิจของสหกรณ์ (ให้เกิดความเป็นธรรมแก่สหกรณ์และมีโอกาสทางธุรกิจอย่างเท่าเทียมกับธุรกิจรูปแบบอื่น: ดู ILO Recommendation 193 และ ICA Blueprint)

เหตุผล : ในระบบเศรษฐกิจทั้งไป ควรมีองค์ประกอบขององค์การธุรกิจ 3 รูปแบบ ซึ่งมีวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่แตกต่างกัน คือ **องค์การธุรกิจเอกชน** มีจุดมุ่งหมายในการแสวงหากำไรเพื่อก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP Growth) **รัฐวิสาหกิจ** (หน่วยงานรัฐ) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บริการแก่สาธารณชนอย่างทั่วถึง (ซึ่งปัจจุบันมีนวัตกรรมรูปแบบใหม่ คือ ตัวแบบธุรกิจ ที่มีภาคีพันธมิตร เป็น รัฐ-ท้องถิ่น) และ**สหกรณ์/องค์กรพึ่งพาตนเอง** ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่ให้ประชาชน (รายย่อย) มาร่วมมือกันบนหลัก-วิธีการสหกรณ์ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม-วัฒนธรรม เพื่อการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี

3. ประเด็น : การเสริมสร้างขีดความสามารถในการประกอบการเชิงธุรกิจของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสหกรณ์/ภาคประชาชนกับภาคธุรกิจเอกชน โดยการสนับสนุนจากภาครัฐใหม่เบื้องต้น และพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรพึ่งพาตนเองอย่างแท้จริง

เหตุผล : ในบริบทโลกใหม่ (New Economy) มีความจำเป็นที่สหกรณ์ต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้าง-ระบบธุรกิจให้สอดคล้องกับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และยังคงธำรงรักษาไว้ซึ่งหลัก-วิธีการสหกรณ์ เพื่อการเป็นทางเลือกของประชาชน (รายย่อย) ในการยกระดับขีดความสามารถในการประกอบอาชีพและการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี

2) การเผยแพร่แนวคิดในภาคีเครือข่าย ICA-AP

ในรอบปีที่ผ่านมาได้เผยแพร่แนวคิด ตัวแบบธุรกิจ Farmer shop ในที่ประชุมภาคีเครือข่ายสัมพันธ์ภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ 3 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมประชุมจาก 2 ประเทศ จำนวน 150 คน (กรอบที่ 9)

กรอบที่ 9

3 July 2014

ICA-AP Workshop on
“Cooperative to Cooperative Trade – Opportunities, Challenges and the Way Ahead”
Kuala Lumpur
19th to 22nd August 2014

Dear Professor Juthatip,

The International Co-operative Alliance Asia and Pacific (ICA-AP) in collaboration with the Malaysian National Cooperative Movement (ANGKASA) and the All China Federation of Supply and Marketing Cooperative (ACFSMC) is pleased to invite you as a guest speaker and resource person at the workshop on “Co-operative-to-Co-operative (C2C) Trade – Opportunities, Challenges and the Way Ahead,” in Kuala Lumpur on 20th and 21st August 2014. Given your experience in C2C and the lead role you are providing in innovative research such as farmer shop project in Thailand, we feel participants at the workshop will benefit immensely hearing directly from you and exploring options.

The 2020 vision in the ICA Blueprint for a Co-operative Decade seeks to position co-operatives as the preferred model of business by people and the fastest growing form of enterprise. In order for the Blueprint to be successful, co-operatives must lead the way by co-operating amongst themselves and truly reflect Principle Six, “Co-operation among Co-operatives”

Across the Asia-Pacific region, researchers at co-operative colleges are working on innovative business models and to develop value chains that link producers to consumers. For example, the Farmer Shop in Thailand has been successful in linking producers and consumers by creating supply chain network, product quality assurance, supply chain management, retail shop, and creation of Farmer Shop brand. At a technology level, GoCoop, a social enterprise, is focused on creating a global cooperative platform for listing of co-operatives and marketing of their products and services.

We will be much obliged if you could consent to be a speaker on August 20 and a resource person on both days of workshop. We would like you to present the Farmer Shop as a business model for Sustainability and the Value Networks initiative. ICA-AP will bear the airfare from Bangkok to Kuala Lumpur, and accommodation fee in Kuala Lumpur, for 3 nights, from 19th to 21th August.

At this time we are requesting you to confirm your participation by **18 July 2014**. Please send an email to **Mr. Ge Shuyuan** at: Ge@icaroap.coop (alternate geshy135@gmail.com).

Best wishes,

Balu Iyer
Regional Director
International Co-operative Alliance Asia and Pacific

3) การนำแนวคิดตัวแบบธุรกิจ Farmer shop และ Farmer Market ในการขยายผล สหกรณ์การเกษตรภายใต้เครือข่ายกรมส่งเสริมสหกรณ์ ปัจจุบันมีสหกรณ์ 85 สหกรณ์ ได้เรียนรู้และ อยู่ภายใต้โครงการให้คำปรึกษาภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมสหกรณ์และสว.สก.

4) การวางกรอบพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด

ผลการประชุมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าจากการวิจัย เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2558 มีข้อสรุปในเรื่องการขยายผลพัฒนาเป็นหลักสูตรผู้นำเครดิตยูเนียน

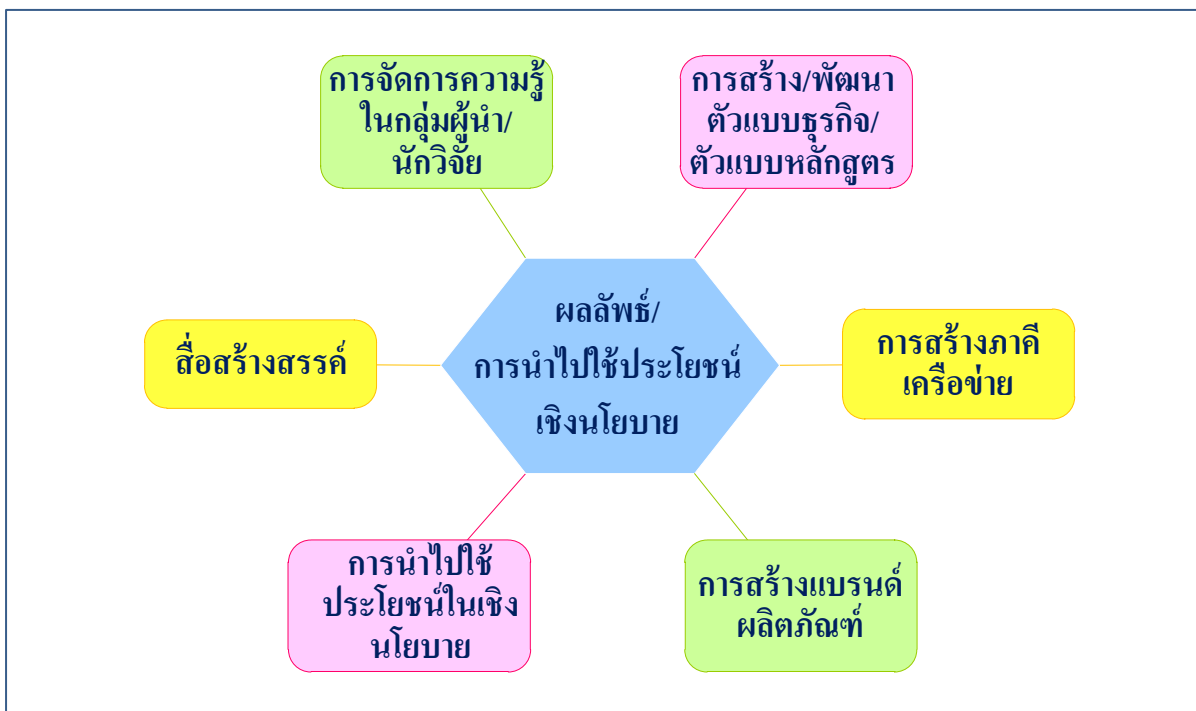
5) การวางแผนพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย สถาบันพิทยาลงกรณ์ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ ดำเนินการสันนิบาตสหกรณ์ให้ทำโครงการความร่วมมือกับสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ในการวิจัย เพื่อนำไปสู่การกำหนดสมรรถนะ ผู้นำ-ฝ่ายจัดการสหกรณ์ และการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

3.7.5 การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์

ในรอบปีที่ผ่านมาชุดโครงการฯ โดยทีมกลยุทธ์ได้ดำเนินการพัฒนาและเผยแพร่ สื่อสร้างสรรค์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 36 เมนู 165 บทความ รายงานวิจัย 80 รายการ ฯลฯ ศูนย์เรียนรู้สิ่งมีชีวิตเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะชน 4 แห่ง วารสารตนสหกรณ์เผยแพร่ 4 ฉบับ มีบทความในวารสารเผยแพร่ จำนวน 52 บทความ ผลิตสื่อสร้างสรรค์ 5 รายการ

3.7.6. การจัดการความรู้ในกลุ่มผู้นำและนักวิจัย

ได้ดำเนินการทั้งสิ้น 85 ครั้ง มีผู้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรม 1,481 คน

รูปที่ 3.7 ข้อสรุปภาพรวมผลลัพธ์การวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์ในปีแรกของชุดโครงการ DC&F

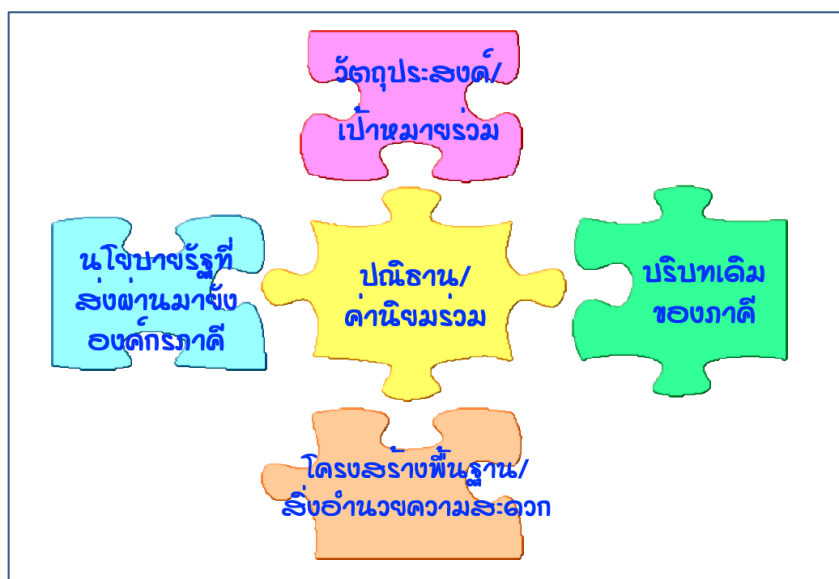
บทที่ 4

ข้อค้นพบจากการวิจัย ข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อค้นพบจากการวิจัย

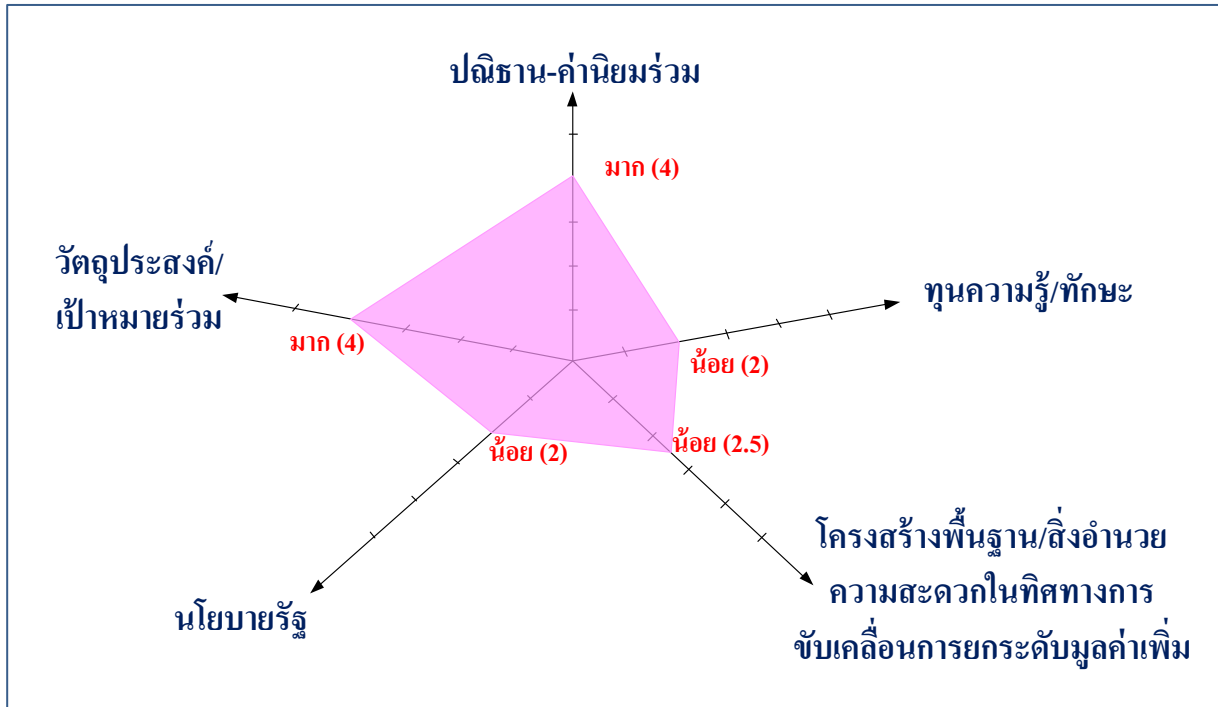
การขับเคลื่อนการวิจัยภายใต้กรอบแนวคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving Up Value Chain) เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม ตามกรอบการวิจัยของชุดโครงการ DC&F ซึ่งจะนำไปใช้ในการสร้างสมรรถนะผู้เกี่ยวข้องในภาคการเกษตร ตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบายไปพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกอันจะนำไปสู่คำตอบที่ท้าทายสำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำ การเพิ่มโอกาสความสามารถในการแข่งขันของการเกษตร/ผู้ประกอบการรายย่อย/สหกรณ์ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการเชื่อมโยงธุรกิจสร้างสรรค์สู่สากลนั้น ผลการวิจัยในช่วงเวลาปีแรกมีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

4.1.1 ปัจจัยที่ส่งผลกับการขับเคลื่อนการสร้างมูลค่าเพิ่มตามกรอบการวิจัย ในที่นี้จะได้พิจารณาคือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อการขับเคลื่อนการวิจัยภายใต้กรอบการวิจัยเพื่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มตามแนวทางของ force field โดยการพิจารณาปัจจัย 5 กลุ่ม (รูปที่ 4.1.) ได้แก่ 1. **ปณิธาน/ค่านิยม** (การรวมกลุ่มพึ่งพาและร่วมมือกัน แนวคิดการค้าที่เป็นธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน) 2. **วัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วม** (การกำหนดเป้าหมายร่วมกันในการทำธุรกิจของภาคี) 3. **บริบทการดำเนินงานที่เป็นอยู่เดิมของภาคีที่เข้าร่วมโครงการ** 4. **โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก** เช่น ระบบธุรกิจ ระบบการเรียนรู้ ระบบการศึกษา กฎหมายข้อบังคับ ระเบียบปฏิบัติของภาคี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแผนการวิจัย 5. **นโยบายรัฐที่ส่งผ่านมายังภาคีวิจัย** ในช่วงเวลาที่ดำเนินการวิจัย และส่งผลในเชิงบวก/ลบกับแผนการวิจัย

รูปที่ 4.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนการวิจัยภายใต้กรอบการยกระดับมูลค่าเพิ่มของชุดโครงการ DC&F

4.1.2 ผลการประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัยตามกรอบ Logical Framework โดยประเมินความคิดเห็นของทีมนักยุทธศาสตร์ พบว่าปัจจัยด้าน ปณิธาน/ค่านิยม และวัตถุประสงค์/เป้าหมายร่วมของภาคี ทั้งสองปัจจัยเอื้อต่อการดำเนินการวิจัยอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านบริบทการดำเนินงานที่เป็นอยู่ของภาคี โครงสร้างพื้นฐาน/สิ่งอำนวยความสะดวก และนโยบายรัฐอยู่ในระดับน้อย (รูปที่ 4.2)

รูปที่ 4.2 ผลการประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัย ตามกรอบLogical Framework

4.2 ข้อจำกัด/อุปสรรค ในการขับเคลื่อนการวิจัยตามกรอบแนวคิด การยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up value chain)

ผลการขับเคลื่อนการวิจัยของชุดโครงการร่วมกับภาคี มีข้อสรุปในเบื้องต้นจากเวทีถอดบทเรียนดังนี้

4.2.1 ผู้นำกลุ่ม/องค์กร สหกรณ์ เกษตรกร และผู้ประกอบการรายย่อย ส่วนใหญ่ยังไม่มี ความรู้ ความเข้าใจใน บริบทโลกใหม่ ดังนั้นจึงยังขาดวิสัยทัศน์การเชื่อมโยงโซ่อุปทานในธุรกิจ เพื่อ สร้างความสามารถในการแข่งขันในธุรกิจ จึงเป็นข้อเสียเปรียบ ดังที่เห็นปรากฏการณ์ที่เกษตรกร และ ผู้ประกอบการรายย่อยยังถูกเอารัดเอาเปรียบ อย่างที่ไม่ควรจะทำให้เกิดขึ้นเช่นในปัจจุบัน

4.2.2 นโยบายรัฐ ที่ดำเนินการส่งเสริม เกษตรกร และผู้ประกอบการรายย่อย มักไม่ได้ กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จไปที่ การยกระดับ ทักษะคน วิจัยคิด ความรู้-ทักษะ และการสร้างสมรรถนะ ใน การมองภาพใหญ่ในระบบเศรษฐกิจใหม่(New Economy)ที่จะนำไปสู่การยกระดับสมรรถนะ และการ สร้างมูลค่าเพิ่มในอาชีพของกลุ่มเป้าหมาย ส่วนใหญ่เป็นการนำ กลุ่มเป้าหมายมาเข้าร่วมกิจกรรม ตาม

กรอบงบประมาณ ที่กำหนดไว้เพียง จำนวนคน จำนวนวัน ที่เข้าร่วมกิจกรรม เท่านั้น ซึ่งนอกจากไม่สามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้แล้ว ยังส่งผลกระทบต่อภารกิจการประกอบอาชีพของกลุ่มเป้าหมายอีกด้วย

4.2.3 ผู้ประกอบการเอกชนที่เข้าร่วมเป็นภาคีโครงการความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ ดำเนินการโครงการที่เอื้อประโยชน์ทางธุรกิจของตน ทำให้เกษตรกร และผู้ประกอบการรายย่อยตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ

4.2.4 กฎหมายสหกรณ์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องทางธุรกิจ ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมการสร้างสมรรถนะการแข่งขันของ สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการรายย่อย

4.2.5 ภารกิจของหน่วยราชการที่มีการดำเนินงานซ้ำซ้อน นอกจากไปสามารถสานต่อนโยบาย การบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานรัฐแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อการทำงาน ของสถาบันเกษตรกร เกษตรกร และผู้ประกอบการรายย่อยทั้งด้านรายได้ รายจ่าย และสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ไม่เป็นมืออาชีพ

4.2.6 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสหกรณ์ ยังไม่เข้าใจ และเข้าถึงแก่นแท้ใน ตัวแบบธุรกิจสหกรณ์ ดังนั้น จึงมักเห็นแนวทางการส่งเสริมสหกรณ์ที่มักเกิดจากนโยบาย Top Down ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาสมรรถนะการแข่งขันของประชาชน โดยกลไกขององค์กรที่ประชาชนเป็นเจ้าของ อย่างแท้จริง

4.2.7 การขับเคลื่อนการสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์ และบริการในกลุ่มเป้าหมาย เกษตรกร และผู้ประกอบการรายย่อย ต้องดำเนินการ ในกรอบ แนวทางการสร้างทักษะจาก ประสบการณ์ตรง และควรดำเนินการ อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และทำอย่างครบวงจร ซึ่งจำเป็นต้อง มีนวัตกรรม บุคลากรเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ทุนความรู้ เทคโนโลยี เงินทุน กฎหมาย ฯลฯ

4.3 ข้อเสนอสำหรับผลการวิจัยในระยะต่อไป

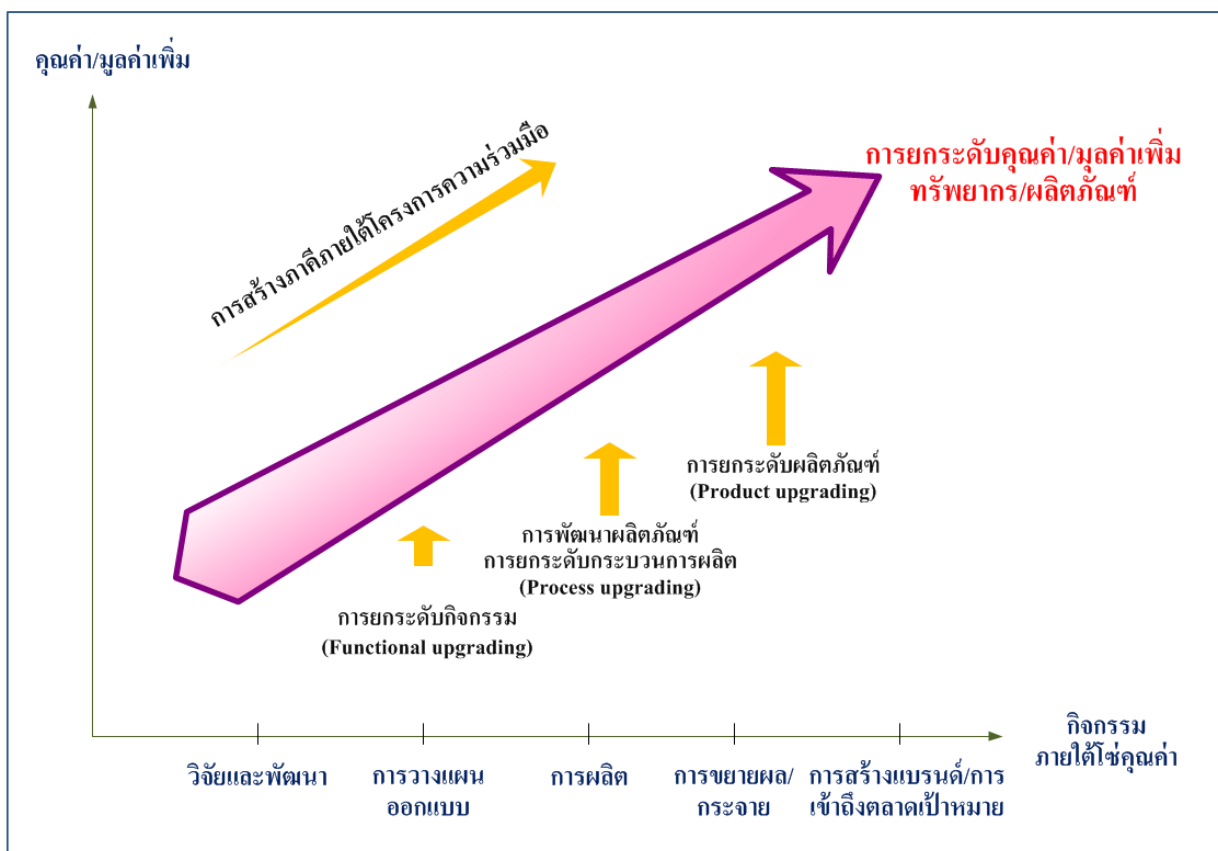
การวิจัยในระยะต่อไปควรดำเนินการต่อยอดการวิจัยตามกรอบแนวคิด Moving Up Value Chain ที่ออกแบบไว้ในรูป Logical Framework สำหรับปีที่ 2 และปีที่ 3 โดยใช้กลยุทธ์การสร้างพลังร่วม โดยการสร้างภาคีภายใต้โครงการความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา สหกรณ์ หน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นแนวทางที่ทำให้ภาคีมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันสู่การบรรลุเป้าหมายของนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศ ที่ต้องการยกระดับความสามารถการแข่งขันของประเทศ การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม

กิจกรรมตามกรอบวิจัยในปีที่ 2 และปีที่ 3 ยังคงเน้นไปที่การยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Move Up Value Chain) ที่มุ่งเน้นการยกระดับกิจกรรม (Functional Upgrading) ในกระบวนการจัดการใช้

อุปทานในธุรกิจ การยกระดับกระบวนการผลิตสินค้า(Process Upgrading) และการยกระดับผลิตภัณฑ์(Product Upgrading) ของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัยในปีแรก ซึ่งชี้ให้เห็นข้อจำกัด/อุปสรรค จากปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งที่มาจากปัจเจกบุคคล วัฒนธรรมการดำเนินงานขององค์กร/หน่วยงาน โครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าการวิจัยต้องเน้นไปที่การขยายผลการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อยกระดับสมรรถนะทั้งด้านทัศนคติ วิธีคิด และวิธีการทำงานที่จะทำให้ประชาชนมีสมรรถนะและมีความสามารถในการแข่งขัน สามารถดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมบริบทโลกใหม่ นอกจากนี้ ประเด็นของการรวมกลุ่มจัดตั้ง “สถาบัน” ของประชาชน ซึ่งแนวทางของชุดโครงการ DC&F ได้สร้างสรรค์นวัตกรรมตัวแบบธุรกิจที่ใช้วาทกรรมว่า “ธุรกิจฐานสังคม” โดยพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของสังคมไทยแต่ยังคงรักษาคุณค่าและหลักการสหกรณ์ให้คงไว้

ดังนั้นโจทย์วิจัยในระยะต่อไปจึงมีสิ่งท้าทายประการสำคัญ นั่นคือ ทำอย่างไรจึงจะให้คนในสังคมที่กำลังค้นหาแนวทางที่จะทำให้พวกเขาสามารถประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคง สมดุล และเป็นทางเลือกที่ดีกว่าได้รับทราบ และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนขบวนการทางสังคมที่กำลังถักทอความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกันอยู่ในขณะนี้ และกำลังรอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่มีเป้าหมายร่วม คือ การสร้างสรรค์สู่สังคมเป็นสุขในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

รูปที่ 4.3 กรอบแนวทางการวิจัยในระยะต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. [ออนไลน์]. 2557. แหล่งที่มา:

http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=38880&Key=news_research

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท. [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: <http://www.cai.ku.ac.th/article/013-2550.pdf>

———. แผนธุรกิจกับการสร้างโอกาสและลดความเสี่ยงสำหรับธุรกิจสหกรณ์. **วารสารคนสหกรณ์** 5 (2552): 33-35.

———. 2554. **การจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจสหกรณ์**. ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

———. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา: http://www.cai.ku.ac.th/download/Know_10_1_56.pdf

———. การเปลี่ยนแปลงโลกตามแนวคิดธุรกิจฐานสังคม. **วารสารคนสหกรณ์** 21 (2556): 28-33.

———. "ทางออกประเทศไทย...การนำคุณค่าสหกรณ์แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม." **มติชน**, 28 พฤษภาคม 2557.

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ. 2556. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ชุดโครงการ "การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และภาคที่เป็นธรรม ระยะที่ 6"**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

———. 2558. (ร่าง) **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer shop สู่ชุมชนเชื่อมโยงสินค้าชุมชนสู่สากล**. สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)

ณัฐฐภัคดี ผู้ปรารถนาสิทธิ และคณะ. 2558. (ร่าง) **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร**. สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)

ดีออกเตอร์การ์ตูน. **ทำไมต้อง Farmer Shop...** **วารสารคนสหกรณ์** 10 (2554): 49-51.

ปีสากลแห่งสหกรณ์ พ.ศ. 2555. [ออนไลน์]. Available from: <http://fsct.com/IYC.pdf>

- พรทิพย์ ตันติวงศ์ และคณะ. 2558. (ร่าง) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ผ่านกลไกหน่วยงานสถาบันการศึกษา. สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)
- วินัย เมฆดำ และคณะ. 2558. (ร่าง) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ผ่านกลไกหน่วยงานราชการ. สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)
- ศานิต แก้วเอี่ยม และคณะ. 2558. (ร่าง) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย. สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)
- สถาบันวิจัยการเรียนรู้. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา: http://ripsm.wix.com/21st#!about_us/cjg9
- สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์. 2557. 14 ปี การสร้างสรรค์งานวิจัย ชุดโครงการวิจัย : การพัฒนาสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์.
- . [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา: <http://www.cai.ku.ac.th/SectionRice/Files/see014.pdf>
- . การสร้างแบรนด์ในสินค้าเกษตร. วารสารคนสหกรณ์ 9 (2553): 26–29.
- . 2556. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย "โรงเรียนลูกชาวนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะการทำเกษตรเชิงธุรกิจ : มิติใหม่แห่งการเรียนรู้จากแปลงนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน". กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์.
- สุริยา เหมตะศิลปิน. [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: http://www.edu.tsu.ac.th/major/eva/files/journal/education_for_develop_to_last.pdf
- อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: http://www.edba.in.th/EDBA_M/index.php?option=com_content&view=article&id=737
- อรุช นวราช และคณะ. 2558. (ร่าง) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย. สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, เสาวรัช รัตนคำฟู และ ณัฐสิฏี รักษ์เกียรติวงศ์. “สู่การสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาเทคโนโลยีของภาคอุตสาหกรรมการผลิต.” บทความเสนอต่อ การสัมมนาวิชาการประจำปี 2556 “โมเดลใหม่ในการพัฒนา: สู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพโดยการเพิ่มผลิตภาพ”, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย, 18 พฤศจิกายน 2556.

สายสุดา ศรีอุไรและคณะ. 2558. (ร่าง) **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนาการสนับสนุนการเรียนรู้**. สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. “**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/data/02/data07.pdf>

Anong Sinthusiri. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา: <http://anongswu502.blogspot.com/>

Baldwin, R. 2012. **Global supply chain: why they emerged, why they matter, and where they are going?**, CEPR Discussion Paper No, 9103, August.

Cliff Mills and Will Davies. 2013. **Blueprint for a Co-Operative Decade**. Switzerland: International Co-operative Alliance.

Humphrey, J. and Schnitz, H. 2002. **How does insertion in global value chains affect upgrading industrial Clusters?**, *Regional Studies*, 36(9), 1017–1027

Jacques H. Trienekens. 2012. **A Framework Analysis on Value Chain in Developing Country**.

Meine Pieter Van Digk and Jacques Trienekens. 2012. **Using a Partnership to Achieve Sustainable Development of the Palm oil Value Chain in Malaysia**.

Ruben R., M. van Boekel, A. van Tilburg and J. Trienekens (eds.). 2007. **Governance for Quality in Tropical food chains**. Wageningen Academic Publishers, Wageningen, The Netherlands, p.309

World Bank. 2013. **Joining, Upgrading and being Competitive in Global Value Chain: A Strategic Framework** Policy Research Working Paper 6406, April.

ภาคผนวกที่ 1

ตารางกิจกรรมชุดโครงการฯ

(มกราคม 2557-มกราคม 2558)

ตารางกิจกรรมชุดโครงการฯตามแผนการวิจัย

กิจกรรมการวิจัยชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7 ที่มกลยุทธ มีการดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้น 34 กิจกรรม มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมรวม 1,435 ราย มีรายละเอียด ดังนี้

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
1.	31/01/57	การประชุมเตรียมความพร้อมและจัดทำแผนการวิจัย ภายใต้ชุดโครงการระยะที่ 7	สวสก./นักวิจัยชุดโครงการ	13	ห้อง 601 ชั้น 6 อาคารวิจัยและพัฒนา มก.	วัตถุประสงค์และรายละเอียดชุดโครงการ
2.	11/02/57	พิธีลงนามข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ โครงการ “พัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์สู่การยกระดับขีดความสามารถของสหกรณ์ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ”	สวสก./มก./ สสท.	31	ณ ห้องประชุม 9 ชั้น 2 อาคารสารนิเทศ 50 ปี มก.	ความร่วมมือทางวิชาการ โครงการ “พัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์สู่การยกระดับขีดความสามารถของสหกรณ์ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ”
3.	27/02/57	ร่วมวางกรอบการดำเนินงานวิจัย Road Map 3 ปี โครงการพัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์สู่การยกระดับขีดความสามารถของสหกรณ์ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ	สวสก./สสท.	6	ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มก.	กรอบการดำเนินงานวิจัย Road Map 3 ปี โครงการพัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์สู่การยกระดับขีดความสามารถของสหกรณ์ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ
4.	4/03/57	การหารือร่วมกับคุณวิชัย เข้มทองคำที่นำเสนอระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์และ Logistic	สวสก./ผู้สนใจโครงการร้าน Farmer Shop	3	ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มก.	การขยายผล Farmer Shop การให้ความสำคัญกับระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์และ Logistic
5.	1/04/57	ชี้แจงการดำเนินการวิจัยตลอดการทำงานของสถาบัน 14 ปี และศึกษาดูงานสวนสามพราน	สกว./ สว. สก.	26	โรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์ อ.สามพราน จ.นครปฐม	ความคิดเห็นและคำแนะนำจาก ผอ. สกว.
6.	2/04/57	การสัมมนาเชิงวิชาการกรอบยุทธศาสตร์การ	สวสก./สกว./สปก./	28	ห้องประชุม 601 อาคารวิจัย	กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้ความเปลี่ยนแปลงในการ

ลำดับ ที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่ม เป้าหมาย	จำนวน ผู้เข้า ร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
		พัฒนาผู้ความ เปลี่ยนแปลงในการ ส่งเสริมเกษตรกรสู่การ พัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้ความร่วมมือทาง วิชาการ ว่าด้วย "โครงการ ถ่ายโอนความรู้ในการ ยกระดับความสามารถ ของเกษตรกรและ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. (Smart farmers ; Smart Officers) สู่การพัฒนาอย่างเป็นองค์ รวมเพื่อการกินดีอยู่ดี"	เกษตรกร รุ่นใหม่		และพัฒนา มก.	ส่งเสริมเกษตรกรสู่การ พัฒนาที่ยั่งยืน
7.	4/04/57	รายการไอเดีย ได้จัด ปี 2 ถ่ายทำรายการ ตอน Farmer Shop ร้านค้า เกษตรเชิงคุณค่า ราคา เป็นธรรม	สวสค./ ทีมงาน รายการ	9	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	การถ่ายทำรายการเกี่ยวกับ ร้าน Farmer Shop
8.	21/04/57	การประชุมความร่วมมือ การสานต่อโครงการร้าน Farmer Shop	สวสค./ ทีมงาน 8 Fair traders	6	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	ทีมงานสนใจเข้าร่วม โครงการร้าน Farmer Shop
9.	29/04/57	การประชุม การหารือร่วมกับสหกรณ์ การเกษตรปราสาท จำกัด	สวสค./ สกก. ปราสาท จก.	3	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ เรียนรู้ Farmer Shop
10.	30/04/57	การประชุมนำเสนอผลงาน ดำเนินงานชุดโครงการ การพัฒนาการสหกรณ์ และการค้าที่เป็นธรรม ระหว่างปี พ.ศ. 2543 – 2556	สกว./ สว. สกก.	7	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	การนำเสนอโครงการที่ผ่าน มาและทิศทางการดำเนิน โครงการวิจัยในระยะต่อไป
11.	6/05/57	การจัดเวทีเสวนาเพื่อ ส่งเสริมความร่วมมือของ ภาคีหุ้นส่วนสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้	สสค. / สวสค./ ส.ป.ก./ ชาวนาข้าว คุณธรรม/	108	ห้อง SAPPHIRE 103 อิมแพค พอร์ม เมือง ทองธานี	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การ ยกระดับสมรรถนะชาวนามี อาชีพและการนำมาเชื่อมโยง กับการใช้ชีวิตประจำวัน

ลำดับ ที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่ม เป้าหมาย	จำนวน ผู้เข้า ร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
			ศูนย์เรียนรู้ ตลาดสุขใจ			
12.	19-21/05/57	การประชุมสัมมนา เรื่อง “Cooperative to Cooperative Trade”	ICA Asia- Pacific	100	กรุง กัวลาลัมเปอร์ ประเทศ มาเลเซีย	เผยแพร่แนวคิดตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop
13.	3/06/57	เวทีผู้ทรงคุณวุฒิด้านการ วิจัย ประจำปีพ.ศ.2556	สวสท./ ผู้ ทรงคุณวุฒิ สวสท.	7	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	แนวทางการดำเนินงานของ สถาบันฯ ในอนาคต
14.	6/06/57	การหารือการขยายผลตัว แบบธุรกิจ Farmer Shop	สวสท./ นักวิจัย โครงการ Smart Teachers	3	วิทยาลัย การแพทย์แผน ไทย มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี	การดำเนินโครงการเพื่อ พัฒนาระบบส่งเสริมการ เรียนรู้เพื่อยกระดับ สมรรถนะการแข่งขันภายใต้ สถาบันการศึกษาและการ ต่อยอดนำร้าน Farmer shop ไปขยายผล
15.	20/06/57	การดูงานของสถาบัน วิชาการด้านสหกรณ์โดย IDACA และ ICA-AP	สวสท./ สสท./ IDACA และ ICA-AP	11	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	การดูงานของสถาบันฯ และ ร้านFarmer Shop
16.	1/07/57	การประชุมโครงการข้าว และผัก	สวสท./ ร้าน หงส์ทอง เฮลสเดชั่น	3	ร้านหงส์ทอง เฮลสเดชั่น ห้างสรรพสินค้า เมกะบางนา จ. สมุทรปราการ	การคัดเลือกสินค้าร้าน
17.	29/07/57	การนำเสนอความก้าวหน้า โครงการวิจัย	สวสท./ ผู้ ทรงคุณวุฒิ สวสท./ นักวิจัยชุด โครงการ	34	ห้อง 601 ชั้น 6 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	ความก้าวหน้าโครงการวิจัย ละความคิดเห็นจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ
18.	5/08/57	สัมมนาการขับเคลื่อนวาระ แห่งชาติด้านการสหกรณ์	สวสท./ ผู้สนใจ วาระ แห่งชาติ ด้านการ	100	ห้องจูปิเตอร์ 13 อาคารชาเลน เจอร์ ศูนย์การ แสดงสินค้าและ การประชุม อิม	การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ระหว่างผู้ร่วม สัมมนา

ลำดับ ที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่ม เป้าหมาย	จำนวน ผู้เข้า ร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
			สหกรณ์		แฟ็ค เมืองทอง ธานี	
19.	25/28/57	การเสวนา การจัดเตรียมข้อมูล เบื้องต้น เพื่อเป็นกรอบ และแนวทางในการจัด เสวนา“แนวทางการ บริหารงาน ช.ส.ค. ที่ สมาชิกคาดหวัง”	สว.สก./ ชสค.	22	ห้อง 601 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	แนวทางการบริหารงาน ช. ส.ค. ที่สมาชิกคาดหวัง
20.	8/09/57	การเสวนา 1 st ICA-JAPAN Training Course on “Fostering Core Leaders of Agricultural Co- operatives-2014”	สว.สก./ ICA-Japan/ สสท. / กรม ส่งเสริม สหกรณ์/ ศค./ ภาควิชา สหกรณ์/	21	ณ ห้องประชุม 5628 ชั้น 6 อาคาร ปฏิบัติการคณะ เศรษฐศาสตร์ มก.	- การแลกเปลี่ยนข้อมูลใน เรื่องสหกรณ์ - การดูงานร้าน Farmer Shop
21.	17/09/57	เสวนาวิชาการและระดม ความคิดเห็นในหัวข้อ การ เรียนรู้สู่การปฏิรูปการ สหกรณ์ไทยให้มีสมรรถนะ สูง	สกว./ กรม ส่งเสริม สหกรณ์/ สวสก./ มูลนิธิ จำเนียร สาระนาถ	483	ห้องประชุม สุธรรม อารีกุล ชั้น 1 อาคาร สารนิเทศ 50 ปี มก.	อภิปรายและระดมความคิด เกี่ยวกับสหกรณ์และการ ปฏิรูปสหกรณ์
22.	15/10/57	การติดตามความคืบหน้า โครงการวิจัยการพัฒนา ระบบส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อยกระดับสมรรถนะ การแข่งขันผ่านกลไก สถาบันการศึกษา	สวสก./ นักวิจัย โครงการ Smart Teachers	3	วิทยาลัย การแพทย์แผน ไทย มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี	ความคืบหน้าโครงการวิจัย
23.	21/10/57	การประชุมโครงการวิจัย ขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop เพื่อใช้เป็น กลไกการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนและเชื่อมโยงธุรกิจ สินค้าชุมชนสู่สากล	สวสก./ ทีมงาน 8 Fair traders	4	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	ขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop ณ คณะ เศรษฐศาสตร์ มก.
24.	22/10/57	ร่วมหารือเป้าหมาย ทิศทางการทำงานที่จะ ขับเคลื่อนในปีงบประมาณ	สกว./ สว สก.	17	ห้องประชุม 1 ชั้น 14 สกว. พญาไท	ทิศทางการขับเคลื่อนชุด โครงการ

ลำดับ ที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่ม เป้าหมาย	จำนวน ผู้เข้า ร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
		ปี 2558				
25.	6/11/57	การประชุมการจัดทำ โครงการร้าน Farmer Shop by CLT	สวสก./ สหกรณ์	6	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	การจัดทำร้าน Farmer Shop by CLT
27.	11-13/11/57	การประชุมสัมมนา เรื่อง “Building up the Co-operative System in Laos”	สวสก./ สหกรณ์ Mulberies	50	ณ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว	เพื่อเผยแพร่แนวคิดกรมแบบ ธุรกิจรูปแบบใหม่ “Farmer Shop Business Model”
28.	29-30/11/57	การออกบูธ Farmer Shop งานวันสังคมสุขใจ	สวสก./ เครือข่าย เกษตรกร	100	โรงแรมสวน สามพราน ริเวอร์ไซด์ จ.นครปฐม	สถาบันฯจัดทำคู่มือและ เผยแพร่แนวคิดการจัดตั้ง แผนการดำเนินงาน Farmer Market สหกรณ์มีแผนการ จัดตั้งและการดำเนินงาน Farmer Market
29.	11/12/57	การหาหรือการขยายผลตัว แบบโครงการร้าน Farmer Shop	สวสก./ สหกรณ์ โคนมนคร ปฐม	9	ห้องประชุม สหกรณ์โคน มนครปฐม ต. ห้วยขวาง อ. กำแพงแสน จ. นครปฐม	สหกรณ์โคนมนครปฐม ให้ความสนใจจัดตั้ง ดำเนินการร้าน Farmer Shop
30.	12/12/57	การออกบูธ Farmer Shop งานประชุมเวทีชาวไทย 2557	สวสก./ ธกส./ ผู้สนใจ	100	ณ ห้องสุธรรม อารีกุล อาคาร สารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเก ษตรศาสตร์	เพื่อนำเสนอ เผยแพร่ และ จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากข้าว ของเครือข่าย
31.	6/01/58	การประชุมถอดบทเรียน ผู้ประกอบการร้าน Farmer Shop by 8 Fairtraders	สวสก./ ทีมงาน 8 Fair traders	9	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	บทเรียนจากผู้ประกอบการ ร้าน และแนวทางการ แก้ปัญหา
32.	13/01/58	รายงานการประชุมการ ขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop	สวสก./ ดร. ประเสริฐ บัณฑิตดี และทีมงาน	4	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	มีโครงการจัดตั้งร้าน Farmer Shop อำเภอเมือง จังหวัด อุบลราชธานี
33.	22/01/58	การขยายผลตัวแบบธุรกิจ	สวสก./	9	ศูนย์สารสนเทศ	การขยายผลตัวแบบธุรกิจ

ลำดับ ที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่ม เป้าหมาย	จำนวน ผู้เข้า ร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
		Farmer Shop ร่วมกับ สหกรณ์โคนมนครปฐม จก.	สหกรณ์ โคนมนคร ปฐม		สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	Farmer Shop ณ สหกรณ์ โคนมนครปฐม จก.
34.	22/01/58	การออกบูธ Farmer Shop กิจกรรมตลาดสุขใจสัญจร	สวสค./ ผู้สนใจ	100	ณ SCB Park พหลโยธิน จ. กรุงเทพฯ	เผยแพร่แนวคิดและการ บริหารจัดการเครือข่าย เกษตรของ Farmer shop
35.	28/01/58	การประชุมนำเสนอ (ร่าง) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์	สกว./ สว สก./ นักวิจัย ทั้ง 7 โครงการ	41	ห้องประชุม 601 ชั้น 6 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	การนำเสนองานวิจัยแต่ละ โครงการและความเห็นจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ
36.	3/02/58	ผอ.สถาบันฯ เข้าร่วม ประชุมกับนักวิจัยโครงการ ในการสรุปทเรียนและ เตรียมการเพื่อจัดทำ ข้อเสนอโครงการวิจัย ปีที่ 2	ผอ.สถาบัน ฯ / ทีมวิจัย	5	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	แนวทางการดำเนิน โครงการวิจัยในปีที่ 2
37.	3/02/58	ผอ.สถาบันฯ เข้าร่วม ประชุมกับนักวิจัยโครงการ ในการสรุปทเรียนและ เตรียมการเพื่อจัดทำ ข้อเสนอโครงการวิจัย ปีที่ 2	ผอ.สถาบัน ฯ / ทีมวิจัย	7	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	แนวทางการดำเนิน โครงการวิจัยในปีที่ 2
38.	4/02/58	ผอ.สถาบันฯ เข้าร่วม ประชุมกับนักวิจัยโครงการ ในการสรุปทเรียนและ เตรียมการเพื่อจัดทำ ข้อเสนอโครงการวิจัย ปีที่ 2	ผอ.สถาบัน ฯ / หัวหน้า โครงการ	4	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	แนวทางการดำเนิน โครงการวิจัยในปีที่ 2
39.	4/02/58	ผอ.สถาบันฯ ได้รับเชิญไป นำเสนอแนวคิดในการ ประชุมคณะกรรมการ การปฏิรูประบบการเงิน และสถาบันการเงิน	สวสค. / คณะกรรมการ การปฏิรูป ระบบ การเงิน	21	ห้องประชุม คณะกรรมการ ธิการ 209 ชั้น 2 อาคาร รัฐสภา 2	แนวทางในการปฏิรูประบบ สหกรณ์ไทย
40.	5/02/58	การประชุมร่วมกับ คณะกรรมการและทีมงาน สหกรณ์โคนมนครปฐม	ผอ.สถาบัน ฯ / ทีมวิจัย	4	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2	แนวทางการร่วมมือในการ จัดตั้ง ศูนย์กระจายสินค้า สหกรณ์โค

ลำดับ ที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่ม เป้าหมาย	จำนวน ผู้เข้า ร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
		จำกัด ในการขยายผลร้าน			อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	นมมนตรปฐม
41.	6/02/58	ผอ.สถาบันฯ เข้าร่วม ประชุมกับนักวิจัยโครงการ ในการสรุปทเรียนและ เตรียมการเพื่อจัดทำ ข้อเสนอโครงการวิจัย ปีที่ 2	ผอ.สถาบัน ฯ / ทีมวิจัย	4	ศูนย์สารสนเทศ สหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและ พัฒนา มก.	แนวทางการดำเนิน โครงการวิจัยในปีที่ 2

ภาคผนวกที่ 2

รายงานการประชุมชุดโครงการฯ

(มกราคม 2557-มกราคม 2558)

รายงานการประชุม

การประชุมเตรียมความพร้อมและจัดทำแผนการวิจัย

(ภายใต้ชุดโครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่7)

วันศุกร์ที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2557

ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้มาประชุม

1.รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์/ ผู้ประสานงานชุดโครงการและหัวหน้า โครงการวิจัย Farmer Shop
2.ผศ. ดร.ณรงค์	ภูเจริญประสิทธิ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
3.รศ.ศานิต	แก้วเอียน	หัวหน้าโครงการ การวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่ม ข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย
4.คุณนิคม	เพชรผา	หัวหน้าโครงการร่วม การวิจัยร่วมการยกระดับ มูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย
5.คุณศุภชัย	สถาพร	ผู้อำนวยการ สอส. (ชกส.)
6.คุณวินัย	เมฆดำ หัวหน้า	หัวหน้าโครงการ การวิจัยการพัฒนาระบบ ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการ แข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ
7.คุณสุกิจ	มาลัยรุ่งสกุล	หัวหน้าโครงการ การวิจัยการพัฒนาระบบ ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการ แข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา
8.คุณอรุช	นวราช	หัวหน้าโครงการ การวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่ม ผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย
9.คุณสุทิศ	จิราวุฒิพงศ์	นักวิจัยโครงการ การวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่ม ผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย
10.คุณดิษยา	ยศพล	นักวิจัยโครงการ การวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่ม ผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย
11.คุณชฎทิพร	เม้งเกร็ด	นักวิจัยโครงการ การวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่ม ผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

- 12.คุณณัฐรุภักดิ์ ผู้ปรารถนาสิทธิ หัวหน้าโครงการ การวิจัยและพัฒนาระบบ
สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับ
สมรรถนะการแข่งขัน
- 13.คุณสายสุตา ศรีอุไร หัวหน้าโครงการ การวิจัยและพัฒนาระบบ
ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อยกระดับ
สมรรถนะการแข่งขัน

เริ่มประชุมเวลา 09.30 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ประธานในที่ประชุม กล่าวเปิดการประชุมการเตรียมความพร้อมและจัดทำแผนงานวิจัย ภายใต้ชุดโครงการการขับเคลื่อน การพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7 โดยการประชุมครั้งนี้เปรียบเสมือนเป็นการ Kick Off ชุดโครงการฯ ระยะที่ 7 ในระยะนี้การวิจัยภายใต้ชุดโครงการฯจะเป็นการดำเนินงาน 3 ด้าน คือ ด้านการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และด้านการเป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อมที่จะสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้อำนวยการสถาบันฯขอให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านแนะนำตัวและกล่าวถึงความเป็นมา คร่าวๆของชุดโครงการฯที่ตนเองรับผิดชอบรวมทั้งความคาดหวังจากชุดโครงการด้วย

คุณณัฐรุภักดิ์ ผู้ปรารถนาสิทธิ ฝ่ายวิชาการและพัฒนาชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียน แห่งประเทศจำกัด ดูแลสหกรณ์เครดิตยูเนียนทั่วประเทศ 300-400 แห่งทั่วประเทศ ทำงานอยู่ฝ่าย วิชาการ จึงมีโอกาสได้ดูแลหลักสูตรและได้มาเรียนปรึกษากับอาจารย์จุฑาทิพย์บ่อยครั้ง ในเรื่องของการทำโครงการเพื่อไปอบรมความรู้ให้กับสมาชิกทั่วประเทศ และมีโอกาสได้ไปทำงานในชุมชน ในเรื่อง ความคาดหวังจากชุดโครงการฯ คิดว่าจะได้ประสบการณ์ในการทำงานและมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนจากการทำโครงการวิจัยฯ

คุณสุกิจ มาลัยรุ่งสกุล สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา โดยภารกิจหลักของวิทยาลัยเป็นเรื่องการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร สำหรับนักเรียนระดับชั้น ปวช. ปวส.และเกษตรกรที่อยู่ในเขต บริการ ซึ่งมีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้

คุณวินัย เมฆดำ นักพัฒนาทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ สำนักงานปฏิรูปที่ดิน มีความยินดีที่ได้เข้าร่วมโครงการ โดยได้ทำงานร่วมกับผู้อำนวยการสถาบันฯ มา 2-3 ปีแล้ว โครงการนี้ จะเป็นการต่อยอดโครงการและคิดว่าจะนำประโยชน์ไปใช้กับกลไกหน่วยงานรัฐ ซึ่งสปก. เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีการพัฒนาและรับผิดชอบในส่วนของการจัดที่ดิน และอีกหน้าที่หนึ่งที่สำคัญคือการพัฒนาอาชีพ ให้กับเกษตรกรผ่านหน่วยงานรัฐหรือข้าราชการในสังกัดที่มีการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน มีความ

คาดหวังว่าในระยะอันสั้นจะได้นำไปใช้ประโยชน์และจะเป็นตัวแบบด้านประสิทธิภาพที่จะทำให้ข้าราชการทุกคนมีศักยภาพที่จะมีองค์ความรู้และนำความรู้ต่างๆไปส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกษตรกรได้ใช้ชีวิตอย่างยั่งยืน

คุณศุภชัย สถาพร ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อพัฒนาการเกษตรและชนบทภายใต้มูลนิธิอาจารย์จำเนียร สารระนาด ซึ่งเป็นผู้จัดการคนแรกของธกส. มูลนิธิตั้งขึ้นมาเพื่อพัฒนาเกษตรกรที่เป็นลูกค้า ธกส. ประมาณ 5,000,000 ครัวเรือน โดยมุ่งเน้นในการสร้างความยั่งยืนที่จะให้เกิดขึ้นกับเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาธุรกิจกลุ่มลูกค้าที่เป็นผู้กู้เงินจากธนาคาร ธกส. มีความยินดีอย่างยิ่งที่จะได้ร่วมงานกับสถาบันที่กำลังเดินทางอยู่ปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนที่จะทำให้ภาคเกษตรกรรมอยู่รอดต่อไป

คุณนิคม เพชรผา ชาวนาจากยโสธร ที่ทำนาโดยมีการปฏิบัติธรรมรักษาศีลไปด้วย ซึ่งจะพยายามให้ชาวนาทำนาโดยไม่มีอบายมุข มีโอกาสเจอกับอาจารย์จุฑาทิพย์ ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์และทำนอาจารย์ดร.สีลาภรณ์ ที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มในรูปแบบนี้ เลยได้รับมอบหมายให้ทำโครงการวิจัยและยกเป็นศูนย์เรียนรู้ของสถาบันฯในการทำข้าวอินทรีย์ ข้าวคุณธรรม วันนี้มีตำแหน่งนักวิจัยก็จะพยายามทำงานวิจัยให้ตรงตามความเป็นความเป็นจริงมากที่สุด เพราะเชื่อว่างานวิจัยเป็นการรวบรวมความเป็นจริงที่เป็นอยู่ให้มากที่สุด แล้วนำความคิดเห็นนั้นมาตีแผ่

รศ.ศานิต แก้วเอี่ยม อาจารย์ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อมีเวลาว่างจากการสอนจะออกไปศึกษาดูงานตามต่างจังหวัด ได้เจอหลายๆอย่าง ทำให้เห็นถึงสถานการณ์ความยากจน การขาดแคลนน้ำในการทำนาของชาวนา

วันนี้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย ดูแลเรื่องข้าวอินทรีย์หอมมะลิที่จังหวัดอำนาจเจริญ โดยมีคุณนิคมเป็นหัวหน้าโครงการร่วม

ผู้อำนวยการสถาบันฯ กล่าวเสริมว่า ชุดโครงการฯในครั้งนี้นำมาบริหารจัดการโครงการในรูปแบบใหม่ จากการที่สถาบันฯทำงานมากกว่า 10 กว่าปี มีผู้มีความรู้เข้ามาร่วมงานมากมาย บางคนเก่งในเรื่อง Action Research แต่จุดอ่อนคือเวลาเขียนงานวิจัย จึงหาวิธีในการวิจัยว่าทำอย่างไร การวิจัยจะเกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งงานของชุดโครงการเป็นการตอบโจทย์ประเทศ ที่มีเวลาจำกัด มีงบประมาณจำกัด จึงต้องเลือกคนที่มีจิตวิญญาณและเป็นนักวางแผน

อาจารย์ ดร.ณรงค์ กู้เจริญประสิทธิ์ ที่ปรึกษาชุดโครงการฯ เนื่องจากได้ทำหลักสูตรในเรื่องการศึกษา ปีที่แล้วได้เดินทางไปในประเทศอาเซียนเพื่อไปดูงานและหาช่องว่างของประเทศดูวิธีที่จะตอบโจทย์ AEC จึงได้มีโอกาสมาร่วมเป็นที่ปรึกษาโครงการฯในครั้งนี้

คุณอรุณ นวราช กรรมการผู้จัดการสวนสามพราน ได้รู้จักอาจารย์จุฑาทิพย์ มา 4 ปี อาจารย์ได้เข้ามาช่วยพัฒนาเรื่องเกษตรอินทรีย์ในสวนสามพราน โดยเริ่มโครงการที่ตลาดสุขใจ และการดำเนินการมาพบว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่เกษตรกรอยากมีส่วนร่วม พอได้เริ่มทำงานก็เห็นภาพชัดขึ้น

เรื่อยๆและได้ไปเห็นโครงการข้าวคุณธรรมได้เห็นการทำเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริง ทำให้ได้ความคิดและแรงบันดาลใจในการทำงานในด้านการพัฒนา ซึ่งจะเริ่มดูแลในเรื่องสุขภาพของคนในพื้นที่ก่อนพยายามทำให้โซ่อุปทานให้สั้นลง และเน้นเชื่อมโยงเกษตรกรผู้ปลูกไปถึงผู้บริโภค โดยมีคุณสุทิศ จิราวุฒิมงคล คุณดิษยา ยศพล และคุณชฎาทิพร เม้งเกร็ด เป็นทีมนักวิจัยโครงการฯ

คุณสายสุดา ศรีอุไร บุคลากรของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มีตำแหน่งรองผู้อำนวยการฯ และผู้ช่วยผู้ประสานการของชุดโครงการฯ ได้รับมอบหมายให้ดูแลโครงการวิจัยและพัฒนาาระบบส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขัน

ผู้อำนวยการสถาบันฯ กล่าวต่อว่า วันนี้เป็นการประชุมเตรียมความพร้อมและจัดทำแผนงานวิจัยในระยะที่ 7 ที่จะมีกรอบงาน 3 ปีต่อเนื่องตั้งแต่ปีพ.ศ.2557-2559 ชุดโครงการฯจะเป็น Logical Framework มีความชัดเจนทั้งในเรื่อง Input Process และ Output

ประเด็นในการประชุมในวันนี้มีอยู่ 4 ประเด็น คือ

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดชุดโครงการฯระยะ7 โดยจะทำการเป็น Logical Framework มีตัวชี้วัดและกระบวนการชัดเจน

2. กรอบแนวทางการวิจัยของโครงการย่อยภายใต้ชุดโครงการฯทั้ง 7 โครงการ

3. อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุป

4. เป้าหมายโครงการฯคือให้คนในสังคมมี “จิตวิญญาณการร่วมมือกัน” เพื่อพัฒนาประเทศ

ในตอนนี้องค์กรฯ อยู่ในช่วงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้สหกรณ์ ที่อยากให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ให้คนในสังคมมีจิตวิญญาณในการร่วมมือกันพัฒนาประเทศ ในแต่ละแผนการวิจัย จะมีการประเมินสถานการณ์ โดยมองเป็นกรอบการทำงาน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของนักวิจัยและชุดโครงการฯไปพร้อมๆกัน

จากการลงพื้นที่และดำเนินชุดโครงการฯทั้ง 45 จังหวัด ที่สถาบันฯได้ดำเนินการโครงการจนเสร็จสิ้น มีนักวิจัยลงไปสร้างเครือข่ายและลงพื้นที่ ที่ทำให้ได้ชุดความรู้ และทราบถึง Gaps ที่จะสามารถนำไปลดข้อจำกัดของประเทศ และนำไปเขียนแผนในการสร้างระบบธุรกิจ ที่เริ่มมีการพูดถึง System มีการถอดบทเรียนและเริ่มมองการพัฒนาเครือข่ายร่วมกับภาคีภาคเอกชน ตั้งแต่ปี 2552 มีการพัฒนาตัวแบบธุรกิจทางเลือกที่นำไปใช้กับเกษตรกรรายย่อย โดยมี Business Model มีศูนย์เรียนรู้ Farmer Shop เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม เครือข่ายคุณค่าข้าวผลไม้ เครือข่ายคุณค่าข้าวหอมมะลิ สหกรณ์ไทย รวมถึงโครงการฯของคุณอรุณ คือ เครือข่ายกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่า ที่เป็น Business Group ทำให้มีนวัตกรรมมากมาย จากการทำโครงการจึงได้ชุดความรู้ VN&f Value network & Fair-trade หรือ Platform การพัฒนาระบบคุณค่าและท้ายที่สุดเป้าหมายอยู่ที่การค้าเป็นธรรม มีการใช้ชบวนการทำงานวิธีใหม่ มีการวางกรอบ Strategy Map คือ SEE (Social Economy Enterprises) ที่เป็นธุรกิจฐานสังคมที่จะริเริ่มให้เกิดกระบวนการให้คนในสังคมมาร่วมมือกัน ที่จะใช้เวลาดำเนินการ 3 ปีตามกรอบ

ยุทธศาสตร์ ซึ่งตอนนี้ทางสถาบันฯ ได้มีการติดต่อพูดคุยกับประเทศลาว พม่า และกัมพูชาที่จะมาเป็น เครือข่ายที่จะมาร่วมกันทำงานในอนาคต

แผนงานต่อไป คือการทำให้เกษตรกรมีภูมิคุ้มกัน หรือมีปัญญาเพื่อที่จะสามารถขับเคลื่อน สถาบันเกษตรกรให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยไม่ได้แข่งขันเพื่อกำไร แต่แข่งขันเพื่อนำ ประโยชน์มาให้สมาชิกและชุมชน หลังจากนั้นจะมีการชักชวนเครือข่ายให้มีการทำการเกษตรอย่างมี แบบแผน ไม่เข้าโครงการรับจำนำข้าว ที่สร้าง Leader ใหม่ สร้างเครือข่ายใหม่ ทำการเกษตรที่มีผลิต ภาพสูง ตัวอย่างคือ ชาวอินทรีกับผักอินทรีที่จะเป็นตัวแบบที่มีห้อง Lab ที่จะทำให้เห็นภาพจริง สามารถไปเรียนรู้วิธีการทำ ในเรื่องชาวอินทรีก็สามารถศึกษาได้กับอาจารย์คาณิตกับคุณนิคม ชุด โครงการผักอินทรีจะมีการเชิญประเทศลาว พม่า กัมพูชามาดูการดำเนินชุดโครงการฯ

ท้ายที่สุดจะค้นหาเกษตรกรมืออาชีพ เพื่อให้เกษตรกรมีการพัฒนามีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดการทำการเกษตรยั่งยืน สามารถตอบโจทย์ในเรื่องความมั่นคงทางอาหาร ในแผนพัฒนาฯที่ 11 ในเรื่องสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเสมอภาค เป็นธรรม มีภูมิคุ้มกัน เป็นการตอบโจทย์ด้าน เกษตรกรและปัจเจกบุคคลและจะมีการร้อยกลุ่มร้อยเครือข่ายเข้าด้วยกัน

ชุดโครงการฯจะเป็นการสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้ประเทศใหม่ เป็นการ Change Paradigm Shift ที่จะผนึกกำลังกับภาคีเครือข่ายผู้ประกอบการยกระดับเข้าไปบริหารจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจบน หลักการค้าที่เป็นธรรม

ในส่วนนี้สรุปก็คือ ทุกฝ่ายจะมีส่วนร่วมในการช่วยกันคิด ช่วยกันทำและช่วยประกาศให้ สังคมตระหนักถึงระบบการค้าที่เป็นธรรมที่จะสร้างสรรค์สินค้าไทยและควรมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

ในเรื่องของทีมกลยุทธ์ จะมีหลายๆท่านจะมาช่วยกัน เป็นการพัฒนาโครงสร้างการระบบ สนับสนุน การพัฒนาจะมี Coaching ที่เป็นทีมที่เลี้ยงจะเข้ามาสนับสนุนการพัฒนาด้วย Outlet และจาก การที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม จะเป็นการรวมพลัง ส่งเสริมประสานงานกันในเชิงนโยบาย

ในช่วงชุดโครงการระยะที่ 6 มีผลงานสร้างสรรค์ ที่มีการช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันโดยการเพิ่มพูนความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจของภาคีพันธมิตรที่เข้า มาส่วนร่วม 596 องค์กร โดยเฉพาะปีที่แล้ว มีเกษตรกร 1,800 รายผู้ประกอบการ SMEs และสถาบัน ผู้ประกอบการ 236 องค์กร เป็นเรื่องการดำเนินการ Competitive Growth เติมความรู้ในเวทีและได้ นำไปใช้ประโยชน์ มีการ ปรับเปลี่ยนการผลิตให้เป็นการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยใช้กรอบ ยุทธศาสตร์ SEE เข้าสู่กระบวนการ GAP แก่เกษตรกรรายย่อย 3,808 ราย ครอบคลุมเนื้อที่เพาะปลูก 120,320 ไร่

ในเรื่องการสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำ ได้มีการยกระดับการเข้าถึงปัจจัยการผลิต และการตลาดโดยใช้กลไกตัว SEE เชื่อมโยงกับภาคีพันธมิตรในการดำเนินธุรกิจในการค้าที่เป็นธรรม มีเกษตรกรที่เข้ามามีส่วนร่วม 234 ราย สถาบันเกษตรกรและสหกรณ์ 40 แห่ง ผู้ประกอบการรายย่อย

303 ราย โดยพบว่าภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วมมีรายได้เพิ่มขึ้น 10-15% จากเดิม และสามารถลดต้นทุนในการผลิตและการตลาดได้

ชุดความรู้นวัตกรรมการส่งเสริมตัว SEE มีตัวแบบธุรกิจทางเลือกของประชาชนกับเครือข่ายข้าวคุณธรรม เครือข่ายผลไม้ กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพรานและ Farmer Shop และตอนนี้มีการชวนเอกชนรายใหญ่ก็คือ เจียเม้ง ที่ได้เปิดร้านที่ MEGA BANGNA และมี Shelf Farmer Shop

ในระยะที่ 7 นี้ ชุดโครงการจะใช้ทฤษฎี Moving Up Value Change คือการยกระดับมูลค่าเพิ่ม เป็นการกระบวนกรยกระดับกิจกรรมภายใต้โซ่อุปทาน เพื่อเพิ่มผลิตภาพหรือสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การวิจัยและพัฒนาสร้างสรรค่นวัตกรรม การวางแผนออกแบบธุรกิจการผลิต หากกลยุทธ์การกระจายสินค้า การสร้างแบรนด์และการทำการตลาด ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นการยกระดับ (Functional Upgrading) การยกระดับกระบวนการ (Process Upgrading) และการยกระดับผลิตภัณฑ์ (Product Upgrading)

สิ่งท้าทายก็คือยุทธศาสตร์ประเทศ ในเรื่อง New Gross Model ยุทธศาสตร์ประเทศที่จะต้องทำอย่างไรจึงจะหลุดจากการเป็นประเทศรายได้ปานกลาง ต้องตอบโจทย์ในเรื่องวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพ ขณะนี้ประเทศต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ต้องยกระดับผลิตภาพเพิ่มต่อไร่ รายได้สุทธิ รายได้ครัวเรือน ต้องมีการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประเทศต้องการพัฒนาวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ที่จะต้องเชื่อมโยงโดยใช้ยุทธศาสตร์ SEE โดยจะขยายผลไปทั่วประเทศ

โดยโจทย์ประเทศมี 4 ประการ ดังนี้ 1.) การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง 2.) ลดความเหลื่อมล้ำที่เน้นการพัฒนาอย่างทั่วถึงเป็นธรรมสู่การเติบโตที่ยั่งยืน 3.) เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและ 4.) การเร่งสร้างความสมดุลและปรับระบบการบริหารจัดการภายในภาครัฐให้สามารถผนึกกำลังเป็นระบบครบวงจรและพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สิ่งท้าทายอีกประการหนึ่งคือ การทำการตลาดให้เป็นฐานการผลิตเดียว เป็นเรื่องที่ต้องร่วมมือกับภาคีพันธมิตร ต้องมีการบูรณาการให้เข้ากับเศรษฐกิจโลกให้สมบูรณ์ มีการพัฒนาเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงเป็นตลาดฐานการผลิตเดียว ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดจะอยู่ใน Project Proposal

คำถามการวิจัยในชุดโครงการจะมีการตอบโจทย์เป็นระยะๆ คือ 6 เดือนของปีแรก ปีแรก 6 เดือนของปีที่ 2 ปีที่ 2 6 เดือนของปีที่ 3 และปีที่ 3 และจะมีแนวการตอบโจทย์การวิจัย ดังนี้

1. ตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของประชาชน ภายใต้กลไกสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐ และสถาบันเกษตรกร ควรมี

องค์ประกอบอย่างไร จึงจะช่วยเสริมพลังซึ่งกันและกันในการสร้างสมรรถนะแก่เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ

2. แนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ ควรดำเนินภายใต้ระบบและกลไกอย่างไร จึงจะลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความสามารถในการแข่งขันแก่เกษตรกรรายย่อยตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ประเทศ โดยมีเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นเกษตรกรรายย่อย

3. แนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ ควรดำเนินภายใต้ระบบและกลไกอย่างไร จึงจะสามารถนำประโยชน์สู่เกษตรกรรายย่อยและผู้บริโภคได้อย่างยั่งยืน เกษตรกรมีอยู่อย่างมีความสุขจากการมีสุขภาพที่ดีและผู้บริโภคได้รับประโยชน์

4. แนวทางการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop สู่ชุมชนเพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล ควรดำเนินการภายใต้ระบบและกลไกอย่างไรจึงจะสามารถยกระดับมูลค่าเพิ่มและสร้างไว้ซึ่งเอกลักษณ์สินค้าไทยในประชาคมโลก

วัตถุประสงค์ชุดโครงการระยะที่ 7 คือ

1. สร้างและพัฒนาระบบสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของประชาชนในภาคการเกษตรให้มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ

2. เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving Up Value Change) ข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

3. เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving Up Value Change) ผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

4. เพื่อศึกษาแนวทางการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop สู่ชุมชนเพื่อใช้เป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเชื่อมโยงสินค้าชุมชนสู่สากล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย มีดังนี้ คือ

1. ได้องค์ความรู้ที่จะเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย และแนวปฏิบัติเพื่อลดช่องว่างเชิงนโยบายเป็นการยกระดับสมรรถนะการแข่งขัน การลดความเหลื่อมล้ำ และการปรับเปลี่ยนสู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. องค์ความรู้ตัวแบบการปฏิบัติที่ดี ตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาหลักไคและระบบการเรียนรู้สู่ชุมชน ที่มีการบูรณาการระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐ และสถาบันเกษตรกร

3. ได้ Smart Farmers, Smart Teachers, Smart Officers และ Smart Entrepreneurs ที่มีสมรรถนะพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ

4. เกิดเครือข่ายภาควิชาการ ที่บูรณาการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันเกษตรกร หน่วยงานรัฐที่มีการเสริมพลังที่จะสร้างสมรรถนะแก่เกษตรกร

5. เกิดเครือข่ายธุรกิจข้าวอินทรีย์ที่เชื่อมโยงหุ้นส่วนและภาคีพันธมิตรภายใต้โซ่อุปทานสู่สากล

6. เครือข่ายธุรกิจผักอินทรีย์ที่เชื่อมโยงหุ้นส่วนและภาคีพันธมิตรภายใต้โซ่อุปทานสู่สากล

7. เกิดภาคีที่ตระหนักในแนวทางการค้าที่เป็นธรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมใน Farmer Shop เป็นกลไกการสร้างฐานเศรษฐกิจชุมชน

การทำชุดโครงการเป็นการยกระดับ 2 เรื่อง คือการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับกิจกรรม โดยจะมีการวิจัยและพัฒนา ออกแบบนวัตกรรมโดยมีกระบวนการวางแผนและผลิตตามเป้าหมาย การกระจายการทำงาน สำหรับผู้อำนวยการสถาบันฯและทีมกลยุทธ์จะช่วยสนับสนุนวิเคราะห์สถานการณ์และพัฒนา เป็นพี่เลี้ยงวางกรอบการวิจัย ให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเจรจาและเชื่อมโยงภาคีวางกรอบการนำไปใช้ประโยชน์ ถอดบทเรียน จัดการความรู้สู่ภาคี ติดตามประเมินผลและหนุนเสริม

ต่อไปก็ขอความร่วมมือ หัวหน้าโครงการทุกโครงการ ให้ทุกโครงการทำ Gantt Chart ตารางกิจกรรม ให้เสร็จสิ้นมีกำหนดส่งภายใน 2 สัปดาห์ โดยให้ทำตารางกิจกรรม 1 เดือนแยกเป็น 4 สัปดาห์ โดยในระยะแรกจะให้ทีมกลยุทธ์ตามลงพื้นที่ เพื่อดูสถานการณ์ จะได้ว่าใน 12 เดือนแต่ละโครงการมีกระบวนการอย่างไร อีกแผ่นหนึ่งอยากให้หัวหน้าโครงการ วางแผนเขียนกิจกรรมให้ชัดเจนว่าในแต่ละสัปดาห์จะมีกิจกรรมอะไร กลุ่มเป้าหมายคือใคร สถานที่ที่ไหน ผลลัพธ์ที่คาดหวังเป็นอย่างไร แต่ถ้าสามารถ Design ออกมาได้ก็จะได้ Logical Framework ตามที่คาดหวัง และสถาบันฯก็จะสามารถลงไปสนับสนุนได้ โดยกำหนดให้การเขียนแผนวิจัยมีแบบแผนเดียวกัน

ตัวอย่าง ตารางกิจกรรม

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลผลิต/ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

ต่อไปจะกล่าวถึงชุดโครงการแต่ละโครงการ โดยจะเริ่มที่โครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ เป็นโครงการแรก

โครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์

รศ.ศานิต หัวหน้าโครงการ การวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย กล่าวว่า ก่อนอื่นต้องลงพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจกับสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ โดยจะมีคุณนิคม จัดหาไว้ ใน 6 เดือนแรกจะทำความเข้าใจว่าก่อนที่จะมาร่วมโครงการ ชาวนาแต่ละคนมีการผลิตอย่างไร มีสภาพการใช้ปัจจัยอย่างไร ได้ผลผลิตต่อไร่เท่าไร ต้องทราบข้อมูลเบื้องต้นก่อน เพื่อเป็นฐานในการเปรียบเทียบว่าเมื่อผ่าน 1 ปี มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นหรือไม่ ต้นทุนลดลง รายได้เวลาขายเพิ่มขึ้นหรือไม่ ต้องรู้ว่าที่ปฏิบัติอยู่เป็นอินทรีย์จริงหรือเปล่า ใช้ปัจจัยการผลิตมากแค่ไหน

ปัจจัยที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ ข้อแรกต้องเลือกพื้นที่และคนให้ถูกต้อง เพื่อให้ได้ผลวิจัยตามเป้าหมายและเพื่อให้ได้ตัวแบบไปขยายผล ต้องเลือกสมาชิกที่เห็นด้วยและตั้งใจจะทำงานร่วมกัน

คุณนิคม หัวหน้าโครงการนักวิจัยร่วม การวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายที่จังหวัดอำนาจเจริญ โดยจะนำตัวแบบของข้าวคุณธรรมไปขยายผลต่อ ตอนนี้มีประมาณ 50 ไร่ที่สมัครใจเข้าร่วมเป็นชาวนานักวิจัย

ผู้อำนวยการสถาบันฯ กล่าวเสริมว่า ในช่วงแรกของโครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย จะเป็นการ Pre-survey โดยมีงบประมาณโดยรวม 650,000 บาทที่วางไว้ในปี 2557 ซึ่งขอมอบหมายให้หัวหน้าโครงการและหัวหน้าโครงการนักวิจัยร่วมไปตกลงกัน แต่มีข้อเสนอให้มีการเก็บฐานข้อมูลให้ละเอียด เมื่อครบ 1 ปีจะให้เห็นความเปลี่ยนแปลง เมื่อดำเนินโครงการครบ 3 ปีจะเห็นฐานการยกระดับมูลค่าเพิ่ม รวมไปถึงทักษะความรู้ โครงการนี้มีการรับสมัครแค่ 50 คน ซึ่งอาจารย์ศานิต จะเป็นผู้ออกแบบสอบถาม อาจจะมีนิสิตเข้าไปร่วมลงพื้นที่ แล้วคุณนิคม ดูแลเรื่องพื้นที่และประสานงานสมาชิกทั้ง 50 คน จะต้องมีการวางเป้าหมายที่ชัดเจนที่จะสามารถตอบโจทย์การยกระดับการผลิต ว่ามีวิธีการอย่างไรและเกิดผลอย่างไร ต้องถอดบทเรียนและขยายผล

สิ่งที่คาดหวังใน 1 ปีจะมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการหาปัจจัยการผลิต การผลิตการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ก่อนอื่นต้องมีแผนธุรกิจ โดยทีมกลยุทธ์จะช่วยทำ Format การวางแผนธุรกิจ เพื่อให้ชาวนารู้ว่าข้าวที่ผลิตได้มีช่องทางไปไหน เป็นการยกระดับการจัดการความรู้ให้เกษตรกร และการพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ร่วมกับภาคี การถอดบทเรียนการวิจัยครั้งนี้จะมี Story เดิมเป็นเรื่องเล่าว่าทำอย่างไร ก่อนจะมีการ Change

ความคาดหวังจากผลผลิตจากแต่ละชุดโครงการฯ ในระยะเวลา 6 เดือน คือ

- มีภาคีเครือข่ายพันธมิตรเข้าร่วมโครงการ
- มีเป้าหมายร่วม มีกรอบทิศทางเชิงกลยุทธ์และแผนธุรกิจ
- มีการพัฒนาตามแผนธุรกิจ
- มีระบบฐานข้อมูลการผลิตของเกษตรกรก่อนเข้าและกระบวนการ
- มีกรอบแนวทางการรับรอง ตรงนี้ผลผลิตคือ 6 เดือน

ในส่วนผลผลิต 1 ปีจะมีรายละเอียด ดังนี้

- มีการปรับเปลี่ยนแผนการผลิต ต้องสะท้อนให้เห็นแผนการผลิตที่จะสามารถนำไปให้ความรู้ได้
- มีแผนรวบรวมจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในปีที่ 1
- มีโมเดลธุรกิจและเครือข่ายที่มีการพัฒนา โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 50 คนเป็นกลุ่มนำร่อง
- มีการประเมินผลเรื่องผลิตภาพ คุณค่าเพิ่ม ในระหว่างปีก็ต้องมีการทำงานประมาณไปด้วย

โครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

คุณอรุณ หัวหน้าโครงการกล่าวว่า จากที่อาจารย์จุฑาทิพย์ ได้ช่วยเรื่องตลาดสุขใจตั้งแต่ 4 ปีที่ผ่านมา ทำให้ได้บทเรียนจากการทำโครงการที่ผ่านมา ในการทำการวิจัยครั้งนี้ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นเกษตรกรประมาณ 60 คน โดยจะประกอบด้วยกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีศักยภาพและจิตวิญญาณไม่เหมือนกัน เพื่อที่จะได้เห็นกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน โดยทั้ง 3 กลุ่มต้องเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์ ที่ไม่ใช่แค่การไม่ใช้สารเคมี แต่ต้องเป็นวิถีชีวิต โดยจะต้องมีรูปแบบที่ชัดเจนเพื่อเป็นกำลังใจและเป็นตัวอย่างให้เกษตรกรกลุ่มอื่น ในการเชื่อมตลาดในเรื่องการผลิตและการตลาดก็จะใช้โรงแรมสวนสามพรานเป็นกลไกการตลาดโดยซื้อจากพ่อค้าแม่ค้าที่ตลาดสุขใจก่อน

การที่จะทำเกษตรอินทรีย์เรื่องการตลาด เรื่อง Creative คิดว่าเป็นเรื่องที่ต้องเกิดขึ้นจากข้างในจากจิตวิญญาณของเกษตรกรเอง ในช่วงแรกก็ต้องนำเรื่องตลาดมาคุยกันก่อน ซึ่งแต่ละกลุ่มก็จะมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน แต่ก็ยังเป็นข้อดีเพราะต้องการเก็บตัวเลขในเชิงวิชาการ เช่น ในขั้นแรกจะเก็บข้อมูลว่าใน 1 ตารางกิโลเมตรจะสามารถปลูกผักได้กี่กิโลกรัม และจากที่โรงแรมตอนนี้มีความต้องการผักหลากหลายและต้องการทุก 3 วัน เพราะฉะนั้นต้องมีการวางแผนการผลิตอย่างชัดเจน ต้องวางแผนอย่างละเอียด ส่วนฝ่ายซื้อต้องเข้าใจการผลิตตามฤดูกาล และในพื้นที่ 100 % ก็ต้องวางแผน เช่น 50% จะส่งให้โรงแรมเป็น Contract Farming อีก 30% ส่งให้ผู้ส่งออก อีก 20% ขายที่ตลาดสุขใจหรือบริโภคเอง

ผู้อำนวยการสถาบันฯ กล่าวว่า ประเด็นที่คุณอรุณ กล่าวมาน่าสนใจมาก เนื่องจาก Gaps ของประเทศ ที่สอนการผลิต แนะนำเทคนิคการผลิตมีเยอะ ซึ่งเราจะไม่ทำแล้ว แต่ในเรื่องการวางแผนที่จะสามารถส่งออกได้ตาม Contract Farming และที่สำคัญคือการตลาดต้องสร้างแบบเครือข่าย Networking มีพันธมิตรและหุ้นส่วน โดยอยากให้มีสื่อมวลชนมาติดตามการทำงาน เพื่อจะได้เป็นตัวอย่างให้เกษตรกรกลุ่มอื่นให้ได้แนวทางการปลูกผักเกษตรอินทรีย์ ส่วนในเรื่องผลผลิตและผลลัพธ์ ขอให้ทีมวิจัยไปร่วมกันวางแผนแล้วนำแผนการวิจัยมาเสนอ

คุณศุภชัย ได้กล่าวเสริมถึงการทำงานของสถาบันฯ ว่าการทำงานในชุดโครงการต้องร่วมมือกัน เน้นการเป็นผู้นำ สร้างตัวแบบ ยกตัวอย่างเช่นคุณนิคม อยากให้มีตัวแบบให้กับคนในประเทศ และในปัจจุบันสหกรณ์ที่จดทะเบียนก็ล้มไปหลายสหกรณ์ เนื่องจากไม่รู้วิธี How to ไม่สามารถตอบโจทย์ประเทศได้ การทำงานของโครงการฯ ต้องเน้นการสร้างชุมชนให้มีความรู้ระบบการใช้ธรรมาภิบาล แต่ไม่ได้สอนว่าธรรมาภิบาลคืออะไร แต่จะสอนว่าจะทำอย่างไรให้เกิดธรรมาภิบาล ต้องมีการปฏิบัติ มีการเชื่อม Value Chain ต้องทำให้เกษตรกรเข้าใจว่า ไม่มีโครงการรับจำนำก็สามารถอยู่ได้ สิ่งสำคัญคือเกษตรกรต้องลดอบายมุขและชนะใจตนเองก่อน

การทำงานของสถาบันฯ มีรูปแบบซ้ำแต่หนักแน่น จะนำคนไปสู่การปฏิบัติ ให้เป็นผู้นำและสามารถเป็นวิทยากรต่อไปได้

โครงการการวิจัยและพัฒนาระบบสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขัน

คุณณัฐฐภักดิ์ หัวหน้าโครงการมองภาพชุดโครงการฯ ในส่วนที่จะร่วมการทำงานครั้งนี้ว่ามีกลุ่มเป้าหมายคือเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียน ซึ่งจากโครงการฯ ที่ได้รับผิดชอบเป็นการยกสมรรถภาพหรือทำอย่างไรให้เกษตรกรมีสภาพความเป็นอยู่และอยู่อย่างมีคุณค่ามากขึ้น ซึ่งสมาชิกมีหลากหลายแต่ยังไม่มียังคงมีความรู้หรือองค์ประกอบที่จะทำให้เห็นคุณค่าของตนเองหรือทำประโยชน์กับคนอื่น และมองว่าถ้าโครงการฯ จะช่วยสมาชิกได้ในส่วนนี้ก็จะประโยชน์มาก และเนื่องจากเครดิตยูเนียนมีทุกจังหวัดในประเทศไทย คิดว่าการวิจัยฯ จะดึงศักยภาพของบางกลุ่มในบางภาค มาเป็นตัวอย่างที่บางกลุ่มบางคนมีอยู่แล้วให้คิดและมียังคงองค์ประกอบการทำงานให้มากขึ้น โดยหวังว่าอาจารย์จุฑาทิพย์ จะมีองค์ประกอบและความรู้มาช่วยเสริมการวิจัย โดยจะขอปรึกษาอาจารย์ที่จะทำโครงการฯ นี้ โดยจะคัดกลุ่มเป้าหมายที่อาจจะน้อย แต่เป็นตัวอย่างที่มีคุณภาพจึงขออยากปรึกษาให้สถาบันฯ ช่วยในเรื่องหลักสูตร

ผู้อำนวยการสถาบันฯ กล่าวต่อว่า จากคำถามวิจัยที่ได้โยงไปถึงสถาบันเกษตรกร เลยมองถึง NGO ที่จะขับเคลื่อนเครือข่ายได้ดี สำหรับโครงการนี้คงต้องมีการคุยรายละเอียดกันอีกครั้ง ในการทำงานอยากให้มีการรวมที่จุดกลาง ก็คือสำนักงานใหญ่สหกรณ์เครดิตยูเนียนก่อนแล้วปีที่ 2 ค่อยขยาย

ลงไปสาขา ตอนนี้อาจให้มองผู้นำสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีทุน ที่จะไปทิศทางเดียวกัน จะเป็นผู้จัดการ หรือกลุ่มที่เน้นชุมชนกับเกษตรกร ไม่เน้นสถาบันหรือองค์กร แล้วต้องการยกระดับตนเอง

โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา

อาจารย์สุกิจ หัวหน้าโครงการฯ กล่าวถึงคำถามวิจัยคือ ตัวแบบแนวปฏิบัติสำหรับระบบสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของประชาชนภายใต้สถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐ สถาบันเกษตรกร ควรมียุทธศาสตร์ประกอบอย่างไร ก็ได้ตีความว่าองค์ประกอบของสถาบันคือองค์กร ภาคีเครือข่าย ส่วนจุดแข็งคือวิธีการดำเนินงานกับตัวเกษตรกร เนื่องจากมีเป้าหมายคือผลิตหรือส่งเสริมการยกระดับของเกษตรกร แต่เนื่องจากหน่วยงานเป็นสถาบันการศึกษา จะมีบทบาทหลักในเรื่องการจัดการศึกษา หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ได้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนและเกษตรกร ตัวอย่างเช่น ทำให้เป็นมนุษย์อินทรีย์ หรือที่เรียกว่า Organic Intelligent โดยวิถีชีวิตจะผูกพันกับอินทรีย์

การตอบโจทย์ที่มองไว้ก็คือ การสร้างผู้ประกอบการ ตรงนี้จะเชื่อมกับคุณวินัย และเครดิตยูเนียนในเรื่องเงินทุนและพื้นที่ ได้มีการคุยกับอาจารย์หลายๆท่านว่าถ้าเราสามารถสร้างตรงนี้ได้แล้วจะลงไปคุยกับเด็ก ครู ผู้ปกครองให้เห็นภาพความเข้าใจที่ชัดเจน แล้วน่าจะสร้างผู้ประกอบการอินทรีย์โดยอินทรีย์ในที่นี้หมายถึง จิตวิญญาณที่เป็นอินทรีย์ แต่ไม่ถึงศีล 5 เนื่องจากเป็นชุมชนมีชาติพันธุ์เยอะ จะมีการรวมกลุ่มเป็นผู้ประกอบการ มีการบริหารจัดการที่ดีทั้งหมด จะมองความสัมพันธ์เชื่อมโยง

ผู้อำนวยการสถาบันฯ แนะนำว่า โครงการของอาจารย์สุกิจ อยากได้ผลลัพธ์เป็น Smart Teachers เป็นการตอบโจทย์ว่าสถาบันการศึกษาที่ผลิตนักเรียนอาชีวะสู่สังคม ควรจะอย่างไรให้ได้ Smart Teachers ในปีแรกจะมีการเปลี่ยนแปลงจากการวิจัยที่ก่อตัว มีอาจารย์สุกิจ มาบริหาร จะมีข้อเสนอว่าอาชีวะ น่าจะอย่างไร มีหลักสูตรอะไร เมื่อผ่านการ SWOT แล้ว ทิศทางอาเซียนและการพัฒนาที่ยั่งยืนผู้เรียนอาชีวะที่จบไปน่าจะมีสมรรถนะมาตรฐานแบบไหน อาจจะมีการจัดหลักสูตร มีรอบทดลองก่อน ในปีแรกอาจจะมีการพัฒนารายวิชาก่อน ซึ่งอาจจะได้หลักสูตรในระยะต่อมา และหลังจากนั้นก็จะมีการประเมินผล

อาจารย์สุกิจ กล่าวเสริมว่า โจทย์ของการจัดตั้งวิทยาลัยเกษตรทั่วประเทศ เพื่อผลิตกำลังนักศึกษา ปวช. ปวส. ให้เข้าสู่ภาคเกษตรกรรม เป็นการพัฒนาอาชีพ โดยต้องแก้ความผูกพันและความเคยชินจากการเปลี่ยนแปลงที่มีภาคอุตสาหกรรมเข้ามา ก็ต้องค่อยๆปรับไปเรื่อยๆ แต่การที่จะได้ Smart Teachers จะต้องพึ่งพาสถาบันฯ ในเรื่องการเติมเต็มให้ความรู้ เปลี่ยนมุมมองโลกทัศน์ เช่น การคิดแบบครุฑนอกรอบ อย่างชุดโครงการที่อาจารย์มอบหมายให้ทำก็เป็นการคิดนอกรอบ

หัวหน้าโครงการ การวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ

คุณวินัย หัวหน้าโครงการฯ ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ในการทำงานของสปก.ว่า มีหน้าที่หลักสำคัญ 2 อย่างคือ 1. จัดที่ดินให้กับเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกิน ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เรียนจบด้านการเกษตรหรือผู้ที่ไม่มีการทำกินที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะรับที่ดินของสปก. สามารถรับที่ดินของสปก.ไปทำการเกษตรได้ 2. ส่งเสริมอาชีพ เนื่องจากที่ดินของสปก.กรรมสิทธิ์เป็นของสปก. ไม่ได้ตกเป็นของผู้ได้รับที่ดิน การส่งเสริมอาชีพจึงเป็นเรื่องสำคัญที่สปก.ต้องสนับสนุนให้ผู้ได้รับที่ดินสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืนได้

การทำงานของอาจารย์จุฑาทิพย์ ที่ผ่านมา ทำให้เห็นระบบการเชื่อมโยงที่ตรงกับวัตถุประสงค์การดำเนินงานของสปก. และตามที่อาจารย์ตั้งใจท้ ในเรื่องขีดความสามารถในการแข่งขัน ก็เห็นด้วยว่าเป็นเรื่องสำคัญ หน่วยงานควรจะสร้างขีดความสามารถในองค์กร

จากการที่ได้ประชุมกับอาจารย์จุฑาทิพย์ ไม่ต่ำกว่า 3-4 ครั้ง ในเชิงนโยบายทำให้โครงการเริ่มมีความชัดเจนขึ้น ว่าควรมีการขับเคลื่อนอย่างไร ขณะนี้ได้ทำการคัดเลือกเจ้าหน้าที่สปก. ที่อยู่เขตปฏิรูปที่ดินประมาณ 20 กว่าท่าน มีการเตรียมความพร้อมของคนเข้าร่วมโครงการที่ชัดเจนขึ้น ในเรื่องคุณสมบัติ อายุ ความรู้ ทักษะหรือความสามารถต้องมาดูให้ละเอียด แต่ในเรื่องการขับเคลื่อนจะขอลงรายละเอียดถึงเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อน ตอนนี้จะยังไม่ลงรายละเอียดเชิงลึก เนื่องจากจะขอปรึกษาอาจารย์ก่อน ส่วนในเรื่องสถานที่และพื้นที่ดำเนินการไม่มีปัญหาอะไร แต่สิ่งที่สปก.คาดหวังไว้ก็คือ ในระยะที่ 2 ที่อาจารย์จุฑาทิพย์ได้เสนอไว้เบื้องต้นว่าโครงการนี้น่าจะเป็นรูปธรรมขึ้นและถ้าเราสามารถให้เครดิตผู้เข้าร่วมโครงการได้ก็จะเป็นประโยชน์ จากที่ได้ปรึกษากับอาจารย์ อาจารย์ได้พูดเรื่อง ตอบโจทย์ชีวิต ที่จะเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ร่วมงานกับสปก. อย่างภาคภูมิใจและมีความสุข ซึ่งในส่วนนี้สปก. มีความพร้อม หลักสูตรจะเป็นตัวแบบ Smart Officers ที่น่าจะเป็นประโยชน์ อีกสิ่งหนึ่งที่คาดหวังคือเรื่องความเสมอภาคกับการทำงานคิดว่าต้องเกิดในระยะอันสั้น ถ้าหน่วยงานรัฐเข้มแข็ง Smart Officers ก็จะสามารถขับเคลื่อนไปได้ การสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมไม่ได้จะสร้างเฉพาะตัวเจ้าหน้าที่แต่ต้องสร้างไปถึงตัวเกษตรกร คิดว่าหลักสูตรนี้น่าจะเป็นประโยชน์กับองค์กรมาก

ผู้อำนวยการสถาบันฯ กล่าวว่า คุณวินัย จะเริ่มปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ของการบริหารจัดการหน่วยงาน ฉะนั้นขอให้ทำรายละเอียดแผนการวิจัยมาก่อน ส่วนในเรื่องความเสี่ยงจากการวิจัย ผู้อำนวยการสถาบันฯจะแยกออกไปเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกก็คือหน่วยงาน สปก. อีกส่วนหนึ่งคือสันนิบาตสหกรณ์ที่จะมาร่วมงานกัน เพราะคำว่าสถาบันเกษตรกรอยากจะให้กว้างไปถึงสหกรณ์การเกษตรด้วย ขอฝากคุณวินัย ว่าโจทย์ของสปก. จะต้องมี Outlet ที่จะให้หลักสูตร Smart Officers ลงไปขับเคลื่อนสถาบันเกษตรกร อาจจะมีสหกรณ์ สปก. กลุ่มหรือวิสาหกิจชุมชนต้องมองผ่าน 20 คนที่ร่วมหลักสูตร Smart Officers ไปพัฒนากลุ่มหรือองค์กรอย่างไร จะตั้งขึ้นใหม่หรือใช้กับเอาวิสาหกิจในพื้นที่เดิมหรือสหกรณ์สปก.ในเขตปฏิรูปที่ดิน

คุณวินัย กล่าวต่อว่า จากที่ได้หารือเพิ่มเติมกับกลุ่มที่รับผิดชอบทั้งหมด กลุ่มวิสาหกิจ และสถาบันเกษตรกร ก็คิดว่าน่าจะมีการขับเคลื่อนในระยะที่ 2 ระยะที่ 3 ต่อไป ให้มีการทำงานที่ชัดเจน และมีระบบวิชาการเข้าไปรองรับ ที่จะเป็นประโยชน์ในระยะยาวเพราะฉะนั้นการสร้างคามเข้มแข็งในการขับเคลื่อนเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งคิดว่าความสูญอยู่ได้ไม่นานแต่เรื่องการกินอยู่จะเป็นความยั่งยืน

ผู้อำนวยการสถาบันฯ กล่าวเสริมว่า โครงการของสปก. เป็นประโยชน์กับผู้เข้าร่วมโครงการตั้งแต่ในระยะแรก และถึงแม้ไม่ได้ร่วมโครงการในระยะต่อไป แต่ก็ยังเป็นประโยชน์ที่จะได้ความรู้จากสปก. ถ้าในอนาคตมีผู้สนใจอยากเป็นเกษตรกรก็จะรู้ว่าต้องมีแนวทางอย่างไร ติดต่อกับหน่วยงานไหนได้บ้าง

อาจารย์สุกิจ กล่าวเสริมว่า ในระดับการพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เขาหลักสูตรของคุณวินัย สิ่งแรกที่ต้องบอกผู้เข้าร่วมหลักสูตร คือการเข้าไปในที่ดิน ที่น้ำไหล ไฟดี ไถพรวนแล้ว เป็นเรื่องความฝัน เนื่องจากพื้นที่ไม่ได้สม่ำเสมอทั่วประเทศ เพราะฉะนั้นสิ่งแรกที่จะตอบตัวเองได้ว่า พอมี พอกิน พออยู่ ต้องออกแบบชีวิตก่อนเข้าสู่กระบวนการจัดการเชิงพื้นที่ เป็นแนวทางความมั่นคงในอาชีพ หลังจากนั้นถ้าทำต่อเนื่องไปอีกปีสองปี ผ่านกระบวนการชีวิต ก็ต้องมาดูว่าด้านไหนที่มีความถนัดที่สุด ที่คิดว่าจะทำต่อไปในอนาคต ด้านไหนคือความยั่งยืน สิ่งแรกหลังจากที่มีความตั้งใจแล้ว สิ่งสำคัญคือต้องพอมี พอกิน

คุณวินัย กล่าวว่า ก่อนลงพื้นที่จะมีทีมที่ปรึกษา ทีมอาจารย์ ทีมสปก. ทีมบูรณาการ เข้ามาวิเคราะห์และวางแผน โดยจะเริ่มเขียนแผนตามที่อาจารย์ มอบหมายก่อน โดยกำหนดตัวชีวิตคือการเคลื่อนตามแผน การต่อยอด การขยายผล โดยต้องมีการวางแผน การจัดงบประมาณและการติดตามประเมินผล

ผู้อำนวยการสถาบันฯ กล่าวว่า ได้เห็นว่าหน่วยงานสปก. มีความตั้งใจในการทำโครงการ และได้มีการวางแผนการดำเนินการแล้ว ส่วนต่อไป ขอให้รองผู้อำนวยการสถาบันฯ ฝากกระบวนการบริหารจัดการในขั้นต่อไป

รองผู้อำนวยการสถาบันฯ กล่าวว่า แผนชุดโครงการย่อยแต่ละโครงการต้องมีแผนการวิจัยชุดโครงการ โดยหลังจากที่นักวิจัยทุกโครงการได้ทำตารางกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ส่งกลับมาให้สถาบันฯทาง E-mail สำหรับเรื่องงบการวิจัยจะมีการโอนให้หัวหน้าโครงการตามแผนการวิจัยแต่ละโครงการ

ผู้อำนวยการสถาบันฯ กล่าวเสริมในเรื่องการส่งแผนการวิจัยว่า หลังจากแต่ละโครงการส่งแผนการวิจัยมาแล้ว สถาบันฯจะมาดูแต่ละโครงการและจะส่งต่อไปกับสกว. ขอให้ทุกโครงการใช้ Logical Framework โดยต้องมีการ Manage มีตารางกิจกรรมที่จะทำให้สะดวกในการดำเนินแผนการวิจัย และถ้าโครงการไหนมีแผนอยากให้มีกลยุทธ์ช่วยลงพื้นที่ ก็จะจัดทีมกลยุทธ์ให้ โดยจะช่วยในเรื่องการวิเคราะห์สถานการณ์ การวางแผน เป็นวิทยากร แต่ต้องมีทีมรับช่วงต่อจากทีมกลยุทธ์ ในเรื่องงานวิจัยที่ต้องประสานงานก็อยู่ในภาวะความรับผิดชอบของทีมกลยุทธ์ ที่เป็นตัวตรงกลาง

สุดท้ายขอฝากเรื่อง “วารสารคนสหกรณ์” ที่เป็นวารสารที่มีบทความเกี่ยวกับชุดโครงการฯ มีเรื่องตัว SEE มีองค์ความรู้ นวัตกรรมที่อยู่ในต่างประเทศที่เป็น Success Case โดยเฉพาะเป็นการสืบค้นข้อมูลข่าวสารหลังจากการดำเนินโครงการวิจัย จึงอยากขอความร่วมมือให้นักวิจัยทุกท่านสมัครเป็นสมาชิก “วารสารคนสหกรณ์” เพื่อรับข้อมูลข่าวสารจากการวิจัยและเป็นแหล่งความรู้สำหรับนักวิจัยทุกท่าน

เลิกประชุมเวลา 13.30 น.

รายงานการประชุม

พิธีลงนามข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ

โครงการ “พัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์สู่การยกระดับขีดความสามารถของสหกรณ์ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ”

ระหว่างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

วันอังคารที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 เวลา 10.00 – 10.30 น.

ณ ห้องประชุม 9 ชั้น 2 อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

รายชื่อผู้เข้าร่วมลงนาม

ทีมงานสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

1. คุณวิฑูรย์	แนวพานิช	ประธานกรรมการดำเนินการสห.
2. คุณมานะ	สุดสงวน	รองประธานกรรมการดำเนินการสห.
3. คุณทองศักดิ์	กุลชูศักดิ์	รองประธานกรรมการดำเนินการสห.
4. ดร.ชนภัทร	पालกะวงศ์ ณ อยุธยา	ผู้อำนวยการสห.
5. คุณวิเชียร	พวงศรี	กรรมการดำเนินการสห.
6. คุณสุรศักดิ์	วานิชกิจ	กรรมการดำเนินการสห.
7. คุณสมพิศ	ทามี่	กรรมการดำเนินการสห.
8. คุณนันทน์ภัส	ไกรทอง	เลขานุการประธานกรรมการสห.
9. คุณพิมพ์เดือน	สารตา	เลขานุการรองประธานกรรมการดำเนินการสห.
10. คุณนพพันธ์	สิทธิ์กุลชัย	ผู้ติดตามผู้อำนวยการสห.
11. คุณนฤชนัน	पालกะวงศ์ ณ อยุธยา	ผู้ติดตามผู้อำนวยการสห.
12. คุณอรุณรุช	จันทร์แสง	ทรัพยากรบุคคลสห.
13. คุณอรนุช	กันภัย	หัวหน้างานพัสดุสห.
14. คุณฐาภา	โคภาวชิราภรณ์	หัวหน้างานประชาสัมพันธ์สห.
15. คุณจวีร์รัตน์	กาญจน์ดี	เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์สห.
16. คุณศราวุธ	นุตมะ	เจ้าหน้าที่โสตทัศนูปกรณ์สห.
17. คุณวีระวัฒน์	วิถิแมน	เจ้าหน้าที่โสตทัศนูปกรณ์สห.
18. คุณสุทัศน์	จันทร์เจียบ	รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสหกรณ์ฯ
19. คุณวิจิตร	จะโรจร	หัวหน้าสถาบันพิทยาลงกรณ์ฯ

ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. รศ.วุฒิชัย	กปิลกาญจน์	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ดร.ดำรงค์	ศรีพระราม	รองอธิการบดีฝ่ายบริการวิชาการ
3. ผศ.ดร.นุชนาถ	มั่งคั่ง	คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
4. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
5. ผศ.ดร.ณรงค์	กัญเจริญประสิทธิ์	หัวหน้าภาควิชาสหกรณ์

สื่อมวลชน

1. คุณวาริทิพย์	ปาละนันท์และทีมงาน	รายการสนธิบาตสหกรณ์ ช่อง 5
2. คุณทักษิณธ์	พันธ์ศรี	รายการ DGW
3. คุณธพานา	เกษตรและทีมงาน	สถานีโทรทัศน์ช่อง 9
4. คุณสุเมธ	ศรีจรรยา	หนังสือพิมพ์เกสียวเชือก
5. คุณอุทุมพร	ทีลाम	สถานีวิทยุ มก.
6. คุณอนงค์	ผลประเสริฐ	สถานีวิทยุ มก.
7. คุณโสมภิต	ศรีประจบ	สถานีวิทยุ มก.

เริ่มพิธีลงนามเวลา 10.00 น.

เริ่มพิธีการลงนามโดย คุณพกามาศ ธนพัฒน์พงศ์ พิธีกรในงานกล่าวเรียนเชิญต้อนรับผู้บริหารจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รองอธิการบดีฝ่ายบริการวิชาการ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ หัวหน้าภาควิชาสหกรณ์ และผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ผู้บริหารจากสนธิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ประธานกรรมการดำเนินการสนธิบาตสหกรณ์ฯ รองประธานกรรมการดำเนินการสนธิบาตสหกรณ์ฯ กรรมการดำเนินการสนธิบาตสหกรณ์ฯ ผู้อำนวยการสนธิบาตสหกรณ์ฯ พร้อมกันในห้องพิธีลงนามข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ ระหว่างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับสนธิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย โครงการ “พัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์สู่การยกระดับขีดความสามารถของสหกรณ์ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ” และเรียนเชิญ ผู้อำนวยการสนธิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ดร.ธนภัทร ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา กล่าวรายงานความเป็นมา และวัตถุประสงค์ของพิธีลงนามความร่วมมือทางวิชาการฯ ในครั้งนี้

ดร.ธนภัทร ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสนธิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ได้กล่าวคำรายงานในพิธีลงนามครั้งนี้ว่า ในนามของสนธิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กรุณาให้เกียรติมาร่วมงานในพิธีลงนามในวันนี้ที่ข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ โครงการ “พัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์สู่การยกระดับขีดความสามารถของสหกรณ์ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ” ระหว่างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับสนธิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย พิธีลงนามเกิดขึ้นจากสนธิบาตสหกรณ์ฯ ร่วมกับเครือข่ายชุมชนสหกรณ์ระดับชาติ กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสครบรอบ 100 ปี สหกรณ์ไทย ซึ่งกำลังจะมาถึงในปี 2559 โดยมีมติเห็นชอบร่วมกันกำหนดให้

การศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาสหกรณ์ให้เป็นกิจกรรมหนึ่งของการเฉลิมฉลองครบรอบ 100 ปีการสหกรณ์ไทย สันนิบาตสหกรณ์ฯโดยผู้อำนวยการ ได้มีการประชุมหารือร่วมกับผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ รองศาสตราจารย์ ภัทรวาท เกี่ยวกับหัวข้อวิจัยในการพัฒนาสหกรณ์ที่สามารถนำผลวิจัยนี้ ไปสู่แนวทางการพัฒนาสหกรณ์ทั้งระบบให้มีความเข้มแข็ง ก้าวหน้า อย่างยั่งยืน จึงเห็นชอบร่วมกันว่าการพัฒนาสหกรณ์ให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะในการบริหารจัดการสหกรณ์ของผู้นำสหกรณ์ การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นที่การศึกษา วิเคราะห์และวางกรอบแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้นำสหกรณ์สู่การเพิ่มคุณค่าสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมไทย การพัฒนาหลักสูตรผู้นำตามมาตรฐานสมรรถนะซึ่งมีระยะเวลาการดำเนินการทั้งสิ้น 3 ปี ในนามของสันนิบาตสหกรณ์ฯ ขอขอบคุณสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์และคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ที่ให้ความอนุเคราะห์สันนิบาตสหกรณ์ฯ ในการสนับสนุนคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสหกรณ์ บุคลากร ในการวิเคราะห์และวางกรอบแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์ร่วมกันตามมาตรฐานสมรรถนะ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ผู้นำมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการสหกรณ์เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศทั้งนี้สันนิบาตสหกรณ์ฯหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความร่วมมืออย่างดีจากสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในการร่วมกันดำเนินโครงการ “พัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์สู่การยกระดับขีดความสามารถของสหกรณ์ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ” ต่อไป

หลังจากนั้น พิธีกร ได้กล่าวขอบคุณ ผู้อำนวยการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยที่ได้กล่าวถึงความปรารถนาให้สื่อมวลชนได้ทราบว่าในปี 2559 นี้ การสหกรณ์ของไทยจะครบรอบ 100 ปี โครงการนี้ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะพัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมและเป็นการพัฒนาประเทศ และได้เรียนเชิญท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รองศาสตราจารย์วุฒิชัย กปิลาภญณ์ ได้กรุณากล่าวคำกล่าวแสดงเจตนารมณ์ถึงความร่วมมือครั้งสำคัญครั้งนี้

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้กล่าวเจตนารมณ์ในการร่วมมือครั้งนี้ว่า ในนามของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้รับเกียรติมาเป็นประธาน ในพิธีลงนามความร่วมมือทางวิชาการ ว่าด้วย โครงการ “พัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์สู่การยกระดับขีดความสามารถของสหกรณ์ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ” ระหว่างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กับสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย โครงการความร่วมมือทางวิชาการฉบับนี้ จะดำเนินการภายใต้กรอบระยะเวลา 3 ปีเพื่อการพัฒนาสมรรถนะในการบริหารจัดการสหกรณ์ของผู้นำสหกรณ์ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะช่วยยกระดับการพัฒนาขบวนการสหกรณ์แล้ว ยังจะเกิดประโยชน์กับชุมชน สังคมและประเทศชาติในภาพรวม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่สอนเรื่องสหกรณ์ โดยมีทั้งภาควิชาสหกรณ์และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคณะเศรษฐศาสตร์ที่ดำเนินด้านการเรียนการสอนและการวิจัยที่เจาะลึกใน

รายละเอียดของศาสตร์ด้านสหกรณ์ ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ดังนั้นองค์ความรู้และนวัตกรรมที่ได้จะถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในระดับชาติ ขบวนการสหกรณ์และชุมชนต่อไป ดังนั้น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงมีความยินดีอย่างยิ่งที่จะให้ความร่วมมือทั้งด้านคณาจารย์ นักวิจัยและมาตรการสนับสนุน ด้านการรับรองคุณวุฒิแก่ผู้นำสหกรณ์ เพราะเป็นเรื่องที่สำคัญจำเป็นต่อพื้นฐานการพัฒนาประเทศ อีกทั้งยังสอดคล้องกับเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ ที่ว่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มุ่งสร้างศาสตร์แห่งแผ่นดิน เพื่อความกินดีอยู่ดีของชาติ ด้วย ท้ายนี้ ขออวยพรให้การดำเนินการตามบันทึกความร่วมมือในครั้งนี้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวังไว้ทุกประการ ขอขอบคุณทางสันนิบาตสหกรณ์ฯ ที่ให้ความไว้วางใจให้ร่วมดำเนินการโครงการนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการดำเนินการตามการบันทึกความตกลงที่จะมีการลงนามในวันนี้ก็คงจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ของทั้ง 2 ฝ่ายร่วมกัน

พิธีกรกล่าวขอบคุณอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเรียนเชิญคุณวิฑูรย์ แนวพานิช ประธานกรรมการดำเนินการสันนิบาตสหกรณ์ฯ ได้กล่าวเจตนารมณ์ความร่วมมือทางวิชาการครั้งนี้

คุณวิฑูรย์ แนวพานิช ประธานกรรมการดำเนินการสันนิบาต กล่าวคำกล่าวเจตนารมณ์ในนามของสันนิบาตสหกรณ์ฯและขบวนการสหกรณ์ และได้กราบขอบคุณท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นอย่างยิ่งที่ได้ให้ความกรุณา ให้การสนับสนุนด้านวิชาการแก่ขบวนการสหกรณ์แห่งประเทศไทย โดยมีการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในวันนี้ ขอนำเรียนว่า สหกรณ์ในประเทศไทยได้มีการนำเข้ามาใช้เพื่อแก้ปัญหาเรื่องเงินทุนให้กับสหกรณ์และได้จัดตั้งสหกรณ์ครั้งแรกที่วัดจันทร์ จังหวัดพิษณุโลก โดยเรียกว่าสหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้ จนถึงขณะนี้ย่างเข้าปีที่ 98 แล้วจากการตั้งสหกรณ์แห่งแรกเพื่อระดมทุนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีสมาชิกจำนวน 15 คน และมีเงินทุนในการดำเนินการปีแรกประมาณ 3,000 บาท ขณะนี้ได้มีการพัฒนาและมีความเจริญเติบโตทั้งด้านเงินทุนและบุคลากร ขณะนี้มีจำนวนสมาชิกสหกรณ์ทั้งประเทศตามตัวเลขของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เกินกว่า 11 ล้านคนและมีสหกรณ์มากกว่า 8,000 สหกรณ์ มีธุรกิจหมุนเวียนในปีที่ผ่านมามากกว่า 2.2 ล้านบาท แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาและการเจริญเติบโตตามลำดับทั้งด้านธุรกิจและธุรกรรมต่างๆ แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ได้วิเคราะห์แล้วว่าขบวนการสหกรณ์มีปัญหาและขาดแคลนองค์ความรู้ ซึ่งทางสันนิบาตสหกรณ์ฯมีความเชื่อมั่นว่าทางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีการสอนและงานวิชาการด้านสหกรณ์จะสามารถสร้างองค์ความรู้ให้กับขบวนการสหกรณ์ได้ และถือว่าเป็นโอกาสอย่างยิ่งที่ได้รับความกรุณาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในวันนี้ที่จะร่วมมือกันในการพัฒนาการบุคลากรสหกรณ์ โดยเริ่มต้นจากงานวิจัยในเรื่องของการพัฒนาผู้นำสหกรณ์ว่าผู้นำที่อยู่ในขบวนการสหกรณ์ยังขาดอะไรและควรที่จะเติมเต็มในส่วนไหน งานวิจัยถือเป็นงานสำคัญอย่างยิ่งและเป็นภาระหน้าที่หนึ่งของสันนิบาตสหกรณ์ฯ แต่ด้วยข้อกฎหมายและข้อจำกัดของสันนิบาตสหกรณ์ฯ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการในด้านนี้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม ซึ่งในครั้งนี้ทางมหาวิทยาลัยได้ให้ความร่วมมือที่

จะทำการวิจัยด้านวิชาการในเรื่องผู้นำสหกรณ์ ซึ่งมีความเชื่อว่าถ้าโครงการนี้ประสบความสำเร็จ เมื่อครบ 100 ปีของสหกรณ์ไทยสามารถเป็นผลงานหนึ่งที่จะนำไปต่อยอดและเผยแพร่ให้กับคนในขบวนการสหกรณ์ทั้งกรรมการ ทั้งฝ่ายจัดการและสมาชิกสหกรณ์ที่มีอยู่มากกว่า 11 ล้านคนให้มั่งคั่งความรู้ โดยยึดถือเอาธงของงานวิจัยครั้งนี้ เป็นองค์ประกอบในการพัฒนาขบวนการสหกรณ์อย่างถูกต้องและถูกหลักการทางวิชาการ จึงถือโอกาสนี้กล่าวขอบคุณอีกครั้งและทางสันนิบาตสหกรณ์ฯ และขบวนการสหกรณ์ฯพร้อมที่จะให้ความร่วมมือทั้งในกิจกรรมนี้หรือกิจกรรมอื่นๆในการที่จะพัฒนาสหกรณ์ โดยที่ผ่านมาขบวนการสหกรณ์หวังพึ่งรัฐเป็นที่ตั้งทำให้เกิดความล้มเหลวที่ได้เห็นมา 90 กว่าปี การที่ไม่คิดพึ่งตนเอง คิดแต่พึ่งคนอื่น วันนี้ทำให้เห็นความอ่อนแอโดยเฉพาะในเรื่องวิชาการที่ขาดองค์ความรู้อย่างแท้จริง ถ้าองค์ความรู้ที่ทางมหาวิทยาลัยมอบให้ จะก่อให้เกิดประโยชน์และจะเป็นอานิสงค์แก่ทุกท่านที่จะทุ่มเทในการให้ความรู้สหกรณ์ ขอขอบคุณครับ

พิธีกร กล่าวขอบคุณท่านประธานสันนิบาตสหกรณ์ฯ และขอนำเข้าสู่วิธีลงนามข้อตกลงร่วมมือ ที่ลงนามในโครงการ เรียนผู้บริหารร่วมลงนาม โดยในฝ่ายของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประกอบด้วย อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ หัวหน้าภาควิชาสหกรณ์ ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ในฝ่ายสันนิบาตประกอบด้วย ประธานกรรมการดำเนินการสันนิบาตสหกรณ์ฯ รองประธานกรรมการดำเนินการสันนิบาตสหกรณ์ฯคนที่1 รองประธานกรรมการดำเนินการสันนิบาตสหกรณ์ฯคนที่3 และผู้อำนวยการสันนิบาตสหกรณ์ฯ ได้ร่วมลงนามและเชิญสื่อมวลชนร่วมเป็นสักขีพยาน ข้อตกลงทางวิชาการมีระยะเวลา 3 ปี โดยทั้ง 2 องค์กรจะมุ่งมั่นในการพัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์ในการยกระดับขีดความสามารถของสหกรณ์ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ ส่งการบรรลุวิสัยทัศน์ให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน คนไทยกินดี อยู่ดี มีความเสมอภาคและเป็นธรรม อีกทั้งเป็นการยกระดับการจัดการเรียนรู้แก่ผู้นำสหกรณ์ในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งในกรอบความร่วมมือมีภารกิจ 5 ประการ คือ

1. เพื่อกำหนดตัวแบบมาตรฐานสมรรถนะสำหรับผู้นำสหกรณ์
 2. เพื่อศึกษาสถานการณ์การพัฒนาผู้นำสหกรณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ข้อจำกัด และช่องว่างในการเข้าถึงการเรียนรู้สมรรถนะผู้นำสหกรณ์
 3. เพื่อวางกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้นำสหกรณ์สู่การยกระดับขีดความสามารถของสหกรณ์ในการเป็นกลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ
 4. เพื่อวางกรอบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรตามมาตรฐานสมรรถนะสำหรับผู้นำสหกรณ์ การประเมินสมรรถนะ การรับรองคุณวุฒิ
 5. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์ตามมาตรฐานสมรรถนะ ต่อไป
- โดยทั้ง 2 องค์กรจะนำความรู้จากทั้ง 2 ฝ่ายมาร่วมกันทำให้ความร่วมมือทางวิชาการครั้งนี้ประสบความสำเร็จ โดยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ให้การสนับสนุนด้านคำปรึกษาแนะนำเพื่อกำหนดตัวแบบมาตรฐานสมรรถนะสำหรับผู้นำสหกรณ์ รวมถึงการวิจัย การประเมิน ข้อจำกัดและช่องว่างในการวางกรอบยุทธศาสตร์ กรอบแนวทางการพัฒนาหลักสูตร การประเมินสมรรถนะและการรับรองคุณวุฒิผู้นำสหกรณ์ ในส่วนสันนิบาตสหกรณ์ฯ จะรับผิดชอบจัดหางบประมาณ การประสานงานภาคีเครือข่ายผู้นำสหกรณ์เข้าร่วมโครงการและร่วมมือกับสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ในการศึกษาวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์ในขบวนการสหกรณ์ ทั้งหมดคือสาระสำคัญของบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการครั้งนี้ หลังจากนั้นได้เชิญถ่ายภาพทั้ง 2 องค์การเพื่อให้สื่อมวลชนนำเสนอภาพข่าวและเผยแพร่ถึง ผู้นำสหกรณ์ เกษตรกรและผู้สนใจให้รับทราบความร่วมมือในครั้งนี้ที่จะเกิดขึ้นต่อไปอีก 3 ปี เพื่อเป็นรูปธรรมในการพัฒนาสมรรถนะผู้นำ นับเป็นความสำคัญของประเทศที่การสหกรณ์ของไทยกำลังจะครบรอบ 100 ปีและเป็นปีที่ประจักษ์ชัดแล้วว่าสหกรณ์คือองค์กรที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับประเทศไทยในขณะนี้ เพราะเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรแล้วก็มุ่งมั่นในการให้ความรู้ทางวิชาการกับผู้นำสหกรณ์ ซึ่งถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เพื่อให้สหกรณ์แพร่หลายและนำความรู้ตามท่านประธานกรรมการสันนิบาตสหกรณ์ฯ โดยหวังว่าองค์ความรู้จะแพร่หลายไปถึง สมาชิกสหกรณ์ กว่า 11 ล้านคนที่จะได้ความรู้จากโครงการนี้ได้ด้วย

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ถือว่าเป็นสถาบันหลักในเรื่องของการสหกรณ์ทุกประเภท ทั้งในส่วนการจัดฝึกอบรม สัมมนาให้ข้อมูลความรู้ และขอเรียนเชิญท่านผู้มีเกียรติและสันนิบาตสหกรณ์ฯทุกท่านได้มาเข้าร่วมสัมมนาประจำปี ทุกวันที่ 15 กันยายน ซึ่งจะเป็นวันครบรอบการก่อตั้งสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งจะมีการประชุมสามัญประจำปีและจะมีเวทีกลางให้แก่เกษตรกรมาร่วมติดอาวุธทางปัญญาและต่อไปนี้ทางฝ่ายสันนิบาตสหกรณ์และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จะมีความร่วมมืออย่างเป็นทางการที่มีการบันทึกข้อตกลงวางกรอบ แนวทางและการพัฒนาหลักสูตรการอบรมต่างๆ โดยเฉพาะการวิจัยและถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในฐานะสถาบันอุดมศึกษา ที่มีการเรียนการสอนทางด้านการเกษตรเป็นแห่งแรกของประเทศไทย และมีคณะเศรษฐศาสตร์ที่แต่เดิมเป็นคณะสหกรณ์ ซึ่งเป็น 1 ใน 4 คณะแรกตั้งของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และได้รับมอบหมายให้มีการจัดตั้งสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ และบัดนี้ พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการระหว่าง ในโครงการ “พัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์สู่การยกระดับขีดความสามารถของสหกรณ์ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ” ก็เสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขอขอบคุณท่าน ท่านประธานกรรมการดำเนินการสันนิบาตสหกรณ์ฯ รองประธานกรรมการดำเนินการสันนิบาตสหกรณ์ฯ กรรมการดำเนินการสันนิบาตสหกรณ์ฯ ผู้อำนวยการสันนิบาตสหกรณ์ฯ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รองอธิการบดีฝ่ายบริการวิชาการ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ หัวหน้าภาควิชาสหกรณ์ ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ และสื่อมวลชนทุกท่าน

สิ้นสุดพิธีลงนามเวลา 10.30 น.

โครงการพัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์สู่การยกระดับขีดความสามารถของสหกรณ์

ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ

วันพฤหัสบดีที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557

ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เข้าร่วมประชุม

1.รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. ดร.ธนภัทร	पालกะวงศ์ ณ อยุธยา	ผู้อำนวยการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
3.คุณธิดารัตน์	สนธิรัตน์	นักวิชาการนโยบายและแผนงาน สสท.
4.คุณอรนุช	กันภัย	หัวหน้างานพัสดุ สสท.
5.คุณประทีน	บุญต้อย	นักวิชาการ สสท.
6.คุณสุพจน์	สุขสมงาม	เจ้าหน้าที่วิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มประชุมเวลา 09.45 น.

ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการประชุมโครงการพัฒนาสมรรถนะผู้นำสหกรณ์สู่การยกระดับขีดความสามารถของสหกรณ์ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ ในวันที่โดยมีวัตถุประสงค์เป้าหมาย วางกรอบการดำเนินงานวิจัย Road Map 3 ปี โดยมีประเด็นสำคัญสามารถสรุปได้คือ

ผู้อำนวยการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย นำเสนอว่านโยบาย สสท.จะเป็นฮับของอาเซียน ในอนาคต การดำเนินโครงการฯ จะดำเนินโครงการต่อไปเรื่อยๆ

ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ได้ฝากคำถามโครงการนี้ สสท. จะนำไปใช้อย่างไร ใครจะเป็นคนใช้งบประมาณจากแหล่งใด

โดยหลักสูตรฯ การฝึกอบรมจะพัฒนาผู้นำ ต้องมีสมรรถนะ ไปพัฒนาสหกรณ์ของตนเอง สหกรณ์ขั้นปฐม มีความสามารถไปพัฒนาขบวนการในระดับที่สูงขึ้น กลุ่มเป้าหมาย ผู้จะเข้าร่วมคือบุคลากรในขบวนการสหกรณ์ขั้นปฐม ซึ่ง สสท. มีการทำงาน มีโครงการในหลายระดับ ถือเป็นข้อดีเป็นการลดข้อจำกัด อุปสรรคที่ต้องเผชิญ

การพิจารณาจัดตั้งคณะทำงานที่จะมาทำงานร่วมกับสถาบันฯ โดยผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ได้แนะนำ ให้มีการตั้งกรรมการ 2 ระดับ คือ กรรมการระดับนโยบาย และกรรมการฝ่ายปฏิบัติการ

โดยที่ประชุมได้มีการนำเสนอรายชื่อ โดยทาง สสท. จะได้สรุปและแจ้งให้ทราบภายหลังการพิจารณา ตัวแทนหน่วยงานต่างๆเพื่อเชิญเข้าร่วมเวทีตักผลึก ได้แก่

1.ฝ่าย สสท ได้แก่ ผอ.สสท. /หัวหน้าสถาบันพิทยาลงกรณ และทีม

2.ฝ่ายกรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้แก่ คุณชัยวุฒิ จาก สนง.จ.นนทบุรี / คุณอารี ฉายไชน์ / คุณสุวิมล ฝ่ายนิติกร

3.ฝ่าย ธ.ก.ส. ได้แก่ ผจก.ธกส. สาขามีนบุรี /คุณกังวาน

4.ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คุณสุรจิตต์ แก้วชิงดวง อาจารย์ปรีชา สิทธิกรรมไกร อ.ณรงค์ กู้เจริญประสิทธิ์ หัวหน้าภาควิชาสหกรณ์, อ.เชิญ บำรุงวงศ์ และ อ.วรเทพ ไททยาวิโรจน์

5. ผู้จัดการสหกรณ์ ได้แก่ ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบางน้ำเปรี้ยว จำกัด ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านเขว้า จำกัด และคุณดวงเดือน สหกรณ์การเกษตรเวียงสา จำกัด

6.สหกรณ์เครดิตยูเนียน ได้แก่ คุณอุไร ศูนย์กลางเทวา

7.สหกรณ์ประมง คุณสุรศักดิ์

8.สหกรณ์นิคม จากสหกรณ์นิคมสังคโลก

9.สหกรณ์ร้านค้า ผู้จัดการร้านสหกรณ์กรุงเทพ

10.สหกรณ์บริการ

11.สหกรณ์แท็กซี่ ได้แก่ที่ปรึกษา คุณวิฑูรย์

12.กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้แก่ คุณสุจิตรา/ คุณเพียว/ คุณปทุมวดี

ในช่วงท้ายที่ประชุมนัดหมายขับเคลื่อนการดำเนินโครงการระหว่าง สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์กับสถาบันพิทยฯ เดือนละครั้ง

สำหรับงบประมาณการจัดเวที งบประมาณที่พัก และอาหาร สสท.ดำเนินการ ในการจัดเวทีที่1 เวทีตกผลึก จะจัดที่ สสท. โดยเวทีผู้ทรงคุณวุฒิ จะจัดที่สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ทั้งนี้ งบประมาณเบี้ยประชุม สสท.จะดำเนินการตั้งงบ สำหรับเวทีการร่างการเรียนรู้ให้มีการลิสต์รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำข้อมูลเชิญเข้าร่วมเวที

ทั้งนี้ ผู้อำนวยการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย จะได้ดำเนินการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการในการประสานงานกับสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ เพื่อขับเคลื่อนโครงการต่อไป

ภาพกรอบการดำเนินโครงการ

ภาพกระบวนการออกแบบหลักสูตร

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ											
	มี.ค.	เม.ย	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.
	57	.57	57	57	57	57	57	57	57	57	58	58
1. จัดเวทีตกผลึก 1.1 ขีดความสามารถของสหกรณ์ 1.2 สำหรับสมรรถนะผู้นำสหกรณ์ตามมาตรฐานสากล												
2. จัดเวทีระดมความคิดผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปเรื่องสมรรถนะ		✓										
3. ยกร่างหลักสูตร			—————>									
4. เขียนสาระการเรียนรู้			—————>									
5. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ (สสท.)			—————>									
6. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย				✓								
7. การดำเนินการโครงการนำร่อง รุ่นที่ 1							✓					
8. ประเมินผลและติดตาม Project bast												

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

รายงานการประชุม
โครงการร้าน Farmer Shop
วันพุธที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2557

ณ ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้มาประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทรวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณวิชัย	เข้มทองคำ	ที่ปรึกษาหอการค้าจังหวัดตาก
3. นางสาวสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มประชุมเวลา 13.00 น.

ร.ศ.จุฑาทิพย์ ภัทรวาท เป็นประธานในการประชุมหารือร่วมกับคุณวิชัย เข้มทองคำ ที่สนใจนำโครงการร้าน Farmer Shop เป็นต้นแบบร้านค้าชุมชน

คุณวิชัย มีแนวคิดที่ว่าประเทศไทยควรมีหลักการที่จะช่วยสนับสนุนผู้ประกอบการให้สามารถใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองผลิตและจัดจำหน่าย ในขณะที่ตัวผู้บริโภคก็ควรมีสติ ได้รับสินค้าและบริการที่เท่าเทียมกัน จึงมีความสนใจโครงการร้าน Farmer Shop ที่คิดว่าสามารถเป็นต้นแบบร้านค้าชุมชนได้ และมีความคิดอยากสร้างผู้ประกอบการขึ้นในชุมชน สำหรับปัญหาที่ยังติดขัดของชุมชนคิดว่าเป็นเรื่องการขนส่งและการบริหาร จึงมีหลักคิดว่าโครงสร้างร้านค้าต้องดึงดูดให้คนเข้ามา และขอเสนอ Software ที่จะช่วยในเรื่องระบบการขาย ที่จะให้การสนับสนุนฟรี โดยต้องการให้สถาบันฯ ช่วยดูแลเรื่องการวิจัยในการสร้างร้าน Farmer Shop ที่เป็นต้นแบบต่อไป

ผู้อำนวยการสถาบันฯ กล่าวว่า สำหรับสิ่งที่คุณวิชัย เสนอมา นับเป็นประโยชน์มาก แต่เนื่องจากวัตถุประสงค์ของ Farmer Shop คือเป็นร้านในชุมชน คนในชุมชนเป็นเจ้าของ ในเรื่อง Software นั้นอาจเป็นการออกนอกกรอบคิดที่มีความต้องการให้ Farmer Shop เป็นร้านค้าชุมชนโดยแท้จริง ในเรื่องเทคโนโลยีก็เป็นเรื่องที่ดี แต่ต้องคิดถึงร้านค้าชุมชนที่อาจจะมีเจ้าของร้านเป็นผู้สูงอายุที่อาจจะไม่สามารถเข้าถึงในเรื่องเทคโนโลยีได้มากนัก และในร้านต้นแบบที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ก็มีทีมงานของสถาบันฯ ทำงานได้อย่างราบรื่น โดยที่ไม่จำเป็นต้องใช้ Software ในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามต้องขอขอบคุณคุณวิชัย ที่มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือชุมชนและใช้ระบบสหกรณ์ในการแก้ไขปัญหาให้ประเทศ

เลิกประชุมเวลา 15.00 น.

รายงานการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาดูงาน

ชุดโครงการการขับเคลื่อนและการค้าที่เป็นธรรม

วันอังคารที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2557

ณ โรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์ อำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม

ผู้มาประชุม

1. ศ.นพ.สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
2. รศ.ดร.จันทร์จรัส เรียวเดชะ รองผู้อำนวยการด้านการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
3. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการด้านยุทธศาสตร์วิจัยเชิงพื้นที่และผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนและสังคม
4. รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ
5. รศ.ดร.อภิศักดิ์ ธีระวิสิทธิ์ รองผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนและสังคม
6. คุณชูสะอาด กันทรส รองผู้อำนวยการบริหารด้านนโยบายและแผน
7. รศ.ดร.สาโรช อังสุมาลิน ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
8. รศ.สมพร อิศวิลานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
9. รศ.ศานิต แก้วเอียน ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
10. ผศ.ดร.ณรงค์ กู้เจริญประสิทธิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
11. รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
12. คุณวินัย เมฆดำ หัวหน้าโครงการการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับ-สมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ
13. คุณสายสุดา ศรีอุไร รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
14. คุณประภาภรณ์ เคารพ เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ งานสื่อสารสังคม สกว.
15. คุณรัตนวดี เศรษฐจิตร เจ้าหน้าที่สื่อสารสังคม สกว.
16. คุณวิไลรัตน์ โกลุพรรณ เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ โครงการ กฟผ.-สกว.
17. คุณปกรัฏฐ์ กนกธนาพร เจ้าหน้าที่นิติกร สกว.
18. คุณจุฑารัตน์ ทนนไชย เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ ฝ่ายชุมชนและสังคม สกว.
19. คุณธิติมาพร แก้วกำเหนิด เจ้าหน้าที่สนับสนุนงานทั่วไป ฝ่ายชุมชนและสังคม สกว.
20. คุณเสาวภาคย์ ทวีสุข เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ ฝ่ายชุมชนและสังคม สกว.
21. คุณนิธิปริยา จันทวงษ์ เจ้าหน้าที่สื่อสารสังคม สกว.
22. คุณสุนันท์ นาควัชระ เจ้าหน้าที่สนับสนุนงานทั่วไป ฝ่ายชุมชนและสังคม สกว.
23. คุณสุพจน์ สุขสมงาม เจ้าหน้าที่วิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

23. คุณอรวิภา	มากมิ่ง	เจ้าหน้าที่วิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
24. คุณปรียาพร	บึงทอง	เจ้าหน้าที่สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
25. คุณณัฐมิ	จันทชุม	เจ้าหน้าที่วิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มประชุมเวลา 9.30 น.

รศ. จุฑาทิพย์ ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ได้กล่าวเปิดประชุมและชี้แจงจุดประสงค์การประชุมครั้งนี้ว่าเป็นการชี้แจงถึงการวิจัยตลอดระยะเวลา 14 ปี ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย โดยมีเนื้อหาในการประชุม ดังนี้

1. แนะนำสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์และพัฒนาการของชุดโครงการฯ

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์มีลักษณะเป็นหน่วยงานเชี่ยวชาญเฉพาะทาง สังกัดในคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยบริหารงานภายใต้ระเบียบเฉพาะ ประกาศโดยสภามหาวิทยาลัย

คณะกรรมการประสานงานฯ จะมีมติมอบตีคณะเศรษฐศาสตร์โดยตำแหน่ง คณะกรรมการมาจากการแต่งตั้ง

1.1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

สถาบันฯ มีปณิธานแต่แรกตั้งว่า "มุ่งสร้างคนให้สะท้อนคุณค่า เพื่อการพัฒนาสหกรณ์" และมีวิสัยทัศน์ภายใต้แผนพัฒนาสหกรณ์สถาบันสหกรณ์ฉบับที่ 2 โดย "เป็นองค์กรที่มุ่งพัฒนานวัตกรรมความคิด เพื่อยกระดับการพัฒนาสหกรณ์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน"

แผนที่กลยุทธ์ฉบับที่ 2 (2554-2559) ขับเคลื่อนตามเสาหลักกลยุทธ์ 4 เสา กล่าวโดยสรุปดังนี้

1. ระบบการวิจัย พัฒนา ขับเคลื่อนระบบการวิจัย ที่เรียกว่า participatory research บริหารเงินทุนแบบ matching fund หวังตัวชี้วัดเป็นการสร้างชุดนวัตกรรมความรู้มาพัฒนาการใช้กลไกการเรียนรู้ผ่านภารกิจบริการวิชาการขับเคลื่อน ตอนนี้นำกรอบระบบคุณค่าการค้าที่เป็นธรรมร่วมกับเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีจิตสำนึกสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม

2. ภารกิจการสร้างเครือข่ายพันธมิตร ที่จะพัฒนาระบบคุณค่าการค้าที่เป็นธรรม

3. องค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่จะพัฒนาระบบการบริหารจัดการสถาบันฯ เชิงคุณค่า และทำหน้าที่เป็นแกนนำขับเคลื่อนระบบคุณค่าการค้าที่เป็นธรรม โดยมีผลลัพธ์ออกมาเป็นสังคมฐานความรู้ที่คนตระหนักในระบบคุณค่าการค้าที่เป็นธรรม

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ได้กำหนดค่านิยมร่วมสำหรับบุคลากรของสถาบัน กล่าวคือ “ทำงานอย่างมีน้ำใจ ใส่ใจในวิสัยทัศน์ รับผิดชอบ และมององค์รวม” โดยถือว่าเป็นตัวตนของทรัพยากรบุคคลของสถาบันฯ และมีเป้าหมายกับตัวชี้วัดที่ชัดเจน ตัวอย่างเช่น มีงานวิจัยที่เอาไปใช้เป็นประโยชน์อย่างรูปธรรมอย่างน้อยปีละ 2 อย่าง มีผลงานวิจัยเผยแพร่ในต่างประเทศอย่างน้อย 1 เรื่อง มีจำนวนงานวิจัยที่จะเอาไปสร้างนวัตกรรมใหม่ปีละ 1 เรื่อง เป้าหมายเหล่านี้จะนำสู่การทำแผนงบประมาณประจำปีซึ่งประกอบไปด้วย เจ้าภาพ งบประมาณ และแผนปฏิบัติการ

ตั้งแต่เริ่มดำเนินงาน ทางสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์มีกรอบแนวทางการดำเนินงาน (Road Map) โดยเชื่อว่าในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นปีที่ครบรอบ 100 ปีการสหกรณ์ไทยนั้น คนในสังคมมี “จิตวิญญาณการร่วมมือร่วมกัน” เพื่อพัฒนาประเทศ โดยทางสถาบันฯ ได้ดำเนินตามกรอบต่างๆ และได้มีการนำเสนอต่อทาง สกว. ในการประชุมเมื่อวันที่ 22-23 มิถุนายน พ.ศ. 2549

โจทย์ในการทำงานตั้งแต่ พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา ทางสถาบันฯ ได้เอากกรอบแนวทางการดำเนินงานเป็นแนวทางการดำเนินงาน โดยคาดว่าในปี พ.ศ. 2559 ทางสถาบันฯ จะสร้างเครือข่าย (Network) จากหน่วยงานจตุรมิตร (ได้แก่ หน่วยงานของรัฐ ขบวนการสหกรณ์และภาคชุมชน ภาควิชาการ และภาคเอกชน) ให้ทำงานเป็นระบบ มีจิตวิญญาณและปณิธานร่วมกัน

1.2 โครงการเริ่มต้น

โครงการที่ได้ทำมาตั้งแต่ พ.ศ. 2543 มีดังนี้

1.2.1. การจัดทำบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ด้านสหกรณ์

ชุดนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้น เมื่อ พ.ศ. 2543 มีการค้นและรวบรวมงานนิพนธ์ทางวิชาการในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสหกรณ์ ค้นพบว่าเอกสารที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีการจัดระบบระเบียบไว้ ดังนั้นควรมีการพัฒนาหน่วยงานและการทำวิจัยที่เป็นระบบ สนับสนุนการพัฒนาสหกรณ์อย่างจริงจัง

1.2.2. โครงการประสาน : กรอบคิดการพัฒนาชุดโครงการวิจัยฯ

ในปี พ.ศ. 2544 – 2545 มีการทำเป็น strategic direction ให้กับประเทศ เป็นเรื่องเดียวกับกรอบแนวคิดการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ของประเทศและเป็นแนวทางในการทำชุดโครงการวิจัยต่อไป

1.3. พัฒนาการชุดโครงการวิจัยฯ

สามารถลำดับความได้ ดังนี้

1.3.1. แนวทางการพัฒนาเครือข่าย/กลุ่มองค์กร ประชาชนในพื้นที่จังหวัด

เมื่อ พ.ศ. 2546 – 2547 มีการพิจารณาสร้างเครือข่ายใน 9 จังหวัด มีลักษณะเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างสหกรณ์ที่จดทะเบียนกับสหกรณ์ภาคประชาชน (ไม่ได้จดทะเบียน) งานวิจัยนี้เองได้รับการถอดบทเรียนเพื่อไปต่อยอดในการทำแผนแม่บทพัฒนาการสหกรณ์ของประเทศ

นอกจากนี้สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ก็ได้ถือกำเนิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย และทางสถาบันฯ ก็เป็นแกนนำในการพิจารณาถึงสหกรณ์ภาคประชาชน

1.3.2. การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด

จากชุดโครงการแรกที่ทำให้สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ได้ชุดความรู้เครือข่าย นำมาสู่โครงการระยะที่ 2 ในช่วง พ.ศ. 2548 – 2550 โดยวิสัยทัศน์ในแผนพัฒนาสหกรณ์ฉบับที่ 1 ได้นำมาเป็นโจทย์วิจัย โดยตั้งว่าจะไปในพื้นที่ 36 จังหวัด ไปพัฒนานักวิจัยในพื้นที่ดังกล่าว ภายหลังจากการทำงานเป็นเวลา 1 ปีครึ่ง ปรากฏว่าได้เครือข่ายมาทั้งสิ้น 117 เครือข่ายสร้างการเปลี่ยนแปลงในขบวนการสหกรณ์ เพราะเริ่มมีการสร้างสหกรณ์แบบ bottom up ตามแนวทางของทั่วโลก นอกจากเครือข่ายแล้ว ผลลัพธ์อีกประการหนึ่งคือ ตรา (Brand) “ข้าวคุณธรรม”

นอกจากนี้ มีการต่อยอดไปสู่การยกแผนแม่บทการพัฒนาสหกรณ์ ฉบับที่ 2 ด้วย แต่เกี่ยวข้องไปถึงการทำแผนแม่บทการเงินฐานราก

ผลจากตรงนี้ทำให้สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์กลายเป็นหน่วยงานที่ผลักดันการพัฒนาสหกรณ์ไปสู่สหกรณ์แท้มากขึ้นด้วย กล่าวคือ การปฏิรูปแนวคิดเชิงนโยบาย จากสหกรณ์ที่เป็นรัฐอุปถัมภ์ (Government Help) กลายเป็น องค์การภาคประชาชน (People Organization)

1.3.3. การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม(ระยะที่ 3)

ในช่วง พ.ศ. 2551 – 2552 เราได้ทำการศึกษาแนวคิด และพบว่าสหกรณ์นั้นจำเป็นต้องมองไปถึงชุมชนด้วย จึงปรับตัวให้สอดคล้องกับแนวคิด “สหกรณ์และชุมชน”

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์เลือกประเด็นเรื่องการจัดการโซ่อุปทานมาใช้ เนื่องจากในช่วงชุดโครงการที่สองระยะท้ายๆ เน้นการสร้างตราสินค้า การสร้างเครือข่าย ดังนั้นการเชื่อมสิ่งเหล่านี้จึงต้องการโจทย์ที่ทำให้มีเป้าหมายร่วมกัน นั่นก็คือการตลาดสมัยใหม่ กาดตลาดที่ให้ความสำคัญกับชุมชนและสังคมเพิ่มขึ้น และ ณ ขณะนี้ คือ การตลาดที่กล่าวถึงเรื่องเชิงจิตวิญญาณ โดยในตอนท้ายของชุดโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 3 ได้ผู้นำสหกรณ์ หลักสูตร สังเคราะห์งานซึ่งเป็นเรื่องภพภูมิใหม่ของสหกรณ์ มีชุดความรู้ระบบคุณค่าการค้าที่เป็นธรรม (VN&F Platform) ซึ่งมีหน่วยงานเอาความรู้ดังกล่าวไปใช้

ภายหลังมีการพูดคุยกันระหว่างสถาบันฯ กับผู้เชี่ยวชาญด้านสหกรณ์เพื่อค้นหาทิศทางการพัฒนาสหกรณ์ นอกจากนี้กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ก็มาร่วมพัฒนาหลักสูตรผู้ตรวจจอบกิจการ ที่เรียกกันว่า “หลักสูตรเป่าบูนจิ้น” โดยขณะนี้ มีเครือข่ายกว่า 600 ชีวิต

1.3.4. การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม(ระยะที่ 4)

ปี พ.ศ. 2553 – 2554 ในชุดโครงการนี้เป็นเรื่องของการค้าที่เป็นธรรม (Fair Trade) 4 มีการสร้างตัวแบบแนวทางการปฏิบัติที่ดีที่มีการยกระดับการสร้างหลักสูตร ทำเครือข่าย ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า มีนำผู้ที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณในแต่ละปีมาช่วยกันเป็นคลังสมองในพื้นที่ มีเครือข่ายพันธมิตรทั้งในและต่างประเทศ รัฐบาลให้ความสนใจมากจนเกิดเป็นร่างแผนแม่บทการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีผลลัพธ์ที่ออกมาเป็นผลไม้เชิงคุณค่าที่เรียกว่า ดิซคัสมูโม่เดล มีเครือข่ายชาวหอมมะลิสหกรณ์ไทย มีกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน (ตลาดสุขใจ) เครือข่ายยางพารา มีตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop

1.3.5. การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม (ระยะที่ 5)

ช่วง พ.ศ. 2554 –2555 ในช่วงนี้มีตัวแบบธุรกิจฐานสังคมเพื่อเปลี่ยนความคิดคนในวงสหกรณ์ เพื่อเปลี่ยนความคิดการที่สหกรณ์เป็นเครื่องมือและต้องพึ่งพารัฐ มาสู่สหกรณ์ภาคประชาชน อาศัยชุมชนเป็นตัวตั้ง เพื่อยกระดับความคิด ให้ชุมชนผลิตสินค้าโดยมองตลาดและตลาดที่คนทั่วโลกสนใจคือ ตลาดเชิงคุณค่า (Alternative Market)

ผลงานวิจัยชุดนี้ ได้ถูกนำมาวางเป็น **SEE Strategic Direction** ชุดโครงการวิจัยฯ ได้ให้กลุ่มชาวคุณธรรมทำนวัตกรรมอีกระดับที่มากกว่าเดิมเพื่อไม่ให้ Life Cycle เสียไปจนได้มีการรับรองมาตรฐานตัวเองออกมาในรูปแบบของการประกันคุณภาพไปใช้ คือ “สภาผู้บริโภค” นอกจากนี้ยังได้เครือข่าย SME OTOP จากการทำงาน Farmer Shop มา 300 กว่าราย และจะดำเนินการตั้งเป็นสมาคม Farmer Shop ต่อไป

นอกจากนี้ผลการวิจัยนำไปสู่การปรับรายวิชาในคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นการจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจสหกรณ์

1.3.6. การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม (ระยะที่ 6)

มีโครงการย่อยภายใต้ชุดโครงการวิจัยฯ ประมาณ 12 ชุด ตอนนี้ได้ศูนย์การเรียนรู้มีชีวิต 4 แห่ง สามารถเอาไปแนะนำภาคส่วนต่างๆ ได้ ศูนย์เหล่านี้มีการถ่ายทอดความรู้โดยปราชญ์ชาวบ้านและนักวิจัยที่ร่วมกับทางสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

มีคู่มือตรวจประเมินมาตรฐานการรับรองตัวเองของชาวคุณธรรม คู่มือการทำ Farmer Shop ในชุมชน โดยจะมีโค้ชไปช่วยดูแลเรื่องดังกล่าว มีชุดความรู้สำหรับยกระดับชาวนาให้คิดเก่ง ทำเป็น เห็นอนาคต

มีการทำ MOU กับ ส.ป.ก. อาชีวะฯ สหกรณ์ในหลายๆ แห่ง นอกจากนี้คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เองก็สนใจเรื่องธุรกิจฐานสังคม ตลอดจนนักบริหารธุรกิจฐานสังคม

ผลงานชุดนี้เอาไปใช้เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายให้หน่วยงาน โดยเฉพาะเรื่อง

Moving up Supply Chain หรือ “การยกระดับขีดความสามารถจากโซ่
อุปทานเป็นโซ่คุณค่า” และจะนำมาเป็นแนวทางในการทำงานของโครงการชุดที่ 7
1.4. ชุดโครงการระยะที่ 7 :การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่
เป็นธรรม

ภายใต้ชุดโครงการฯ นี้ มีโครงการย่อย 6 โครงการ ได้แก่

1. การพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้
2. การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันการศึกษา (Smart Teachers)
3. การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ (Smart Officers)
4. การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร (Smart Farmers)
5. การยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์
6. การยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผักอินทรีย์
7. การขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop

1.5. ตัวอย่างผลงานที่เป็นรูปธรรม

ยกตัวอย่าง เช่น ขณะนี้มีศูนย์การเรียนรู้มีชีวิต 4 ศูนย์ มีคลังข้อมูล
มีศูนย์สารสนเทศ มีวารสาร “คนสหกรณ์” มีเวทีวิชาการประจำปีทุกๆ ปีซึ่งมีคนมาเข้า
ฟังตลอด มีการประกาศเกียรติคุณให้แก่เกษตรกรสิ่งเหล่านี้จะคอยช่วยเป็นกลไกใน
การสานต่อความคิดเชิงจิตวิญญาณ ในเชิงการทำงานเป็นระบบ โดยอยู่ภายใต้การนำ
ของแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. การแลกเปลี่ยนอภิปรายความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร สกว. ผู้ทรงคุณวุฒิ และ นักวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการสร้างองค์ความรู้ และกระจายไปสู่ชุมชน ซึ่งเป็นทางออกให้แก่คนราก
หญ้าในเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำ ความเป็นธรรมในการกระจายรายได้

2.1. ประเด็น Key Actors

จากเรื่องการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม จึงมีข้อสอบ
ถามเกิดขึ้น กล่าวคือ Key Actors ในเรื่องนี้คือบุคคลใดหรือหน่วยงานใด หมายถึง ชกส.
สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ สถาบันการศึกษา กระทรวงพาณิชย์
เกษตรกร ชุมชน หรือไม่ว่าอย่างไร

ที่ประชุมมีข้อสรุปว่า key actors หมายถึงจตุรมิตร แต่มีการแบ่งหน้าที่กันให้ชัดเจน
ตามความถนัดและความสามารถของตน ทุกฝ่ายสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้หมด
แต่ผู้ที่จะดำเนินการเป็นหลัก คือ คนที่อยากจะแก้ปัญหาความเดือดร้อน

สำหรับบทบาทของมหาวิทยาลัย ควรได้ผลออกมาเป็นเรื่องของตัวแบบที่เป็นรูปธรรม อาจจะเป็นระดับต้นแบบระหว่างมหาวิทยาลัย องค์กรธุรกิจ เกษตรกร (แต่ไม่สนับสนุนการให้ทุนมหาวิทยาลัยเยอะๆ) และต้องทำไปพร้อมๆ กับการทำความเข้าใจกับทางมหาวิทยาลัยด้วย

2.2. ประเด็นเรื่อง Focal Point

จากเกษตรอินทรีย์ที่ยกตัวอย่างมานั้นมี ข้าว ผัก ผลไม้ เนื่องจากสหกรณ์มีจำนวนเยอะ เมื่อจะเน้นไปที่ผู้ผลิต ผู้บริโภคและกลุ่มที่ไม่ใช่สหกรณ์ ประเด็นคือ จะมุ่งเน้นที่ตรงไหนในการขยายผลอย่างไร ให้เป็นโดยธรรมชาติ การวิจัย หรือนำเครื่องมือที่มี เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ตัวแบบ ฯลฯ ขยายไปสู่ระดับชุมชน

นอกจากนี้ยังมีประเด็นการเลือกสถาบันการศึกษาสำหรับทำโครงการ smart teachers โดยการกระตุ้นสถาบันการศึกษาอาจจะทำได้ด้วยวิธีที่ไม่ใช่เรื่องการเอางานวิจัยไปผลักดัน แต่เป็นการให้ทางสถาบันการศึกษาเป็นฝ่ายเข้ามาร่วมมือกันโดยผ่านการประกาศหรือการประชาสัมพันธ์ที่ดี

2.3. ความเห็นจาก ผู้อำนวยการ สกว.

ประการแรก

ตลอด 14 ปีที่ผ่านมา รมต.จุฬาพิทยมีผลงานวิจัยจำนวนมาก ลักษณะผลงานเป็นเศรษฐกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) เป็นกระแสที่ไม่ล้ำสมัย และจะดำเนินต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมโลก โดยส่วนตัวเห็นว่าเป็นทิศทางที่ถูกต้อง

ประการที่สอง

ความต้องการในการปรับปรุงตามแนวนโยบายใหม่ของ สกว. โดยต้องการการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ อาจจะเป็นการ re-innovating ชุดโครงการวิจัยฯ หรือ จะ re-inventing เพราะเท่าที่สังเกต ลักษณะงาน R&D ของสถาบันนั้นๆ เน้นเรื่องการพัฒนาค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม อยากให้ย้อนกลับมามองเรื่องการวิจัยเรื่อง Basic Research เรื่องการทำทฤษฎีในเรื่อง Social Enterprise, Fair Trade

ในส่วนทฤษฎี มีข้อสังเกตว่ามีทฤษฎีใดที่ดีกว่าปัจจุบันหรือไม่ จะมีการสร้างทฤษฎีใหม่หรือไม่ เพราะเนื่องจากสหกรณ์กำลังจะครบรอบ 100 ปี จะมีอะไรใหม่หรือไม่ แล้วเขาไปใช้ว่าได้ผลต่อไปหรือไม่ อย่างไร ในส่วนนี้อาจหมายถึงการ re-inventing สหกรณ์ใหม่

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นยุทธศาสตร์ที่ สกว. กำหนดไว้ ส่วนนี้อาจเสนอแนะสองประการ คือ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล จากบัญชีรับจ่าย ตลอด 14 ปี มีงบประมาณตลอดโครงการ 99 เกือบ 100 ล้านบาท เป็นจำนวนที่สูง เพราะ สกว. มีงบประมาณไม่

มาก ประกอบกับนโยบายส่วนตัวในปีนี้เป็นเรื่อง “ประสิทธิภาพ-ประสิทธิผล”

มีผู้สะท้อนความเห็นเพิ่มเติมว่าในเรื่องงบประมาณว่าทางสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ไม่อาจขอรับการสนับสนุนจาก สกว. ได้เต็มที่ตลอดไป ต้องหาหนทางในการพึ่งพาตนเอง มีผู้ให้ความเห็นต่อไปว่าสถาบันฯ อาจจะนำงานของตัวเองนำมาใช้ในการหารายได้ให้แก่สถาบันฯ นอกจากนี้มีการแสดงความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า อาจจะทำในลักษณะการลงทุนร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ เช่น ภาคเอกชน ตลอดจนแนวทางการกระจายงานไปยังหน่วยงานอื่น เพื่อประโยชน์เรื่องค่าใช้จ่าย

ประการที่สาม

การขยายผลอาจจะต้องคิดกระบวนการใหม่เพื่อการขยายผลงานวิจัย จะมีกลยุทธ์ใหม่หรือไม่ อย่างไร เช่น การแสดงผลของ website และแบบอักษรของวารสาร “คนสหกรณ์” ที่ล้ำสมัย

สิ่งเหล่านี้สามารถออกแบบใหม่ได้ทั้งสิ้นและหมายรวมถึงคำว่า “Co-operative” กล่าวคือ จะยังใช้คำๆ นี้หรือไม่ หรือจะเปลี่ยนเป็น Social Enterprise หรืออย่างไร

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่า งานพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ต้องใช้เวลา เป็นงานที่ช้า ทำได้ยาก งานเกี่ยวกับเศรษฐกิจทางเลือกก็เป็นงานที่ช้า ปัญหา คือ ควรนิ่งเฉยต่อกระบวนการพัฒนาในเรื่องดังกล่าวที่ต้องใช้เวลานานหรือไม่ ดังนี้ สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ต้องควรหาค้นหาความเป็นไปได้ในการสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจทางเลือกให้ประสบความสำเร็จได้เร็วขึ้น

2.4 กลุ่มสหกรณ์ที่จะเป็นกลุ่มเป้าหมาย

มีคำถามว่า ทำไมเลือกวิจัยสหกรณ์การเกษตร แสดงว่าสหกรณ์ประเภทอื่นมีองค์ความรู้เพียงพอแล้วหรือไม่ ตลอดจนกลุ่มคนอื่นๆ ในเรื่องหากพิจารณาแล้วจะพบว่าไม่มีสหกรณ์ไหนมีความพร้อมในเรื่ององค์ความรู้ จากการวิเคราะห์กระแสของโลกพบว่า สหกรณ์ยุคใหม่ต้องมีลักษณะผสมผสาน มีทั้งผู้ผลิตผู้บริโภค

คำตอบในเรื่องนี้ จึงเป็นเรื่องการพัฒนาค้นให้มี “การร่วมกันแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่มีอยู่ร่วมกัน”

3. การนำเสนอโครงการ "กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพรานฯ"

จุดเริ่มต้นของโครงการนี้มากจากการพูดคุยกับเกษตรกร โดยพบว่ามีปัญหาเรื่องสุขภาพอันเนื่องมาจากสารเคมีที่ใช้ และมีหนี้สิน อันเนื่องมาจากวงจรที่เป็นลักษณะการทำเกษตรด้วยเคมี ก่อให้เกิดปัญหาข้างต้น และจะเกิดเรื่องเหล่านี้ทุกๆ ปี ทุกๆ รอบการผลิต ดังนั้น การจะแก้ปัญหานี้ให้หมดไป ต้องแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการทำเกษตรอินทรีย์

โครงการตลาดสุขใจ (ปัจจุบันตั้งเป็นมูลนิธิสังคมสุขใจ) ก่อตั้งมาได้ราวๆ 3 ปี มีลักษณะเป็นสถานที่แสดงและจำหน่ายสินค้าอินทรีย์ โดยคำว่าสุขใจนี้หมายถึง คนซื้อที่มาก็ได้คนสุข

คนขายก็มีความสุข ความสุขนี้เป็นมากกว่ารายได้ โดยเริ่มต้นมีร้านมาร่วม 20 ร้าน ณ ปัจจุบันขยายเป็น 50 กว่าร้าน ซึ่งทุกร้านจะต้องถูกพิจารณาอย่างเข้มงวด มีเงินทุนหมุนเวียน 2 ล้านบาทบาทต่อเดือน เปิดจำหน่าย 8 วันต่อเดือนเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์

ผลิตผลอินทรีย์ภายในโครงการจะอยู่ภายใต้นโยบายทำเอง ปลูกเอง ใช้เอง กรณีรับผลผลิตมาจากที่อื่น จะต้องทราบที่มาที่ไป และจะต้องเป็นเกษตรอินทรีย์ โดยจะมีการลงพื้นที่ตรวจแปลงผลิต เน้นให้แปลงการผลิตอยู่ใกล้ตัวตลาด เพราะจะได้ไม่เกิดปัญหาเรื่องการคมนาคมขนส่ง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

มีการพัฒนาตัวตลาดสุขใจ เช่นตอนนี้มีแพทย์แผนไทยประจำอยู่ ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นผู้บริโภคให้เข้าถึงเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ยังมีการสาธิตการผลิตภัณฑ์บางอย่าง เช่น น้ำหมัก เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเอาไปทำเองได้ เพราะเราเชื่อทุกคนปลูกผักได้

ตอนนี้เปิดศูนย์พัฒนาเกษตรอินทรีย์สุขใจ มีการอบรมโดยเน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นกลุ่ม เพราะในกลุ่มหนึ่งๆ จะมีคนที่มีความเชี่ยวชาญแตกต่างกันเช่น ทำปุ๋ย ทำน้ำหมัก โคนตอนนี้มีหกกลุ่ม ทั้งข้าว ผัก ผลไม้ กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพรานฯ เชื่อว่าหากสามารถสร้างเกษตรกรตัวอย่างได้ ก็จะทำให้เกิดแรงกระตุ้นต่อเกษตรกรรายอื่นๆ รอบข้าง โดยอาศัยการบอกต่อ

การทำเกษตรอินทรีย์ไม่ต้องอาศัยที่ดินแปลงใหญ่ๆ แต่อาศัยการวางแผนจัดการที่ดิน นอกจากนี้ยังใช้ต้นทุนต่ำ โดยเกษตรกรต้องการการวางแผนจัดการ ดังนั้น ทางสวนสามพรานอาศัยระบบการจัดซื้อของฝ่ายจัดซื้อเป็นโจทย์ในการวางแผนจัดการ โดยการจัดการนี้จะต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาเรียนรู้ร่วมกัน เช่น จัดซื้อ พ่อครัว เกษตรกร และขณะนี้เริ่มทำการเชื่อมเครือข่าย เช่น กลุ่มคลองโยงโดยเริ่มจากเครือข่ายการปลูกข้าวด้วยข้าวพันธุ์นครชัยศรี

อาจเรียกทั้งหมดนี้ว่า “สามพรานโมเดล” โดยทางกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพรานฯ จะทำสิ่งต่างๆ สร้างองค์ความรู้ให้เติบโตไปคู่กับอำเภอสามพราน ตอนนี้ท้องถิ่นเริ่มเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ทางเกษตรจังหวัด ทางสาธารณสุขจังหวัด นอกจากนี้ภาคการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

จุดสำคัญในเรื่องนี้ คือ การหาตลาดใหม่ๆ ให้แก่เกษตรกร มีการกระตุ้นทั้งต้นน้ำและปลายน้ำ โดยต้นน้ำจะพัฒนาเกษตรกร เช่น ตอนนี้ให้มีการจัดบัญชี สำหรับปลายน้ำ เช่น การอาศัยแนวคิดการทำCSR ของบริษัทมาเชื่อมกับกระบวนการทำเกษตรอินทรีย์และโครงการต่างๆ ที่มีอยู่

เลิกประชุมเวลา 12.10 น.

บันทึกข้อสังเกต

ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตและแปลงเกษตรอินทรีย์

1. ศูนย์การเรียนรู้การทำผักอินทรีย์ (กลุ่มเกษตรกรทัพหลวง)

กลุ่มเกษตรกรกลุ่มนี้ เป็นกลุ่มขนาดเล็ก ทำเกษตรอินทรีย์ในเรื่องผักและข้าว โดยเกษตรกรแต่ละคนมีความเชี่ยวชาญหรือเลือกปลูกพืชแตกต่างกัน เช่น ผักสลัด แต่ภายในกลุ่มจะมีการบริหารจัดการและมีค่านิยมในการปลูกพืชหมุนเวียน ไม่เน้นการทำเกษตรเชิงเดี่ยว

จุดเริ่มต้นของโครงการ

โครงการนี้เริ่มต้นมาจากปัญหาเรื่องความมั่นคงของตลาดเดิมๆ ปลูกค้าไม่ชอบสินค้า และปัญหาเรื่องการหาตลาดไม่ได้ ทำให้ทางเกษตรกรตัดสินใจเข้าร่วมกับทางสามพรานริเวอร์ไซด์

แนวคิดเรื่องการตั้งราคาและการขาย

การตั้งราคานั้นเน้นเหมาะสมกับต้นทุนของผักอินทรีย์ โดยพิจารณาทั้งช่วงราคาตลาดสำหรับผักนั้นๆ และราคาของผักสำหรับกรณีปลูกด้วยเคมี

การขายผักอินทรีย์ให้ได้ราคาสูงไม่จำเป็นต้องอาศัยการปลูกในปริมาณมากๆ แต่อาศัยการวางแผนที่ดี มีการหมุนเวียนผักที่ปลูก ทำให้ครอบครัวเดียวก็อาจมีกำลังเพียงพอในการดูแลผัก

การวางแผน

การวางแผนเป็นการวางแผนร่วมกัน ร่วมกันภายในกลุ่มเกษตรกร และร่วมกันระหว่างผู้ใช้ผัก และผู้ผลิตผักเนื่องจากมีผู้ผลิตผักกับผู้ต้องการใช้ผัก แต่จะต้องคำนึงถึงอุปสงค์และอุปทาน ผู้บริโภค ตลอดจนสภาพแวดล้อมด้วย ดังนั้นต้องมีการพูดคุยระหว่างผู้ใช้ผักซึ่งได้แก่ พ่อครัวของโรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์ กับ ผู้ผลิตผักนั้นก็คือเกษตรกร เพื่อหาจุดที่ทุกคนพอใจ ทั้งในเรื่องราคาและปริมาณผัก และนำไปสู่ความพอใจของผู้บริโภค

ธรรมชาติของผักแต่ละชนิดมีความแตกต่างกัน เช่นวงจรชีวิตของผัก สิ่งเป็นส่งผลกระทบต่อผลผลิต ดังนั้นจำเป็นต้องเรียนรู้ และวางแผนเพื่อหาสัดส่วนการผลิตที่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าและเพียงพอต่อการจำหน่าย โดยทางผู้ใช้ผักก็ต้องมีการปรับตัวตามธรรมชาติของผัก เช่น ในช่วงใดผักชนิดใดผลิตได้มากหรือน้อย ฝ่ายจัดซื้อต้องมีการวางแผนในการบริหารจัดการผัก

สำหรับการวางแผนเพื่อการพัฒนานั้นประกอบไปด้วยการวางแผนลดต้นทุน และการวางแผนเก็บข้อมูลร่วมกัน เพื่อเปรียบเทียบและพัฒนา สำหรับในขณะนี้ ต้องการระบบการจัดการที่ดี เพราะข้อมูลด้านอุปสงค์ (Demand) และข้อมูลด้านอุปทาน (Supply) ทำดุลกันยาก และอาศัยเวลาอาจจะจำเป็นต้องมีการออกแบบระบบเมื่อมีการประชุมกันอีก

2. ตัวอย่างแปลงเกษตรอินทรีย์

ภายหลังจากการพูดคุยและสัมภาษณ์กับทางเกษตรกรที่พหุลวงแล้ว ก็ได้มีการเยี่ยมชมแปลงเกษตรอินทรีย์ โดยเลือกตัวอย่างมาสามแปลง โดยพบข้อสังเกตตามที่พูดคุยในเบื้องต้นมา

ประการที่ 1 แปลงเกษตรนั้นมีขนาดเล็ก ประมาณ 1-3 ไร่ และอยู่ในวิสัยที่ครอบครัวเดี่ยวขนาดไม่ใหญ่สามารถดูแลได้

ประการที่ 2 แปลงเกษตรทุกแปลงมีแนวทางที่สอดคล้องกับธรรมชาติ หรือแนวทางอินทรีย์ ตัวอย่าง เช่น การปลูกพืชเพื่อช่วยไล่แมลง หรือการปลูกพืชเพื่อแนวป้องกันเป็นต้น

ประการที่ 3 แปลงเกษตรนิยมปลูกพืชผสมผสาน ไม่ได้ปลูกชนิดใดชนิดหนึ่งตลอดทั้งแปลงและนอกจากการปลูกพืชแล้ว บางแปลงมีการเลี้ยงสัตว์ด้วย เช่น แพะ

ประการที่ 4 แปลงเกษตรทุกตัวอย่างทั้งสามแปลง อยู่ในระยะที่ใกล้เคียงกัน ไม่ห่างกันมาก สอดคล้องกับแนวคิดในการรวมเกษตรกรในละแวกพื้นที่เดียวกันเป็นกลุ่มเกษตรกร

รายงานการสัมมนาเชิงวิชาการ

กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพผู้ความเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการ ว่าด้วย "โครงการถ่ายโอนความรู้ในการยกระดับความสามารถ
ของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. (Smart farmers ; Smart Officers)

สู่การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมเพื่อการกินดีอยู่ดี"

วันพุธที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2557

ณ ห้องประชุม 601 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ

ผู้เข้าร่วมการสัมมนา

1. รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. น.ส. สายสุดา	ศรีอุไร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. นาย สุกิจ	มาลัยรุ่งสกุล	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงราย
4. นาย สมชาย	สว่างจิตร	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
5. นาย ศศิธร	จ๋ายนาม	ฟาร์มลุงเครา
6. นาย ประดิษฐ์	ใจรังสี	ส.ป.ก. พิษณุโลก
7. น.ส. ณัฐชยา	ศรีสุขสวัสดิ์	ส.ป.ก. ฉะเชิงเทรา
8. น.ส. ลลิตา	พาณิชกรกุล	ส.ป.ก. พระนครศรีอยุธยา
9. นาย ทินกร	เพ็ญภูเขียว	ส.ป.ก. ชัยภูมิ
10. นาย ไพรัตน์	โลหณุต	ส.ป.ก. นครราชสีมา
11. นาย วินัย	เมฆดำ	สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.
12. น.ส. พจนันท์	กองมาก	สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.
13. นาง ญาณิศา	ธนาชัยมา	สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.
14. นาง ลลิตา	พึ้งอุดม	สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.
15. นาย สมโภช	พิศภาคย์	สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.
16. น.ส. สุพิชฌาย์	กลีบบัว	สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.
17. นาย สุชีพ	อยู่เลิศ	สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.
18. น.ส. ดวงรัตน์	ชูสระคู	สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.
19. นาย วิทย์พงศ์	มกรศรีวัฒน์	สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.
20. น.ส. จงลักษณ์	กาฬภัคดี	สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.
21. น.ส. ปราณี	ชาอุ้น	สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.
22. น.ส. จินต์ชุตตา	จรรยาวิจิตร	สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.
23. น.ส. ผกาพรรณ	วันดี	สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.

24. นาย อุทิศ	สวัสดิ์รักษ์	เกษตรกรรุ่นใหม่ รุ่นที่ 3 กาญจนบุรี
25. นาย ธนินโชติพันธ์	เลิศนิธิธีรพร	เกษตรกรรุ่นใหม่ รุ่นที่ 5 หนองคาย
26. นาง วิภาววรรณ	ชำนาญกิจ	สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินเมืองสุรินทร์
27. น.ส. จามจุรี	กันคำ	เกษตรกรรุ่นใหม่ รุ่นที่ 8 หนองคาย
28. น.ส. รังคิยา	ดวงแดง	เกษตรกรรุ่นใหม่ รุ่นที่ 8 หนองคาย

เริ่มสัมมนาเวลา 09.30 น.

1. บทนำ

เนื่องจากทาง ส.ป.ก. ต้องการ change agents ดังนั้นการทำหลักสูตรเช่นในวันนี้จำเป็นต้องมีการผลลัพธ์คือเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเพื่อเกษตรกรจริงๆ สร้างสรรค์คุณค่าในที่ดินของ ส.ป.ก. ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรมาก สืบทอดเจตนารมณ์ของหน่วยงานรัฐที่อยากให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน

โจทย์เบื้องต้น คือ "ทำอย่างไรการส่งเสริมภาคการเกษตรจึงจะมีประสิทธิภาพ" เนื่องจาก ส.ป.ก. มีหน้าที่เยอะ ทั้งการจัดการที่ดินและการพัฒนาอาชีพ ดังนั้นการทำงานคนเดียวจึงลำบาก ส.ป.ก. ทำงานอยู่เกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินไป ในเรื่องดังกล่าวจึงมีอะไรต้องแก้ไขหลายประการ ทั้งอายุ ความรู้ การละทิ้งที่ดิน แต่การจะเข้าไปพัฒนานั้นจำเป็นต้องวิเคราะห์และเรียนรู้ตัวเองเสียก่อน ส.ป.ก. มองว่าเจ้าหน้าที่นั้นอาจจะไม่ต้องจำเป็นต้องมีความรู้ด้านการเกษตรมาก่อน เพราะสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ในภายหลัง แต่ ส.ป.ก. ต้องการสิ่งที่จะมาส่งเสริมศักยภาพที่เขามี เพื่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ และก็เป็นเรื่องน่ายินดีสำหรับตัวการถ่ายโอนความรู้ เพราะสอดคล้องกับทั้ง Smart Farmers and Smart Officers

2. แนวคิดการพัฒนาผู้นำความเปลี่ยนแปลง : Smart officers ในแนวทางพัฒนาที่ยั่งยืน

วันนี้เป็นการถอดบทเรียนสมรรถนะซึ่งเป็นคำที่มีหลากหลายความหมาย แล้วสมรรถนะของ เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. นั้นเป็นอย่างไร แล้วสมรรถนะแต่ละหน่วยงาน แต่ละเฉพาะกิจนั้นเหมือนกันไหม ต่างกันหรือไม่ แล้วนำไปสู่ความสำเร็จที่แตกต่างกันหรือไม่

“สมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกร” โดยผู้นำคนนี้ก็คือนายเจ้าหน้าที่ส่งเสริม จะเรียกให้เข้าใจตรงกันว่า smart officers ผู้ที่จะเข้าไปส่งเสริมเกษตรกร นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายอีกประการคือ "สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน" เจ้าหน้าที่คนนี้จะเข้าไปส่งเสริมเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

นักเศรษฐศาสตร์สหกรณ์เชื่อว่าจะต้องมีกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็งช่วยเหลือเกษตรกร แปลว่า smart officers จะต้องรู้เกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรที่เข้มแข็งให้เป็นเครื่องมือของประชาชนหรือ

ประการแรก

ว่าด้วยเรื่องของคำว่าความยั่งยืน ในปี ค.ศ. 2015 จะมีการเปลี่ยนตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในอดีตมีสองตัว (ของ UN) ได้แก่ ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ (ในกรณีของ ส.ป.ก. อาจยกตัวอย่างเช่น จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรม, รายได้ของเกษตรกร) กับ เชิงคุณภาพ

นอกจากนี้ ยังมีตัวชี้วัดของ UNDP ได้แก่

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. สุขภาวะ เช่นการบริโภค สุขอนามัย

อย่างไรก็ดี นักวิชาการคุยกัน เช่นในประเทศไทย ตัวชี้วัดการศึกษาใช้ไม่ได้จริง บางคนจบการศึกษาแล้วแต่เขียนหนังสือไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องมาหาตัวชี้วัดกันใหม่

ตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้ก็คือสมรรถนะซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่คนพึงจะมี เช่น เอดส์หายไป โรคภัยแรงหายไป แปลว่า สมรรถนะจะต้องตามทันกับสถานการณ์ด้วย เช่นนั้นแล้วสถานการณ์ก็เกี่ยวข้องกับเวลา แล้วจะมองกันกี่ปี โดยตรงของสมรรถนะในเวทีนี้จะมองที่ระยะ 5 ปี เป็นค่าเฉลี่ยพื้นฐาน มองอนาคตไปอีก 5 ปีข้างหน้า คาดเดาว่าจะมีอะไรเปลี่ยนแปลงบ้าง

ประการที่สอง

เนื่องจากกำลังพิจารณาถึงเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ก็จำเป็นจะต้องดูถึง **วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม ของ ส.ป.ก.** ว่าเป็นอย่างไร เพราะเป็นส่วนสำคัญในการทำเวทีวันนี้เช่นกัน

วิสัยทัศน์

"จัดที่ดิน สร้างมูลค่าที่ทำกิน พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร คุ้มครองที่ดินที่เป็นธรรม"

พันธกิจ

1. จัดที่ดินและที่อยู่อาศัยให้เกษตรกร
2. พัฒนาคุณภาพแวดล้อม และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในเขตปฏิรูปที่ดิน
3. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และส่งเสริมการเรียนรู้
4. สนับสนุนเงินทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพเกษตรกร

ค่านิยมองค์กร

"การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้และพัฒนา ความรับผิดชอบ ความผูกพันต่อองค์กร"

ประการที่สาม

ในบริบทการพัฒนาระดับชาตินั้น **ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย** ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ได้แก่

1. การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน (Growth of Competitiveness) เพื่อหลุดพ้นจากประเทศรายได้ปานกลาง
2. การสร้างโอกาสบนความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของคนในสังคม

(Inclusive Growth)

3. การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Growth)
4. การปรับสมดุลการพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ

ประการที่สี่

ในระดับนานาชาติ สิ่งใกล้ตัวและต้องคำนึงถึง คือ **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน** ได้กำหนดลักษณะที่สำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเอาไว้ 4 ประการ ได้แก่

1. การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน
2. การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง
3. การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน
4. การเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์

3. ความสำคัญของการกำหนดสมรรถนะต่อการขับเคลื่อนงานขององค์กร

เพื่อให้เห็นภาพเป็นรูปธรรม อาจจะยกตัวอย่างประกอบ กล่าวคือ เราค้นพบจากการวิจัยว่าสิ่งที่จะพัฒนาสมรรถนะข้าราชการนั้น เราจำเป็นจะต้องสร้างคำว่า "สมรรถนะ" ขึ้นมาให้เป็นรูปร่างก่อน

ยกตัวอย่างเช่น สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์สร้างค่านิยมร่วมได้แก่ *"ทำงานอย่างมีน้ำใจ ใส่ใจในวิสัยทัศน์ รับผิดชอบและมองอย่างองค์รวม"* ตรงนี้ทำให้สามารถทำงานได้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ สิ่งนี้เป็นเรื่องคุณค่าในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร

ประเด็นสำคัญคือ **การเปลี่ยนแปลงสมรรถนะ** ตัวอย่างข้างต้นทำให้เห็นถึงคำถามคือ เราควรเปลี่ยนแปลงสมรรถนะเมื่อไร ได้แก่ (1) เมื่อองค์กรมีการเปลี่ยนวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ ค่านิยมและวัฒนธรรมขององค์กรใหม่ (2) เมื่อภารกิจ บทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนลักษณะงานขององค์กรเปลี่ยนไป และ (3) บุคลากรสามารถแสดงสมรรถนะในระดับนั้นๆ ได้สมบูรณ์แล้ว

จากตัวอย่าง ยังสะท้อน **ประโยชน์ของสมรรถนะในการไปใช้ภายในองค์กร** เกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายประการ ได้แก่

1. สามารถทราบถึงระดับความสามารถของตน (ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ) ว่าอยู่ในระดับใด มีจุดแข็งจุดอ่อนอย่างไรบ้าง และจะต้องพัฒนาสมรรถนะในเรื่องใด

2. ช่วยให้บุคลากรสามารถทราบกรอบพฤติกรรมมาตรฐาน หรือพฤติกรรมที่องค์กรคาดหวังให้ตนแสดง สามารถใช้เป็นเกณฑ์วัดผลความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน และเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งองค์กร

3. ทำให้เจ้าหน้าที่ทราบความเจริญเติบโตก้าวหน้าในสายวิชาชีพ (career Development) ของตนเอง และแนวทางการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างชัดเจน

ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการพิจารณาปรับเปลี่ยนสมรรถนะ คือ การตอบสนองต่อ

การบริหารราชการยุคใหม่ โดยเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ผ่านแนวคิด วิธีการต่างๆ คือ

1. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
2. มีประสิทธิภาพเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
3. ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น
4. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
5. มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

ทั้งนี้ มีเป้าหมายในการปฏิบัติงานของส่วนราชการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ และให้บริการแก่ประชาชนได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. อภิปรายระดมความคิดสมรรถนะเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

จากเป้าหมาย **"สมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกร"** ซึ่งก็คือ smart officers ที่จะเข้าไปส่งเสริมเกษตรกร นอกจากนี้ยังมีอีกประการคือ **"สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน"** smart officers จะเข้าไปส่งเสริมเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คำตอบในเรื่อง "เจ้าหน้าที่ที่จะเข้าไปส่งเสริมเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างไร" และเมื่อพูดถึงคำว่าความยั่งยืน จำต้องมองไปข้างหน้า อย่างที่ได้เคยพิจารณามาแล้วว่าจะตั้งไว้ที่ 5 ปี

ก่อนอื่น ก่อนที่จะไปพิจารณาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ลองมาดูสมรรถนะของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งก็คือ เกษตรกร มองดูกลุ่มเป้าหมายที่แต่ละท่านรับผิดชอบว่าเขาจะอยู่อย่างไรในเทรนด์ใหม่อีก 5 ปีข้างหน้า ดังนั้น โจทย์แรก คือ **"สมรรถนะ(ความสามารถที่อยู่ในตัว)ของเกษตรกรจะเป็นอย่างไรในอีก 5 ปีข้างหน้า"** โดยจะได้เริ่มแยกสมรรถนะของเกษตรกรออกเป็นมิติต่างๆ 4 มิติ ได้แก่ ทักษะคิด วิเคราะห์ ความรู้ และทักษะ

สำหรับเรื่องทัศนคติ ทัศนคติต้องสร้าง ต้องปลูกฝัง การเปลี่ยนทัศนคติ การฝึกอบรม **ต้องค่อยเป็นค่อยเป็นค่อยไป** โดยการรู้จักทัศนคติเดิม แล้ววิเคราะห์จุดบกพร่อง เพื่อหาทางแก้ไขที่ร่วมกัน เพื่อเป็นการเรียนรู้และคิดไปพร้อมๆ กัน เรียนรู้ สร้างสมมติฐานในการปรับเปลี่ยน แล้วทดลองในไปใช้ ค่อยๆ ทำ วิธีการคิดของคน (mind set) ไม่คิดเพื่อเสียประโยชน์ ก็จะคิดว่าต้องได้ประโยชน์ ทั้งจับต้องได้และไม่ได้ เช่น หากเราเจอเงินที่ตกอยู่ หากในสถานการณ์ปกติ เราไม่ได้เดือดร้อนอะไร วิธีคิดอยู่บนความถูกต้อง เมื่อเงินไม่ใช่ของเรา ก็เอาไปคืน แต่ตรงกันข้าม ในสถานการณ์ที่เรามีปัญหาคุณแม่ป่วย หาเงินจากไหนก็ไม่ได้ วิธีคิดอาจจะเปลี่ยน เราอาจจะเอาเงินไปให้หมอก่อน แล้วค่อยไปคืนทีหลัง

สำหรับจุดเริ่มต้นกระบวนการเกี่ยวกับทัศนคติอย่างไรในเรื่องนี้ ต้องย้อนไปดูการดำรงชีวิตกับอาชีพเสียก่อนว่าเขาเป็นอย่างไรจึงนำไปสู่ทัศนคติเช่นนั้น เช่น ถ้าเราไปบอกว่าปลูกข้าวเพื่อสุขภาพ จะได้กำไรละ 200 บาท ทุกคนอาจจะแห่กันไปปลูก เพราะเขามองเงินหรือรายได้เป็นตัวตั้ง

ดังนั้น อยากให้มุ่งเน้นไปที่ทัศนคติที่อยู่บนฐานของความถูกต้องของสังคม เรื่องที่สังคมมองว่าเป็นเรื่องดีงาม เพื่อให้การสรุปประเด็นง่ายขึ้น วิธีการที่จะให้เกษตรกรมีสมรรถนะนั้น จะมอง

ช่องว่างระหว่างความจริงปัจจุบันกับเป้าหมายหรือสมรรถนะที่ต้องการ

ในเวทีนี้จะมองเป้าหมายในเรื่อง **มีความสุข** – มีความสุขในที่ดินและการใช้ประโยชน์ในที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสุดท้าย เกษตรกรอาจจะไม่ได้ทำได้ทุกคน ซึ่งการจะไปให้ถึงจุดนี้ เกษตรกรจะต้องมีสมรรถนะใน 4 มิติ

ก่อนช่วยให้เกษตรกรมีสมรรถนะเช่นว่านั้น จำต้องค้นหาช่องว่างในการที่เกษตรกรจะไปให้ถึงฝัน ช่องว่างตรงนี้สิ่งที่เจ้าหน้าที่จะไปเติมเต็ม (ตรงนี้เจ้าหน้าที่อาจไม่รู้ทุกอย่าง แต่สามารถใช้ความสามารถในการประสานที่ดีเพื่อเป้าหมาย) เราอาจจะเข้าใจช่องว่างให้ง่ายขึ้นด้วยการคิดถึงสิ่งที่เกษตรกรขาด หรือ อุปสรรคของเขา

ช่องว่างหรือข้อจำกัดหรืออุปสรรค

1. ข้อจำกัดของเกษตรกร เช่น ยามที่จะเปลี่ยนจากเคมีมาเป็นอินทรีย์ ยังไม่มีความพร้อมหรือความรู้ แต่ประเด็นก่อนเรื่องนี้ คือ ค่าใช้จ่าย บางคนพร้อมเปลี่ยนแต่ไม่มีเงิน เช่น เปลี่ยนแล้ว เอาผลผลิตมาขายไม่ได้

ตรงนี้น่าจะเป็นทักษะเรื่องการผลผลิตและการจัดการเพื่อการแข่งขัน

2. ในกรณีของเกษตรกรในภาคอีสานประเด็นสำคัญ คือ ภัยธรรมชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ ตรงนี้แสดงถึงปรับทักษะให้เหมาะกับเงื่อนไขของตน เช่นเรื่อง ภูมิประเทศ และภูมิอากาศ

3. ขาดองค์ความรู้ ไม่กล้าเปลี่ยน ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ในเชิงระบบ และมององค์รวม โดยเฉพาะการเชื่อมโยงตลาด การจำหน่าย ซึ่งเป็นเรื่องขององค์รวม

4. ความสุขนั้น อาจพิจารณาเป็นเรื่องการกินคืออยู่ที่ 4 มิตินั้น ทศคนติดกับวิธีคิดเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือ เกษตรกรมองปัญหาความเป็นอยู่ของเขาใครต้องเป็นผู้แก้ โดย ณ ตอนนีเขามองมาที่เจ้าหน้าที่ว่าจะช่วยอะไรเขาได้บ้าง ตรงนี้ยังมีอยู่มาก แต่สิ่งที่ดีๆ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาของเกษตรกร ซึ่งผู้คิดผู้แก้คือเกษตรกร เจ้าหน้าที่ควรจะเป็นผู้ยุ่งให้เขาคิด ทำในแนวทางที่ถูกต้อง เช่น ก่อนจะคิดวิธีแก้ ต้องหาสาเหตุก่อน ตรงนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นของความยั่งยืน สามารถมองว่าเป็นเรื่อง paradigm shift หรือ mind set โดยใจความ คือ เราจำเป็นต้องปรับปรุงความคิดเกษตรกร ให้เขาคิดพึ่งพาตนเอง

5. มีมุมมองของเกษตรกรสะท้อนว่าเกษตรกรขาดความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกร เช่น ทุกครั้งเกษตรกรไปไหน ถูกมองว่าเป็นรากหญ้า ไม่ใช่อาชีพที่ควรส่งเสริม แบบนี้เขาจะทำอาชีพได้อย่างไร วันนี่มองเกษตรกรเป็น 2 มุม คือเกษตรกรมองตัวเองด้วยความภาคภูมิใจ และเกษตรกรที่มองตัวเองว่าไร้ค่า เป็นผู้ยากไร้ ทำให้เกษตรกรมีปัญหาในการแสดงออก ดังนั้นเราจำเป็นต้องเปลี่ยนมุมมองแบบหลังให้เป็นมุมมองแบบแรก มุมมองที่ภูมิใจในการเป็นเกษตรกร การเลือกอาชีพอะไรนั้น ปัจจัยค่านิยมทางครอบครัวมีผลมาก นอกจากนี้ปัจจัยเรื่องรายได้ด้วย เรื่องค่านิยม ต้องปลูกฝังมาจากครอบครัวซึ่งสำคัญมาก แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรนั้นขาดอำนาจต่อรองกับครอบครัว

6. นอกจากนี้เกษตรกรยังขาดโอกาสที่จะทำในสิ่งที่ฝัน สิ่งที่ตนอยากทำ ไม่เป็นไทแก่ตัวเอง

กลายเป็นเครื่องของกลุ่มผลประโยชน์หรือหน่วยงานอื่นๆ

7. เกษตรกรยังตามกระแสสังคมปัจจุบันทำอะไรด้วยความเคยชิน ตรงนี้เป็นปัญหา เพราะความเคยชินเช่น การปลูกพืชเชิงเดี่ยว การใช้สารเคมี กำลังจะไม่สอดคล้องกับกระแสในอนาคต จะทำอะไรให้มองเห็นภาพอนาคต ผลักดันให้เกษตรกรนั้นมองเห็นความสำคัญของการมองการณ์ไกล ตรงนี้ก็จำเป็นต้องมีทักษะในเรื่องการผลิตที่เชื่อมโยงกับการตลาด

10. การรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ เราจะทำอย่างไรให้เกษตรกรมีค่านิยมในการรวมกลุ่ม การดำเนินแบบกลุ่ม โดยไม่ได้มองแค่ว่าสหกรณ์เป็นเพียงแหล่งเงินทุน สหกรณ์จะต้องเป็นลักษณะของการช่วยเหลือตนเอง ไม่ใช่รัฐอุปถัมภ์ และเป็นรูปแบบใหม่ผสมผสาน ไม่แยกเป็นเกษตร นิคม ประมง ฯลฯ

11. เกษตรกรยังเชื่อในตัวเจ้าหน้าที่ แต่เจ้าหน้าที่ต้องทำตามนโยบายองค์กร ผลคือ ถ้านโยบายเปลี่ยน แนวทางการทำงานก็จะเปลี่ยนแปลง อาจกระทบต่อเกษตรกร เจ้าหน้าที่เองจะต้องรู้จักเอาประโยชน์ของเกษตรกรเป็นตัวตั้ง และปรับนโยบายของรัฐซึ่งทุกอันย่อมมีข้อดีมาใช้ เจ้าหน้าที่ต้องมีลักษณะเป็นพี่เลี้ยง ชวนคิด ดังนั้น ณ วันนี้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เรื่องการชวนคิดหรือไม่ เพื่อจะได้เอาไปใช้เอาไปชวนคิด ในเรื่องแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

12. นอกจากนี้การเป็นเกษตรกร ต้องลงมือทำ ปฏิบัติได้จริง และทำด้วยความประณีต เกษตรกรต้องถ่ายทอดได้

5. ช่องว่างและความต้องการสำหรับแนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

ยกตัวอย่างเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเพื่อนำเรื่องว่า

เคยมีปัญหาเรื่องเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับไม้กวาด เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเอาเรื่องไม้กวาดที่ตนถนัดไปส่งเสริมในพื้นที่ต่างๆ ที่ตนไป ที่นี้มันก็มีไปทั่ว แล้วพอไปนครสวรรค์ การจะทำไม้กวาดต้องเอาวัตถุดิบมาจากต่างจังหวัด เสร็จแล้วไปทำแบรนด์อีกจังหวัดหนึ่งแล้วค่อยกลับมาขาย ตรงนี้แสดงว่าไปเอาความถนัดของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไปใช้ ไม่ตรงกับความต้องการของคนในพื้นที่

เพื่อนำไปสู่ประเด็นเรื่องคนเรามีความรู้เรื่องการตลาดแตกต่างกัน ความรู้มีตั้งแต่เรื่องการผลิตเพื่อการขายแบบตรงๆ มีหน้าที่ทำให้ผู้บริโภคซื้อผลิตภัณฑ์นั้น หรือจะเป็นเรื่องกลุ่มเป้าหมายของตลาด หรือจะเป็นเรื่องการตลาดเชิงจิตวิทยาณ เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน

จึงมาสู่เรื่องความรู้อะไรที่ smart officers ต้องรู้ แล้วจะได้ไปชวนเกษตรกรได้ถูกต้อง ถูกทาง ตลอดจนการถ่ายโอนความรู้จากรุ่นพี่ไปสู่รุ่นน้อง เพื่อให้นโยบายต่อเนื่อง จะมีกลไกอย่างไรในเรื่องนี้เพื่อเกษตรกรจะได้ไม่ต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงของนโยบายภาครัฐ

ช่วงเช้าได้สรุปความรู้ของเกษตรกรในช่วง 5 ปี แล้ว นั่นก็คือ การผลิตต้องไปในทิศทางสีเขียว เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและท้ายที่สุดของเรื่องนี้ก็คือ การผลิตในเชิงอินทรีย์

ต่อไปจะได้พิจารณาว่าองค์ความรู้ยังไงใด จะต้องอยู่ในตัว smart officers ในอีก 5 ปีข้างหน้า เพื่อการเข้าไปส่งเสริมเกษตรกร

องค์ความรู้ของ smart officer

1. รู้และมองทะลุในเรื่องการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
2. รู้และมองทะลุในเรื่องการพึ่งพาตนเองและการพัฒนาที่ยั่งยืน
3. โครงสร้างตลาด การเชื่อมโยงธุรกิจ และการยกระดับมูลค่าเพิ่มของผลผลิต
4. ปลูกและสร้างทัศนคติที่ดีในอาชีพเกษตรกรว่าจะต้องใช้ความรู้และความสามารถ

อย่างไร

5. บูรณาการนโยบายกับหน่วยงานการกิจ
6. ทักษะการวางแผนกลยุทธ์เพื่อยกระดับการใช้ประโยชน์ที่ดิน-อาชีพ
7. ทักษะการเข้าใจเกษตรกร
8. รู้และเข้าใจนโยบายการจัดการที่ดินของ ส.ป.ก.

ช่องว่างของ smart officers และคุณลักษณะของ smart officers

1. ความรู้ด้านการเกษตร เพราะไม่ได้เรียนมาด้านนี้โดยตรง อาจประสานงานให้ได้ อย่างไรก็ตามก็ดีมันอาจจะไม่จำเป็นจะต้องเชี่ยวชาญขนาดรู้ลงรายละเอียด เช่น โรคแมลง ฝ่ายเจ้าหน้าที่มักใช้วิธีการอย่างเดียวกับทุกๆ กรณีในการส่งเสริม แต่เกษตรกรยังมีความหลากหลายมากขึ้น

2. วิธีคิดของเจ้าหน้าที่ซึ่งผูกติดกับตัวชี้วัดของหน่วยงานมากกว่าการมองเกษตรกรเป็นตัวตั้ง พอจะเอาเกษตรกรเป็นตัวตั้งก็ไม่รู้ว่าจะต้องทำอย่างไร มีปัญหากันมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่แผนที่ 1

3. การนำงานวิจัยไปใช้ เพราะเรามีปัญหาวางานวิจัยมีแต่อยู่บนหิ้ง จริงๆ ต่างประเทศก็มีการดำเนินการอยู่แล้ว ระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานส่งเสริม เกษตรกร แต่เราเองกลับเชื่อมกันไม่ติดงานวิจัยนั้นมีประโยชน์อยู่แล้ว เพียงแต่ในการดำเนินการนั้นบางครั้งการตั้งโจทย์วิจัยด้วยคำศัพท์ที่ยากจนเกินไป เข้าถึงได้ยาก ผลคือ กว่าจะเอาไปใช้งาน จัดการให้มีประสิทธิภาพได้ ต้องผ่านกระบวนการแปรผลเสียก่อน เพราะบางทีเกษตรกรไม่เข้าใจ งานวิจัยทำแล้วต้องมีการนำไปใช้ นำไปทดสอบ งานวิจัยในยุคใหม่ที่สำคัญคืองานวิจัยเชิงปฏิบัติการ ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ มีการทดลอง

4. อยากให้เจ้าหน้าที่วิเคราะห์กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบให้รู้แจ้งเห็นจริง เชื่อว่าในแต่ละพื้นที่เกษตรกรมีความเหมือนและความต่าง แต่เจ้าหน้าที่นั้นจะต้องวิเคราะห์ว่าเป็นอย่างไร ให้รู้จักให้มากที่สุด

5. อยากให้เจ้าหน้าที่เข้าใจถึงเกษตรกรจริงๆ ว่าเขาต้องการอะไร มีปัญหาอะไร หรือจะบอกว่าเป็นของจิตวิทยาในการสร้างความสัมพันธ์อันดีเพื่อให้ทำงาน ทำให้เกษตรกรได้รับการยอมรับ เพราะเกษตรกรนั้นต้องการการการแสดงออก ความจริงใจในการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่

6. บางครั้งเจ้าหน้าที่มีข้อมูล แต่บางครั้งการแสดงออก การเข้าหาเพื่อให้ได้รับการยอมรับนั้น จำเป็นต้องแกล้งไม่รู้ เรื่องนี้สำคัญ เพราะมันมีปัญหว่าทำไมเจ้าหน้าที่จากภาครัฐเข้าพื้นที่ไม่ค่อยถึง แต่ทำไมภาคเอกชนเข้าถึง แถมเกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่าย เขาก็ยินดี ดังนั้นจำเป็นต้องเข้าใจถึงบทบาท

ยกตัวอย่างเช่น ในที่ดินที่มีทั้งใช้ประโยชน์จริง และแอบแฝง (เกษตรกรไม่ได้ทำงานจริงเท่าไร) ขอบเขตของ ส.ป.ก. ในการส่งเสริมคือตรงไหน เฉพาะกลุ่มเกษตรกรจริงๆ หรือ รวมพวกแอบแฝงด้วย (ในที่ตั้งประเด็นที่กลุ่มบุคคลที่เข้าไปทำประโยชน์ ไม่ใช่เรื่องนโยบายในการให้ใช้ที่ดิน)

7. บางทีไม่อาจจะพัฒนาทุกๆ กลุ่มได้ เราอาจจะต้องพัฒนาไปที่ละกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่สนใจจะพัฒนาก่อน เลยต้องใช้เวลาในการทำความรู้จัก เก็บข้อมูล ทั้งนี้ภายใต้หลักของในหลวงที่ว่า "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"

8. อยากให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมปรับมุมมองในการทำงาน คือเน้นทำอย่างไรให้เกษตรกรประสบความสำเร็จ มีความสุขบนที่ดินนั้นด้วย ตระหนักถึงเป้าหมาย ทิศทางในการทำงานของเกษตรกร ประกอบภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน

9. ทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้รับการตอบรับที่ดี ข้อนี้พิจารณาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมภาคเอกชนแล้วจะเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องถอดหัวไขนออกก่อน เป็นกันเอง รักเกษตรกรเหมือนพี่น้อง ต้องให้ใจกับเกษตรกร อาจเรียกกระบวนการตรงนี้ว่าเป็นลักษณะของการเข้าไปเป็นหุ้นส่วน

10. งานส่งเสริมการเกษตรต้องมีความพร้อม มันมีสองเรื่องคือ เครื่องมือกับวิธีการทำงาน ในส่วนเครื่องมือยังแบ่งเป็นคนกับความรู้ โดยในเรื่องคน ก็มีสองฝ่ายคือ เกษตรกร กับเจ้าหน้าที่ ในภาคเจ้าหน้าที่เรื่อง smart officers นั้น เห็นว่า เจ้าหน้าที่ควรจะต้องพร้อม พร้อมที่ว่านี้มีสองเรื่องคือความรู้ในเนื้อหาเชิงวิชาการ และอีกเรื่อง คือ การจัดการ การประสานงานกับหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การนำความรู้ไปใช้ การถ่ายทอดสู่คนที่ไม่รู้ การนำเกษตรกร การนำงานวิจัยไปใช้ นั่นคือความรู้เรื่องกระบวนการสร้างการเรียนรู้ ส่วนเกษตรกรจะต้องรู้อะไรบ้างย่อมแตกต่างกันไปตามบริบทต่างๆ เช่น ไม่ว่าเรื่องพื้นที่ เรื่องสังคม ความรู้เหล่านี้จะรู้ได้ก็แต่โดยอาศัยวิธีการกระบวนการสร้างการเรียนรู้

11. ตอนนี้มีเรามีประเด็นที่เราจะมองข้ามขีดจำกัดอย่างไรในด้านต่างๆ งบประมาณ ความรู้ ฯลฯ เพราะในปัจจุบันนั้นก็ดี แต่เรากำลังมองไปในอนาคต จริงๆ แล้ว การส่งเสริมที่ดีที่สุด คือเกษตรกรส่งเสริมกันเองที่ดีที่สุด ในเรื่องการส่งเสริมนั้นมีหัวใจอยู่ที่ทำให้ดีขึ้น จะโดยวิธีใดก็ได้ ถ้าตั้งใจ ใจจริงเรื่องการกินดีอยู่ดี เรามีหน่วยงานรับผิดชอบอยู่ในแต่ละส่วนของเรื่องนี้ แต่ในประเทศไทยนั้น เรามีปัญหาเรื่องการทำงานเป็นทีม

12. อยากให้เจ้าหน้าที่ทำงานโดยยึดหลักว่า เมตตา จริงใจ ใจเย็น อดทน อดกลั้น ทำงานแบบไร้รอยต่อ เราถือว่าเป็นเรื่องจิตวิญญาณการเป็นนักพัฒนา

13. นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ควรที่จะทำงานแบบมุ่งเน้นการสร้างศรัทธา ทำงานให้เต็มความสามารถ ยึดกฎระเบียบโดยรู้จักความยืดหยุ่น มีความเป็นกลางในการทำงาน

14. หนทางการโน้มน้าวใจหัวหน้าของเจ้าหน้าที่ให้เห็นด้วยว่าสิ่งที่ smart officers ทำมีคุณประโยชน์ เพื่อให้งานนั้นเดินไปได้ ตรงนี้น่าจะเป็นเรื่องทักษะในการรายงาน

15. ประเด็นเรื่องการสร้างผู้สืบทอด หรือการถ่ายทอดจากเจ้าหน้าที่รุ่นพี่ไปยังรุ่นน้องที่จะ

เข้ามาทำงานแทน ตลอดจนจรรยาบรรณในการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเรื่องทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูล

16. ปัญหาหนึ่งคือ ปัจจัย 4 หรือ บรรดาปัจจัยที่ต้นทุนในการผลิตเช่นที่ดิน โดยกลไกหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาได้ก็คือ ช่องทางการรวมกลุ่ม ตัวอย่างเช่น การรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ โดยปัจจุบัน วัดโรงเรียน ชุมชนจะเป็นสิ่งช่วยส่งเสริมสหกรณ์ได้ และสหกรณ์ในพื้นที่เช่นว่า ก็ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

อีกเรื่องหนึ่งคือปัญหาเรื่องตลาด ระยะต้นๆ จำเป็นจะต้องได้รับการช่วยเหลือ

ในปัจจุบัน เครือข่ายผู้จัดการสหกรณ์ติดต่อกันด้วยเทคโนโลยีทำให้การทำอะไรได้ง่าย เครือข่ายจำเป็นมากขึ้น และการทำธุรกิจ จำเป็นต้องอาศัยความเชื่อใจ

6. สรุปสมรรถนะเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. : Smart officer และแนวทางการดำเนินงาน

มิติของ Smart officers

smart officers จะต้องมีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน มีข้อมูล ความเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาให้ยั่งยืน และระบบรายงานที่ดี โดยมีรายละเอียดในแต่ละมิติ ดังนี้

<p>จิตสำนึก</p> <ul style="list-style-type: none"> • การพัฒนาที่ยั่งยืน เศรษฐกิจพอเพียง • นักพัฒนาที่ยั่งยืน • การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม • การร่วมมือกัน การพึ่งพา การเป็นสหกรณ์ • ความมุ่งมั่น 	<p>วิถีคิด</p> <ul style="list-style-type: none"> • โลกาภิวัตน์-การเปลี่ยนแปลง • การจัดการเชิงกลยุทธ์ • การคิดเชิงระบบ • ยืดหยุ่น บูรณาการสู่เป้าหมาย
<p>องค์ความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> • นโยบายการส่งเสริมที่ดิน • แผนงาน ส.ป.ก. • กฎหมายที่ดิน ส.ป.ก. • วิเคราะห์ วางแผน • ติดตาม ประเมินผล • โครงสร้างการผลิต การตลาด • การรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์สายพันธุ์ใหม่ • เครือข่าย 	<p>ทักษะ</p> <ul style="list-style-type: none"> • กระบวนการสร้างการเรียนรู้ ถ่ายทอด • วิเคราะห์เป็นแบบแผน • สร้างทีมงานส่งเสริมที่ดี • การรายงานการส่งเสริม • การสร้างคลังความรู้ ฐานข้อมูลประกอบนโยบาย • ศิลปะในการประสานประโยชน์

ประเด็นเพิ่มเติม

1. ปัญหาเรื่องคนที่ไม่พร้อมทำประโยชน์ในที่ดิน ถ้าเรามีการจัดการที่ดินในลักษณะ

community base ซึ่งสอดคล้องเกี่ยวข้องกับเรื่องสหกรณ์ การรวมกลุ่ม แบบนี้จะผิดกฎหมาย ส.ป.ก. หรือไม่

2. การจัดการที่ดินกับกฎหมาย ตัวกฎหมายมีข้อจำกัดในการที่ ส.ป.ก. จะเข้าไปทำประโยชน์ในที่ดินที่ ส.ป.ก. แจกไป ตอนนี้เราพยายามจัดการในรูปแบบของ คอมมูน หรือ สหกรณ์

3. ตอนนี้ก็มีการจัดการที่ดินที่ยังไม่มีใครครอบครอง ก็พยายามทำในแนวทางของสหกรณ์ นอกจากนี้ยังจะมีการจัดการในลักษณะของเครือข่ายเข้ามาด้วย

4. จากนี้ไปอีก 5 ปี เราจะยังภาพเป็นที่ดินแปลงเล็กๆ หรือไม่ อยากให้มีการมองการจัดการที่ดินของ ส.ป.ก. ในอนาคตอย่างไร เราจะจัดการแบบที่ดินแปลงเล็กๆใหม่ หรือเราจะให้สหกรณ์ ดำเนินการ หรือจะอย่างไร แล้วจะเลือกเกษตรกรแบบไหนเข้ามาทำเพราะการฝึกอบรมเขาต้องใช้เวลา นอกจากนี้ยังมีเรื่องระบบการจัดการตลาดด้วย ตลอดจนแนวทางของการเกษตร

5. อาจพยายามมองว่าในพื้นที่มีอาชีพอะไรบ้าง จับมารวมกัน แล้วก็มีการเชื่อมโยงเครือข่าย นอกจากนี้ยังมองถึงจุดที่เป็นศูนย์รวม ภูมิภาคที่เป็นศูนย์รวม ซึ่งเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จะต้องตามให้ทัน

6. อาจมองได้ว่าสัดส่วนการถือครองที่ดินลดลง การทำเกษตรแบบเดิมที่เน้นปริมาณน่าจะ มีปัญหา ตอนนี้จึงมองเรื่องการแข่งขันของเกษตรกรรายย่อยในเวทีของกลุ่มเดียวกัน หรือจะเปลี่ยนเวที ไปสู้กับบริษัทขนาดใหญ่ แล้วจะสู้ไหวหรือไม่

7. นอกจากนี้จะต้องปรับเปลี่ยนมากขึ้นเพื่อให้มันน้อยลง แต่ผลตอบแทนสูงขึ้น

8. ปัจจัยต่างๆ สะท้อนว่าการคัดเลือกเกษตรกรนั้นต้องคัดสรรมากขึ้นต้องมีจิตวิญญาณ รักอาชีพ พร้อมเพิ่มพูนสมรรถนะในการประกอบอาชีพ เจ้าหน้าที่ที่เป็นคนกลางต้องมองภาพการยกระดับขีดสมรรถนะของเกษตรกรได้ โดยผ่านการวิเคราะห์ ทำนายอนาคตของปัจจัยต่างๆ

9. ส่วนเรื่องเกษตรอินทรีย์นั้น คงจะต้องผลักดันแน่นอน แต่คำว่าอินทรีย์นี้ เราเริ่มต้นจากตัวเกษตรกร ไม่ใช่การประเมิน อยากรู้ก็ดีในช่วง 5 ปีข้างหน้าเราอาจจะค่อยๆ ปรับระดับขึ้น

10. ในอีก 5 ปีข้างหน้า การจัดการที่ดินขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่นั้นไม่เป็นไรแต่ทิศทางต้องชัดว่าจะแข่งขันอย่างไร แล้วจะพัฒนาด้านต่างๆ ให้เข้าถึง เข้าสู่มาตรฐานได้อย่างไร

คำว่าสมรรถนะ ต่อไปจะได้ไปเขียนเชิงวิชาการ ต่อไปก็หวังว่าทาง ส.ป.ก. จะได้มีการประกาศสมรรถนะของ smart officers โดยตรงนี้ครอบคลุมกระบวนการจัดการบุคคลของ ส.ป.ก. เพื่อเป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรต่อไป

การกำหนดกรอบสมรรถนะสำหรับวันนี้เป็นการเริ่มต้นที่ดี มีการสะท้อนจากเกษตร จากนั้นจะเป็นภาระใหญ่ที่จะต้องคิดต่อว่าระบบการจัดการเพื่อลดช่องว่างตามที่เราได้ทำเวทีไปนี้จะมีอย่างไร จะมีหลักสูตรอย่างไร ซึ่งจะได้ขยายผลต่อไป

เลิกสัมมนาเวลา 15.15 น.

รายงานการประชุมรายการไอเดีย ได้จัย ปี 2 ถ่ายทำรายการ

ตอน Farmer Shop ร้านค้าเกษตรเชิงคุณค่า ราคาเป็นธรรม

วันศุกร์ที่ 4 เมษายน พ.ศ.2557

ณ ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้มาประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. รอ. นพ.สรวิชัย	สุบุญญ	ผู้ดำเนินรายการ
และทีมงานรายการไอเดียได้จัย		จำนวน 7 คน

เริ่มประชุมเวลา 15.30 น.

ทีมงานรายการไอเดีย ได้จัย ปี 2 ได้เข้ามาถ่ายรายการตอน Farmer Shop ร้านค้าเกษตรเชิงคุณค่า ราคาเป็นธรรม โดยได้ขอสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถาบันฯ และมีหมอก้อง เป็นผู้ดำเนินรายการ

ผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้กล่าวว่าร้าน Farmer Shop เป็นร้านค้าทางเลือกของคนไทยในการช่วยเหลือชุมชน โดยสถาบันฯจะมีทีมที่ปรึกษาที่จะไปช่วยตั้งแต่เรื่องการจัดชั้น การปิดเปิดการขาย ท่างบุคคล หรือเรียกได้ว่า ช่วยในเรื่อง Reset ระบบ ถือเป็นศูนย์เรียน ที่ปัจจุบันมีสินค้า 647 รายการ จากการดำเนินงานกว่า 3 ปี มีสมาชิกเครือข่ายผู้ประกอบการกว่า 300 ราย

ร้าน Farmer Shop ประสบความสำเร็จเนื่องจาก Farmer Shop เป็นต้นแบบร้านค้าปลีกสินค้าเกษตรคุณภาพ ราคาเหมาะสมที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นเจ้าของร่วมกันอย่างแท้จริง ที่มีสินค้าบริโภค สินค้าแปรรูปจากการเกษตรรวมไปถึงเครื่องสำอาง

การดำเนินงานร้าน Farmer Shop ได้ผลการตอบรับที่ดี จึงมีการขยายลงชุมชน มีจุดประสงค์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคและชุมชน โดยจุดเด่นของ Farmer Shop คือสินค้าคุณภาพ

สำหรับผู้สนใจทราบข้อมูลร้าน Farmer Shop สามารถติดต่อมาได้ที่สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ผู้อำนวยการสถาบันฯยินดีให้คำปรึกษาและจะมีทีมงานช่วยประสานงานเครือข่ายผู้ประกอบการ

เลิกประชุมเวลา 16.30 น.

รายงานการประชุมความร่วมมือการสานต่อโครงการร้าน Farmer Shop

วันจันทร์ที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2557

ณ ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. รอ. นพ. สรวิชญ์	สุนุญ	ผู้ประกอบการ
และทีมงาน	จำนวน	4 คน

เริ่มประชุมเวลา 15.0 น.

เนื่องจาก รอ.นพ. สรวิชญ์ และทีมงานมีความสนใจเข้าร่วมโครงการร้าน Farmer Shop ผู้อำนวยการสถาบันฯ จึงได้สรุปแนวความคิดการทำร้าน Farmer Shop ให้ทางทีมผู้เข้าร่วมการประชุมรับฟัง มีสาระสำคัญ กล่าวคือ โครงการร้าน Farmer Shop เป็นความพยายามสร้างตลาดให้ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และเป็นตลาดที่เป็นธรรมในการนำสินค้ามาจำหน่าย โดยได้นำหลักการสหกรณ์มาพัฒนา นอกจากนี้ ร้าน Farmer Shop ไม่ได้เป็นเพียงร้านค้าปลีกชุมชน แต่ยังเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีชีวิตที่ให้บริการความรู้ด้านการบริโภคด้วย

ปัจจุบันร้าน Farmer Shop กำลังอยู่ในระยะการดำเนินการขยายผลเข้าสู่ชุมชน และร้าน Farmer Shop ต้นแบบซึ่งตั้งอยู่ที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ยังคงเปิดให้บริการโดยจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าว เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อ

ที่ประชุมได้สรุปสถานที่จัดโครงการร้าน Farmer Shop เป็นที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยกำหนดให้เป็นโครงการร่วมกันระหว่างสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์กับทีมงานของ รอ.นพ. สรวิชญ์ และได้ร่วมกันกำหนดแผนการคร่าวๆ เพื่อการต่อยอดโครงการร้าน Farmer Shop ดังนี้

1. หลักการและเหตุผล

- ความสนใจในตัวแบบธุรกิจร้าน Farmer Shop ที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการสร้างระบบธุรกิจร้านค้าปลีกที่เป็นธรรม โดยมุ่งสร้างสรรค์ร้าน Farmer Shop ที่มีสมาชิกประจำและเชื่อมโยงการสั่งซื้อสินค้าจาก SMEs, OTOP และสถาบันเกษตรกร ฯลฯ
- ช่วยลดข้อจำกัด และ GAPs ของผู้ประกอบการ SMEs, OTOP ที่มีช่องว่างในเรื่องตลาดที่เป็นธรรม
- ร้าน Farmer Shop เป็นสถาบันการเรียนรู้เรื่อง Food Safety

2. วัตถุประสงค์

- เพื่อสานต่อการดำเนินการโครงการร้าน Farmer Shop คณะเศรษฐศาสตร์ให้ประชาคมและผู้บริโภคได้เรียนรู้และเข้าใจตัวแบบธุรกิจมากขึ้น
- เพื่อบ่มเพาะธุรกิจร้านค้าชุมชนเพื่อขยายผลสู่ผู้ประกอบการที่สนใจ
- เป็น Outlet ให้กับผู้ประกอบการรายย่อยที่สินค้ามีคุณภาพและเป็นระบบ

3. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ธุรกิจต้องอยู่ได้อย่างยั่งยืน เป็นตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีแก่ธุรกิจรายย่อย
- ประชาคมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีแหล่งซื้อสินค้าคุณภาพ ราคาเป็นธรรม
- เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ และอาจารย์รวมถึงคณะอื่นๆ ของ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. บทบาทของภาคี

4.1 ทีมของ รอ.นพ.สรวิชญ์ – ผู้ประกอบการ รับผิดชอบร้านค้าตามแผนธุรกิจที่มีข้อตกลงร่วมกับสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์

4.2 สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ – เป็นที่ปรึกษาในการขับเคลื่อนตัวแบบธุรกิจที่เป็นผลงานวิจัย การสร้างสรรค์ธุรกิจเชิงคุณค่าในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. ร่างแผนการดำเนินงาน

ลำดับที่	เรื่อง	ผู้ดำเนินการ	ช่วงเวลา
1.	เตรียมทีมงานดำเนินการร้าน Farmer Shop	รอ.นพ. สรวิชญ์ สุนุญ	พฤษภาคม
2.	จัดเตรียมพื้นที่ ทำความเข้าใจร่วมกับคณะเศรษฐศาสตร์ และ สกว.	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์	พฤษภาคม
3.	พิธีเปิดร้าน (อาจเปิดขายก่อนพิธีเปิดร้าน)		กรกฎาคม

เลิกประชุมเวลา 16.00 น.

รายงานการประชุม

การหารือร่วมกับสหกรณ์การเกษตรปราสาท จำกัด

วันอังคารที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2557

ณ ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้มาประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณธนวรรณ	แสงหวัง	ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรปราสาท จำกัด
3. คุณกิตติศักดิ์	ยามพูน	หัวหน้าจัดซื้อ สหกรณ์การเกษตรปราสาท จำกัด

เริ่มประชุมเวลา 15.00 น.

คุณธนวรรณ แสงหวัง ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรปราสาท จำกัด และคุณกิตติศักดิ์ ยามพูน หัวหน้าจัดซื้อ เข้าประชุมร่วมกับผู้อำนวยการสถาบันฯ โดยมีวัตถุประสงค์ ในการประชุม ดังนี้

1. ขอปรึกษาเรื่องศูนย์เรียนรู้และส่งเสริมการเกษตร ตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่เชิงพานิชย์

2. ทหารือแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้ Farmer Shop

ศูนย์เรียนรู้และส่งเสริมการเกษตร ตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่เชิงพานิชย์ ที่มีสหกรณ์การเกษตรปราสาท จำกัด เป็นเจ้าของโครงการ เป็นโครงการที่มีการบริหารจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริ ที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ ทั้งด้านการผลิตและเทคนิคที่ทำให้สินค้ามีคุณภาพพร้อมทั้งช่องทางการตลาด โดยใช้พื้นที่ 34 ไร่ของสหกรณ์ เป็นทั้งแปลงตัวอย่างและที่ปลูกผักจำหน่าย ผ่านทางศูนย์เรียนรู้ Farmer Shop

วัตถุประสงค์ของศูนย์เรียนรู้และส่งเสริมเกษตรฯ คือ ส่งเสริมอาชีพและช่วยเหลือเกษตรกรให้อยู่ได้และอยู่รอดในการประกอบอาชีพ โดยจะให้เกษตรกรเริ่มทำการเกษตรตั้งแต่พื้นฐาน

สหกรณ์ฯได้จัดประชุมร่วมกับคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ฯ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกัน แล้วจะขยายผลต่อประธานกลุ่มสหกรณ์ฯทั้งอำเภอปราสาท ที่จะทำหน้าที่จัดการ ควบคุม สมาชิกกลุ่ม ซึ่งประธานกลุ่มสหกรณ์ฯแต่ละคน จะรู้ทั้งเรื่องการตลาดและความเคลื่อนไหวของเกษตรกร และทำหน้าที่ประสานงานระหว่างเกษตรกรกับสหกรณ์ฯ

สำหรับศูนย์เรียนรู้ Farmer Shop จะมีการขับเคลื่อนเพื่อให้เป็นแหล่งรองรับผลผลิตจากเกษตรกรผู้เป็นสมาชิกที่จะจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยเท่านั้น และเป็นศูนย์กระจายสินค้า โดยจะใช้ข้อมูลที่ได้จากผู้อำนวยการสถาบันฯ ไปใช้ในการขับเคลื่อน

ผู้อำนวยการสถาบันฯ แนะนำให้ผู้จัดการสหกรณ์ฯว่า ในการดำเนินการศูนย์เรียนรู้และส่งเสริมการเกษตรฯ สหกรณ์การเกษตรปราสาท จำกัด ต้องหาความแตกต่างของสินค้าที่จะมาจำหน่ายที่ศูนย์เรียนรู้ Farmer Shop ซึ่งจะต้องหากกลุ่มเป้าหมายและยกวางต้องมีหลักสูตรที่แตกต่าง ให้เกษตรกรวางแผนตามความสามารถตามภูมิสังคม โดยให้เป็นเกษตรยั่งยืนที่มีแนวคิด ดินดี ไร่ระบบน้ำ ไร่ระบบภูมิสังคมและเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม และขั้นตอนต่อไป คือ ให้สมาชิก ศร်ททาและเชื่อมั่นในระบบสหกรณ์ ที่จะเป็นตลาดให้กับเกษตรกรอย่างยั่งยืน โดยจะมีการวางแผนธุรกิจ มีข้อตกลงร่วมกัน และต้องมีเวทีจัดการการเรียนรู้และยกระดับจากการใช้สารเคมีมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งขั้นในระยจะนี้เป็นระดับต้นน้ำ

ระบบกลางน้ำ คือการดำเนินแผนธุรกิจ จัดเวทีการเรียนรู้ร่วมกับประธานกลุ่มและเกษตรกร และจัดทำฐานข้อมูลของเกษตรกร

ระดับปลายน้ำทางสหกรณ์ฯ สามารถวางแผนการจำหน่ายสินค้าจากเกษตรกรได้ โดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลเกษตรกร ที่จะทราบถึงจำนวนผลผลิตของสมาชิกที่จะนำมาจำหน่ายกับสหกรณ์ฯ ฝ่ายสินเชื่อและฝ่ายการตลาดของสหกรณ์ฯสามารถวางแผนการให้สินเชื่อและวางแผนการตลาดได้

ในการดำเนินโครงการฯ ควรวางแผนระยะต้น โดยต้องสำรวจกลุ่มเป้าหมาย ส่วนในเรื่องระบบชลประทานสามารถติดต่อกับหน่วยงานต่างๆเพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือได้ ทางสหกรณ์ฯควรสำรวจเกษตรกรในรัศมี 50 กิโลเมตร ที่มีประสิทธิภาพในการทำเกษตร และพอมมีแหล่งน้ำ เพื่อที่สหกรณ์ฯจะชักชวนมาร่วมขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้ Farmer Shop ที่เป็นเหมือนร้านค้าเกษตรกร ที่ต้องมีการเชื่อมโยงทั้งเรื่องข้าว สินค้าสด สินค้าพื้นเมือง ที่จะต้องมีการคัดสรรจากเกษตรกรผู้ผลิตโดยตรง

ผู้จัดการสหกรณ์ฯ ขอเชิญผู้อำนวยการสถาบันฯเป็นที่ปรึกษาโครงการศูนย์เรียนรู้และส่งเสริมการเกษตรฯ ตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่เชิงพานิชย์ ขอให้ช่วยในเรื่องหลักวิชาการการจัดเวทีเรียนรู้

สินค้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของสหกรณ์ฯ คือ เครื่องสำอาง ซึ่งผู้อำนวยการสถาบันฯได้แนะนำให้เพิ่มมูลค่าสินค้าโดยการ Re-packaging และจะช่วยประชาสัมพันธ์ให้ที่ร้าน BeHealthy Organic Food by หมอก้อน สรวิชญ์ และ BSCM Foods ที่ Mega Bangna โดยจะรับในราคาส่ง และใช้เวลา Credit Term 45 วัน

ผู้จัดการสหกรณ์ฯ ได้ขอเชิญผู้อำนวยการไปจัดเวทีเรียนรู้ชาวนาที่สหกรณ์ฯเพื่อลงพื้นที่และร่วมสำรวจการดำเนินโครงการร่วมกับทางสหกรณ์ฯ

ผู้อำนวยการสถาบันฯ แนะนำเพิ่มเติมว่าสหกรณ์ฯควรจัดการอบรมเจ้าหน้าที่ จัดเวทีเรียนรู้ เพื่อนำความรู้สู่สมาชิก เช่นการอบรมส่งเสริม GAP ในการผลิตสินค้าของเกษตรกร โดยต้องมีการรับรองจากเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อให้ผู้บริโภคเชื่อมั่นและสร้างมาตรฐานสินค้า

สรุปรายงานการประชุม สหกรณ์การเกษตรปราสาท จำกัด ขอเชิญผู้อำนวยการสถาบันฯ เป็นที่ปรึกษา ศูนย์เรียนรู้และส่งเสริมการเกษตร ตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่เชิงพาณิชย์ และจะส่งสินค้า เครื่องสำอาง เพื่อให้ผู้อำนวยการสถาบันฯ ช่วย Re-packaging โดยผู้อำนวยการสถาบันฯจะนำไปจำหน่ายและช่วยประชาสัมพันธ์ใน Outlet ร้าน BeHealthy Organic Food by หมอก้อน สรวิชญ์ และ BSCM Foods ที่ Mega Bangna และจะทำหนังสือมานัดหมายผู้อำนวยการสถาบันฯให้จัดเวทีเรียนรู้ ชวนนา

เลิกประชุมเวลา 16.00 น.

รายงานการประชุม

ผลงานดำเนินงานชุดโครงการการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม

ระหว่างปี พ.ศ. 2543 – 2556

วันพุธที่ 30 เมษายน 2557 เวลา 10.00 น. – 12.00 น.

ห้องประชุม 1 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ชั้น 14 อาคารเอสเอ็มทาวเวอร์

ผู้เข้าร่วมการประชุม

1. ศ.นพ.สุทธิพันธ์	จิตพิมลมาศ	ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
2. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
3. ผศ.ดร.อภิศักดิ์	ธีระวิสิทธิ์	รองผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนและสังคม และ
รักษาการผู้อำนวยการฝ่ายติดตามและประเมินผล
4. รศ.ดร.ปัทมาวดี	โพชนกุล	ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ
5. คุณสายสุตา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
6. คุณปรีญาพร	บึงทอง	เจ้าหน้าที่สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
7. คุณภูมิ	จันทชุม	เจ้าหน้าที่วิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มประชุมเวลา 10.05 น.

ศ.นพ.สุทธิพันธ์ กล่าวชี้แจงถึงการประชุม โดยการประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมสืบเนื่องจากการประชุมเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2557 ที่ผ่านมา โดยเน้นเรื่องการ re-inventing อันเป็นผลมาจากนโยบายของทาง สกว. ที่เน้นเรื่องประสิทธิภาพ-ประสิทธิผล การเปลี่ยนแปลง และภายในระยะเวลา 3 ปี ต่อจากนี้ ทาง สกว. จะดำเนินการภายในกรอบ re-inventing TRF ส่งกับโครงการชุดวิจัยของทางสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ว่าจะมีส่วนใดที่สามารถ re-inventing ได้หรือไม่ ดังนั้น จึงควรมีการปรึกษาหารือในเรื่องดังกล่าว

ผศ.ดร.อภิศักดิ์ เริ่มการหารือโดยกำหนดกรอบให้ทางสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ชี้แจงผลงานที่ผ่านมาสั้นๆ และนำเสนอทิศทางการวิจัยในอนาคตกับความสอดคล้องต่อนโยบายของ สกว. ตลอดจนกระบวนการเชื่อมกับภาคีในการสร้างผลกระทบและพัฒนาสู่ความยั่งยืน

ภายหลังจากที่ รศ.จุฑาทิพย์ ผู้อำนวยการสถาบันฯ ในฐานะหัวหน้าชุดโครงการวิจัยฯ นำเสนอผลงาน ประมาณ 8 นาที ดังเอกสารแนบ ได้มีการปรึกษาหารือกัน ในเรื่องต่อไปนี้

เรื่องที่ 1

ศ.นพ.สุทธิพันธ์ สอบถามถึงเนื้อหาสาระของงานว่าส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการสหกรณ์คืออะไร

รศ.จุฑาทิพย์ได้ชี้แจงถึงการทำการเชื่อมเครือข่ายระหว่างสหกรณ์จดทะเบียนและไม่จดทะเบียน ตลอดจนภาคอื่นๆ ในพื้นที่จังหวัดเข้าด้วยกัน โดยใช้ชุดความรู้การเชื่อมโยงเครือข่าย

เรื่องที่ 2

ศ.นพ.สุทธิพันธ์สอบถามผลผลิตจากชุดโครงการ “การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด” คืออะไร และจุดเปลี่ยนของสหกรณ์คืออะไร

รศ.จุฑาทิพย์ชี้แจงว่าผลผลิต คือ รูปแบบการบริหารจัดการสหกรณ์ที่เปลี่ยนจากมองแต่องค์การสหกรณ์เป็นเครือข่ายที่มีหลายๆ องค์การประกอบด้วย การเสริมพลังโดยการปลูกฝังปณิธาน คุณค่าการสหกรณ์ ต่อมากลายเป็นวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาสหกรณ์ฉบับที่ 1 และได้ลักษณะโครงสร้างเครือข่าย ก่อให้เกิดจุดเปลี่ยนจากมุมมองของสหกรณ์ที่มองเฉพาะองค์การสหกรณ์เป็นการมองเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย อาจกล่าวได้ว่าการปฏิรูปการสหกรณ์ไทยได้มีการ re-inventing ตั้งแต่ช่วงเวลาดังกล่าว เป็นต้นมา

นอกจากนี้ มีการตั้งข้อสังเกตในแวดวงวิชาการว่าจากเรื่องดังกล่าวว่าจำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการองค์การหรือไม่ ในทางยุโรปมีการจัดการเครือข่าย ดังนั้น ในระยะ 36 จังหวัด จึงได้บทเรียนเกี่ยวกับเรื่องการจัดการเครือข่าย

เรื่องที่ 3

ผศ.ดร.อภิศักดิ์แสดงความเห็นว่าในช่วง 4-5 ปี ตนได้เข้าไปทำงานเกี่ยวกับสหกรณ์ที่อยู่อาศัยและพบว่าในช่วงของการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่ทำเรื่องบ้านโดยไม่เป็นสหกรณ์ก็สามารถดูแลสมาชิกได้ดี สามารถเข้าถึงสินเชื่อได้ดี แต่พอยกระดับเป็นสหกรณ์ที่จดทะเบียนแล้วทำให้ดูแลสมาชิกน้อยลง เพราะไปดูแลตัวองค์กรสหกรณ์ คือทำอย่างไรให้สหกรณ์อยู่ได้ แต่ไม่ได้สนใจสมาชิกมากนัก เช่น ถ้าสมาชิกไม่ได้ส่งเงิน อาจจะถูกตัดออกจากการเป็นสมาชิกและอาจจะเอาบ้านที่มีอยู่ไปเปิดรับสมาชิกใหม่หรือขายต่อ ทำให้เห็นว่าการที่มีสหกรณ์ที่จดทะเบียนไม่ได้สร้างความความเข้มแข็งหรือความยั่งยืนให้กับการพัฒนาชุมชนหรือไม่

รศ.จุฑาทิพย์ชี้แจงว่า ในเฉพาะกรณีศึกษาข้างต้น เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นจากความประสงค์ของภาครัฐและนักการเมือง โดยไม่ได้เป็นความต้องการของประชาชนจริงๆ แต่นโยบายจากรัฐและนักการเมืองที่แฝงเข้ามา โจทย์นี้จะมีผลกระทบเยอะ ประเด็น คือ รัฐบาลกับนักการเมืองยังมองสหกรณ์เป็นเครื่องมือของรัฐ เช่น กรณีของสหกรณ์เครดิตยูเนียนคลองจั่น จำกัด ดังนั้นจึงต้องเป็นต้องมีกระบวนการทำให้สหกรณ์ในประเทศไทยเป็นสหกรณ์แท้ด้วยมาตรการต่างๆ เช่น การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาตัวชีวิตแบบใหม่สำหรับตัวองค์กรเช่น บัญชีงบดุลที่มองเชิงคุณภาพ การจัดการเครือข่ายคุณค่า การพัฒนาระบบการเงินฟิงพา

เรื่องที่ 4

รศ.ดร.ปัทมาวดีแสดงความเห็นว่าเนื่องจากงานวิจัยนี้ทำมาอย่างยาวนานต่อเนื่อง 14 ปี น่าจะมีการถอดบทเรียนได้ลึกกว่าที่นำเสนอ เช่น การส่งเสริมการผลิตมีกระบวนการอย่างไรขั้นตอนเป็นอย่างไร การรวบรวมผลผลิตมีกระบวนการอย่างไร เป็นต้น

รศ.จุฑาทิพย์ชี้แจงว่านอกจากการถอดบทเรียนแล้ว ยังมีการรวบรวมเป็นความรู้และทดลองปฏิบัติ เช่น โครงการกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่ทดลองแก้ปัญหาในสหกรณ์ตัวอย่าง 4 สหกรณ์ตามบทเรียนที่ถอดได้ จนทั้ง 4 สหกรณ์ประสบความสำเร็จและได้รับรางวัล และท้ายที่สุดก็ได้รวบรวมออกมาเป็นเอกสารเผยแพร่ต่างๆ

เรื่องที่ 5

รศ.ดร.ปัทมาวดีสอบถามว่า หากมองมาจากมุมมองของงานวิจัย การค้นหาในงานวิจัยทั้งมีอะไรบ้าง มีเป้าหมาย กติกา กลไกต่างๆ เช่นกลไกการพัฒนาอย่างไร ในสภาพบริบทที่ต่างกันกลไกจะต่างกันออกไปอย่างไร ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นเป็นอย่างไร นอกจากนี้ กระบวนการของสหกรณ์ กับกระบวนการสนับสนุน อยากให้มีการถอดบทเรียนตรงนี้ให้ชัดเจน เช่น การสนับสนุนสหกรณ์ที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียน แตกต่างกันอย่างไร เพราะอยากให้งานทั้ง 14 ปี เห็นภาพเชิงระบบ เชิงกระบวนการ คือส่วนไหนภาคประชาชนจะดำเนินการเอง แล้วส่วนไหนภาครัฐจะเข้ามาดำเนินการส่งเสริม

รศ.จุฑาทิพย์ชี้แจงว่าทุกครั้งที่ทำการวิจัยจะต้องมีการสังเคราะห์งานอยู่แล้ว และเห็นว่าควรจะดำเนินการรวบรวมตามคำแนะนำข้างต้น

เรื่องที่ 6

ศ.นพ.สุทธิพันธ์สอบถามว่าในช่วงชุดโครงการวิจัยการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด ได้เข้าไปพัฒนาสหกรณ์ที่จดทะเบียนหรือสหกรณ์ที่ไม่จดทะเบียนมากกว่ากัน

รศ.จุฑาทิพย์ชี้แจงว่า ก่อนทำงานก็จะมีออกแบบ road map กันก่อนโดยการประชุมของนักวิจัยในแต่ละจังหวัด แต่เมื่อดำเนินการลงพื้นที่แล้ว บริบทในแต่ละจังหวัดจะทำให้นักวิจัยทำงานแตกต่างกันออกไป เช่น บางที่ต้องระดมคนมาพูดคุยกันก่อนว่าจะดำเนินการไปทิศทางไหน อาจจะต้องแยกสหกรณ์การเกษตรหรือสหกรณ์ออมทรัพย์ไปพูดคุยกันเองก่อน หรือในกรณีจังหวัดสงขลาที่ในตอนแรกของการดำเนินการมีสหกรณ์ที่จดทะเบียนอย่างเดียว พอจะทำการสร้างความร่วมมือกับสหกรณ์ภาคประชาชน ก็จำเป็นจะต้องมีการพูดคุยปรับความเข้าใจกัน และจากกรณีศึกษาของจังหวัดสงขลาทำให้จนในที่สุดสามารถทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างสหกรณ์ที่จดทะเบียน สหกรณ์ภาคประชาชนและภาครัฐเพื่อทำให้สหกรณ์ทั้ง 2 รูปแบบสามารถร่วมมือกันได้ จะทำให้แต่ละจังหวัดมีการสนับสนุนและพัฒนาแตกต่างกันออกไปแต่ละบริบทดังเช่นตัวอย่างเรื่องสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการข้างต้น

เรื่องที่ 7

ศ.นพ.สุทธิพันธ์สอบถามถึงการวิจัยในช่วงหลังชุดโครงการชุดโครงการ “การพัฒนา
ขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด” ว่าเป็นอย่างไร

รศ.จุฑาทิพย์ชี้แจงว่า เป็นเรื่องการจัดการใช้อุปทาน โดยนำมาปรับใช้กับเครือข่ายคุณค่าที่มีอยู่เดิม และทำการยกระดับเครือข่ายคุณค่าเหล่านั้นด้วยกระบวนการจัดการใช้อุปทานผ่านกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกัน

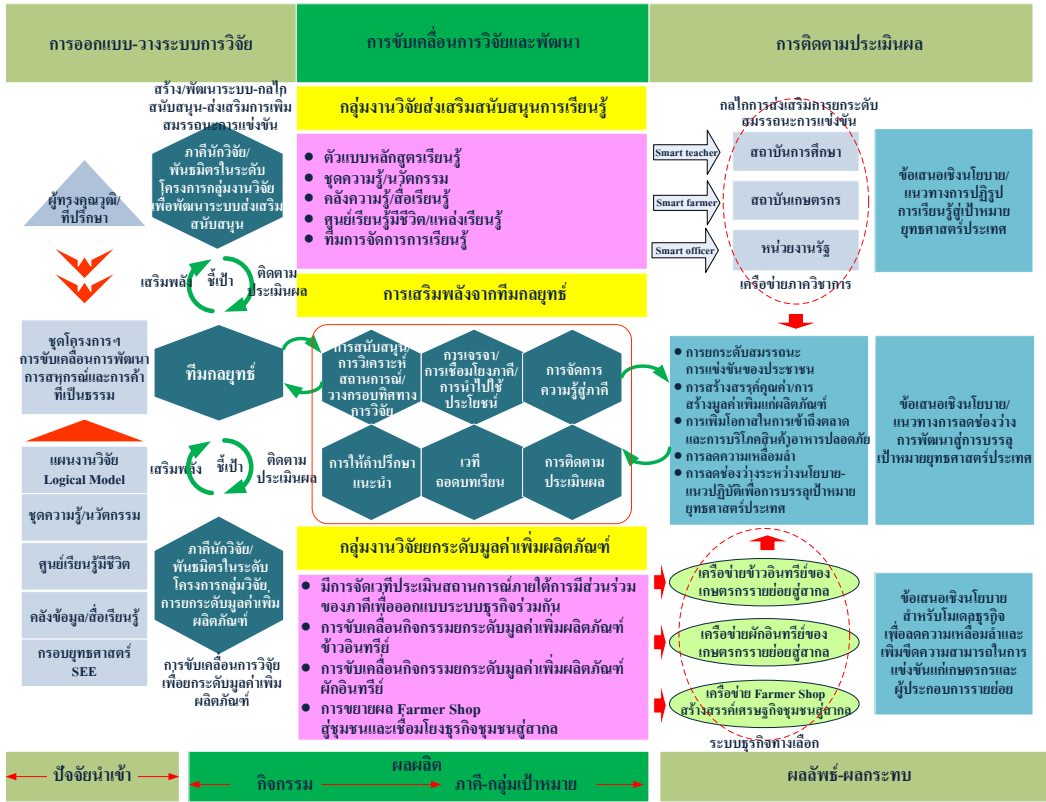
นอกจากนี้ รศ.ดร.ปัทมาวดี สอบถามเพิ่มเติมว่า ชุดโครงการวิจัยฯแรกๆ เป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายในแนวระนาบ ส่วนชุดโครงการวิจัยฯ ช่วงหลังจะเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายในแนวตั้งใช้หรือไม่

รศ.จุฑาทิพย์ชี้แจงว่า จากการทำงานภายใต้ชุดโครงการวิจัยฯ ทำให้ได้การพัฒนาทั้งแนวระนาบและแนวตั้ง

เรื่องที่ 8

ศ.นพ.สุทธิพันธ์สอบถามต่อไปถึงแนวทางการวิจัยในช่วง พ.ศ. 2557 – 2558 ว่ามีทิศทางอย่างไรบ้าง

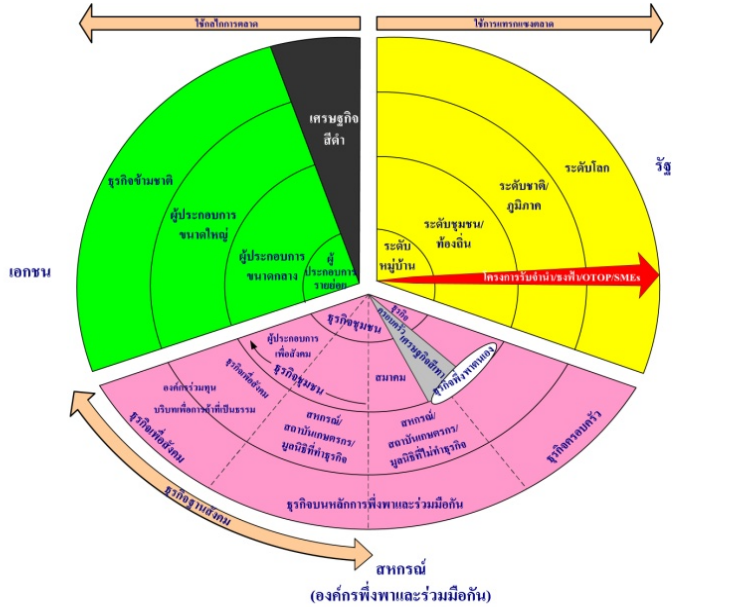
รศ.จุฑาทิพย์ชี้แจงว่า ณ ขณะนี้ยังขาดเรื่องสาระความรู้จริงๆ ที่จะใช้ในการพัฒนาสหกรณ์ให้ประกอบธุรกิจได้อย่างยั่งยืน จึงเป็นการดีที่ได้นำเรื่องการค้าที่เป็นธรรมไปใช้ เพราะแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ไม่ได้มุ่งหวังกำไรได้ชัดเจน แต่เป็นการลดความเหลื่อมล้ำมากกว่า ในชุดโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 7 พบว่าช่องว่างจากนโยบายไปสู่การพัฒนา คือ สาระการเรียนรู้ ดังนั้น จำเป็นจะต้องมีการรวบรวมสาระความรู้ให้ออกเป็นรูปเล่มดังที่ รศ.ดร.ปัทมาวดีเสนอแนะไว้แล้วข้างต้น โดยชุดโครงการวิจัยฯ มีวัตถุประสงค์และประโยชน์ดังที่เคยชี้แจงเอาไว้แล้วในการประชุมครั้งก่อน สำหรับร้าน Farmer Shop จะขยายผลการดำเนินงานเข้าไปในชุมชน ทำงานในชุมชน ยกกระดับเศรษฐกิจชุมชนในยุคที่จะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาจสรุปกรอบแนวทางได้ ดังภาพ

นอกจากนี้ รศ.ดร.ปัทมาวดี สอภาม เรื่องเป้าหมายของการวิจัยว่ามีเป้าหมายหลักอย่างไร ในเรื่องนี้ รศ.จุฑาทิพย์สรุปว่ามีเป้าหมาย คือ การดำเนินการธุรกิจฐานสังคม อาจจะไม่ต้องเป็นสหกรณ์ ก็ได้แต่นำหลักการ-อุดมการณ์สหกรณ์ไปใช้ โดยอาจพิจารณาธุรกิจฐานสังคมได้ตั้งรูปภาพ

เรื่องที่ 9

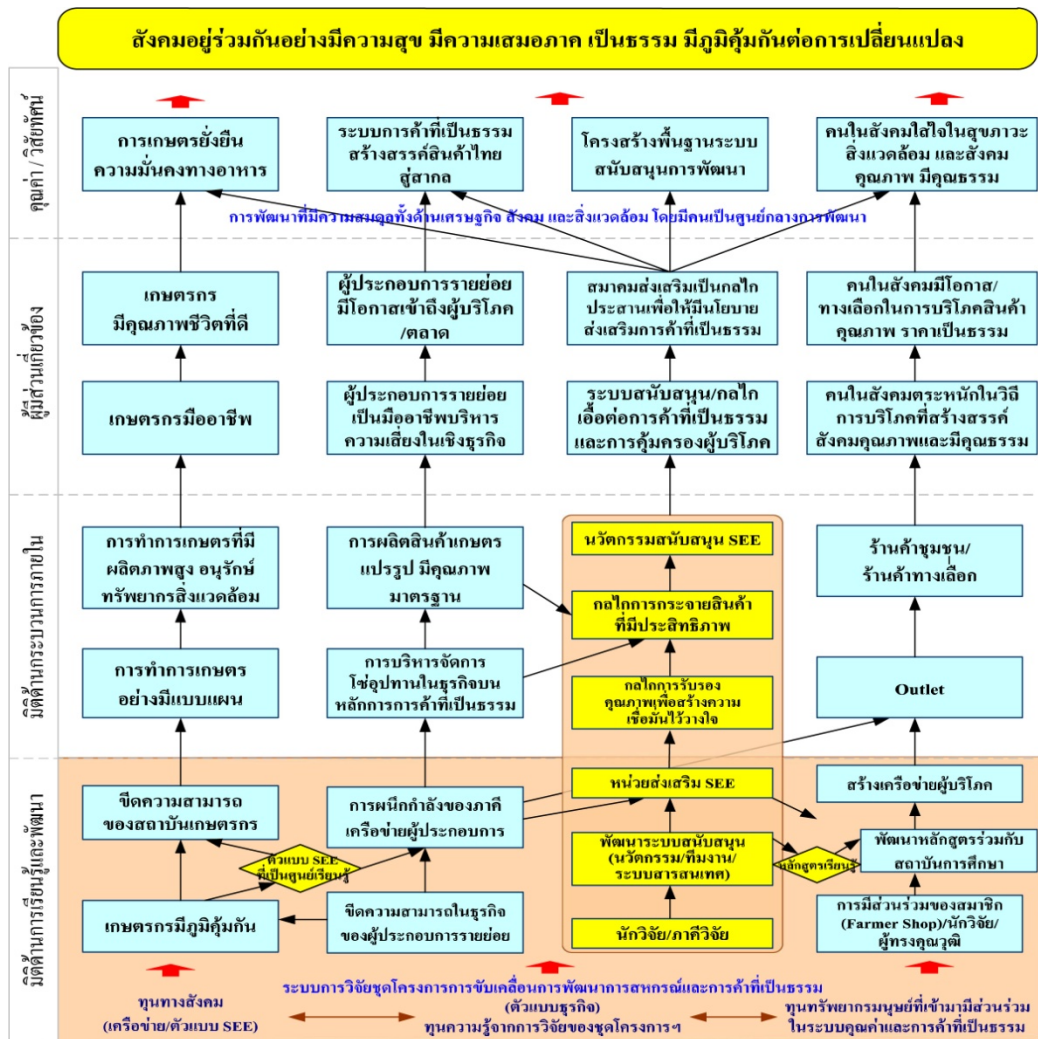
ศ.นพ.สุทธิพันธ์ สอภาม ว่า แนวโน้มการวิจัยใน พ.ศ. 2557 ต่างจาก 2556 อย่างไร จะไม่

กรอบการวิเคราะห์ระบบเชิงเปรียบเทียบระหว่าง SEE และองค์การธุรกิจในระบบเศรษฐกิจ

ดำเนินการกับสหกรณ์จดทะเบียนแล้วใช่หรือไม่

รศ.จุฑาทิพย์ชี้แจงว่าบุคคล/กลุ่ม/องค์กรใดก็ตามที่มีอุดมการณ์สหกรณ์ย่อมสามารถเข้ามาร่วมงานกับชุดโครงการวิจัยได้ ดังนั้น ไม่ได้แยกว่าจะไม่เกี่ยวกับสหกรณ์ที่จดทะเบียนแล้ว มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเริ่มจาก แผนที่ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนธุรกิจฐานสังคมสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ การพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (see strategy map) โดยมีเป้าหมาย 4 ประการ ได้แก่ (1) การเกษตรที่ยั่งยืน ความมั่นคงทางอาหาร (2) การค้าเป็นธรรม สร้างสรรค์สินค้าไทยสู่สากล (3) โครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการพัฒนา (งานวิจัยทั้งหมด) และ (4) คนในสังคมใส่ใจในสุขภาพะ สิ่งแวดล้อม และสังคมมีคุณภาพ มีคุณธรรม ดังรูปภาพ

เรื่องที่ 10

รศ.ดร. ปัทมาวดีสอบถามถึงแนวทางการติดตามโครงการ การประเมินชุดโครงการวิจัย (Unit of analysis) ต้องพิจารณาเรื่องใด อย่างไร

รศ.จุฑาทิพย์ชี้แจงว่าเรื่องที่จะต้องติดตามประเมินผล คือ เรื่องเครือข่าย กับรูปแบบการบริหารจัดการที่ทำให้สหกรณ์เปลี่ยนไปแล้วได้ประโยชน์ รูปแบบการบริหารเครือข่ายที่ทำให้สหกรณ์มีภาคีมาเสริมพลังให้สหกรณ์ยกระดับมูลค่าเพิ่มได้ หรืออาจกล่าวเป็นเรื่อง**การสร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการสหกรณ์รูปแบบใหม่** และในชุดโครงการวิจัยฯ ระยะเวลาที่ 7 นั้นเน้นการสร้างองค์ความรู้การพัฒนาคนให้รวมกลุ่มสร้างเครือข่ายโดยใช้การสหกรณ์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำเพิ่มอำนาจต่อรอง

นอกจากนี้ รศ.จุฑาทิพย์ได้ตั้งประเด็นขอคำปรึกษากับทาง สกว. ว่า see strategy map 4 เสาหลักนั้นตรงกับแนวทางของ สกว. หรือไม่อย่างไร

เรื่องที่ 11

ผศ.ดร.อภิศักดิ์ชี้แจงทิศทางการวิจัยคงเป็นไปตามที่ทาง รศ.จุฑาทิพย์ วางไว้ แต่มีข้อซักถามว่าสถาบันฯ ทำงานโดยไม่เชื่อมั่นในกลไก กระบวนการทำงานของรัฐหรือไม่อย่างไร เช่นในเชิงนโยบาย

รศ.จุฑาทิพย์ชี้แจงว่ามีความร่วมมือกับภาครัฐต่อมา แต่มีบริบทของการเมืองเข้ามาทำให้การทำงานสหกรณ์มีความท้าทายมากขึ้น นอกจากนี้ ในแวดวงวิชาการเองก็ยังมีกระบวนการที่แตกต่างกัน ผลคือชุดโครงการวิจัยจะต้องออกแบบกันใหม่ และได้ผลเป็นกลไกเรื่อง Smart Teachers ผ่านหลักสูตร Smart Students มีปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ ด้วยหลักสูตร Smart Officers (ร่วมกับ สปก.) โดยทำงานควบคู่กับ Smart Farmers

ตรงนี้ทั้งหมดยืนยันว่าเราไม่ได้สวนทางกับรัฐ เราทำงานร่วมกันหมด เพียงแต่ รัฐ (ฝ่ายการเมือง) ก็มีแนวทางของตน แต่เราไม่ได้ปฏิเสธรัฐ และหลักสูตร Smart Entrepreneurs (การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร)

เลิกประชุมเวลา 11.30 น.

รายงานการเสวนา

เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดปฐมนิเทศการผลงานวิจัยในห้องย่อย

“การเรียนรู้ของชาวนาสู่การยกระดับสมรรถนะเป็นชาวนามืออาชีพ :

คิดเก่ง ทำเป็น เห็นอนาคต”

วันอังคารที่ 6 พฤษภาคม 2557 เวลา 15.00 – 17.00 น.

ณ ห้อง SAPPHIRE 103 อิมแพคฟอรั่ม เมืองทองธานี

ผู้เข้าร่วมการเสวนา

1.	รศ.จุฑาทิพย์	ภัทรวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2.	รศ.ศานิต	แก้วเอียน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3.	คุณพกามาศ	ชนพัฒน์พงษ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4.	คุณวินัย	เมฆดำ	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
5.	คุณอรุช	นวรราช	โรงแรมสวนสามพราน ริเวอร์ไซด์
6.	คุณแก่นคำกัลยา	พิลาน้อย	ชาวนาอินทรีย์เชิงคุณธรรม
7.	คุณอดุลย์	โคลนพันธ์	กลุ่มข้าวคุณธรรมโนนค้อทุ่ง
8.	คุณมานะ	สุดสงวน	ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด
9.	คุณณัฐสุภักดิ์	ผู้ปรารถนาสิทธิ	ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด
10.	คุณจันทร์จิรา	นวลศรี	ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด
11.	คุณกรรณิกา	เขี้ยวโมรา	ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด
12.	คุณปานรวี	ศรีนอก	ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด
13.	คุณพรชัย	ไกรมรา	ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด
14.	คุณเกษมาพร	ทองเขี้ยว	องค์การบริหารส่วนบุคคลเกาะเต่า ม.5 ต.เกาะเต่า
อ.ป่าพะยอม
15.	คุณจารุวรรณ	สุรงค์พรรณ	วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย
16.	คุณประพันธ์	พบุรภาพ	ที่ว่าการอำเภอเมืองกาฬสินธุ์
17.	คุณพรศิริ	ต้นพัฒนา	โรงเรียนโสตศึกษาปานเลิศจังหวัดลพบุรี
18.	คุณสุพิชฌาย์	กลีบบัว	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
19.	คุณดวงรัตน์	ชูสระคู	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
20.	คุณปราณี	ซาฮุ่น	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
21.	น.ส.ผกาวรรณ	วันดี	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
22.	คุณจินต์ชุตตา	จรรยาวิจิตร	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
23.	คุณมณฑารัตน์	ชูระหมาน	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

24.	คุณชนาภา	เดชะ	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
25.	คุณสุชิน	มาลัยทอง	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
26.	คุณคมสัน	ปิ่นจินดา	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
27.	คุณสมนึก	รอดเจริญ	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
28.	คุณสุวพันธ์	น้อยพิทักษ์	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
29.	คุณมะลิ	ยิ้มถนอม	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
30.	คุณอำนาจ	หลงสมบูรณ์	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
31.	คุณเชื้อม	บุตรบำรุง	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
32.	สมัคร	กุลสุขเกษม	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
33.	คุณสมทรง	สนบ้านเดา	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
34.	คุณรื่นฤดี	ชั้นทอง	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
35.	คุณกนกพร	สร้อยศรี	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
36.	คุณประภฤติ	เกิดมณี	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
37.	คุณประเวศ	พันธุ์ศรี	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
38.	คุณอนิรุทธ์	ชาวสนิท	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
39.	คุณสังเวียน	เอกจีน	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
40.	คุณอรุณี	พุทธรักษา	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
41.	คุณภัทรนิษฐ์	มาตรทอง	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
42.	คุณละมัย	สระทองहन	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
43.	คุณพัทธนันท์	พุทธรักษา	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
44.	คุณเดือนเพ็ญ	แข่งเวหา	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
45.	คุณวิรัชญา	บุญกำเหนิด	ศูนย์เรียนรู้ตลาดสุขใจ
46.	คุณสุวรรณดี	ตั้งอุทัยสุข	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
47.	คุณมาลี	เชียงเพ็ญ	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
48.	คุณบุญช่วย	กริ่งสันเทียะ	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
49.	คุณสุธามาศ	กริ่งสันเทียะ	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
50.	คุณรัตนา	เศรษฐรักษา	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
51.	คุณรัตนา	จันทร์ศรี	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
52.	คุณวรรณวิภา	บุญเทศ	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
53.	คุณอำพล	บัวนาค	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
54.	คุณสมมิตร	หารขุนทด	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
55.	คุณศุภกร	ศรีชุม	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

56.	คุณรัญชนา	บัวศรี	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
57.	คุณอรุณี	กาวิโหย	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
58.	คุณจตุรงค์	บุญมี	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
59.	คุณมงคล	พวงจำปา	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
60.	คุณปรางพทย์	สมมะลวน	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
61.	คุณเกษตรวาศ์	เชื้อหมอ	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
62.	คุณณัฐชยา	ทาโน	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
63.	คุณกรฎา	รำพึงวงษ์	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
64.	คุณวรรณพิมล	อิสสระ	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
65.	คุณอนุสา	แสงคำ	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
66.	คุณกษิรา	จันทร์เจริญ	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
67.	คุณชยันต์	แดงอ่อน	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
68.	คุณวิน	พันธ์มณี	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
69.	คุณลัดดา	บุญมี	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
70.	คุณบุญเรือน	อ้อยตาล	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
71.	คุณสนม	แจ้งกระจ่าง	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
72.	คุณสมศรี	มีศิลป์	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
73.	คุณนงเล็ก	ทรัพย์ใหญ่	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
74.	คุณสายหยาด	แสงทอง	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
75.	คุณโสภี	อินโต	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
76.	คุณพรชัย	ภาพันธ์	
77.	71คุณวิเศษ	มูลสุวรรณ	
78.	คุณสุภาภรณ์	ใจดัง	โรงเรียนบ้านหนองดง
79.	คุณดวงใจ	พรหมสาขา ณ สกลนคร	
80.	คุณประนอม	อรุณานันท์	
81.	คุณนิลวรรณ	รอดเรืองไทย	
82.	ว่าที่ ร.ต.จิรายุ	ภูเอี่ยม	
83.	คุณกชพร	กลิ่นบุญมา	
84.	คุณวิชุดา	อุ่มแก่ง	
85.	คุณประไพ	ไพร์สุวรรณ	
86.	คุณชุษณี	นาง่าม	
87.	คุณทรงพร	เรืองปรีชาสุขใจ	โรงเรียนบ้านหนองกง

88. คุณมานพ	ทองพุ่ม	
89. คุณประสาร	อภิเดช	
90. คุณลมัย	จิตรีโกษณ์	
91. คุณจรรณ	บริรักษ์	
92. คุณจำเนียร	ทองพุ่ม	
93. คุณพิมพ์ชนุตม์	เกิดพราว	
94. คุณปาณิสรา	แก้วหยี	
95. คุณศิริินภา	ธำภักดี	
96. คุณสุธีรา	มณีจักร	
97. คุณประจวบ	จงรีบกกลาง	
98. คุณปิยะ	มุงเนียน	
99. คุณอุไรวรรณ	หมื่นประโคน	
100. คุณมนตรี	อ่อนซ้อย	
101. คุณมลเทียน	อัครา	
102. คุณอรทัย	บุรณาพิศักดิ์	
103. คุณอัฐฐากรณ์	แสงชัย	
104. คุณวิรัตน์	เดชบำรุง	
105. คุณสายสุดา	ศรีอุไร	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
106. คุณสุพจน์	สุขสมงาม	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
107. คุณนวกัทธ	ก้อนสมบัติ	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
108. คุณภูมิ	จันทชุม	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มเสวนาเวลา 15.00 น.

เวทีเสวนาครั้งนี้จัดขึ้นภายใต้การประชุมวิชาการ เรื่อง **“อภิวัตน์การเรียนรู้...สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย”** จัดขึ้น ณ อิมแพค เมืองทองธานี ระหว่างวันที่ 6 – 8 พฤษภาคม 2557 โดยสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือของภาคีหุ้นส่วนสร้างสังคมการเรียนรู้เพื่อคนทั้งมวล ดำเนินการเสวนาโดย คุณผกา มาศชนพัฒนพงษ์ นักประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยได้รับเกียรติจากวิทยากร 5 ท่าน ประกอบด้วย

1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	หัวหน้าชุดโครงการวิจัยฯ และผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณแก่นคำกล้า	พิลาน้อย	ชานาอินทรีย์เชิงคุณธรรมที่เป็นแบบอย่าง

3. คุณอุตุลย์	โคลนพันธ์	ชาวนาที่ยกระดับคุณค่าและเพิ่มมูลค่าข้าวอินทรีย์
4. คุณอรุช	นวราช	กรรมการผู้จัดการโรงแรมสวนสามพรานริเวอร์ไซด์
5. คุณวินัย	เมฆดำ	Smart Officer ผู้ส่งเสริมการยกระดับสมรรถนะชาวอย่างยั่งยืน

มีรายละเอียดการเสวนาตามลำดับบุคคลและเวลา ดังนี้

คุณพามาศ ธนพัฒน์พงษ์

สวัสดิ์ท่านผู้เข้าฟังทุกท่าน วันนี้ทราบว่ามีผู้ให้ความสนใจหลายท่าน ทั้งคณาจารย์ นักวิชาการ ชาวนารุ่นใหม่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เกษตรกร นักเรียน นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจอื่นๆ ขอต้อนรับเข้าสู่กรณีศึกษาซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชื่อ **“การเรียนรู้ของชาวนาสู่การยกระดับสมรรถนะเป็นชาวนามีอาชีพ คิดเก่ง ทำเป็น เห็นอนาคต”** หวังว่าวันนี้ท่านจะได้แนวคิด โดยเฉพาะการเรียนรู้การยกระดับการเรียนรู้สู่การเป็นชาวนามีอาชีพ การยกระดับความรู้สมรรถนะจะเกิดขึ้นได้ ถ่าลงมือทำและร่วมมือทำ

สาระสำคัญวันนี้เราจะมาผ่าโครงสร้างชาวนา มีปัญหาอะไรบ้างตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทำไมทำไม่ได้ น่าแล้วแปลงนาของเราจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างไร นำเสนอผลสำเร็จของการเรียนรู้สู่การยกระดับสมรรถนะด้วยการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าต่างๆ เพื่อการแก้ปัญหาเรื่องการผลิตและการตลาดอย่างองค์รวม สร้างตราสินค้าให้เป็นข้าวเชิงคุณค่า สร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้บริโภค

การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งมีวิทยากร 5 ท่าน ได้แก่ รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท คุณแก่นคำกล้า พิลา น้อย คุณอุตุลย์ โคลนพันธ์ คุณอรุช นวราช และ คุณวินัย เมฆดำ

ลำดับแรกขอเรียนเชิญ รศ.จุฑาทิพย์ ในเรื่องโครงสร้างของชาวนาไทยว่ามีปัญหาอย่างไร อาจารย์ได้ค้นพบจากชุดงานวิจัยมามากแล้ว เรียนเชิญอาจารย์สรุปให้ผู้เข้าฟัง

รศ.จุฑาทิพย์

จากโจทย์ที่ว่า คนรุ่นใหม่ไม่อยากทำนา นอกจากนี้คนแก่รุ่นพ่อแม่ปู่ย่าตายายก็ปลูกฝังไม่ให้เด็กรุ่นใหม่ทำนาด้วย และพยายามส่งลูกหลานไปร่ำเรียนให้เป็นเจ้าคนนายคนในเมือง ทำให้เกิดการตั้งโรงเรียนชาวนา น่าจะเป็นเมล็ดพันธุ์แห่งความหวังได้ เมื่อเราพอมีต้นทุนอยู่บ้าง จึงได้สะท้อนออกมาว่า แล้วทำไมข้าวจึงสำคัญ คนโบราณพูดต่อๆ กันมาว่า **“ข้าวคือชีวิตและจิตวิญญาณไทย”** ข้าวเข้าไปอยู่ในชีวิต ไม่ว่าจะชาวนา เจ้าของโรงสี พ่อค้าคนกลาง ผู้ส่งออก และผู้บริโภค

จากข้อมูลจะเห็นว่าประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับที่ 1 ของโลกมานาน เพิ่งตกอันดับไปเมื่อ 2 ปีที่ผ่านมาให้กับอินเดียและเวียดนาม คำถามคือเพราะอะไร ประเด็นที่ 2 ไทยผลิตข้าวเป็นอันดับ 6 ของโลก ตอนนี้อาชีพของโลกเรื่องความมั่นคงทางอาหารมาแรง แต่เราประเทศไทยโชคดีที่

ผลิตข้าวกินเองได้ เราบริโภคข้าวภายในประเทศเองไม่ถึงครึ่ง ส่งข้าวออกขายสักร้อยละ 60 แต่ตลาดข้าวในโลกซื้อขายแค่ร้อยละ 6 ของการผลิตในแต่ละช่วงเวลา เรื่องนี้ชาวนาไม่ค่อยรู้ นักวิชาการรู้แต่ไม่ค่อยสนใจ แต่นักเศรษฐศาสตร์เข้าใจเพราะเรื่องเหล่านี้ส่งผลต่อความผันผวนของราคาตามหลักอุปสงค์-อุปทาน เช่น ถ้าผลผลิตข้าวออกมามากๆ ราคาข้าวในปีนั้นก็จะต่ำ เพราะตลาดความต้องการน้อยกว่าความต้องการขาย แต่คนส่วนใหญ่ไม่เอาตรงนี้มาพิจารณา จึงเป็นที่มาว่าทำไมทำนาแล้วไม่ได้นา

ในช่วงของการทำวิจัย ในมุมมองของชาวนา ชาวนาต้องการทำนาแล้วได้นา หมายถึงต้องผ่านภาระหนี้สิน ภาระเรื่องการขาดทุน จนถึงต้องถือครองที่ดิน เป็นปรัชญาของชาวนาแต่ชาวนาไทยส่วนใหญ่เช่าที่ดินทำนา ผลคือขาดเสรีภาพพอสมควร เนื่องจากจะต้องเสียค่าเช่าที่นาในอัตราที่นายทุนกำหนด จึงเป็นที่มาว่า ทำไม สปก. มาอยู่ในเวทีวันนี้ด้วย ภาครัฐจะเข้ามาช่วยเหลือชาวนาได้อย่างไร

ส่วนปัญหาที่นักวิชาการจะนำคุยต่อไปมี 2 เรื่อง คือ

(1) ปัญหาจากชาวนาเอง เช่น การหาเมล็ดพันธุ์ที่ทำให้มีผลผลิตต่อไร่สูง ไทยผลิตข้าวได้ประมาณ 400 กิโลกรัม ต่อไร่ แต่เวียดนามผลิตได้ประมาณ 1000 กิโลกรัมต่อไร่ ทำให้ต้นทุนต่อหน่วยแตกต่างกันมาก ผลคือยอมแข่งขันกับเวียดนามได้ลำบาก นอกจากนี้ยังมี ปัจจัยการผลิต อาทิเช่น เรื่องปุ๋ย เราเช่าไม่ถึง อาจเพราะราคาสูง การเช่าไม่ถึงมีหลายประการ ปัญหาตรงนี้ชาวนาต้องแก้ไข

(2) ปัญหาจากภายนอกซึ่งชาวนาแก้ปัญหเองไม่ได้ ตัดสินใจเองไม่ได้ เช่น เรื่องน้ำ ทำให้เกิดรัฐบาลไม่ช่วยสร้างเขื่อนหรือคลองสำหรับระบายน้ำ ปัญหาเรื่องกฎหมายเช่าไม่ถึง เช่น ทำให้เกิดการโกงราคาขายข้าว หรือ ทำให้เกิดการนำเข้าสารเคมีที่เป็นอันตราย ปัญหาโครงสร้างตลาดที่ผู้ส่งออกมีเพียงรายเดียว ทำให้ไม่มีเสรีภาพในการค้าขายและการส่งออก

โจทย์เรื่องการส่งออกมีหลายประการ ทำไม ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ไม่สามารถส่งออกข้าวได้ แต่นักวิชาการจากสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ได้ทำการศึกษา พบว่า ถ้าจะส่งออกข้าว จะต้อง (1) ทำให้ได้มาตรฐานสากลก่อน (2) ระบบการบริหารจัดการต้องมีประสิทธิภาพต้องสูงทัดเทียมกับเหล่ามืออาชีพ และ (3) ต้องมีพันธมิตรเพื่อที่จะสามารถผ่านการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers)

ช่วงที่ สสค. ให้เราทำงานวิจัยสองปี เราได้เครือข่าย ได้บทเรียน เราพบว่าสิ่งที่จะทำให้ชาวนาทำนาแล้วได้นา ได้แก่ การทำให้ชาวนาดูใจเป็น เห็นอนาคต มีการสร้างหลักสูตรโดยสะท้อนมาจากการวิจัยในประเทศไทย โจทย์คือ ต้องทำให้เข้าใจอาชีพ เข้าใจชีวิต ชาวนาต้องสามารถสร้างสมดุลในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตให้ได้ ชาวต้องใส่ใจสุขภาพ ต้องรักสิ่งแวดล้อม ต้องรู้เท่าทัน ต้องมีภูมิคุ้มกัน ต้องมีการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระ ต้องรู้จักการพึ่งพาและร่วมมือกัน ต้องรวมกลุ่ม ต้องสร้างเครือข่าย ต้องสร้างอำนาจต่อรอง ต้องมีการบริหารจัดการทรัพย์สินและหนี้สินอย่างชาญฉลาด ต้องมีวิธีการผลิตที่สร้างสรรค์ อาจจะต้องมีทางเลือกของเราเอง ไม่เข้าสู่กระแสที่เค้าจัดระเบียบไว้ให้เราถูกเอาเปรียบ ต้องมีการออมการสะสมทุน เข้าถึงแหล่งทุนได้เหมาะสม ต้องมีการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างชาญฉลาด ต้องมีการเก็บเกี่ยวอย่างมีคุณภาพ และต้องเข้าไปสู่การค้าที่เป็นธรรม

คุณพิกามาศ ธนพัฒน์พงษ์

ขอบคุณ รศ.จุฑาทิพย์ค่ะ อาจารย์ได้เปิดประเด็นไว้น่าสนใจให้เราติดตามว่า ในส่วนวิถีชีวิตของชาวนาน่าจะมีความสุขในการประกอบอาชีพ แต่โดยโครงสร้างของปัญหาทำให้เบี่ยงเบนไป อะไรคือปัญหา ต้นทุน เมล็ดพันธุ์ ที่นา ฯลฯ

ลำดับต่อไปถาม คุณเกิดคำถามว่าทำไมเลือกเข้ามาใช้ชีวิตเป็นชาวนาอินทรีย์คุณธรรม อะไรทำให้คิดแบบนั้น แล้วที่ว่าเมล็ดพันธุ์ทำให้ราคาข้าวดีขึ้น ตรงนี้ยากหรือไม่สำหรับคุณเกิดคำถาม

คุณแก่นคำหล้า พิลาหน่าย

คนส่วนใหญ่ ผู้ปกครองก็ตัวดี บอกลูกหลานอย่าเป็นชาวนา มันทุกข์ยากลำบาก พอลูกหลานไปโรงเรียน ครูก็ตัวดี ก็สอนว่าอย่าเป็นชาวนา ต้องเรียนสูงๆ มีการศึกษาสูงๆ ไปเป็นเจ้าของคน นายคน ทุกคนใส่ความคิดแบบนี้ แต่พอฉันเห็นว่า ถ้าการเป็นชาวนายากลำบาก แล้วอะไรสบายจะทำอาชีพอะไรก็ตามล้วนมีความลำบากอยู่ในตัวทั้งสิ้น สำคัญที่ว่าเรามีใจรักสิ่งนั้นหรือไม่ เราเลือกจะทำสิ่งที่ดีมีคุณค่าหรือไม่ ผมมองว่าอาชีพชาวนาไม่ได้ไร้คุณค่า ลำบากก็จริง คิดดีๆ แล้ว การเป็นเกษตรกร หากใจถึง หากเข้าใจ เข้าใจในสาระในแก่นสารของอาชีพเกษตรกรรม จะพบว่าอาชีพชาวนาสบายไม่ได้แพ้อาชีพอื่น

อย่างนาที่ผมทำก็พัฒนาไปเรื่อยๆ เพราะดินเราไม่ดีนัก มีความกันดาร ดังนั้นการที่เราจะตัดสินใจเป็นชาวนาบนสภาพดินที่ไม่เหมาะสม ค่อนข้างลำบาก จะเป็นชาวนา จะยกระดับอาชีพ ต้องเริ่มจากการมีใจ มีไฟ ถึงจะมีฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เราต้องเอาใจใส่ มีการศึกษาเรียนรู้พัฒนาเรื่อยๆ ก็จะเป็นชาวนามีอาชีพ และคำว่าชาวนารุ่นใหม่ไม่ได้หมายถึงอายุ ใครก็เป็นชาวนาได้ เพราะชาวนารุ่นใหม่คือชาวนาที่มีการคิด การวางแผน การสังเกต การพัฒนาองค์ความรู้ นี่คือชาวนารุ่นใหม่

คุณพิกามาศ ธนพัฒน์พงษ์

ทราบว่าการมีการอนุรักษ์และปรับปรุงพันธุ์ข้าวใหม่ในนาของของคุณเกิดคำถาม ไม่ทราบทำไมถึงให้ความสำคัญ

คุณแก่นคำหล้า พิลาหน่าย

เริ่มแรกผมคิดถึงความมั่นคงทางอาหาร ผมได้พิจารณาจนตกผลึกเป็นคำสามคำ **วิถี หน้าที่ และ อาชีพ** ในกิจกรรมเดียวเราต้องรู้และแยกแยะทั้งสามบริบทให้ได้ อย่างผสมกัน เพราะถ้าผสมกันจะเหลือเป็นอาชีพ **วิถี** คือ สิ่งที่ทำเพื่อความมั่นคง **หน้าที่** คือสิ่งที่ทำให้เป็นคนที่มีสมรรถนะขึ้น ส่วน **อาชีพ** คือ สิ่งที่ทำเพื่อความมั่นคง มีรายได้พอกับรายจ่ายหรือให้เหลือ เมื่อใดก็ตามที่เริ่มสับสนในจิตใจ เริ่มเอาอาชีพไปเกาะวิถีหรือเอาอาชีพไปเกาะหน้าที่ เช่น เมื่อครูไม่รู้หน้าที่ เอาหน้าที่ไปทำเป็นอาชีพ ก็เห็นนักศึกษาเป็นลูกค้า เห็นวิชาเป็นสินค้า ทำการเรียนการสอนเพื่อรายได้ โดยไม่ได้ใส่ใจการเรียนการสอนว่าลูกศิษย์จะมีความรู้มากน้อยเพียงใด ชาวนาก็เช่นกัน หากเห็นสิ่งที่ตนทำเป็นแค่เพียงอาชีพ มีปุ๋ยเคมีอะไรก็ใส่ไป ยาอะไรที่ทำให้ได้ผลผลิตสูงก็ใส่เข้าไป เพื่อที่จะทำให้ได้ผลผลิต เช่น ใส่เคมีเข้าไป

โดยลืมนึกว่าเรามีหน้าที่ผลิตของดีๆ ให้คนอื่นกิน สุดท้ายผลผลิตที่ไม่ปลอดภัย ตัวเองก็ได้โรคร้ายกลับมาถามว่าคุ้มกันหรือไม่ มันไม่คุ้ม

คุณพิกามาต ธนพัฒน์พงษ์

ผลสำเร็จของการเรียนรู้การเป็นชาวนามีอาชีพตรงนี้ ถ้าจะถ่ายทอดให้เวทีนี้ จะถอดหรือแบ่งปันอะไรบ้าง

คุณแก่นคำหล้า พิลาน้อย

ผมทำเรื่องข้าว นอกจากความมั่นคงทางอาหาร ต่อมาเพื่ออนุรักษ์พันธุ์ข้าวพื้นเมืองเอาไว้ให้คนรุ่นหลัง นอกจากนี้ “ข้าวเป็นวัตถุดิบโบราณที่มีชีวิต” ยังอยู่ในแปลงนา ทำไมเราไม่รักษาเอาไว้ ผมจึงอยากอนุรักษ์ไว้ เพื่อให้คนได้เห็น อีกอย่าง คือ ผมอยากพัฒนาพันธุ์ข้าวเพื่อชาวนาและผู้บริโภค ไม่มองผู้แปรรูปเท่าไร เพราะยังงใจเขาก็ได้กำไร คนกลางเขามีศักยภาพในการทำกำไร แต่คนต้นน้ำ น้อยคนจะมาคิด หลายคนปลูกข้าว คิดต้นทุนทุกอย่าง แต่ลืมนึกถึงค่าแรงตัวเอง แต่การเสียสละค่าแรงของตัวเองเพื่อให้คนอื่นได้อยู่ได้กินคือมูลค่าของชีวิตของจิตวิญญาณที่ชาวนามอบให้แก่สังคม มากไปกว่านี้ ชาวนาไม่เห็นคุณค่าอาชีพตัวเอง ทำให้อาชีพชาวนาลดน้อยลง ปัจจุบันอายุเฉลี่ยอาชีพคือ 50 ปี สุดท้ายผมพัฒนาพันธุ์ข้าวเพื่อที่จะให้ได้คุณค่า โภชนาการที่สูงขึ้น รสชาติ จำนวนการผลิตที่เพียงพอคนกิน ทุกคนควรได้กินข้าวกินอินทรีย์ราคาไม่แพงและคนปลูกไม่เดือดร้อน หากเป็นอย่างปัจจุบันนี้ ถ้าข้าวอินทรีย์ราคาตกเมื่อไร หมายถึงคนกินได้กินข้าวถูก คนปลูกเดือดร้อนมาก ถ้าราคาข้าวเพิ่ม คนปลูกพอมีกิน คนกินเดือดร้อน คนตรงกลางสบาย ดังนั้นการพัฒนาพันธุ์ข้าวของผม เพื่อทุกคนทุกฝ่าย ปัจจุบันข้าวพื้นเมือง ผมอนุรักษ์ไว้มากกว่า 150 ชนิด เราไม่ได้ทำแค่การอนุรักษ์ แต่ได้ประโยชน์ในทางการตลาด แถมยังได้ฐานข้อมูลเรื่องพันธุกรรมของข้าว

ไม่จำเป็นว่าทุกคนต้องทำได้เหมือนผม แต่ละคนอาจจะเก่งแตกต่างกันไป แต่ขอให้ได้มีโอกาสแชร์ความรู้ มันจะเป็นประโยชน์ของแต่ละคน การเป็นชาวนาเดี่ยวๆ ก็เหมือนวิ่งสู่วิ่งสู่นามรบเดี่ยวๆ เป็นอะไรมาที่ตายเดี่ยว เราจึงต้องเกาะกลุ่มกันเพื่อศักยภาพในการต่อรองกับตลาด

คุณพิกามาต ธนพัฒน์พงษ์

มาที่คุณอดุลย์ผู้เผชิญกับปัญหาหาค่าข้าวตกต่ำ ทำนาข้าวไม่ได้ราคา ทำไม่ถึงได้สามารถแก้ปัญหา เรียนรู้ ยกระดับคุณค่า สร้างมูลค่าเพิ่มได้สำเร็จ

คุณอดุลย์ โคลนพันธ์

ผมเป็นชาวนา เวลาผมไปขายข้าว ผมถามเจ้าของโรงสีว่าซื้อเท่าไรถ้าแก่ เวลาเราอยากได้กลับกลับมา ปกติเมื่อก่อนกลับมามันเป็นของเรา เราก็ถามว่าขายเท่าไรถ้าแก่ เลยเกิดคำถามว่า เราทำมาทั้งปี ให้เขากำหนดราคา นี่เพราะเราใจกว้างให้เขากำหนดอย่างนั้นหรือ จนกระทั่งมาเจออาจารย์จุฑาทิพย์ก็มีความหวังว่าอาจารย์จะพามาขายข้าวหรือจะขายข้าวให้ได้ราคาดี แต่พอได้เจอแล้ว ทำให้ได้มองตัวเอง ทำไมไม่พัฒนาตัวเองให้สามารถกำหนดราคาเองได้ ที่เราขนข้าวไปให้ถ้าแก่เพราะเราไม่มีไปใช้หรือไม่ ซึ่งก็ใช่

ดังนั้นเราเลยลองทำ ปีแรกเราลองทำก็เอาเข้าห้างเลย ด้วยโรงสีเล็ก ข้าวก็คัดมือ สุดท้ายก็มีปัญหาข้าวขายไม่ได้เพราะมีมอด เพราะเราไม่ได้บดยา ก็ขาดทุน ต่อมาปีสองเราก็ทำอีก ก็มาเจออีกว่า ถ้ามีข้าวหอมมะลิก็ถามหาข้าวแดง ถ้ามีข้าวหอมมะลิแดงก็ถามหาข้าวนิล อันนี้คือการค้าของเขา เพราะเขารู้ว่าเราไม่มีที่ขาย บางเจ้าไม่กักตุนสินค้าเลย มีออเดอร์มาถึงจะมาสั่งซื้อจากเรา ให้เราเก็บแทน มีออเดอร์ค่อยมาสั่ง

ต่อมาก็มาล้มมนากับอาจารย์ และได้ฟังผู้บริหาร scg เลยได้รู้ว่า หลายคนถามว่าทำไมเค้าไม่ซื้อของเรา แต่ผู้บริหารมองว่าทำอย่างไรจะให้ซื้อของเรา ทำอย่างไรเขาจะซื้อของเรา แสดงว่าเราต้องพัฒนาให้ถึง ทำให้ได้ขาย แต่ถ้าถามว่าทำไมเขาไม่ซื้อของเราแสดงว่าเราทำดีแล้วใช่หรือไม่ แต่เขาไม่ซื้อ แล้วก็จบแค่นั้น เลยไปคุยกับคุณเกิดคำกล้า หาระบบที่โรงสีใหญ่ๆ ทำไม่ได้ คือ ข้าวหลายสายพันธุ์ และคนอื่นๆ ไม่มี เอา 150 สายพันธุ์มาขาย ขายแค่สายพันธุ์ละ 1 บาท กิโลกรัมละ 150 บาท ต้นละ 150,000 บาท

ต่อมา อาจารย์จากมหาวิทยาลัยมหิดลสนใจและค้นพบว่าข้าวของเราบางสายพันธุ์มีสารต้านอนุมูลอิสระมากกว่าผลไม้ที่วางๆ ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศเลยขายข้าวด้วยระบบเกษตรอินทรีย์ คู่กับงานวิจัย ผลคือ ไปรุ่ง ทำในนามข้าวคุณธรรม ก็ไปได้ ก็ติดตลาด

ตอนนี้ เราทำระบบอินทรีย์ คือ (1) รับรองพื้นที่การผลิตทั้งหมด (2) เรารู้ที่มาของสมาชิกทั้งหมด และ (3) ใครจะสั่งซื้อข้าวกับเราต้องสั่งข้าวล่วงหน้า ไม่งั้นไม่ปลูกให้ ทำให้ตอนนี้เราสามารถกำหนดอนาคตก่อน แล้วค่อยปลูก ที่เราทำได้ไม่ใช่เพราะเราหึง แต่เราชัดเจนในตัวเองว่า (1) เราชัดเจนว่ามีใบรับรอง ได้มาตรฐาน (2) ทำเกษตรอินทรีย์ (3) รับรองว่ามีข้าวขาย และ (4) ไม่โอนเงินเราไม่ปลูกให้

ตอนนี้ 7 ปีที่ทำมา ผมถือว่าประสบความสำเร็จ จากนับหนึ่งไม่เห็นอนาคต ตอนนี้กำหนดอนาคตเองได้ แล้วค่อยปลูกข้าว

คุณผกา มาศ ธนพัฒน์พงษ์

เราได้เห็นภาพว่าการตลาดที่เราไปพึ่งพาคนอื่น กับการตลาดที่เราได้กำหนดเอง ไปสู่เป้าหมายเอง โดยมีกลไกในการรวมกลุ่ม มีพันธุ์ข้าวที่ดี มีการคาดการณ์ที่ดี ประสบความสำเร็จแน่นอน

ต่อไปจะเป็นนักธุรกิจที่หลายๆ คนรู้จักกันดี แต่ทำไมถึงสนใจเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโมเดลข้าวคุณธรรม นักธุรกิจมองมุมไหน เรื่องประโยชน์หรือกำไร อะไรอย่างไร จึงถามคุณอรุษาว่าทำไมสนใจและเข้ามาสนับสนุนเกษตรอินทรีย์

คุณอรุษา นวราช

ที่สนใจเพราะว่ามันโยงกับธุรกิจที่ทำอยู่คือสวนพรวนสามพรวน มีลูกค้าเข้ามารับประทานอาหารหลายร้อยคน เราอยากให้ได้ทานอาหารดีๆ ผักผลไม้ข้าวอินทรีย์ เป็นจุดขายของโรงแรมด้วย เราเลยอยากหาวัตถุดิบ แต่ถ้าปลูกเองพื้นที่ของเราก็ไม่ค่อยเยอะเท่าไร และเราก็ไม่มีมืออาชีพ ลองมองรอบๆ ตัวเราก็เลยเจอเกษตรกร ตอนนั้นเชิญอาจารย์มาด้วย เราพบคนจากหลายๆ ที่ เราเลยอยากซื้อ

วัตถุประสงค์ แต่แทบทุกคนทำเกษตรเคมี ดังที่ทราบกันว่านครปฐมเป็นแหล่งใช้สารเคมีมาก ถ้าเราต้องการผลผลิตอินทรีย์จากคนรอบๆ เราก็จำเป็นจะต้องพัฒนากัน ในตอนนั้นหลายคนอยากปลูกอยากทำเกษตรอินทรีย์แต่อาจจะไม่มีตลาดหรือไม่มีความมั่นใจ ตรงนี้เป็นจุดเริ่มต้น โชคดีที่ได้เจออาจารย์จุฑาทิพย์ ทำให้เราได้คุยกับเกษตรกร จากนั้นเราได้ตั้งปณิธานร่วมซึ่งต่อมาเกิดเป็นกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน ทำเป็นรูปแบบตลาดสุขใจ เป็นตลาดนำร่องสำหรับขายผลผลิตจากเกษตรอินทรีย์ ส่วนที่ว่าเราสนับสนุนกลุ่มข้าวคุณธรรมน่าจะเป็นเรื่องการสั่งซื้อข้าวมากกว่า เพราะที่จริงเราน่าจะไปเรียนรู้จากเขามากกว่า

คุณผกา มาศ ธนพัฒน์พงษ์

ถ้าเป็นกรณีนี้ธุรกิจต่างๆ ไป หากจะเข้ามาสนับสนุน ในมุมมองของคุณอรุณ เค้าจะมีส่วนเชื่อมโยงอย่างไร ช่วยอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะผลักดันให้ราคาสินค้าการเกษตรมันสูงขึ้น

คุณอรุณ นวราช

ผมคิดว่านักธุรกิจย่อมมีเกษตรกรอยู่รอบข้างอยู่แล้ว โดยสนับสนุนเกษตรกรในพื้นที่นั้นแหละให้เกษตรอินทรีย์ แล้วเราก็เป็นลูกค้าเอง เช่น พนักงานของเรารับประทานอาหารพวกนี้เอง อันนี้คือสิ่งที่เราทำอยู่ เพราะคิดว่าไม่สามารถสนับสนุนใครในพื้นที่ไกลๆ ได้ สิ่งนี้เป็นการเชื่อมเครือข่ายผู้ซื้อกับผู้ขายในระยะยาว ให้สังคมดีขึ้น เกษตรอินทรีย์เป็นวิถีชีวิตอยู่แล้ว หากมองเป็นอาชีพคงไปได้แต่ไม่ยั่งยืน ดังนั้นคิดว่าการทำให้ธุรกิจไปได้ ชุมชนไปได้ ก็น่าจะเป็นสิ่งที่ดีกว่า ที่พูดมานั้นเป็นวิถีชีวิตแบบไทยๆ เกษตรอินทรีย์ไม่ใช่เรื่องใหม่ ทุกวันนี้เราแค่กลับมาใช้วิถีชีวิตที่ควรจะเป็น วิถีชีวิตแบบไทยๆ พอเพียงไม่เป็นแค่ลักษณะเรื่องกินอยู่ไปวันๆ แต่เอามาทำธุรกิจได้ด้วย ผมได้ไปดูงานกลุ่มข้าวคุณธรรมในเรื่องการรวมกลุ่ม เป็นหัวใจของการทำเกษตรอินทรีย์ เพราะการทำเป็นกลุ่มก่อนมันไปได้ดีกว่า มีแบรนด์ชัดเจน เรื่องนี้เป็นสิ่งที่อยากให้เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนครปฐมได้เห็น สุดท้ายของการรวมกลุ่มแล้วเป็นเรื่องจิตวิญญาณที่ทุกคนสามารถสัมผัสได้ ไม่ใช่แค่ข้าวอินทรีย์ แต่เป็นเรื่องคนได้มาเจอคน ทำให้สัมผัสความสุขได้

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

เรื่องของคุณอรุณน่าสนใจ ทำไมนักธุรกิจเริ่มสนใจเกษตรอินทรีย์ มาสนใจชาวนา ทำไมมาแยกแปลงทำเกษตรอินทรีย์ ในรอบปีที่ผ่านๆ เช่น เกษตรกรคลองโยงก็ชวนคุณอรุณไปดูว่าจะยกระดับจะเสริมพลัง จะช่วยวางแผนในเรื่องการตลาดกันอย่างไร ตรงนี้ก็เรื่องของคนที่นักธุรกิจที่มีคุณธรรมเข้าไปช่วยเหลือ โดยพูดเรื่องการค้าที่เป็นธรรม เท่ากับเกษตรกรหลายกลุ่มที่หลงทางเข้าไปตามกระแสตลาด ถูกเอาเปรียบ ได้เข้ามาสู่การค้าที่เป็นธรรม

คุณอรุณ นวราช

เราช่วยเข้าไปดูช่องทางการตลาดจริงๆ พอค้าคนกลางเอากำไรไปเยอะ จะทำยังไงให้ใช้ตรงนี้มันสั้นลง ตลาดสุขใจก็เป็นตัวอย่างหนึ่งของเรื่องนี้ ทำให้โซ่ขอลงหายไป ทำให้ผู้ปลูกมาขายให้ผู้กินโดยตรง ได้ผักอินทรีย์เพื่อสุขภาพ นอกจากนี้ยังได้ความสัมพันธ์ที่ดี มีความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน คิด

ว่าเป็นสิ่งที่หายไปจากสังคมไทย ผมอยากภาพตรงนี้มันขยายออกไป เช่น ให้บริษัทพาพนักงานไปดู อาจจะมีการซื้อข้าวซื้อผักจากพนักงานในฐานะลูกค้าเป็นรายเดือน ทำเป็นเรื่อง CSR พอพนักงานเค้าเข้าสู่ชีวิตเกษตรกรก็เข้าใจเรื่องความสุข และมีความยั่งยืน มีการซื้อเรื่อยๆ การเป็นการเชื่อมเครือข่าย ทำให้ใช้ตรงนี้มันสั้นลง อยากให้เวลาเรากินข้าว กินผัก กินผลไม้สามารถนึกหน้าคนปลูกขึ้นมาได้ เพราะคุณค่าตรงนี้มันหายไปจากสังคมไทย

คุณพγμαมาศ ธนพัฒน์พงษ์

ตรงนี้สำคัญ เป็นสิ่งที่เราได้รับกับตัวเอง ถ้ามีการเชื่อมโยงระหว่างผู้ซื้อกับผู้ผลิตโดยตรง มีใจให้กัน ก็จะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

ขอเสริมว่าที่พูดคุณอรุษและน้องๆ พูดกันนั้น เป็นการเข้าสู่ยุคการตลาดเชิงจิตวิญญาณ ลองถามตัวเองว่า ถ้ามีข้าวสองถุง ราคาแพงกว่ากัน 10 บาท แต่ถ้าซื้อถุงที่แพงกว่า จะได้ที่เกษตรกรที่ขายตรง เราก็ซื้ออันที่แพงกว่าเพราะมีความสุขมากกว่า และตรงนี้เป็นเรื่องของจิตวิญญาณ

คุณอรุษ นวราช

ขอเรียนอาจารย์ว่า มันไม่จำเป็นต้องแพงกว่าเลย จริงๆ น่าจะถูกกว่า เพราะไม่มีพ่อค้าคนกลางแล้ว แถมรู้ว่าใครปลูกให้เรา บอกลูกค้าของเราได้ด้วย

คุณพγμαมาศ ธนพัฒน์พงษ์

ตรงนี้เป็นความสุขที่เราได้รับ ถ้าเรามองให้ลึกซึ้งถึงผู้ผลิตที่มีความตั้งใจอย่างกลุ่มข้าวคุณธรรม กลุ่มพืชผักผลไม้ เป็นวิถีชีวิตที่เราจะต้องนำกลับมา ขอบคุณนักธุรกิจแบบนี้ที่ทำเป็นแบบอย่างให้เห็นว่าการค้าที่เป็นธรรมจะทำให้เกิดความยั่งยืน

มาถึงท่านสุดท้าย คุณวินัย จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ สปก. ที่ทำหน้าที่ยกระดับสมรรถนะชาวนาอย่างยั่งยืน ตอนนี้เข้าไปมานาน้อยแค่ไหน อย่างไรบ้าง

คุณวินัย

ในอดีต นักส่งเสริมภาครัฐเข้าไป เกษตรกรต้อนรับ แต่วันนี้ไม่แน่ใจว่านักส่งเสริมภาครัฐเข้าไปเกษตรกรจะต้อนรับเหมือนเดิมหรือไม่ วันนี้แม้ว่านักส่งเสริมการเกษตรภาคเอกชน เช่น บริษัทขายปุ๋ยขายยาเข้าไป เสียค่าใช้จ่ายด้วย นักส่งเสริมภาครัฐเข้าไปด้วย แข่งขันกัน คิดว่าลำดับแรกเกษตรกรไม่น่าจะเปิดประตูต้อนรับนักส่งเสริมจากภาครัฐ ไม่ได้รับการต้อนรับจากเกษตรกร

ขอแนะนำเรื่องว่า เมื่อวานได้มีการถอดบทเรียนกับชาวนามืออาชีพท่านหนึ่งว่าต้นทุนการทำนาเป็นอย่างไร คุ้มหรือไม่แล้วทำไมอยากจะทำนาต่อ กล่าวคือทำนา 40 ไร่ เป็นที่นาเช่า 30 ไร่ ของตัวเอง 10 ไร่ อยู่กรุงเทพฯ แล้วเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่โทรตามว่าต้องรีบกลับด่วน ว่าที่ 10 ไร่ต้องทำ เพราะแปลงต้นน้ำทำแล้ว 30 ไร่ต้องทำ เพราะไม่ทำ คนอื่นก็จะได้แทน แล้วเราจะไม่ทำตลอดไป ผมถามว่าทำไมอยากทำนาต่อ คำตอบคือ ยังเชื่อว่า อีก 2-3 เดือนราคาข้าวจะกลับมา หลายพื้นที่ยังทำนาอยู่ทุกๆ ที่ขาดทุน ตอนนี้ราคาข้าวในท้องตลาด 6,000 บาท ต้นทุน 4,600 บาท/ไร่ แล้วจะเหลืออะไร ถ้าอย่างนั้น

ให้เขาเช่าดีกว่า และเมื่อถอดบทเรียนออกมาแล้วไม่คุ้มทุน ไม่ทำนา ให้คนอื่นเช่าดีกว่าไหม ตรงนี้ดีใจ เพราะเราสามารถสร้างทางเลือกให้เกษตรกรได้ เป็นทางเลือกที่ยั่งยืน ความยั่งยืน คือ ความสามารถในการตัดสินใจว่าจะทำนาหรือไม่ทำนา นั้นหมายความว่าต้องมีข้อมูลในการตัดสินใจ ชาวนารู้ต้นทุนแต่ไม่กล้าคิด และไม่สามารถเปลี่ยนอาชีพได้เพราะไม่รู้จะทำอะไร ทำไม่เป็น เพราะที่ข้างๆ ก็ทำนา แต่ถามว่าอาชีพชาวนาจะหายไปหรือไม่ ไม่หาย เพราะเมื่อชาวนาลดน้อยลง จำนวนที่ดินถือครองจะเพิ่มขึ้น การเช่าทำจะเพิ่มขึ้น ตกกลางเฉลี่ยแล้วทำแล้วคุ้มทุนคือ 20 ไร่ เกวียนละ 8,000 บาท ถึงอยู่ได้ ทุกวันนี้ต้นทุนส่วนใหญ่มาจากปุ๋ยกับสารเคมี ไม่นับค่าแรง เพราะสูงอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงที่ภัยธรรมชาติ น้ำเป็นเรื่องสำคัญของการทำนา 3 ครั้งต่อปี

ในส่วนการส่งเสริมของภาครัฐ สปก. เป็นหน่วยงานที่มีที่ดินมากที่สุดในประเทศไทย การมีที่ดินมากไม่ได้แปลว่าจะจัดการได้ทั้งหมด สปก. ถือกรรมสิทธิ์ทั้งที่ดินของรัฐและที่เราจัดซื้อมาได้ วันนี้มีกฎหมายที่ต้องพูดถึง กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรเข้ามาถือครองที่ดินสปก. ที่ดิน สปก. ไม่สามารถจำหน่ายจ่ายโอนได้ แต่วันนี้ก็ขายกัน ไม่ใช่เพราะเขาอยากขายหรือให้คนอื่นเช่า แต่เขาไม่สามารถสร้างทางเลือกในอาชีพของเขาได้ ทำไปแล้วขายได้ไม่คุ้มกับรายจ่าย จึงเป็นหน้าที่ของ สปก. ว่าจะทำยังไง เกษตรกรอยู่ในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน สปก. เห็นว่า วันนี้เราต้องร่วมมือกัน นอกจากนี้ยังมีคำถามว่า นโยบายสังคมเศรษฐกิจยั่งยืนหรือไม่ เงินที่ใช้มาจากไหน อันนี้น่าคิด ซึ่งเกษตรกรก็ไม่ว่า แต่รู้ว่าถ้าได้มาจะพอใจ นอกจากนี้ วันนี้เกษตรกรบอกว่าถ้าเขาหยุดทำนา ประเทศชาติล่มจม เพราะธุรกิจร่วมกันเช่น คนขายกล้วยเตี๋ยว คนขายปุ๋ยขายยา มันจะหายไปด้วย เราจะมีแนวทางทำให้เกษตรกรคิดได้ ทำเป็น ได้ อย่งไร

เรามอง 3 เรื่องในการพัฒนาที่ยั่งยืน (1) เปลี่ยนวิธีคิด จากการใช้ทรัพยากรเป็นใช้ความรู้ ในอดีตเราสามารถเพิ่มจำนวนไร่ โครงสร้างพื้นฐานไปได้โดยไม่จำกัด แต่ปัจจุบันนี้ทำไม่ได้แล้ว ดังนั้นทำอย่างไรที่เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินมากนักจะสร้างทางเลือกให้อยู่ได้อย่างยั่งยืน (2) บริหารจัดการอาชีพของตัวเองตลอดโซ่อุปทาน เพราะไม่รู้ว่าจะผลิตแล้วไปไหน และ (3) การใช้ข้อมูล ต้องให้เกษตรกรใช้ข้อมูลเพื่อการสืบค้นและวางแผนการจัดการการผลิตและขายในอนาคต เมื่อไรที่วางแผนเอาข้อมูลในปัจจุบันไปใช้ในอนาคต ผมคิดว่าไม่ทันการ

สุดท้ายในเรื่องของกลุ่ม เรายังพัฒนาคน เรามีโครงการในการดูแล โดยร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เราพบโจทย์ คือ วันนี้คนรุ่นใหม่ที่จะมาสืบทอดเกษตรกรน้อยมาก อายุเฉลี่ยมากกว่า 50 ปี ขึ้นไป เรามองเห็นอนาคตว่ามั่นคงถ้าเราไม่แก้ไขสร้างคนรุ่นใหม่เข้าไป ตัวโครงการเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ทำร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการเราต้องการคนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร อย่างวันนี้เราได้มีเกษตรกรรุ่นใหม่เป็นรุ่นที่ 9 จากนครราชสีมา ผู้สนใจอาชีพเกษตรกรและต้องการสร้างทางเลือกให้กับตัวเอง เขามองว่าไปไม่ได้ในภาคบริการภาคธุรกิจ เพราะเห็นความไม่ยั่งยืนในการจัดการในภาคธุรกิจ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อยู่ในโครงการ Smart Farmers ที่จะเข้าไปเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่ โดยเข้าไปวางแผน จัดการ เก็บข้อมูลก่อน แล้วค่อยตัดสินใจว่าจะทำนาหรือไม่ทำนา สำหรับนักศึกษารุ่นใหม่ที่จะ

เป็นเกษตรกร ถ้าเขาเห็นว่ารายได้ไม่สามารถเทียบเคียงกับภาคธุรกิจภาคบริการก็จะไม่ทำเกษตร ดังนั้น ถ้าจะสร้างรายได้ต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จึงบอกได้ว่าการส่งเสริมภาคเกษตรไม่ใช่เรื่องง่าย

คุณพกามาศ ธนพัฒน์พงษ์

ขอเป็นกำลังใจให้กับนักส่งเสริมการเกษตรที่ปรับตัวไปกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ลำดับต่อไป ขอเชิญทุกท่านซักถาม แลกเปลี่ยน หรือเปิดประเด็นได้เลยค่ะ

คุณมานะ สุตสงวน

จากที่เราทำนาปีละครั้ง ในวันนี้เราทำนาปีละ 3 ครั้ง พวกศัตรูพืชมันมีอาหารกินตลอดปี ทำให้เราต้องใช้ทรัพยากรมาก ใช้สารเคมีมาก คุณภาพในการทำนาสามครั้งน่าจะน้อยลง เราจะเปลี่ยนเป็นทำปีละครั้งเพื่อลดการใช้น้ำ เพิ่มคุณภาพ และพอลาอาหารน้อยลง เราต่อรองราคาได้มากขึ้น เพราะวันนี้เค้าผลิตน้ำมันได้น้อย กำหนดราคาขายได้ อยากให้ช่วยกันคิด

คุณสุภาภรณ์ ใจดัง

วันนี้เกษตรกรอาจจะมีความหวังขึ้นมา และยังได้เห็นนักธุรกิจที่มีคุณธรรม เลยอยากถามว่า ตรงนี้ทำอย่างไรจะลงไปถึงจังหวัดสุรินทร์บ้าง พอจะเป็นไปได้หรือไม่ หาก สปก. อยู่ตรงนี้พอจะไปให้ความร่วมมือที่จังหวัดสุรินทร์บ้าง ได้หรือไม่

นอกจากนี้ยังมีความหวังกับเกษตรกรอินทรีย์ เพราะอาจจะไปไม่ถูกทาง ทำอย่างไรจะได้เรียนรู้ความรู้เรื่องทำทำเกษตรอินทรีย์ให้ได้ผล เพราะเวลาทำแล้วผลผลิตมันไม่ได้ ทำให้ชวนใครมาทำ เค้าไม่เอาด้วย เพราะของเราทำแล้วไม่ได้ผล

คุณอดุลย์ โคลนพันธ์

ผมแนะนำว่าไปอยู่กับคุณเกิดคำกล้าสักเดือนหนึ่งเพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเกษตรกรอินทรีย์

คุณแก่นคำหล้า พิลาหน่าย

ผมจะจัดค่ายอบรมวันที่ 28-30 มิถุนายน 2557 นี้ รับ 30 คน ที่บ้านผม โดยเปิดรับวันที่ 1 มิถุนายนนี้ ขอให้ติดต่อเบอร์ 08-4642-2370 ผมให้ไว้สำหรับการโทรไปรับสมัคร โดยเป็นเกษตรกรอินทรีย์แบบผสมผสานและการคัดและผลิตพันธุ์ข้าวแบบอินทรีย์ หลายคนสงสัยว่าทำไมทำเกษตรอินทรีย์แล้วต้องผสมผสานด้วย เพราะการเกษตรอินทรีย์มีทั้งเชิงเดี่ยว นา 10 ไร่ ปลูกข้าวทั้ง 10 ไร่ แต่แบบผสมผสานจะมีปลูกผัก ปลูกผลไม้ ขุดสระเลี้ยงปลา เป็นระบบที่ผสมผสาน ครบถ้วนสมบูรณ์

คุณอดุลย์ โคลนพันธ์

ขอเสริมว่าแต่เดิมเกษตรกรผลิตเพื่อผลิตเพื่อบริโภค บริโภคเหลือแล้วค่อยจำหน่าย แต่ทุกวันนี้เราผลิตเพื่อจำหน่าย แม้แต่ ธกส. เองก็มองว่าเป็นความผิดพลาด จำหน่ายอย่างเดียวแต่ซื้อกลับมาสามสิบบอย่าง ผลเลยล้มเหลว

คุณแก่นคำหล้า พิลาหน่าย

เราต้องเปลี่ยนจากการจำหน่ายแบบลูกจ้างมาเป็นการจำหน่ายแบบผู้ประกอบการ ที่ผ่าน
มาเราจำหน่ายแบบเป็นลูกจ้างของโรงสี ไม่ใช่ผู้ประกอบการ เกษตรกรรุ่นใหม่ควรจำหน่ายแบบเป็น
ผู้ประกอบการ นั่นคือเปลี่ยนแนวคิด มีความเป็นเจ้าของ

คุณอดุลย์ โคลนพันธ์

ผมทำเรื่องโรงสี จากผมทำโรงสีเล็กๆ จนตอนนี้มีเครื่องแยกสี มีโรงสี สัตว์อกข้าว แต่ผมไม่
เคยล้มกำพืดตัวเอง ยังเอาแกลบกลับไปทำคอกไก่ เอาไปให้ไก่กิน เอาไปทำปุ๋ย เราขายแต่ข้าวสาร ที่
เหลือเอากลับมาทำปุ๋ย ถ้าเราเข้าใจตรงนี้ เราจะเห็นคุณค่าในสิ่งที่มีทั้งหมดเลย

คุณอรุณ นวราช

ผมเห็นด้วยกับการทำนาปี เพราะเกษตรกรอินทรีย์เป็นการทำแบบดั้งเดิม อย่างคุณข้าว
คุณธรรมทำข้าวนาปีอยู่แล้ว เพราะโดนบังคับเรื่องฝน การที่เราเร่งปริมาณทำให้ใช้สารเคมีเยอะขึ้น ทำ
ให้ต้นทุนสูงขึ้นตามมา ตอนนี้คนเป็นห่วงเรื่องสุขภาพ คนยอมจ่ายเพิ่มขึ้น และยังส่งออก ผู้ส่งออก
ต้องการของแปลก เพราะเป็นจุดขาย ประเทศไทยเราไม่ควรแข่งที่ปริมาณ มาแข่งแบบคุณภาพแทน ผม
เห็นด้วยถ้าจะกลับมาทำนาปี ไม่ฝืนธรรมชาติ

คุณแก่นคำหล้า พิลาน้อย

ผมเห็นด้วย ทางกลุ่มของผมส่งเสริมให้เราทำนาปีละครั้ง ให้มีคุณภาพ พอทำงานเสร็จแล้ว
เราทำอย่างอื่นต่อไป

คุณอำพล บัวนาค

ขอบคุณคุณเกิดคำกล้าที่เก็บพันธุ์ข้าวเหลืองโคราชไว้ให้

รอง ผ.อ. อนุบาลเจริญศิลป์ จ. สกลนคร

อยากมาอบรมที่ห้องนี้ เพื่อที่จะได้กลับไปทำนาหลังเกษียณ มีปัญหาว่าเราต้องซื้อพันธุ์ข้าว
เพราะจะทำนาต้องมีพันธุ์ข้าว เลยไปซื้อที่ศูนย์วิจัย ต้องลงทะเบียนด้วย แต่ในสมัยก่อนไม่เป็นปัญหา
เพราะเก็บพันธุ์ข้าวเอาไว้ทุกปี ปีต่อปี ปลูกข้าวแล้วก็มีการวิธึ ภูมิปัญญาชาวบ้านเก็บพันธุ์ข้าว แต่สมัย
นี้ต้องซื้อ และต้องทำแบบนี้ทุกๆ สามปีสี่ปี เลยอยากถามคุณเกิดคำกล้าซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับการเก็บ
พันธุ์ข้าว น่าจะเป็นการช่วยเหลือชาวนาในระยะยาวและยั่งยืน ในการเก็บพันธุ์ข้าว

คุณอดุลย์ โคลนพันธ์

การต่อยอดพันธุ์ข้าวพื้นเมือง คนพื้นเมืองย่อมทำได้คืออยู่แล้ว คุณเกิดคำกล้าทำหน้าที่เพียง
เก็บพันธุ์ข้าว

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

วันนี้เป็นจุดเริ่มต้นในการปลูกข้าวพื้นเมือง เราต้องมองการณ์ไกลว่าความยั่งยืนจะทำได้
อย่างไร จะขายใคร อย่างไร และจะอยู่อย่างยั่งยืนอย่างไร เป็นสิ่งที่ดี ต้องไม่ทิ้งการรวมกลุ่ม การสร้าง
เครือข่าย การสร้างพันธมิตรที่มีคุณธรรม

คุณอนุสา แสงคำ

สำหรับการรับมอบหมายเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้ลงพื้นที่ อ.วังน้ำเขียว มาเรียนรู้ในเชิงการทำเกษตรเต็มตัว ตลอด 4 ปี ที่ผ่านมาเราเรียนตลอดห่วงโซ่การผลิต เมื่อฟังเรื่องการพัฒนาชาวนามืออาชีพ เลยเจาะจงไปเรื่องตลาด เพราะเชื่อว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความสามารถในการผลิตพอสมควร แต่ว่าการเกษตรอินทรีย์ไม่มีตลาดรองรับ ไม่ได้ไปรับรอง ก็ทำไม่ได้อยู่ดี สิ่งที่ได้ไปแล้วก็สูญเปล่า แล้วจะทำอย่างไร เกษตรกรอาจหันกลับไปทำเกษตรเคมี เพราะง่ายกว่า สะดวกกว่า

นอกจากนี้ บางคนแม้ดันดันมาเรียนเกษตร แต่พ่อแม่ไม่ได้ส่งเสริมให้เรียนเกษตร จบมาแล้วเค้าไม่อยากให้กลับไป ไม่อยากให้ทำเกษตร อยากให้ประกอบอาชีพอื่น อยากถามท่านเกษตรกรที่มีลูกหลานว่าทำไมถึงเห็นเกษตรกรมีความลำบากหรือไม่มีความเจริญก้าวหน้า

คุณแก่นคำหล้า พิลาน้อย

เชื่อว่าสุดท้ายพ่อแม่จะยอมรับเอง หลายคนอยากกลับไปช่วยพ่อแม่ทำเกษตรกรรม เพราะเค้าเห็นคุณค่า แต่พ่อแม่ไม่เห็นคุณค่าเหล่านั้น ไม่เห็นคุณค่าความคิดของลูกๆ หากมองดีๆ พ่อของผมนอยากให้ผมไปเป็นเจ้านายคน แต่ผมเห็นว่าเกิดสงคราม เจ้านายคนก็ไม่มีเงินเดือนกิน ครูก็ไม่เงินเดือน ตำรวจก็ด้วย จะเห็นว่าเกษตรกรเป็นอาชีพที่มั่นคง คนเราสุดท้ายก็หนีไม่พ้นเรื่องอาหารการกิน แล้วอาหารอะไรที่ปลอดภัย ถ้าไม่ใช่อาหารที่เราปลูกเอง หาราชการในหมู่บ้านผมก็ซื้อที่นาและหวังจะกลับมาทำนา ผมยืนยันว่าเกษตรกรเป็นอาชีพที่มั่นคงมากที่สุด

คุณผกามาศ ธนพัฒน์พงษ์

เรื่องนี้เป็นไปตามเพลงชีวิตกสิกรรมว่า “กสิกรรมเชิงชั้นเป็นกระดูกสันหลังของชาติ ไทยจะเรืองอำนาจเพราะไทยเป็นชาตีกสิกรรม” สังคมกสิกรรมของไทยยังมีอำนาจอยู่ หลักคิดอันนี้ เพลงนี้ก็ยังคงอยู่

สุดท้ายอยากให้ รศ.จุฑาทิพย์ช่วยสรุปบทเรียนว่า การเรียนรู้ของเรา วิธีชีวิตเกษตรกรควรจะเป็นอย่างไร เราจะยกระดับมาตรฐานชาวนามืออาชีพได้อย่างไร

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

อยากให้กำลังใจน้องๆ ว่าค่อยๆ ทำไป ทำนาได้นา ทำสวนได้สวน ใจทย์หลักสูตรของเราเป็นเรื่อง ความสมดุลระหว่างอาชีพและชีวิต ของคนที่จะมาเป็นเกษตรกร ไม่ใช่ทำแล้วเสียสุขภาพ ทำแล้วเป็นหนี้ ทำแล้วถูกเอารัดเอาเปรียบ ส่วนที่ว่าทำเกษตรอินทรีย์แล้วจะไปขายที่ไหน เราเห็นว่าเราจะต้องสร้างตลาดทางเลือก เมื่อประเทศไทยต้องการจะยกระดับความสามารถในการแข่งขัน ยกกระดับมูลค่าเพิ่มให้สินค้าการเกษตร เราจะต้องดำเนินไปในทิศทางของเกษตรอินทรีย์ จึงอยากให้ทุกคนติดตามข้อมูลข่าวสาร มีที่ปรึกษาที่ดี ดังนั้นในนามของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ ขอขอบคุณค่ะ

คุณผกามาศ ธนพัฒน์พงษ์

หวังว่าวันนี้ทุกท่านที่มาฟังจะได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนการยกระดับสมรรถนะชาวนามืออาชีพ และเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตประจำวันว่าเป็นอย่างไร ถ้าสนใจหลักสูตรชาวนามืออาชีพ ติดตามที่สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ขอขอบคุณวิทยากรทั้ง 5 ท่าน สวัสดิ์ค่ะ

เลิกเสวนาเวลา 17.00 น.

รายงานการประชุมสัมมนา เรื่อง “Cooperative to Cooperative Trade”

ระหว่างวันที่ 19-21 พฤษภาคม 2557

ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย

การประชุมสัมมนาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญ 4 ประการ 1) รับเชิญให้เป็น Resource Person ในการประชุมสัมมนาเรื่อง C2C Trade 2) เพื่อเผยแพร่แนวคิดตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop ซึ่งเป็นผลงานวิจัยของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ และภาคีเครือข่ายภายใต้การสนับสนุนของสกว. และคณะเศรษฐศาสตร์ ในเวทีประชุม Cooperative to Cooperative ของหน่วยงาน International Co-operative Alliance Asia-Pacific 3) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับแนวทางการพัฒนา C2C Trade ระหว่างขบวนการสหกรณ์ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และ 4) เพื่อเปิดโอกาสการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านวิชาการเกี่ยวกับสหกรณ์ในระดับภูมิภาคเอเชีย โดยมีเนื้อหาสำคัญ ดังนี้

ขบวนการสหกรณ์ได้ก่อเกิดมานานกว่า 100 ปี และประสบความสำเร็จในหลายประเทศ สหกรณ์เป็นรูปแบบธุรกิจที่สมาชิก (เกษตรกร, ผู้ประกอบการทอผ้า) ที่มีข้อจำกัดเรื่องทรัพยากรเข้ามาร่วมมือกันเพื่อวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจและสังคม

ขบวนการสหกรณ์ปัจจุบันประกอบด้วยสมาชิกทั่วโลกกว่า 1 พันล้านคน ในประเทศอินเดียมีสหกรณ์มากกว่า 6,000 สหกรณ์ สมาชิก 240 ล้านคน และมีการจ้างงานมากกว่า 100 ล้าน ทั้งชายและหญิง โดยสหกรณ์ทำให้เกิดความมั่นคงแก่ชีวิต แก่คนทั่วโลกมากกว่า 3 พันล้านคน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ อาทิเช่น ระบบการเงินที่ไม่มีเสถียรภาพ ระบบเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดความไม่สมดุล และภาวะการขาดแคลนอาหาร ได้ก่อให้เกิดการพิจารณาในทางเลือกที่จะช่วยพัฒนาและสหกรณ์ได้ถูกพิจารณาในฐานะเป็นทางเลือก โดยนักสหกรณ์และรัฐบาลทั่วโลกได้มองหาารูปแบบของสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จ และแนวทางสำหรับการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ความสำเร็จของตัวแบบดังกล่าว

องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ปี 2012 ให้เป็นปีสากลแห่งการสหกรณ์ โดยมีประเด็นความสำคัญในการเผยแพร่เรื่องสหกรณ์สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมและการแก้ปัญหาความยากจน การจ้างงานและการบูรณาการด้านสังคม

สหกรณ์ทั่วโลกได้ดำเนินงานตามแนวทางคุณค่าของหลักสหกรณ์สากล ที่ประกาศโดยสัมพันธ์ภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศในปี 1995 ซึ่งเป็นแนวทางของหลักสหกรณ์ที่ริเริ่มโดยผู้นำรอสเชลในปี 1844 ประกอบด้วยหลักสหกรณ์ 7 ประการ

ภายใต้หลักข้อที่ 6 ธุรกิจสหกรณ์นั้นพิจารณาเรื่องกำไรเป็นเพียงวิธีการ มิใช่จุดหมายปลายทาง โดยสหกรณ์มีสมาชิกเป็นเจ้าของธุรกิจ เข้ามาร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจเสริมพลังกัน รูปแบบธุรกิจดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของการค้าระหว่างสหกรณ์

การดำเนินงานของสหกรณ์ในภาคกลุ่มธุรกิจต่างๆ ในปัจจุบัน อาจจำแนกเป็น “สหกรณ์การผลิต สหกรณ์อุตสาหกรรม สหกรณ์บริการ สหกรณ์ผู้บริโภคและอื่นๆ รูปแบบของ C2C trade น่าจะเป็นการเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างสหกรณ์ผู้ผลิตและสหกรณ์ผู้บริโภคในส่วนของการผลิตและสิ่งทอ

รูปแบบของการค้าในระหว่างประเทศมีฐานรากมาจากความแตกต่างในด้านการผลิตและการบริโภค ตัวอย่างเช่น ในอุตสาหกรรมน้ำตาล การผลิตที่มีส่วนเหลือจากการบริโภค ดังที่เห็นในอินเดียและบราซิล อย่างไรก็ตาม ในสหรัฐอเมริกาการบริโภคภายในประเทศมีปริมาณมากกว่าการผลิต ดังนั้น จึงสามารถนำเข้าน้ำตาลจากต่างประเทศ สหกรณ์ได้มองเห็นโอกาสดังกล่าว

ในปัจจุบันมีสินค้ามาจากหลายชนิด แต่ยังจำกัดในวงแคบ ตัวอย่างเช่น การค้าขายของสหกรณ์ ในอุตสาหกรรมกาแฟ ซึ่งสหกรณ์ผู้บริโภคในยุโรป ซื้อจากสหกรณ์ผู้ผลิตในอเมริกา เสือกที่สหกรณ์ในอินเดียส่งไปจำหน่ายในกลุ่มประเทศนอร์เวย์ มาหลายทศวรรษ ในตลาดภายในประเทศมีสหกรณ์หลายสหกรณ์ที่ค้าขายระหว่างกัน

แนวคิดเรื่อง C2C ได้พัฒนาโดยผู้นำสหกรณ์ในบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ (BRICS) ได้ประชุมกันที่เคปทาวน์ เมื่อ 26-27 ตุลาคม 2013 ในคราวการประชุมกลุ่มสหกรณ์ในประเทศ BRICS ครั้งที่ 3 โดยหัวข้อเรื่อง คือ “Partnerships For Development” การบูรณาการและอุตสาหกรรมผ่านสหกรณ์ โดยประชาชน ชุมชนสหกรณ์ระดับประเทศของแอฟริกาใต้ นาย Lawrence Bale ซึ่งเป็นประธานการประชุมดังกล่าว ได้สังเกตเห็นว่าสหกรณ์ในกลุ่มแอฟริกาใต้ได้รับประโยชน์จากการลงนามในข้อตกลง ซึ่งจีนและอินเดียเป็นหุ้นส่วนในการรณรงค์เรื่องหุ้นส่วนธุรกิจระหว่างสหกรณ์ในภาคเศรษฐกิจที่หลากหลาย

ในการประชุมสหกรณ์ในกลุ่มประเทศ BRICS ครั้งที่ 4 ซึ่งได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2557 ที่เมืองควิรีติมา ประเทศบราซิล มีนักสหกรณ์จากหลายประเทศเข้าร่วมประชุม โดยได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรม โดยการประชุมชี้ว่า มีความเป็นไปได้สูงในการค้าขายระหว่างสหกรณ์ในกลุ่มประเทศ BRICS และควรได้ดำเนินในแนวทางปฏิบัติของสหกรณ์

วิสัยทัศน์ในปี 2563:

วิสัยทัศน์ในปี 2563 สำหรับ ICA Blueprint ของทศวรรษแห่งการสหกรณ์ ในการวางตำแหน่งสหกรณ์ในรูปแบบที่เป็นทางเลือกของประชาชน และมีการเติบโตของสหกรณ์มากที่สุดนั้น และเพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์สหกรณ์ จะต้องวางกรอบแนวทางโดยการร่วมมือกันในระดับโลก ซึ่ง ICA ได้วางกรอบแนวทางสำหรับ C2C trade ซึ่งจะสนับสนุนเศรษฐกิจสหกรณ์และเกิดใช้คุณค่า โดยการแลกเปลี่ยนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสหกรณ์ผู้บริโภคและสหกรณ์การเกษตร และภาคีสหกรณ์ทั้งในระดับชาติและระหว่างประเทศ ตลอดจนสัมพันธ์ภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ

การเชื่อมโยงการค้าระหว่างสหกรณ์ : C to C trade

การสร้างพันธมิตรธุรกิจ เป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับธุรกิจในโลกปัจจุบัน รวมทั้งธุรกิจสหกรณ์ อย่างไรก็ตามพบว่า การมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันเป็นอุปสรรคต่อการสร้างพันธมิตรธุรกิจ ในขณะที่สหกรณ์นั้น ดำเนินธุรกิจตั้งอยู่บนฐานคิดการมีประโยชน์ร่วมกัน จึงมีโอกาสมากกว่าที่จะสร้างพันธมิตรธุรกิจ

ด้วยตระหนักดีว่า มีสหกรณ์จำนวนมากและกระจายกันอยู่ในหลายกลุ่มเศรษฐกิจ อาทิเช่น การเกษตร วัฒนธรรม อุตสาหกรรม เคหสถาน ธนาคาร เครดิต การประกันภัย และสหกรณ์ผู้บริโภค ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาพจนานุกรมออนไลน์ด้านการค้าของสหกรณ์ ซึ่งจะช่วยเสริมพลังในการดำเนินธุรกิจระหว่างสหกรณ์

พจนานุกรมออนไลน์ด้านการค้าจะช่วยยกระดับการพัฒนาทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ซึ่งจะนำไปสู่การจัดตั้งองค์การกลางในระดับโลกในอนาคต การค้าดังกล่าวสามารถขยายไปในการทำธุรกิจระหว่างธุรกิจกับธุรกิจ ซึ่งจะช่วยในด้านการจัดหาปัจจัยการผลิต ระหว่างสหกรณ์ต่างประเทศ กรอบแนวทางดังกล่าวจะสามารถพัฒนาภายใต้การสนับสนุนของสหกรณ์ในระดับภูมิภาคและหน่วยงานภาคี

การค้าแบบ B2B ได้ถูกมองว่าเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อน ขึ้นอยู่กับขั้นตอนที่แตกต่าง ซึ่งจำเป็นต้องมีความเข้าใจและมีแนวทางการดำเนินงานร่วมกันทั้งด้านการกำหนดราคา คุณภาพ และการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า เรื่องโลจิสติกส์ และการลำเลียงสินค้า การจ่ายชำระค่าสินค้าและกฎระเบียบทางการค้า โดยเมื่อมีโอกาสทางการค้าระหว่างกัน ก็มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสามารถสนับสนุนกระบวนการทางการค้าและการจัดการ การจัดซื้อ และการชำระเงิน ที่มงานในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศจะต้องจัดตั้งขึ้นเพื่อเชื่อมโยงธุรกิจในระดับท้องถิ่นสู่ระดับภูมิภาคของ C2C trade

การดำเนินธุรกิจ B2B trade จำเป็นต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจระหว่างภาคีการค้าในระดับโลกหรือระดับภูมิภาค และที่สำคัญต้องมีการจัดอันดับความน่าเชื่อถือเพื่อพัฒนาไปสู่การรับเข้าร่วมเป็นภาคีธุรกิจเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน

สถาบันการเงินจะเข้ามามีบทบาทสำคัญใน B2B trade โดยการพัฒนาเครื่องมือการค้าระหว่างประเทศ การใช้ Letter of Credit หรือการจ่ายเงินผ่านบัญชีทางอิเล็กทรอนิกส์จากผู้ซื้อภายใต้การดำเนินงานของสถาบันการเงิน

ด้วยตระหนักในศักยภาพของการค้าแบบ C2C ในฐานะที่เป็นกุญแจสำคัญตามหลักสหกรณ์ ดังนั้นการจัดให้มีโครงการฝึกอบรมและให้การศึกษาแก่สหกรณ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตัวแบบธุรกิจดังกล่าว จึงเป็นสิ่งจำเป็น การค้าระหว่างประเทศจะเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขการนำเข้าและส่งออกของแต่ละประเทศ ซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือและผลักดันในส่วนจากรัฐบาลในประเทศต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถช่วยให้การค้าแบบ C2C เกิดขึ้นตามที่คาดหวัง

บทส่งท้าย:

การค้าแบบ C2C เป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสหกรณ์ในระดับโลก สหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจที่มีโอกาสอย่างมากที่จะสร้างความร่วมมือกับสหกรณ์ต่าง ๆ เพื่อขยายตลาด การร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์จะก่อให้เกิดการรวมพลังและเพิ่มศักยภาพในการเพิ่มส่วนแบ่งการตลาด

การค้าแบบ C2C สามารถดำเนินการภายใต้การริเริ่มในการทำพจนานุกรมการค้า การจัดให้มีการรับรองการผลิต การให้การศึกษาอบรมโดยการทำงานภายใต้ความร่วมมือของภาคีองค์กรทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาค

โครงการนำร่องจะริเริ่มจากผลิตภัณฑ์สิ่งทอในบางประเทศ และระดับทวีป โดยการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นฐานการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนายุทธศาสตร์ภายใต้กรอบแนวทางการค้าแบบ C2C ต่อไป

รายงานการประชุม

เวทีผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย ประจำปีพ.ศ.2556

วันจันทร์ที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2557

ณ ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้มาประชุม

1. ร.ศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณเอ็นดู	เชื้อสุวรรณ	ผู้ทรงคุณวุฒิ
3. คุณทรงพล	เจตนาวิชย์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
4. รศ.ดร.สาโรช	อังสุมาลิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ
5. ผศ.ดร.ณรงค์	กัญเจริญประสิทธิ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
6. ดร.ปรีชา	สิทธิกรณ์ไกร	ผู้ทรงคุณวุฒิ
7. รศ.ศานิต	แก้วเอียน	ผู้ทรงคุณวุฒิ

เริ่มประชุมเวลา 12.00 น.

การดำเนินงานของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ของผู้ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ระยะเวลา 14 ปีที่ผ่านมา ได้ผ่านอุปสรรคปัญหาและมีผลงานมากมายและได้มองเห็นแนวทางในอนาคต จึงได้มีการประชุมและได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เข้าร่วมประชุมขอคำปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางและการขับเคลื่อนงานวิจัยของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ในอนาคต เพื่อขอคำชี้แนะและข้อเสนอแนะจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในอนาคตต่อไป

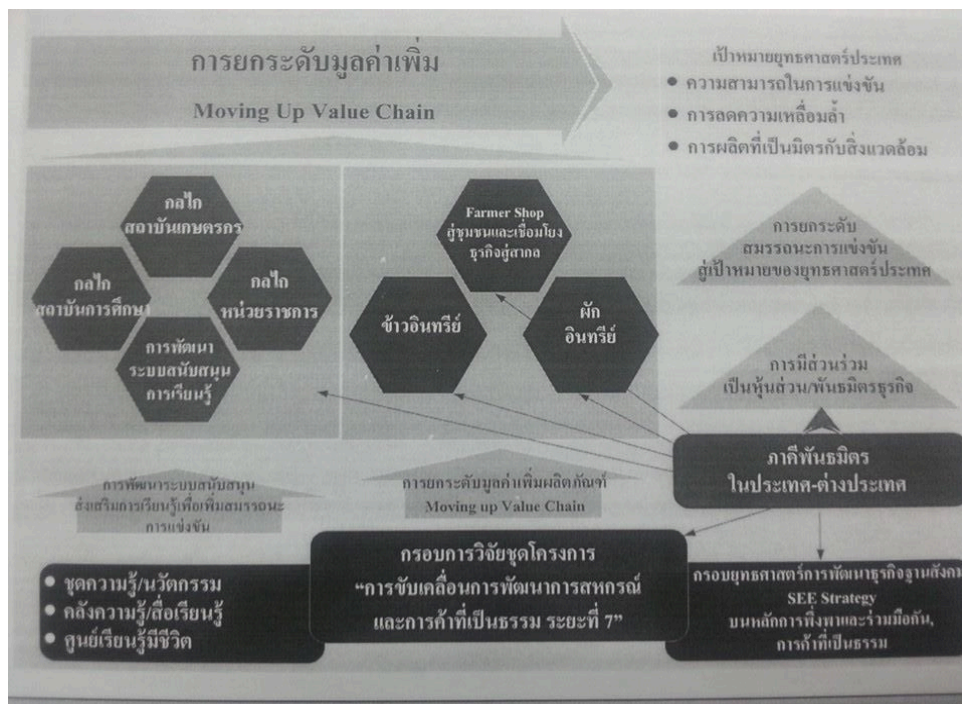
ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ได้เสนอข้อมูลแนวทางและการดำเนินงานและปัญหาของสถาบัน คือ ปัจจุบันสถาบันฯมีทางดำเนินงานหลายรูปแบบ การทำงาน 14 ปี ต้องตอบโจทย์ทำอย่างไรให้ตัวแบบและนวัตกรรมนำไปขยายผลได้ในวงกว้างและทำอย่างไรให้ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงขยายวงกว้าง จึงรวบรวมนักวิชาการทำเรื่องฝึกและเข้าไปในอาชีวศึกษา ราชมงคล และขอคำปรึกษากับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเกี่ยวกับผลงานที่จะออกมาในปีของสถาบันฯ เพื่อตอบโจทย์นวัตกรรมที่มี การเข้าไปร่วม Smart teacher กับราชมงคลและอาชีวศึกษาไปพัฒนาเด็ก พัฒนาหลักสูตรเป็นโครงการเก้าแ่ง ฟึ่กงาน 100 ซม. 200 ซม. 300 ซม. และเอาไปฝึกงานหรืออยู่ในไซต์งาน แต่มีปัญหาคือสถาบันฯมีคนจำกัด และสถาบันฯมีแนวทางการจัดการโซ่อุปทานได้เพื่อยกระดับพยายามหาตัวแบบ และเข้าหาหน่วยราชการ สถานศึกษา แต่ก็ไม่ได้หวังผลจะสำเร็จเพราะยังมีปัจจัยอื่นไม่ใช่เพียงแต่การวิจัย

ผู้อำนวยการสถาบันได้เสนอคำถามที่สำนักวิจัยและพัฒนาวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวและแปรรูปผลิตภัณฑ์ ยื่นคำถามมาว่าการทำโครงการจะสามารถนำไปใช้ได้จริงหรือเปล่าหรือได้เพียงกลุ่มเดียว

ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานที่ต่างประเทศบราซิล สิ่งที่เรียนรู้สหกรณ์ที่นั่นมีความเจริญและจากการดำเนินงานที่บราซิล 14 ล้านคนใช้บริการสหกรณ์สุขภาพ สหกรณ์โตมาก มีกลไกความสำเร็จสามระดับ ที่สหกรณ์ประสบความสำเร็จเพราะถอยห่าง มีอินเตอร์เนชั่นแนลไปช่วย ใช้แผนแม่บทพอมมีแผนแม่บท การพึ่งพาและอุดมการณ์ของหมอ 106,000 คนในบราซิลมาเป็นหุ้นส่วนของ Unimed แต่ที่ไปซัปเปาโล คน 180 ล้านส่วนใหญ่อยากจน สวัสดิการดี รายได้ไม่ต้องสูงก็อยู่ได้ การศึกษาก็มีการพัฒนา

และเกี่ยวกับ Famer shop ที่ว่าต้องลงชุมชน การทำ food hups จะอธิบายตัวแบบ Famer shop ได้มีมากขึ้นการขยายเพื่อเข้าถึงตลาด เข้าถึงผู้บริโภคคิดว่าจะมี Famer shop มีหลักสูตรผู้บริหารเราก็จะลงไป ซึ่งไม่ทราบว่าจะถูกหรือผิดที่ใช้ conceptual model เป็นแกนแก่นความคิดในการร่วมงาน

และได้ขออธิบายการดำเนินงานของกรอบแนวคิดต่างๆ ของกรอบแนวทางการขับเคลื่อนการวิจัยชุดโครงการฯ

กรอบแนวทางการขับเคลื่อนการวิจัยชุดโครงการ

ด้านความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ คุณเอ็นดูได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า สถาบันฯ สามารถตอบโจทย์การแก้ปัญหาที่รัฐบาลที่ผ่านมา คือเรื่องราคา เช่น ข้าว ทำอย่างไรให้ได้กำไรคือการลดต้นทุน ต้นทุนต่ำจะได้กำไรมากขึ้น ซึ่งท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตรที่จีน 3 ข้อ 1.เกษตร

รายคน ที่มีความรู้ความเข้าใจและดีนรณด้วยตัวเอง 2.ชุมชนเกษตร ฟังพาทซึ่งกันและกัน 3.ตัวระบบเกษตรต้องเป็นระบบเกษตรที่ดี ระบบที่ทำให้ชาวนามีต้นทุนลดลง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายดิน ทำลายน้ำ ทุกเรื่องเดินไปพร้อมกัน การหนุนที่ตัวกลุ่มเกษตรและให้ความรู้แก่เกษตรรายย่อย การเรียนรู้อาจเป็นการเรียนรู้ทางไกลก็คือการเปิดวิดีโอให้คนเข้ามาเรียน และขณะเดียวกันต้องมาเป็นกลุ่ม เป็นหมู่บ้านมาคุยกันเพราะแต่ละหมู่บ้านแต่ละที่จะมีความถนัดความเก่งแตกต่างกันก็จะมี การมา แลกเปลี่ยนกัน

ซึ่ง ณ ปัจจุบันมีบุคคลในวงการสหกรณ์ทำให้สหกรณ์เสียหายเพราะการหาผลประโยชน์ทาง สหกรณ์ ขณะเดียวกันต้องมีการปรึกษากับบุคคลที่อยู่ในกระบวนการสหกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นสันนิบาต สหกรณ์ หรือชุมนุมสหกรณ์ นำบุคคลที่มีความคิดที่จะที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การนำคนดีมาร่วมกัน คิด และจะทำอย่างไรให้ผู้เกี่ยวข้องคุยกันเอง เช่น ชาวนา โรงสี ผู้ขาย ผู้ทำตลาด แม้แต่ผู้ส่งออก ทำเวที นั่งคุยกัน เวลามองไม่ควรมองด้านเศรษฐกิจอย่างเดียวมองด้านสังคมด้วย ชาวต้องมองชาวนา ผลไม้ก็ต้องมองชาวสวน สวนดี ผลไม่ดี และชาวสวนต้องอยู่รอด ส่วนใหญ่มองแต่เรื่องเศรษฐกิจ ซึ่ง สถาบันฯควรมองที่ตัวคนมากกว่า และการที่เปิดเวทีน่าจะเป็นวิทยากรและเวทีที่คนทั่วไปยอมรับ ไม่มี เบื้องหน้าเบื้องหลัง จะเห็นได้ว่านักวิชาการส่วนใหญ่จะอยู่ในมหาลัย ซึ่งจะให้ชาวบ้านเข้ามามหาลัยจะ รู้สึกเกร็ง อาจจะเป็นเพราะภาษาพูดสิ่งแวดล้อม นักศึกษาจำนวนมากที่ดูเป็นการศึกษาเกินไป ควรส่ง นักวิชาการเข้าไปหาชาวบ้านมากกว่า ร่วมประชุมพูดคุย นักวิชาการเข้าไปหาชาวนาจะได้สัมผัส สภาพแวดล้อมของชาวนาได้มากขึ้น

คุณทรงพลได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า สิ่งที่สถาบันฯเรียนรู้มา สถาบันฯมีส่วน ช่วยให้เกิดการเชื่อมแข็งไปมากน้อยแค่ไหนอย่างไร ด้านกระบวนการสหกรณ์เป็นกระบวนการ ผลประโยชน์มากที่สุด 100 ปีที่ผ่านมาเกิดเรื่องราวมากมาย เป็นเพราะความสัมพันธ์ระหว่างนักวิชาการ กับฝ่ายสังคมหรือเปล่า ต้องทบทวนเรื่องระบบความสัมพันธ์ปฏิสัมพันธ์ องค์กรจะเข้มแข็งจะต้องมี R&B และ HRB ไปพร้อมกัน ควรทำเป็นตัวอย่างเจาะไปยังกลุ่มเป้าหมายที่มีทุน ทำจากคุณภาพไปหา ปริมาณ ท่านก็ยกตัวอย่างเช่น สหกรณ์กล้วยหอมที่สามารถส่งออกสินค้าสู่ญี่ปุ่น และส่วนใหญ่ทุกคน จะมองเป็นโครงการถ้าโครงการจบก็จบ สถาบันฯควรมองอนาคตว่าสวนสามพรานจะยกระดับไปอีกไป ทิศทางไหนได้บ้าง ยกกระดับเป็นสถาบันการสร้างงานและการกระจายความรู้ สร้างจิตวิญญาณได้ ซึ่ง ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมีความแตกต่างกัน ซึ่งสังคมต้องการตัวอย่างและสถาบันการศึกษาเข้าไปทำ หน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไปเรียนรู้ไปด้วยกัน สร้างระบบความสัมพันธ์ระยะยาว เรียนเพื่อพัฒนาและสอนต่อใน สถาบันศึกษานอกเหนือตำราเรียน ต้องมีการเรียนรู้จากสังคมเพียงพอโดยมีนักวิชาการเป็นคนกลาง เกษตรกรส่วนใหญ่เกิดจากปัญหา ไม่รู้ รู้ไม่ทันกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิต สังคมเปลี่ยนแปลงยังทำทุก อย่างเหมือนเช่นเดิม การจะอยู่รอดได้ต้องเรียนรู้ ในตัววิถีชีวิต เรียนรู้สถานการณ์ต่าง การนำบัญชี คราวเรือนวิเคราะห์ดำเนินรายได้ การใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ในหลายพื้นที่ให้สำเร็จ เพราะมี กระบวนการเรียนรู้

รศ.ดร.สาโรช ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า สิ่งที่สถาบันฯทำเป็นทิศทางที่ถูกต้อง ขอบเขตที่ถูกต้องแล้ว เพราะทุกอย่างที่ทำอยู่ตอนนี้เป็นสหกรณ์อีกรูปแบบหนึ่ง และไม่ควรรีบขยาย ใหญ่โต ถ้าชาวบ้านต้องการข้อมูลการเรียนรู้สามารถเข้ามาเรียนรู้กับสถาบันฯได้ เพราะว่ามีตัวอย่างที่ ทำไว้ให้เกษตรกรดูเป็นตัวอย่าง และทำนได้ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเกษตรกรมีปัญหาทำให้เข้ามาที่สถาบันฯก็ จัดส่งบุคลากรเข้าพื้นที่ที่มีปัญหา

ดร.ปรีชา ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า ผมมองทิศทางของสหกรณ์อยู่ประมาณ 3 แบบ คือ ปลูกสร้าง 1.อุดมการณ์ ค่านิยมที่ดีของสหกรณ์ คนเข้ามาสหกรณ์จำนวนมากทำเพื่อตนเอง ไม่ได้ทำเพื่อสังคมและสมาชิก อย่างที่เรียกว่าสหกรณ์นอกกลุ่ม สหกรณ์นอกกลุ่มเยอะมากขึ้นเรื่อยๆ ส่วนที่ ต้องปลูกสร้างอีกอย่างคือ 2.ระบบที่เข้มแข็งที่มั่นคงของสหกรณ์ คือระบบบริหารจัดการ ระบบควบคุม ภายใน 3.สร้างปมเพาะนักสหกรณ์ที่ดี ซึ่งต้องสร้างมากขึ้น ทุกวันนี้เริ่มมีสหกรณ์นอกกลุ่มเยอะมาก สหกรณ์การเกษตรหลายพื้นที่มีระบบซื้อคนซื้อเสียง สหกรณ์มุ่งแต่เศรษฐกิจและสังคมสองทาง ความดี เพื่อสังคมหายไป เลยมุ่งผลประโยชน์กับตัวเอง ชาวนาส่วนใหญ่เป็นหนี้นอกระบบ ซึ่งระบบสหกรณ์ยัง เข้าไม่ถึงเค้า แต่พ่อค้าท้องถิ่นเข้าถึงเข้าได้ดี ซึ่งเป็นปัญหาที่ตัวชานา

รศ.ศานิต ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า เริ่มต้นทางสถาบันฯจะไปดูสหกรณ์ที่จะเข้าร่วมโครงการ 50 ราย มีการขาดทุน 2 คน กลุ่มนี้ส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือน เช่น ทำนาเอง ทำปุ๋ยจากธรรมชาติ ขึ้นเอง เป็นตัวช่วยให้ต้นทุนน้อยลง ได้กำไรมากขึ้น

ผศ.ดร.ณรงค์ ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า ในปัจจุบันทนายของเกษตรกรหรือคน รุ่นใหม่ไม่ทำการเกษตรเพราะว่าเห็นภาพรวมของเกษตรกรที่ว่ายากจนและเป็นหนี้เป็นสิน การทำงาน ของสถาบันฯก็มีการทำงานที่ติดอยู่แล้ว ให้สถาบันฯนำทุกห่วงโซ่มาเป็นตัวอย่างให้เกษตรกร และแนะนำ ให้เน้นเรื่องการลดต้นทุนเรื่องข้าว และจัดทำโครงการความรู้เพื่อลดต้นทุน ในวงการสหกรณ์สถาบัน วิชาการด้านสหกรณ์มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในวงกว้าง ส่วนใหญ่คนพูดถึงสถาบันฯจำนวนมากในด้านการ ชื่นชม และได้มีคนไปเลียนแบบจัดตั้งเป็นสถาบันต่างๆ

สรุปด้านความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนได้ให้เสนอแนวทางที่เห็นตรงกัน 2 ประเด็น คือ

1.ต้องเริ่มต้นที่ตัวเกษตรกรเอง มีการเรียนรู้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตรและด้านอื่นๆ ปลูกฝังนิสัยการเรียนรู้ให้กับเกษตรกร สัมผัสประโยชน์การเรียนรู้ การเข้าถึงข้อมูล ซึ่งต้องเป็นคนอย่าง รู้อยากเห็นอยากพัฒนา ต้องมีการฝึกทักษะ เรียนรู้ ไม่ใช่รับทราบรับรู้ และเน้นการปลูกฝังสำหรับ อาชีพเกษตรกรกับทนาย

2.สถาบันฯเป็นเปรียบเสมือนผู้ช่วยให้กับเกษตรกร ถ้าเกษตรกรมีปัญหามาสามารถเข้ามา ปรีกษาหาความรู้ ซึ่งแปลว่าเกษตรกรเชื่อถือแล้วศรัทธาในสถาบันฯ ซึ่งถ้าเกษตรกรต้องการความ ช่วยเหลือควรจัดส่งบุคลากรเข้าไปช่วยเหลือและแก้ไขปัญหให้กับเกษตรกร

เลิกประชุมเวลา 16.00 น.

รายงานการประชุม
การหารือการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop
วันศุกร์ที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2557
ณ วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี

ผู้มาประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. อาจารย์พรทิพย์ ตันติวงศ์	หัวหน้าโครงการ: โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา
3. ผศ.สพ.ญ รุ่งสวรรณค์ วรรณสุทธิ	นักวิจัยโครงการ: โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา

เริ่มประชุมเวลา 13.30 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ได้ประชุมหารือร่วมกับ อ.พรทิพย์ ตันติวงศ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย และ ผศ.สพ.ญ รุ่งสวรรณค์ วรรณสุทธิ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย เพื่อหารือการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันภายใต้ สถาบันการศึกษาและการต่อยอดนำร้าน Farmer shop ไปขยายผลในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีปทุมธานี

การจัดตั้งร้าน Farmer Shop เพื่อเป็นการฝึกนักศึกษาและเป็นตัวอย่างในการประกอบอาชีพการเกษตรแบบพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน มีเป้าหมายให้เป็นร้านที่นักศึกษาได้มีประสบการณ์จริงในการประกอบธุรกิจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต รวมถึงให้ประชาคมในวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย ได้อุดหนุนอาหารและสินค้าที่มีคุณภาพ ราคาเป็นธรรม

ในที่ประชุมจะมีการติดตามความคืบหน้าโครงการ โดยได้นัดหมายจัดประชุมขับเคลื่อนโครงการวิจัยเดือนละ 1 ครั้ง

เลิกประชุมเวลา 14.30 น.

รายงานการประชุม

การดูงานของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์โดย IDACA และ ICA-AP

วันศุกร์ที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2557

ณ ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้มาประชุม

1. ร.ศ.จตุรทัต	ภัทรวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. Balasubramanian (Balu) G. Iyer		Regional Director, Asia and Pacific, ICA
3. Suzuki	Hideya	General Director, IDACA
4. Mr. Abe	Yukio	Manager training department, IDACA
5. รศ.ดร.สาโรช	อังสุมาลิน	กรรมการประจำสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
6. ผศ.ดร.ณรงค์	กัญเจริญประสิทธิ์	กรรมการประจำสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
7. นายภาณุวัฒน์	แว่นระเว	หัวหน้าฝ่ายการต่างประเทศ
สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
8. นางสาวนฤมล	คองน้อย	นักวิชาการต่างประเทศ
สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
9. นางสาวชลิตา	แย้มศรีสุข	เจ้าหน้าที่ต่างประเทศ
สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
10. นายสุพจน์	สุขสมงาม	เจ้าหน้าที่วิจัย สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
11. นายภูมิ	จันทชุม	เจ้าหน้าที่วิจัย สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มประชุมเวลา 14.15 น.

เนื่องด้วย Mr. Abe และคณะ เดินทางมาปฏิบัติภารกิจในประเทศไทย และมีความสนใจในภารกิจวิจัยของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ จึงเดินทางมาเยี่ยมชมดูงาน เพื่อความเข้าใจในเรื่องสหกรณ์ไทยมากขึ้น บทบาทของมหาวิทยาลัยที่มีต่อสหกรณ์ ตลอดจนเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยความร่วมมือของนายภาณุวัฒน์และทีมงานจากสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

การนำเสนอข้อมูลของสถาบันฯ

รศ.จตุรทัต ผู้อำนวยการสถาบันฯ พร้อมทั้งกรรมการประจำสถาบันฯ ทั้งสองท่านได้ร่วมกันนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันฯ และผลงานวิจัยต่าง ๆ แก่ผู้ร่วมประชุมเป็นเวลาประมาณ 40 นาที ต่อมาได้ตอบข้อซักถามของ Mr. Balu ในเรื่องความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันฯ กับสถาบันวิจัยอื่น ๆ ในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยรศ.จตุรทัตชี้แจงว่าปัจจุบันตนเป็นผู้ประสานงานโครงการวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย โดยในชุดโครงการวิจัยปัจจุบันมีโครงการวิจัยที่ให้การสนับสนุน 7

โครงการ และในเรื่องความเชื่อมโยงกับต่างประเทศ ขณะนี้ทางสถาบันฯ มีโครงการร่วมกับเมียนมาร์ ลาว อินโดนีเซีย เป็นต้น

จากนั้น Mr. Balu กล่าวถึง ICA โดยมีเรื่องสำคัญอยู่ที่ Blueprint for a Cooperative Decade อันมีสาระสำคัญ 5 ประการคือ participation, Sustainability, Identity, Legal Framework, and Capital โดยเฉพาะในเรื่อง Identity หรืออัตลักษณ์ของสหกรณ์ เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพิจารณาว่า สหกรณ์มีความแตกต่างจากองค์กรธุรกิจอื่น ๆ อย่างไร จึงต้องมีการศึกษาวิจัย และเห็นว่าภูมิภาค เอเชีย-แปซิฟิกนี้ยังมีศักยภาพที่จะทำเรื่องข้างต้น และโอกาสที่จะทำการวิจัย นอกจากนี้ยังมีเรื่อง วิธีการที่จะขยายเครือข่ายความร่วมมือด้วย

co-op to co-op

Mr. Balu กล่าวถึงประเด็นที่ว่าตนจะให้การสนับสนุนเรื่อง coop to coop business และ ยังมี workshop เล็ก ๆ ด้วย นอกจากนี้ ก็มีความจำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติม และสิ่งที่สถาบันฯ ได้ทำไว้ก็จะเป็นตัวอย่างหนึ่งสำหรับการเรียนรู้เหล่านั้นต่อไป

เขายังแสดงถึงความคิดที่จะเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันวิจัยของมาเลเซีย อินเดียและสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ต่อไป

นอกจากนี้ Mr. Abe ยังให้สนใจจะเยี่ยมชมร้าน Farmer Shop อันเป็นตัวอย่างของธุรกิจ ในลักษณะ co-op to co-op

สหกรณ์กับคนรุ่นใหม่และสตรี

Mr. Balu กล่าวว่าในปัจจุบัน คนรุ่นใหม่ไม่ได้รับรู้เกี่ยวกับสหกรณ์มากเท่าที่ควร ในเมื่อ คนรุ่นใหม่จะเป็นกลุ่มสำคัญในการพัฒนาต่อไป ดังนั้นจำเป็นต้องนำพา หรือรวมพวกเขาให้เข้าถึงสหกรณ์ ให้มากขึ้นเช่นเดียวกับสตรีซึ่งจะต้องได้รับโอกาสในการเข้าตำแหน่งบริหารระดับสูง

รศ.ดร.สาโรช ได้กล่าวถึงเรื่องสตรีกับสหกรณ์ในประเทศไทยว่าแตกต่างกับประเทศอื่น เนื่องจากวัฒนธรรมของไทยเอง ทำให้ทั้งหญิงและชายมีโอกาสได้ทำงานอย่างเท่าเทียมกันในปัจจุบัน

โดยสรุปแล้วการประชุมร่วมกันครั้งนี้ทำให้เกิดการเริ่มต้นการเชื่อมโยงเครือข่าย ระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรระดับประเทศที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสหกรณ์ เป็นโอกาสอันดีที่สถาบัน วิชาการด้านสหกรณ์จะมีพันธมิตรเพิ่มขึ้นต่อไป

เลิกประชุมเวลา 16.00 น.

รายงานการประชุมโครงการข้าวและผัก

วันอังคาร ที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2557

ณ ร้านหนังสือของ เฮลสเทชั่น ห้างสรรพสินค้าเมกะบางนา จ.สมุทรปราการ

ผู้มาประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. น.ส.พรภัทรา บำรุงรักษ์	บำรุงรักษ์	ผู้จัดการฝ่ายการตลาดและสื่อสารการตลาด
3. น.ส.จินตหรา	นงเงิน	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 10.45 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ เป็นประธานในที่ประชุม และได้หารือกับคุณพรภัทรา บำรุงรักษ์ ผู้จัดการฝ่ายการตลาดและสื่อสารการตลาดของบริษัท เจียแม็งมาร์เก็ตติ้ง จำกัด รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้สอบถามเกี่ยวกับที่มาของร้านหนังสือของ เฮลสเทชั่น คุณพรภัทรา ได้ให้ข้อมูลว่า บริษัทเจียแม็งมาร์เก็ตติ้ง จำกัด เป็นบริษัทที่ส่งออกข้าวไปขายยังต่างประเทศกว่า 70 ปีและขายข้าวภายในประเทศกว่า 20 ปี จึงเกิดความคิดที่จะเปิดร้านขายข้าว จึงเกิดร้านหนังสือของ เฮลสเทชั่น เพราะปัจจุบัน คนส่วนใหญ่ตระหนักเรื่องสุขภาพหันมาดูแลสุขภาพกันมากขึ้น ก่อนการเปิดร้านได้มีการสำรวจกลุ่มเป้าหมาย พบว่ามีกลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มครอบครัว กลุ่มคนทำงาน กลุ่มนักศึกษา และจากการสำรวจยังพบว่านอกจากข้าวสารพันธ์ต่างๆแล้วลูกค้าแนะนำให้มีสินค้าในร้าน เช่น ชา เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ขนมคบเคี้ยวที่ดีต่อสุขภาพ ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก เป็นต้น

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้ให้คำแนะนำในการจัดร้านในส่วนของบริษัทของ Farmer Shop โดยอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายในการติดตั้ง รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท จะเป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบ และแนะนำให้ร้านมีผักออร์แกนิกจำหน่าย รวมถึงมีรายละเอียดของสินค้าแต่ละชนิดภายในร้านและจะจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายร่วมกัน และคุณพรภัทรา บำรุงรักษ์ ได้ขอความร่วมมือให้ทางสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์จัดส่งรายการสินค้าปรับปรุงล่าสุดให้กับทางบริษัทเพื่อจะได้คัดเลือกสินค้าเข้าร้านเพิ่มเติม และขอให้แจ้งรายการสินค้าที่จะจัดกิจกรรมเพื่อที่จะได้ดำเนินการกำหนดวัน และขอพื้นที่กับทางห้างสรรพสินค้า

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

สรุปการประชุมรายงานเสนอความก้าวหน้า
ภายใต้ชุดโครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นที่ธรรมระยะที่ 7
วันอังคารที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2557
ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้มาประชุม

1. ศ.ดร.โสภิต	ทองปาน	ผู้ทรงคุณวุฒิ
2. คุณเอ็นนู	ชื้อสุวรรณ	ผู้ทรงคุณวุฒิ
3. รศ.สมพร	อิศวิลานนท์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
4. ดร.สีลาภรณ์	บัวสาย	ผู้ทรงคุณวุฒิ
5. คุณทรงพล	เจตนาวนิชย์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
6. ผศ.ดร.ณรงค์	กัญเจริญประสิทธิ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
7. ดร.ปรีชา	สิทธิกรณ์ไกร	ผู้ทรงคุณวุฒิ
8. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
9. รศ.ศานิต	แก้วเอี่ยม	หัวหน้า: โครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ฯ
10. คุณอดุลย์	โคลนพันธ์	นักวิจัย: โครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ฯ
11. นายวิจิตร	สุภาจันทร์	โครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ฯ
12. นางจำปา	สุวรไกร	โครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ฯ
13. นายลำพูน	ชั้นทอง	โครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ฯ
14. น.ส.บุษบา	มิ่งขวัญ	โครงการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ฯ
15. อ.พรทิพย์	ตันติวงศ์	หัวหน้า: โครงการพัฒนาระบบส่งเสริม การเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันการศึกษา
16. ผศ.สพ.ญ.รุ่งสวรรค์	วรรณสุทธิ	นักวิจัย: โครงการพัฒนาระบบส่งเสริม การเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันการศึกษา
17. อ.ชาติชาย	โยเหลา	นักวิจัย: โครงการพัฒนาระบบส่งเสริม การเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันการศึกษา
18. อ.อมร	อัครวงศานนท์	นักวิจัย: โครงการพัฒนาระบบส่งเสริม การเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันการศึกษา
19. คุณวิมล	เมฆดำ	หัวหน้า: โครงการพัฒนาระบบส่งเสริม การเรียนรู้ผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ
20. คุณณัฐสุภัทค์	ผู้ปรารถนาสิทธิ์	หัวหน้า: โครงการพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้ ผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร

21. คุณจันทร์จีฟ้า	นวลศรี	นักวิจัย: โครงการพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร
22. คุณอรุษา	นวราช	หัวหน้า: โครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มของผักอินทรีย์ฯ
23. คุณติษยา	ยศพล	นักวิจัย: โครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มของผักอินทรีย์ฯ
24. คุณชฎทิพร	เม็งเกร็ด	นักวิจัย: โครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มของผักอินทรีย์ฯ
25. คุณสุทิศ	จิราวุฒิพงษ์	นักวิจัย: โครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มของผักอินทรีย์ฯ
26. คุณจุฑารัตน์	ทนันไชย	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ สกว. ฝ่าย 4
27. คุณสายสุดา	ศรีอุไร	ผู้ช่วยผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัย
28. นางสาวพรติมา	คงศรี	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
29. นายสุพจน์	สุขสมงาม	เจ้าหน้าที่วิจัย
30. นางสาวปรียาพร	บั้งทอง	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
31. นางสาวจินตหรา	นกเงิน	เจ้าหน้าที่วิจัย
32. นางสาวอรรวิภา	มากมิ่ง	เจ้าหน้าที่วิจัย
33. นายภูมิ	จันทชุม	เจ้าหน้าที่วิจัย
34. นางสาวนรภัทร	ก้อนสมบัติ	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการ สกว. กล่าวเปิดการประชุมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าภายใต้ชุดโครงการฯ โดยกล่าวถึงความแตกต่างของงานวิจัยในปีนี้กับปีที่ผ่านมา หลังจากที่ได้รับสนับสนุนชุดโครงการวิจัยด้านสหกรณ์มาร่วม 14 ปี ในระยะนี้แทนที่จะใช้ให้มีผู้ประสานงานแล้วสร้างโครงการใหม่ ปีนี้ควรจะขมวดเอาเฉพาะงานวิจัยที่มีความแข็งแรงจริง ๆ และสามารถเดินหน้าและพัฒนาสร้างสรรคนวัตกรรมให้แก่ขบวนการสหกรณ์ จากนั้นจึงทำการขับเคลื่อนต่อไป โดยโครงการย่อย ๆ จะต้องซับซ้อนและมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น

จากนั้น **รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท** ชี้แจงกำหนดการประชุม โดยหัวข้อดังนี้

1. การนำเสนอรายงานความก้าวหน้าของทีมกลยุทธ์
2. โครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย
3. โครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

4. โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันภายใต้กลไกสถาบันการเกษตรกร
5. โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันภายใต้กลไกหน่วยงานรัฐ
6. โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันภายใต้กลไกสถาบันการศึกษา
7. โครงการวิจัยการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop เพื่อใช้เป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้ชี้แจงเกี่ยวกับรายงานความก้าวหน้าของทีมกลยุทธ์
มีใจความเรียงลำดับ ดังนี้

1. ข้อค้นพบจากคั่นจากการวิจัยในระยะที่ 6 ซึ่งเห็นถึงช่องว่างในการพัฒนาประเทศ
ระหว่างนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่มีต่อกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย 5 หัวข้อ
ได้แก่

- 1) ขาดกลไกและระบบการจัดการเรียนรู้
- 2) ขาดสถาบันที่เข้มแข็ง ในการทำหน้าที่เป็นกลไกในการจัดการธุรกิจ
- 3) โครงสร้างการตลาด สำหรับปัจจัยการผลิตและผลผลิตทางการเกษตร ไม่เอื้อต่อ
เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย
- 4) ขาดการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ
- 5) กลุ่มผู้บริโภคที่เป็นประชาชนทั้งประเทศส่วนใหญ่ ยังไม่ตระหนักเห็นความสำคัญ
ในเรื่องการบริโภคอาหารปลอดภัย

2. วัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 7 จึงมุ่งเน้นไปที่ 1) การสร้างและ
พัฒนาระบบสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของประชาชนในภาคการเกษตรให้ม
ีความพร้อมในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ 2) การศึกษาแนวทางการยกระดับ
มูลค่าเพิ่มให้แก่ข้าวและผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย และ 3) การศึกษาแนวทางการขยายผล
ตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop สู่ชุมชนเพื่อใช้เป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเชื่อมโยงธุรกิจสินค้า
ชุมชนสู่สากล

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ จึงเกี่ยวกับ องค์ความรู้ ตัวแบบ แนวปฏิบัติ ผู้นำการ
เปลี่ยนแปลง ตลอดจนเครือข่ายทั้งภาควิชาการและภาคธุรกิจ

4. การทำงานของทีมกลยุทธ์ ภายใต้การนำแนวคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่ม โดยแบ่งกลุ่ม
การวิจัยเป็นสองกลุ่ม ได้แก่

1) การสร้าง-พัฒนาระบบ-กลไกสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มสมรรถนะการแข่งขัน จะมี 4 โครงการย่อย กรณีกลไกสถาบันการศึกษาจะทำวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี กลไกสถาบันการเกษตรจะทำวิจัยร่วมกับกับชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด กลไกหน่วยงานรัฐจะทำวิจัยร่วมกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ใช้สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์กับทีมผู้ทรงคุณวุฒิ

2) การวิจัยเพื่อยกระดับมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ มีการขยายผลเครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรมไปจังหวัดอำนาจเจริญ มีการยกระดับเครือข่ายผักอินทรีย์ของกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน และขยายร้าน Farmer Shop กลุ่มชนและเชื่อมโยงธุรกิจสู่สากล

ที่ผ่านมาทีมกลยุทธ์มีภารกิจสำคัญในการเสริมพลัง ชี้เป้า ติดตามผลในสองกลุ่มงานวิจัยทั้งสอง

ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมาทีมกลยุทธ์ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- จัดประชุมและสนับสนุนทีมวิจัย
- การเชื่อมภาคี เช่นกรณีเชื่อมกับ ICA-AP ในเรื่อง coops to coops trading
- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2 ครั้ง
- การให้คำปรึกษา เช่น กรณีผู้สนใจนำตัวแบบร้าน Farmer Shop
- การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ
- จัดพิมพ์วารสาร “คนสหกรณ์” 2 ฉบับ
- จัดทำเอกสารเผยแพร่ 14 ปี การสร้างสรรค์งานวิจัย : ชุดโครงการวิจัยการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม
- ศูนย์เรียนรู้มีชีวิต 5 แห่ง

เรื่องที่ 1 การนำเสนอรายงานความก้าวหน้า และรับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ :

โครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย

คุณชฎาธิพร เม็งเกร็ด ได้นำเสนอโครงการฯ กล่าวโดยสรุปได้ ดังนี้

1. คำถามการวิจัย แนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up value chain) ผักอินทรีย์ควรดำเนินการภายใต้ระบบและกลไกอย่างไร จึงจะสามารถนำประโยชน์สู่เกษตรกรรายย่อยและผู้บริโภคได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up value chain) ผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย
- เพื่อพัฒนาระบบการจัดการความรู้สู่ชุมชน และ เครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์รายย่อย
- เพื่อศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดการโซ่อุปทานการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อย

3. กรอบคิดการดำเนินงานวิจัย

- ส่งเสริมพัฒนาเกษตรกรและภาคีเครือข่ายเกษตรกรที่ผลิตผักอินทรีย์ให้ได้รับการรับรองมาตรฐานอินทรีย์
- สนับสนุนพัฒนาองค์ความรู้และขบวนการจัดการ ให้กับเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร
- การพัฒนาช่องทางการตลาดใหม่เพื่อกระจายผักอินทรีย์สู่ผู้บริโภค

4. ผลการดำเนินงานในรอบ 6 เดือน

- **กลุ่มเป้าหมาย คือ** 1)สมาชิเครือข่ายพี่น้องสองตำบล + 3 จำนวน 22 คน
2) สมาชิกเครือข่ายคลองโยง- ลานตากฟ้าจำนวน 6 ราย และ 3) เครือข่ายตลาดสุขใจ จำนวน 12 ราย
- **กิจกรรมด้านการปลูก** มีการรวมกลุ่มเกษตรกรที่สนใจ และให้การอบรมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง เมื่อเสร็จสิ้นการอบรมก็ยังมีการลงพื้นที่ติดตามให้ความรู้และดำเนินกิจกรรมการขับเคลื่อนกลุ่มแบบประชุมเวียนแก่พวกเขาอีกเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ในส่วนนี้กลุ่มเป้าหมายกลุ่มแรกมีความก้าวหน้ามากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เกษตรกรรายได้ที่มีความพร้อมจะดำเนินการตรวจประเมิน เพื่อเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM ที่พัฒนาขึ้นโดยสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ โดย ณ วันที่ 10 กรกฎาคม 2557 มีเกษตรกรผู้ขอรับรองมาตรฐาน IFOAM แล้ว 14 ราย
- **กิจกรรมเกี่ยวกับการการตลาด** มีการหาตลาดใหม่ ๆ เช่น ตลาดสุขใจ ตลาดการขายตรงให้ผู้บริโภค ตัวอย่างเช่น โรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์ก็รับซื้อผักผลไม้อินทรีย์เช่นกัน

โดยมีการประชุมและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างพ่อครัว และเกษตรกรเพื่อให้ทราบถึงอุปสงค์และอุปทานในผลผลิตเกษตรกรอินทรีย์ และแนวทางการนำผลผลิตไปใช้ เช่น การให้พ่อครัวประกอบอาหารตามวัตถุดิบที่มีอยู่

นอกจากนี้ มีการวางแผนการผลิตร่วมกันในกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้กลุ่มมีผลผลิตเพียงพอต่อความต้องการตลาด และยังการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อสร้างมาตรฐานการรับรองอย่างมีส่วนร่วม โดยได้ไปศึกษาตลาดสีเขียวที่จังหวัดสุรินทร์เพื่อเตรียมทำ PGS

5. แผนการดำเนินการในอีก 6 เดือน

กิจกรรม	เดือนที่					
	7	8	9	10	11	12
1. ติดตามกระบวนการสร้างกลุ่มเครือข่าย และสนับสนุนองค์ความรู้เฉพาะกลุ่ม ทำฐานข้อมูลเกษตรกร	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. ติดตามกระบวนการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสู่มาตรฐานอินทรีย์	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. การจัดทำรายงานความก้าวหน้า						
4. การติดตามประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. การสังเคราะห์/ถอดบทเรียน					✓	✓
6. การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์						✓

จากนั้น **ผู้ทรงคุณวุฒิ** ให้ข้อเสนอแนะ จำแนกตามบุคคล ดังต่อไปนี้

1. คุณเอ็นนู ชี้อสุวรรณ ตั้งข้อสังเกตไว้กล่าวคือ

1) การให้พ่อครัวเปลี่ยนเมนูอาหารตามวัตถุดิบที่มีเป็นเรื่องยาก เมื่อทำสำเร็จทำให้อาหารที่บ้านได้รับการยกระดับเข้าสู่การเป็นเมนูในโรงแรม และยังเป็นอาหารจากผลผลิตที่เป็นออร์แกนิก พ่อครัวก็เก่งขึ้น

2) การประชุมทุกเดือนแบบเวียนเจ้าภาพทำให้เจ้าภาพแต่ละกลุ่มแต่ละพื้นที่มีการพัฒนาตัวเอง เปรียบกับการที่จะมีคนมาเยี่ยมบ้านตน ทำให้ต้องจัดการบ้านให้ดี วิธีการทำให้เกิดการพัฒนาและไม่หลุดออกจากวงจรรกลุ่ม เป็นข้อดีที่ควรทำต่อไป

3) จะทำอย่างไรให้การรับรองมาตรฐานคุณภาพให้หลากหลาย เหมาะสมกับสภาพของกลุ่มแต่ละกลุ่ม ในอดีตเรายึดติดกับมาตรฐานที่ดีที่สุด อาจจะไม่เหมาะกับประเทศไทย เช่นกรณีมาตรฐาน IFOAM เป็นแนวคิดแบบยุโรป มีขั้นตอนยุ่งยาก ใช้เวลานาน ค่าใช้จ่ายสูง ทำให้ต่อมาเกิดมาตรฐาน Organic Thailand และ มาตรฐาน PGS ที่ส่วนตัวคิดเหมาะสมกับประเทศไทย

4) ตลาดใกล้ตัวที่ผู้ผลิตและผู้บริโภครู้จักกันเป็นเรื่องที่ดี แต่จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้บริโภคมาเห็นแปลงผู้ผลิตแล้วกลายเป็นเพื่อนกัน เชื่อใจว่าเพื่อนจะปลูกของดีมาให้เรารับประทาน แนวทางนี้ก็ส่งเสริมการตรวจสอบที่ดีทางหนึ่ง

2. ரச.สมพร อิศวิลานนท์ ตั้งข้อสังเกตว่า

1) การเกษตรรูปแบบใหม่ต้องเอาชุมชนเป็นตัวตั้งแล้วยกระดับเกษตรกรและความหลากหลาย จึงอยากถามว่ากระบวนการเป็นแนวทาง supply push ที่เกษตรกรอยากผลิตอะไรก็ผลิตแล้วสวนสามพรานรับซื้อไป หรือ demand pull ซึ่งเป็นกรณีที่มีความต้องการบางอย่างทำให้เกษตรกรผลิต เพราะตอนเสนอรายงานจะต้องบ่งชี้ให้ได้ว่า ในเรื่องการจัดการความรู้ มีรูปแบบกระบวนการอย่างไร จะขับเคลื่อนกลุ่มอย่างไร การเชื่อมโยงผู้ผลิตกับผู้บริโภคอย่างไร หากมีความต้องการที่เป็น Demand pull จะก่อความยั่งยืน

2) คิดว่ากระบวนการที่ทำคือการปรับระบบการผลิตเพื่อการสร้างคุณค่า ยกย่องระดับสินค้าโดยชูเรื่องสินค้าอินทรีย์ อีกมุมหนึ่งคือ คิดว่าตลาดในพื้นที่ไม่อาจรองรับสินค้าอินทรีย์ไม่ได้ เพราะสินค้าเหล่านี้แข่งขันไม่ได้ การที่สวนสามพรานเสนอช่องทางตลาดใหม่นั้นดีแล้ว

3) การสร้าง trust ในชุมชนเป็นเรื่องสำคัญ ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะ trust มาสู่เรื่องคุณภาพสินค้า ความไว้วางใจ

4) การสร้างการค้าที่เป็นธรรม มีกระบวนการอย่างไรที่ทำให้คนเชื่อมั่นว่าราคาที่ตั้งไว้มีความเป็นธรรมแล้ว

3. คุณทรงพล เจตนาวณิชย์ ตั้งข้อสังเกตว่าการจะเป็นศูนย์เรียนรู้ต้องรวบรวมองค์ความรู้ที่จำเป็น การได้มา การถ่ายทอดองค์ความรู้เข้าใจว่าเทคนิคต่าง ๆ คงต่างกันโดยมีระบบการศึกษาเยอะ ในเมื่อต่อไปจะต้องมีคนเอา know how ของที่นี้ไปขยาย จึงอยากให้นำการบริหารจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) คือ ทำ AAR (After Action Review) ทำกิจกรรมนี้แล้วตอนทำจะต้องมีเป้าหมาย ทำอย่างไร ผลที่เกิดขึ้นสามารถบรรลุเป้าหมายแค่ไหนอย่างไร คำถามที่สำคัญคือ why ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น และ how จะแก้ไขสามารถทำได้อย่างไร อยากให้ทำการถอดบทเรียนเกี่ยวกับการตั้งชุดคำถาม และองค์ความรู้ เพื่อนำสู่การสร้างคู่มือการขยายผล

4. ดร.ปรีชา สิทธิกรณไกร ตั้งข้อสังเกตว่า

1) ทำอย่างไรให้เกิดกลุ่มที่ชัดเจน กลุ่มที่เห็นจะมีลักษณะของโครงสร้างองค์กร มีเรื่องของแบรนด์เข้ามาเกี่ยวข้อง แสดงว่าน่าจะมีแกนหลัก มีคนสำคัญ ถ้าพัฒนาการดี จะมีความเข้มแข็งอย่าลืมเป้าหมายคืออยากให้ขยายผลการเปลี่ยนวิถีเกษตรกรรม มีหลายมาตรฐานที่ต้องทำตาม

2) ทำอย่างไรให้อุปสงค์เกิดขึ้นอย่างแท้จริง เพื่อให้เกษตรกรเกิดความคิดที่จะปรับเปลี่ยน สิ่งดีของโครงการนี้ คือ ตัวหัวหน้าโครงการวิจัยเกี่ยวข้องกับตัวกระตุ้นทั้งตลาดสุขใจและโรงแรม ถ้ามีอุปสงค์ที่แท้จริงเกิดขึ้น ก็จะทำให้เกิดความยั่งยืนในระบบตลาด

5. ศ.ดร.โสภิต ทองปาน การกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของผักทำได้ยาก เรามีทั้ง ผักสลัด ผักประกอบอาหารประเภทจืดและเผ็ด คนปลูกผักต้องปลูกตามฤดูกาล ดังนั้นคนซื้อผักใดประจำจึงเป็นได้ยาก เว้นแต่เขาจะซื้อแล้วเอาไปตัดแปลง เช่นเอาผักสลัดไปใส่แกงส้ม

ทำให้เครือข่ายตลาดสุขใจได้รับการยอมรับเกษตรอินทรีย์ โดยเริ่มตัวเกษตรกร

6. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ตั้งข้อสังเกตว่า

1) ต้องการให้จับเป้าหมายการวิจัยให้ชัด คือ เรื่องการยกระดับมูลค่าผักอินทรีย์เพื่อให้โซ่อุปทานสั้นลงและมีความเป็นธรรม แปลว่ากำลังสร้างโมเดลว่าโซ่อุปทานที่สั้นลงคืออะไร และมีความเป็นธรรม โดยวิเคราะห์ให้ได้ว่าโซ่อุปทานสั้นลงและเป็นธรรมคืออะไรซึ่งไม่ได้ถึงด้านราคาอย่างเดียว เช่น เกษตรกรมีอำนาจต่อรองว่าจะปลูกอะไรหรือไม่ปลูกอะไร เพราะระยะ 6 เดือนที่ผ่านมาควรสกัดตัวแปรออกมาได้ว่ามีอะไรบ้าง เช่น ราคา อำนาจต่อรอง แผนการผลิต เพื่อที่ระยะเวลาที่เหลือจะได้ทำการเก็บข้อมูล ถ้าบอกว่าตัวแปรตัวที่หนึ่ง คือ ราคาที่ได้เป็นอย่างไร จำแนกพืชผักที่ชนิด ถ้าอีกตัวเป็นอำนาจต่อรอง สิ่งนี้ไปปรากฏตัวที่ไหนแล้วทำให้เราเก็บข้อมูลได้ หรือไปดูเรื่องแผนการผลิตว่ามีเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากกระบวนการเจรจาต่อรอง ในแง่มุมมองของการวิจัย AAR (After Action Review) ยังไม่พอ

2) ต้องระบุว่าทำให้โซ่อุปทานสั้นลง จะใช้โมเดลอะไร แบบไหน อย่างไร ได้ผลอะไร ในแง่การวิจัย ชุดโครงการวิจัยด้านสหกรณ์กำลังความเป็นงานพัฒนามาก หากเป็นเช่นนั้นก็ต้องทำเป็นงานพัฒนาไปและไม่ต้องใช้งบวิจัย แต่หากจะเป็นงานวิจัยแปลว่าเรามีโมเดลความคิดอยู่ แล้วทำการทดลองทำ พิสูจน์ผล

3) ไม่เสียหายที่ฐานเครือข่ายการผลิตยังแคบ แต่ว่ากลุ่มที่แคบนี้สร้างผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ เช่น ทั้งอำเภอ ทั้งจังหวัด ได้หรือไม่ อย่างไร เพราะมีความมุ่งหวังจะสร้างความเปลี่ยนแปลงในภาพกว้างซึ่งจะต้องชี้แจงผลการวิจัยอย่างเป็นธรรม งานนี้จะเป็นตัวอย่างให้โรงแรมที่สนใจเข้ามาดู ต้องแสดงออกมาเป็นตัวเลขว่าต้องการเท่าไร พื้นที่การผลิตเท่าไร ได้ผลเท่าไร จึงจะพอกับความต้องการของโรงแรม

นอกจากนี้ ช่องทางต่าง ๆ ก่อให้เกิดการค้าที่เป็นธรรมได้มากน้อยแค่ไหนอย่างไร จำกัดอยู่แต่เฉพาะกลุ่มใช่หรือไม่ (ไม่ใช่ทั้งจังหวัด) เพื่อให้แต่ละคนเลือกได้ว่าจะใช้โมเดลแบบไหน

ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (เพิ่มเติม)

1. รศ.ดร.ณรงค์ กุ์เจริญประสิทธิ์

โดยภาพรวมงานก้าวหน้าตามแผนที่กำหนด ควรมีการวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อรองรับการเป็นศูนย์เรียนรู้ เพื่อเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชนอื่น อาจจะทำวิทยุได้ไว้ทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้ชุมชนที่สนใจ

2. รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราราท

- เสนอให้ทีมีวิจัยดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ แผนงานวิจัย
- โจทย์คำถามคราวนี้คือ แนวทางการยกระดับคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ของภาคีกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพรานควรดำเนินการอย่างไร และตัวชี้วัดการยกระดับคุณค่าและมูลค่าเพิ่มจะตอบให้เห็นอะไรบ้าง
 - แนะนำให้จับประเด็นกิจกรรมในระดับเครือข่ายผู้ผลิต กระบวนการประสานงานภาคีพันธมิตรของทีมีวิจัยและผลลัพธ์ของการสรรหาภาคีพันธมิตรกระจายสินค้าจนถึงผู้ซื้อรายสุดท้าย
 - นักวิจัยน่าจะ Label ให้เห็น ช่องทางการเดินทางของผลิตภัณฑ์ตั้งแต่การจัดหาปัจจัยการผลิต การผลิต การตัดแต่ง การบรรจุหีบห่อ การกระจาย สินค้าตามช่องทางการตลาดและแบรนด์ของผลิตภัณฑ์ต่างๆ

**เรื่องที่ 2 การนำเสนอรายงานความก้าวหน้า และรับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ :
โครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย**

รศ.ศานิต เก้าเอี้ยน นำเสนอโครงการ มีใจความดังนี้

1. วัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ เพื่อนำประโยชน์สู่เกษตรกรรายย่อยอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสนับสนุนที่จำเป็นต่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์แก่เกษตรกรรายย่อย

2. กรอบผลงานระยะ 6 เดือนแรก ประกอบด้วย 1) สภาพทั่วไปของชาวนา และ 2) ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำงาน

หลังจากการเก็บข้อมูล สามารถชี้แจงได้ใจความ ดังนี้

จากการประชุมครั้งแรกจะเห็นว่าชาวนาขาดแคลนในเรื่องความรู้และแรงงาน แต่เมื่อทำการเก็บข้อมูลพบว่ามียุคที่เปลี่ยนมาทำนาอินทรีย์ แต่ยังไม่ทันเปลี่ยนทำให้ต้องมีการแยกเก็บข้อมูลในการทำนาของชาวนาพบว่าไม่ค่อยกั๊ยืมเงินมาใช้เท่าใดนัก มีต้นทุนเมล็ดพันธุ์ต่ำ ทั้งนี้เป็นเพราะทำนาแบบดำนาน แต่สิ่งที่เพิ่มมาคือค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้นทำให้ต้นทุนใกล้เคียงกับการทำนาหว่าน

ภายหลังการผลิตพบโจทย์ประการหนึ่งว่า จะทำอย่างไรให้ชาวนาดำนาต้นทุนสูงสามารถอยู่ได้ ซึ่งต้องลดต้นทุนและการทำให้ได้ผลผลิตต่อไร่มากขึ้น ยังพบว่าปัญหาที่สำคัญของชาวนาผู้เข้าโครงการคือ ค่าจ้างแรงงาน และความแห้งแล้งเนื่องจากจะต้องรอฝนให้ตกก่อน

3. แผนการดำเนินการในอีก 6 เดือน ประกอบด้วย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ต้นทุนผลตอบแทนชาวนาปี 2557 ของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ
2. วิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ปี 2557 เปรียบเทียบกับปี 2556
3. ติดตามความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคจากการทำนา ส่งเสริมเสวนา กับชาวนาที่เข้าร่วมโครงการทุกเดือน
4. จัดเวทีเสวนาเพื่อทำแผนธุรกิจข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในอนาคต
5. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์และนำเสนอในการประชุมชุดโครงการวิจัย

จากนั้น **ผู้ทรงคุณวุฒิ** ให้ข้อเสนอแนะ จำแนกตามบุคคล ดังต่อไปนี้

1. คุณเอ็นนู ชื่อสุวรรณ ตั้งข้อสังเกตว่า

1) สังเกตว่าค่าตัวเลขของกลุ่มที่ทำเกษตรเคมีที่จำนวนเพียง 9 คน กลับไม่ต่างจากกลุ่มที่ทำเกษตรอินทรีย์ที่มีจำนวน 41 คนมากนัก สาเหตุที่ว่า 9 คนนี้กำลังเปลี่ยนเข้าสู่การทำเกษตรอินทรีย์เช่นกันปริมาณการใช้เคมีจึงไม่สูงมาก และการใช้เคมีก็มีเพียงเรื่องปุ๋ยเคมีอย่างเดียว

2) ควรนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปเผยแพร่แก่ชาวนาด้วย เพื่อให้พวกเขาติดต่อได้ช่วยกันคิดได้ จะได้ฟังที่มวิจัยน้อยลง

3) คนที่จบระดับปริญญาตรีแล้วกลับมาทำนา ทำไมจึงขาดทุน เกิดจากอะไร สามารถควบคุมได้หรือไม่ จะได้เป็นการเรียนรู้ใหม่หรือไม่

4) การอธิบายจุดคุ้มทุน ถ้าสามารถอธิบายได้ง่าย ๆ เปรียบเทียบระหว่างชาวนาที่ทำนาแล้วได้กำไร กับ ชาวนาที่ทำนาแล้วขาดทุน จะนำไปสู่เรื่องของการจัดการฟาร์ม (Farm Management) ภายใต้อะไรบ้าง และเรื่องของการจัดการฟาร์มเป็นเรื่องสำคัญ มีการเปรียบเทียบระหว่างชาวนาที่ทำ การจัดการฟาร์มแล้วได้กำไรกับชาวนาที่ทำแล้วขาดทุน ว่าจุดอ่อนที่พลาดคืออะไร จุดที่ทำแล้วออกมา สำเร็จคืออะไรต่างไปอย่างไร

2. ผศ.ดร.ณรงค์ กู้เจริญประสิทธิ์ ตั้งข้อสังเกตว่า

ควรมีการสังเคราะห์การเรียนรู้ในเวทีการเรียนรู้แต่ละเดือน ตลอดจนความเสี่ยงในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ซึ่งจะช่วยยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวหอมมะลิด้วย ตลอดจนการยกระดับอุตสาหกรรมไปสู่อุตสาหกรรมระดับกลางและปลายทางระยะยาว

3. รศ.สมพร อิศวิลานนท์ ตั้งข้อสังเกตว่า

1) ความแปรปรวนในต้นทุนและผลผลิตสูงมาก (ความแปรปรวนคือผลต่างของผลต่ำสุดกับสูงสุด) จึงอยากทราบว่าเกิดจากอะไร และจะต้องมีการบันทึกไว้ในรายงานด้วยโดยอธิบายถึงความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นลายลักษณ์อักษรเพิ่มเติม

2) อยากให้ตรวจสอบเรื่องความหอมของข้าวระหว่างกลุ่มชาวนาที่ทำเกษตรอินทรีย์และกลุ่มชาวนาที่ทำเกษตรเคมี เพราะหากความหอมของกลุ่มทำอินทรีย์มีมากกว่า จะสามารถใช้ชูเรื่องนี้ เป็นจุดขายข้าวอินทรีย์เพื่อเพิ่มมูลค่าได้ด้วย

ตัวแทนที่มิวิจัฯชี้แจงถึงเรื่องข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยรับจะไปติดตามให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำมากขึ้นไปอีก

4. คุณทรงพล เจตนาวินิจฉัย ตั้งข้อสังเกตว่า

ควรวิเคราะห์ตัวเลขและข้อมูลที่ได้มาให้เห็นถึงโอกาสและทางเลือกในการปรับเปลี่ยนการจัดการในเรื่องอะไร เพื่อให้เกิดการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ของกลุ่มเป้าหมายและใน 6 เดือน หลังจากการดำเนินการ ตามการบ่งชี้ของข้อมูลและผลการสังเคราะห์จาก 6 เดือนแรก และเป็นข้อมูล ความรู้ว่าจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่ (นักวิจัฯ เงื่อนไข ของความสำเร็จและความล้มเหลว) ของการยกระดับมูลค่าเพิ่ม

5. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ตั้งข้อสังเกตว่า

1. เป้าหมายของโครงการในเรื่องการยกระดับมูลค่าเพิ่มของการทำข้าวอินทรีย์ คือ ยกระดับมูลค่าได้ด้วยวิธีการอย่างไร จะตัดข้อโซ่อุปทาน จะสร้างความพิเศษให้ผลผลิต จะสร้างแบรนด์ หรือว่าอะไร ตอนนี้อย่างไม่ชัดเจน

รศ.ศานิต แก้วเอี่ยม ชี้แจงว่าเป้าหมายคือการแปรรูปข้าวเปลือก รวบรวมกลุ่มชาย เพราะ ผู้เข้าร่วมโครงการเป็นเกษตรกรทั่วไป รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ชี้แจงเพิ่มเติมว่าในกรณีนี้หากโครงการ

เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรมดำเนินการจนประสบผลสำเร็จแล้ว ชาวนาทั่ว ๆ ไป จะสามารถดำเนินการได้อย่างเครือข่ายดังกล่าวหรือไม่

ดร.สีลาภรณ์ บัวสายจึงสรุปว่า กรณีเป็นกลุ่มเกษตรกรทั่วไปที่ยังไม่ได้รวมกลุ่ม จะถูกยกระดับการทำการจากการขายข้าวเปลือกเป็นการขายข้าวสาร โดยหัวหน้าโครงการฯ จะต้องมีการเลือกอยู่ในใจให้เกษตรกรเลือกที่จะทำอย่างไร

2. ในภาพรวมของทุกโครงการ ทีมกลยุทธ์ควรให้การช่วยเหลือทีมวิจัยโครงการย่อย ออกแบบกรอบต่าง ๆ ว่าการยกระดับมูลค่าเพิ่มในแต่ละเรื่องมีรายละเอียดอย่างไร จะเห็นการยกระดับผ่านตัวชี้วัดอะไรโดยไม่ถึงขั้นการพัฒนาตัวชี้วัด โดยเรื่องการออกแบบจะต้องอยู่ในตอนต้นของโครงการ

3. ข้อมูลที่นำเสนอมีความน่าสนใจ แต่ว่าจำนวนเกษตรกรที่ทำเคมีมีน้อยเกินไป น่าจะแบ่งกลุ่มด้วยเกณฑ์ใหม่ เช่น ระดับของการทำเกษตรอินทรีย์ หากแบ่งแบบที่นำเสนอ (อินทรีย์-เคมี) ผู้อ่านอาจเข้าใจว่ากำลังเปรียบเทียบทั้งสองกลุ่ม ไม่ใช่การยกระดับมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้รูปแบบของกลุ่มเกษตรยังไม่ชัดเจน อาจแบ่งใหม่ เช่น กลุ่มที่ได้ผลผลิตต่ำ กลาง สูง หรือ กลุ่มที่มีต้นทุนต่ำ กลาง สูง เป็นต้น จะทำให้ข้อมูลมีคุณค่ามากขึ้น

4. การใช้ปุ๋ยของกลุ่มที่ทำอินทรีย์มีปริมาณมาก (นับทุกชนิดรวมกัน) หากลดลงได้ก็จะ เป็นผลดี

5. การแปรผลข้อมูลแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการมีลักษณะเป็น เป็นสองขั้ว มีลักษณะเป็นเส้นโค้งที่ไม่อาจหาค่าเฉลี่ยได้ จึงอยากให้ปรับเปลี่ยนวิธีการแปรผลข้อมูลที่ได้ใหม่

ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (เพิ่มเติม)

1 ดร.ปรีชา สิทธิกรณ์ไกร

- ข้อมูลชาวนาที่ผลิตต่อไร่ พื้นที่เพาะปลูก 2 ไร่ ซึ่งถือเป็นพื้นที่น้อย
- กรณีที่ชาวนาที่จับปริญญาตรี 3 ราย ทำแล้วขาดทุน จากที่ฟังคำชี้แจง เป็นเพราะเป็นเกษตรกรที่ไม่ค่อยลงมือทำเองเป็น “เกษตรกรขี้ขลาด” ส่วนใหญ่จ้างคนอื่นทำ จึงทำให้ขาดทุนเพราะต้นทุนสูง แต่ถ้าจะมองอีกมุมหนึ่งอาจเป็นไปได้หรือไม่ที่ ต้นทุนการเพาะปลูกสำหรับเกษตรกรที่มีไร่ไม่ได้คิดมาเป็นต้นทุน เพราะทำเองหรือมีเอง

2 รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

- สิ่งท้าทายที่เป็นโจทย์วิจัยในครั้งนี้คือการยกระดับคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของข้าวหอมมะลิในกลุ่มชาวนาที่ร่วมโครงการ
- สารระสำคัญที่ควรมีดังนี้

1. สภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจ-สังคม ของชาวนาที่ร่วมในโครงการ
2. ควรจูงใจเบื้องต้นหรือปณิธานร่วมที่เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ
3. ต้นทุนผลตอบแทนของชาวนารายบุคคล เมื่อเริ่มโครงการ
4. กระบวนการชักนำ การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่เครือข่ายข้าวหอมมะลิแนวใหม่
5. Label การออกแบบภาพเครือข่ายภายใต้ชื่ออุทยานข้าวหอมมะลิ
6. จากนั้นลองขับเคลื่อน แล้ววิเคราะห์หาปัจจัย/จุดอ่อน
7. ติดตาม-ประเมินผลให้เห็นคุณค่า/มูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้น

**เรื่องที่ 3 การนำเสนอรายงานความก้าวหน้า และรับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ :
โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันภายใต้กลไก
สถาบันเกษตรกร**

คุณรัฐรักษ์ ผู้บรรณาสัทธา นำเสนอข้อมูลโดยมีใจความดังนี้

1. วัตถุประสงค์ คือ การสร้างและพัฒนาระบบสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของประชาชนในภาคการเกษตรให้มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ

2. คำถามการวิจัย กำหนดไว้ 3 ข้อ คือ

- 1) รูปแบบและแนวปฏิบัติการยกระดับของเกษตรกรควรมีองค์ประกอบอย่างไรเพื่อช่วยเสริมสร้างสมรรถนะเกษตรกรและก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และเป็นผลดีต่อเกษตรกร
- 2) กระบวนการเชื่อมโยงของเกษตรกรที่มีสหกรณ์เครดิตยูเนียน หรือ ชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด เป็นแม่ข่ายควรมีบทบาทอย่างไรในการช่วยเชื่อมโยงเครือข่าย
- 3) กลไกการส่งเสริมจากภาครัฐควรมีอะไรบ้าง

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ กำหนดไว้ คือ

- 1) องค์ความรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1) การยกระดับสมรรถนะการแข่งขัน การลดความเหลื่อมล้ำและการปรับเปลี่ยนสู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
 - 1.2) ตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีที่สอดคล้องข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากลไกและระบบส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาชนที่มีการบูรณาการระหว่างสถาบันเกษตรกรเพื่อการยกระดับสมรรถนะแก่ประชาชนให้มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ
- 2) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านการฝึกอบรมภายใต้หลักสูตรเรียนรู้ ประกอบด้วย Smart farmers, ที่มีสมรรถนะและมีความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ
- 3) เครือข่ายภาควิชาการมีการบูรณาการความร่วมมือกันระหว่างสถาบันเกษตรกร เพื่อการเสริมพลังกันในการพัฒนาสมรรถนะแก่เกษตรกรตามยุทธศาสตร์ประเทศ

4. กรอบแนวทางการวิจัย ได้แก่

- 1) การออกแบบและวางระบบการวิจัยของชุดโครงการและโครงการวิจัย ประกอบด้วย ทีมกลยุทธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ที่ปรึกษา แผนงานวิจัย คลังข้อมูล/สื่อเรียนรู้ ชุดความรู้
- 2) การขับเคลื่อนกระบวนการวิจัย การจัดความรู้แก่ภาคีวิจัย การจัดเวทีถอดบทเรียน การให้คำปรึกษาและแนะนำแก่ทีมวิจัย-ภาคี และการติดตามประเมินผลการวิจัย

5. การรายงานผลระยะ 6 เดือน ประกอบด้วย ภาคีเครือข่ายสถาบันเกษตรกรที่มีเป้าหมายร่วมในการพัฒนาหลักสูตร มีแผนปฏิบัติการพัฒนา และร่างตัวแบบหลักสูตรการเรียนรู้

1) กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ คือ ผู้นำสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่เป็นคณะกรรมการที่มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร ในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 15 คน 5 แห่ง ๆ ละ 3 คน ได้แก่

- สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองขานาง จำกัด
- สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองกระพุ่ม จำกัด
- สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านห้วยเสือสามัคคี จำกัด
- สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเรียนวัดหนองแก จำกัด
- สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านช่องวังจันทร์ จำกัด

เมื่อระบุกลุ่มเป้าหมายแล้วก็ได้มีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลอาชีพ การทำเกษตร การดูแลสุขภาพ การดำรงชีพ สถานะทางเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมกับสหกรณ์เครดิตยูเนียนของเกษตรกร ลักษณะภูมิประเทศของสิ่งแวดล้อม โดยได้ปัญหาและอุปสรรคจากการเก็บข้อมูล และแนวทางการแก้ไข

2) ผลการระดมความเห็นจากการประชุมนักวิชาการครั้งแรก ได้ Concept สำหรับสมรรถนะเกษตรกร คือ “การยกระดับความรู้ ทักษะ ทักษะคติของเกษตรกร โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในเรื่องพื้นฐานที่เกษตรกรควรทราบและรวบรวมจัดทำเป็นหลักสูตร คู่มือการสอนในการยกระดับสมรรถนะเกษตรกร”

3) การพัฒนาหลักสูตร มีการกำหนดหลักสูตรเรียนรู้ “ผู้นำเกษตรกรกับการเปลี่ยนแปลงสู่ความสุข ความสมดุล และความมั่นคงในชีวิต” โดยมีรายละเอียดสำคัญ คือ โครงการสร้างการจัดการเรียนรู้ได้กำหนดไว้ 5 หน่วยการเรียนรู้ มีระยะเวลาหน่วยการเรียนรู้ภาคทฤษฎี ร่วมการศึกษาดูงานเพื่อเรียนรู้การปฏิบัติงานที่ดี จำนวน 8 วัน 48 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติในการเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ไม่น้อยกว่า 30 วัน

กำหนดการเรียนรู้ 5 เรื่อง ได้แก่ ความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงทางสุขภาพ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม และ ความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6. แผนการดำเนินการตลอด 12 เดือน ดังภาพ

๗

๘.แผนการวิจัย (12 เดือน)

กิจกรรม	เดือนที่											
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒
1.ระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ/ทีมวิจัย/ผู้นำ เครือข่ายนิเวศน์/ตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาฯ จำนวน 7-10 คน เพื่อให้ได้ Concept สำหรับ สมรรถนะเกษตรกร		✓	✓									
2.เวทีถอดบทเรียนยกย่องสมรรถนะเกษตรกร สมาชิกเครือข่ายนิเวศน์		✓	✓									
3.สรุปบทเรียนระหว่างผู้ประสานงานและทีมวิจัย โดยนำองค์ความรู้มาจัดทำเป็นร่างหลักสูตร สนับสนุนการจัดการเรียนรู้สู่เกษตรกรและ เสนอรายงานร่างหลักสูตร				✓								
4.ประชุมหรือคณะทำงานพัฒนาหลักสูตร (ผู้ทรงคุณวุฒิ/ทีมวิจัย/เกี่ยวข้อง)ต่อทีมที่ปรึกษา				✓	✓							
5.จัดทำสาระการเรียนรู้/คู่มือการจัดการเรียนรู้						✓						
6.ดำเนินการแก้ไข-ปรับปรุงหลักสูตรตามข้อเสนอแนะ ของทีมที่ปรึกษาพร้อมพัฒนาสื่อในการส่งเสริม การเรียนรู้							✓					
7.การจัดการเรียนรู้แก่กลุ่มเป้าหมายเพื่อทดลอง หลักสูตร โดยทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง								✓	✓	✓		
8.เก็บข้อมูลประเมินผลการเรียนรู้											✓	
9.นำเสนอรายงานโครงการวิจัย												✓

๗

จากนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อเสนอแนะ จำแนกตามบุคคล ดังต่อไปนี้

1. รศ.สมพร อิศวิลานนท์ ตั้งข้อสังเกตว่า

- 1) ควรมีการเกริ่นนำเหตุผลในการยกระดับสมรรถนะเกษตรกร
- 2) ควรมีการเก็บข้อมูลทั้ง 5 เรื่อง ก่อนและหลังการเข้าสู่หลักสูตรการเรียนรู้ของ

เกษตรกรแต่ละราย และมีการวิเคราะห์

ส่วนตัวคิดว่ามิติด้านเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับชีวิตคนมาก การที่จะทำให้คนเข้มแข็งอยู่ได้
นิสัยการออมเป็นสิ่งสำคัญ ความมั่นคงทางอาหารเองก็มีหลายประเด็น มีรายละเอียด ดังนั้นในแต่ละ
มิติจะต้องระบบระเบียบ

2. คุณเอ็นนู ซื่อสุวรรณ ตั้งข้อสังเกตว่า ระยะเวลาการเรียนรู้ 30 วันยังน้อยเกินไป ถึงแม้จะมีข้อดีในเรื่องภาคปฏิบัติ แต่จิตใจของผู้เข้าหลักสูตรยังไม่ทันปรับเปลี่ยน ระยะเวลาของหลักสูตรจึงควรยาวนานกว่านี้ หรือมีกิจกรรมเสริมด้วย

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจเห็นด้วยกับ รศ.สมพร อิศวิลานนท์ ส่วนความมั่นคงทางสังคม
อาจจะต้องพิจารณาเรื่องแผนชุมชนว่ามีรายละเอียดอย่างไร

นอกจากนี้ อยากให้เน้นการเรียนรู้จากของจริง มีตัวอย่างจริง นำปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่
มาบรรยายเพื่อเป็นตัวอย่างของจริงและสร้างความเชื่อมั่น

ขอให้เพิ่มเรื่องบัญชีครัวเรือน บัญชีฟาร์ม แผนชุมชน

ขอให้มีการออกไปศึกษาดูงานกรณีตัวอย่างในหมู่บ้านที่พัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วย

3. คุณทรงพล เจตนาวณิชย์ ตั้งข้อสังเกตว่า

1) อยากให้เพิ่มเติมกลไกการจัดการเรียนรู้ให้แก่ core value ของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ได้ก็จะดี

2) เนื่องจากเริ่มต้นที่หน่วยครอบครัว จึงมีข้อสังเกตว่าจะจัดขั้นตอนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างไร เราควรนำเรื่องชีวิตมาเป็นตัวตั้ง ทำให้เกิดการจัดเนื้อหาการเรียนการสอนโดยเรียงจากอาหาร สุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

3) กลไกการจัดการเรียนรู้ ต้องเรียนไปพร้อมกับวิถีชีวิต วิถีอาชีพ และจัดความรู้อย่างถูกคน ถูกที่ ถูกเวลา เพื่อแก้ปัญหา ไม่รู้ รู้ไม่พอ รู้ไม่ทัน อยากฝากให้ทำเรื่องนี้ให้ชัดเจน

4) จะออกแบบกิจกรรมอย่างไรให้ครบทุกมิติ เกิดความรู้ที่ผู้เรียนสามารถกินได้ คือเอาไปใช้ได้

4. ผศ.ดร.ณรงค์ กู้เจริญประสิทธิ์ ตั้งข้อสังเกตอยากให้มีการประเมินก่อนและหลังการเข้าอบรมในเรื่องทักษะ ความรู้ ทักษะคนดี

5. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ตั้งข้อสังเกตว่า

1) ความรู้แบ่ง ทักษะความรู้ และระบบคิด ทักษะคนดี จากการสังเกตหลักสูตรพบว่า เห็นแค่เรื่องระบบคิด ทักษะคนดี เป็นการปรับความคิด ค้นพบตัวเองของเกษตรกร ไม่ตอบโจทย์ด้านความรู้ ทักษะไม่ถึงในเรื่องการจัดการโซ่อุปทาน เพราะปัญหาที่ได้มาเป็นปัญหาเกี่ยวกับทักษะการทำเกษตร

2) ต้องการคำตอบอะไรจากเกษตรกรทั้ง 15 ราย เท่านั้น เช่น จะดูว่าทั้ง 15 ราย ตอบสนองอย่างไร ถ้ากรณีแบบนี้จำนวนเกษตรกรไม่พอ ถ้าจะทำน้อยคน จะต้องให้ลึก จนบอกได้ว่าหลักสูตรที่ประสบความสำเร็จคืออะไร ต้องมีพื้นฐานในการเลือกคนเข้ามา แล้วทำวิจัยเพื่อตอบโจทย์ว่าหลักสูตรนี้เหมาะกับคนเงื่อนไขแบบไหน เช่น สำหรับเกษตรกรที่มีอายุการทำเกษตร 5 ปี ต้องการความรู้อะไร หรือเกษตรกรที่มีอายุการทำงาน 10 ปี ต้องการความรู้อะไร แต่กรณีนี้จะต้องใช้จำนวนเกษตรกรพอสมควร ตรงนี้จึงย้อนกลับไปสู่คำถามที่ว่าพัฒนาตัวแบบหลักสูตรตั้งอยู่บนสมมติฐานอย่างไร ว่าหลักสูตรที่ดีต้องเหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่พื้นฐานแตกต่างกัน ต้องการการเติมเต็มที่แตกต่างกันใช้หรือไม่ แล้วที่ว่าเขาแตกต่างกันแตกต่างกันอย่างไร

3) จะวัดการเปลี่ยนแปลงอะไร อย่างไรแปลว่าจะต้องเก็บข้อมูลก่อนและหลัง เพราะการวัดระบบคิดเป็นงานที่ยากมาก

6. คุณทรงพล เจตนาวณิชย์ เราใช้การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นเบื้องหลัง อย่างแรกต้องเปลี่ยนความคิดของเกษตรกรก่อน แล้วบ่งชี้ความรู้ที่จะนำไปสู่เป้าหมาย (Knowledge Identification)

การสอนชาวบ้านต้องเอากิจกรรมเป็นตัวตั้ง เอาความรู้ไปจัดการ วัตถุประสงค์จากผลลัพธ์ที่ได้ วิธีการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

7. ศ.ดร.โสภณ ทองปาน ตั้งข้อสังเกตถึงเอกสารการเสนอรายงานความก้าวหน้าว่ามีความจำเป็นต้องปรับปรุงการใช้ภาษา การอธิบายความซึ่งมีจุดที่ต้องแก้ไขจำนวนมากในเล่มรายงาน รวมถึงการบรรยายข้อความเพื่อการนำเสนอให้มีความชัดเจนทราบที่มากขึ้น ได้ใจความ

ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (เพิ่มเติม)

1 ดร.ปรีชา สิทธิกรณไกร

- กิจกรรมการเรียนรู้ การอบรม 1 ชม. น่าจะปรับปรุง อาจเพิ่มมิติการการอบรมที่เกิดจากพฤติกรรมกรรมการอบรมและการอบรมที่เกิดจากระบบการอบรมที่เหมาะสม อาจเพิ่มแนวทางการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้โดยการประยุกต์วิถีชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่องที่ 4 การนำเสนอรายงานความก้าวหน้า และรับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ :
โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันภายใต้กลไกหน่วยงานรัฐ

คุณวิชัย เมฆดำ นำเสนอโครงการ มีใจความโดยสรุป ดังนี้

1. กรอบแนวคิดของโครงการ คือ การพัฒนาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ โดยการใช้กลไกฐานสังคมในการลดช่องว่างเชิงนโยบายและการปฏิบัติสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถยกระดับขีดความสามารถของเกษตรกรในการประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดสมดุลในการดำเนินชีวิต มีความสามารถด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถาบันเกษตรกรมีความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร สร้างต้นแบบการจัดการธุรกิจฐานสังคมในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ (PBL)

2. กรอบสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. มีทั้งหมด 4 กรอบ ได้แก่ จิตสำนึก ความรู้ วิธีคิด ทักษะ โดยได้กำหนดสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ไว้ 4 เรื่อง คือ

- 1) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
- 2) ความสามารถในการยกระดับขีดความสามารถในการประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดสมดุลในการดำเนินชีวิตแก่เกษตรกร
- 3) ความสามารถด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถาบันเกษตรกร
- 4) ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร

3. คำถามการวิจัย คือ ตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเกษตรกร ภายใต้กลไกสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และสถาบันเกษตรกร ควรมีองค์ประกอบอย่างไร จึงจะช่วยเสริมพลังซึ่งกันและกันในการสร้างสมรรถนะแก่เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ

4. หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกร
สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน(Smart officer) ประกอบด้วย 6 หน่วย ได้แก่

หน่วยสมรรถนะที่ 1: การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของ ส.ป.ก.

Smart officer

หน่วยสมรรถนะที่ 2: ความสามารถในการประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดสมดุลในการดำเนินชีวิตแก่เกษตรกร

หน่วยสมรรถนะที่ 3: ความสามารถด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถาบันเกษตรกร

หน่วยสมรรถนะที่ 4: การจัดการโซ่อุปทานและการสร้างเครือข่ายสู่การค้าที่เป็นธรรม

หน่วยสมรรถนะที่ 5: ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร

หน่วยสมรรถนะที่ 6: การดำเนินการโครงการภายใต้คำแนะนำของทีมที่ปรึกษา

จากนั้น **ผู้ทรงคุณวุฒิ** ให้ข้อเสนอแนะ จำแนกตามบุคคล ดังต่อไปนี้

1. ผศ.ดร.ณรงค์ กู้เจริญประสิทธิ์ ขอให้มีการประเมินทั้ง 6 หน่วยการเรียนรู้และ 4 สมรรถนะของผู้เข้าหลักสูตรทั้งก่อนและหลังโครงการ ได้ตอบโจทย์เรื่องเหล่านี้หรือไม่

2. คุณทรงพล เจตนาวณิชย์ ในภาพรวมของทุกโครงการ ขอเสนอเรื่องประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 2 เรื่อง คือ 1) ผลลัพธ์เชิงความรู้ ได้องค์ความรู้อะไร อย่างไร ตรงตามตัวชี้วัดหรือไม่ มีวิธีการอย่างไร และ 2) ผลลัพธ์เชิงการพัฒนา

3. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ตั้งข้อสังเกตว่า

1) ทั้งโครงการของกลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 4 ควรมีการทบทวนวรรณเรื่องกระบวนการจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบ project based learning การคิดเชื่อมโยง ความรู้ผ่านภาคปฏิบัติจริง เพื่อให้การข้อมูลสามารถนำข้อมูลที่เก็บได้มาวิเคราะห์กับทฤษฎี

2) จะประเมินเจ้าหน้าที่อย่างไร จะประเมินจากอะไร

3) ความสำคัญของการเรียนรู้อยู่ในหน่วยที่ 2 น่าจะใช้ชื่อว่า “ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร”

เรื่องที่ 5 การนำเสนอรายงานความก้าวหน้า และรับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ :
โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันภายใต้กลไก
สถาบันการศึกษา

อ.พรทิพย์ ตันติวงศ์ นำเสนอโครงการ มีใจความดังนี้

1. **วัตถุประสงค์** คือ การสร้างและพัฒนา รูปแบบกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของ
อาจารย์เพื่อยกระดับสมรรถนะของนักศึกษาในสาขาเกษตร

2. **ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ** ได้แก่

1) องค์ความรู้ ต้นแบบ และแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อยกระดับสมรรถนะนักศึกษาในสาขา
การเกษตร

2) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Smart Teacher) ที่มีประสบการณ์ตรงในการจัดกิจกรรมเพื่อ
ยกระดับสมรรถนะของนักศึกษา

3) เครือข่ายธุรกิจ Farmer Shop ภายใต้โซ่อุปทานที่ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง
ตลาด

4) เครือข่ายการบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและสถาบัน
การเกษตร

3. **กลุ่มเป้าหมายการวิจัย** คือ อาจารย์และนักศึกษา คณะเทคโนโลยีการเกษตร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

4. **กรอบแนวทางการวิจัย** ประกอบไปด้วยขั้นตอน ได้แก่

1) การประชุมเชิงปฏิบัติการกับเครือข่ายนักวิจัยที่เป็นคณาจารย์เพื่อสร้างความรู้ความ
เข้าใจในกรอบคิดการยกระดับสมรรถนะนักศึกษา

2) พัฒนาระบบการถ่ายทอดความรู้ของอาจารย์ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ
การศึกษาดูงาน

3) กำหนดรูปแบบ/กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล

4) ถอดบทเรียนเพื่อสรุปผล และกำหนดแนวทางการวิจัยในระยะต่อไป

5. **ผลผลิตการวิจัยในระยะ 6 เดือน** คือ เครือข่ายนักวิจัยที่มีเป้าหมายร่วมในการพัฒนา
ระบบและวิธีการเรียนการสอน และ แผนปฏิบัติการพัฒนาระบบการเรียนการสอนระหว่างเครือข่าย
นักวิจัย

6. **แผนการดำเนินการในอีก 6 เดือน** ได้แก่

1) การศึกษาดูงานเพื่อนำประสบการณ์มากำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน

2) จัดทำเนื้อหา/กิจกรรมที่จะสอดแทรกในรายวิชาชีพที่นักวิจัยรับผิดชอบ

3) ติดตามความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคจากนักวิจัยและประเมินผล

4) จัดตั้งร้านค้าเกษตรกร (Farmer Shop) เพื่อฝึกนักศึกษาและเป็นตัวอย่างในการประกอบอาชีพการเกษตรแบบพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

5) ระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับดำเนินงานในระยะถัดไป

6) จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์และนำเสนอในการประชุมชุดโครงการวิจัย

จากนั้น รศ.จุฑาทิพย์ได้ชี้แจงต่อที่ประชุมว่าโครงการนี้เริ่มต้นช้ากว่าโครงการอื่น 2 – 3 เดือน และผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อเสนอแนะ จำแนกตามบุคคล ดังต่อไปนี้

1. ผศ.ดร.ณรงค์ กุ์เจริญประสิทธิ์ ตั้งข้อสังเกตว่า

สามารถเข้าไปดูในฐานข้อมูล IRIC เพื่อช่วยในการ Design การเรียนการสอนของ 12 รายวิชา ตลอดจนหลักสูตรของคณะได้

2. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ตั้งข้อสังเกตว่า

1) คล้ายกับการทดลองร้าน Farmer Shop หรือเรื่องส่งเสริมการเกษตรตลอดโซ่อุปทานโดยมองตลาดก่อน ดังนั้นนักศึกษาที่จบออกไปจะประกอบธุรกิจการเกษตร นำมาสู่ปัญหาว่าอาจารย์ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้แล้วหรือยังแก่การจัดการโซ่อุปทานแล้วหรือไม่

จึงควรทำการทดลองกับอาจารย์ก่อนกับแล้วให้พวกเขาเป็นผู้สะท้อนในเรื่องนี้ว่าสาระต่างๆ ต่างนั้น อะไรสามารถใช้ เอาไปต่อกับการสอนเดิมได้ อะไรต้องปรับ พัฒนาขึ้นใหม่ ก็จะกลายเป็นการทดลองการสอนนั่นเอง ในกรณีที่จะใช้ตัวแบบ Farmer Shop ก็ต้องเรียนรู้ตัวแบบนี้เสียก่อน และจะต้องมีตัวแบบอื่นมาเปรียบเทียบกันเพื่อเกิดความปลอดภัย แต่จะเลือกใช้อะไรอยู่ที่แนวคิดซึ่งต้องยึดให้มั่น เช่น การเชื่อมโยงผู้ผลิตถึงผู้บริโภค หรือการสร้างทางเลือกในธุรกิจด้วยระบบสหกรณ์ เป็นต้น

2) ความชัดเจนของทีมที่ต้องทำ คือ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์เพื่อยกระดับการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาในมิติไหน ก็แบบ เช่น บนฐานธุรกิจการเกษตรแบบการค้าที่เป็นธรรม

3) การนำนักศึกษามาฝึกงานใน Farmer Shop ไม่มีที่มาที่ไป มีเหตุผลรองรับ ทำไมต้องเป็นที่นี่ เป็นที่อื่นด้วยได้หรือไม่ อย่างไร

4) เรื่องการทบทวนวรรณกรรมที่จะต้องทำ คือ พวกอุดมการณ์สหกรณ์ การช่วยเหลือตนเองและพึ่งพากัน และการจัดการโซ่อุปทาน

3. คุณทรงพล เจตนาวณิชย์ ตั้งข้อสังเกตว่า

1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาจะเป็นอย่างไร จะต้องมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน

2) อยากให้ถอดบทเรียนว่าปัจจัยที่เงื่อนไขเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนแบบใช้โครงการหรือการพัฒนา นักศึกษา คืออะไร

3) รูปแบบที่ไม่ต้องอิงกับอยู่กับตัวแบบ Farmer Shop ที่นี้เห็นว่ามีแนวคิด “บัณฑิตนักปฏิบัติ” จึงเสนอแนวคิดข้างต้นนี้เป็นอย่างไร มีปัญหาอะไร อย่างไร อยากให้ถอดบทเรียนออกมา

**เรื่องที่ 6 การนำเสนอรายงานความก้าวหน้า และรับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ :
โครงการวิจัยขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop เพื่อใช้เป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
และเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล**

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท นำเสนอโครงการมีใจความสำคัญดังนี้

1. วัตถุประสงค์ คือ การศึกษาแนวทางการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop สู่ชุมชน เพื่อใช้เป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล

2. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ เกิดภาคีเครือข่ายที่ตระหนักในแนวทางการค้า ที่เป็นธรรมเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนร้าน Farmer Shop เพื่อให้เป็นกลไกสร้างสรรค์เศรษฐกิจชุมชนของประเทศ เชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

3. คำถามการวิจัย คือ แนวทางการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop สู่ชุมชนเพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ในแนวทางการค้าที่เป็นธรรม และการเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล ควรดำเนินการภายใต้รูปแบบใด และใช้ระบบกลไกในการบริหารจัดการอย่างไร

4. กรอบแนวคิด มี 6 ประการ ได้แก่

- การปลูกจิตสำนึกการบริโภคสินค้าที่ผลิตในชุมชน
- การรณรงค์การบริโภคอาหารปลอดภัยในชุมชน
- การเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นมืออาชีพผู้ประกอบการ
- การเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการด้าน supplier ที่ใส่ใจในการค้าที่เป็นธรรม
- การยกระดับเศรษฐกิจชุมชนพึ่งพาตนเอง
- การเรียนรู้การดำเนินธุรกิจในทิศทางมาตรฐานสากล

5. ผลการดำเนินงานในระยะ 6 เดือน ได้แก่

- การประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมายสมาชิกโครงการซื้อข้าวจากชาวนา
- การประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมายแนวทางการจัดตั้ง/ดำเนินงานโครงการร้าน Farmer Shop 8 Fairtraders
- การประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมายผู้สนใจดำเนินงานร้าน Farmer Shop ณ ศูนย์ข้าวคุณธรรม โนนค้อทุ่ง จ.อำนาจเจริญ
- การประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมาย ณ ร้านหงษ์ทองเฮลท์สเตชั่น ห้างสรรพสินค้าเมกะบางนา

- การประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมายแนวทางการจัดตั้งและดำเนินการโครงการร้าน Farmer Shop ม.เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- การติดตามการดำเนินงานโครงการร้าน Farmer Shop ณ สหกรณ์การเกษตรปราสาท จำกัด จ.สุรินทร์
- การติดตามโครงการร้าน Farmer Shop ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงราย และตลาดแม่สาย จ.เชียงราย
- การประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการ Smart Officer ส.ป.ก.
- การประชุมหารือเรื่องการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop ในขบวนการสหกรณ์ในภูมิภาคเอเชีย
- การเผยแพร่แนวคิด Farmer Shop แก่ภาคีเครือข่ายสหกรณ์การเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์
- การประชุมหารือเรื่องการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop ร่วมกับผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด เพื่อเตรียมการเปิดร้าน Farmer Shop ให้บริการแก่สมาชิกต่อไป

จากนั้น **ผู้ทรงคุณวุฒิ** ได้ซักถามและให้ข้อเสนอแนะ จำแนกตามบุคคล ดังต่อไปนี้

1. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ถามว่าโครงการนี้จะได้รับความรู้อะไร โดยรศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ชี้แจงว่าเป็นเรื่องการผลิต และการแปรรูปสินค้าเกษตรของชุมชนของเกษตรกรรายย่อย ถ้าเราใช้ Farmer Shop เป็นกลไกในการจัดการ จะมีข้อได้เปรียบในเชิงคุณค่าและมูลค่าเพิ่มแค่ไหน เปรียบเทียบกับการนำไปจำหน่ายในโครงการตลาดแบบปกติ โดยไม่วัดจากร้าน Farmer Shop เดิมที่เคยวิจัยในระยะที่ 2

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย แสดงข้อสังเกตต่อไปว่า กำลังหาภาคีเข้ามา และสอบถามว่า เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคืออะไร รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ชี้แจงว่าใช้งบการเงินของร้าน Farmer Shop มีการประเมินประกอบ มีทีมได้ช และรุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จ

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ยังตั้งข้อสังเกตว่า ธรรมชาติของงานนี้เป็นงานพัฒนา คืองานที่ผู้ดำเนินการมีชุดความรู้แล้วเอาไปให้ภาคีเอาไปขยาย ดังนั้นจะกลายเป็นข้อสงสัยว่าไม่ต้องทำวิจัยก็ได้ โดยในปีถึงสองปีแรก จะเป็นการทำร้านให้ได้ก่อน ก่อนที่จะเก็บข้อมูล ก็จะกลับมาที่เรื่องกรอบการเก็บข้อมูลคืออะไร เพราะงานวิจัยและพัฒนาที่ตนเองอยู่มีความกำกวมจะเป็นการพัฒนาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ อย่าง การจำแนกบ่งชี้ต้องชัดเจนมาก ๆ การตอบคำถามว่าการวิจัยนี้กำลังจะให้ความรู้อะไร ให้โมเดลรูปแบบอะไร มีข้อมูลอะไร เครื่องมือตรวจสอบจะต้องชัดเจน คำถามว่ารูปแบบอะไรยังไม่พอ จะต้องลงไปถึงผลที่เกิดขึ้นว่ามีอะไรบ้าง มีการเก็บข้อมูล

สังเกตว่าโครงการแรกจนถึงโครงการนี้จะมีข้อสังเกตเรื่องการทำเป็นงานวิจัย ไม่เช่นจะกลายเป็นการพัฒนาอย่างที่นักวิชาการวิจารณ์มา

2. ผศ.ดร.ณรงค์ กัญเจริญประสิทธิ์ สอบถามว่าจะควบคุมการบริหารจัดการของร้าน Farmer Shop แต่ละที่อย่างไร โดยรศ.จุฑาทิพย์ชี้แจงว่าเป็นเรื่องการประชุม

อาจจะดูเรื่อง Economics และรูปแบบการบริหารงานร้าน Farmer Shop ทั่วประเทศให้มีมาตรฐานเดียวกัน

3. คุณทรงพล เจตนาวณิชชัย เสนอว่าในระยะที่ 3 นี้ควรเป็นเรื่องการหาความรู้เพื่อขยายผล ดังนั้น ต้องการว่าองค์ความรู้มาประมวลในท้ายที่สุดว่ากลไกในการขยายผลเป็นอย่างไร เพราะขณะนี้เราขยายผลไปแตกต่างกัน เมื่อโยงกับวิธีการวิจัย 5 ขั้นตอน ควรมีการสกัดความรู้ของภาคีที่เข้าร่วมโครงการก่อนทำ ระหว่างและหลังทำว่าเป็นอย่างไร จะต้องแยกชุดความรู้ออกมาชัด ๆ เพื่อจะตอบผลเชิงพัฒนา และผลเชิงองค์ความรู้ กล่าวได้ว่าเป็นชุดคำถามย่อยเพียงพอต่อการสร้างคู่มือการขยายผล

เมื่อเสร็จสิ้นการรายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัยทั้ง 6 โครงการ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย กล่าวปิดการประชุมใจความว่า สกว. เป็นหน่วยงานให้ทุนวิจัย ที่วิจัยต้องตั้งคำถามตลอดเวลาว่าความรู้ที่ได้จากงานนั้นไปบอกคนอื่น นี่คือการวิจัย ไม่ใช่มีอะไรเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นเรื่องการพัฒนา หากคำถามใหญ่เกินไป เช่น รูปแบบควรเป็นอย่างไร แบบนี้จึงไปทอนคำถามลงมาให้ย่อยลงไป การวิจัยจะต้องมีกระบวนการตรวจสอบและการเก็บข้อมูลอยู่ด้วย

จากระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา จะเห็นว่างานทั้งหมดมีความโน้มเอียงไปในทางการพัฒนา ต้องนำกลับมาสู่การวิจัยให้ได้ด้วย

เลิกประชุมเวลา 16.00 น.

รายงานสรุปการสัมมนา
การขับเคลื่อนวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์
วันอังคารที่ 5 สิงหาคม 2557

ห้องจูปีเตอร์ 13 อาคารชาเลนเจอร์ ศูนย์การแสดงผลสินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี

ชุมนุมสหกรณ์ชนบทไทย จำกัด เห็นว่าเรื่องสหกรณ์กำลังจะก่อความเปลี่ยนแปลงให้แก่การดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์ จึงจัดสัมมนาขึ้นโดยมีผู้สนใจตอบรับเข้าร่วมการสัมมนาเป็นสมาชิกสหกรณ์ที่เป็นสมาชิกของชุมนุมประมาณ 100 คน มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ทราบและเข้าใจถึงวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์
2. ทราบและเข้าใจเองภาพธุรกิจเฉพาะกับสหกรณ์
3. ได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้ร่วมสัมมนา
4. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ร่วมสัมมนา

โดยแบ่งการสัมมนาออกเป็น 3 หัวข้อได้แก่

1. การบรรยายเรื่อง การขับเคลื่อนวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์
2. การระดมความคิด การขับเคลื่อนวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ ยุทธศาสตร์ที่ 5
3. การเสวนา ภาพธุรกิจเฉพาะกับสหกรณ์

1. การบรรยาย เรื่อง การขับเคลื่อนวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์

โดย นางบริสุทธิ์ เปรมประพันธ์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์
การบรรยายดังกล่าวกำหนดกรอบการบรรยายเอาไว้ 4 เรื่อง คือ

1. ทำไมต้องมีวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์
2. วัตถุประสงค์ของวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์
3. เป้าหมาย ตัวชี้วัดของวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ และ เป้าหมาย ตัวชี้วัดรายปี
4. ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแผนงาน

1.1 ทำไมต้องมีวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้รับมอบหมายให้ศึกษาเพื่อผลักดันสหกรณ์เป็นวาระแห่งชาติ พบเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องผลักดัน ได้แก่

1. สหกรณ์ไทยได้รับกายอมรับว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศโดยกำหนดอยู่ในรัฐธรรมนูญและนโยบายของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง
2. สหกรณ์เป็นกลไกสำคัญ ในการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเศรษฐกิจและสังคมทั้งในชนบทและ ในเมืองของประเทศไทย
3. สหกรณ์เป็นการสร้างการมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันของประชาชน

4. สหกรณ์เป็นกลไกสร้างการเรียนรู้วิถีแห่งประชาธิปไตยในระยะยาว ยอมรับความคิดเห็น
5. ของคนส่วนใหญ่ เป็นการปูพื้นฐานความรู้ด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตย
6. ระบบสหกรณ์มีอุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์สามารถแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกโดยการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
7. สหกรณ์เป็นองค์กรที่เป็นสากลและเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ
8. รัฐได้ใช้สหกรณ์เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตั้งแต่ปี 2459 และระบบสหกรณ์ดำเนินงานมาจะครบ 100 ปี ในปี 2559

ต่อมา วันที่ 22 ตุลาคม 2555 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการยุทธศาสตร์และแนวทางในการดำเนินงานตามข้อเสนอวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์และแนวทางในการดำเนินงานตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ เนื่องจากวาระแห่งชาตินี้ไม่ได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดเอาไว้ หมายความว่าทุกรัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญ

1.2 วัตถุประสงค์ของวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ มีเพื่อให้ประชาชนในชาติรับรู้และเข้าใจการสหกรณ์พร้อมทั้งนำไปใช้ในวิถีชีวิตและการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

1.3 เป้าหมาย ตัวชี้วัดของวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ และ เป้าหมาย ตัวชี้วัดรายปี กำหนดไว้ 3 เป้าหมาย 8 ตัวชี้วัด โดยเป้าหมายทั้งสาม คือ

- 1) ประชาชนในชาติรับรู้เข้าใจการสหกรณ์ และศรัทธาต่อระบบสหกรณ์เพิ่มมากขึ้น
- 2) ประชาชนในชาตินำความรู้เกี่ยวกับการสหกรณ์ไปใช้ปฏิบัติในวิถีชีวิตและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน
- 3) หน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้รับการปฏิรูปหรือปรับปรุงให้มีเอกภาพและสอดคล้องเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามระบบสหกรณ์เพิ่มมากขึ้น

1.4 ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแผนงาน

วาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ประกอบไปด้วย 5 ยุทธศาสตร์ 13 กลยุทธ์ 23 แผนงาน สำหรับยุทธศาสตร์ที่ 1-4 จะร้อยเรียงกันเพื่อเสริมให้ระบบวงการสหกรณ์เข้มแข็งและยั่งยืนตามชื่อ ดังนี้

- 1) สร้างและพัฒนาการเรียนรู้และทักษะการสหกรณ์วิถีชีวิตประชาชนในชาติ
- 2) สนับสนุนและพัฒนาการรวมกลุ่มของประชาชนด้วยวิธีการสหกรณ์ให้เป็นฐานรากสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
- 3) เพิ่มศักยภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายระบบการผลิต การตลาดและการเงินของสหกรณ์

4) สนับสนุนแผนพัฒนาการสหกรณ์ให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งของ
ขบวนการสหกรณ์

ส่วนยุทธศาสตร์ที่ 5 **ปฏิรูปโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐ ขบวนการสหกรณ์ และ
ปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์ให้เอื้อต่อการพัฒนา** เป็นเรื่องที่ไม่ใช่ขบวนการสหกรณ์แต่เกี่ยวข้องกับ
การสหกรณ์

จากกลยุทธ์ในยุทธศาสตร์ต่าง ๆ มีเรื่องน่าสนใจ ที่อาจเชื่อมโยงกับสถาบันวิชาการด้าน
สหกรณ์ได้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 กลยุทธ์ที่ 1.1 จะเป็นเรื่องการผลักดันการจัดการเรียนรู้และทักษะการ
สหกรณ์สู่วิถีชีวิตของประชาชนในระบบการศึกษา โดยตัวชี้วัดข้อหนึ่งของแผนงานที่ 1.1.1 จะ
เกี่ยวข้องกับครูเครือข่ายรับผิดชอบในการสอนเรื่องสหกรณ์ ผู้สรุปการสัมมนาเห็นว่า มีความ
สอดคล้องกับเรื่อง Smart teachers ของสถาบันฯ

กลยุทธ์ที่ 1.2 มีแผนงานที่ 1.2.5 เรื่องการสร้างและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้การ
สหกรณ์เพื่อความยั่งยืนนอกระบบการศึกษา เน้นเรื่องสหกรณ์ตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวอย่างให้แก่
ผู้สนใจศึกษาได้ สอดคล้องกับการทำศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตของสถาบันฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 กลยุทธ์ที่ 2.1 เรื่องการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเศรษฐกิจและสังคม
ชุมชนโยชวิถีการสหกรณ์เป็นแนวทางในการดำเนินงาน มีตัวชี้วัดประการหนึ่งในแผนงานที่ 2.1.1 เป็น
เรื่องจำนวนเจ้าหน้าที่ภาครัฐระดับตำบลที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสหกรณ์เพิ่มขึ้น มีความ
สอดคล้องกับแนวทางของโครงการ Smart officers ที่ทางสถาบันฯ กำลังดำเนินการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เป็นเรื่องการสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายเป็น เครือข่ายการ
ผลิต การตลาด และการเงิน มีกลยุทธ์ที่ 3.1 เรื่องการสร้างเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตสินค้าคุณภาพเพื่อ
ยกระดับสินค้าสหกรณ์ให้ได้มาตรฐาน โดยแผนงานที่ 3.1.1 มีลักษณะคล้ายคลึงกับเรื่องเครือข่าย
และการจัดการโซ่อุปทานของสถาบันฯ

กลยุทธ์ 3.2 เรื่องแผนงานจัดตั้งศูนย์กลางสินค้าด้านสหกรณ์ เป็นแผนงานหนึ่งที่กรม
ส่งเสริมสหกรณ์มีความมุ่งมั่นผลักดันเรื่องนี้ หากพิจารณาแล้ว น่าจะแสดงถึงความใกล้เคียงเกี่ยวกับ
กับตัวแบบ Farmer Shop ของสถาบันฯ

กลยุทธ์ที่ 3.3 เรื่องการเชื่อมโยงเครือข่ายการเงินสหกรณ์ เป็นเรื่องน่าพิจารณาว่าสัมพันธ์
กับ SHOs System Platform มากน้อยแค่ไหน อย่างไร

ยุทธศาสตร์ที่ 4 มีเพียงกลยุทธ์เดียวคือ การผลักดันแผนพัฒนาการสหกรณ์สู่การปฏิบัติ
โดยมุ่งที่แผนฯ ฉบับที่ 3 แต่เนื่องจากแผนพัฒนาการสหกรณ์ที่ผ่านมานับเป็นผลมาจากการดำเนินงาน
ของสถาบันฯ แสดงให้เห็นว่า ยุทธศาสตร์นี้เกี่ยวกับกับงานของสถาบันฯ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. การระดมความคิด การขับเคลื่อนวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ ยุทธศาสตร์ที่ 5

โดย นายไชยา บุญญาภาพ สหกรณ์จังหวัดนนทบุรี

ในหัวข้อนี้ คุณไชยา บุญญาภาพ ในฐานะผู้ดำเนินรายการได้กำหนดกรอบการระดมสมองเฉพาะในเรื่องการขับเคลื่อนสหกรณ์ออมทรัพย์ว่าของเดิม คือ มีสหกรณ์ ชุมชมซึ่งมีหลายชุมนุม หรือ ถ้าจะคิดใหม่ทำใหม่ จะเป็นเช่นไร โดยสามารถสรุปแนวความคิดเห็นออกมาได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. รวมสหกรณ์ทุกประเภทไว้ในชุมนุมเดียวกัน
2. คงแยกประเภทสหกรณ์เอาไว้
3. นำแนวความคิดเรื่องเมืองสหกรณ์มาใช้ได้หรือไม่
4. ปัญหาอยู่ที่การจัดการของสหกรณ์ระดับปฐมว่ามีปัญหา
5. นายทะเบียนมีอำนาจมาแต่ไม่ใช่ ชุมชมสหกรณ์มีสถานะอ่อนแอกว่าสหกรณ์ชั้นปฐม จึงอยากให้มีหน่วยงานรัฐใหม่ อาจจะมีอยู่ในรูปขององค์การมหาชน ที่มีอำนาจกำกับดูแล ให้คุณให้โทษ ชุมชมเองต้องปรับบทบาท มีสถานะในการกำกับดูแลสหกรณ์ได้ระดับหนึ่ง เป็นพี่เลี้ยงได้ นอกจากนี้จะต้องมีแหล่งเงินกู้ยืมแหล่ง ชุมชมให้กู้แค่สหกรณ์เท่านั้น สหกรณ์ไม่ควรปล่อยกู้กันเอง

6. เนื่องจากกฎหมายให้ชุมนุมมีฐานะเป็นสหกรณ์ แต่ไม่เขียนอำนาจที่แตกต่างกับสหกรณ์เอาไว้ ทำให้ชุมนุมมาแข่งขันกับสหกรณ์

7. ในส่วนของชุมนุม จากข้อ 1 แค่เพิ่มประเภทชุมนุมสหกรณ์อเนกประสงค์เข้าไป ก็สามารถเชื่อมสหกรณ์ทุกประเภทได้ (อาจทำในระดับจังหวัด) โดยให้สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม และสหกรณ์ประมงเป็นผู้ผลิต สหกรณ์บริการสนับสนุนเรื่องการขนส่ง สหกรณ์ร้านค้าเป็นแหล่งกระจายสินค้า และสนับสนุนการเงินโดยสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน โดยอาจใช้สหกรณ์ในการตั้งชุมนุม

นอกจากนี้ เป็นชุมนุมต้องทำตัวอย่างชุมนุม ประธานสหกรณ์ในระดับปฐมให้เป็นหนึ่งเดียวกัน โดยเรื่องชุมนุมประเภทนี้ ให้ออกเป็นกฎกระทรวงก็ได้

สหกรณ์ออมทรัพย์ตั้งเป็นแบบอเนกประสงค์ ส่วนสหกรณ์เครดิตยูเนียนจะต้องจำกัดแดนดำเนินงานอยู่แต่ในชุมชนเท่านั้น เช่น ตำบล หมู่บ้าน

การปล่อยกู้ของสหกรณ์ที่มีเงินเหลือจะต้องพิถีพิถันมากขึ้น หรือเอาไปฝากชุมนุมกลาง หรือถ้าเงินขาดก็ไปกู้ชุมนุมกลาง ไม่กู้กันเองระหว่างสหกรณ์

8. การตรวจสอบสหกรณ์จะต้องมีความเข้มข้น ดังเช่นกรณีธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าตรวจธนาคารพาณิชย์ และมีการตรวจสอบเฉพาะด้าน

9. ควรมองถึงความเข้ากันได้ของวัตถุประสงค์ในการตั้งชุมนุมต่าง ๆ กับกฎหมายสหกรณ์

3. การเสวนา ภาษีธุรกิจเฉพาะกับสหกรณ์

โดยนายสุรพล พงศ์เมธีอภิรักษ์ เลขานุการกรมส่งเสริมสหกรณ์
นายสุเทพ พงษ์พิทักษ์ ประธานคณะกรรมการดำเนินการ
สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการกรมสรรพากร จำกัด
นายปรเมศวร์ อินทรชุมนุม อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ

ดำเนินรายการโดย ผศ.ดร.รังสรรค์ ปิติปัญญา รองอธิการบดีฝ่ายการเงินและ
ทรัพย์สิน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประเด็นเรื่องนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์ให้ความสนใจ เพราะเกิดจากการที่สหกรณ์นำเงินที่
เหลือจากการให้สมาชิกกู้ยืมตามปกติไปลงทุนในตลาดเงินตลาดทุน แต่กรมสรรพากรมาตรวจสอบ
เรื่องดังกล่าวเพื่อการเก็บภาษีย้อนหลัง จึงนำมาสู่การหารือ

จากการเสวนา ได้ใจความ สรุปได้ ดังนี้

การเสียภาษีของสหกรณ์ โดยปกติ สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นนิติบุคคลที่เงินได้ ดังนี้ ต้อง
พิจารณาเรื่องการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเสียก่อน ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 39 และมาตรา 65 ไม่
ปรากฏความถึงสหกรณ์แต่อย่างใด

แต่ในกรณีภาษีธุรกิจเฉพาะ ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 91/2 กำหนดกิจการที่ต้องเสีย
ภาษีธุรกิจเฉพาะ ได้แก่

- (1) การธนาคารตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายเฉพาะ
- (2) การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ตามกฎหมายว่าด้วย
การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
- (3) การรับประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต
- (4) การรับจํานำตามกฎหมายว่าด้วยโรงรับจํา
- (5) การประกอบกิจการโดยปกติเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ เช่น การให้กู้ยืมเงิน ค่าประกัน
แลกเปลี่ยนเงินตราออก ซื้อมือ หรือขายตัวเงิน หรือรับส่งเงินไปต่างประเทศด้วยวิธีต่างๆ
- (6) การขายอสังหาริมทรัพย์เป็นทางค้าหรือหากำไร ไม่ว่าจะอสังหาริมทรัพย์นั้นจะได้มาโดย
วิธีใดก็ตาม ทั้งนี้ เฉพาะที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่กำหนดโดย
พระราชกฤษฎีกา
- (7) การขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในตลาด
หลักทรัพย์
- (8) การประกอบกิจการอื่นตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

ตามมาตรา 91/2(5) ที่ครอบคลุมกิจกรรมของสหกรณ์ออมทรัพย์เอาไว้ แต่อย่างไรก็ตาม
มาตรา 91/3 ได้กำหนดยกเว้นให้กิจการดังต่อไปนี้ไม่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

- (1) กิจการของธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- (2) กิจการของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- (3) กิจการของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉพาะการให้กู้ยืมแก่สมาชิกหรือแก่สหกรณ์ออมทรัพย์อื่น
- (4) กิจการของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
- (5) กิจการของการเคหะแห่งชาติเฉพาะการขายหรือให้เช่าซื้ออสังหาริมทรัพย์
- (6) กิจการรับจำนำของกระทรวง ทบวง กรม และราชการส่วนท้องถิ่น
- (7) กิจการอื่นตามมาตรา ๙๑/๒ ตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

ตามมาตรา 91/3(3) นี้เองที่ยกเว้นกิจการของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉพาะการให้กู้ยืมแก่สมาชิกหรือแก่สหกรณ์ออมทรัพย์อื่น นอกจากนี้ ตามหนังสือกรมสรรพากร ที่ กค. 0802/พ.07839 ก็ทำให้กระจ่างขึ้นกิจกรรมเรื่องเดียวกันนี้ที่ดำเนินการโดยสหกรณ์ประเภทอื่น ก็ได้รับการยกเว้นเช่นกัน

จากมาตรา 91/2(5) แห่งประมวลรัษฎากรนี้เอง ทางกรมสรรพากรมีคำสั่งกรมสรรพากรที่ป.26/2534 เรื่อง ดอกเบี้ยสำหรับกิจการเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ ตามมาตรา ๙๑/๕ (๕) แห่งประมวลรัษฎากร ทำให้สรุปารายรับของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะได้ ดังตารางที่คูณสุเทพ พงษ์พิทักษ์ สรุปไว้

รายรับของสหกรณ์ออมทรัพย์	ภาษีธุรกิจเฉพาะ	
	เสีย	ได้รับยกเว้น
ดอกเบี้ยฝากในชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น		คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.26/2534 (โดยอนุโลม)
ดอกเบี้ยฝากในธนาคาร หรือในสถาบันการเงินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์		คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.26/2534
ให้กู้เงิน ให้สินเชื่อแก่สมาชิก		ป.ร. มาตรา 91/3(3)
ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์		ป.ร. มาตรา 91/3(3)
ดอกเบี้ยเงินฝากหรือผลประโยชน์จากการลงทุนอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนด		
1 ดอกเบี้ยบัตรเงินฝากที่ธนาคารเป็นผู้ออก		คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.26/2534 (โดยอนุโลม)
2 ดอกเบี้ยตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้รับรอง สลากหลัง หรือรับอาวัล		คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.26/2534

		(โดยอนุโลม)
3 ดอกเบี้ยตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ธนาคารซึ่งมีใช้ รัฐวิสาหกิจเป็นผู้ออก	✓	
4 ดอกเบี้ยบัตรเงินฝาก หรือใบรับเงินฝากที่ออกโดยบริษัท เงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ซึ่งสถาบันคุ้มครองเงินฝาก ประกันชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ย	✓	
5 ดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ที่ได้จากตราสารสิทธิในหนี้	✓	
6 ดอกเบี้ยหุ้นกู้ หรือหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิ	✓	
7 ดอกเบี้ยเงินฝากหรือเงินลงทุนอื่นใด	✓	

สำหรับจำนวนภาษีที่ต้องเสีย นายประเมศวร์ อินทรชุมนุม ได้แสดงความเห็นถึงว่า ณ
ขณะนี้ หากต้องเสีย ก็ควรไม่ระบบที่ต่างไปจากระบบปกติ เพราะสหกรณ์ไม่ใช่องค์การที่แสวงหากำไร
และสหกรณ์มีหน้าที่จะต้องดำเนินการตามหลักสหกรณ์ข้อที่ 7 เรื่องการเอื้ออาทรต่อชุมชนซึ่งเปรียบได้
กับจุดประสงค์ของการเก็บภาษีอยู่แล้ว ส่วนจะย้อนหลังหรือไม่ เป็นอำนาจของกรมสรรพากร

นายสุรพล พงศ์เมธิอภิชัย เห็นว่า จะเสียเท่าใดเป็นเรื่องของนโยบายรัฐที่จะกำหนด

ข้อสรุปที่สำคัญอีกประการคือ ในเวทีเห็นตรงกันว่า ควรแก้กฎหมายเรื่องนี้ ข้อเสนอ
ที่น่าสนใจคือ แก้ข้อความในประมวลกฎหมายรัษฎากรมาตรา 91/3 (3) ใหม่ เป็น “กิจการสหกรณ์”

สรุปการเสวนา

การจัดเตรียมข้อมูลเบื้องต้น เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการจัดเสวนา

“แนวทางการบริหารงาน ช.ส.ค. ที่สมาชิกคาดหวัง”

วันจันทร์ที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2557

ห้อง 601 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

ผู้เข้าร่วมการเสวนา

1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณสุรพงษ์	แว่นแก้ว	รองประธานคณะทำงานฯ
3. คุณสมบูรณ์	ชมชื่น	คณะทำงาน
4. คุณคำไพโร	แก้วพรม	เหรียญก สค.ชุมชน 48 ไร่ฯ
5. ผู้เข้าร่วม		เหรียญก สคส.
6. คุณนิสาร์ตน์	เหลาบุญมา	เลขานุการกลุ่มเคหะชุมชนออเงิน
7. คุณชาญวุฒิ	มหาโยธี	ประธานสหกรณ์เครดิต
8. คุณชุตติมา	สมุทราลัย	ประธานสหกรณ์เครดิต
9. คุณจิระฐา	ไพโรจน์	ประธานสหกรณ์เครดิต
10. คุณวิเชียร	ทับแก้ว	ประธานสหกรณ์เครดิต
11. คุณสุวิทย์	โยพาณิชย์	ประธานสหกรณ์เครดิต
12. คุณจำแลง	เอี่ยมสะอาด	ประธานสหกรณ์เครดิต
13. คุณทัศนีย์	ทุมกานนท์	ประธานสหกรณ์เครดิต
14. คุณนิชรินทร์	ทวีทรัพย์ภูวดล	ประธานสหกรณ์เครดิต
15. คุณชัยณรงค์	หนูจิ้นเส็ง	ประธานสหกรณ์เครดิต
16. คุณณรงค์ชัย		ประธานสหกรณ์เครดิต
17. คุณมหันต์ศักดิ์		ประธานสหกรณ์เครดิต
18. คุณจำลอง	ศรีสวัสดิ์	ประธาน ช.ส.ค. สาขาภาคกลาง
19. คุณศิริวัฒน์	อติชัยมงคล	เลขานุการ ช.ส.ค. สาขาภาคกลาง
20. คุณสรชัย	อติชัยมงคล	ประธานสหกรณ์เครดิต
21. คุณสุพจน์	สุขสมงาม	เจ้าหน้าที่วิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
22. คุณภูมิ	จันทชุม	เจ้าหน้าที่วิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มเสวนาเวลา 9.15 น.

เนื่องด้วยคณะทำงานจัดเสวนาฯ มีความประสงค์จะได้ข้อมูลที่ถกแถลงหรือผ่านการเสนอแนะจากนักวิชาการด้านการสหกรณ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการที่จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะเป็นกรอบและแนวทางในการจัดเสวนา จึงได้ขอความร่วมมือจากสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ในการนี้ ผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้เป็นวิทยากรและดำเนินการเสวนา

คุณชัยณรงค์ หนูจีนเลี้ยงกล่าวถึงโครงการจัดเสวนา “แนวทางการบริหารงาน ช.ส.ค. ที่สมาชิก คาดหวัง” เกิดจากการผลักดันของกลุ่มเครือข่ายเพื่อนเครดิตยูเนียนไทย และกลุ่ม 25 เมษา เจตนารมณ์ คือ เห็นปัญหาเชิงโครงสร้างของ ช.ส.ค. มานาน และผลักเรื่องนี้ขึ้น ขณะนี้ประเด็นคือ จะโน้มน้าวผู้นำที่เข้าร่วมโครงการได้อย่างไรว่า ช.ส.ค. ต้องมีการปรับเปลี่ยน รูปแบบการเสวนาจะแบ่งเป็น

ส่วนแรก การให้ข้อมูลเกี่ยวกับภารกิจของ ช.ส.ค. (ระดับประเทศ สาขา) และ ชมรมเครดิตยูเนียน

ส่วนที่สอง แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมการเสวนา แล้วระดมความคิด ทั้งปัญหาและแนวทางแก้ไข

ส่วนที่สาม การนำเสนอบนเวที คณะกรรมการดำเนินการ ช.ส.ค. จะรับฟังรับทราบ

เมื่อจบการเสวนา จะมีคณะทำงานรวบรวมข้อมูลจากการเสวนามาปรับแก้ เพื่อทำประชาพิจารณ์ และไปสู่เวทีการประชุมใหญ่ของ ช.ส.ค. ต่อไป

คุณชัยณรงค์ กล่าวอีกว่า ช.ส.ค. มีภารกิจตั้งแต่ความต้องการของสหกรณ์ขั้นพื้นฐานทำงานมาก หากพิจารณาขบวนการเครดิตยูเนียนปัจจุบันจะพบว่ามี 3 ระดับ คือ ระดับประเทศ ระดับสาขามี 6 สาขา และชมรมเครดิตยูเนียน มี 23 ชมรม

ในระดับชมรมจะมีกรรมการเช่นกัน แต่เป็นการแบ่งส่วนงานภายใน ช.ส.ค. ไม่เป็นนิติบุคคล รองรับด้วยระเบียบของ ช.ส.ค. ภารกิจสำคัญของชมรมคือ เป็นกลไกให้ ช.ส.ค. สาขาในเรื่องการจัดตั้ง การช่วยเหลือ การตรวจเยี่ยมสมาชิก และต้องมีรายงานต่อ ช.ส.ค. ชมรมไม่มีกำลังทรัพย์จ้างเจ้าหน้าที่ชมรม เพราะมาจากกรรมการอาสา และชมรมกับสหกรณ์ขั้นพื้นฐานยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างกัน

ระดับสาขาเอง กรรมการมีสาขาละ 9 คนมาจากตัวแทนชมรมโดยธรรมเนียมปฏิบัติ จากนี้จะมีโควตาให้เป็นกรรมการระดับชาติ คือ โชนใต้ 2 คน โชนอีสาน 4 คน โชนกลาง 3 คน โชนเหนือ 3 โชนตะวันออก 1 เพชรบุรี 1 และประธาน

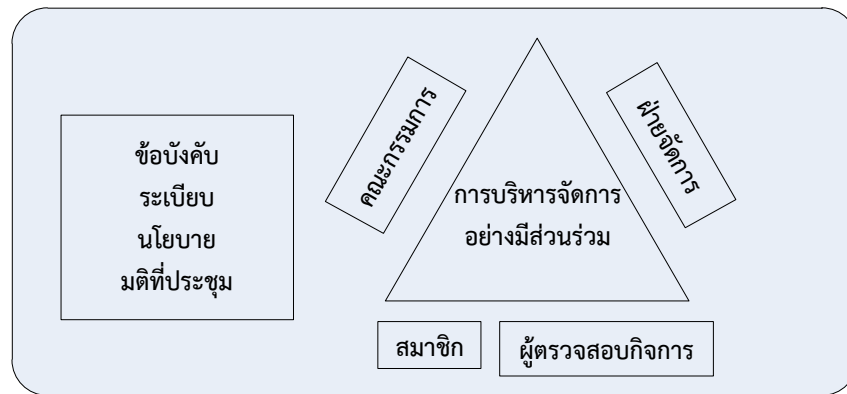
คุณคำไพโร แก้วพรม นำเสนองานเขียนต่อที่ประชุมเรื่องข้อเสนอการปรับปรุงการบริหารชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด ครอบคลุมแนวคิดการปรับในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. การปรับปรุงโครงสร้างและภารกิจชุมนุมฯ สำนักงานใหญ่
2. การปรับปรุงโครงสร้างและภารกิจชุมนุมฯ สำนักงานสาขา
3. การปรับปรุงชมรม

ภายหลังการนำเสนอ รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ซึ่งแจ้งว่าเจตนารมณ์สูงสุดการดำเนินการทั้งหมดอยู่การดำเนินการหวังผลให้ขบวนการสหกรณ์เครดิตยูเนียนมั่นคง เข้มแข็ง เป็นที่พึ่งของมวลสมาชิก เป็นภาพลักษณ์ที่ดี โดยลักษณะการเสวนาจะออกมาในรูปเชิงวิชาการ และนำผู้เข้าเสวนาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการ ซึ่งแจ้งว่าการปรับปรุงการบริหารงานจะเป็นการจัดสรรความสัมพันธ์ระหว่าง 3 ฝ่าย ได้แก่

- 1) สมาชิก ผู้แทนสมาชิก (และผู้ตรวจสอบกิจการ)
- 2) คณะกรรมการต่าง ๆ ของชุมนุม
- 3) ฝ่ายจัดการ

โดยจะต้องทำให้พวกเขาอยู่ในสถานะและบทบาทที่ถูกต้องตามหลักการสหกรณ์ เพื่อให้เกิดความสมดุลในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการของคนสามฝ่าย

ในมุมมองนักวิชาการ ต้องการให้สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุด จึงพิจารณาเรื่องบริการที่สมาชิกปัจเจกบุคคลจะได้รับ ก็ย่อมเกี่ยวข้องกับข้อบังคับและระเบียบ

จากนั้นที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาโครงสร้างของชุมนุมฯ

1) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกชุมนุมฯ ประเด็นที่น่าสนใจเรื่องหนึ่ง คือ เรื่องระเบียบหรือข้อบังคับในเรื่องการได้มาซึ่งกรรมการ เพื่อให้ได้คนที่เหมาะสมเข้ามาดำเนินการ

2) เรื่องวาระการประชุม ได้แนวทางว่ามวลสมาชิกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดวาระการประชุมใหญ่สามัญประจำปี และในสาระเหล่านั้นจะต้องมีมติที่ประชุมใหญ่ด้วย

3) เรื่องผู้ตรวจสอบกิจการ พบว่าจุดอ่อนที่ให้เกิดช่องว่างในการทำงานของผู้ตรวจสอบกิจการ เช่น สมาชิกไม่เข้าใจบทบาทผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจกิจการไม่เข้าบทบาทหน้าที่ของตนเอง

วงเสวนาเห็นว่า การได้มาซึ่งผู้ตรวจสอบกิจการควรแก้ระเบียบ จะมีจำนวนเท่าไร ได้มาอย่างไร มีคุณสมบัติอย่างไร และสร้างเข้าใจในบทบาทของผู้ตรวจสอบกิจการให้ทั้งสมาชิกและตัวผู้ตรวจสอบกิจการเอง

นอกจากนี้ วงเสวนายังเห็นว่า การสร้างแรงจูงใจในการทำงานโดยการให้ค่าตอบแทนผู้ตรวจสอบกิจการที่เหมาะสม หรือการให้ความสำคัญกับเนื้อหาของรายงานการตรวจสอบกิจการให้มีผลกระทบมากขึ้น

ลำดับต่อมา มีการพูดคุยเกี่ยวกับโครงสร้าง ช.ส.ค. ในอนาคต มีผู้แสดงความเห็นคือ

1. ช.ส.ค. อำนาจเยอะ ขนาดใหญ่ ก่อปัญหาเรื่องความการทุจริต จึงอยากให้ลดขนาด ช.ส.ค. ลดขนาด ลดให้เหลือภารกิจเฉพาะเรื่อง ลดขนาดกรรมการเหลือแค่ 6 คน ปรับเปลี่ยนที่มาให้มาจากประธาน 6 สาขา กำหนดถึงคุณสมบัติกรรมการ

2. ส่วนของสาขา หลังจากทีลดขนาดส่วนกลาง ก็เพิ่มขนาดสาขา ให้ดูแลพื้นที่รับผิดชอบของตนร่วมกับชมรม การให้บริการเรื่องการเงิน ธุรกิจ สนับสนุนการทำงานของชมรม เป็นต้น

3. ส่วนชมรม ต่อไปต้องพิจารณาการตั้งกลุ่มเครดิตยูเนียนใหม่เป็นขั้นต้น ก่อนส่งต่อ

ร.ศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ชี้แจงว่ามีคำข้อสังเกต คือ

1) โครงสร้างที่ทับซ้อนจะแก้ไขอย่างไร

2) องค์รวมในเรื่องนี้คืออะไร กล่าวคือ ทำอย่างไรให้มีโครงสร้างการบริหารและระบบบริหารที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนขบวนการเครดิตยูเนียนสู่เป้าหมายตามที่ปรากฏในวิสัยทัศน์

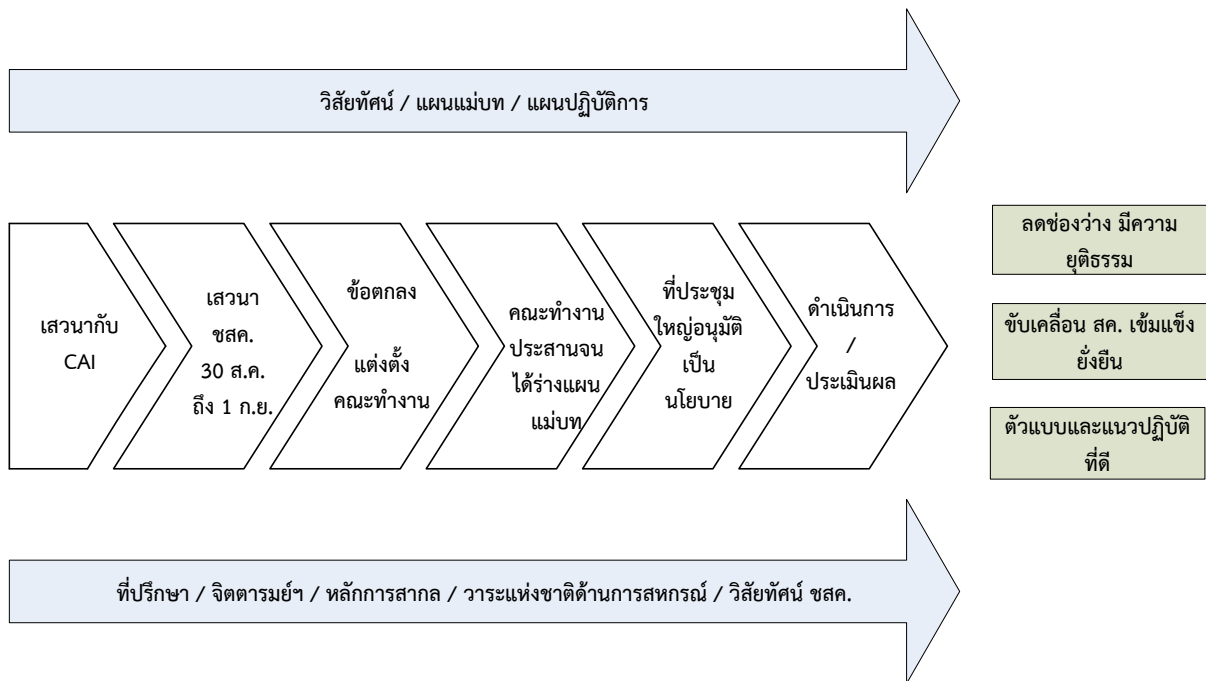
จากนั้นจึงตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมถึงภารกิจของ ช.ส.ค. โดยเสนอว่าน่าจะมีการเชื่อมแผนต่าง ๆ ให้เป็นที่มาของภารกิจ จึงต้องการแผนแม่บทสำหรับช่วงเวลา โดยต้องมาจากสมาชิก เพื่อให้เกิดการกลุ่มกรองเชิงระบบจากล่างขึ้นสู่บน แผนเงินก็จะเป็นแผนเงิน แผนคนก็เป็นแผนคน แผนธุรกิจก็เป็นแผนธุรกิจ เวลาทำก็ดำเนินการตามแผนแม่บทซึ่งทอนเป็นแผนระยะยาว กลาง สั้น การดำเนินการที่อยู่ในแผน จะต้องผ่านมติที่ประชุมใหญ่ก่อน

ส่วนสาขาต้องมีบทบาทมากขึ้น เพราะกรรมการสาขาก็เป็นตัวแทนของสมาชิก และกรรมการเองก็มีมติ เพื่อให้ฝ่ายจัดการไปดำเนินการตามแผนนั้น

ส่วนสิ่งแรกที่ต้องทำคือ ต้องสร้างความพร้อมให้คนมีความพร้อมที่เปลี่ยนแปลง

ร.ศ.จุฑาทิพย์ ทำการสรุปการเสวนา ใจความว่า การเสวนานี้มีจุดประสงค์เพื่อการเตรียมการจัดเสวนาให้เป็นระบบ ถือเป็นเจตนาที่ดี เบื้องต้นได้ข้อสังเกตว่าโครงสร้างการบริหารจัดการ ช.ส.ค. และขบวนการเครดิตยูเนียนมีความซับซ้อน เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดช่องว่าง การตัดสินใจที่ความเสี่ยงของคณะกรรมการ การเข้าสู่ตำแหน่งที่มีการแข่งขันกันสูง บทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการ อาจสรุปการเสวนาออกมาเป็นภาพคำคำอธิบายสั้น ๆ ดังนี้

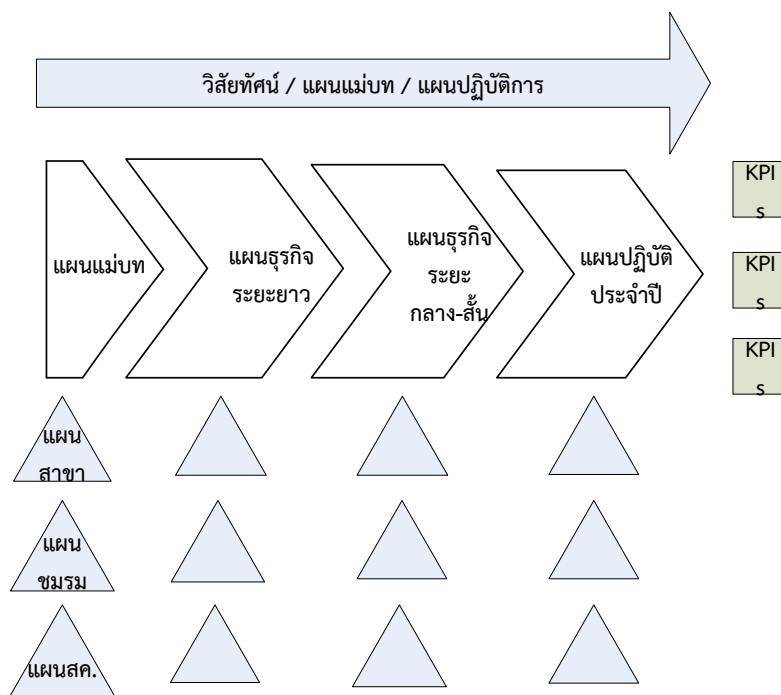
1. กรอบแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาขบวนการสหกรณ์เครดิตยูเนียนให้ยั่งยืน

วันนี้ผ่านขั้นแรก คือ การเสวนากับสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ และได้ดำเนินการต่อไป

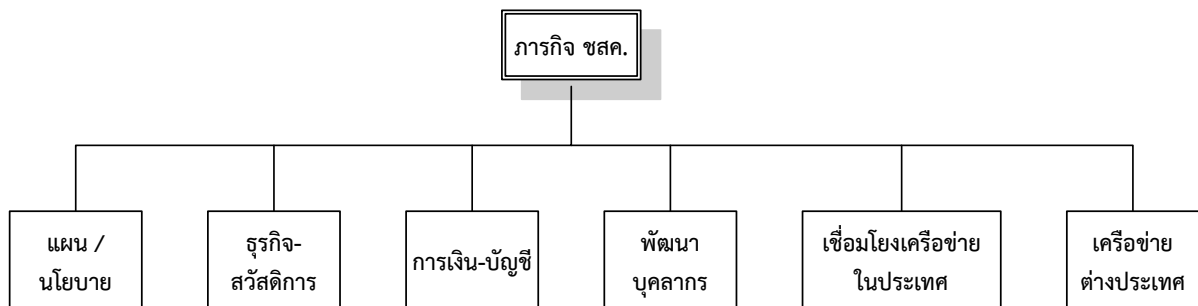
ร่างแผนแม่บทอาจต้องพูดถึงภารกิจของ ช.ส.ค. เรื่องชมรม ช.ส.ค. สาขา กลุ่ม สหกรณ์ ภาควิชาที่เกี่ยวข้อง ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมจากสาขาและชมรม โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน โดยแผนแม่บทนี้จะใช้วิสัยทัศน์เป็นตัวตั้ง

2. การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์

จะใช้แผนแม่บทเป็นตัวตั้ง แผนแม่บทจะเกิดขึ้นจากล่างสู่บน และนำไปสู่แผนธุรกิจ แผนโครงสร้างพื้นฐาน และทุก ๆ แผนจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วม พร้อมด้วยตัวชี้วัดที่ชัดเจน

3 ภารกิจหลักของ ช.ส.ค.

แผน-นโยบายจะทำงานด้วยแผนแม่บท การทำธุรกิจจะต้องไม่ลืมสวัสดิการ การพัฒนาบุคลากรต้องมุ่งให้คิดเก่งทำเป็น เห็นอนาคต การเชื่อมโยงเครือข่ายรวมทั้งแผนในขอบวงการฯ และภาคีที่เกี่ยวข้อง

เลิกเสวนาเวลา 11.30 น.

15. Ms. Gyanu Koirala Rai		Nepal Agriculture Cooperative Central Federation Ltd. Nepal.
16. Mr. Pham Tien Trung		Vietnam Cooperative Alliance. Vietnam
17. Ms. Than Thi Thuy Mai		Vietnam Cooperative Alliance. Vietnam
18. คุณณัชชา	จันทร์สนิท	หัวหน้างานศูนย์จำหน่ายสินค้าสหกรณ์ สหนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
19. คุณถนอม	คองน้อย	นักวิชาการฝึกอบรม สหนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
20. คุณสุพจน์	สุขสมงาม	เจ้าหน้าที่วิจัย สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
21. คุณภูมิ	จันทชุม	เจ้าหน้าที่โครงการวิจัย สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มเสวนาเวลา 13.45 น.

เนื่องด้วยสหนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยร่วมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นเจ้าภาพจัดโครงการฝึกอบรมนานาชาติ หลักสูตร “Fostering Core Leaders Agricultural Cooperatives – 2014” รุ่นที่ 1 ขึ้น ณ ประเทศไทย ระหว่างวันที่ 3-21 กันยายน 2557 และ ณ ประเทศญี่ปุ่น ตั้งแต่วันที่ 21 กันยายน 2557 เป็นต้นไป โดยมีผู้เข้าอบรมประกอบด้วยผู้แทนสหกรณ์และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จากประเทศภูฏาน กัมพูชา ลาว พม่า เนปาล และเวียดนาม รวม 10 คน

ในการนี้ รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ได้ร่วมบรรยายในหัวข้อ CAI's roles on cooperatives development in Thailand ภายใต้แนวคิดบทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ มีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

1. Socio-Economic Situation in Thailand
2. The Co-operatives Situation in Thailand
3. About CAI
4. The Strategic Direction for Policy-led-research
5. The Value Network and Fair Trade Platform
6. The Knowledge and Innovation Utilization
7. Living Learning Center at 6 local area
8. the logical framework for CAI research projects

จากนั้น ได้มีการแลกเปลี่ยนอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ โดยรศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้เชิญ ดร.ปรีชา สิทธิกรรมไกร แลกเปลี่ยนข้อมูล

ดร.ปรีชา ลิทธิกรรมไกร ได้แลกเปลี่ยนมโนใจความว่า โดยปกติสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ทำวิจัยในเชิงปฏิบัติการ เช่น กรณีข้าวคุณธรรมที่พัฒนาทั้งคุณภาพของข้าวหอมมะลิและคุณภาพของชาวนาในแนวทางคุณธรรมและดำเนินเกษตรอินทรีย์ และสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ทำให้สถาบันฯ ประสบความสำเร็จ ในการทำวิจัย

Mr. Abe Yukio ได้สอบถามให้ขยายความสถานการณ์สหกรณ์ในบริบททั่วไป

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท กล่าวชี้แจง ดังนี้

สถานการณ์สหกรณ์ในประเทศไทยขณะดูเข้มแข็งในสายตาของชาวต่างชาติ แต่ในความเป็นจริงส่วนแบ่งการตลาดของภาคสหกรณ์ไทยมีเพียงประมาณ 17% ของ GDP ต่างกับสถานการณ์ในญี่ปุ่นที่เกษตรกรเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกสหกรณ์ นอกจากนี้ยังผลิตแต่วัตถุดิบเพื่อให้ต่อในกระบวนการผลิต หรือมักทำการผลิตในระดับต้นน้ำของการผลิต

ผศ.ดร.อรชส นภสินธุ์วงศ์ อรรถจินดา สอบถามถึงโจทย์วิจัยที่สำคัญคืออะไร

Mr.Abe Yukio ชี้แจงว่าโดยปกติ กิจกรรมลักษณะนี้ควรจะอยู่ภายใต้การดำเนินการของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่กรณีของประเทศไทยตามความเข้าใจของตน เห็นว่า กรมส่งเสริมสหกรณ์และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริม แต่น่าเสียดาย กรมส่งเสริมสหกรณ์ไม่เคยดำเนินการในสิ่งที่ควร สิ่งนี้ก็เนื่องมาจากปัญหาที่บางครั้งหน่วยงานของรัฐต้องทำตามนโยบายหรือความต้องการของภาคการเมือง ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องเข้ามา มีบทบาทในเรื่องเช่น กิจกรรมการค้าที่เป็นธรรม

อาจเคยได้ยินที่หน่วยงานภาครัฐพยายามส่งเสริม OTOP หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แต่ก็ล้มเหลว เพราะดำเนินการโดยภาครัฐ ต้องระวัง ทั้งนี้เพราะ ตามโครงการรณรงค์ เจ้าหน้าที่รัฐก็จำเป็นต้องดำเนินการตามนโยบายแบบ “บนลงล่าง” ตามความประสงค์ของนักการเมือง และผลคือเกษตรกรถูกทิ้งไว้ข้างหลัง ไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย

สหกรณ์ในประเทศไทยส่วนมากเกี่ยวข้องกับเรื่องสินเชื่อ ไม่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการฟาร์ม ผลกระทบก็ตกกับเกษตรกร

รศ.จุฑาทิพย์เพิ่มเติมในเรื่องนโยบาย “บนลงล่าง” ว่า นักวิชาการมองเห็นถึงช่องว่างนโยบายกับการพัฒนาในพื้นที่ท้องถิ่น เมื่อเราระบุปัญหาการวิจัยก็พบว่า ทำไมนักสหกรณ์ไม่สามารถนำผลิตภัณฑ์ของสมาชิกสหกรณ์เข้าสู่ตลาด เราจึงช่วยพวกเขาผ่านกระบวนการการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เรียนรู้ร่วมกัน ทำงานร่วมกันเข้าไปเข้ามาให้ได้ผลลัพธ์การวิจัยและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับธุรกิจของพวกเขา

Mr. Thinley Wangchuk ได้สอบถามในประเด็นการทำให้สหกรณ์ประสบความสำเร็จ เนื่องจากในภูฏาน สหกรณ์เพิ่งเริ่มดำเนินการได้ไม่นาน

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ชี้แจงว่า จากประสบการณ์ของตน สหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จ จะต้องดำเนินการตามหลักการสหกรณ์ข้อที่ 4 คือ หลักการปกครองตนเองและความเป็นอิสระ ไม่เป็น

องค์การที่ได้รับการสนับสนุนโดยรัฐบาลหรือองค์การอื่นใด เราตระหนักว่าถ้าสามารถทำให้สหกรณ์ในประเทศไทยมีอิสระ การกระจายรายได้จะดีขึ้น ดังนั้น นักวิชาการพยายามวิจัยร่วมกับภาคีต่าง ๆ เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

เราพยายามทำวิจัยเพื่อเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ซึ่งไม่แต่เฉพาะกระบวนการเรียนรู้ไม่แต่เฉพาะด้านทฤษฎี แต่เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงและชุมชนท้องถิ่น เพื่อการเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการในสหกรณ์

ยังมีสิ่งสำคัญ คือ เรื่องการจัดการโซ่อุปทาน เราได้ตั้งโจทย์วิจัยว่า เราจะนำการจัดการโซ่อุปทานมาใช้ในธุรกิจ เพื่อยกระดับคุณค่าของผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างสินค้าและแบรนด์ สำหรับโจทย์วิจัยของโครงการร้าน Farmer Shop คือ รูปแบบธุรกิจอะไรที่สามารถแก้ปัญหาปัจจุบันในเรื่องโครงสร้างที่ไม่สามารถแก้ปัญหาให้มีประสิทธิภาพได้โดยกลุ่มปัจเจก และการดำเนินการธุรกิจรูปแบบใหม่อย่างไรให้ประสบความสำเร็จทั้งในความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืน

ผศ.ดร.อรชส นภสินธุวงศ์ อรรถจินดา สอบถามว่า โครงการวิจัยไม่ได้ดำเนินการกับสหกรณ์ที่จดทะเบียนไม่ใช่หรือไม่ เพราะตนไม่ได้ยินการพูดถึงสหกรณ์ที่จดทะเบียนเลย

ดร.ปรีชา สิทธิกรณไกร ได้ชี้แจงว่า ในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้รวมกลุ่มเกษตรกรไว้ด้วยแล้ว ดังนั้น กลุ่มเกษตรกรย่อมสามารถนำหลักการสหกรณ์และคุณค่าสหกรณ์มาเป็นแนวทางการปฏิบัติได้

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ชี้แจงต่อไปว่า เรื่องนี้เป็นผลมาจากนโยบายภาครัฐ หากเรากล่าวถึงสหกรณ์ที่จดทะเบียนตามกฎหมาย ก็จะมีประมาณ 7,000 สหกรณ์ แต่ถ้าเรากล่าวถึงสหกรณ์ภาคประชาชนแล้วก็มีมากกว่า 100,000 กลุ่ม ดังนั้น การตั้งต้นในงานวิจัยของเราจึงมีคำถามว่าทำไมเราไม่เชื่อมเครือข่ายระหว่างสหกรณ์ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายกับสหกรณ์ภาคประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น พื้นที่จังหวัด

ดร.ปรีชา สิทธิกรณไกร ชี้แจงเพิ่มอีกว่า กุญแจความสำเร็จของสหกรณ์ในประเทศไทยคือ หลักการสหกรณ์ แต่ก็ต้องมีคุณค่าสหกรณ์อย่างเพียงพอเช่นกัน โดยเราจะต้องเชื่อในคุณค่าเหล่านั้น ทำให้สามารถรอดพ้นจากวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในโลกของเราได้ นอกจากนี้ประชาชนชาวไทยยังยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เราเชื่อในวิธีการสหกรณ์ที่มุ่งจะบริหารจัดการให้เป็นองค์กรที่ดีเพื่อที่จะอยู่ข้างประชาชนและเกษตรกร เราจึงไม่ได้เป็นองค์กรที่โลก แต่เราเป็นองค์กรทางสังคม

Mr.Abe Yukio กล่าวว่า ย้อนกลับเมื่อสมัยก่อน สหกรณ์ไทยมีการค้นหาโมเดลการพัฒนาสหกรณ์ โมเดลแรก คือ อเมริกันโมเดล จากนั้นพวกเขาก็พบว่าโมเดลนี้ไม่เหมาะสมกับความต้องการและความเป็นจริงในประเทศไทย นั่นก็เพราะไทยเป็นประเทศในทวีปเอเชีย ลำดับต่อมาจึงมาสนใจโมเดลของญี่ปุ่น และในปี พ.ศ. 2522 ประเทศไทยได้ปรับรูปแบบสหกรณ์เอนกประสงค์ของญี่ปุ่นมาใช้

ระบบเศรษฐกิจพอเพียงของประเทศไทยก็มีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศแห่งความสุขของภูฏาน คนไทยจะไม่มุ่งกำไรสูงสุด ไม่ละโมภ อยากรักก็ตามด้วยภาวะโลกาภิวัตน์ ทำให้ประเทศไทยอยู่ในสถานะที่กินไม่เข้า คายไม่ออก โลกาภิวัตน์มองหากำไร แต่ไทยกำลังมองหาสิ่งสำคัญพื้นฐาน เช่น ความสุข ดังนั้นจึงเป็นเรื่องซับซ้อน

นอกจากนี้ ยังมีคำถามว่า สหกรณ์การเกษตรในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จมีเท่าไร จัดระดับได้หรือไม่

ผศ.ดร.ณรงค์ กุ้เจริญประสิทธิ์ ชี้แจงว่า ไม่ได้มีข้อมูล ที่แน่ชัดเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทราบว่ามีการจัดมาตรฐานเอาไว้ แต่ไม่รู้ว่ามีสหกรณ์ผ่านหรือไม่ผ่านมาตรฐานบ้าง

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์มีภารกิจหลัก ๆ 3 ประการ คือ การวิจัย บริการวิชาการ และการเชื่อมโยงเครือข่าย สถาบันฯ เองพยายามหาหนทางใหม่ในการแข่งขันกับ Modern Trade ด้วยการนำหลักการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม

Mr.Abe Yukio สอบถามถึงตัวชี้วัดความสำเร็จของสหกรณ์

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ชี้แจงว่า KPI ระหว่างกรมส่งเสริมสหกรณ์ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละองค์การพยายามสนับสนุนบางอย่าง เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ต้องการส่งเสริมปริมาณธุรกิจสหกรณ์ KPI จะเกี่ยวกับปริมาณธุรกิจ แต่สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์พยายามเปลี่ยนกรอบความคิดไปสู่องค์การพึ่งตนเองของสหกรณ์หรือธุรกิจฐานสังคมตามหลักการสหกรณ์ทั้ง 7 ประการ

ดร.ปรีชา ลิทธิกรณ์ไกร ชี้แจงใจความว่า บริษัทต้องการกำไรสูงสุด แต่กลุ่มชาวนาต้องการคุณภาพชีวิตที่ดี ต้องการรายได้ที่มากขึ้นให้แก่ครอบครัว ดังนั้นตัวชี้วัดความสำเร็จของสหกรณ์ คือ การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่สมาชิกสหกรณ์

Mr. Bounphavanh Kanyavong กล่าวใจความว่า ที่ลาวมีกฎหมายเกี่ยวกับสหกรณ์ลงนามโดยนายกรัฐมนตรี แต่เราพยายามสร้างกฎระเบียบโดยแบ่งเป็น 2 ประเภท 1) คือ Farmer Group 2) Co-operative แต่ประเทศไทยมีสหกรณ์อยู่ 7 ประเภท ในลาวมีการแบ่งแยกความรับผิดชอบแก่สหกรณ์ประเภทต่าง ๆ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ให้อยู่ในความรับผิดชอบของธนาคารแห่งชาติ จึงถามว่าจะแบ่งแยกความรับผิดชอบลักษณะเช่นนี้ได้หรือไม่

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ชี้แจงว่า ตนคิดว่าสหกรณ์เป็นองค์การที่มุ่งเน้นคุณภาพชีวิตของสมาชิก ไม่ได้มุ่งเน้นที่ผลิตภัณฑ์หรือการจัดการ แต่เป็นเครื่องมือให้บรรลุคุณภาพชีวิตของสมาชิกเท่านั้น ดังนั้นเราจึงพยายามต่อรองกับความคิดที่แยกสหกรณ์ต่างประเทศไปอยู่กับต่างหน่วยงานรับผิดชอบของรัฐ

เมื่อ 2 ปีก่อน เราทำเสนองานวิจัยเกี่ยวกับ SHOs' System เสนอต่อชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด เพื่อแสดงให้เห็นว่าทำไมสหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องเป็นองค์การพึ่งตนเอง

ที่ต้องบูรณาการระบบการเงินเพื่อประโยชน์ระหว่างสหกรณ์ที่มีเงินเหลือกับสหกรณ์ที่เงินขาดตลอด ขบวนการสหกรณ์

ดร.ปรีชา ลิทธิกรณ์ไกร ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ในประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายฉบับเดียว สำหรับทุกประเภทสหกรณ์ แต่บางประเทศจะมีกฎหมายสหกรณ์แยกไปตามกิจการของสหกรณ์นั้น ๆ เช่น เกาหลี แนวความคิดหลักในเรื่องนี้ คือ องค์การผู้ดูแลจะทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุหลักการต่าง ๆ และคุณค่าของสหกรณ์ได้อย่างไร เพราะสหกรณ์มีความคาดหวังทั้งในเรื่องเศรษฐกิจและสังคมซึ่งไม่ อาจแยกจากกันได้ เมื่อเป็นสหกรณ์ต้องคิดถึงประชาชนส่วนใหญ่ นั่นคือ สมาชิก แต่หากปล่อยให้ สหกรณ์ เช่นสหกรณ์ออมทรัพย์ ไปอยู่ใต้การดูแลของธนาคาร ผลจะออกมาเช่นไร องค์การนี้ก็จะถูก ควบคุมโดยวิธีคิดแบบธนาคาร กฎระเบียบแบบธนาคาร แต่สหกรณ์ไม่ได้มุ่งที่กำไรสูงสุดแต่ประการ เดียวแต่หากคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของสมาชิกด้วย หากสหกรณ์ดำเนินกฎระเบียบของธนาคารก็ย่อม ต้องคำนึงถึงแต่ปัจจัยด้านการประกอบธุรกิจจนอาจละเลยสมาชิก หรือไปอยู่ภายใต้การดูแลของ กระทรวงพาณิชย์ก็จะคำนึงถึงแต่เรื่องการค้า นี่คือประเด็นหลักของระบบกฎหมายฉบับเดียวที่มองเรื่อง “สหกรณ์” เป็นหลัก ส่วนหน้าที่การดำเนินธุรกิจนั้นอาจแตกต่างกันไป

หากจะแยกผู้ควบคุมก็อาจดำเนินการตามอย่างของเกาหลี แต่ต้องไม่ลืมอุดมคติของ สหกรณ์ หลักการ คุณค่าสหกรณ์ ถ้าเราเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ เราก็ดำเนินธุรกิจแบบธนาคาร แต่เรา ไม่ใช่ธนาคาร

จากนั้น Mr.Abe Yukio ได้กล่าวสรุป และเชิญผู้เข้าร่วมการเสวนาไปศึกษาดูงานร้าน Farmer Shop

เลิกเสวนาเวลา 16.10 น.

สรุปเสวนาวิชาการ การเรียนรู้สู่การปฏิรูปการสหกรณ์ไทยให้มีสมรรถนะสูง

วันพุธที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2557

ณ ห้องประชุมสุธรรม อารีกุล ชั้น 1 อาคารสารนิเทศ 50 ปี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ

ผู้ร่วมเสวนา

1. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
2. คุณเอ็นนู ชี้อสุวรรณ ประธานมูลนิธิจำเนียรสารระนาด และ
ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
3. คุณภาณุวัฒน์ ณ นครพนม กรมส่งเสริมสหกรณ์
4. คุณอรุช นวราช กรรมการผู้จัดการโรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์
5. คุณวิชัย ประกอบทรัพย์ ประธานกลุ่มผู้ปลูกผลไม้คุณภาพ
สหกรณ์การเกษตรเขาคิชฌกูฏ จำกัด
6. คุณนาตยา แว่ววีรคุปต์ บรรณาธิการข่าวสังคมและนโยบายสาธารณะ
องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะ
แห่งประเทศไทย

เริ่มเสวนาเวลา 10.30 น.

คุณนาตยา แว่ววีรคุปต์

เป็นที่ประจักษ์ว่าสหกรณ์เป็นคำตอบของการสร้างทางรอดให้กับชุมชน และในยุคของการปฏิรูปมีกระแสที่พูดถึงอะไรหลาย ๆ อย่าง การใช้สหกรณ์เป็นเครื่องมือการปฏิรูป เราอาจจะยังไม่ได้ยินไม่ได้ฟังอย่างชัดเจนจากการประกาศนโยบายของผู้มีหน้าที่ แต่ช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่พวกเราต้องทำงานอย่างหนักในการที่จะทำให้เครื่องมือที่พวกเราเชื่อมั่นได้เป็นที่ประจักษ์ชัดมากขึ้น และการจากการพูดคุยกับหลาย ๆ ท่าน สหกรณ์เองก็มีประเด็นหลาย ๆ อย่างที่จะต้องปฏิรูปด้วยเหมือนกัน เพราะฉะนั้นความรู้ที่มีอยู่จะนำมาแลกเปลี่ยนกับทุกคนอย่างทั่วถึง

ก่อนอื่น ขอเชิญคุณเอ็นนู นำประสบการณ์โดยตรงในหลาย ๆ มิติ อยากขอให้ท่านนำประสบการณ์ต่าง ๆ มาช่วยฉายภาพให้เห็นว่าถ้าเราจะปฏิรูปสหกรณ์ให้มีสมรรถนะสูงขึ้น ๆ จากประสบการณ์ของท่าน เราควรทำอย่างไรบ้าง

คุณเอ็นนู ชี้อสุวรรณ

จากปณิธาน “มุ่งสร้างคนให้สะท้อนคุณค่า เพื่อการพัฒนาสหกรณ์” จากหัวข้อในวันนี้ จึงอยากจะย้ำว่าในอดีตเราไปเน้นพัฒนาเครื่องมือ เทคนิค วิธีการ แต่ไม่ได้เน้นคน เราได้พบว่าจากการที่สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ได้ทำงานกับคน ให้โอกาสคนจนมีนวัตกรรม กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรเกิดขึ้นมากมาย จากการให้โอกาสคน ให้คนเรียนรู้ร่วมกัน เอาเรื่องต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือ

แม้กระทั่งสหกรณ์เองก็เป็นเครื่องมือ นำพระราชดำริสร้างเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ในหลวงให้ไว้ เป็นเรื่องที่ใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับประเทศ คือ ต้องเน้นการพึ่งตนเอง การพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยมีหลักการเรื่องความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล ภูมิคุ้มกัน โดยใช้ความรู้และคุณธรรม ที่จริงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ก็ให้ไว้เช่นกัน แต่ผู้ที่นำแผนดังกล่าวไปใช้กลับคิดแผนอยู่เอง ละเลยแผนพัฒนาประเทศ ละเลยแผนพัฒนาประเทศ

ผมเห็นว่าทุกเรื่องมีกรอบใหญ่คือเศรษฐกิจพอเพียง แต่เราไปพัฒนาคนก่อน เพราะต่อให้ทำสหกรณ์จนโตขนาดไหน แต่ถ้าสมาชิกไม่มีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ อาจจะทำให้เสียหายได้ ดังเช่นกรณีสหกรณ์เครดิตยูเนียนคลองจั่น จำกัด การทำงานสหกรณ์ ประชาน กรรมการจะต้องทำงานอย่างยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ เน้นประโยชน์สุขของสมาชิก ไม่ใช่ประโยชน์สุขของกรรมการ

ขอย้ำว่า การปฏิรูประบบสหกรณ์ อันดับแรกต้องเริ่มสร้างคนก่อน ถ้าไม่ได้สร้างคน อย่างอื่นก็ไม่สำเร็จ

1. การสร้างคน มีอะไรเกี่ยวข้องกับบ้าง นั่นคือ

1) สมาชิก ส่วนใหญ่สมาชิกสหกรณ์มีหลากหลายอาชีพ ต้องดูว่าสมาชิกเข้าใจสิทธิหน้าที่ของการเป็นสมาชิกสหกรณ์หรือไม่ เข้าใจว่าสหกรณ์ตั้งมาเพื่อใคร และเป็นของใคร เรื่องนี้สำคัญมาก ถ้าไม่รู้ไม่เข้าใจ ไม่มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ มีแต่มาเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ แต่หน้าที่การเป็นสมาชิกไม่ได้สนใจเลย

อันดับแรก คือ เข้ามาเพื่ออะไร แล้วมาทำงานแบบนี้ มอบหมายให้ตัวแทนทำ แล้วเราได้เลือกกรรมการที่เป็นคนดีและเก่งหรือไม่ เลือกคนที่รักสมาชิกหรือไม่ หรือไปเชื่อคนที่บอกว่าถ้าเลือกเขาแล้ว เขาจะทำให้ได้เงินปันผลเยอะ ๆ จะมีเลี้ยงโต๊ะ ให้นุ่นให้เนื้อ สิ่งนี้เป็นลักษณะของประชานิยม ไม่ใช่สหกรณ์ เพราะฉะนั้นต้องสร้างฐานนี้ให้เกิดขึ้นก่อน

2) ภาครัฐ ขบวนการสหกรณ์ของเราทำงานภายใต้พระราชบัญญัติสหกรณ์ จะมีหน่วยงานของรัฐซึ่งรับผิดชอบ โดยเฉพาะ กรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ทำอย่างไรเราจะสร้างคน สร้างข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์และรักสหกรณ์อย่างจริงจัง อย่าให้เป็นการทำงานเพื่อตำแหน่ง เน้นการตั้งสหกรณ์ให้ได้มาก ๆ แบบเซลล์แมน แต่ไม่มี after service ไม่มีบริการหลังการขาย แล้วทำอย่างไรที่ใช้เครื่องวัดต่าง ๆ ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เพื่อวัดว่าสหกรณ์ใดมีปัญหาอย่างไรหรือไม่ เพื่อป้องกัน

ดังนั้นต้องสร้างระบบประเมินผลข้าราชการ 2 กรมนี้ ให้มีระบบประเมินผลที่ดี ข้าราชการรักประชาชน รักสหกรณ์

3) พ่อค้า นักธุรกิจ กล่าวคือ เราทำสหกรณ์ย่อมต้องมีการเชื่อมโยงกับพ่อค้าอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะสร้างพ่อค้าที่มีจิตสำนึกมุ่งเน้นการค้าที่เป็นธรรม ไม่ใช่เอาเปรียบ ทำงานเชื่อมกัน จึงอยากฝากว่าน่าจะสร้างบรรยากาศความรักและความรู้ ที่จะต้องช่วยให้ เกษตรกร สมาชิก พ่อค้า ข้าราชการ ร่วมกันได้

4) นักวิชาการ ทำอย่างไรจะสร้างความรู้ งานวิชาการที่มาตอบโจทย์ความต้องการของชาวบ้าน ของสมาชิก

2. เสริมระบบ ระบบการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นการเงิน การบัญชีต่าง ๆ ซึ่งเป็นจุดอ่อนของสหกรณ์เยอะแยะ ระบบที่ไม่โปร่งใส ไม่เป็นปัจจุบันจะเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริต เราทำสหกรณ์เป็นการรวมเอาเงินคนหลาย ๆ คนมารวมกัน และถ้าไม่มีระบบที่โปร่งใส ก็เหมือนมีปลวกมาแอบกินบ้านเรา ระบบตรวจสอบภายใน ระบบการควบคุมจัดการ ทำอย่างไรให้โปร่งใส ควบคุม บริหารความเสี่ยง

3. ปรับโครงสร้าง โครงสร้างของการสหกรณ์ไทย ใครจะทำหน้าที่อะไร ภาครัฐต้องยอมรับการกระจายอำนาจการตัดสินใจ ให้พื้นที่มีอำนาจนี้เพิ่มขึ้น อย่าเอาอำนาจไว้ที่ส่วนกลางมากเกินไป ให้ภาครัฐควรทำหน้าที่เป็นเพียงผู้กำกับดูแล ไม่ใช่ผู้ควบคุม

4. นวัตกรรม ในโลกของการเปลี่ยนแปลง ถ้าคุณยังทำเหมือนเดิมเรื่อย ๆ ไม่มีนวัตกรรมใหม่ ๆ เลย อย่างนี้มีปัญหา ทำอย่างไรจึงจะมีนวัตกรรมใหม่เพื่อต่อสู้กับความเปลี่ยนแปลง และพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง

ดังนั้น 4 เรื่องเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูป ขอย้ำอีกครั้งว่า ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ใช้เรื่อง การสร้างคน ใช้ความรักและความรู้ และทำงานร่วมกัน จึงจะปฏิรูปได้ และยืนยันต่อไปว่า ไม่ต้องรอ เริ่มลงมือทำด้วยตัวเรา ในกระบวนการของเรา สิ่งที่ได้เลยและไม่ต้องรอ ทำในขอบเขตอำนาจของเรา ส่วนใหญ่กลุ่มมักจะขอ อันนี้ผิด การปฏิรูปต้องเริ่มจากตัวเรา เราต้อง

1) ทำเอง คือ เราควรอะไร

2) ทำร่วม จะจับมือกับใคร ร่วมกันทำ ร่วมกันเรียนรู้ โดยกระจายของดี ให้คนดีกระจายความดี

3) ทำขอ ขอความช่วยเหลือ แต่ต้องเป็นบทสุดท้าย ไม่ใช่ขออะไร ๆ ก็ขอก่อน เพราะผู้ให้ไม่ได้ต้องการให้ความช่วยเหลือคนที่อ่อนแอจนเกินไป แต่สนใจคนที่ประสบความสำเร็จพอสมควรแล้ว

อยากฝากว่า สร้างคน เสริมระบบ ปรับโครงสร้าง หนุนนวัตกรรม

คุณนาคยา แววีศิริคุปต์

คุณเอ็นนูพูดให้เห็นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างคน สร้างระบบ ปรับโครงสร้างและวัฒนธรรม และหลักคิดสำคัญ คือ ทำเอง ทำร่วม ทำขอ

ลำดับต่อไป เรียนเชิญ ดร.สีลาภรณ์ ในฐานะผู้นำความรู้และการปฏิบัติมาพัฒนาองค์ความรู้ อาจารย์มองเห็นอะไรหลาย ๆ อย่างเกี่ยวกับเรื่องนี้ อาจารย์มีคำสำคัญ 3 คำ พร้อมทั้งอยากเสนออะไรบางอย่างด้วย

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย

ในเรื่องนี้มีคำสำคัญ 3 คำ คือ การเรียนรู้ สหกรณ์ สมรรถนะสูง

1. สหกรณ์ คนทำจะงานเรื่องชุมชนเข้มแข็งไม่ทำเรื่องสหกรณ์ไม่ได้ เพราะหัวใจของสหกรณ์คือชุมชน คือการช่วยเหลือและพึ่งพากัน คำถามก็คือทำไม นั่นก็เพราะตนคิดว่าสหกรณ์เป็นรูปแบบของธุรกิจแบบที่กระจายผลประโยชน์กลับสู่คนหมู่มาก กระจายให้แก่เฉพาะเจ้า แม้กระทั่ง

บริษัทมหาชนจำกัด ผู้ถือหุ้นก็ไม่ได้มีความคิดร่วมกัน โครงสร้างสหกรณ์เกิดจากฐานคนมารวมตัว ช่วยเหลือกัน กระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม พอทำเรื่องนี้ก็จะนำไปสู่เรื่องอื่น ๆ เช่น สิ่งแวดล้อม และเกิดความยั่งยืน หากคิดถึงเรื่องประโยชน์ย่อย ๆ ต่อไป ก็จะเกิดปัญหาเรื่องธรรมาภิบาล

ปัญหา คือ เราขึ้นต้นสหกรณ์ เริ่มตรงไหน และพอได้ทำงานทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสหกรณ์ก็พบว่า เราเริ่มต้นกันผิด

เกิดผิด คือ สหกรณ์ไทยเกิดโดยการออกกฎหมาย วางกฎระเบียบ ถ้ากลุ่มคนไม่ขอจดทะเบียนจัดตั้งเป็นสหกรณ์ ก็จะไม่ได้รับการดูแล ซึ่งเป็นเรื่องที่ผิด เขามาจดทะเบียน เพราะอยากได้ อะไรบางอย่างที่รัฐจะให้ แต่จิตที่คิดจะพึ่งตนเองไม่เกิดขึ้น สหกรณ์ต้องเกิดที่จิต จิตต้องเกิดก่อน กล่าวคือ อุดมการณ์สหกรณ์ต้องเกิดขึ้นก่อนในคนก่อน เมื่อเราเริ่มทำงานมา เราก็พยายามรูปแบบใหม่ ๆ ที่จะให้สหกรณ์เป็นที่พึ่งได้จริง ๆ

การปฏิรูปเศรษฐกิจ รัฐทำได้เพียงออกนโยบายและกำกับดูแลบางอย่าง ส่วนที่เหลือเป็นของภาคธุรกิจ เพราะเขาทำได้ดีกว่า ไวกว่า ยืดหยุ่นกว่า ประสิทธิภาพสูงกว่า ข้อมูลเยอะกว่า แต่แบบที่ภาคธุรกิจเคลื่อนไหวอยู่ทุกวันนี้ไม่ได้มุ่งเน้นการกระจายผลประโยชน์ ดังนั้น สหกรณ์จึงเป็นหนทางในการปฏิรูปเศรษฐกิจในทุกวันนี้ เมื่อเราทำงานมาเรื่อย ๆ เราก็เห็นตัวแบบสหกรณ์ที่ใช้ เราก็ต้องทำให้มากขึ้นเรื่อย ๆ

2. สมรรถนะสูง กล่าวอย่างรูปธรรม คือ มีทักษะการจัดการ มีระบบคิด มีจินตนาการ การที่จะประสบความสำเร็จจะต้องมีจินตนาการถึงอะไรบางอย่าง สร้างระบบคิดเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น และสร้างทักษะการจัดการให้สามารถทำได้ตามจินตนาการ

3. การเรียนรู้ การฟัง การดูงานเป็นเพียงการรับข้อมูล การเรียนรู้เกิดจากการคิด และเป็นของ ๆ ท่าน ถ้านไม่คิด ท่านก็ต้องรับผิดชอบกับอนาคตของตัวเอง กระบวนการคิดถึงจินตนาการ ที่สำคัญที่สุด คือ การตั้งคำถามที่ถูกต้อง การตั้งคำถามต้องมีจินตนาการ คือ คิดจากผลที่ต้องการไปหาเหตุ มีใครเรื่องนี้แล้วประสบความสำเร็จบ้าง แล้วสิ่งนั้นเข้ากับบริบทเรื่องของเราหรือไม่ เรื่องพวกนี้ไม่อยู่ในระบบการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยไม่จัด นักส่งเสริมไม่ได้ทำ แต่คนที่ทำได้ก็อย่างเช่นพ่อวิชัย ที่จินตนาการว่าให้ลูกมีรายได้ เมื่อไม่ได้จบปริญญา

จากการตั้งคำถามให้ถูกไปสู่การเรียนรู้เฉพาะเรื่อง การจัดการ การผลิต การแปรรูป การตลาด เรื่องพวกนี้อาจหาได้ในอินเทอร์เน็ต แต่เรื่องการตั้งคำถามนี้ไม่คนตั้งให้ และเราเองก็ตั้งคำถามกันไม่ค่อยถูกต้อง ก็ทำให้เราคิดและแก้ปัญหาแต่เรื่องเล็ก ๆ ไม่คิดภาพใหญ่ที่จะไปข้างหน้า

การเรียนรู้เป็นเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นไม่ได้ ไม่ต้องรอนโยบายปฏิรูปใด ๆ การเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนจินตนาการของเรา อาจวัดง่าย ๆ เช่น ถ้าวันนี้เราทำแล้วลูกหลานไม่คิดสานต่อ แสดงว่าเรายังไม่ประสบความสำเร็จ ถ้าเรามาจุดที่คนรุ่นใหม่เข้ามาแล้ว เราก็ตอบได้ว่านี่จะเป็นอนาคตของเขา การเรียนรู้ของรุ่นลูก คือ การต่อยอดจากรุ่นพ่อแม่ ตอนนี่เรากำลังต้องการนักจัดการรุ่นใหม่

จึงอยากย้ำว่า การเรียนรู้เป็นหัวใจของการปฏิรูป และการเรียนรู้เป็นเรื่องของท่าน

คุณนิตยา แวรวีรคุปต์

ดร.ลีลาภรณ์ทำให้เราเห็นว่าเรามีสิ่งที่สำคัญที่สุดอยู่กับตัว เราอาจต้องคิดต่อในเรื่องของการแบ่งปันว่าสิ่งที่เรามีอยู่กับตัวนี้ ใครจะมาเรียนรู้จากเราได้บ้าง นอกจากนี้

ขอเชิญพ่อวิชัย อยากรู้เรื่องลูกของพ่อวิชัยว่าเป็นอย่างไร

คุณวิชัย ประกอบทรัพย์

เราคิดย้อนหลังแล้วเห็นสภาพว่าเกษตรกรอายุมากขึ้น เป็นปัญหาระดับอาเซียน ว่าไม่มีเกษตรกร แล้วถ้าเราจะพัฒนาคนจะเอาคนที่ไหนมาพัฒนา เพราะคนเข้าเมืองสู่การศึกษาแบบใหม่กันมาก ทำให้มองเห็นวิถีชีวิต การเกษตรเป็นเรื่องรองลงไป เช่นเดียวกับที่เรามองว่าสหกรณ์เป็นเรื่องรอง แต่เราก็ทิ้งการเกษตรไม่ได้ ตอนที่คิดก็ 15 ปี มาแล้ว เพื่อน ๆ ที่ทำราชการถ้าจะเกษียณก่อนก็ต้องรออายุราชการ 25 ปี แต่ว่าตัวเองเป็นเกษตรกรมา 15 ปี ก็เลิกแล้ว เพราะมีลูกชายมาสานงานต่อซึ่งเป็นผลมาจากการคิดใหม่ทำใหม่กับระบบการศึกษา

ที่นี้วิธีการจัดการว่าจัดการกับกระบวนการความคิดอย่างไร จะมุ่งไปเปลี่ยนวิธีคิดหรือทัศนคติ ทัศนคติในสังคมการศึกษามุ่งเน้นว่าถ้าจบก็ต้องไปทำงานในบริษัทไม่ได้คิดว่าถ้าจบแล้วจะกลับไปทำเกษตร ที่ผ่านมาก็แล้ว เรารับนักศึกษาสาขาพืชสวนจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน 4 คน เข้าสู่โครงการ พอสรุปเวทีให้เด็ก ๆ ตอนจบ เลยเข้าใจว่ามหาวิทยาลัยต้องการให้เด็กมีทักษะ ถ้าจะเอาทักษะไม่ต้องมากก็ได้ เพราะสามารถไปหาเอาจากการทำงาน แต่สิ่งที่เราให้มีมากกว่านั้น เราให้วิธีคิด เราให้ทัศนคติใหม่กลับไป แต่จะใช้ได้หรือไม่ อยู่ที่ตัวผู้เรียน

เราได้ทำโครงการในพื้นที่ เรียกว่า “ทายาทเกษตรสู่ทายาทสหกรณ์” สหกรณ์นี้อายุของคณะกรรมการดำเนินการต่างก็อายุประมาณ 70 ปี ขึ้นไปกันทุกคน คณะกรรมการใหม่ ๆ ไม่มีเข้าไป

ทำไมเราย้อนกลับมาที่คน เพราะเราต้องการรักษาคนไว้ พยายามนำคนเข้าไปเรียนรู้กับเรา สอดคล้องกับแนวทางของอาจารย์ทั้งสองท่าน เราก็จะทำต่อไป เราเองกำลังมองถึงว่าจะใช้คนที่เรามีอยู่ และดึงเครือข่ายจากข้างนอกเข้าไป ตอนนี้กำลังจะทดสอบกับนิสิตอีกสักรุ่น ให้องค์ความรู้กับวิธีคิด แล้วให้เขานำเอากลับไปใช้ในพื้นที่ ความรู้ที่เราให้ไปนั้น เกิดจากการที่เราลงปฏิบัติจนได้มาเป็นองค์ความรู้ เสมือนวันนี้ต้องตั้งคำถาม เราไม่ต้องการให้ไปหาวิธีจากเรา เราไม่ได้ให้ เราให้หลักการคิด วิธีคิด ไม่ได้บอกสูตรสำเร็จให้ เราสอนให้เด็กไปหาความรู้เอง แล้วมาสรุปบทเรียนให้เราฟัง จากนั้นซึ่งสิ่งที่ควรและไม่ควรให้ ที่เราสรุปได้คือ เด็กขาดการวิเคราะห์ คิดหน้าไม่ถึง คิดได้ที่ละเรื่อง

คงฝากไว้ว่าสิ่งที่เราต้องทบทวน เราต้องมาดูตัวเองว่าเราทำในแนวทางของสหกรณ์ ในอุดมการณ์ของสหกรณ์แล้วหรือไม่

คุณนิตยา แวรวีรคุปต์

ถามพ่อวิชัยเพิ่มเติมว่าอะไรเป็นสมรรถนะสูงหรือปัญหา/อุปสรรคของสหกรณ์ไทย

พ่อวิชัย ประกอบทรัพย์

วันนี้ไม่ได้เป็นสมาชิกแล้ว แต่เคยเป็นสหกรณ์สหกรณ์มา 2 สหกรณ์แล้วก็ออกมา เพราะสงสัยว่าทำไมวิธีการสหกรณ์ อุดมการณ์สหกรณ์ถึงไม่ตรง เราคิดว่าเข้าใจกันว่าสหกรณ์ต้องร่วมมือกัน ประชาธิปไตยสหกรณ์ใช้จริงหรือไม่ พอเข้าไปอีกแล้วเจ็บตัว หมดทุน ก็เลยออกอีก จากนั้น ก็ให้ภรรยา เข้าไปเป็นสมาชิก เพื่อประโยชน์ในการทำธุรกิจ

ที่นี่เราก็เลยมาเป็นคนนอกสหกรณ์แล้วทำงานสหกรณ์ ไม่เป็นสมาชิก ไม่เป็นอะไรเลย แต่ประสบความสำเร็จ แล้วทำงานตาอุดมการณ์สหกรณ์ โดยทำงานในเรื่องการส่งเสริมสหกรณ์ ร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ สหกรณ์ก็แค่ความร่วมมือ

วันนี้สหกรณ์ที่ผมร่วมกิจกรรม เขาเดินไปทางที่ผมคิด ตนเองก็เป็นเครื่องจักรหนึ่งในสหกรณ์เท่านั้น ทำงานอะไรจะไปเสริมสหกรณ์ สังคมได้

คุณนาคยา แว่ววิรุคูปต์

จากที่ได้ฟังมุมมองที่เห็นว่าสหกรณ์ถูกปล่อยปละละเลย ไม่ได้ทำตามหลักการที่ควรจะเป็น ทำสหกรณ์ไม่เป็นไปตามที่สมาชิกคาดหวัง นี่คือปัญหา ณ เวลานี้ ใช่หรือไม่

คุณวิชัย ประกอบทรัพย์

ทำอย่างไรจะส่งองค์ความรู้ไปสู่สมาชิกสหกรณ์ในฐานะคนส่วนใหญ่ของสังคม คงเป็นหน้าที่ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ที่จะต้องทบทวนแนวทางการส่งเสริมว่ามาถูกทางหรือไม่ วันนี้สหกรณ์ขับเคลื่อนไม่ดี เพราะความรู้ส่งกันไม่ถึง แต่มีอยู่ คำถามคือจะส่งองค์ความรู้นั้นไปให้ถึงได้อย่างไร ผ่านกรรมการดำเนินการ หรือผ่านนักส่งเสริมสหกรณ์ บางที่ส่งโดยนโยบาย ได้ตัวชี้วัด แต่สมาชิกระดับพื้นฐานกลับไม่ถึง ส่วนที่ตอนได้เพราะคอยวิ่งหา ไม่ได้เป็นฝ่ายรอรับความรู้ พอเข้าแล้วเจอสมาชิกที่คิดต่าง คิดแต่ละเพิ่มวงเงินกู้ยืม แบบนี้คุยกันไม่รู้เรื่อง เราไม่ขัดแย้ง แต่ถอยออกมาทำสิ่งที่เราทำได้

คุณนาคยา แว่ววิรุคูปต์

เราได้เห็นรูปธรรมของสหกรณ์ เกษตรกร จะให้ภาพในอุดมคติเกิดขึ้นได้ ต้องทำอะไรหลายอย่าง ในการหนุนเสริมสิ่งที่เรียกว่าสมรรถนะ

ผู้เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ก็มีภาคธุรกิจด้วย จึงอยากให้คุณอรุขเล่าให้ฟังว่ามองเห็นการเติมเต็มศักยภาพของสหกรณ์ให้มีสมรรถนะสูง อะไรควรนำมาติดต่อในเวทีนี้

คุณอรุข นวราช

กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพรานก็เป็นสหกรณ์รูปแบบหนึ่งแต่เป็นสหกรณ์โดยธรรมชาติ ในโลกของเรามีกรอบมากมายที่ผันธรรมชาติ และกรอบเหล่านี้เองทำให้เราไปไม่ถึงจุดที่เราจะไป

การเรื่องกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพรานเกิดจากความพยายามที่จะทำธุรกิจเพื่อหาผักและผลไม้และชาวอินทรีย์ให้กับลูกค้าโรงแรมของเรา เราพยายามหาความรู้ หาคน หาอาจารย์มาช่วยเรา

แต่ผมมาองว่าความรู้ที่มรจากข้างนอกช่วยเหลือเราได้ครั้งเดียว ความรู้จริง ๆ เกิดจากการที่เราลงมือทำ

สิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจ อย่างแรกคือความเชื่อ ความเชื่อว่าเกษตรอินทรีย์คือทางออกทางเดียวของเกษตรกร ไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมี เรามองว่าภาคีธุรกิจของโรงแรม การช่วยเหลืออาจจะทำได้ไม่นาน แต่ถ้าช่วยเพียงช่วงแรก แล้วปล่อยให้เดินไปเองบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ผมมองว่าธุรกิจตรงนี้ไม่ได้เป็นอะไรที่ซับซ้อน เราแค่อยากจะทำเชื่อมผู้กินอาหารในกรุงเทพมหานคร กับผู้ปลูก เป็นโซ่สั้น ๆ

การปฏิรูปคือการออกนอกกรอบ คือการเปลี่ยนแปลง ถ้าเรายังทำตามกรอบ ไม่ยอมออกจากเกษตรเคมีเป็นอินทรีย์ ภาครัฐก็ยังสนับสนุนปีต่อปี ไม่ได้มองภาพยาว เอกชนก็ยังมองแค่ธุรกิจของตัวเอง แล้วเมื่อไรเรื่องนี้จะเกิดขึ้น ก็เลยมองว่าถ้าทุกคนมาร่วมกันในการขับเคลื่อน เช่น กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน แต่เดิมก็มีแค่สวนสามพราน เกษตรกร มาทำตลาดสุขใจเป็นตลาดทางร่วม ตอนนี้อนาคตมากขึ้น เพราะความเชื่อร่วมกันมีมากขึ้น และจะเป็นพลังในการผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้

ตอนนี้โครงการพยายามเชื่อมตลาดกับเกษตรกร เชื่อมเกษตรกรกับคนในกรุงเทพมหานคร เช่นตอนนี้มีโรงแรมสนใจเข้ามาเป็นภาคีกับเกษตรกรอย่างมีคุณค่า การเชื่อมกันต้องใช้เวลา ต้องปรับตัว ปรับวิธีการทำงานเข้าหากัน ถ้าเราเชื่อมได้ 1 โรงแรม โรงแรมที่เหลือก็จะตามมาด้วย

การทำธุรกิจลักษณะนี้อยู่บนพื้นฐานความสมดุล เช่น การใช้สารเคมีทำให้ไม่สมดุล ห่วงโซ่อุปทานก็ไม่สมดุล เช่น ราคาขายที่แพงเกินไป ในระยะยาว โครงการของเราสามารถเชื่อมผู้ปลูกในนครปฐมกับคนในกรุงเทพมหานครได้สำเร็จ นครปฐมเป็นแหล่งปลูกสินค้าอินทรีย์ที่ใหญ่ แล้วเรื่องท่องเที่ยว เรื่องอื่น ๆ จะตามมา ผมชอบเวลาไปเจอเกษตรกรในพื้นที่ หลาย ๆ กลุ่ม ไม่มีสูตรตายตัวในสนับสนุนกลุ่ม แต่เราต้องเข้าไปฟังพวกเขา ไปเข้าใจ ไปอย่างอย่างต่อเนื่อง การให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรอินทรีย์เป็นการหล่อหลอมเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ มีความโลภน้อยลง เช่น ถ้ามองเกษตรกรอินทรีย์ว่าทำทำไม เขาว่าทำแล้วมีความสุข

ตรงนี้จึงเป็นทางเลือก และทางออกทางเดียวของเรา

คุณนิตยา แวรวีรคุปต์

ได้ทราบว่าคุณอรุณลงไปคุยกับเกษตรกรเพื่อหาวิธีออกแบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการทำธุรกิจรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จนในที่สุด เกษตรกรนั้นก็เปลี่ยนตัวเองทำเกษตรอินทรีย์ ไม่ทราบว่าตอนนี้ได้ผลผลิต หรือไม่การรับซื้อล่วงหน้าอะไรหรือไม่

คุณอรุณ นวราช

เรื่องไม่ได้รับซื้อล่วงหน้า เพราะเขานั้นก็เหมือนกับการรับจำนำ การไปแทรกแซงกลไกตลาดเป็นอะไรที่ผิด ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ ผมถาม ให้เค้าปลูกข้าวเป็นนาปีตามลักษณะพันธุ์ข้าว เวลาอื่นก็ปลูกผักอย่างอื่น แล้วถามว่าต้องการขายราคาเท่าไรถึงจะคุ้ม แล้วไปช่วยหาตลาดที่รับซื้อได้ ถ้าเขาขายไม่ได้ แสดงว่าเขาตั้งราคาสูงไป เราต้องให้ความเป็นธรรมกับผู้บริโภคด้วย

คุณนาย แววีร์คุปต์

เราได้ฟังตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ทั้ง 2 เรื่อง ขอให้ ดร.สิลาภรณ์สรุปสิ่งที่ทั้ง 2 ท่านกล่าวมา คือความรู้อะไร สำคัญต่อสมรรถนะสูงของสหกรณ์อย่างไร

อ.สิลาภรณ์ บัวสาย

1) สิ่งที่ทั้ง 2 ท่านเป็นเรื่องจินตนาการ พอวิชัยกล่าวถึงจินตนาการเรื่องที่ต้องให้ลูกไม่จบปริญญาก็ต้องมีรายได้สูงได้ ส่วนคุณอรุช จินตนาการเรื่องเกษตรอินทรีย์คือทางออก

อยากให้กลับไปลองคิดว่าภาพที่อยากเห็นคืออะไร แล้วคิดแบบผลเป็นหาเหตุ แล้วไปหาตัวอย่างหาความรู้

2) อีกเรื่องคือ โซ่คุณค่า (Value Chain) ที่รศ.จุฑาทิพย์ใช้ไม่เหมือนที่ใช้ในวงธุรกิจ เรื่องนี้มาจากแนวคิดเรื่องโซ่อุปทาน ที่คนคิดเป็นนักการตลาดคิดของจะส่งตลาด ทำอย่างไรจะได้ประสิทธิภาพสูงที่สุด ผู้บริโภคได้รับของที่ถูกต้องตามต้องการ ต้นทุนต่ำสุด ความพึงพอใจสูงสุด

โซ่คุณค่ามากกว่านั้น ย้ายตัวตั้งมาที่คน ที่ฐานการผลิตด้วย คนกลางด้วยให้ทุกคนมีความสุข อยู่ด้วยกันได้ โซ่แบบนี้เองเอาไปใช้ในธุรกิจสหกรณ์ให้เกิดความแข็งแรงส่วนวิธีการต้องมีอะไรบ้าง เป็นเรื่องของงานวิจัย

จำนวนสหกรณ์ที่มีทั้งจินตนาการ ระบบคิด และทักษะการจัดการวันนี้มีน้อย และวันนี้ที่ขยายคือขยายการสร้างจินตนาการ สร้างรูปแบบธุรกิจใหม่เพื่อไปปลุกจินตนาการในตัวคน

กรณีของคุณอรุช ที่สามารถไปเชื่อมโรงแรมใหญ่ ๆ มาเป็นภาคได้ ให้เค้ายอมรับเกษตรกรที่กำลังปรับเปลี่ยนการทำเกษตรเป็นเกษตรอินทรีย์ ตรงนี้คือคุณค่าที่วัดได้ลำบาก อย่างกรณีของคุณอรุช

คุณนาย แววีร์คุปต์

อยากทราบข้อมูลสหกรณ์และสาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์

คุณภาณุวัฒน์ ณ นครพนม

ส่วนขงกรมส่งเสริมสหกรณ์กับเรื่องนี้ อยากฉายภาพการพัฒนาสหกรณ์ที่ผ่านมา เราได้เปลี่ยนสหกรณ์ประเภทหาทุนมาเป็นสหกรณ์การเกษตร แล้วก็เพิ่มประเภทสหกรณ์มาเรื่อย ๆ จนเป็น 7 ประเภท มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเรื่องสหกรณ์ พัฒนาทักษะการจัดการ พัฒนาการให้สินเชื่อ การพัฒนาอยู่ภายใต้แผนพัฒนาการสหกรณ์ โดยฉบับที่ 1 เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2546-2549 เน้นให้สหกรณ์เป็นองค์การช่วยเหลือตนเอง ยึดมั่นในคุณค่าสหกรณ์ ให้สหกรณ์มีความเข้มแข็ง พัฒนาคนให้ความสามารถในการจัดการ

ส่วนแผนที่ 2 พ.ศ. 2550-2554 มุ่งสร้างระบบสหกรณ์ที่มีคุณค่า เพื่อนำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ให้สหกรณ์ตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างแท้จริง มีการพัฒนาผู้นำ ชีตความสามารถในการจัดการของสหกรณ์ การสร้างความร่วมมือภายใต้ห่วงโซ่คุณค่า

แผนที่ 3 พ.ศ. 2555-2559 มุ่งให้สหกรณ์เป็นกลไกหลักในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก เป็นการดำเนินการต่อจากแผนที่ 2

ภาคราชการได้ผลักดันให้วาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์เมื่อ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2555 วาระแห่งชาติมุ่งให้ประชาชนในชาติรับรู้และเข้าใจการสหกรณ์ พร้อมนำไปใช้ในวิถีชีวิต และการดำเนินงานอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง เพื่อที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยที่วาระแห่งชาตินี้มี 5 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เป็นการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชน เพื่อที่จะรู้ เข้าใจในหลักการ วิธีการ คุณค่าสหกรณ์ ประโยชน์ และสิ่งที่จะเกิดจากการนำไปใช้ โดยร่วมกับกระทรวงศึกษาให้มีหลักสูตรในโรงเรียน สอนสหกรณ์ในโรงเรียนรู้ นอกภาคการศึกษาที่จะมีการเรียนรู้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกลุ่มธรรมชาติต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เมื่อประชาชนเข้าในสหกรณ์ ก็จะมีมุ่งให้ประชาชนนำสหกรณ์ไปใช้ โดยไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ ทั้งนี้จะต้องมีความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกลุ่มที่ใช้สหกรณ์ มุ่งสร้าง พัฒนาสินค้าทั้งในกลุ่มภาคสหกรณ์ที่จดทะเบียน และกลุ่มธรรมชาติต่าง ๆ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเงิน ถ้ามีการเชื่อมโยงกัน สหกรณ์จะมีความเข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างสหกรณ์ที่ความเข้มแข็งที่ต้องเริ่มจากภายใน โดยต้องทำตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีการควบคุมภายในที่ดี บริหารความเสี่ยง ฟังตนเองได้ มีความโปร่งใส แล้วมาเพิ่มทักษะการจัดการให้สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ แต่ที่สำคัญ สมาชิกต้องรักและศรัทธาในสหกรณ์ด้วยซึ่งวัดได้จากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสหกรณ์ ในด้านนี้เราจึงต้องการให้สหกรณ์ดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์อย่างแท้จริง ฟังตัวเองได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การปฏิรูป เช่น การปฏิรูปกฎหมาย ราชการ การส่งเสริมสหกรณ์ได้มีการปรับเปลี่ยน ส่งเสริมสหกรณ์โดยให้ตัวสหกรณ์เป็นเป้าหมาย เป็นตัวชี้วัด เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยให้เจ้าหน้าที่เข้าไปร่วมพัฒนา โดยเตรียมความพร้อมให้เจ้าหน้าที่ก่อน ทำให้การส่งเสริมสหกรณ์ตรงจุด ตรงความต้องการของสหกรณ์

คุณนาคยา แว่ววิรุคูปต์

ขอขอบคุณที่มีประโยชน์ต่อการหารือในภาคบ่ายให้เกิดการลงลึกในเรื่องนี้ ในช่วงท้ายอยากให้คุณท่านฝากอะไรสัก 1 นาที เพื่อภาคบ่าย

คุณวิชัย ประกอบทรัพย์

ร่วมมืออย่างเดี่ยว และวิธีเรียนที่ดีที่สุดคือ การไปเรียน ไม่ใช่ว่าความรู้จะมาเรา

ภาณุวัฒน์ ณ นครพนม

คนนั้นสำคัญ คนในสหกรณ์ต้องใจรัก มีความตั้งใจในการพัฒนาการสหกรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์ มีทักษะในการบริหาร และมีคุณธรรม

คุณอรุข นวราช

สหกรณ์ต้องหาภาคีในพื้นที่ใกล้เคียง ๆ ตัว ย่อมจะมีคนที่เรามองข้ามไป อย่างที่โรงแรมทำ ธุรกิจมา 50 กว่าปี ก็ไม่เคยมองให้เกษตรกรรอบ ๆ เราเป็นผู้ส่งผลผลิตให้เราเลย แต่ไปซื้อจากพ่อค้าคนกลาง มหาวิทยาลัยที่อยู่ใกล้ ๆ ที่จะมาช่วยเราได้ในเรื่องของการถอดบทเรียน เอกชนในพื้นที่ เราสามารถไปชี้มุมมองการทำธุรกิจกับเขาได้ในรูปของ CSR และภาครัฐก็สามารถเข้ามาร่วมกับเราได้

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย

ในที่สุดแล้ว สิ่งที่เราเรียกว่าความยั่งยืนมีเพียงการเรียนรู้เป็นเรื่องเดียวจริง ๆ เหมือนเราอ่านออกเขียนได้ ทำอย่างไรก็เอาออกไปจากตัวเราไม่ได้ ถ้าไปถึงระดับระบบความคิด ทักษะ อย่่างไรก็จะอยู่กับเรา แล้วใครก็ทำแทนเราไม่ได้ ต้องทำเอง และการเรียนรู้อยู่ในทุกคน ถ้าโยนทิ้งไป ก็เป็นการโยนโอกาสการสร้างความยั่งยืนของตัวเอง ของเพื่อน ของกลุ่ม

คุณนาตยา แวรวีรคุปต์

เรื่องของสหกรณ์สะท้อนความเป็นประชาธิปไตยในสังคมไทยเป็นอย่างมาก สหกรณ์สามารถสะท้อนการมีส่วนร่วมของคนในระบอบประชาธิปไตยได้ เป็นเวที เป็นเครื่องมือพัฒนาประชาธิปไตยในระดับชุมชน สังคม เพื่อให้เป็นพื้นที่การออกแบบความเป็นอยู่ จินตนาการของผู้คนในสังคมนั้น ๆ ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพึ่งพาตนเอง เครื่องมือในการสร้างสวัสดิการโดยไม่ต้องรอใคร

จึงน่าจับตาค่าความหวังในการพูดคุยว่าจากการเรียนรู้จะนำไปสู่การปฏิรูปสหกรณ์ไทยให้มีสมรรถนะสูงได้อย่างไร สมรรถนะสูงที่จะกระจายออกไปอย่างทั่วถึงอุดมการณ์สหกรณ์ในสังคมไทยจะตอบโจทย์สังคมด้วย

เลิกเสวนาเวลา 12.30 น.

สรุปเสวนาวิชาการ การเรียนรู้สู่การปฏิรูปการสหกรณ์ไทยให้มีสมรรถนะสูง

วันพุธที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2557

ณ ห้องประชุมสุธรรม อารีกุล ชั้น 1 อาคารสารนิเทศ 50 ปี มก.

ผู้ร่วมเสวนา

1. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
2. คุณเอ็นนู ซื่อสุวรรณ ประธานมูลนิธิจำเนียรสาระนาค และผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
3. คุณภาณุวัฒน์ ณ นครพนม กรมส่งเสริมสหกรณ์
4. คุณอรุช นวราช กรรมการผู้จัดการโรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์
5. คุณวิชัย ประกอบทรัพย์ ประธานกลุ่มผู้ปลูกผลไม้คุณภาพสหกรณ์การเกษตรเขาติชฎู จำกัด
6. คุณนาตยา แว่ววีรคุปต์ บรรณาธิการข่าวสังคมและนโยบายสาธารณะ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย

เริ่มเสวนาเวลา 10.30 น.

คุณนาตยา แว่ววีรคุปต์

เป็นที่ประจักษ์ว่าสหกรณ์เป็นคำตอบของการสร้างทางรอดให้กับชุมชน และในยุคของการปฏิรูปมีกระแสที่พูดถึงอะไรหลาย ๆ อย่าง การใช้สหกรณ์เป็นเครื่องมือการปฏิรูป เราอาจจะยังไม่ได้ยินไม่ได้ฟังอย่างชัดเจนจากการประกาศนโยบายของผู้มีหน้าที่ แต่ช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่พวกเราต้องทำงานอย่างหนักในการที่จะทำให้เครื่องมือที่พวกเราเชื่อมั่นได้เป็นที่ประจักษ์ชัดมากขึ้น และการจากการพูดคุยกับหลาย ๆ ท่าน สหกรณ์เองก็มีประเด็นหลาย ๆ อย่างที่จะต้องปฏิรูปด้วยเหมือนกัน เพราะฉะนั้นความรู้ที่มีอยู่จะนำมาแลกเปลี่ยนกับทุกคนอย่างทั่วถึง

ก่อนอื่น ขอเชิญคุณเอ็นนู นำประสบการณ์โดยตรงในหลาย ๆ มิติ อยากขอให้ท่านนำประสบการณ์ต่าง ๆ มาช่วยฉายภาพให้เห็นว่าถ้าเราจะปฏิรูปสหกรณ์ให้มีสมรรถนะสูงขึ้น ๆ จากประสบการณ์ของท่าน เราควรทำอย่างไรบ้าง

คุณเอ็นนู ซื่อสุวรรณ

จากปณิธาน “มุ่งสร้างคนให้สะท้อนคุณค่า เพื่อการพัฒนาสหกรณ์” จากหัวข้อในวันนี้ จึงอยากจะย้ำว่าในอดีตเราไปเน้นพัฒนาเครื่องมือ เทคนิค วิธีการ แต่ไม่ได้เน้นคน เราได้พบว่าจากการที่สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ได้ทำงานกับคน ให้โอกาสคนจนมีนวัตกรรม กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มเครือข่าย

เกษตรกรเกิดขึ้นมากมาย จากการให้โอกาสคน ให้คนเรียนรู้ร่วมกัน เอาเรื่องต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือ แม้กระทั่งสหกรณ์เองก็เป็นเครื่องมือ นำพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ในหลวงให้ไว้ เป็นเรื่องที่ใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับประเทศ คือ ต้องเน้นการพึ่งตนเอง การพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยมีหลักการเรื่องความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล ภูมิคุ้มกัน โดยใช้ความรู้และคุณธรรม ที่จริง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ก็ให้ไว้เช่นกัน แต่ผู้ที่น่าแผนดังกล่าวไปใช้กลับคิดแผนอยู่เอง ละเลยแผนพัฒนาประเทศ ละเลยแผนพัฒนาประเทศ

ผมเห็นว่าทุกเรื่องมีกรอบใหญ่คือเศรษฐกิจพอเพียง แต่เราไปพัฒนาคนก่อน เพราะต่อให้ทำสหกรณ์จนโตขนาดไหน แต่ถ้าสมาชิกไม่มีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ อาจจะทำให้เสียหายได้ ดังเช่นกรณีสหกรณ์เครดิตยูเนียนคลองจั่น จำกัด การทำงานสหกรณ์ ประชาน กรรมการจะต้องทำงานอย่าง ยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ เน้นประโยชน์สุขของสมาชิก ไม่ใช่ประโยชน์สุขของกรรมการ

ขอย้ำว่า การปฏิรูประบบสหกรณ์ อันดับแรกต้องเริ่มสร้างคนก่อน ถ้าไม่ได้สร้างคน อย่างอื่นก็ไม่สำเร็จ

1. การสร้างคน มีอะไรเกี่ยวข้องกับบ้าง นั่นคือ

1) สมาชิก ส่วนใหญ่สมาชิกสหกรณ์มีหลากหลายอาชีพ ต้องดูว่าสมาชิกเข้าใจสิทธิหน้าที่ของการเป็นสมาชิกสหกรณ์หรือไม่ เข้าใจว่าสหกรณ์ตั้งมาเพื่อใคร และเป็นของใคร เรื่องนี้สำคัญมาก ถ้าไม่รู้ไม่เข้าใจ ไม่มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ มีแต่มาเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ แต่หน้าที่การเป็นสมาชิกไม่ได้สนใจเลย

อันดับแรก คือ เข้ามาเพื่ออะไร แล้วมาทำงานแบบนี้ มอบหมายให้ตัวแทนทำ แล้วเราได้เลือกกรรมการที่เป็นคนดีและเก่งหรือไม่ เลือกคนที่รักสมาชิกหรือไม่ หรือไปเชื่อคนที่บอกว่าถ้าเลือกเขาแล้ว เขาจะทำให้เราได้เงินปันผลเยอะ ๆ จะมีเลี้ยงโต๊ะ ให้นุ่นให้นี่ สิ่งนี้เป็นลักษณะของประชานิยม ไม่ใช่สหกรณ์ เพราะฉะนั้นต้องสร้างฐานนี้ให้เกิดขึ้นก่อน

2) ภาครัฐ ขบวนการสหกรณ์ของเราทำงานภายใต้พระราชบัญญัติสหกรณ์ จะมีหน่วยงานของรัฐซึ่งรับผิดชอบ โดยเฉพาะ กรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ทำอย่างไรเราจะสร้างคน สร้างข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์และรักสหกรณ์อย่างจริงจัง อย่าให้เป็นการทำงานเพื่อตำแหน่ง เน้นการตั้งสหกรณ์ให้ได้มาก ๆ แบบเซลล์แมน แต่ไม่มี after service ไม่มีบริการหลังการขาย แล้วทำอย่างไรที่ใช้เครื่องวัดต่าง ๆ ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เพื่อวัดว่าสหกรณ์ได้มีปัญหาวางอย่างใดหรือไม่ เพื่อป้องกัน

ดังนั้นต้องสร้างระบบประเมินผลข้าราชการ 2 กรมนี้ ให้มีระบบประเมินผลที่ดี ข้าราชการรักประชาชน รักสหกรณ์

3) พ่อค้า นักธุรกิจ กล่าวคือ เราทำสหกรณ์ย่อมต้องมีการเชื่อมโยงกับพ่อค้าอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะสร้างพ่อค้าที่มีจิตสำนึกมุ่งเน้นการค้าที่เป็นธรรม ไม่ใช่เอาเปรียบ ทำงานเชื่อมกัน จึงอยาก

ฝากว่าน่าจะสร้างบรรยากาศความรักและความรู้ ที่จะต้องช่วยให้ เกษตรกร สมาชิก พ่อค้า ข้าราชการ ร่วมกันได้

4) นักวิชาการ ทำอย่างไรจะสร้างความรู้ งานวิชาการที่มาตอบใจความต้องการของชาวบ้าน ของสมาชิก

2. เสริมระบบ ระบบการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นการเงิน การบัญชีต่าง ๆ ซึ่งเป็นจุดอ่อนของสหกรณ์เยอะแยะ ระบบที่ไม่โปร่งใส ไม่เป็นปัจจุบันจะเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริต เราทำสหกรณ์เป็นการรวมเอาเงินคนหลาย ๆ คนมารวมกัน และถ้าไม่มีระบบที่โปร่งใส ก็เหมือนมีปลวกมาแอบกินบ้านเรา ระบบตรวจสอบภายใน ระบบการควบคุมจัดการ ทำอย่างไรให้โปร่งใส ควบคุม บริหารความเสี่ยง

3. ปรับโครงสร้าง โครงสร้างของการสหกรณ์ไทย ใครจะทำหน้าที่อะไร ภาครัฐต้องยอมรับการกระจายอำนาจการตัดสินใจ ให้พื้นที่มีอำนาจนี้เพิ่มขึ้น อย่าเอาอำนาจไว้ที่ส่วนกลางมากเกินไป ให้ภาครัฐควรทำหน้าที่เป็นเพียงผู้กำกับดูแล ไม่ใช่ผู้ควบคุม

4. นวัตกรรม ในโลกของการเปลี่ยนแปลง ถ้าคุณยังทำเหมือนเดิมเรื่อย ๆ ไม่มีนวัตกรรมใหม่ ๆ เลย อย่างนี้มีปัญหา ทำอย่างไรจึงจะมีนวัตกรรมใหม่เพื่อต่อสู้กับความเปลี่ยนแปลง และพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง

ดังนั้น 4 เรื่องเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูป ขอย้ำอีกครั้งว่า ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ใช้เรื่องการสร้างคน ใช้ความรักและความรู้ และทำงานร่วมกัน จึงจะปฏิรูปได้ และยืนยันต่อไปว่า ไม่ต้องรอ เริ่มลงมือทำด้วยตัวเรา ในกระบวนการของเรา สิ่งที่ได้เลยและไม่ต้องรอ ทำในขอบเขตอำนาจของเรา ส่วนใหญ่กลุ่มมักจะขอ อันนี้ผิด การปฏิรูปต้องเริ่มจากตัวเรา เราต้อง

1) ทำเอง คือ เราควรอะไร

2) ทำร่วม จะจับมือกับใคร ร่วมกันทำ ร่วมกันเรียนรู้ โดยกระจายของดี ให้คนดีกระจายความดี

3) ทำขอ ขอความช่วยเหลือ แต่ต้องเป็นบทสุดท้าย ไม่ใช่อะไร ๆ ก็จะขอก่อน เพราะผู้ให้ไม่ได้ต้องการให้ความช่วยเหลือคนที่อ่อนแอจนเกินไป แต่สนใจคนที่ประสบความสำเร็จพอสมควรแล้ว

อยากฝากว่า สร้างคน เสริมระบบ ปรับโครงสร้าง หนุนนวัตกรรม

คุณนิตยา แวรวีรคุปต์

คุณเอ็นนูพุดให้เห็นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างคน สร้างระบบ ปรับโครงสร้างและวัฒนธรรม และหลักคิดสำคัญ คือ ทำเอง ทำร่วม ทำขอ

ลำดับต่อไป เรียนเชิญ ดร.สีลาภรณ์ ในฐานะผู้นำความรู้และการปฏิบัติมาพัฒนาองค์ความรู้ อาจารย์มองเห็นอะไรหลาย ๆ อย่างเกี่ยวกับเรื่องนี้ อาจารย์มีคำสำคัญ 3 คำ พร้อมทั้งอยากเสนออะไรบางอย่างด้วย

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย

ในเรื่องนี้มีคำสำคัญ 3 คำ คือ การเรียนรู้ สหกรณ์ สมรรถนะสูง

1. **สหกรณ์** คนทำจะงานเรื่องชุมชนเข้มแข็งไม่ทำเรื่องสหกรณ์ไม่ได้ เพราะหัวใจของสหกรณ์คือชุมชน คือการช่วยเหลือและพึ่งพากัน คำถามก็คือทำไม นั่นก็เพราะตนคิดว่าสหกรณ์เป็นรูปแบบของธุรกิจแบบที่กระจายผลประโยชน์กลับสู่คนหมู่มาก กระจายให้แก่เฉพาะเจ้า แม้กระทั่งบริษัทมหาชนจำกัด ผู้ถือหุ้นก็ไม่ได้มีความคิดร่วมกัน โครงสร้างสหกรณ์เกิดจากฐานคนมารวมตัวช่วยเหลือกัน กระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม พอทำเรื่องนี้ก็จะนำไปสู่เรื่องอื่น ๆ เช่น สิ่งแวดล้อม และเกิดความยั่งยืน หากคิดถึงเรื่องประโยชน์ย่อย ๆ ต่อไป ก็จะทำให้เกิดปัญหาเรื่องธรรมาภิบาล

ปัญหา คือ เราขึ้นต้นสหกรณ์ เริ่มตรงไหน และพอได้ทำงานทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสหกรณ์ก็พบว่า เราเริ่มต้นกันผิด

เกิดผิด คือ สหกรณ์ไทยเกิดโดยการออกกฎหมาย วางกฎระเบียบ ถ้ากลุ่มคนไม่ขอมจดทะเบียนจัดตั้งเป็นสหกรณ์ ก็จะไม่ได้รับการดูแล ซึ่งเป็นเรื่องที่ผิด เขามาจดทะเบียน เพราะอยากได้อะไรบางอย่างที่รัฐจะให้ แต่จิตที่คิดจะพึ่งตนเองไม่เกิดขึ้น สหกรณ์ต้องเกิดที่จิต จิตต้องเกิดก่อน กล่าวคือ อุดมการณ์สหกรณ์ต้องเกิดขึ้นก่อนในคนก่อน เมื่อเราเริ่มทำงานมา เราก็พยายามรูปแบบใหม่ ๆ ที่จะให้สหกรณ์เป็นที่พึ่งได้จริง ๆ

การปฏิรูปเศรษฐกิจ รัฐทำได้เพียงออกนโยบายและกำกับดูแลบางอย่าง ส่วนที่เหลือเป็นของภาคธุรกิจ เพราะเขาทำได้ดีกว่า ไวกว่า ยืดหยุ่นกว่า ประสิทธิภาพสูงกว่า ข้อมูลเยอะกว่า แต่แบบที่ภาคธุรกิจเคลื่อนไหวอยู่ทุกวันนี้ไม่ได้มุ่งเน้นการกระจายผลประโยชน์ ดังนั้น สหกรณ์จึงเป็นหนทางในการปฏิรูปเศรษฐกิจในทุกวันนี้ เมื่อเราทำงานมาเรื่อย ๆ เราก็เห็นตัวแบบสหกรณ์ที่ใช้ เราก็ต้องทำให้มากขึ้นเรื่อย ๆ

2. **สมรรถนะสูง** กล่าวอย่างรูปธรรม คือ มีทักษะการจัดการ มีระบบคิด มีจินตนาการ การที่จะประสบความสำเร็จจะต้องมีจินตนาการถึงอะไรบางอย่าง สร้างระบบคิดเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น และสร้างทักษะการจัดการให้สามารถทำได้ตามจินตนาการ

3. **การเรียนรู้** การฟัง การดูงานเป็นเพียงการรับข้อมูล การเรียนรู้เกิดจากการคิด และเป็นของ ๆ ท่าน ถ่านไม่คิด ท่านก็ต้องรับผิดชอบกับอนาคตตัวเอง กระบวนการคิดถึงจินตนาการ ที่สำคัญที่สุด คือ การตั้งคำถามที่ถูกต้อง การตั้งคำถามต้องมีจินตนาการ คือ คิดจากผลที่ต้องการไปหาเหตุ มิใครเรื่องนี้แล้วประสบความสำเร็จบ้าง แล้วสิ่งนั้นเข้ากับบริบทเรื่องของเราหรือไม่ เรื่องพวกนี้ไม่อยู่ในระบบการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยไม่จัด นักส่งเสริมไม่ได้ทำ แต่คนที่ทำได้ก็อย่างเช่นพ่อวิชัย ที่จินตนาการว่าให้ลูกมีรายได้ เมื่อไม่ได้จบปริญญา

จากการตั้งคำถามให้ถูกไปสู่การเรียนรู้เฉพาะเรื่อง การจัดการ การผลิต การแปรรูป การตลาด เรื่องพวกนี้อาจหาได้ในอินเทอร์เน็ต แต่เรื่องการตั้งคำถามนี้ไม่คนตั้งให้ และเราเองก็ตั้งคำถามกันไม่ค่อยถูกต้อง ก็ทำให้เราคิดและแก้ปัญหาแต่เรื่องเล็ก ๆ ไม่คิดภาพใหญ่ที่จะไปข้างหน้า

การเรียนรู้เป็นสิ่งที่สั่งให้เกิดไม่ได้ ไม่ต้องรอนโยบายปฏิรูปใด ๆ การเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนจินตนาการของเรา อาจวัดง่าย ๆ เช่น ถ้าวันนี้เราทำแล้วลูกหลานไม่คิดสานต่อ แสดงว่าเรายังไม่

ประสบความสำเร็จ ถ้าเรามาจุดที่คนรุ่นใหม่เข้ามาแล้ว เราก็ตอบได้ว่านี่จะเป็นอนาคตของเขา การเรียนรู้ของรุ่นลูก คือ การต่อยอดจากรุ่นพ่อแม่ ตอนนี่เรากำลังต้องการนักจัดการรุ่นใหม่ จึงอยากย้ำว่าการเรียนรู้เป็นหัวใจของการปฏิรูป และการเรียนรู้เป็นเรื่องของท่าน

คุณนายตา แว่ววิรุคุด

ดร.สีลาภรณ์ทำให้เราเห็นว่าเรามีสิ่งที่สำคัญที่สุดอยู่กับตัว เราอาจต้องคิดต่อในเรื่องของการแบ่งปันว่าสิ่งที่เรามีอยู่กับตัวนี้ ใครจะมาเรียนรู้จากเราได้บ้าง นอกจากนี้

ขอเชิญพ่อวิชัย อยากรู้เรื่องลูกของพ่อวิชัยว่าเป็นอย่างไร

คุณวิชัย ประกอบทรัพย์

เราคิดย้อนหลังแล้วเห็นสภาพว่าเกษตรกรรมมากขึ้น เป็นปัญหาระดับอาเซียน ว่าไม่มีเกษตรกร แล้วถ้าเราจะพัฒนาคนจะเอาคนที่ไหนมาพัฒนา เพราะคนเข้าเมืองสู่การศึกษาแบบใหม่กันมาก ทำให้มองเห็นวิถีชีวิต การเกษตรเป็นเรื่องรองลงไป เช่นเดียวกับที่เรามองว่าสหกรณ์เป็นเรื่องรอง แต่เราก็ทิ้งการเกษตรไม่ได้ ตอนที่คิดก็ 15 ปี มาแล้ว เพื่อน ๆ ที่ทำราชการถ้าจะเกษียณก่อนก็ต้องรออายุราชการ 25 ปี แต่ว่าตัวเองเป็นเกษตรกรมา 15 ปี ก็เลิกแล้ว เพราะมีลูกชายมาสานงานต่อซึ่งเป็นผลมาจากการคิดใหม่ทำใหม่กับระบบการศึกษา

ที่นี้วิธีการจัดการว่าจัดการกับกระบวนการความคิดอย่างไร จะมุ่งไปเปลี่ยนวิธีคิดหรือทัศนคติ ทัศนคติในสังคมการศึกษามุ่งเน้นว่าถ้าจบก็ต้องไปทำงานในบริษัทไม่ได้คิดว่าถ้าจบแล้วจะกลับไปทำเกษตร ที่ผ่านมามีแล้ว เรารับนักศึกษาสาขาพืชสวนจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน 4 คน เข้าสู่โครงการ พอสรุปเวทีให้เด็ก ๆ ตอนจบ เลยเข้าใจว่ามหาวิทยาลัยต้องการให้เด็กมีทักษะ ถ้าจะเอาทักษะไม่ต้องมากก็ได้ เพราะสามารถไปหาเอาจากการทำงาน แต่สิ่งที่เราให้มีมากกว่านั้น เราให้วิธีคิด เราให้ทัศนคติใหม่กลับไป แต่จะใช้ได้หรือไม่ อยู่ที่ตัวผู้เรียน

เราได้ทำโครงการในพื้นที่ เรียกว่า “ทายาทเกษตรสู่ทายาทสหกรณ์” สหกรณ์นี้อายุของคณะกรรมการดำเนินการต่างก็อายุประมาณ 70 ปี ขึ้นไปกันทุกคน คณะกรรมการใหม่ ๆ ไม่มีเข้าไป

ทำไมเราย้อนกลับมาที่คน เพราะเราต้องการรักษาคนไว้ พยายามนำคนเข้าไปเรียนรู้กับเรา สอดคล้องกับแนวทางของอาจารย์ทั้งสองท่าน เราก็จะทำต่อไป เราเองกำลังมองถึงว่าจะใช้คนที่เรามีอยู่ และดึงเครือข่ายจากข้างนอกเข้าไป ตอนนี่กำลังจะทดสอบกับนิสิตอีกสักรุ่น ให้องค์ความรู้กับวิธีคิด แล้วให้เขานำเอากลับไปใช้ในพื้นที่ ความรู้ที่เราให้ไปนั้น เกิดจากการที่เราลงปฏิบัติจนได้มาเป็นองค์ความรู้ เสมือนวันนี้ต้องตั้งคำถาม เราไม่ต้องการให้ไปหาวิธีจากเรา เราไม่ได้ให้ เราให้หลักการคิด วิธีคิด ไม่ได้บอกสูตรสำเร็จให้ เราสอนให้เด็กไปหาความรู้เอง แล้วมาสรุปบทเรียนให้เราฟัง จากนั้นซึ่งสิ่งที่ควรและไม่ควรให้ ที่เราสรุปได้คือ เด็กขาดการวิเคราะห์ คิดหน้าไม่ถึง คิดได้ที่ละเรื่อง

คงฝากไว้ว่าสิ่งที่เราต้องทบทวน เราต้องมาดูตัวเองว่าเราทำในแนวทางของสหกรณ์ ในอุดมการณ์ของสหกรณ์แล้วหรือไม่

คุณนิตยา แว่ววีรคุปต์

ถามพ่อวิชัยเพิ่มเติมว่าอะไรเป็นสมรรถนะสูงหรือปัญหา/อุปสรรคของสหกรณ์ไทย

พ่อวิชัย ประกอบทรัพย์

วันนี้ไม่ได้เป็นสมาชิกแล้ว แต่เคยเป็นสหกรณ์สหกรณ์มา 2 สหกรณ์แล้วก็ออกมา เพราะสงสัยว่าทำไมวิธีการสหกรณ์ ยุคตมการณสหกรณ์ถึงไม่ตรง เราคิดว่าเข้าใจถูกว่าสหกรณ์ต้องร่วมมือกัน ประชาธิปไตยสหกรณ์ใช่จริงหรือไม่ พอเข้าไปอีกแล้วเจ็บตัว หมดทุน ก็เลยออกอีก จากนั้น ก็ให้ภรรยา เข้าไปเป็นสมาชิก เพื่อประโยชน์ในการทำธุรกิจ

ที่นี้เราก็เลยมาเป็นคนนอกสหกรณ์แล้วทำงานสหกรณ์ ไม่เป็นสมาชิก ไม่เป็นอะไรเลย แต่ประสบความสำเร็จ แล้วทำงานตาอุดมการณสหกรณ์ โดยทำงานในเรื่องการส่งเสริมสหกรณ์ ร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ สหกรณ์ก็แค่ความร่วมมือ

วันนี้สหกรณ์ที่ผมร่วมกิจกรรม เขาเดินไปทางที่ผมคิด ตนเองก็เป็นเครื่องจักรหนึ่งในสหกรณ์เท่านั้น ทำงานอะไรจะไปเสริมสหกรณ์ สังคมได้

คุณนิตยา แว่ววีรคุปต์

จากที่ได้ฟังมุมมองที่เห็นว่าสหกรณ์ถูกปล่อยปละละเลย ไม่ได้ทำตามหลักการที่ควรจะเป็น ทำสหกรณ์ไม่เป็นไปตามที่สมาชิกคาดหวัง นี่คือปัญหา ณ เวลานี้ ใช่หรือไม่

คุณวิชัย ประกอบทรัพย์

ทำอย่างไรจะส่งองค์ความรู้ไปสู่สมาชิกสหกรณ์ในฐานะคนส่วนใหญ่ของสังคม คงเป็นหน้าที่ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ที่จะต้องทบทวนแนวทางการส่งเสริมว่ามาถูกทางหรือไม่ วันนี้สหกรณ์ ขั้บเคลื่อนไม่ดี เพราะความรู้ส่งกันไม่ถึง แต่มีอยู่ คำถามคือจะส่งองค์ความรู้นั้นไปให้ถึงได้อย่างไร ผ่านกรรมการดำเนินการ หรือผ่านนักส่งเสริมสหกรณ์ บางทีส่งโดยนโยบาย ได้ตัวชี้วัด แต่สมาชิก ระดับพื้นฐานกลับไม่ถึง ส่วนที่ตอนได้เพราะคอยวิ่งหา ไม่ได้เป็นฝ่ายรอรับความรู้ พอเข้าแล้วเจอสมาชิกที่คิดต่าง คิดแต่ละเพิ่มวงเงินกู้ยืม แบบนี้คุยกันไม่รู้เรื่อง เราไม่ขัดแย้ง แต่ถอยออกมาทำสิ่งที่เราทำได้

คุณนิตยา แว่ววีรคุปต์

เราได้เห็นรูปธรรมของสหกรณ์ เกษตรกร จะให้ภาพในอุดมคติเกิดขึ้นได้ ต้องทำอะไรหลายอย่าง ในการหนุนเสริมสิ่งที่เรียกว่าสมรรถนะ

ผู้เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ก็มีภาคธุรกิจด้วย จึงอยากให้คุณอรุช เล่าให้ฟังว่ามองเห็นการเติมเต็มศักยภาพของสหกรณ์ให้มีสมรรถนะสูง อะไรควรนำมาติดต่อในเวทีนี้

คุณอรุช นวราช

กลุ่มธุรกิจซึ่งคุณค่าสามพรานก็เป็นสหกรณ์รูปแบบหนึ่งแต่เป็นสหกรณ์โดยธรรมชาติ ในโลกของเรามีกรอบมากมายที่ผิดธรรมชาติ และกรอบเหล่านี้เองทำให้เราไปไม่ถึงจุดที่เราจะไป

การเรื่องกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพรานเกิดจากความพยายามที่จะทำธุรกิจเพื่อหาพักและผลไม้และชาวอินทรีให้กับลูกค้าโรงแรมของเรา เราพยายามหาความรู้ หาคน หาอาจารย์มาช่วยเรา แต่ผมมาองว่าความรู้ที่มรจากข้างนอกช่วยเหลือเราได้ครั้งเดียว ความรู้จริง ๆ เกิดจากการที่เราลงมือทำ

สิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจ อย่างแรกคือความเชื่อ ความเชื่อว่าเกษตรอินทรีย์คือทางออกทางเดียวของเกษตรกร ไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมี เรามองว่าภาคีธุรกิจของโรงแรม การช่วยเหลืออาจจะทำได้ไม่นาน แต่ถ้าช่วยเพียงช่วงแรก แล้วปล่อยให้เดินไปเองบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ผมมองว่าธุรกิจตรงนี้ไม่ได้เป็นอะไรที่ซับซ้อน เราแค่อยากจะทำเชื่อมผู้กินอาหารในกรุงเทพมหานคร กับผู้ปลูก เป็นโซ่สั้น ๆ

การปฏิรูปคือการออกนอกกรอบ คือการเปลี่ยนแปลง ถ้าเรายังทำตามกรอบ ไม่ยอมออกจากเกษตรเคมีเป็นอินทรีย์ ภาครัฐก็ยังสนับสนุนปีต่อปี ไม่ได้มองภาพยาว เอกชนก็ยังมองแค่ธุรกิจของตัวเอง แล้วเมื่อไรเรื่องนี้จะเกิดขึ้น ก็เลยมองว่าถ้าทุกคนมาร่วมกันในการขับเคลื่อน เช่น กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน แต่เดิมก็มีแค่สวนสามพราน เกษตรกร มาทำตลาดสุขใจเป็นตลาดทางร่วม ตอนนี้องค์ภาคีมากขึ้น เพราะความเชื่อร่วมกันมีมากขึ้น และจะเป็นพลังในการผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้

ตอนนี้โครงการพยายามเชื่อมตลาดกับเกษตรกร เชื่อมเกษตรกรกับคนในกรุงเทพมหานคร เช่นตอนนี้มีโรงแรมสนใจเข้ามาเป็นภาคีกับเกษตรกรอย่างมีคุณค่า การเชื่อมกันต้องใช้เวลา ต้องปรับตัว ปรับวิธีการทำงานเข้าหากัน ถ้าเราเชื่อมได้ 1 โรงแรม โรงแรมที่เหลือก็จะตามมาด้วย

การทำธุรกิจลักษณะนี้อยู่บนพื้นฐานความสมดุล เช่น การใช้สารเคมีทำให้ไม่สมดุล ห่วงโซ่อุปทานก็ไม่สมดุล เช่น ราคาขายที่แพงเกินไป ในระยะยาว โครงการของเราสามารถเชื่อมผู้ปลูกในนครปฐมกับคนในกรุงเทพมหานครได้สำเร็จ นครปฐมเป็นแหล่งปลูกสินค้าอินทรีย์ที่ใหญ่ แล้วเรื่องท่องเที่ยว เรื่องอื่น ๆ จะตามมา ผมชอบเวลาไปเจอเกษตรกรในพื้นที่ หลาย ๆ กลุ่ม ไม่มีสูตรตายตัวในสนับสนุนกลุ่ม แต่เราต้องเข้าไปฟังพวกเขา ไปเข้าใจ ไปอย่างอย่างต่อเนื่อง การให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรอินทรีย์เป็นการหล่อหลอมเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ มีความโลภน้อยลง เช่น ถ้ามองเกษตรกรอินทรีย์ว่าทำทำไม เขาว่าทำแล้วมีความสุข

ตรงนี้จึงเป็นทางเลือก และทางออกทางเดียวของเรา

คุณนัตยา แวรวีรคุปต์

ได้ทราบว่าคุณอรุณลงไปคุยกับเกษตรกรเพื่อหาวิธีออกแบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการทำธุรกิจรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จนในที่สุด เกษตรกรนั้นก็เปลี่ยนตัวเองทำเกษตรอินทรีย์ ไม่ทราบว่าตอนนี้ได้ผลผลิต หรือไม่การรับซื้อล่วงหน้าอะไรหรือไม่

คุณอรุณ นวราช

เรื่องไม่ได้รับซื้อล่วงหน้า เพราะเช่นนั้นก็เหมือนกับการรับจำนำ การไปแทรกแซงกลไกตลาดเป็นอะไรที่ผิด ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ ผมถาม ให้เค้าปลูกข้าวเป็นนาปีตามลักษณะพันธุ์ข้าว เวลา

อื่นก็ปลุกผักอย่างอื่น แล้วถามว่าต้องการขายราคาเท่าไรถึงจะคุ้ม แล้วไปช่วยหาตลาดที่รับซื้อได้ ถ้าเขาขายไม่ได้ แสดงว่าเขาตั้งราคาสูงไป เราต้องให้ความเป็นธรรมกับผู้บริโภคด้วย

คุณนิตยา แวรวีรคุปต์

เราได้ฟังตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ทั้ง 2 เรื่อง ขอให้ ดร.สีลาภรณ์สรุปสิ่งที่ทั้ง 2 ท่านกล่าวมา คือความรู้อะไร สำคัญต่อสมรรถนะสูงของสหกรณ์อย่างไร

อ.สีลาภรณ์ บัวสาย

1) สิ่งทั้ง 2 ท่านเป็นเรื่องจินตนาการ พอวิชัยกล่าวถึงจินตนาการเรื่องที่ต้องให้ลูกไม่จบปริญญาก็ต้องมีรายได้สูงได้ ส่วนคุณอรุณจินตนาการเรื่องเกษตรอินทรีย์คือทางออก

อยากให้กลับไปลองคิดว่าภาพที่อยากเห็นคืออะไร แล้วคิดแบบผลเป็นหาเหตุ แล้วไปหาตัวอย่างหาความรู้

2) อีกเรื่องคือ โซ่คุณค่า (Value Chain) ที่รศ.จุฑาทิพย์ใช้ไม่เหมือนที่ใช้ในวงธุรกิจ เรื่องนี้มาจากแนวคิดเรื่องโซ่อุปทาน ที่คนคิดเป็นนักการตลาดคิดของจะส่งตลาด ทำอย่างไรจะได้ประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริโภคได้รับของที่ถูกต้องตามต้องการ ต้นทุนต่ำสุด ความพึงพอใจสูงสุด

โซ่คุณค่ามากกว่านั้น ย้ายตัวตั้งมาที่คน ที่ฐานการผลิตด้วย คนกลางด้วยให้ทุกคนมีความสุข อยู่ด้วยกันได้ โซ่แบบนี้เองเอาไปใช้ในธุรกิจสหกรณ์ให้เกิดความแข็งแรงส่วนวิธีการต้องมีอะไรบ้าง เป็นเรื่องของงานวิจัย

จำนวนสหกรณ์ที่มีทั้งจินตนาการ ระบบคิด และทักษะการจัดการวันนี้มีน้อย และวันนี้ที่ขยายคือขยายการสร้างจินตนาการ สร้างรูปแบบธุรกิจใหม่เพื่อไปปลุกจินตนาการในตัวคน

กรณีของคุณอรุณ ที่สามารถไปเชื่อมโรงแรมใหญ่ ๆ มาเป็นภาคได้ ให้เค้ายอมรับเกษตรกรที่กำลังปรับเปลี่ยนการทำเกษตรเป็นเกษตรอินทรีย์ ตรงนี้คือคุณค่าที่วัดได้ลำบาก

คุณนิตยา แวรวีรคุปต์

อยากทราบข้อมูลสหกรณ์และสาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์

คุณภาณุวัฒน์ ณ นครพนม

ส่วนข้องกรมส่งเสริมสหกรณ์กับเรื่องนี้ อยากฉายภาพการพัฒนาสหกรณ์ที่ผ่านมา เราได้เปลี่ยนสหกรณ์ประเภทหาทุนมาเป็นสหกรณ์การเกษตร แล้วก็เพิ่มประเภทสหกรณ์มาเรื่อย ๆ จนเป็น 7 ประเภท มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเรื่องสหกรณ์ พัฒนาทักษะการจัดการ พัฒนาการให้สินเชื่อ การพัฒนาอยู่ภายใต้แผนพัฒนาการสหกรณ์ โดยฉบับที่ 1 เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2546-2549 เน้นให้สหกรณ์เป็นองค์การช่วยเหลือตนเอง ยึดมั่นในคุณค่าสหกรณ์ ให้สหกรณ์มีความเข้มแข็ง พัฒนาคนให้ความสามารถในการจัดการ

ส่วนแผนที่ 2 พ.ศ. 2550-2554 มุ่งสร้างระบบสหกรณ์ที่มีคุณค่า เพื่อนำพาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ให้สหกรณ์ตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างแท้จริง มีการพัฒนาผู้นำ ชีตความสามารถในการจัดการของสหกรณ์ การสร้างความร่วมมือภายใต้ห่วงโซ่คุณค่า

แผนที่ 3 พ.ศ. 2555-2559 มุ่งให้สหกรณ์เป็นกลไกหลักในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก เป็นการดำเนินการต่อจากแผนที่ 2

ภาคราชการได้ผลักดันให้วาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์เมื่อ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2555 วาระแห่งชาติมุ่งให้ประชาชนในชาติรับรู้และเข้าใจการสหกรณ์ พร้อมนำไปใช้ในวิถีชีวิต และการดำเนินงานอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง เพื่อที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยที่วาระแห่งชาตินี้มี 5 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เป็นการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชน เพื่อที่จะรู้ เข้าใจในหลักการ วิธีการ คุณค่าสหกรณ์ ประโยชน์ และสิ่งที่จะเกิดจากการนำไปใช้ โดยร่วมกับกระทรวงศึกษาให้มีหลักสูตรในโรงเรียน สอนสหกรณ์ในโรงเรียนรู้ นอกภาคการศึกษาที่จะมีการเรียนรู้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกลุ่มธรรมชาติต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เมื่อประชาชนเข้าในสหกรณ์ ก็จะมีมุ่งให้ประชาชนนำสหกรณ์ไปใช้ โดยไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ ทั้งนี้จะต้องมีความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกลุ่มที่ใช้สหกรณ์ มุ่งสร้าง พัฒนาสินค้าทั้งในกลุ่มภาคสหกรณ์ที่จดทะเบียน และกลุ่มธรรมชาติต่าง ๆ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเงิน ถ้ามีการเชื่อมโยงกัน สหกรณ์จะมีความเข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างสหกรณ์ที่ความเข้มแข็งที่ต้องเริ่มจากภายใน โดยต้องทำตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีการควบคุมภายในที่ดี บริหารความเสี่ยง ฟังตนเองได้ มีความโปร่งใส แล้วมาเพิ่มทักษะการจัดการให้สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ แต่ที่สำคัญ สมาชิกต้องรักและศรัทธาในสหกรณ์ด้วยซึ่งวัดได้จากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสหกรณ์ ในด้านนี้เราจึงต้องการให้สหกรณ์ดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์อย่างแท้จริง ฟังตัวเองได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การปฏิรูป เช่น การปฏิรูปกฎหมาย ราชการ การส่งเสริมสหกรณ์ได้มีการปรับเปลี่ยน ส่งเสริมสหกรณ์โดยให้ตัวสหกรณ์เป็นเป้าหมาย เป็นตัวชี้วัด เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยให้เจ้าหน้าที่เข้าไปร่วมพัฒนา โดยเตรียมความพร้อมให้เจ้าหน้าที่ก่อน ทำให้การส่งเสริมสหกรณ์ตรงจุด ตรงความต้องการของสหกรณ์

คุณนาคยา แว่ววิรุคูปต์

ขอขอบคุณที่มีประโยชน์ต่อการหารือในภาคบ่ายให้เกิดการลงลึกในเรื่องนี้ ในช่วงท้ายอยากให้ทุกท่านฝากอะไรสัก 1 นาที เพื่อภาคบ่าย

คุณวิชัย ประกอบทรัพย์

ร่วมมืออย่างเดียว และวิธีเรียนที่ดีที่สุดคือ การไปเรียน ไม่ใช่ว่าความรู้จะมาเรา

ภาณุวัฒน์ ณ นครพนม

คนนั้นสำคัญ คนในสหกรณ์ต้องใจรัก มีความตั้งใจในการพัฒนาการสหกรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์ มีทักษะในการบริหาร และมีคุณธรรม

คุณอรุข นวราช

สหกรณ์ต้องหาภาคีในพื้นที่ใกล้เคียง ๆ ตัว ย่อมจะมีคนที่เรามองข้ามไป อย่างที่โรงแรมทำ ธุรกิจมา 50 กว่าปี ก็ไม่เคยมองให้เกษตรกรรอบ ๆ เราเป็นผู้ส่งผลผลิตให้เราเลย แต่ไปซื้อจากพ่อค้าคนกลาง มหาวิทยาลัยที่อยู่ใกล้ ๆ ที่จะมาช่วยเราได้ในเรื่องของการถอดบทเรียน เอกชนในพื้นที่ เราสามารถไปชี้มุมมองการทำธุรกิจกับเขาได้ในรูปของ CSR และภาครัฐก็สามารถเข้ามาร่วมกับเราได้

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย

ในที่สุดแล้ว สิ่งที่เราเรียกว่าความยั่งยืนมีเพียงการเรียนรู้เป็นเรื่องเดียวจริง ๆ เหมือนเราอ่านออกเขียนได้ ทำอย่างไรก็เอาออกไปจากตัวเราไม่ได้ ถ้าไปถึงระดับระบบความคิด ทักษะ อย่งไรก็จะอยู่กับเรา แล้วใครก็ทำแทนเราไม่ได้ ต้องทำเอง และการเรียนรู้อยู่ในทุกคน ถ้าโยนทิ้งไป ก็เป็นการโยนโอกาสการสร้างความยั่งยืนของตัวเอง ของเพื่อน ของกลุ่ม

คุณนาตยา แวรวีรคุปต์

เรื่องของสหกรณ์สะท้อนความเป็นประชาธิปไตยในสังคมไทยเป็นอย่างมาก สหกรณ์สามารถสะท้อนการมีส่วนร่วมของคนในระบอบประชาธิปไตยได้ เป็นเวที เป็นเครื่องมือพัฒนาประชาธิปไตยในระดับชุมชน สังคม เพื่อให้เป็นพื้นที่การออกแบบความเป็นอยู่ จินตนาการของผู้คนในสังคมนั้น ๆ ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพึ่งพาตนเอง เครื่องมือในการสร้างสวัสดิการโดยไม่ต้องรอใคร จึงน่าจับตาค่าความหวังในการพูดคุยว่าจากการเรียนรู้จะนำไปสู่การปฏิรูปสหกรณ์ไทยให้มีสมรรถนะสูงได้อย่างไร สมรรถนะสูงที่จะกระจายออกไปอย่างทั่วถึงอุดมการณ์สหกรณ์ในสังคมไทย จะตอบโจทย์สังคมด้วย

เลิกเสวนาเวลา 12.30 น.

รายงานการประชุม

การติดตามความคืบหน้าโครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้

เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา

วันพุธที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2557

ณ วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี

ผู้มาประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. อาจารย์พรทิพย์	ต้นติวงศ์	หัวหน้าโครงการ: โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา
3. ผศ.รุ่งสวรรณต์	วรรณสุทธิ	นักวิจัยโครงการ: โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา
4. ผศ.อรัญญา	ภูรอด	นักวิจัยโครงการ: โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา
5. ผศ.ประดิษฐ์	คำหนองไผ่	นักวิจัยโครงการ: โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา
6. อาจารย์สุภาพร	ร่วมโพธิ์ไทร	นักวิจัยโครงการ: โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา
7. อาจารย์อมร	อัศววงศานนท์	นักวิจัยโครงการ: โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา
8. อาจารย์สุกัญญา	ชัยพงษ์	นักวิจัยโครงการ: โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา
9. อาจารย์ไทรภพ	บุญธรรม	นักวิจัยโครงการ: โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา
10. นางสาวอรวิภา	มากมิ่ง	เจ้าหน้าที่วิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มประชุมเวลา 15.15 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภักธราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ได้เข้าประชุมเพื่อติดตามความคืบหน้าโครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามแนวทางการจัดการการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาของคณะอาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

ผู้อำนวยการสถาบันฯ สอบถามแนวทางการสอนของอาจารย์แต่ละท่าน ว่ามีวิธีการสอนนักศึกษา มีรูปแบบการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เมื่อได้เริ่มเป็นนักวิจัยโครงการแล้ว แต่ละท่านมี Input อย่างไรในการสอนที่เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืน

อาจารย์อมร อัครวงศานนท์ : มีความคาดหวังในการสอนว่า อยากให้นักศึกษาจบไปแล้วสามารถทำอาชีพได้เลย มีเป้าหมายในการประกอบอาชีพและทำอาชีพด้วยความรัก ในการสอนมีการจัดกิจกรรมกลุ่ม มีการประมวลความรู้ มอบหมายให้นักศึกษาเขียนโครงการ เพื่อให้เกิด Idea ในการเรียน ให้ความสำคัญคิดสร้างสรรค์และสร้างความมั่นใจเพื่อให้นักศึกษากล้าที่จะนำสิ่งที่เรียนไปประกอบอาชีพได้

ผศ.อรัญญา ภูรอด : มีการปรับใช้แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการนำเข้าสู่บทเรียน จะใช้แบบสอบถาม Pre-test เป็นแบบวัดทัศนคติ โดยเน้นเรื่องการประกอบอาชีพอิสระและให้นักศึกษารู้ทิศทาง ความต้องการของตนเองก่อน

ผู้อำนวยการสถาบันฯ กล่าวเสริมว่า สิ่งที่อาจารย์สอนถือเป็นการสร้างแรงจูงใจอย่างมีเป้าหมายให้เห็นความสำคัญในแต่ละรายวิชา สร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่าและสำรวจความต้องการของตนเอง

ผศ.ประดิษฐ์ คำทองไผ่ : ในการสอนจะสอบถามนักศึกษาว่ามีจุดมุ่งหมายในการเรียนอย่างไร ซึ่งจากการสอบถามพบว่าคำตอบแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ **กลุ่มที่1** ประกอบอาชีพให้ตรงกับสาขาที่เรียน **กลุ่มที่2** เรียนเพื่อไปประกอบอาชีพอิสระ โดนจะนำความรู้จากสาขาที่เรียนไปประยุกต์ใช้

อาจารย์สุภาพร ร่มโพธิ์ไทร : ได้มีการประชุมระดมความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อหาความเชื่อมโยง โดยมุ่งเน้นเรื่องการประกอบอาชีพ

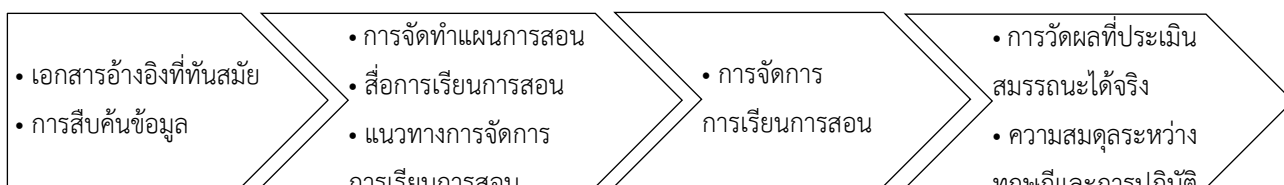
อาจารย์สุกัญญา ชัยพงษ์ : ตอนแรกที่เข้าร่วมโครงการยังมองภาพไม่ออก แต่หลังจากได้เข้าร่วมประชุมก็เข้าใจมากขึ้น เกิดการเชื่อมโยง และต้องการเห็นการยกระดับอาชีพของนักศึกษา แนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนทำให้เน้นเรื่องการใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะพอควร

ผศ.รุ่งสวรรค์ วรรณสุทธิ : อาจารย์ทุกคนมีการเตรียมข้อมูลในการตั้งคำถาม มีการประชุมขับเคลื่อนสรุปแนวทางเพื่อให้รู้พื้นฐานความต้องการของเด็ก

ผู้อำนวยการสถาบันฯ : อาจารย์ทุกท่าน มีความรักและศรัทธาในอาชีพ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อให้ นักศึกษามีสมรรถนะสามารถประกอบอาชีพได้สมบูรณ์แบบ มีการยกระดับการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยง เพื่อให้เห็นองค์รวม มีการบูรณาการ โดยแนวคิดที่สำคัญคือ การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยคาดหวังว่า โครงการวิจัยนี้จะสามารถนำไปบรรจุในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเพราะเป็นประโยชน์กับทาง มหาวิทยาลัยที่จะสามารถเป็น Best practice และเป็นผลงานของอาจารย์ที่เป็นนักวิจัยทุกท่าน

อาจารย์พรทิพย์ ตันติวงศ์ : ทุกคนที่เข้าร่วมโครงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู คิดว่าวิชาชีพเป็นเรื่องสำคัญ แต่เด็กบางคนยังไม่เข้าใจถึงเป้าหมายในการเรียน หลังจากที่ได้ประชุมทำให้มองเห็นความชัดเจนในการที่จะวางแนวทางการสอนโดยมีนักศึกษาเป็นเป้าหมาย

ในที่ประชุมได้ร่วมกันอภิปรายขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนการสอน พบว่ามีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนการสอน

ผู้อำนวยการสถาบันฯ กล่าวเพิ่มเติมว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง คือ การสร้างความสมดุลทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ การประกอบอาชีพต้องมีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และอยากฝากให้มีการทำแบบประเมินในวันสุดท้ายของการเรียนการสอน เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของนักศึกษาและระดับความตระหนักถึงแนวทางที่ยั่งยืน

ขอฝากให้อาจารย์แต่ละท่านจดบันทึกขั้นตอนแนวคิดเริ่มต้นในการเรียนการสอน และนำมาวิเคราะห์และหาความเชื่อมโยงเพื่อทำเป็น Pilot project และขอให้จัดทำโครงสร้างจาก 12 รายวิชา 3 สาขาวิชา ที่มีรายละเอียด ดังนี้

สาขาที่ 1 สาขาเทคโนโลยีการผลิตพืชและภูมิทัศน์

อาจารย์สุกัญญา ชัยพงษ์	อาจารย์ประจำวิชา	ปฐพีวิทยาและอุทกวิทยา
อาจารย์ไตรภพ บุญธรรม	อาจารย์ประจำวิชา	เพื่อการออกแบบภูมิทัศน์
อาจารย์อรัญญา ภู่ออด	อาจารย์ประจำวิชา	การจำแนกวัสดุพืชพันธุ์

สาขาที่ 2 สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร

ผศ.ประดิษฐ์ คำหนองไผ่	อาจารย์ประจำวิชา	เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์เบเกอรี่
อาจารย์สุภาพร ร่มโพธิ์ไทร	อาจารย์ประจำวิชา	เทคโนโลยีเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์

สาขาที่ 3 สาขาสัตวศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพสัตว์

อาจารย์รุ่งสรวรรค์ วรณนสุทธิ	อาจารย์ประจำวิชา	สรีรวิทยาการสืบพันธุ์และผสมเทียม
อาจารย์อมร อัครวงศานนท์	อาจารย์ประจำวิชา	การจัดการสัตว์สวยงามและสัตว์ทดลอง
อาจารย์พรพนม คำมุงคุณ	อาจารย์ประจำวิชา	ทักษะวิชาชีพ
อาจารย์ชาติชาย โยเหลา	อาจารย์ประจำวิชา	การผลิตและการจัดการแพะแกะ
ผศ.วารินทร์ คอเหลี่ยม	อาจารย์ประจำวิชา	การผลิตและการจัดการสุกร
ผศ.สมใจ เปรมสมิทธิ	อาจารย์ประจำวิชา	เพาะเลี้ยงปลาสวยงาม
อาจารย์สมิง จำปาศรี	อาจารย์ประจำวิชา	การผสมพันธุ์และขยายพันธุ์ปลา

อาจารย์พรทิพย์ หัวหน้าโครงการวิจัยฯ ปริญญาผู้อำนวยการสถาบันฯ ถึงเรื่องการศึกษาสถานศึกษาดูงาน โดยวางแผนว่าจะไปในช่วงต้นเดือนพฤศจิกายน

ผู้อำนวยการสถาบันฯ แนะนำ สวนสามพราน จังหวัดนครปฐม เนื่องจากเป็นสถานที่ที่จะสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายได้ เป็นประโยชน์ต่อกันศึกษา เป็นสถานที่ที่สามารถทำให้เกิด Idea ในการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่ยั่งยืน

ในเรื่องความคืบหน้าการจัดตั้งร้าน Farmer Shop ในขณะนี้อยู่ระหว่างการติดตามตรวจสอบสัญญากับผู้รับผิดชอบ โดยผู้อำนวยการสถาบันฯ จะให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเมื่อมีการดำเนินการในระยะต่อไป

ข้อสรุปในการประชุมติดตามความคืบหน้าโครงการวิจัยฯ ครั้งนี้ มีรายละเอียด ดังนี้

1. อาจารย์แต่ละท่านมี Input ในการสอน มีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษาสามารถนำไปประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน มีเป้าหมายในการประกอบอาชีพและมีแนวคิดในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยได้มีการจัดประชุมระดมความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อวางแผนขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน

2. ผู้อำนวยการสถาบันฯ แนะนำให้อาจารย์แต่ละท่านเขียนขั้นตอนและแนวคิดเริ่มต้นในการเรียนการสอนเพื่อนำมาทำเป็น Pilot project และจัดทำโครงสร้างทั้ง 12 รายวิชาเพื่อหาความเชื่อมโยง

3. กำหนดการศึกษาดูงานที่สวนสามพราน ในช่วงต้นเดือนพฤศจิกายน โดยผู้อำนวยการสถาบันฯ จะเป็นผู้ดำเนินการติดต่อประสานงานและเชื่อมโยงเครือข่าย

เลิกประชุมเวลา 17.00 น.

รายงานการประชุมโครงการวิจัยขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop เพื่อใช้เป็นกลไก
การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล

วันที่ 21 ตุลาคม 2557

ณ ร้านต้นแบบ Farmer Shop คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เข้าประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท	หัวหน้าโครงการวิจัย
2. น.ส.ลลดา ทองพินิจ	ผู้ประกอบการร้านต้นแบบ Farmer Shop
3. น.ส. ชาศรียา หมदनาค	ผู้ประกอบการร้านต้นแบบ Farmer Shop
4. น.ส.สายสุดา ศรีอุไร	นักวิจัย

เริ่มประชุมเวลา 17.00 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท หัวหน้าโครงการวิจัยประชุมขับเคลื่อนโครงการวิจัยร่วมกับผู้ประกอบการร้านต้นแบบ Farmer Shop ซึ่งเป็นหนึ่งใน 8 แห่ง ที่มีผู้สนใจดำเนินการในปัจจุบัน ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรปราสาท จำกัด จ.สุรินทร์ บริษัท บางซื่อโรงสีไฟเสียดำ จำกัด สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จ.ปทุมธานี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร จ.ชุมพร สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด จ.ร้อยเอ็ด และโรงแรมสวนสามพราน จ.นครปฐม

การประชุมขับเคลื่อนโครงการในครั้งนี้ เพื่อเตรียมการจัดกิจกรรมให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับร้านมากขึ้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมเปิดตัวร้าน Farmer Shop การจัดกิจกรรมคุยกับหมอกุ้ง การเตรียมการโครงการของขวัณปีใหม่ เพื่อให้ประชาคมมก.ได้รู้จักร้าน Farmer Shop และเข้ามาใช้บริการมากขึ้น และการจัดทำโครงการอาหารว่าง โดยอาจจะเริ่มจากการจัดกิจกรรมภายในร้าน อาทิ การทำ แชนวิชสดใหม่ในร้านให้ลูกค้าได้ชิม เพื่อเป็นการแนะนำสินค้าใหม่ให้กับลูกค้า

โดยในเบื้องต้น เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศให้กับร้านได้มีสินค้าสดใหม่ให้กับลูกค้า รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท จะรับหน้าที่ติดต่อประสานงานขนมเปี๊ยะบ้านบุญธรรม ซึ่งเป็นสมาชิกเครือข่ายผู้ประกอบการที่ลูกค้าให้ความสนใจในคุณภาพสินค้าอยู่ค่อนข้างมาก

เลิกประชุมเวลา 18.20 น.

รายงานการประชุมผู้ประสานงานฝ่ายชุมชนและสังคม

วันที่ 22 ตุลาคม 2557

ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 14 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย อาคารเอสเอ็มทาวเวอร์ พญาไท
กทม.

ผู้เข้าประชุม

5. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการ สกว. และผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนและสังคม
6. รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ
7. ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ : โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการติดตามและพัฒนาครู
8. รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ : โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
9. ผศ.อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์ : ศูนย์ประสานงานการศึกษานโยบายที่ดิน
10. รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : โครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็น
ธรรม
11. พล.ต.ต.ดร.อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์ : ชุดโครงการกระบวนการยุติธรรม-ตำรวจ
12. รศ.สุรัสวดี หุ่นพยนต์ : ศูนย์ส่งเสริมและประสานงานการวิจัยเพื่อการปกครองตนเองของ
ท้องถิ่น
13. คุณเก็นศักดิ์ ศรีสวย : เครือข่ายเด็ก เยาวชน และการศึกษา
14. น.ส.สายสุดา ศรีอุไร : โครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม
15. คุณจุฑารัตน์ ทนนไทย เจ้าหน้าที่บริหารโครงการวิจัย
16. คุณภัทรา ทิพย์ภาระ เจ้าหน้าที่บริหารโครงการวิจัย
17. คุณเสาวภาคย์ ทวีสุข เจ้าหน้าที่บริหารโครงการวิจัย

เริ่มประชุมเวลา 12.45 น.

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย กล่าวเปิดการประชุม และแนะนำผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนและสังคม (ฝ่าย 4) ท่านใหม่ (รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล) จะมารับหน้าที่ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2557 เป็นต้นไป และเพื่อให้ผู้อำนวยการท่านใหม่ได้รู้จักกลุ่มผู้ประสานงานของฝ่าย และเพื่อหาหรือเป้าหมาย ทิศทางการทำงานของฝ่ายที่จะขับเคลื่อนในปีงบประมาณ 2558 ซึ่งฝ่าย 4 มีผู้ประสานงานทั้งหมด 7 ชุดโครงการ ได้แก่

- 1) ศูนย์ประสานงานการศึกษานโยบายที่ดิน
- 2) โครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม
- 3) ชุดโครงการกระบวนการยุติธรรม-ตำรวจ
- 4) ศูนย์ส่งเสริมและประสานงานการวิจัยเพื่อการปกครองตนเองของท้องถิ่น (สปวท.)
- 5) โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการติดตามและพัฒนาครู (ระบบ Coaching)
- 6) ชุดโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (พัฒนาศูนย์วิจัย)
- 7) เครือข่ายเด็ก เยาวชน และการศึกษา

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท: โครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม

ชุดโครงการวิจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7 ประกอบด้วย 7 โครงการย่อย (รูปที่ 1)

- โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ประเทศ จัดทำเว็บไซต์ วารสารคนสหกรณ์ และสิ่งพิมพ์เผยแพร่เพื่อสร้างสมรรถนะแก่เกษตรกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- โครงการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันภายใต้กลไกสถาบันการศึกษา ที่มีการสร้างสรรค์หลักสูตร และคาดหวังว่านักศึกษาจะสามารถไปเชื่อมโยงกับ ส.ป.ก. ซึ่งมีการดำเนินการโครงการ Smart Officers มีที่ดินทำกินให้เด็กเกษตรกรทั้งระดับปวส.และปริญญาตรี อาจจะเป็นหลักสูตรระยะสั้น หวังว่าจะเป็นนโยบายย้อนกลับให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรีได้มอง ซึ่งเป็น content ซึ่ง UNESCO กำลังต้องการว่ามหาวิทยาลัยจะนำเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนใส่ในสาระการเรียนรู้อย่างไร

- โครงการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันภายใต้กลไกหน่วยงานรัฐ ซึ่งได้ไปเชื่อมกับ ส.ป.ก. ซึ่งมีคุณวินัย เมษดำ เป็นหัวหน้าโครงการ ปัจจุบันกำลังดำเนินการร่างหลักสูตรพัฒนาแนวคิดใหม่ของการบูรณาการความคิดเรื่องการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยนำแนวคิดการทำเกษตรอย่างยั่งยืน การรวมกลุ่ม การสร้างเครือข่ายซึ่งเป็นต้นทุนความรู้ของชุดโครงการใส่เข้าไป แล้วนำไปพัฒนาเป็น content 6 หน่วยงาน พาไปดูงานที่ศูนย์เรียนรู้ข้าวคุณธรรม ศูนย์เรียนรู้กลุ่มชาวสวนผลไม้คุณภาพ ปัจจุบันจบหลักสูตรแล้ว อยู่ระหว่างปรับปรุงหลักสูตรเพื่อขยายผลไปให้ Smart Officers ทำ Project Base พื้นที่เป้าหมายที่จะจัดตั้งเป็น Farmer Shop ณ วังน้ำเขียว และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร ซึ่งผลลัพธ์จากการวิจัยนอกจากจะได้วิธีคิดแนวใหม่ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก. ที่จะพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีวิธีคิดแบบใหม่ในการไปส่งเสริมเกษตรกรในที่ดิน ส่งเสริมการรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายอย่างไร ซึ่งน่าจะมีนวัตกรรมใหม่ให้กับ ส.ป.ก. จากการที่ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสถาบันและธุรกิจ

ชุมชน ส.ป.ก. มาปรึกษาเรื่องการพัฒนาสหกรณ์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก. ซึ่งหากไม่พร้อมในการจัดตั้งสหกรณ์ และไม่มีรายได้พอจะจ้างผู้จัดการสหกรณ์ น่าจะทำเป็นวิสาหกิจชุมชนก่อน

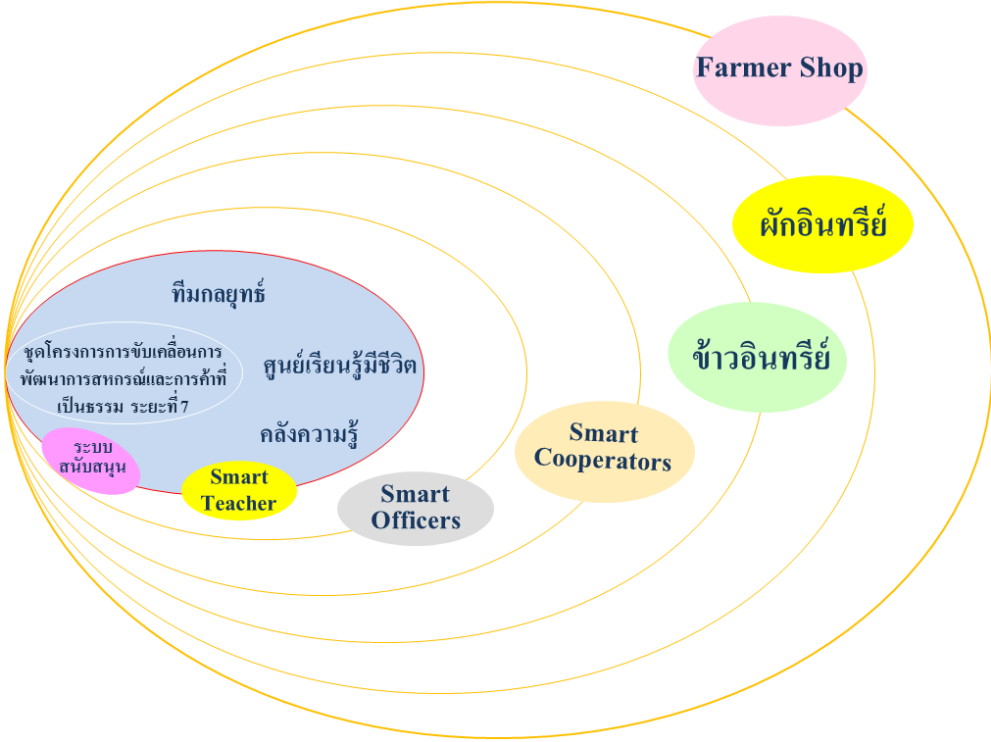
- โครงการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันภายใต้กลไกสถาบันเกษตรกร ได้ไปจับกับชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด ที่มี Potential มาก หัวหน้าโครงการวิจัยเป็นผู้อำนวยการฝ่ายหลักสูตร ที่ทำหน้าที่ในการจัดหลักสูตรอบรมให้กับเครดิตยูเนียนทั่วประเทศ โดยเริ่มพัฒนาหลักสูตร content ใหม่ มองแนวคิดใหม่ ทำอย่างไรจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาบุคลากรของเครดิตยูเนียน โดยนำชุดความรู้จากการวิจัยมาบูรณาการ เราคาดหวังว่าจะนำงานวิจัยไปเปลี่ยนวิถีชีวิตผู้นำสหกรณ์เครดิตยูเนียน

- โครงการการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย มีการถ่ายโอนความรู้ที่จากโครงการข้าวคุณธรรม และข้าวเกิดบุญ นำไปตั้งโจทย์ใหม่ที่ จ.อำนาจเจริญ ว่าถ้าเกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จะยกระดับมูลค่าเพิ่มตามกรอบแนวคิดได้หรือไม่ ซึ่งในระหว่างดำเนินการช่วง 6 เดือนแรก นักวิจัยประสบกับปัญหาเนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 50 คน มีหน่วยงานหลายหน่วยงานเข้ามาร่วม ส่งผลให้เวทีประชุมในบางครั้งชาวนาเกิดความสับสน และทำให้นักวิจัยหลักของโครงการไม่มีเวลาให้กับงานวิจัยอย่างเต็มที่ตามที่แผนที่วางไว้ จึงต้องมีการเปลี่ยนตัว ซึ่งปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการจัดเวทีโดยให้ชาวนาขึ้นมาประชุมที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2 วัน เพื่อสร้างบรรยากาศในร่วมมหาวิทยาลัย และเพื่อความชัดเจนในเป้าหมายของการประชุม จนได้แผนธุรกิจ ปัจจุบันโครงการได้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 230 ราย เพราะผลจากการยกเลิกโครงการจำหน่ายราคาข้าวตกต่ำ ซึ่งได้เรียนปรึกษาท่านเอ็นนู ซื่อสุวรรณ ว่าธ.ก.ส.น่าจะมินวัตกรรมเครือข่ายใหม่ โดยมีโครงสร้างวิสาหกิจชุมชน 15 แห่ง มีเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนเป็นข้าวอินทรีย์ 230 คน มีผลผลิตในช่วงปลายพฤศจิกายนประมาณ 1,000 ตัน เป็นอินทรีย์รับรองแล้ว 300 ตัน ส่วนอีก 700 ตันเป็นข้าวปรับเปลี่ยน น่าจะได้ราคาข้าว 12,000 บาท จึงได้จัดเวทีปรับความคิดเกษตรกรให้เขาเริ่มคิดลดต้นทุน อ.ศานิต แก้วเอี่ยมไปติดต่อทางปัญญาให้ชาวนาวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทน และจัดเวทีที่นักวิจัยในพื้นที่จัดทำแผนธุรกิจให้มองการเก็บสต็อกข้าวไว้ที่ยุ้งฉางของเกษตรกร แล้วใช้วิสาหกิจชุมชน 15 แห่งยกระดับเป็นเครือข่าย โครงการนี้น่าจะมีคำตอบการวิจัยที่เป็นไปตามที่คาดหวัง

- โครงการการยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย ซึ่งขยายผลจากการดำเนินการของตลาดสุขใจ ซึ่งมีโจทย์ว่าถ้าเราส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกผักอินทรีย์ยกระดับมูลค่าเพิ่มจะทำอย่างไร ซึ่งมีหลายแนวทาง ได้แก่ ติดต่อกับ Top supermarket ทำตลาดสุขใจสัญจร ณ SCB ซึ่งเป็นแนวทางใหม่ที่ทำให้เห็นช่องทางการค้าขายผักอินทรีย์ ที่เป็นตะกร้าผักอินทรีย์ถึงคนทำงานแบงค์ ซึ่งคุณอรุณจะถอดบทเรียนว่าสร้างมูลค่า-คุณค่าเพิ่มได้หรือไม่

- โครงการการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop เพื่อใช้เป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล ในระยะ 6 เดือนแรก ได้หมอก้องมารับช่วงต่อจากร้านต้นแบบคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีการลงหุ้นกันทั้งหมด 8 คน คนละ 40,000

บาท ภายใต้ชื่อ Farmer Shop by 8 Fairtraders ซึ่งได้นำสินค้าจากงานวิจัยภายใต้เครือข่ายสกว.มาเข้าร้าน ซึ่งมียกระดับในการทำแผนธุรกิจว่าจะสามารถเลี้ยงตัวเองได้อย่างไร ซึ่งเป็น Outlet หนึ่งในการ scale up ส่วนอีก outlet อยู่ที่สหกรณ์การเกษตรปราสาท จำกัด จ.สุรินทร์ ส่วนแผนที่กำลังจะดำเนินการมีที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ๓๒ วิทยาเขต สุพรรณบุรี ส.ป.ก. สสท. และกสส. ซึ่งกรณีของกสส. ที่ต้องการขยายผล Farmer shop ในสหกรณ์การเกษตร ซึ่งได้แนะนำให้ดำเนินการ Farmers' Market ก่อน ซึ่งปัจจุบันรัฐมนตรีมีนโยบายให้สหกรณ์จังหวัดทำ Farmers' Market ทุกจังหวัด โดยนำชุดความรู้จากการวิจัยไปบูรณาการให้เกิดผลดีต่อเกษตรกร และเกิดผลดีต่อการทำงานของสหกรณ์การเกษตร เพื่อให้เกิด Real Business ไม่ได้เกิดจากโครงการของรัฐ

รูปที่ 1 องค์ประกอบชุดโครงการฯ ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2557-2559)

ดร.เจ็อจันท์ จงสถิตอยู่:

จังหวัดไหนที่มีวิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์ ที่น่าจะเป็นต้นแบบที่สามารถไปเรียนรู้และขยายผลหรือต่อยอดได้อย่างไร หากขยายต้องทำในรูปแบบไหน อย่างไรบ้าง เพื่อนำไปส่งเสริมชุมชนระดับรากหญ้า

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท:

ต้องดู Community ด้วย และต้องเป็น case by case สามารถไปดูงานได้ แต่เวลาทำจริงต้องดูศักยภาพของกลุ่ม ชุมชน และผู้นำ หากดูระบบธุรกิจสร้างสรรค์ มีที่สหกรณ์โคนมนครปฐม จำกัด

กลุ่มชาวสวนผลไม้คุณภาพ จ.จันทบุรี มีทายาทเกษตรกร มีการวางระบบการจัดการสวนผลไม้ GAP และเครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย:

ทิศทางการขับเคลื่อนให้ยกระดับคนข้างล่างขึ้น ต้องทำเรื่องการรวมกลุ่ม แต่การรวมกลุ่มจะเข้มแข็งหรือไม่เข้มแข็งไม่เกิดจากนโยบายภาครัฐ (สั่งไม่ได้) รัฐสามารถสั่งได้บางอย่างสั่งไม่ได้บางอย่างสั่งเงื่อนไขแวดล้อมได้ แต่สั่งให้เข้มแข็งไม่ได้ งานที่เกิดความเข้มแข็งจึงมีลักษณะค่อนข้างที่เป็นต้นแบบและเป็นตัวแบบเหมือนอย่างที่เรา รศ.จุฑาทิพย์ทำ เวลา Adopt เป็น Policy ต้องอ่านดีๆ เป็นการไป set เงื่อนไขของบริบทหลายตัว ทำเรื่องกระบวนการเรียนรู้ การจัดการให้เข้ามาคุยมาเรียนรู้ อาจเป็นนโยบายได้ถ้าเป็นนโยบายประเภทที่ไปจัดการบริบท เงื่อนไขแวดล้อม แต่ไม่สามารถไปจัดการตัว Activity ได้ และอาจต้องให้ รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ช่วยถอดเงื่อนไขบริบทว่าหมายถึงทำอะไร เช่น เครื่องมือที่เข้าไปทำกับกลุ่ม ซึ่งมหาวิทยาลัยไม่ทำ มีคนทำเป็นน้อยยังขยายไม่ได้ หรือจำเป็นต้อง set ขึ้นมาเพื่อการขับเคลื่อนหรือไม่ ซึ่งต้องไปคิดเชิงระบบเพื่อจะไป back ตรงจุดที่ทำได้ เวลาทำเรื่อง Capacity building มีปัญหาว่าคนทำเป็นมีไม่กี่คน แต่หน่วยราชการมีการสั่งไปตามกรม กอง และกรม กองเหล่านั้นไม่มีคนที่ทำเป็นอยู่ทำให้เสียงบประมาณโดยไม่เกิดผล ถ้าอยากให้ขับเคลื่อนตั้ง recommend และตั้งอะไรขึ้นมาได้ จะทำให้เกิดการ move

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท:

ถ้าตอบในเชิงนโยบาย เครื่องมือสำคัญของชุดโครงการมี 2 เรื่อง คือ ทำให้คนมีอุดมการณ์และร่วมมือกัน และฝึกทักษะการจัดการให้มีการรวมกลุ่ม สร้างเครือข่าย ซึ่งแล้วแต่บริบทในแต่ละ case สามารถไปดูงานได้เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เห็นตัวแบบ

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล:

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท มีการถอดบทเรียนไว้หลายโมเดลแต่ยังไม่ได้พูดถึงบริบท การสนับสนุนให้เกิด KM ของกลุ่มของภาครัฐ และต้องสร้างกลุ่มพี่เลี้ยง (Coaching) แบบอาจารย์จุฑาทิพย์ขึ้นมา

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย:

ถ้าออกแบบ เราต้องการ support อย่างไรจากกระทรวงในการสนับสนุนการทำ Coaching ให้กลุ่มเกษตรกร ใจคืออย่างหนึ่งคือเรามีสถาบันฯทำอยู่ และอยู่กับมหาวิทยาลัยด้วย แต่ back up ที่จะทำให้เคลื่อนจะทำอย่างไร ทุกวันนี้เคลื่อนโดยโครงการวิจัยภายใต้งบประมาณปีละ 7 ล้าน ถ้าสามารถ support จากนโยบายจะทำให้ขยับได้กว้างขึ้น ซึ่งอาจคิดในเชิงระบบแล้วคุยกับอ.เจือจันทร์เพื่อเสนอ Policy การดำเนินการโครงการวิจัยในช่วง 3 ปี เพื่อเปลี่ยนองคาพยพให้ขับเคลื่อน ได้แก่ กรมส่งเสริมวิสาหกิจ กรมพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อม SMEs OTOP และกลุ่มต่าง ๆ Capacity building ของกลุ่ม

เกษตรกรให้ทำกิจการ ไม่ว่าจะป็นยางพารา ผลไม้ ข้าว ผัก ซึ่งต้องไปเชื่อมโยงกับกระทรวงเกษตร ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานทางด้านสังคม

ดร.เจ็อจันท์ จงสถิตอยู่:

หากเราทำป็นนโยบายและขยายให้เกิดผลมากขึ้น ในปีหนึ่งตั้งเป้าว่าเราจะสามารถทำได้แค่ไหน คือสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกษตรกรรายย่อยโดยการรวมกลุ่มทำอย่างไร ซึ่งเราจะเห็นว่า OTOP ยังเชย ๆ อยู่ แต่จะมีบางรายก็มีศักยภาพในสร้างสรรค์แบรนด์ได้

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท:

สิ่งที่เราเห็นในโลกแห่งความเป็นจริง นโยบายของรัฐไม่ใช่ของจริง งบประมาณในหน่วยงานของรัฐที่ใช้ส่งเสริม SMEs เป็นการส่งเสริมที่ไม่ได้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ถ้าจะทำให้ SMEs OTOP โตต้องทำให้พวกเขาเห็น Global Value Chain เพราะถ้าเขาเห็นแล้วจะทำให้สามารถเลือกวิถีของตนเองเองประเด็นนี้เป็นชนพจากการวิจัยและซึ่งได้เสนอเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเมื่อเสร็จสิ้นโครงการวิจัย และส่งให้ Policy Maker กระทรวงพาณิชย์ ทุกโครงการวิจัยที่ทำอยู่ เราเรียนรู้ทำงานกับชุมชนโดยตรงสามารถเข้าไปปรับเปลี่ยนได้โดยตรง แต่ยังไม่กล้า declare ว่าผลงานวิจัยสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้เท่าไรเพราะต้องใช้เครื่องมือเฉพาะ ซึ่งกำลังอยู่ระหว่างหาวิธีการประเมินมูลค่า/คุณค่าเพิ่ม

รศ.สุรัสวดี หุ่นพยนต์:

สิ่งที่เราเห็นชัดเจนคือ ครูสอนแบบบูรณาการไม่เป็น ความคิดเรื่องสหกรณ์พบว่าเป็นโรงเรียนหลาย ๆ แห่ง ถ้าหากโรงเรียนทำสหกรณ์จากนักเรียนจะดีในแง่ของเด็กเมื่อเติบโตขึ้น ให้เขาได้เรียนรู้ในการปฏิบัติจริงตั้งแต่อยู่ในโรงเรียน ทำอย่างไรจึงจะบูรณาการความคิดเกี่ยวกับเรื่องสหกรณ์ให้กับเด็กตั้งแต่อยู่ในโรงเรียน จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องสหกรณ์และสามารถติดตัวไปในอนาคตและสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้หลังจบการศึกษา ทำอย่างไรจึงจะทำให้โรงเรียนยอมรับแนวคิดการปลูกฝังเรื่องสหกรณ์ให้อยู่ในภาคปฏิบัติในโรงเรียน

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท:

เป็นโอกาสที่ดีที่ได้รับเชิญให้เป็นคณะอนุกรรมการพัฒนาวิชาการและนวัตกรรมโภชนาการ ได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการช่วยปรับ content และร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมายสปฐ. และตชด. จำนวน 600 โรงเรียน น่าจะเป็นจุดเปลี่ยนที่ดีในอนาคต

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล:

หน่วยงานภาครัฐที่ทำงานเชิงพื้นที่มีข้อจำกัดค่อนข้างมากไม่ว่าจะเป็นครู หรือแม่แต่มหาวิทยาลัย ซึ่งตนเองเห็นว่าหน่วยงาน ธ.ก.ส. เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มี Potential ในการทำงานเชิงพื้นที่สูงมีคนอยู่ในพื้นที่ มีเงิน และมี CSR แต่ CSR ที่ทำยังมีทิศทางไม่ชัดเจน ซึ่งเคยแนะนำว่าน่าจะหา Direction

ของการทำ CSR ซึ่งคนธ.ก.ส. มีความเข้าใจเรื่องการเงินอยู่แล้วแต่อาจต้องมีการ Train วิธีคิดเพื่อการเป็น
พี่เลี้ยง

เลิกประชุมเวลา 16.00 น.

รายงานการประชุม
การประชุมการจัดทำโครงการร้าน Farmer Shop by CLT
วันพฤหัสบดี ที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2557
ณ ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. นายประทีน	บุญดุษย์	นักวิชาการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
3. นายวิจิตร	จะโรจร	สถาบันพิทยาลงกรณ์
4. นางณัชชา	จันทร์สนิท	หัวหน้าศูนย์จำหน่ายสินค้าสหกรณ์
5. น.ส.สายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร
6. น.ส.จินตหรา	นกเงิน	เจ้าหน้าที่โครงการวิจัย

เริ่มประชุมเวลา 11.20 น.

คุณณัชชา หัวหน้าศูนย์จำหน่ายสินค้าสหกรณ์ ได้นำเสนอการจัดสถานโซว์สินค้าร้าน Farmer Shop ที่ภายในศูนย์จำหน่ายสินค้าสหกรณ์สันนิบาต และอยากให้มีสินค้าที่ได้มาตรฐานของ Farmer Shop มาวางจำหน่ายที่ร้าน และวางแผนไว้ในอนาคตอาจมีการซื้อขายผ่านระบบออนไลน์

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้แนะนำให้การจัดทำโครงการร้าน Farmer Shop by CLT ใน 3 เดือนแรกให้ทำการประชาสัมพันธ์สินค้า และติดต่อผู้ประกอบการนำของมาจัดวางที่ร้านและต้องติดต่อผู้ประกอบการเรื่องการผลิตหมอนเวียนสินค้า สินค้าต้องสด ใหม่ตลอดเวลา

ที่ประชุมได้ร่วมกันจัดทำโครงการร้าน Farmer Shop by CLT

เลิกประชุมเวลา 17.20 น.

รายงานการประชุมสัมมนา เรื่อง “Building up the Co-operative System in Laos”

ระหว่างวันที่ 11-13 พฤศจิกายน 2557

ณ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การประชุมสัมมนา เรื่อง “Building up the Co-operative System in Laos” ณ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวัตถุประสงค์สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) รับเชิญให้เป็น Resource Person ในการประชุมสัมมนาเรื่อง Building up the Co-operative System in Laos 2) เพื่อเผยแพร่นวัตกรรมแบบธุรกิจรูปแบบใหม่ “Farmer Shop Business Model” ซึ่งเป็นผลงานวิจัยของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ และภาคีเครือข่ายภายใต้การสนับสนุนของสกว. และคณะเศรษฐศาสตร์ ในเวทีประชุม Building up the Co-operative System in Laos ของหน่วยงาน International Co-operative Alliance Asia-Pacific 3) เพื่อผลักดันการให้เกิดการจัดตั้งระบบสหกรณ์ผ่านกลไกของการพัฒนากฎหมายและนโยบายรัฐ 4) เพื่อสนับสนุนด้านเทคนิคสำหรับปัจจัยนำเข้าในการยกร่างกฎหมายและการกำหนดนโยบายรัฐ ซึ่งมีเนื้อหาสำคัญ ดังนี้

ภารกิจหลักของ ICA ในเรื่องของการปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์ และนโยบายอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมสำหรับสหกรณ์ในลักษณะที่เอื้อต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ในการก้าวสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ขั้นตอนในการดำเนินการดังกล่าว คือการอำนวยความสะดวกสำหรับขั้นตอนการปฏิรูปกฎหมายและนโยบายที่สามารถสร้างสภาพแวดล้อมในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน และเอื้อต่อระบบสหกรณ์ที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และการดำรงอยู่ในตลาดที่มีการแข่งขัน

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้จัดทำกรอบทิศทางการพัฒนาสหกรณ์

ภายใต้นโยบายของนายกรัฐมนตรีที่จะให้มีการส่งเสริมสหกรณ์ การจัดการประชุมภายใต้ “Building up Co-operatives system in Laos” เป็นไปตามข้อตกลงของ ICA ที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อความยั่งยืนในการพัฒนาด้วยการใช้สหกรณ์เป็นกลไกการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจในชนบท การประชุมครั้งนี้มุ่งเน้นไปในเรื่องของการวางกรอบกฎหมายและนโยบายรัฐสำหรับการจัดตั้งและดำเนินงาน

ของระบบสหกรณ์

สัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ICA-AP)

ICA เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่ไม่ใช่หน่วยงานรัฐ จัดตั้งในปี 1895 เพื่อที่จะพัฒนารูปแบบวิสาหกิจสหกรณ์ให้ก้าวหน้า ICA ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การประสานงานความร่วมมือที่เกี่ยวกับสหกรณ์ ICA มีสถานภาพเป็นองค์กรกลางระดับโลก ประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นชุมนุมสหกรณ์ 272 แห่ง ครอบคลุมใน 100 ประเทศ ICA ให้การสนับสนุนแก่สมาชิกในการดำเนินการตามค่านิยมและหลักการสหกรณ์ เพื่อที่จะนำประโยชน์ไปสู่สหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์ และชุมชน โดยใช้เครื่องมือในการพึ่งพาและร่วมมือกัน ตลอดจนการโน้มน้าวให้เกิดการพัฒนาของสหกรณ์ ICA ทำหน้าที่ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ความสำเร็จของสหกรณ์ และแนวปฏิบัติที่ดี ตลอดจนองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันในการดำเนินงานของสหกรณ์ในมิติเวลาต่าง ๆ

ICA มีสาขาอยู่ใน 4 ภูมิภาค ได้แก่ แอฟริกา อเมริกา เอเชียแปซิฟิก และยุโรป สำหรับสำนักงานสาขาในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจัดตั้งอยู่ที่กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย โดยมีสหกรณ์สมาชิก 85 แห่ง จาก 25 ประเทศ

สัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ICA-AP), กระทรวงกลุ่กรรรมและป่าไม้ (MAF) ,ประเทศสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Lao PDR)

ICA-AP ได้ให้ความช่วยเหลือแก่กระทรวงกลุ่กรรรมและป่าไม้ของ Lao PDR มาตั้งแต่ทศวรรษที่ผ่านมา โดยมุ่งไปที่การเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรผ่านการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ ระหว่างปี 2004-2009 ICA-AP ได้ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรประเทศลาว ผ่านกลไกการฝึกอบรมและจัดประชุมในกลุ่มเกษตรกรผู้หญิง อีกทั้งได้เชิญให้เจ้าหน้าที่ของ MAF เข้าไปมีส่วนร่วมในการอบรมเรื่องของการจัดการผลผลิตให้มีคุณภาพและรณรงค์ให้แก่นำสหกรณ์มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชนบท และพัฒนาสมรรถนะผู้หญิงในชนบท

การประชุมรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ในเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 9

การประชุมรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ในเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 9 Dr.Phoungparisak Pravongviengkham ผู้ช่วยรัฐมนตรีฝ่ายเกษตรและป่าไม้ ได้เข้าร่วมประชุมที่จัดขึ้นในประเทศไทย และได้รับปากที่จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเจริญเติบโตของทุกภาคส่วนเศรษฐกิจในชนบท

จุดมุ่งหมายของการประชุม

ICA-AP ได้วางกรอบแนวทางการประชุมภายใต้หัวข้อเรื่อง “Building up Co-operatives system in Laos” เพื่อเป็นไปตามข้อตกลงที่จะให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาความยั่งยืนโดยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในชนบทผ่านกลไกของสหกรณ์ การประชุมจะได้สานต่อความก้าวหน้าในการวางกรอบแนวทางการพัฒนาสหกรณ์ตามประกาศนียบัตรรัฐมนตรีในเรื่องสหกรณ์ (Prime Minister Decree on Cooperatives) โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การผลักดันการให้เกิดการจัดตั้งระบบสหกรณ์ผ่านกลไกของการพัฒนากฎหมายและนโยบายรัฐ
2. สนับสนุนด้านเทคนิคสำหรับปัจจัยนำเข้าในการยกร่างกฎหมายและการกำหนดนโยบายรัฐ

การประชุมและวิทยากร

การประชุมระดมความคิดจะครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับในภูมิภาคและระดับท้องถิ่นโดยใช้ประสบการณ์จากประเทศเพื่อนบ้าน และประสบการณ์จาก DGRV, ICA, IDACA และ ILO

MAF จะนำเสนอรายงานสรุปสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ Cooperatives ในส่วนความก้าวหน้าและช่องว่างในการดำเนินงาน การระดมความคิด และการนำเสนอข้อมูลในที่ประชุมจะนำไปใช้ประโยชน์ในการยกร่างกฎหมายและการวางกรอบทิศทางการพัฒนาสหกรณ์

สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย (CLT) ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในเรื่องสหกรณ์ในภูมิภาคผู้นำโขง จะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเรื่องของการพัฒนาระบบสหกรณ์ในประเทศลาว

ในการประชุมครั้งนี้จะได้นำแนวคิดเชิงบูรณาการที่จะนำไปสู่การยกระดับการพัฒนาในส่วนของโครงสร้างและระบบธุรกิจสหกรณ์ในอีกระดับหนึ่ง จึงจะได้มีการระดม

ความคิดในเรื่องของเครือข่ายคุณค่า ซึ่งก่อให้เกิดการเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยได้นำเอานวัตกรรมตัวแบบธุรกิจรูปแบบใหม่ “Farmer Shop Business Model” ซึ่งได้สร้างสรรค์โดยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ประเทศไทย โดยมุ่งหวังที่จะให้ผู้แทนรัฐบาลและนักสหกรณ์ที่เข้าร่วมประชุมได้ตระหนักเห็นความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาในแบบองค์รวม นอกจากนั้น ยังจะเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือระหว่างไทยและลาวในการประชุมครั้งนี้

IDACA ซึ่งได้ทำงานอย่างใกล้ชิดกับ MAF และชุมชนเกษตรกรในประเทศลาวเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรผ่านกลไกของระบบธุรกิจสหกรณ์ IDACA นำเอาประสบการณ์ที่หลากหลายในญี่ปุ่นมาเพิ่มสีสันในการประชุม

DGRV ได้ทำงานร่วมกับ Lao PDR ในการยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจแก่เกษตรกร SMEs ตลอดจนการพัฒนากรอบของกฎหมายเพื่อที่จะให้การสนับสนุนสหกรณ์และการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร โดยเน้นไปที่การสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรของสมาชิก ได้แก่ ธนาคารหมู่บ้าน เครดิตยูเนียน และกลุ่มออมทรัพย์ จะได้มาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในครั้งนี้ด้วย

ผู้อำนวยการ ICA-AP และ ผู้อำนวยการ ILO จากประเทศไทย ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเรื่องของการพัฒนาสหกรณ์ในครั้งนี้ด้วย

สรุปผลการประชุม

การประชุมประกอบด้วย ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ กระทรวงกลาโหมไปไม้ ผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กระทรวงอุตสาหกรรม ธนาคารแห่งชาติลาว ประธานสหกรณ์ และผู้นำเกษตรกร เข้าร่วมประชุมรวมทั้งสิ้น 50 คน ภายหลังจากการประชุมนำเสนอ บทความของผู้เชี่ยวชาญและการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแต่ละหัวข้อ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

- ภาพรวมสถานการณ์ของประเทศลาว มีเกษตรกร 75% ของประชากรทั้งประเทศ เคยมีสหกรณ์มาก่อนแต่ประสบความล้มเหลว ในปัจจุบันเมื่อรัฐบาลเล็งเห็นว่าสหกรณ์มีความสำคัญที่จะมาช่วยยกระดับเศรษฐกิจภาคการเกษตร ที่มีสัดส่วน 35% ของ GDP ของประเทศ ในปี 2012 จึงได้จัดตั้งกรมส่งเสริมกิจการและสหกรณ์ขึ้น และตามประกาศ Prime Minister Decree on Cooperatives

- ปัจจุบันมีสหกรณ์ที่จดทะเบียนแล้ว 6 สหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร 2,000 กลุ่ม
- ที่ประชุมเห็นชอบที่จะให้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กรณีของการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน น่าจะไปศึกษาที่มาเลเซีย ส่วนเรื่องการยก ร่างกฎหมาย และการวางกรอบนโยบายรัฐ DGRV จะให้การสนับสนุนที่จะมีการประชุมเชิงปฏิบัติการกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศไทย (กำหนดไว้ปลายเดือนพฤศจิกายน 2557)

- ควรมีการทำ Based line Survey และวิจัย เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการยกร่างกรอบทิศทางการพัฒนาสหกรณ์
- ที่ประชุมได้ตั้งข้อสังเกตถึงแนวทางการพัฒนาอย่างบูรณาการระหว่างกระทรวงที่เกี่ยวข้องที่จะไม่มีการทำงานทับซ้อนกัน เช่น กรณีกระทรวงกลาโหมและป่าไม้ กระทรวงอุตสาหกรรม และธนาคารแห่งชาติลาว ซึ่งมีข้อสรุปว่า ควรมีคณะกรรมการระดับชาติ มีกรอบทิศทางการพัฒนาสหกรณ์ และควรเชิญกระทรวงศึกษาธิการเข้ามามีส่วนร่วมด้วย
- ที่ประชุมเห็นว่าควรสมัครเป็นสมาชิก ICA-AP เพื่อมีโอกาสเข้าร่วมเวทีประชุมวิชาการ และหลักสูตรอบรมต่าง ๆ ที่ ICA-AP สนับสนุนทั้งด้านวิชาการและงบประมาณ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาสหกรณ์
- ที่ประชุมมีความเห็นว่า ควรปรับโครงสร้างระบบธุรกิจของประเทศโดยนำความรู้ของการจัดการโซ่อุปทานมาใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความยั่งยืน

สรุปการออกบูธ Farmer Shop งานวันสังคมสุขใจ

วันที่ 29 - 30 พฤศจิกายน 2557

ณ สามพราน ริเวอร์ไซด์ จ.นครปฐม

หลักการและเหตุผล

เนื่องด้วย มูลนิธิสังคมสุขใจร่วมกับโครงการ “สามพรานโมเดล” จะจัดงาน “วันสังคมสุขใจ” วันที่ 29 - 30 พฤศจิกายน 2557 ในบริเวณสามพรานริเวอร์ไซด์ ในงานจะมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะตอบโจทย์เรื่องการแสวงหาการดำรงชีวิตอย่างมีสมดุล เพื่อชีวิตที่มีความสุขอย่างยั่งยืน ภายในงานจะมีเกษตรกร ผู้ประกอบการ เครือข่ายต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมจำหน่ายผลิตภัณฑ์และแสดงผลงานด้วยเป็นจำนวนมาก โดยมีกิจกรรมและการจัดแสดงผลงานวิจัยของเกษตรกร ที่ทำเกษตรอินทรีย์มาจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า ผลงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ ในอำเภอสามพราน นิทรรศการจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้งนิทรรศการของ “สามพรานโมเดล” การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ต่าง ๆ ที่ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นต้น

ลักษณะกิจกรรมในงานประกอบด้วย นิทรรศการ ในงานผู้ที่มาเที่ยวชมสามารถจะมาหาซื้อผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ , มาเรียนรู้และหาแรงบันดาลใจในการทำเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนมาหาแนวทางในเรื่องสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจจากการตรวจหาสารเคมีตกค้างโดยสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม ความรู้ทางด้านการแพทย์องค์รวมจากทีมงานแพทย์แผนไทยจากโรงพยาบาลศิริราช การสำรวจความสุขในชีวิตจากโปรแกรม Happinometer จากมหาวิทยาลัยมหิดล อีกทั้งบริษัทห้างร้านยังสามารถมาหาคู่ค้าจากเกษตรกรกลุ่มต่าง ๆ ได้อีกด้วย ในงานนี้ Farmer shop Thailand at Ku มีความประสงค์จะเข้าร่วมการจัดนิทรรศการดังกล่าวเพื่อนำเสนอและเผยแพร่พร้อมจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเครือข่ายของ Farmer shop Thailand at Ku

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอ เผยแพร่ และจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเครือข่าย รวมทั้งแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างผู้ประกอบการและนักวิจัย กลุ่มเครือข่ายเกษตรกร และประชาชนทั่วไป เพื่อหาแนวทางสร้างความร่วมมือขยายผลงานวิจัยสู่ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป

ผู้เข้าร่วมงาน

ประกอบไปด้วยเครือข่ายเกษตรกร เกษตรอินทรีย์ ผู้ผลิตรายย่อย ผู้ประกอบการ นักข่าว นักเรียน นักศึกษา ชาวบ้าน ประชาชนทั่วไป ฯลฯ

ผลิตภัณฑ์ที่นำไปเผยแพร่และจำหน่าย

สินค้าเพื่อบริโภค : น้ำข้าวหอมมิล น้ำข้าว น้ำเห็ด 5 อย่าง น้ำหมากเฒ่า น้ำฟักข้าว เกสรผึ้ง เยลลี่สามรส ถั่วเคลือบเห็ด ข้าวถั่วย ชาใบหม่อน ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ต้นอ่อนทานตะวัน เมล็ดทานตะวัน เมล็ดโตวเหมียว

สินค้าเพื่ออุปโภค : เจลหม่องพริก ดินปลูกต้นอ่อนทานตะวัน เสื่อยืด กระเป๋า Farmer shop ซ้อนไม้ ตะขอเซรามิค ตุ๊กตาไม้บุญซื่อ ตะกร้าไม้ ชุดของขวัญเทศกาลต่าง ๆ สบู่หมอกก้อน

ผลลัพธ์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม

1. ยอดจำหน่ายสินค้า จำนวน 9,297 บาท สินค้าที่จำหน่ายได้ดีส่วนใหญ่จะเป็นเสื่อยืด เจลหม่อง และ ตุ๊กตาไม้บุญซื่อ ยานวดคลายเส้น เมล็ดทานตะวัน เมล็ดถั่วลันเตา
2. ผู้สนใจเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะเจลหม่องสนใจในตัวผลิตภัณฑ์ที่มีความแปลกและใช้งานง่ายและผลิตภัณฑ์ดินประดิษฐ์จากยางพารา เด็กและผู้ปกครองให้ความสนใจดินประดิษฐ์จากยางพาราเป็นจำนวนมาก สื่อมวลชนให้ความสนใจและซักถามเกี่ยวกับการรวบรวมเครือข่ายและการนำเสนอสินค้าสู่ผู้บริโภคของ Farmer shop ได้รู้จักผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์อื่น ๆ ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันได้ร่วมแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับอุปสรรคและปัญหาที่พบในเรื่องของการผลิต การขนส่ง และผู้บริโภค

อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

อากาศค่อนข้างร้อน และจำนวนผู้เข้าชมและเลือกซื้อสินค้ายังมีจำนวนไม่มาก

รายชื่อเจ้าหน้าที่

นางสาวลลดา ทองพินิจ

นายวสันต์ อุทัยเลี้ยง

ค่าใช้จ่ายในการออกบูธ

- เจ้าหน้าที่ประจำบูธ 2 คน 2 วัน ๆ ละ 400 บาท	1,600 บาท
- ค่าเดินทาง	1,000 บาท
- ค่าห้องพัก 1 ห้อง	1,700 บาท
- ค่าอุปกรณ์ในจัดนิทรรศการ	876 บาท
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น	5,176 บาท

รายงานการประชุม

การหารือการขยายผลตัวแบบโครงการร้าน Farmer Shop

วันพฤหัสบดี ที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2557

ณ ห้องประชุม สหกรณ์โคนมนครปฐม ต.ห้วยขวาง อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม

ผู้มาประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณสมคิด	ศรีประทุม	รองประธานกรรมการสหกรณ์โคนมนครปฐม
3. คุณวิโรจน์	แอนศรี	เหรัญญิกสหกรณ์โคนมนครปฐม
4. คุณวิเชียร	ดวงศรี	ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์โคนมนครปฐม
5. คุณวีระพล	แก้วสน	กรรมการสหกรณ์โคนมนครปฐม
6. คุณสังวาลย์	ทิมหอม	ผู้จัดการสหกรณ์โคนมนครปฐม
7. คุณนุชนารถ	ปิ่นกุ่มภีร์	ผู้ช่วยผู้จัดการสหกรณ์โคนมนครปฐม
8. คุณสายสุตา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
9. คุณอรวิภา	มากมิ่ง	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 10.30 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ได้เข้าร่วมประชุมหารือกับกรรมการ ผู้จัดการและผู้ช่วยผู้จัดการสหกรณ์สหกรณ์โคนมนครปฐม ในการขยายผลตัวแบบโครงการร้าน Farmer Shop โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในเบื้องต้นถึงการจัดตั้งโครงการร้าน Farmer Shop ลงสู่ชุมชน มีรายละเอียดการประชุม ดังนี้

ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ได้กล่าวถึงการทำงานของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ที่มีการทำงานในรูปแบบการสร้างนวัตกรรม ยกย่องความสามารถและสมรรถนะการเรียนรู้ เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ พบว่าปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของสหกรณ์คือ สหกรณ์ยังไม่เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์จึงได้มีโครงการร้าน Farmer Shop ที่เปรียบเสมือนเป็นศูนย์เรียนรู้ให้กับชุมชน เป็นร้านค้าทางเลือกให้กับสมาชิกในชุมชน โดยผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้กล่าวชี้แจงถึงโครงการร้าน Farmer Shop ว่า ร้าน Farmer Shop เป็นร้านค้าที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นการจัดการโซ่อุปทานให้สั้นลงทั้งในด้านผู้ผลิตและผู้บริโภค และยังเป็นภาระลดต้นทุนได้ตระหนักถึงความสำคัญในการอุดหนุนสินค้าของเกษตรกรไทย Farmer Shop จะมีการคัดสรรสินค้าที่จะนำมาจำหน่าย โดยจะจำหน่ายสินค้าคุณภาพ ราคาเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค

ผู้จัดการสหกรณ์ฯ สอบถามถึงการสนับสนุนจากทางสถาบันฯ และต้องการทราบถึงความแตกต่างระหว่างร้าน Farmer Shop และร้านค้าทั่วไป

ผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้กล่าวว่า ในการให้การสนับสนุนกับทางสหกรณ์ฯ ในการมีความร่วมมือโครงการร้าน Farmer Shop สถาบันฯ จะให้ความช่วยเหลือในเชิงวิชาการ ในการจัดทีม Coach ในช่วงระยะ 3 เดือนแรกในการจัดตั้งร้าน ต้องมีการจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น อาจมีการวิจัยในระยะสั้นๆ และออกแบบสำรวจว่า สินค้าอะไรที่ผู้บริโภคต้องการ เพื่อหาสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาดต่อไป

ความแตกต่างระหว่างร้าน Farmer Shop กับร้านค้าทั่วไป คือ ร้าน Farmer Shop จะมีการคัดสินค้าที่มีคุณภาพ เป็นสินค้าปลอดภัยต่อผู้บริโภคและมีราคาที่เป็นธรรมทั้งกับผู้ผลิตและผู้บริโภค

ร้าน Farmer Shop ที่จะจัดตั้งขึ้นที่สหกรณ์ฯ จะเป็นกระบวนการที่เป็นการฝึกทักษะการขาย เป็นต้นแบบร้านค้าที่จะสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพให้แก่คนในชุมชน สหกรณ์ฯ จะได้ยกระดับให้บริการกับสมาชิกทั้งสินค้าอุปโภค บริโภค และเมื่อสหกรณ์ฯ มีกำไรก็จะมีการจัดสรรเงินเฉลี่ยคืนตามการใช้บริการของสมาชิกด้วย

ทางสหกรณ์ฯ ยังพบปัญหาจากการเปิดร้านจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์ฯ ที่ผ่านมามีคือ ไม่มีแหล่งจำหน่ายสินค้าที่มีราคาถูกกว่าราคาท้องตลาดทั่วไป จึงได้ขอคำแนะนำจากผู้อำนวยการสถาบันฯ

ผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้ให้คำแนะนำในการเปิดจำหน่ายสินค้าว่า การสร้างแบรนด์ Farmer Shop ต้องมีการวางแผนธุรกิจและทดลองระบบ สร้างแบรนด์ Farmer Shop ให้เป็นจุดเด่นเพื่อดึงดูดความสนใจให้กับผู้บริโภค เพื่อให้ Farmer Shop ให้เป็นศูนย์กระจายสินค้า ที่จะคัดสรรสินค้าที่มีราคายุติธรรมกับผู้บริโภคและมีราคาที่ถูกกว่าท้องตลาดทั่วไป

ที่ประชุมได้รับทราบแนวทางการจัดตั้งร้าน Farmer Shop และจะนำข้อมูลและความรู้ที่ได้จากการประชุมไปประชุมกับคณะกรรมการประจำเดือน ในวันที่ 26 ธันวาคม 2557 นี้ และจะแจ้งความคืบหน้าให้กับทางสถาบันฯ อีกครั้ง

สรุปการประชุมการขยายผลตัวแบบโครงการร้าน Farmer Shop มีดังนี้

1. ผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้ทำการชี้แจงทำความเข้าใจกับกรรมการ ผู้จัดการและผู้ช่วยผู้จัดการสหกรณ์ฯ ในการจัดตั้งโครงการร้าน Farmer Shop
2. ทางสหกรณ์ฯ จะนำข้อมูลและความรู้ในการประชุมครั้งนี้เข้าที่ประชุมคณะกรรมการประจำเดือนในวันที่ 26 ธ.ค. เพื่อหาข้อสรุปต่อไป

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

สรุปการออกบูธ Farmer Shop งานประชุมเวทีข้าวไทย 2557

เรื่อง “การปฏิรูปยุทธศาสตร์ข้าวไทย”

วันศุกร์ที่ 12 ธันวาคม 2557 เวลา 08.00 – 16.10 น.

ณ ห้องสุธรรม อารีกุล อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หลักการและเหตุผล

เนื่องด้วย มุขนิธิข้าวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดจัดงานประชุมเวทีข้าวไทย 2557 เรื่อง “การปฏิรูปยุทธศาสตร์ข้าวไทย” วันศุกร์ที่ 12 ธันวาคม 2557 เวลา 08.00 – 16.10 น. ณ ห้องสุธรรม อารีกุล อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน กรุงเทพฯ เพื่อหาแนวทางในการปฏิรูปการพัฒนาเศรษฐกิจข้าวและชาวนาไทยทั้งในเชิงโครงสร้างและชาวนา เพื่อรับฟังการบรรยายและข้อเสนอแนะจากวิทยากร ให้เกิดเป็นเวทีปรึกษาหารือในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ โดยเน้นในสามประเด็นหลัก คือ การปฏิรูประบบวิจัยข้าวไทย การปรับโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการผลิตข้าวและการบริหารจัดการที่ดินเพื่อการทำนา เพื่อตอบสนองความต้องการเทคโนโลยีในการผลิต ที่สามารถสร้างความยั่งยืนในอาชีพการทำนาและลดความเหลื่อมล้ำ

ลักษณะของกิจกรรมในงานประชุมดังกล่าวประกอบด้วย การประชุม บรรยาย การปรึกษาหารือใน แต่ละประเด็นหลัก นิทรรศการจากหน่วยงานร่วมจัด และกิจกรรมเผยแพร่และจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากข้าว ในการนี้ทาง สวก. ซึ่งเป็นหน่วยงานร่วมจัดได้ติดต่อให้ Farmer shop Thailand เข้าร่วมเพื่อเผยแพร่และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับข้าวและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของ Farmer shop รวมทั้งเผยแพร่รูปแบบของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่เป็นพื้นที่รวบรวมเครือข่ายผู้ผลิตข้าวและพื้นที่เผยแพร่ผลิตภัณฑ์จาก “ข้าว”

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอ เผยแพร่ และจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากข้าวของเครือข่าย เช่น ข้าวคุณธรรม ข้าวเกิดบุญ ข้าวจากกลุ่มพื้นที่ของ สปก. ฯลฯ รวมทั้งแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างผู้ประกอบการและนักวิจัย กลุ่มเครือข่ายเกษตรกร และประชาชนทั่วไป เพื่อหาแนวทางสร้างความร่วมมือขยายผลงานวิจัยสู่ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป

ผู้เข้าร่วมงาน

ประกอบไปด้วย นักวิชาการ เครือข่ายเกษตรกร เกษตรอินทรีย์ ผู้ผลิตรายย่อย ผู้ประกอบการ นักข่าว นักเรียน นักศึกษา ชาวบ้าน ประชาชนทั่วไป ฯลฯ

ผลิตภัณฑ์ที่นำไปเผยแพร่และจำหน่าย

ข้าวเกิดบุญ ข้าวคุณธรรม ข้าวไรซ์เบอร์รี่ น้ำข้าวหอมนิล น้ำข้าวหอมมะลิ ข้าวถั่วย เจลหม่อง เสื่อยี่ต ถุง Farmer shop ฯลฯ

ผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมงาน

- จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากข้าวของกลุ่มเครือข่ายเกษตรของ Farmer shop และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้จำนวนเงินทั้งสิ้น 9,242 บาท
- ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มเครือข่ายข้าวจากพื้นที่ต่าง ๆ ทำให้ทราบแนวทางการปรับปรุงระบบการผลิต ระบบการตลาด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากข้าว เช่น ชาข้าว ฯลฯ
- มีผู้สนใจในข้อมูลของเครือข่ายข้าวและเครือข่ายผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของ Farmer shop
- มีผู้สนใจผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะที่เป็นผลิตภัณฑ์การแปรรูปจากข้าว เช่น น้ำข้าว ข้าวถั่ว ฯลฯ

รายชื่อเจ้าหน้าที่

นางสาวลลดา ทองพินิจ

นายวสันต์ อุทัยเสียง

ค่าใช้จ่ายในการออกบูธ

- เจ้าหน้าที่ประจำบูธ 2 คน 2 วัน ๆ ละ 400 บาท	800 บาท
- ค่าขนของ	1,000 บาท
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น	1,800 บาท

รายงานการประชุมถอดบทเรียนผู้ประกอบการร้าน Farmer Shop by 8 Fairtraders

วันที่ 6 มกราคม 2558 เวลา 16.30-17.30 น.

ณ ห้องประชุม 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เข้าประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. นพ.สรวิชัย สุบุญ ทีม Farmer Shop by 8 Fairtraders
3. นางสาวชัชฌิยา หมตนาค ทีม Farmer Shop by 8 Fairtraders
4. นายอภัยศักดิ์ หมตนาค ทีม Farmer Shop by 8 Fairtraders
5. นางสาวลลดา ทองพินิจ ทีม Farmer Shop by 8 Fairtraders
6. นายวสันต์ อุทัยเลี้ยง ทีม Farmer Shop by 8 Fairtraders
7. น.ส.รัตนาดี เศรษฐจิตร ทีม Farmer Shop by 8 Fairtraders
8. น.ส.สายสุดา ศรีอุไร นักวิจัยประจำสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
9. น.ส.จินตหรา นกเงิน เจ้าหน้าที่วิจัยประจำสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มประชุมเวลา 16.30 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ได้กล่าวเปิดประชุม พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์การประชุม เพื่อสรุปผลการดำเนินงานของร้าน Farmer Shop by 8 Fairtraders ซึ่งได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลา 5 เดือน (เปิดร้านเมื่อ 18 สิงหาคม 2557) และถอดบทเรียนถึงปัญหา/อุปสรรค พร้อมทั้งสิ่งที่ต้องการให้สถาบันฯช่วยเหลือ และแผนงานในอนาคต โดยคุณลลดา ทองพินิจ ได้เป็นผู้นำเสนอในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- รายได้จากการขายสินค้าในรอบ 5 เดือน (ส.ค.-ธ.ค. 57) 666,947.02 บาท
 - รายได้จากการขายสินค้าในรอบเดือน ส.ค.-ต.ค. 57 396,913.02 บาท
 - หัก ต้นทุนขาย 286,587.77 บาท
 - คงเหลือ กำไรขั้นต้น 110,325.25 บาท
 - หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 141,662.79 บาท
 - ขาดทุนสุทธิ 31,337.54 บาท
 - รายได้จากการขายสินค้าในรอบเดือน พ.ย.-ธ.ค. 57 270,034.00 บาท
 - รายได้จากการขายสินค้าในงานสังคมสุขใจ (29-30 พ.ย. 57) 9,297.00 บาท
 - รายได้จากการขายสินค้าในงานประชุมชาวไทย 2557(12 ธ.ค. 57) 9,242.00 บาท
- หมายเหตุ: รอเช็คสต็อกเพื่อจัดทำงบใหม่

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้ตั้งข้อสังเกตว่า งบกำไรขาดทุนที่นำเสนอได้หักสินค้าเสื่อมสภาพ ชำรุด เสียหายแล้วหรือไม่ และควรแยกค่าใช้จ่ายที่เป็น Fix cost เช่น ค่าตกแต่งร้าน เป็นต้น ออกไปไว้ใน ส่วนของบัญชีทุน พร้อมทั้งแนะนำให้ทีมงานไปดำเนินการเช็คสต็อกในช่วงที่นิสิตปิดภาคเรียน เพื่อนำมา จัดทำงบใหม่

- อุปสรรค/ข้อจำกัด

- 1) ไม่ได้ทำตามแผน โดยเฉพาะกิจกรรมสำคัญ เช่น แผนการรณรงค์สมาชิก การจัดงาน Grand opening การประชาสัมพันธ์เทศกาลของขวัญปีใหม่ เป็นต้น
- 2) สินค้ายังไม่หลากหลาย
- 3) บุคลากรในมหาวิทยาลัยยังไม่รู้จักร้าน Farmer Shop
- 4) ขาดการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย
- 5) ขาดผู้ช่วยผู้จัดการร้าน (หาไม่ได้ หรือหาไม่จริงจัง)
- 6) ไม่มีที่จอดรถรับ-ส่งสินค้า/ลูกค้า
- 7) ไม่มีป้ายบอกทางร้านตามจุดแยกต่างๆ
- 8) ไม่มีกิจกรรมออกงาน event เพราะคิดว่ายังไม่พร้อม
- 9) Attitude ของลูกค้า
- 10) เล่นสัจกรยานไปปิดกั้นการเข้าถึงร้าน ทำให้ขายสินค้าได้ยาก ลูกค้าควรต้องได้รับความสะดวกสบาย ง่ายต่อการใช้บริการ
- 11) ความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการของดี ราคาถูก

- แนวทางการแก้ปัญหา

- 1) แก้ทั้งระบบ
- 2) ปรับแผนธุรกิจ
- 3) หาทำเลใหม่ที่ลูกค้ามีกำลังซื้อและไม่ต้องลงแรงมาก ซึ่งหมอก้องได้ประสานงานหาพื้นที่ในเบื้องต้นเป็นโรงพยาบาลทหารเรือ คิดค่าเช่าเดือนละ 10,000 บาท

โดย รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้มีข้อเสนอแนะว่าต้องมีการทำแผนธุรกิจที่ดี เช่น การจ้าง คนที่จะมาอยู่ประจำร้าน ต้องมีการวางระบบที่ดี ควรมีการสำรวจความต้องการของลูกค้า กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ และการจัดทำระเบียบปฏิบัติในการนำสินค้าเข้าร้านเพื่อ ป้องกันการฝากสินค้าที่ไม่ใช่สินค้า Concept ของ Farmer Shop โดยทีมงานจะได้มีการประชุมสรุป สำหรับแนวทางการดำเนินการในอนาคต พร้อมนำเสนออีกครั้ง

เลิกประชุมเวลา 17.40 น.

รายงานการประชุมการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop

วันอังคารที่ 13 เดือน มกราคม พ.ศ. 2558

ณ ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้มาประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณประเสริฐ	บัณฑิตศักดิ์	นักวิจัยอิสระ
3. คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

ดร. ประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์ เป็นอาจารย์เกษียณอายุราชการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีความต้องเปิดร้านที่อาคารพาณิชย์ส่วนบุคคลในจังหวัดอุบลราชธานี (ภูมิลำเนาเดิมภรรยา) พื้นที่ 4 x 10 ตารางเมตร ซึ่งได้มีความสนใจในตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop ซึ่งมีโจทย์สำคัญที่จะส่งเสริมให้ผู้บริโภคตระหนักถึงการบริโภคของดีมีคุณภาพ และต้องการช่วยส่งเสริม SMEs, OTOP จึงขอนัดประชุมเพื่อขอความรู้ และคำแนะนำในการดำเนินการ ซึ่ง รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และร่วมวิเคราะห์สถานการณ์ และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) กลุ่มเป้าหมายที่จะมาซื้อสินค้าที่ร้าน Farmer Shop ประกอบด้วย
 - กลุ่มราชการ
 - เครือข่ายโบสถ์คาทอลิก
 - สถาบันการศึกษา
 - ผู้บริโภคในพื้นที่
 - นักท่องเที่ยว
 - ผู้บริโภคเครือข่ายสุขภาพ
- 2) สินค้า จะเน้นที่ผลิตภัณฑ์ข้าว จากเครือข่ายในอุบลฯ อาจจะมีเคาน์เตอร์ผัก ผลไม้ อินทรี หรือตลาดออร์แกนิก ใช้พื้นที่หน้าร้าน หรือหน้าอาคารที่ระหว่างที่รอการก่อสร้างในการจัดตลาดนัดผัก ผลไม้อินทรี เพื่อประชาสัมพันธ์ร้าน และดึงดูดลูกค้า
- 3) Location ของร้าน อยู่ใกล้สถานที่ราชการ และใกล้สถาบันการศึกษา แต่การดำเนินการจะเริ่มจาก Scale เล็ก ๆ โดยใช้การเรียนรู้ และกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็น Process ให้เติบโตไปเรื่อย ๆ เพื่อที่จะได้ภูมิใจว่า เรามีส่วนผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 4) อาจจะมีการวางแผนในการจัด Forum กับผู้ว่าราชการจังหวัด การจัดทำเป็นศูนย์ให้ความรู้กับผู้สนใจ และประเทศเพื่อนบ้าน

ในช่วงสุดท้าย ดร.ประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์ จะกลับไปวิเคราะห์สถานการณ์ และศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม โดยจะมีแผนไปเยี่ยมเครือข่ายข้าวหอมอำนาจเจริญในวันอาทิตย์ที่ 18 มกราคม 2558

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

สรุปเวทีระดมความคิดเห็น

“เวทีรับฟังความคิดเห็นการพัฒนาระบบสนับสนุนทางการเงินและกฎหมายสหกรณ์”

ในวันอังคารที่ 20 มกราคม 2558 ระหว่างเวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ ห้องเอื้องหลวง อาคาร เค ยู ไฮ้ม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

ผู้เข้าร่วมการอภิปราย

1. ผศ.ดร.นุชนาถ	มั่งคั่ง (เปิดเวที)
2. นพ.สมเกียรติ	ชาติรีธร
3. อ.วรเทพ	ไวทยาวิโรจน์
4. คุณสุรจิตต์	แก้วชิงดวง
5. อ.เชิญ	บำรุงวงศ์
6. คุณดาบชัย	ใจสู้ศึก
7. คุณอนันต์	ชาตรุประชีวิน
8. คุณมนัส	ชูพกา
9. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราราวท
10. ผศ.ดร.รังสรรค์	ปิธิปัญญา
11. คุณชัยวุฒิ	มัทพะนานนท์
12. คุณสุรศักดิ์	นาคสวัสดิ์
13. คุณเกียรติรัตน์	เล็กอุดากร
14. ผศ.ดร.ณรงค์	กัญเจริญประสิทธิ์
15. ดร.ปรีชา	สิทธิกรณ์ไกร

เริ่มระดมความคิดเห็นเวลา 9.15 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราราวท

สืบเนื่องจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อยากให้สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์มีเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ผศ.ดร.นุชนาถ มั่งคั่ง

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้เกียรติเข้าร่วมเวทีในวันนี้

เกริ่นนำว่า สภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ให้ความสำคัญกับสหกรณ์มาก สภามหาวิทยาลัยต้องการให้สหกรณ์มีกฎหมายที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

ขอทำความรู้จักกับท่านต่าง ๆ และความมุ่งหวังในวันนี้

คุณมนัส ชูผลกา

ความมุ่งหวังในวันนี้ ในฐานะที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าวหงส์ทอง จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ในภาคเอกชน มองเห็นว่าระบบสหกรณ์สามารถช่วยเหลือในภาคเอกชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นวันนี้มีความคิดอะไรที่จะนำมาเสนอ

อ.เชิญ บำรุงวงศ์

รู้สึกดีใจที่ได้รับเชิญมาอภิปรายในหัวข้อเกี่ยวกับระบบการเงินและกฎหมายเกี่ยวกับสหกรณ์ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ ตนมีข้อสังเกตในเรื่องที่ควรต้องแก้ไข

คุณสุรศักดิ์ นาคสวัสดิ์

ตนเห็นว่าถ้าสหกรณ์ไม่มีบริบททางกฎหมายคงก้าวไปอย่างยากลำบาก จึงได้ทำการศึกษาว่าถ้าต้องการให้มีกฎหมายด้านสหกรณ์ควรคิดอย่างไร ทำอย่างไร จนได้มีโอกาสยกร่างกฎหมายสหกรณ์ในปี พ.ศ. 2542 คาดหวังว่าจะพัฒนากฎหมายไปอย่างไรที่จะสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์เป็นสหกรณ์จริง ๆ ไม่ใช่ระบบทุนนิยม

คุณอนันต์ ชาตรูปะชีวิน

ได้มีโอกาสเห็นข้อเด่นของสหกรณ์ในประเภทต่าง ๆ อะไรที่ดี ๆ ก็อยากให้ประเทศไทยมีด้วย และเชื่อว่าสหกรณ์เป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

คุณชัยวุฒิ มั่นทะนานนท์

ตั้งใจว่าจะมาแบ่งปันประสบการณ์ในฐานะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

หลังจากที่ขับเคลื่อนงานวิจัยของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ตอนนี้มาถึงหัวเลี้ยวหัวต่อ อยากเปิดเวทีด้วยคำถามว่า

1. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านเห็นภาพขบวนการสหกรณ์เป็นอย่างไร

2. จากภาพดังกล่าวขบวนการสหกรณ์ควรมีโครงสร้าง องค์ประกอบอย่างไร ระบบการเงินแบบ ไทน์ สำคัญของกฎหมายแบบที่สนับสนุนให้สหกรณ์พัฒนาสู่อัตลักษณ์ของการเป็นสหกรณ์ที่ แท้จริง

อ.เชิญ บำรุงวงศ์

ภาพของขบวนการสหกรณ์ ขณะนี้มีการพัฒนาอย่างไม่ราบรื่น โดยเฉพาะขบวนการสหกรณ์ซึ่ง หมายถึงสหกรณ์ทุกประเภท ทุกระดับ มีสลับซับซ้อนเกินไป ไม่เป็นระบบอย่างที่ควรจะเป็น เช่น ประเภทสหกรณ์ทั้ง 7 ประเภท จะเห็นว่าประเภทสหกรณ์ที่มีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีความซับซ้อนจนทำให้กาลสถิติทางการเงินได้ลำบาก อย่างเช่น กรณีของสหกรณ์เครดิตยูเนียนจากที่ ควรเป็นสหกรณ์การเงินก็กลายเป็นสหกรณ์เอนกประสงค์ หากสหกรณ์ดังกล่าวดำเนินงานใน ต่างจังหวัดก็จะเป็นการซ้ำซ้อนกับสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตรเป็นที่ยอมรับแล้วว่าต้องเป็น สหกรณ์เอนกประสงค์ เพื่อบริการสมาชิกอย่างครบวงจร ส่วนสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่ทำธุรกิจหลากหลาย กรณีเช่นนี้เห็นว่า น่าจะแปรสภาพหรือเปลี่ยนประเภทเป็นสหกรณ์การเกษตร แต่หากสหกรณ์ ดังกล่าวดำเนินงานในเมือง กรณีนี้ก็อาจจัดเป็นอีกประเภท เรียกว่าเป็นสหกรณ์เอนกประสงค์

การที่ประเภทสหกรณ์ไม่เป็นระบบเดียวกัน มีผลต่อเรื่องอื่น ๆ เช่น สถิติ ข้อมูลเกี่ยวกับสหกรณ์ จะทำได้ยากลำบาก ยิ่งในขณะนี้ นายทะเบียนสหกรณ์ต้องทำรายงานตามแยกประเภทของสหกรณ์

โครงสร้างสหกรณ์ทำให้การรวมตัวในรูปของชุมชนสหกรณ์แทนที่จะเป็นรูปแบบของสหกรณ์ที่มี วัตถุประสงค์อย่างเดียวกันมารวมตัวกันกลายเป็นแบบเอนกประสงค์

10.33 ด้านกฎหมาย คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ (คพช.) เป็นทั้งหน่วยงาน บริหารและหน่วยงานด้านนโยบายทั้ง ๆ ที่ควรจะเป็นหน่วยงานระดับนโยบาย เป็นองค์กรที่เสนอแนะ ให้ คำแนะนำแก่รัฐบาลในเรื่องนโยบายเกี่ยวกับสหกรณ์

อำนาจกระทำการของสหกรณ์ตามมาตรา 46 มากมายเกินไปควรบัญญัติว่า “ให้มีสิทธิหน้า ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ” และ “อำนาจดำเนินคดี

คุณสุรจิตต์ แก้วชิงดวง

อยากให้สหกรณ์ประสบความสำเร็จ 2 ด้าน คือ 1) ด้านความเป็นธุรกิจ และ 2) ด้านความเป็น สหกรณ์

ตัวชี้วัดความสำเร็จทั้งสองด้าน บางอย่างเป็นรูปธรรม บางอย่างเป็นนามธรรม เช่น ความสำเร็จทางธุรกิจ มีอัตราส่วนทางการเงินมากมายมาวัด แต่กรณีความสำเร็จทางด้านสหกรณ์ยังเป็นปัญหา อาจแก้ไขได้โดยกฎหมาย เช่น การจำกัดระยะเวลาให้เงินกู้สมาชิก กำหนดขอบเขตการกู้ ระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว ความสามารถในการก่อหนี้กับบุคคลภายนอกโดยการกำหนดวงเงินกู้ยืม ของสหกรณ์ รวมทั้งคุณสมบัติของบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการดำเนินการ

คุณอนันต์ ชาตอุปราช

มองเรื่องนี้ออกเป็น 4 ระดับ

1) การกำหนดทิศทาง การกำกับดูแล ตอนนี้มีองค์กรแล้ว แต่อยากให้เกิดประสิทธิภาพ หรือเรื่องการกำหนดทิศทาง เรามีสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยที่เป็นเวทีตัวแทนความต้องการของสมาชิกมาสู่คณะกรรมการพัฒนาสหกรณ์แห่งชาติซึ่งจำเป็นต่อการกำหนดทิศทาง นโยบาย แต่เอาเรื่องการวินิจฉัยข้อพิพาทไปให้หน่วยงานอื่นดำเนินการ และการถกประเด็นในเวทีระดับชาติต้องผ่านการศึกษาวินิจฉัยปัญหา การประชุมเชิงปฏิบัติการระดับภาคมาก่อน แล้วจึงมาเวทีระดับชาติ จากนั้นจึงไปสู่ระดับนโยบาย

นายทะเบียนสหกรณ์ในฐานะผู้กำกับดูแลที่อาจพูดว่าไม่ค่อยมีอำนาจ จึงนำไปศึกษาการกำกับดูแลของภาคสถาบันการเงิน แบงก์ชาติเป็นอย่างไร

เรื่องความเป็นอิสระของสหกรณ์ ขอบเขตคือขนาดไหน อิสระจนกระทบกระทั่งถึงความปลอดภัยในทรัพย์สินของสมาชิก ประชาชน ได้หรือไม่ ซึ่งไม่ใช่ จึงยอมต้องมีผู้กำกับดูแล และก็ต้องให้เครื่องมือแก่เขา และจะทำได้โดยผ่านกฎหมาย

2) ธนาคารสหกรณ์ ตอนนี้เรามีธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นอกจากใครจะตอบได้ ธกส. ไม่สามารถทำงานตรงนี้ได้ ธกส. ทำธุรกิจกับสหกรณ์ (ให้เงินกู้) แล้ว ให้สหกรณ์ถือหุ้น แล้วแต่สหกรณ์ไม่ได้ถือ เพราะปันผลต่ำ ยังไม่เห็นว่าจะไม่เป็นธนาคารสหกรณ์อย่างไร

Center Finance Facility แต่ละประเภทสหกรณ์มีชุมนุมแล้ว ทางด้านการประกันภัยก็มีแล้ว แต่จะทำอย่างไรให้ร่วมมือทางการเงินระหว่างกันได้

3) ระบบความมั่นคง สหกรณ์ไทยอ่อนแอ น่าเป็นห่วง เพราะถ้าปัญหาเกิดกับสหกรณ์ใดแล้วกระทบตลอดขบวนการสหกรณ์ เรื่องนี้เองเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ความร่วมมือทางธุรกิจเกิดขึ้นได้ยาก ทั้ง ๆ ที่มีความร่วมมือทางวิชาการเกิดขึ้นบ่อยครั้ง มาตรฐานที่สหกรณ์จะต้องปฏิบัติยังกระจายกัน ไม่ได้มีผลบังคับชัดเจน ต่างมาตรฐานของสถาบันการเงิน หรือเรื่องการประกันภัย

กองทุนรักษาเสถียรภาพ/การประกันเงินฝาก สำหรับกองทุนรักษาเสถียรภาพจะดูแลกิจการไม่ให้กิจการบริหารล้มเหลว ดูแลไม่ให้สหกรณ์บริหารงานแย่ ส่วนการประกันเงินฝากเป็นการประกันเงินของประชาชนที่ฝากไว้ในสหกรณ์ ตอนนี้ยังไม่เกิดขึ้น แต่ถ้าถามว่าเป็นเรื่องใหม่หรือไม่ คำตอบคือไม่ และถ้าสร้างขึ้นได้ ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบสหกรณ์จะมีมากขึ้น เงินทุนจะเข้ามา

เรื่องนี้คงเป็นบทบาทของกรมส่งเสริมสหกรณ์ คือ เข้าไปสร้างมาตรฐาน แล้วปล่อยคณะกรรมการที่เหมาะสมเป็นผู้ดูแลต่อ

4) การบูรณาการเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย เทคโนโลยี และสารสนเทศซึ่งทั้งสองเรื่องมีรายละเอียด

คุณสุรศักดิ์ นาคสวัสดิ์

เรื่องนี้เป็นเรื่องยาก หากมองในประเด็นปัญหา จริง ๆ ไม่มีใครเข้าไปแก้ไข สังคมของเรายึดติดกับทุนนิยมมากเกินไปหรือไม่

สหกรณ์คือสหกรณ์มีเอกลักษณ์เฉพาะ การตั้งสหกรณ์มาจากรากฐานการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของคนด้วยโอกาส การแก้ไขปัญหาต้องยึดหลักการช่วยเหลือตนเอง และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ปัจจุบัน หลายคนมองสหกรณ์ที่ไม่ใช่สหกรณ์ เป็นธุรกิจที่หากำไร สหกรณ์ที่ล้มลงไป เพราะคนมุ่งหากำไร หรือประโยชน์ ให้เกิดการจัดสรรรายได้ที่เรียกว่ากำไรมาแบ่งปันกัน พอมุ่งกำไรแล้วแต่คนสหกรณ์ไม่ได้ร่ำเรียนมาทางธุรกิจอย่างลึกซึ้ง ก็ทำให้ธุรกิจขาดทุน นอกจากนี้เรามีเรื่องคอร์รัปชัน สหกรณ์มีค่อนข้างเยอะ แต่เราไม่เคยตีแผ่ว่าใหญ่ขนาดไหน ตรงนี้แก้ไขด้วยกฎหมายไม่ได้ถ้าคนยังติดยึดกับว่าสหกรณ์ต้องทำธุรกิจ ต้องหากำไร ต้องใช้สหกรณ์เป็นเครื่องมือหากำไร

ปัญหาทางกฎหมายที่มี เราไม่ใช้กฎหมายตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายเขียนเอาไว้ เช่น

- คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ (คพช.) ในทำนองที่ตนเขียนมาตอนนี้ขึ้นมาตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้กำหนดทิศทางของสหกรณ์ว่า จะก้าวไปอย่างไรในทุก ๆ 4 ปี โดยให้คณะกรรมการฯ กำหนดแผนทำแบบคล้าย ๆ กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงเขียนกฎหมายล๊อกกันมา เขียนแผนแล้วต้องคอยดูแลแก้ไขให้เดินตามแผน แต่เขียนมา 3 แผน เราไม่เคยทำตามแผนพัฒนาการสหกรณ์ อย่างไรก็ตามยังเห็นว่า ควรมี คพช.ต่อไป แต่ต้องชัดเจนว่าแผนนี้ต้องทำ ต้องให้ฝ่ายรัฐ ฝ่ายสภายอมรับตามแผนนี้ ใครไม่ทำตามนี้ต้องมีมาตรการ มีสภาพบังคับ
- กองทุนพัฒนา (กพส.) ทำตัวเหมือนนายทุนให้กู้โดยคาดหวังว่าเงินที่ให้กู้อาจจะต้องกลับคืนมา แต่เจตนาจริง ๆ มีไว้สำหรับสหกรณ์ที่เพิ่งก่อตั้ง ยังขาดแคลน ไม่สามารถไปขอกู้กับหน่วยงานอื่น ๆ ได้ เพราะยังไม่มีความมั่นคง ยังไม่มีความน่าเชื่อถือ ช่วงเวลาสั้น ๆ ไม่ใช่สำหรับสหกรณ์ขนาดใหญ่ที่มีความมั่นคงแล้วใช้เงินก้อนนี้
- การกำกับดูแล เราอ่อนในการบังคับใช้ พวกนี้เป็นปัญหาเรื้อรัง นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจไม่กี่มาตรา แต่เพียงพอแล้ว ไม่ต้องเพิ่ม แต่ขอให้บังคับใช้อย่างตรงไปตรงมา

ในศตวรรษหน้า กำลังสหกรณ์ที่จะพัฒนาไป ยังยึดหลักสหกรณ์ว่า ต้องช่วยเหลือผู้เดือดร้อน คือ คนในชุมชน ผู้ผลิตที่เป็นเกษตรกร ไม่มีรายได้แน่นอน จึงอยากแบ่งสหกรณ์ออกเป็นสองพวก คือ กลุ่มสหกรณ์การเงิน และกลุ่มสหกรณ์ผู้ผลิต เพราะขณะนี้สหกรณ์ทำกิจกรรมอยู่สองกิจกรรมชัด ๆ คือ กิจกรรมภาคการเงิน และกิจกรรมในภาคการผลิต-ภาคตลาด

คุณชัชวาลย์ มั่นทะนันทน์

ในฐานะเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

1. กฎกระทรวงกำหนดประเภทสหกรณ์บอกแต่ว่าสหกรณ์มีประเภทอะไรบ้าง แต่ไม่บอกขอบเขต ไม่บอกอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาเช่น สหกรณ์การเกษตรสามารถก่อสร้างคอนโดมิเนียมได้หรือไม่ โดยสหกรณ์อ้างว่าทำได้ตาม พ.ร.บ. สหกรณ์ มาตรา 46

2. เราต้องการให้สหกรณ์เข้มแข็ง ต้องมี 2 ด้าน คือ ด้านธุรกิจ และด้านความสุข อยากร่วมมหาวิทยาลัยถอดบทเรียนเพื่อนำมาใช้กับสหกรณ์

3. โครงสร้างดีอยู่แล้ว

4. ธนาคารสหกรณ์ ไม่เห็นด้วย เราใช้องค์กรที่มีอยู่ เช่น ชุมชน ให้เป็นสถาบันการเงินสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท ต้องแก้กฎหมาย แยกหน้าที่ระหว่างสหกรณ์ขึ้นพื้นฐานกับชุมชน เพราะปัจจุบันนี้สหกรณ์ขึ้นปฐมกับระดับชุมชนมีการทำธุรกิจแข่งกันเช่นการรับฝากเงิน เช่นให้สหกรณ์ขึ้นปฐมรับฝากเงินระหว่างกันเอง

5. สหกรณ์ไม่รู้จักสมาชิกของตน เห็นด้วยกับโครงสร้างสมัยก่อน คือ มีสหกรณ์ที่คอยฝึกกลุ่มที่จะมาเป็นสหกรณ์ เช่น ให้ชุมชนสหกรณ์เป็นที่เลี้ยงแนะนำเรื่องต่าง ๆ ก่อนกลุ่มใหม่จะจดทะเบียนเป็นสหกรณ์

คุณมนัส ชูผกา

ขอเรียนว่าในการพิจารณากลุ่มบุคลากรที่มีอาชีพ อาจแบ่งเป็น

1. ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
2. เกษตรกร
3. เอกชน
4. อาชีพรับจ้าง อิสระ

ทั้ง 4 กลุ่มมีความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจเหมือนกัน จะสังเกตได้ว่า ในหน่วยงานใด ๆ ก็มีสหกรณ์ออมทรัพย์

จากนั้นมาดูโครงสร้างสหกรณ์ ตนเคยเป็นผู้จัดการร้านสหกรณ์ผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จำกัด และปัจจุบันเป็นกรรมการผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จำกัด ทั้งสองไม่ต่างกัน เพราะร้านสหกรณ์ให้เช่าชื่อของ สหกรณ์ออมทรัพย์ให้กู้เงิน สหกรณ์บริการ สหกรณ์แท็กซี่ให้กู้เงินไปลงทุน แสดงให้เห็นว่าทำธุรกรรมทางการเงินเหมือนกัน

ดังนั้น เสนอให้ทำสหกรณ์ออมทรัพย์อย่างเดียวก็นพอ เพราะไม่ว่าใครก็ต้องใช้เงิน บริหารง่าย ส่วนเรื่องของการตลาดสินค้า บริการ ก็ปล่อยให้ไปกลไกรตลาดเรื่องอุปสงค์-อุปทาน

พระราชบัญญัติสหกรณ์มีความชัดเจน คือ กันคนเข้ามาลงทุนกับช่วยเหลือสมาชิก

การรวมกลุ่ม มีทั้งชุมชน ชมรม โครงสร้างพวกนี้มันเยอะเกินไป ทำให้ชัดเจน เช่น ระดับพื้นที่ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด บริหารจัดการก็ง่าย เช่นนี้ ในที่สุดธนาคารสหกรณ์ก็คือสหกรณ์ออมทรัพย์ แต่ไม่เกี่ยวกับธนาคารสหกรณ์ ควรให้แยกจากกัน

คนต้องรู้จักสหกรณ์ เสนอให้เรียนสหกรณ์ตั้งแต่ยังเล็ก ป.ตรีเป็นวิชาบังคับ

กฎหมาย อยากเสนอว่า พวกสมาชิกแย่มาก ๆ ก็มีบ้าง ถึงขนาดไปฟ้องแพ่ง ผลคือทำอะไรไม่ได้มาก ตามกระบวนการกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ศาลก็พิพากษาให้ใช้หนี้ ดำเนินการบังคับคดีตามระบบ ก็มักไม่ได้อะไร ในขณะที่เดียวกัน สมาชิกเห็นการที่โง่สหกรณ์ไปทำไมไม่สามารถจับเข้าคุกได้ แต่ในความเป็นจริงสหกรณ์เป็นมหาชน เพราะเงินที่กู้ไปเป็นเงินของสมาชิก ดังนั้น ถ้ากู้เงินสหกรณ์ไปแล้วไม่ใช่คืน ควรมิโทษทางอาญา

ต้นเหตุของความเสียหายคือความรู้และความเข้าใจของสมาชิก การอยู่อย่างเศรษฐกิจพอเพียง ชีวิตจะดี ดังนั้นต้องวาดภาพให้สมาชิกเห็นว่า ถ้าเข้ามาในสหกรณ์แล้วชีวิตจะเป็นอย่างไร จะหมดหนี้เมื่อไร ปีไหน อย่างไร

สรุปคือ

1. โครงสร้าง มีสหกรณ์ออมทรัพย์เพียงประเภทเดียว มีกลุ่มง่าย ๆ จากบนลงล่าง
2. กฎหมาย ถ้ากู้สหกรณ์ไปแล้วไม่ใช่ มิโทษทางอาญา
3. ความรู้สหกรณ์

คุณดาบชัย ใจสู้ศึก

เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า สหกรณ์ในอนาคตควรจะเป็นสหกรณ์เอนกประสงค์

กระบวนการได้สหกรณ์มา ปัจจุบันเรามองสหกรณ์ในเรื่องการจดทะเบียนเพียงอย่างเดียว แต่ในความเป็นจริง สหกรณ์มีมิติพุดินัยด้วย เครดิตยูเนียนทำมานานแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ. 2508 จนถึงปัจจุบันถือว่าเป็นกระบวนการที่ดีมาก ๆ

พระราชบัญญัติกำหนดกลุ่มเกษตรกรเพื่อเตรียมเป็นสหกรณ์ แต่เราไม่ทำอะไร ไม่ได้ให้ความสำคัญ พวกเขาเองก็ไม่ได้มีการปรับปรุงให้กลายเป็นสหกรณ์ โดยเฉพาะสหกรณ์การเกษตร

ดังนั้น การจัดตั้งสหกรณ์เครดิตยูเนียนมี 3 ระดับ คือ

1. กลุ่มสะสม เป็นขั้นทดลอง สหกรณ์เครดิตยูเนียนเป็นสหกรณ์ชุมชน เพราะในชุมชนมีความหลากหลาย แต่สหกรณ์ในประเทศไทยมีการปิดกั้นตาอาชีพ อย่างเกษตรกรก็ต้องเป็นสมาชิก สหกรณ์การเกษตร อย่างเกษตรกรไม่เข้มแข็ง พอมารวมกันบางทีก็เป็นเตี้ยอ้อมค่อม จึงต้องเตรียมคนให้พร้อมเสียก่อน เตรียมกลุ่มเตรียมสหกรณ์ให้พร้อม ให้องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็น

2. ผู้กำกับดูแล นายทะเบียนถือ 2 บทบาท คือ เป็นทั้งผู้กำกับดูแลตามกฎหมาย และผู้ส่งเสริม แล้วพอเกิดปัญหาหนึ่ง ๆ ในฐานะผู้ส่งเสริม กับฐานะผู้กำกับดูแลย่อมมีบทบาทการดำเนินการแตกต่างกัน หน้าที่ขัดแย้งกันเอง ต้องทำให้ชัดเจน

3. โครงสร้าง สหกรณ์เป็นขบวนการ จึงต้องไปในทิศทางเดียวกัน แต่โครงสร้างสหกรณ์ไทยยังไม่ชัดเจน ต่างคนต่างไป พอเกิดปัญหาก็กทำไปแก้ปัญหาไป

ปัจจุบันโครงสร้างสหกรณ์แต่ละระดับแข่งขันระหว่างสหกรณ์ชั้นปฐมและชุมชนสหกรณ์ เราต้องสร้างสมดุล การกำกับดูแลระหว่างสหกรณ์แต่ละระดับถ้าชุมชนมีความชัดเจน สหกรณ์แต่ละประเภททำอะไรได้บ้าง

4. เครื่องมือทางการเงิน การบัญชี เช่น กองทุนรักษาเสถียรภาพ

กฎหมายกำหนดไม่ให้เอาทุนสำรองไปใช้ แต่ทุนสำรองมีอยู่แค่ในทางบัญชี ความเป็นจริงไม่มี ทำอย่างไรจะกำหนดทุนสำรองไม่ให้เอาไปใช้ หรือให้เอาไปฝากใดก็ได้ที่หนึ่ง ด้วยมาตรการทางกฎหมาย

5. ประเภทสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์มองแค่ในภาคการเกษตร กับ นอกภาค การเกษตร ส่วนตัวเห็นว่ามี 3 ภาค โดยเพิ่มเอนกประสงค์เข้าไป หรือเอนกประสงค์แบบเดียวไปเลย

ผศ.ดร.ณรงค์ กู้เจริญประสิทธิ์

สหกรณ์นั้นดีเพราะยื่นหยัดได้ในวิกฤตเศรษฐกิจ ความโดดเด่นคือ หลักการสหกรณ์ และอุดมการณ์สหกรณ์ ถ้าเราดูขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย

1. ภาพรวมสหกรณ์ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ไม่ค่อยมี จะทำอย่างไร

2. ระบบควบคุม เรามีพระราชบัญญัติ ถ้าไม่พอ ก่อนจัดตั้งไปออกกฎกระทรวง เอาข้อดีของสหกรณ์เครดิตยูเนียนตอนจัดตั้งมาใช้ นั่นคือ การฝึกอบรม

3. กองทุนประกันเงินฝาก ทำได้ แต่ถ้าจะตั้งต้องมีค่าธรรมเนียมให้กองทุนเหล่านี้ คล้ายกับการไปซื้อประกันภัย จะทำอย่างไร แต่ถ้ายึดสหกรณ์ พวกนี้อาจไม่จำเป็น ข้อสำคัญต้องปลูกฝังหลักการและอุดมการณ์สหกรณ์

4. การใช้กฎหมาย คงไม่สามารถออกกฎหมายให้ครอบคลุมได้ กรณีถ้าไม่พอ กฎไม่พอ ศาลฎีกา แต่การแก้ไขพระราชบัญญัติต้องใช้เวลา

เรื่องความสุขก็มีคนทำแล้ว ก็ไม่พ้นหลักการ ช่วยตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้ายึดหลักการสหกรณ์ สมาชิกย่อมมีความสุข อย่างทุนนิยมมากไป

5. ธนาคารสหกรณ์ การจดทะเบียนธนาคาร ถ้าเงื่อนไขครบก็จัดได้ แต่ถ้าสหกรณ์จะไปจดทะเบียนเป็นธนาคารจะเข้ากันได้หรือไม่ ธนาคารกับสหกรณ์ขัดแย้งกันอยู่ต้องทำความเข้าใจก่อนว่าเพื่ออะไร

6. ผู้บริหารไม่รู้จักสมาชิก ต้องอบรม

7. ชุมชน กรมส่งเสริมสหกรณ์ ต้องส่งเสริมเครื่องมือให้สหกรณ์เอาไปแข่งขัน

นพ.สมเกียรติ ชาติธีรธร

คนกับระบบอยู่คู่กันส่งผลถึงกันและกัน ปัญหาหลัก ๆ ในประเทศไทยคือ คน และขอแยกประเด็น ดังนี้ รัฐ กฎหมาย โครงสร้าง และคน

1. รัฐ ต้องยอมรับว่าสหกรณ์ไม่ได้เป็นความสำคัญลำดับแรก เคยมีกระทรวงสหกรณ์ก็ถูกลดระดับเป็นกรม เคยมีธนาคารสหกรณ์ก็กลายเป็น ธกส.

กรรมการ คพช. โดยตำแหน่งมักส่งตัวแทนมาประชุมซึ่งไม่รู้เรื่อง เอาประเด็นย่อยมาคุยในที่ประชุม คพช. รัฐมนตรีมักไม่มาทั้ง ๆ ที่เป็นประธานโดยตำแหน่ง และกฎหมายไม่ได้ระบุให้ใครทำหน้าที่นี้แทนตัวรัฐมนตรีได้ ไม่รู้หน้าที่

ไม่มีเจ้าภาพดำเนินการตามมติของ คพช. กรมส่งเสริมสหกรณ์เองก็เจอปัญหาการไม่ปล่อยให้สหกรณ์เป็นอิสระ ในทางปฏิบัติ สหกรณ์จังหวัดเองต่างจังหวัดก็ให้คำตอบเรื่องเดียวกันไปกันคนละทิศคนละทาง

2. กฎหมายที่ไม่ได้บังคับใช้ หรือถูกสหกรณ์ต่อต้าน เพราะขัดผลประโยชน์สหกรณ์

3. โครงสร้าง สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยมีองค์ประชุมไม่มากพอที่จะเป็นที่รวมความคิดของขบวนการสหกรณ์ โครงสร้างต้องมีการเปลี่ยนแปลง แบ่งใหม่ อาจเป็นชั้น ๆ เช่น จังหวัด ภาค ระดับประเทศ

4. คน ปัญหาคือ คนสำคัญกว่าระบบและหลักการสหกรณ์ที่มีปัญหาเพราะเชื่อถือตัวบุคคลมากเกินไป

เสนอว่า

1. สหกรณ์เอนกประสงค์เพียงประเภทเดียว

2. วงจรการเงิน พระราชบัญญัติ พ.ศ. 2511 ดีแล้วในเรื่องประเภทของสหกรณ์ ถ้าเราทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนเป็นทุนให้สหกรณ์ภาคการเกษตรเป็นผู้ผลิต ให้สหกรณ์บริการเป็นผู้ขน และสหกรณ์ร้านค้าเป็นผู้ขาย เงินจะหมุนในขบวนการสหกรณ์ได้ดี

3. กองทุนรักษาเสถียรภาพ เห็นด้วย แต่ต้องทำให้ตลอด จะระดมเงินมาจากไหน เมื่อเงินมีดอกเบีย เราจะรับผิดชอบกันอย่างไร

4. จับคู่ระหว่างสหกรณ์ที่เข้มแข็งให้เป็นพี่เลี้ยงสหกรณ์ที่เพิ่งเกิดใหม่แล้วระดมให้รอด

5. ภาควิชาสหกรณ์ผลิตบุคลากรแต่สหกรณ์ไม่ได้ใช้ กล่าวคือ ไม่มีการประกาศรับเจ้าหน้าที่สหกรณ์ที่จบเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

อ.วราเทพ ไวทยวิโรจน์

1. ระบบสหกรณ์เป็นระบบปิด ต่างกับระบบอื่น ๆ

2. สหกรณ์พัฒนาคนให้มีคุณภาพ

3. ใช้ cooperative circle ไม่ใช่ network circle นี้เป็นวงจร สหกรณ์ภาคเกษตรผลิต สหกรณ์บริการขน ร้านสหกรณ์ขาย สหกรณ์ออมทรัพย์และเครดิตยูเนียนเป็นแหล่งทุนสนับสนุนการผลิตและการตลาด เป็นวงจรแบบนี้

4. การแบ่งประเภทสหกรณ์แบ่งตามอาชีพเท่านั้นเอง ไม่ได้มีเจตนาพิเศษ หากจะเปลี่ยนเป็นแบบ
เอนกประสงค์ก็จะมีควมคล่องตัวมากขึ้น

5. การก้าวก้าว เราพูดกำกับดูแล และทางราชการก็เข้าใจเป็นเรื่องการควบคุม แต่ที่จริงแค่นั้น
ไม่ให้สหกรณ์ออกนอกกลุ่มนอกทาง ทำเท่าที่วัตถุประสงค์จะทำได้ ไม่ใช่จะทำอะไรต้องถามผู้กำกับดูแล
ก่อนซึ่งทำให้สหกรณ์พัฒนาลำบาก

จากนี้ ต้องฝึกกำลังกัน ไม่ต้องพึ่งพากฎระเบียบมากเกินไป

6. ระบบการเงิน เราพึ่งตนเอง พึ่งพึ่งกัน ก็คือช่วยเหลือกันระหว่างสหกรณ์แต่ให้เป็น circle

คุณเกียรติรัตน์ เล็กอุदार

ได้เห็นปัญหาเวลายกร่างกฎหมายสหกรณ์ก็จะมีกลุ่มอิทธิพล การยกร่างกฎหมายต้องไม่ทำให้
สหกรณ์ไม่ผิดรูปผิดรอย ผิดรูปผิดทาง

1. กฎหมายต่อไปกระจำแค่ไหน จะทำให้ผู้ใช้ไปถึงความเป็นสหกรณ์ได้อย่างไร
2. มีงานวิจัยสนับสนุนกฎหมายเหล่านั้น
3. การบังคับใช้ บทกำหนดโทษต่าง ๆ ที่เพียงพอ

ขอแยกออกเป็นทางด้านสหกรณ์ และทางด้านธุรกิจ จะทำธุรกิจอย่างไรให้เป็นธุรกิจสหกรณ์
สำหรับทางด้านสหกรณ์ ในประเทศไทยมีกรรมการสหกรณ์ที่ทำงานที่เข้าใจสหกรณ์ หรือหน่วยงานของรัฐ
เข้าใจสหกรณ์มากน้อยแค่ไหน กระจำหรือไม่ ตลอดจนผู้ผลักดันให้เกิดสหกรณ์เข้าใจจริงหรือไม่

ปัญหาสองมาตรฐาน เช่น การออกระเบียบ สหกรณ์ในพื้นที่กัน ออกระเบียบอย่างเดียวกัน
พื้นที่ ใช้ได้ อีกพื้นที่หนึ่งใช้ไม่ได้ โดยให้เหตุผลว่านโยบายต่างกัน

โครงสร้าง ต่อไปก็เห็นว่าควรเป็นเอนกประสงค์

การสนับสนุนต่าง ๆ พวกหน่วยงานสนับสนุนระดับสูงของสหกรณ์ ถ้ายังทำงานดี ธนาคาร
สหกรณ์ยังไม่จำเป็น

ดร.ปรีชา สิทธิกรณไกร

ประเทศไทยจะมีสหกรณ์ที่ประเภทของสหกรณ์ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดตั้ง เช่น
ต้องการสหกรณ์สถาบันการเงิน บริบทของสหกรณ์สถาบันการเงินคือมาตรฐานต่าง ๆ ที่เหมาะสม แต่
ถ้าต้องการแบบเอนกประสงค์ สหกรณ์เอนกประสงค์มีวัตถุประสงค์ที่เปิดกว้างเพื่อลดข้อจำกัด เพราะ
สมัยก่อนเกิดกับชุมชน พอสหกรณ์โตเข้มแข็ง ก็ขยายวัตถุประสงค์ เกิดเป็นแนวคิดของสหกรณ์
เอนกประสงค์ และโดยธรรมชาติสหกรณ์เอนกประสงค์มักเกิดกับชุมชนเกษตร แต่ถ้าจะเป็นลักษณะ
ของโรงงานอุตสาหกรรมมีเทคโนโลยีขั้นสูง ก็จำเป็นต้องสหกรณ์เฉพาะอย่าง

การเปลี่ยนจากสหกรณ์เฉพาะทางไปเป็นสหกรณ์เอนกประสงค์มีข้อจำกัด และอาจกลายเป็น
จุดอ่อนเสียเอง

ในต่างประเทศ สหกรณ์แต่ละแบบ เช่น สหกรณ์ผู้บริโภค สหกรณ์ประกันภัย เขาก็จะมี
มาตรฐานเฉพาะซึ่งสูงมาก

ดังนั้น คำนี้ถึง 2 เรื่อง คือ ดูวัตถุประสงค์ก่อนถ้าต้องการทำกับชุมชน กรณีเช่นนี้ก็เหมาะสมที่
จะตั้งสหกรณ์เอนกประสงค์ แต่เราต้องการองค์กรเฉพาะทาง ก็ตั้งแบบนั้น และใช้มาตรฐานเช่นนั้น เช่น
สหกรณ์ในฐานะสถาบันการเงิน ไม่อยู่ภายใต้กฎหมายการคุ้มครองเงินฝาก ระบบการเงินของเราไม่ได้
รับการคุ้มครอง

องค์กรปิดมีทั้งข้อดี ข้อเสีย ทำให้เกิดจุดแข็งซึ่งเป็นเอกลักษณ์ เช่น หักเงินเดือน เรื่องนี้ ทำ
ให้ NPL น้อยกว่า

การช่วยเหลือเกื้อกูล บางทีก็เป็นการลดมาตรฐานที่ต้องรักษา

การแก้กฎหมาย มี 3 คำ self help, mutual help, government help การแก้กฎหมายจะต้องเน้น
2 help แรก

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

ขอเปิดเวทีรอบสองว่าเราจะสรุปกันอย่างไรดี พันธมิตรอะไรที่จะให้สหกรณ์ยังคงอยู่เป็นธุรกิจที่
มีอัตลักษณ์เป็นของเราเอง

คุณชัยวุฒิ มั่นทะนานนท์

1. บทบาทของสหกรณ์ประดม มัชฌมต้องแตกต่างกัน
2. เกณฑ์การวัดทางธุรกิจและสังคม เกณฑ์ทางธุรกิจใช้อยู่แล้ว ดังนั้นมองเรื่อง
เกณฑ์วัดความสุข เราก็มีแล้วที่นี้จึงต้องพิจารณาว่าเหมาะกับสหกรณ์หรือไม่
อย่างไร
3. อยากให้ภาคสหกรณ์เป็นนายทะเบียนสหกรณ์แทนภาครัฐ เพราะถึงเวลาที่
สหกรณ์ควรพึ่งตนเอง เพียงแต่ภาครัฐการเป็นผู้เชี่ยวชาญมาช่วยกันคิดมาตรการ
ต่าง ๆ

คุณเกียรติรัตน์ เล็กอุตากร

1. กฎหมายสหกรณ์ต้องมึงงานวิจัยสนับสนุน
2. รัฐ มีนโยบายชัดเจน ทำให้สหกรณ์เป็นสหกรณ์
3. ในสหกรณ์ ทำให้คณะกรรมการดำเนินการเข้าใจสหกรณ์ หรือวิธีพัฒนาให้คนจะเป็น
คณะกรรมการดำเนินการเข้าใจสหกรณ์ก่อนเริ่มทำงาน
4. องค์กรสนับสนุน ไม่ว่าจะป็นองค์กรใด กฎหมายต้องครอบคลุมทั้งหมด

คุณอนันต์ ชาตธูประชีวิน

ระบบเข้ามาส่งเสริมสหกรณ์ คือ กองทุนรักษาเสถียรภาพ การประกันเงินฝาก การบริหารจัดการที่ดี และ ความปลอดภัย ส่วนตัวเห็นว่าควรมีกฎ เพื่อบอกกับสังคมบ้างว่าจะอะไรทำได้ไม่ได้ให้ชัดเจน ป้องกันผลกระทบต่อประชาชน

ต้องการให้เกิดความร่วมมือทั้งทางวิชาการและทางธุรกิจ

กองทุนรักษาเสถียรภาพต้องให้ผู้เกี่ยวข้องมาช่วยกัน เป็นการลงทุนเพื่อสร้างความมั่นคง ทุกคนจึงต้องช่วยสนับสนุน แต่ไม่ใช่เอาเงินสำรองของสหกรณ์มาใช้ การลงทุนนี้ต้องพร้อมเอามาใช้งานไม่ได้เน้นผลกำไร จะต้องมีมาตรการทางกฎหมายเข้าช่วย

คุณสุรศักดิ์ นาคสวัสดิ์

1. แบ่งเป็นภาคการเงิน อาจรวมเป็นชุมนุมทางการเงิน เพื่อจัดการการเงินของขบวนการสหกรณ์ โดยให้สหกรณ์ภาคการผลิตผลิตสินค้า ให้สหกรณ์การตลาดนำไปกระจายแก่ผู้บริโภค ภาคการผลิตเองก็จะรวมตัวกันเพื่อรองรับการผลิตและการตลาด ถ้าแบ่งเป็น 2 พวกเขาจะสะดวกในการพัฒนาต่อไป

2. การกฎหมายเรื่องสินทรัพย์สภาพคล่อง ถ้าเอามารวมกันแล้วหาผู้บริหารดี ๆ เพื่อประโยชน์ของสหกรณ์ ถ้ามีสหกรณ์ภาคการเงิน สหกรณ์กลุ่มนี้ก็เอาเงินไปบริหารเพื่ออุดหนุนสหกรณ์ที่กำลังเดือดร้อน

3. กฎหมายเรื่องเงินสำรอง แก่เป็น เก็บไว้กับสหกรณ์ส่วนหนึ่ง และเอาไปให้กองทุนอีกส่วนหนึ่ง

คุณสุรจิตต์ แก้วชิงดวง

สังคมไทยต้องมีกฎหมายให้ชัดเจนในบางเรื่อง ตัวอย่างเช่น แต่ก่อนมีพระราชบัญญัติเงินทุนหลักทรัพย์แยกประเภทเงินกู้เป็น 3 ประเภท คือ ให้กู้ระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว เป็นแนวทางของผู้บริหาร แต่ในภาคสหกรณ์ไม่เคยกำหนดเลย พอเราจะทำ ก็ถูกฟ้องและโดนศาลปกครองเพิกถอนด้วยเหตุว่าราชการไม่มีอำนาจกำกับดูแล

อ.เชิญ บำรุงวงศ์

1. โครงสร้างยังต้องแบ่งประเภทสหกรณ์ เพราะสมาชิกมีความต้องการทางเศรษฐกิจเฉพาะอย่างเดียวกัน จึงมารวมกันเป็นสหกรณ์อย่างนั้น ๆ ขึ้นมา

กรณีสหกรณ์การเงินไม่ควรทำธุรกิจอื่น เพราะมีกฎเกณฑ์ที่พิเศษ

กรณีสหกรณ์บริการ เนื่องจากมีบริการมากมาย จึงอาจแยกประเภทออกไปเฉพาะ เช่น แยกเป็นสหกรณ์การขนส่ง สหกรณ์เคหะสถาน โดยไม่จำเป็นต้องรวมอยู่ในประเภทสหกรณ์ “บริการ” แต่ของเราวมกันหมด ทั้ง ๆ ที่วัตถุประสงค์สหกรณ์บริการคือ ให้บริการสมาชิก แต่ของเราบริการออกไปไกล

2. กฎหมาย บางประเทศไม่มีกฎหมายสหกรณ์ สำหรับประเทศกำลังพัฒนา กฎหมายยังมีความจำเป็น และต้องสนับสนุนการพัฒนาสหกรณ์ให้เป็นองค์การช่วยตนเองทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกได้จริง และเป็นอิสระจากการควบคุมของรัฐ แต่รัฐยังมีอำนาจเข้ากำกับดูแลไม่ให้สหกรณ์ออกนอกกลุ่มนอกรทาง ดังนั้นกฎหมายสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาจึงเริ่มต้นจากสหกรณ์ที่สนับสนุนโดยรัฐ ทำให้รัฐเข้าไปสนับสนุนมาก แล้วรัฐค่อย ๆ ลดบทบาทลงไปเรื่อย ๆ เหลือเป็นเพียงผู้กำกับดูแล ไม่ต้องส่งเสริมอีกต่อไป

อ.วราเทพ ไวทยาวิโรจน์

1. สหกรณ์เน้นพัฒนาคน
2. สหกรณ์คือองค์กรเพื่อความมั่นคง ไม่ใช่เพื่อความมั่งคั่ง
3. ทำเพื่อส่วนรวม ไม่ใช่เพื่อส่วนตัว
4. ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ตัวใครตัวมัน ต้องมีการพึ่งพา
5. การกำกับดูแล แนะนำ แต่ไม่ใช่บังคับ ควบคุม
6. ให้มีระบบ circle ไม่ใช่ network
7. รัฐห้ามแทรกแซง อย่าให้หนักการเมอชิงนำสหกรณ์ไปเป็นเครื่องมือ
8. กำหนดคุณสมบัติของผู้ทำงานต่าง ๆ ในสหกรณ์ทุกระดับ โดยเฉพาะกรรมการดำเนินการ
9. ใช้หลักธรรมาภิบาล ไม่ใช่หลักการทำมาหากิน
10. รัฐสนับสนุนให้สหกรณ์เป็นอิสระ

ดร.ปรีชา สิทธิกรณไกร

1. วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ คือ มุ่งแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและมุ่งแก้ปัญหาสังคม หรือหมายถึง สภาพฐานะทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของสมาชิก ซึ่งขยายไปถึงระดับครอบครัว ชุมชน จึงทำให้เกิดการคำนึงถึงคนอื่น คำนึงถึงชุมชน บางทีเราวัดแค่การเงิน ไม่ได้วัดความดี ความมีประโยชน์ เพราะสหกรณ์เป็นองค์การที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว สหกรณ์บางแห่งอาจมีหัวใจเป็นบริษัท นึกถึงประโยชน์ส่วนตน จึงมีปัญหา

2. ผู้รับผิดชอบ ผู้กำกับดูแล ต้องไปด้วยกัน และต้องทำให้เกิดการกำกับ ให้เข้าสู่กลไกธรรมาภิบาลให้ได้

3. กองทุนรักษาเสถียรภาพ ต้องใช้กฎหมายบังคับ ถ้าไม่มีคงเกิดได้ยาก เพราะกองทุนรักษาเสถียรภาพมีมิติทางกฎหมายแฝงอยู่ (Legal reserve) สถาบันการเงินเช่นแบงก์

4. cooperative bank ประเทศไทยยังไม่มีแต่ในอนาคตของประเทศอื่นจะลามเข้ามา เพราะ cooperative bank ไม่มีแดนตำเนินที่ชัดเจน ในประเทศไทยน่าจะเป็น bank for coop ซึ่งต้องเป็นธนาคาร

ดำเนินการตามมาตรฐานของธนาคารวัตถุประสงค์อาจจะผิดเพี้ยนไป ดังนั้น จะเอาชุมมมาปรับปรุง และดำเนินการแทนได้ไหม

5. เครดิตบูโร มีทั้งข้อดีข้อเสีย เหมาะสำหรับองค์กรเปิด แต่สหกรณ์เป็นองค์กรปิด ถ้าสหกรณ์มีมาตรฐานดี อาจไม่ต้องเข้าสู่ระบบนี้ก็ได้ ดังนั้นคงไม่เหมาะที่จะเข้าไป

คุณดาบชัย ใจสู้ศึก

1. กำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการเตรียมกลุ่มจัดตั้งเป็นสหกรณ์ รวมทั้งการพัฒนาดนให้มีความพร้อม
2. กฎหมายเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน ไม่ใช่อุปสรรค ดังนั้น บทบาทของนายทะเบียนระหว่างผู้ส่งเสริมกับผู้กำกับดูแลต้องมีความชัดเจน
3. การคุ้มครองระบบสหกรณ์ เพราะสหกรณ์เป็นภาคประชาชน เป็นมหาชน ควรได้รับการคุ้มครองให้มากขึ้น เพราะพอเกิดเรื่อง เกิดปัญหา มันไม่ใช่เอกชน
4. สหกรณ์ไม่ใช่ธนาคาร ในเรื่องสถาบันการเงินต้องเป็นรูปแบบของสหกรณ์

นพ.สมเกียรติ ชาติธีรธร

1. เสนอเรื่องใหญ่ในรัฐธรรมนูญ คือ นโยบายของรัฐ กฎหมายต้องเป็นมาตรการเฉพาะโครงสร้างโดยเฉพาะสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
2. สหกรณ์เป็นภาคปฏิบัติการ ต้องแยก
3. กองทุน

คุณมนัส ชูผกา

1. สนับสนุนความคิดของคุณสุรศักดิ์
2. คุณสมบัติของกรรมการ ให้มีความชัดเจน
3. การกำกับดูแล
4. การวัดความสุขของสมาชิกสามารถทำได้
5. การศึกษา วิชาการในระดับประถม วิจัยในระดับอุดมศึกษา

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

ขอขอบคุณทุกท่านสำหรับความเห็นต่าง ๆ สำหรับสิ่งที่เราจะทำต่อไปซึ่งเราถนัด เชื่อมโยงภาคีที่มีความเชี่ยวชาญ และ การอบรมซึ่งมีโจทย์คือ องค์ความรู้อะไรแลระบบการจัดการความรู้อะไรที่เหมาะสม ที่จะทำให้คนที่เข้ามามีส่วนร่วมในสหกรณ์เข้าสหกรณ์จริง ๆ

เลิกประชุมเวลา 12.35 น.

รายงานการประชุมการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop ร่วมกับสหกรณ์โคนมนครปฐม จำกัด

วันพฤหัสบดีที่ 22 เดือน มกราคม พ.ศ. 2558

ณ ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้มาประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณทน	สารีสาย	ประธานฝ่ายร้านค้า/เหรียญกษาปณ์โคนมนครปฐม
3. คุณนิคม	หมื่นสุดตา	เลขานุการสหกรณ์โคนมนครปฐม
4. คุณประสาน	แก้วสน	กรรมการสหกรณ์โคนมนครปฐม
5. คุณสังวาลย์	ทิมหอม	ผู้จัดการสหกรณ์โคนมนครปฐม
6. คุณนุชนารถ	ปิ่นกุ่มกীর	ผู้ช่วยผู้จัดการสหกรณ์โคนมนครปฐม
7. คุณศรีัญญา	เลียงอำนาจ	การตลาดสหกรณ์โคนมนครปฐม
8. คุณชญัญญาณัฏฐ์	ยางงาม	สินเชื่อ/จัดซื้อสหกรณ์โคนมนครปฐม
9. คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มประชุมเวลา เวลา 10.45 น.

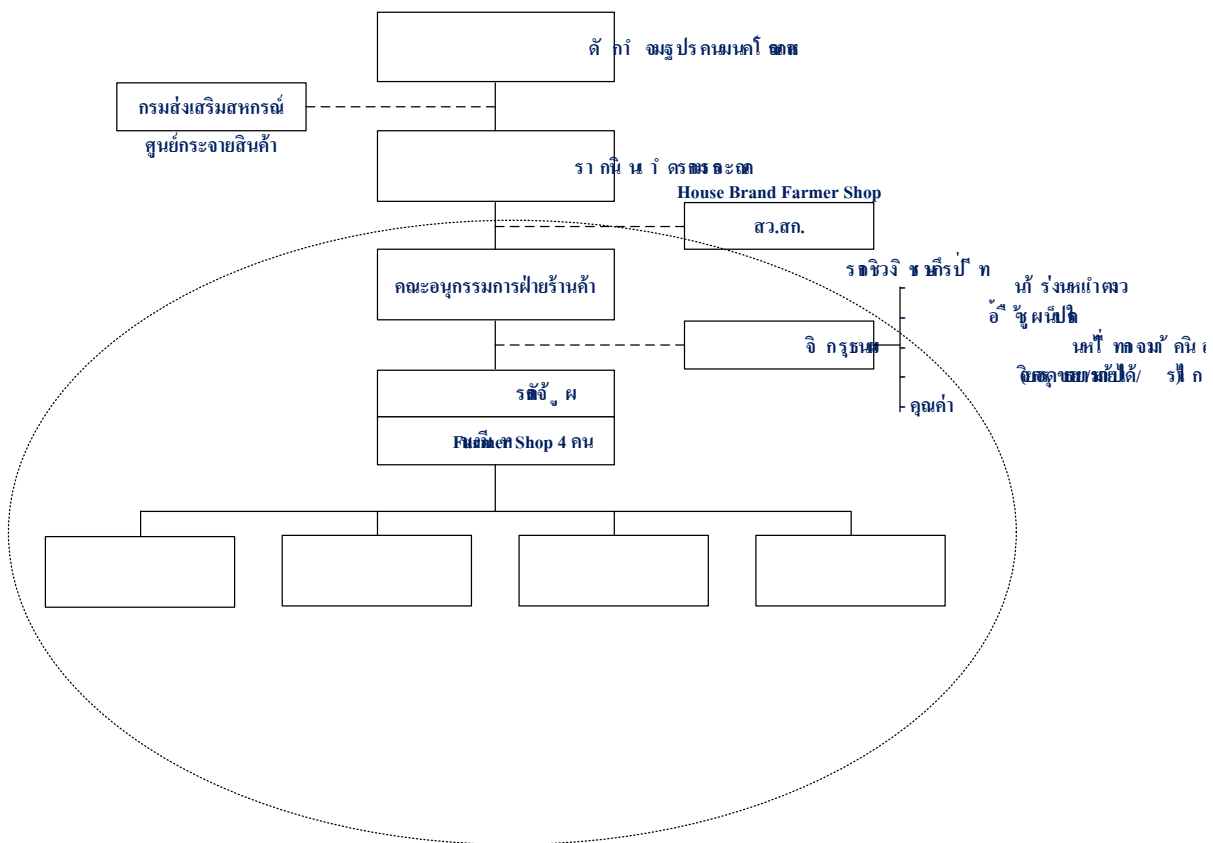
จากการประชุมหารือการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2557 ณ สหกรณ์โคนมนครปฐม จำกัด อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม นั้น นั้น และสหกรณ์ได้นำเรื่องเข้าที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ในวันที่ 26 ธันวาคม 2557 ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้สหกรณ์ดำเนินการตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop

คณะกรรมการฝ่ายร้านค้า และฝ่ายจัดการจึงได้มีการนัดหมายกับสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ให้มีการประชุมขับเคลื่อน ซึ่งคณะกรรมการได้ให้ความสนใจและถามว่าในส่วนของสหกรณ์เองนั้นจะเริ่มดำเนินการอย่างไร อยากให้สถาบันฯเป็นที่ปรึกษาให้ ซึ่ง รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้แนะนำให้คณะกรรมการและฝ่ายจัดการ ดำเนินการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อเตรียมข้อมูลมาประชุมจัดทำแผนธุรกิจในครั้งต่อไป ได้แก่

- 1) ลูกค้ายกกลุ่มเป้าหมายเป็นใคร (เป็นคนเดินทางหรือคนในพื้นที่) ในรัศมี 10 กิโลเมตร และในแต่ละจุดลูกค้ายกกลุ่มเป้าหมายเป็นใคร
- 2) ให้ประมาณการลูกค้ายกที่จะเข้ามาใช้บริการจำนวนกี่คน/วัน
- 3) ประมาณการยอดขาย/เดือน
- 4) สินค้าที่จะนำมาจำหน่ายมีกี่รายการ ชื่อจากแหล่งใด
- 5) รายได้คุ้มกับค่าใช้จ่ายหรือไม่

- 6) ประมาณการค่าใช้จ่าย
- 7) ยอดขาย, ต้นทุนสินค้า, กำไรขั้นต้น

โดยสรุป สหกรณ์โคนมนครปฐม จำกัด จะใช้ House Brand Farmer Shop ณ ศูนย์กระจายสินค้าของสหกรณ์ เพื่อเป็นศูนย์รวมจำหน่ายสินค้าแก่ผู้บริโภคที่เน้นเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าจากสหกรณ์และสถาบันเกษตรกรที่มีคุณภาพมาจำหน่ายแก่กลุ่มเป้าหมายสมาชิก และผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ และราคาเป็นธรรม ส่วนผู้ผลิตก็จะได้รับราคาจากการขายสินค้ามากขึ้นเพราะไม่ต้องผ่านคนกลาง ภายใต้โครงสร้างการบริหารจัดการ ดังรูป

โครงสร้างการบริหารจัดการ

และได้นัดหมายประชุมครั้งต่อไปเพื่อจัดทำแผนธุรกิจในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2558 โดยทางสถาบันฯ ในฐานะที่ปรึกษา จะได้มีการเตรียม Model ร้านค้าในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จสำหรับการประชุมในครั้งหน้า

เลิกประชุมเวลา 13.00 น.

สรุปการออกบูธ Farmer Shop กิจกรรมตลาดสุขใจสัญจร

งานตลาดสุขใจในสัญจร

วันที่ 22 มกราคม 2558

ณ SCB Park พหลโยธิน กรุงเทพฯ

หลักการและเหตุผล

เนื่องด้วย มูลนิธิสังคมสุขใจร่วมกับโครงการ “สามพรานโมเดล” จะจัดงาน “ตลาดสุขใจสัญจร” วันที่ 22 มกราคม 2558 บริเวณ SCB Park พหลโยธิน กรุงเทพฯ ในงานดังกล่าวจะมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะตอบโจทย์เรื่องการแสวงหารายได้ดำรงชีวิตอย่างมีสมดุล เพื่อชีวิตที่มีความสุขอย่างยั่งยืน ภายในงานจะมีเกษตรกร ผู้ประกอบการ เครือข่ายต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นต้น

ในการนี้ Famer shop Thailand at Ku ได้เข้าร่วมงานตลาดสุขใจสัญจรดังกล่าวเพื่อนำเสนอและเผยแพร่พร้อมจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเครือข่ายของ Famer shop Thailand at Ku

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอ เผยแพร่ และจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเครือข่าย รวมทั้งแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างผู้ประกอบการและนักวิจัย กลุ่มเครือข่ายเกษตรกร และประชาชนทั่วไป เพื่อหาแนวทางสร้างความร่วมมือขยายผลงานวิจัยสู่ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป

ผู้เข้าร่วมงาน

ประกอบไปด้วยเครือข่ายเกษตรกร เกษตรอินทรีย์ ผู้ผลิตรายย่อย ผู้ประกอบการ พนักงานออฟฟิศ ประชาชนทั่วไป

ผลิตภัณฑ์ที่นำไปเผยแพร่และจำหน่าย

สินค้าเพื่อบริโภค : ผักสลัด เบบีแครอท ชะอม

สินค้าเพื่ออุปโภค : เจลหม่องพริก

ผลลัพธ์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม

1. ยอดจำหน่ายสินค้า จำนวน 3,580 บาท
2. ผู้สนใจผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับผักสลัดเป็นจำนวนมาก เพราะผักสด ใหม่
3. ได้เผยแพร่แนวคิดและการบริหารจัดการเครือข่ายเกษตรกรของ Farmer shop

อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการแจ้งข่าวล่วงหน้าให้กับสมาชิกของ Farmer shop หรือสมาชิกของตลาดสุขใจ ให้ทราบล่วงหน้าเพื่อสมาชิกที่อยู่ใกล้เคียงสามารถเดินทางมาซื้อผลิตภัณฑ์ได้โดยที่ไม่ต้องไปถึงสามพราน จังหวัดนครปฐม

2. ควรมีฟรีเซ็นเตอร์แนะนำเกี่ยวข่าวจากอำนาจเจริญ และแจ้งข่าวการนำข่าวมาจำหน่าย โดยตรงจากเกษตรกรให้สมาชิกได้ทราบ ทางสื่อต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง
3. ลูกค้าอยากให้มีน้ำสลัดและเซตกล่องสลัดเพิ่มเติม

รายชื่อเจ้าหน้าที่

นางสาวลลดา ทองพิณิจ

นางสาวรพีภรณ์ สิทธิ

ค่าใช้จ่ายในการออกบูธ

- เจ้าหน้าที่ประจำบูธ 2 คน 2 วัน ๆ ละ 400 บาท	800 บาท
- ค่าเดินทางและค่าขนของ	1,000 บาท
- ค่าอุปกรณ์ในจัดนิทรรศการ	230 บาท
รวมเงินทั้งสิ้น	2,030 บาท

รายงานสรุปความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
การประชุมนำเสนอ(ร่าง)รายงานฉบับสมบูรณ์ชุดโครงการวิจัย
“การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7”

วันพุธที่ 28 มกราคม 2558 เวลา 08.30 – 15.30 น.

ณ ห้อง 601 ชั้น 6 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

.....

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ

- 1.1. ศ.ดร.โสภิต ทองปาน
- 1.2. คุณเอ็นนู ชี้อสุวรรณ
- 1.3. รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล
- 1.4. ศ.เกียรติคุณ ดร.อารี วิบูลย์พงศ์
- 1.5. รศ.ดร.ธงชัย สุวรรณสิขณน์
- 1.6. รศ.ดร.สาโรช อังสุมาลิน
- 1.7. ผศ.ดร.ณรงค์ กุ้เจริญประสิทธิ์
- 1.8. ดร.ปรีชา ลิทธิกรณ์ไกร
- 1.9. รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

2. นักวิจัย

2.1. โครงการวิจัย “การยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรราย
ย่อย”

- 2.1.1. คุณอรุช นวราช
- 2.1.2. คุณสุทิศ จิราวุฒิพงษ์
- 2.1.3. คุณดิษยา ยศพล
- 2.1.4. คุณชฎาธิพร เม็งเกร็ด

2.2. โครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะ
การแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา”

- 2.2.1. อ.พรทิพย์ ตันติววงศ์
- 2.2.2. ผศ.รุ่งสวรรณค์ วรณสุทธิ
- 2.2.3. ผศ.อรัญญา ภู่ออด
- 2.2.4. อ.ชาติชาย โยเหล่า

2.2.5. อ.อมร อัครวงศานนท์

2.2.6. อ.พรพนม คำมุงคุณ

2.3. โครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ”

2.3.1. คุณวินัย เมฆดำ

2.3.2. คุณสมชาย สว่างจิตร

2.3.3. คุณดวงรัตน์ ชูสระคู

2.4. โครงการวิจัย “การยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย”

2.4.1. รศ.ศานิต แก้วเอี่ยม

2.4.2. คุณอดุลย์ โคลนพันธุ์

2.4.3. คุณจำปา สุวะไกร

2.4.4. คุณลำพูน ชันทอง

2.4.5. คุณประมวน ชันเพชร

2.4.6. คุณลัดดา สุกาจันทร์

2.4.7. คุณบัวลี ชุมทอง

2.4.8. คุณจันดา ศาสตราชัย

2.5. โครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร”

2.5.1. คุณเครือวัลย์ ชลนัย

2.5.2. คุณณัฐฐภัคค์ ผู้ปรารถนาสิทธิ

2.5.3. คุณจันทร์จีฟ้า นวลศรี

3. บุคลากรสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

3.1. คุณสายสุดา ศรีอุไร

3.2. คุณพรติมา คงศรี

3.3. คุณพรพงษ์ แสงนาค

3.4. คุณสุพจน์ สุขสมงาม

3.5. คุณนวกัทธ ก้อนสมบัติ

3.6. คุณปรียาพร บึงทอง

3.7. คุณอรวิภา มากมิ่ง

3.8. คุณภูมิ จันทชุม

เริ่มประชุมเวลา 9.13 น.

การนำเสนอภาพรวมของชุดโครงการวิจัย “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์ และการค้าที่เป็นธรรม”

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

ชุดโครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรมระยะที่ 7 มีคำถามวิจัย 4 ประการ คือ

1. ตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับระบบส่งเสริมการเรียนรู้ที่จะยกระดับสมรรถนะของประชาชนในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศเป็นนออย่างไร
2. แนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เสริมสร้างสมรรถนะการแข่งขันให้กับเกษตรกรรายย่อยควรเป็นอย่างไร
3. แนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ภายใต้ระบบกลไกอย่างไร จึงจะสามารถนำไปสู่ประโยชน์แก่เกษตรกรรายย่อยและผู้บริโภคอย่างยั่งยืน
4. แนวทางการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop สู่ชุมชนที่จะเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากลควรดำเนินการภายใต้ระบบกลไกอย่างไร จึงจะสามารถยกระดับมูลค่าเพิ่ม และสร้างไว้ซึ่งเอกลักษณ์สินค้าไทยในประชาคมโลก

เนื่องจากคำถามทั้ง 4 ข้อเป็นคำถามวิจัยสำหรับโครงการในระยะ 3 ปี ดังนั้น ในปีแรกจึงกำหนดวัตถุประสงค์ลัดตามกันไป

กรอบแนวคิดที่สำคัญ คือ moving up the value chain ที่ใช้ยกระดับการสร้างมูลค่าเพิ่ม แต่จะเกิดอย่างไรขึ้นอยู่กับนักวิจัย

การออกแบบ logical framework ของงานวิจัยครั้งนี้พยายามยกระดับกิจกรรมและกระบวนการในโซ่อุปทานของสินค้ายุทธศาสตร์ 2-3 รายการ รวมทั้งตัวแบบหลักสูตร ท้ายที่สุดเป็นการพยายามขับเคลื่อนการวิจัยเชิงปฏิบัติการไปขับเคลื่อนยกระดับผลิตภัณท์

ตลอดระยะเวลา 14 ปี ที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสนับสนุน สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์สามารถมีทุนทางปัญญา ภาคิพันธ์มิตร SEE Strategy มีศูนย์เรียนรู้มีชีวิต มีศูนย์สารสนเทศด้านสหกรณ์ เว็บไซต์สถาบันฯ วารสารคนสหกรณ์ เครือข่ายผู้ทรงคุณวุฒิ

งานวิจัยเป็นการยกระดับ 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ การผ่านกลไกสถาบันการศึกษา กลไกหน่วยราชการ และกลไกสถาบันเกษตรกร และการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้
2. กลุ่มการยกระดับมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ ข้าวอินทรีย์ ผักอินทรีย์ และตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop ที่ขยายผลไปให้กลุ่มต่าง ๆ แล้วรูปแบบควรเป็นอย่างไร

งานวิจัยคาดหวังผลลัพธ์เป็นผลผลิตทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า มีภาคีเครือข่ายต่าง ๆ มีข้อเสนอเชิงนโยบายให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

คาดหวังงานนี้จะสร้างผลกระทบในการลดความเหลื่อมล้ำโดยทำไปจากฐานรากของสังคม
เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และ
เชื่อมโยงธุรกิจสู่สากล

ในปีที่ 1 นี้ ทุกโครงการมีการวิเคราะห์ถอดบทเรียนในเบื้องต้น ในปีนี้เน้นการเชื่อมโยงภาคี
มาก เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ ถอดบทเรียน ออกแบบ ดังนั้น งานวิเคราะห์ของโครงการวิจัยต่าง ๆ จึง
ยังมีไม่มากเท่าที่ควรในปีแรก

สิ่งที่สำคัญที่จะต้องเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายคือ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวก พบว่า กฎหมายบางฉบับไม่สนับสนุนสหกรณ์ เช่น ร้านสะดวกซื้อที่ขายสินค้าราคาถูกมาก ๆ
จนบรรดา SMEs และ OTOP ไม่สามารถแข่งขันได้ กฎหมายธุรกิจอาจจะต้องมีเรื่องการห้ามขายสินค้า
ราคาถูกจนเกินไป อย่างไรก็ตามได้มีการเรียนรู้ว่ากฎหมายไม่ใช่สิ่งที่สำคัญที่สุด คนและความรู้เป็นเรื่อง
ที่สำคัญเช่นกัน นอกจากนี้นโยบายของรัฐบางเรื่อง เช่น โครงการการกระจายสินค้าซึ่งเป็นเรื่องที่สวน
ทางกับการทำงานของชุดโครงการวิจัย

ผลการประเมินปัจจัยของทีมกลยุทธ์ของชุดโครงการฯ มีดังนี้

1. ปณิธาน ค่านิยม เป้าหมายร่วม ได้ระดับมาก
2. นโยบายรัฐ ได้ระดับน้อยมาก เพราะกระทบการทำงานของชุดโครงการฯ มาก
3. โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ เช่น โครงการบางโครงการที่ไปให้
งบประมาณกับสหกรณ์ มักเป็นอุปสรรค

กรอบการวิจัยในระยะต่อไป จะใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ออกแบบ ผลิต ขยายผล สร้าง
แบรนด์ เชื่อมโยงผู้ผลิตกับผู้บริโภคภายใต้กิจกรรมใช้คุณค่า การยกระดับมูลค่าเพิ่มตามแนวคิด
moving up the value chain

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อชุดโครงการวิจัย “การขับเคลื่อนการพัฒนาการ สหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม

ศ.เกียรติคุณ ดร.อารี วิบูลย์พงศ์

ในที่สุดแล้วชุดโครงการนี้เป็นระยะที่ 7 เป็นงาน 1ปี ซึ่งยังไม่ทันได้สังเคราะห์หรือวิเคราะห์ แต่เป็นส่วนที่จะทำต่อไป

การนำไปขยายผลเห็นว่า เป็นเป้าหมายสุดท้ายของชุดโครงการนี้

รศ.จุฑาทิพย์ ใช้คุณค่าสหกรณ์ แทนระบบวิธีการของกระบวนการสหกรณ์ทั้งหลายที่ทำกันอยู่อย่างเป็นทางการ ตรงนี้เป็นจุดหนึ่งที่น่ามาซึ่งความสำเร็จ ได้เห็นการทำงานที่ความยืดหยุ่น ปรับตัวตลอดเวลาของหน่วยธุรกิจมีความจำเป็น ถ้าหากว่าอยู่ภายใต้กรอบบางอย่างซึ่งบางครั้งต้อง เวลา การตัดสินใจแบบทันทีทันใดคงทำได้ลำบาก

กรอบการดำเนินการของโครงการ ด้วยวิธีการจะเห็นว่า มีหลักการ ทฤษฎี มาใช้ทำ logical framework ดำเนินการให้ได้ผล การได้ผลนี้เกิดขึ้นจากการออกแบบที่ว่า ถ้าหากมีทักษะเดิมอยู่ ถ้าไม่มีการปรับเปลี่ยนจะเป็นเรื่องยาก ดังนั้น ปัจจัยที่สำคัญของความสำเร็จ คือ การเปลี่ยนความคิด ถ้าเปลี่ยนวิธีการคิดก็จะไม่ไปไหน

การขยายผลหรือการทำซ้ำได้ในอนาคต โดยถอดบทเรียนจากชุดโครงการ ต้องอาศัยการวิเคราะห์ในระดับชุดโครงการ อยากรจะเห็นว่า เวลาสังเคราะห์ออกมา จากการเห็นหลายพื้นที่ คงจะได้ เห็น common factors และ specific factors เพื่อการนำไปขยายผล

ในโครงการต่าง ๆ จะเห็นผลสำเร็จ และทั้ง smart officers smart famers smart teachers มาเชื่อมโยงอย่างไรในชุดโครงการ และออกมาเป็นอย่างไร เราสามารถสร้าง smart network ได้

สถาบันการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วม การขยายผลในอนาคตคงจะได้มีการร่วมกับหน่วยงาน สนับสนุน เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฯลฯ สถาบันศึกษามีเยอะมากและมีหลายประเภท เวลาวิจัย เราทำงานในมหาวิทยาลัยวิจัย สถาบันการศึกษาผู้กระจะงานวิจัยเหล่านี้ควรเป็นใคร

ชุดโครงการนี้กล่าวถึงเรื่องการค้าที่เป็นธรรม ในปัจจุบัน เวลาสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ จะเห็นว่าร้านค้าต่าง ๆ กำลังทำสิ่งที่สะกิดใจคนจำนวนหนึ่งว่า กำลังเอาเปรียบผู้บริโภคหรือไม่ เช่น ทำชามถ้วยเตี้ยใหญ่ขึ้น ให้ดูดี แต่ปริมาณลดลงบางครั้งเอาเปรียบผู้บริโภค แต่ราคาแพงขึ้น ถ้ากล่าวถึง คำว่า การค้าที่เป็นธรรม ต้องเป็นธรรมกับทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค

ดร.ปรีชา สิทธิกรณ์ไกร

เกือบทุกโครงการ โชคดีที่เป็นโครงการต่อเนื่องมีกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่อง สังเกตว่าการรับฟังการนำเสนอโครงการวิจัยแต่ละครั้งจะมีพัฒนาการแต่ละช่วง แต่มีความสำเร็จเป็นองค์รวม เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

หลายๆ โครงการเกี่ยวข้องกับตลาด แม้เราเริ่มต้นจากการส่งเสริมการผลิตก็ตาม ทุกโครงการมีจุดร่วม คือ ตลาด ถ้าตลาดไม่ดี ก็กระทบทั้งโครงการ

ทุกโครงการนำไปสู่เรื่องทางเลือกของการปรับปรุงตนเองของเกษตรกร การเรียนรู้ต่อเนื่อง ทำอย่างไรให้คนเชื่อมั่นในเกษตรอินทรีย์

เมื่อใดที่พัฒนาต่อเนื่องหลังจากงานวิจัย โครงการวิจัยจบ การพัฒนาไม่จบ จะได้เป็นการพัฒนาที่แท้จริง ตัวแบบที่ได้จากการวิจัย

การนำเสนอโครงการวิจัย “การยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย”

คุณอรุช นวราช

โครงการนี้มุ่งเน้นการยกระดับมูลค่าเพิ่มของผักอินทรีย์ในนครปฐม

คำถามวิจัย

แนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่ม ผักอินทรีย์ควรดำเนินการภายใต้ระบบและกลไกอย่างไร จึงจะสามารถนำประโยชน์สู่เกษตรกรรายย่อยและผู้บริโภคได้อย่างยั่งยืน ซึ่งตนมองว่าต้องยกระดับตลอดโซ่อุปทานของผักอินทรีย์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มของผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย
2. เพื่อพัฒนาระบบการจัดการความรู้สู่ชุมชน และเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์รายย่อย
3. เพื่อศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดการโซ่อุปทานการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อย

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

1. เกิดสังคมการเรียนรู้แนวทางการเพิ่มมูลค่าการผลิตผักอินทรีย์ในรูปแบบที่ผู้บริโภคยอมรับ
2. เกิดรูปแบบธุรกิจใหม่ของการผลิตผักอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากเกษตรกรรายย่อย
3. เกิดตัวแบบการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์รูปแบบใหม่ที่สามารถลดข้อจำกัดของระบบการบริหารจัดการสหกรณ์แบบเดิมที่เน้นที่กฎระเบียบ เงื่อนไข เป็นกลไกในการขับเคลื่อน และปณิธานร่วมในการขับเคลื่อนธุรกิจไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน

นอกจากนี้ โครงการยังต้องตอบโจทย์ผู้บริโภค คือ ผักอินทรีย์ต้องมีราคาที่เป็นธรรม เข้าหาได้ง่าย และ เชื่อมั่นได้ว่าเป็นผักอินทรีย์

ผลการดำเนินการ

1. การจัดการองค์ความรู้และส่งเสริมการปรับเปลี่ยนมาตรฐานการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล

จากการดำเนินกิจกรรมวิจัยส่งผลให้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

- ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM แล้ว ๑ ราย
- เกษตรกรได้รับการตรวจรับรองแปลงจากสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทยแล้ว ๑๘ ราย (ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการรับรองผล)
- เกษตรกรที่ยื่นขอรับรองต่อสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทยแล้ว ๙ ราย รอการตรวจรับรอง
- สามารถปรับเปลี่ยนระบบการผลิตสู่มาตรฐานการผลิตมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM รวม ๒๘ ราย
- รวมเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๔๐ ราย

2. กิจกรรมขับเคลื่อนการรวมกลุ่ม วางแผน และดำเนินการสร้างมาตรฐานและการพัฒนากลุ่มเกษตรกร

ถ้าเกษตรกรหันมารวมกลุ่มทำเกษตรอินทรีย์ จะได้เรื่องความหลากหลายของเรื่องการทำผลิตผล การลดต้นทุน การแลกเปลี่ยนความรู้ กำลังใจ กำลังใจเป็นสิ่งสำคัญ

การรวมกลุ่มโยงมาถึงมาตรฐาน การรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Organic Guarantee Systems ,PGS) เพราะ PGS มีผลกับการที่นอกจากให้ในกลุ่มมาดูแลซึ่งกันและกัน กลุ่มจะตรวจตรงกัน และยังให้ผู้บริโภคส่วนในการรับรอง หรือในอนาคตอาจพัฒนาไปสู่เรื่องการท่องเที่ยว นอกจากนี้ PGS ยังสนับสนุนให้กลุ่มขยายตัวอย่างธรรมชาติ เพราะช่วยคัดกรองสมาชิกใหม่ที่จะสู่กลุ่ม ซึ่งจะต้องผ่านมาตรฐานต่าง ๆ ก่อน

PGS เป็นเครื่องมือที่ถ้าไม่ได้สนใจส่งออกต่างประเทศ ก็ไม่ต้องได้มาตรฐาน IFOAM เพราะมีค่าใช้จ่ายพอสมควร กติกาของ PGS เป็นเรื่องธรรมชาติ ทางกลุ่มกำหนดขึ้นเอง ทำให้ได้ความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม

ปัจจุบันแนวทางการพัฒนาของกลุ่มเครือข่ายพี่น้องสองตำบล + ... สร้างมาตรฐานการรับรองแบบมีส่วนร่วมขึ้น โดยใช้ชื่อ การรับรองแบบมีส่วนร่วมเครือข่ายเกษตรกรพี่น้องสองตำบล+... ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับสมาชิกและสมาชิกใหม่โดยใช้แนวทางปฏิบัติการจัดการกลุ่มเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบ PGS และผู้บริโภคสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานและตรวจสอบมาตรฐานอินทรีย์ของกลุ่มได้

3 กิจกรรมด้านการตลาด

จากโครงการ เราพยายามหาช่องทางการตลาดใหม่ที่ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรจะได้ราคาที่ดีที่สุด

ตลาดสุขใจ เปิดมา 4 ปีแล้ว

การส่งผักเข้าโรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์ มีกระบวนการที่พาพ่อครัว ฝ่ายจัดซื้อ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวางแผนการผลิต และต้องสอดคล้องกับความต้องการบริโภคของโรงแรมซึ่งเป็นเรื่องยากมาก เพราะโรงแรมต้องการผักอินทรีย์หลากหลายชนิดอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ต้องบริหารจัดการทั้งการผลิต การขนส่ง วางแผนกับเกษตรกรทั้งกลุ่มประมาณ 18 ราย หากวางแผนไม่ได้ ก็ไม่สามารถเพิ่มปริมาณได้

ตลาดสุขใจสัญจร เป็นโครงการใหม่ที่นำผู้ปลูกไปพบผู้บริโภค โดยไปเปิดตลาดที่ SCB Park ก่อน ซึ่งได้รับผลตอบรับดี ดีกว่าตลาดสุขใจสัก 5 เท่า

4. กิจกรรมด้านการพัฒนาองค์ความรู้ การศึกษาดูงาน

เนื่องจากต้องพัฒนาองค์ความรู้ เทคนิคต่าง ๆ ในการผลิต จึงมีการพาเกษตรกรไปศึกษาดูงาน

ข้อค้นพบจากการวิจัย

- เกษตรกรขาดความเข้าใจในมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
- ช่องทางการตลาดที่จำกัด
- ปัญหาการรวมกลุ่ม/การบริหารกลุ่มเป้าหมายร่วม
- ไม่มีการวางแผนการผลิต/การจัดบันทึก
- การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว
- การควบคุมคุณภาพ
- ความรู้ด้านวิชาการ
- การสร้างความเชื่อมั่น (Trust) ระหว่างทุกภาคในโครงการ
- การรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS)
- เกษตรกรมีความศรัทธากับวิถีเกษตรอินทรีย์

สรุปผลการวิจัย

การกระตุ้นปรับการวางแผนความคิด เกิดการรวมกลุ่มเป็นต้นแบบในลักษณะบูรณาการ การเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายร่วม เกิดขบวนการวางแผนร่วม พัฒนาสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริโภค เกิดระบบตลาดเฉพาะที่รองรับผลผลิตอินทรีย์ ส่งผลให้เกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์มีความเชื่อมั่นและมีแนวทางในการพัฒนาอาชีพการปลูกผักอินทรีย์ อย่างยั่งยืนต่อไป

- รวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์
- หาช่องทางการตลาดใหม่
- สนับสนุนให้ได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล

- เพิ่มความรู้/ศึกษาดูงาน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/การวิจัยในระยะต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยต่างๆที่สนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์รายย่อยดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนและศึกษาแนวทางเสริมองค์ความรู้ที่จำเป็นของการผลิตผักอินทรีย์ซึ่งจากการวิจัยพบว่ามี ความแตกต่างกันไปตามสถานภาพของกลุ่มเกษตรกร เช่น การสร้างมาตรฐานและการพัฒนากลุ่มเกษตรกร ระบบการวางแผนการผลิตร่วมกัน การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว มาตรฐานการรับรองแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มพัฒนาสู่ความยั่งยืนต่อไป

- การวางแผนการผลิต/การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว/การควบคุมคุณภาพ
- การพัฒนาองค์ความรู้
- การพัฒนาช่องทางการตลาดและการสร้างแบรนด์
- การพัฒนาเรื่องการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์กลุ่ม (PGS/IFOAM)

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโครงการวิจัย “การยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย”

คุณเอ็นนู ซื่อสุวรรณ

ขอชื่นชมคุณอรุษาที่ทำงาน เพราะเป็นงานยาก นครปฐมเป็นแหล่งสารเคมี

1) **การถอดบทเรียน** การต่อสู้เหล่านี้ ถ้าเราถอดออกมาว่าการแก้ปัญหาของคุณอรุษาและทีมงานในการสร้างความเข้าใจและฟันฝ่าปัญหานั้นจะเป็นเรื่องน่าสนใจมาก ถอดความรู้ตรงนี้ได้สามารถขยายผลไปยังโรงแรม เพราะแต่ละโรงแรมในแต่ละวันใช้ผักมาก และสามารถทำให้โรงแรมบอกได้ว่าอาหารเหล่านี้ไม่ใช่สารเคมี ดีต่อสุขภาพ แต่ตอนนี้ ทางโรงแรมอื่นยังไม่ตระหนักถึงหรือมองว่าเป็นเรื่องยากเกินไป

นอกจากโรงแรมแล้ว ก็ยังมีโรงพยาบาลซึ่งมีวิธีการคล้ายกับโรงแรม แต่เนื่องโรงพยาบาลจากมีความตระหนักเรื่องสุขภาพสูงกว่าโรงแรม จะไปหนุนเรื่องอาหารอินทรีย์ น่าสนใจมาก ขณะนี้คิดว่ายุ่งยากตรงที่คนจัดการอาหารในโรงพยาบาลยังไม่รู้ว่าจะดำเนินการอย่างไร ขณะนี้มีดำเนินการอยู่ไม่กี่โรงพยาบาล เนื่องจากตัวนักโภชนาการเองมีความสนใจ จึงปรับเปลี่ยน จึงสนใจว่าจะถอดบทเรียนได้อย่างไร แล้วเอาไปลงพื้นที่ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคเหนือมีพืชผักเมืองหนาวซึ่งปลูกง่าย การใช้สารเคมีไม่รุนแรงเท่าในจังหวัดนครปฐม

2) **การจัดการกลุ่ม** โครงการนี้โชคดี เพราะมีตลาดสุขใจและโรงแรมรองรับการผลิต แต่ทางภาคอีสาน ภาคเหนือไม่ตลาดรองรับ ผากให้ไปเรียนรู้กับทางภาคเหนือ ภาคอีสานว่าจัดการกลุ่มอย่างไร การทำให้ผู้นำชาวบ้านน่าเชื่อถือ ทำงานแทนตัวคุณอรุษาได้หลาย ๆ เรื่อง ซึ่งทำให้กลุ่มอยู่และ

จัดการตัวเองได้อย่างยั่งยืน ไม่คิดถึงเงินอย่างเดียว คิดถึงตัวสุขภาพตัวเอง คิดถึงสุขภาพของผู้บริโภค
คงต้องทำอะไรสักอย่างให้พวกเขาอยู่ในวิถีชีวิตดังกล่าวนี้ได้

ศ.เกียรติคุณ ดร.อารี วิบูลย์พงศ์

- 1) ยอยากเห็นคู่มือที่ถอดมากจากการปฏิบัติ เอาไว้แจกจ่าย เพราะเป็นเรื่องที่เราจะได้บอก
ได้ว่าถ้าเขาไปทำซ้ำแล้วจะสามารถทำได้ จะได้มีแนวทางให้คนเดิมตาม พิสูจน์ได้ว่าใช้ได้ตรงไหม
- 2) ปัจจัยความสำเร็จ คือ ความศรัทธา เป็นเรื่องสำคัญมาก ทุกแห่งที่ประสบการณ์ในการ
ทำเกษตรอินทรีย์เกิดจากตนเองมีปัญหาแล้วหาทางแก้ไข ทำอย่างไรให้คนเกิดความศรัทธา เครื่องมือที่
สำคัญคือ การสร้างกำลังใจ การรวมกลุ่มเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างกำลังใจให้กับสมาชิกในกลุ่ม
- 3) ระบบ screening เป็นปัจจัยสำคัญ
- 4) กรณีโรงพยาบาลคงทำได้ยากเพราะมีหลายปัจจัย ประเด็นเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างต้อง
พิจารณา

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล

- 1) เรื่องงานวิจัย มีเวลาเรียนรายงานใช้คำว่า “ขั้นตอน” แทนคำว่า “กิจกรรมที่...” เพราะ
คิดว่ามันเป็นลำดับการทำงาน เป็นขั้นตอน ถ้าเราแปลงมาเป็นขั้นตอนจะทำให้เห็นว่าควรทำอะไรก่อน
- 2) การจัดการองค์ความรู้เพื่อปรับเปลี่ยนมาตรฐาน คิดว่า อาจจะเขียนน้อยไป ถ้ามองว่า
สิ่งนี้จะออกไปสู่คู่มือ คิดว่าข้อมูลน่าจะมีอีกมาก ใส่เป็นภาคผนวกจะเป็นประโยชน์
- 3) กระบวนการทำ แล้วสร้างความเข้าใจให้เกษตรกร ได้ทำครั้งหรือทำหลายครั้ง ยอยากให้
อภิปรายว่าการทำเวทีสร้างความเข้าใจได้จริงหรือไม่ นานแค่ไหน ก็ครั้ง
- 4) การทำงานในเขตพื้นที่เกษตรเคมี เป็นประเด็นสำคัญ เกิดคำถามว่า ฝ่าฟันมาได้อย่างไร
ขั้นตอนการทำความเข้าใจ ขั้นตอนไหนเป็นขั้นตอนสำคัญ
- 5) ระบบ PGS ยอยากให้วิเคราะห์ว่า เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร จะเหมาะสมการทำเกษตร
อินทรีย์ในพื้นที่อื่น ๆ หรือไม่ หรือถ้าจะทำให้สำเร็จมีปัจจัยใดที่จำเป็น
- 6) ผักเก็บไว้ไม่ได้นาน ประเด็นสำคัญ คือ ในกรณีที่เป็นผัก ช่องทางการตลาดต้องสั้น และ
อาจเป็นหัวใจสำคัญของการทำผักอินทรีย์
- 7) ถอดการพีริเซนต์ นำไปเขียนเป็นรายงานได้อีกมาก
- 8) มีการวิเคราะห์ผล การมีตัวเลขซึ่งน่าสนใจ ถ้ามีตัวเลขก่อนและหลังดำเนินการ จะทำให้
เห็นภาพชัดเจนมากขึ้น
- 9) การวิเคราะห์ที่มีทั้งภาครายสมาชิกและกลุ่ม ถ้าทำในรูปของกลุ่ม ลองถอดบทเรียนจาก
best practice ของสมาชิกบางคนซึ่งซ่อนอยู่ในกลุ่มและมีผลต่อกลุ่มมาก
- 10) การสร้างความเชื่อมั่น คืออะไร ทำอย่างไร

11) ช่องว่างที่พบ คือ อุปสงค์มีแล้ว แต่อุปทานยังไม่เพียงพอ จากนั้นไปจะเพิ่มอุปทานให้เพียงพอต่ออุปสงค์ได้อย่างไร จะขยายสมาชิกกลุ่มหรือจะเพิ่มผลผลิตจากสมาชิกกลุ่ม หรือทำได้อย่างไร เรื่องนี้จะเป็นปัจจัยในการตอบว่าในพื้นที่ ๆ อุปสงค์มีมากกว่าอุปทาน จะดำเนินการอย่างไร

รศ.ดร.สาโรช อังสุมาลิน

ในเรื่องผักอินทรีย์ งานที่ทำอยากให้อยู่ยืน ย่อมาเพียงขยายไปโรงพยาบาล ขยายฐานที่ละนิด ๆ ให้แข็งแรง เพราะอุปสงค์ผักอินทรีย์มีอยู่แล้ว เพราะสร้างศรัทธาได้ยาก การรักษาศรัทธาก็เป็นเรื่องยาก ถ้าใครเห็นว่าเป็นประโยชน์จะมาดูงานก็ให้มาดูงาน

สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน สภาพแวดล้อมที่สามพรานจะให้ไปเกิดที่อื่นยาก ให้มาเรียนรู้จากเราแทน แค่ว่าของเราให้ดีกว่าพอ

การนำเสนอโครงการวิจัย “การยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ เพื่อนำ ประโยชน์สู่เกษตรกรรายย่อยอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสนับสนุนที่จำเป็นต่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์แก่เกษตรกรรายย่อย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. รับสมัครสมาชิกเข้าร่วมโครงการ
2. จัดเวทีเสวนาในพื้นที่และส่งเสริม
3. เก็บข้อมูลสมาชิกโดยใช้แบบสอบถาม
4. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ
5. จัดทำแผนธุรกิจ
6. เจริญธุรกิจ

แนวคิดในการเพิ่มมูลค่า

ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต และการแปรรูป

สรุปผลการวิจัยใน 12 เดือน

1. ข้อมูลของชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่เป็นชาวนารายเล็ก มีสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 4 คน ที่สามารถช่วยทำนา และชาวนาที่มาร่วมกลุ่มก็เป็นสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ อยู่แล้ว
2. ที่ดิน มักนำที่ดินของตัวเอง (ไม่ได้เช่า) มาทำข้าวอินทรีย์
3. พันธุ์ข้าว มักเป็นข้าวหอมมะลิ และข้าวเหนียว และหน้าแล้งก็ปลูกพืชรายได้เสริมบ้าง โดยมากเป็นผัก

4. ส่วนใหญ่ใช้เงินทุนของตนเองในการทำนาอินทรีย์ เน้นการใช้แรงงาน การทำอินทรีย์
เหมาะกับครอบครัวที่มีสมาชิกพอสมควร เพราะทำนาค่า ถ้านาหวานจะประหยัดแรงงานมากกว่า
5. นิยมใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ ปน ๆ กัน รวมไปถึงน้ำหมัก ปุ๋ยชีวภาพ
6. ต้นทุนการผลิตประมาณ 3,900 บาทต่อไร่ ถ้าเป็นช่วงปรับเปลี่ยนจะประมาณ 4,800
บาท โดยต้นทุนผันแปรเกือบครึ่งหนึ่งเป็นค่าแรงงาน
7. ผลผลิตที่ได้ของชาวนาแต่ละเก็บไว้บริโภคและเลี้ยงสัตว์ประมาณ 10% ที่เหลือนำ
ออกจำหน่ายสู่ท้องตลาด
8. จากการเสวนาพบว่า ชาวนาไม่ค่อยคิดถึงเรื่องจุดคุ้มทุน ทำนาด้วยความเคยชิน ไม่แก้
สาเหตุที่ทำให้ต้นทุนสูง

ข้อเสนอแนะ

สำหรับชาวนาที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแปรรูป

1. ต้องมีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อกลุ่ม กลุ่มจึงมีความมั่นคง บริหารจัดการง่าย
2. ต้องตระหนักในเรื่องคุณภาพและความสม่ำเสมอของผลผลิต
3. ต้องสนใจในเรื่องต้นทุนและผลตอบแทน
 - 3.1. ลดค่าจ้างแรงงานคนและเครื่องจักรใช้ร่วมกันและลงแขก
 - 3.2. รวมกลุ่มกันผลิต เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยอินทรีย์ จะได้ปัจจัยที่มีคุณภาพ

สำหรับกลุ่มแปรรูปข้าวหอมมะลิอินทรีย์

1. ต้องมีแผนการตลาด
2. ต้องมีแผนการแปรรูป
3. ต้องมีแผนการเงิน
4. ต้องมีแผนรวมข้าวเปลือกจากชาวนาที่เป็นสมาชิก
5. ต้องมีแผนส่งเสริมชาวนาที่เป็นสมาชิก วางแผนการผลิตให้เขา

หน่วยงานสนับสนุน

- 1 หน่วยงานราชการ การส่งเสริมการทำข้าวอินทรีย์
- 2 หน่วยงานเอกชนช่วยเรื่องการตลาด
- 3 สถาบันการเงิน ธกส.ช่วยเรื่องเงินทุน

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโครงการวิจัย “การยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย”

ศ.เกียรติคุณ ดร.อารี วิบูลย์พงศ์

โครงการนี้มีการวิเคราะห์ต้นทุน นักวิชาเห็นเป็นเรื่องธรรมดา แต่เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังมาก ถ้าสมาชิกได้เห็น จะมีประโยชน์ เรื่องนี้จึงเป็นความรู้ที่มีความจำเป็นมากสำหรับ smart farmers ถ้าเผื่อว่าจะมีรายละเอียดอื่น ๆ สามารถถ่ายทอดไปสู่เกษตรกรได้อีก คือ มีการชี้ให้เห็นว่า ถ้าขนาดใหญ่ขึ้น ต้นทุนลดลง ก็มีประสิทธิภาพมากขึ้น การรวมกลุ่มกันบางทีก็มีประสิทธิภาพ ถ้าหากชี้ให้เห็นเกษตรกรจะเข้าใจได้ดีขึ้น

การลดต้นทุนเป็นเรื่องสำคัญไปสู่ความยั่งยืน เพราะได้ตั้งเป้าไว้เช่นนั้น ความยั่งยืนคงไม่ได้จากราคาตลาดที่ไม่คงที่

หากมีเวลา จากข้อมูลจะเห็นความเสี่ยง ถ้าไปชี้ให้เกษตรกรเห็น และเอาความเสี่ยงไปบวกกับต้นทุน ดังนั้น การตั้งราคาที่ตั้งไว้ 40 บาทต่อกิโลกรัม ถ้าไรที่ได้หรือส่วนเหลือจะน้อยมาก คำถามคือว่า ถ้ารวมความเสี่ยงเข้าไปแล้ว ยังใช้ได้หรือ ราคาที่สมควรจะตั้งควรเป็นเท่าไร อาจต้องไปดูราคาตลาด วิธีตั้งราคา ถ้ากำไรต่อกิโลกรัม ควรเป็น 5 บาท ดังนั้น 1 กิโลกรัมควรยกระดับราคาขึ้นมา ราคาควรจะเป็นเท่าไร

ผศ.ดร.ณรงค์ กุ์เจริญประสิทธิ์

โครงการแสดงต้นทุน-ผลประโยชน์ น่าจะเป็นการสร้างศรัทธา ความเชื่อมั่นให้เกษตรกรเข้ามาทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีลักษณะที่ต่างจากรณีของโครงการ “การยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย” ซึ่งเป็นเรื่องดี เพราะจะได้เห็นแนวทางการปรับเปลี่ยนทัศนคติมาทำเกษตรอินทรีย์ที่ต่างกันในทางภูมิประเทศ ควรสังเคราะห์ออกมา จะได้เป็นตัวแบบ เป็นประโยชน์ระยะยาว

การกู้เงินพิเศษจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คำว่าพิเศษนี้หมายความว่า อย่างไร มีความเป็นไปได้หรือไม่ ยังไม่เข้าใจเท่าที่ควร

อยากให้ระบุแนวทางระบบสนับสนุนให้ชัดเจนขึ้นว่ามีอะไรบ้างที่สมควร

คุณเอ็นนู ชี้อสุวรรณ

จากที่พิจารณาเอกสาร ผลผลิตต่อไร่ในกรณีกลุ่มชาวนาที่ทำเกษตรอินทรีย์มีช่วงแตกต่างกันมาก กลุ่มที่มีฝีมือสามารถทำได้ผลผลิตมาก จึงน่าจะสนใจว่าถ้าตั้งปริมาณการผลิตของชาวนากลุ่มที่ผลิตได้น้อยขึ้นมา จะทำให้ประสิทธิภาพของกลุ่มสูงขึ้น อยากให้กลุ่มที่ทำมาได้มาเป็นพี่เลี้ยง จะทำให้เกิดความผูกพันระหว่างคนในกลุ่ม

ในระดับกลุ่ม ได้เห็นแนวทางการพิจารณาตลาด ต้นทุน ค่าขนส่ง ฯลฯ ซึ่งโดยปกติชาวนามักไม่สนใจจะวางแผน การวางแผนก่อนทำให้มีทางเลือกมากขึ้น

หากขายได้เอง ก็ไม่จำเป็นต้องร่วมโครงการกับไปรษณีย์ไทยหรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

อย่าคิดขายไกล อย่าคิดขายอะไรแล้วขายไกล หาดตลาดในบริเวณที่ผลิตให้ได้ เราไม่ได้ทำของเน้นปริมาณ อย่าคิดขายของเน้นปริมาณ

ศ.เกียรติคุณ ดร.อารี วิบูลย์พงศ์

พยายามทำให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ระดับพิเศษแทนการทำแบบธรรมดาอย่างปัจจุบัน เคยทำงานแบบนี้ ให้เกษตรกรเห็นต้นทุนผลผลิตอยู่ตรงไหนในกลุ่ม จะทำให้เกิดแรงกระตุ้นให้เขาปรับเปลี่ยนตัวเอง

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล

อยากฝากทั้ง 2 กลุ่มที่ได้นำเสนอไปแล้วว่า ในแต่ละกลุ่มมีคนที่ดีได้ดี ในระยะที่ 2 อยากให้มีการจัดการความรู้ว่า ทำอย่างไรให้สมาชิกกระตุ้นกันเอง ดึงคนที่ผลิตได้ไม่มากให้มีความสามารถในการผลิตที่เพิ่มขึ้น

การนำเสนอโครงการวิจัย “การขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop เพื่อใช้เป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล”

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท

คำถามวิจัย

แนวทางการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop ชุมชนเพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ในแนวทางการค้าที่เป็นธรรม และการเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล ควรดำเนินการภายใต้รูปแบบใด และใช้ระบบกลไกในการบริหารจัดการอย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop ชุมชนเพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในแนวทางการค้าที่เป็นธรรม และเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดภาคีเครือข่ายที่ตระหนักในแนวทางการค้าที่เป็นธรรม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งและดำเนินงานตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop ในหลากหลายรูปแบบ
2. คนในชุมชนที่ตั้งของ Farmer Shop ได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าใจในแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สู่แนวทางการค้าที่เป็นธรรม ด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการของไทย
3. เปิดโอกาสการเรียนรู้ และฝึกทักษะด้านการบริหารจัดการร้านค้าปลีกอย่างยั่งยืนแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม

4. ยกระดับมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าที่ผลิตในชุมชนด้วยกลไกการดำเนินธุรกิจของ Farmer Shop
5. Farmer Shop จะเป็นกลไกในการปลูกจิตสำนึกคนในชุมชนให้หันมาอุดหนุนสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน
6. การเตรียมความพร้อมแก่ผู้ประกอบการในการยกระดับสมรรถนะธุรกิจเพื่อการเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล

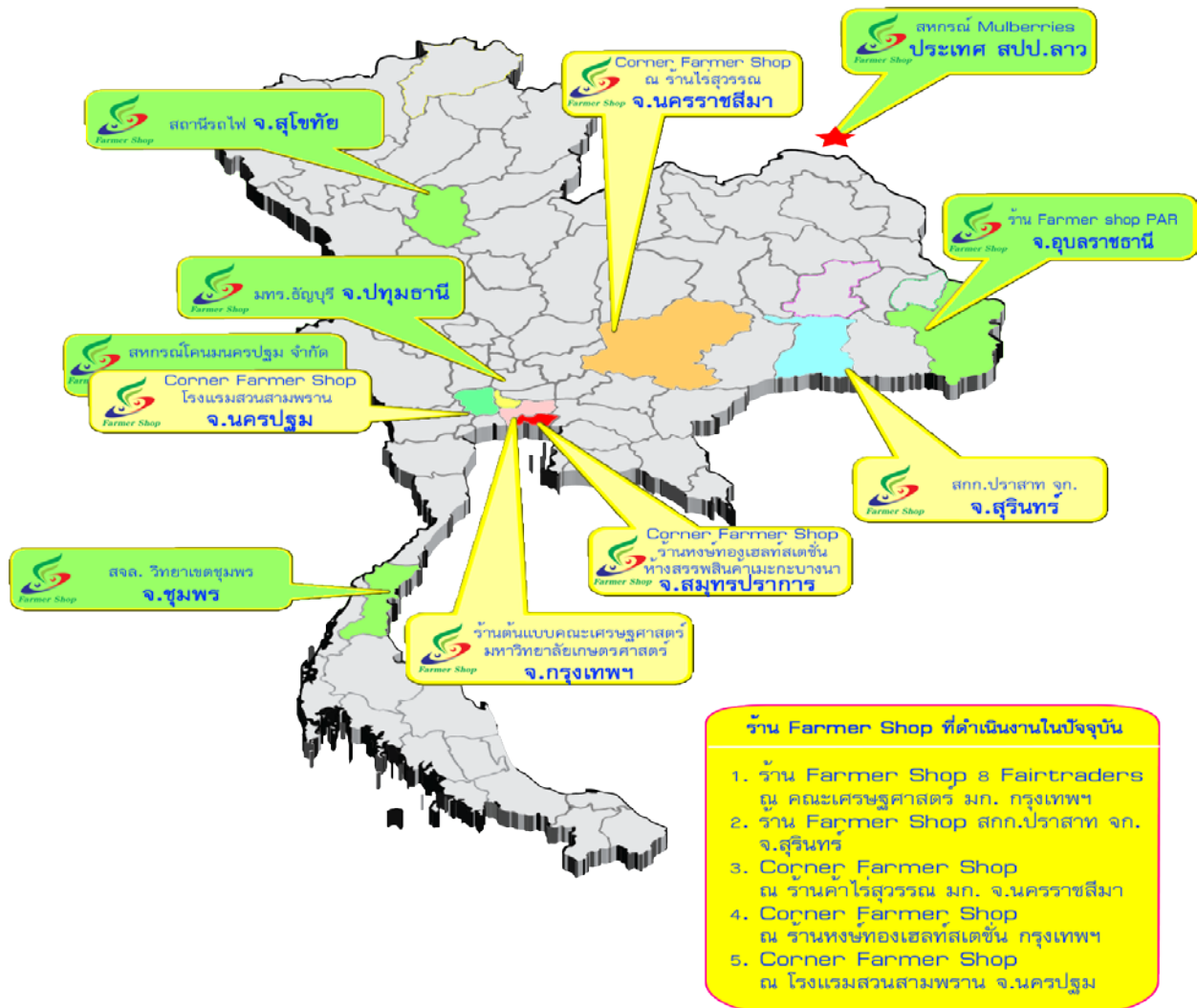
กรอบแนวคิดการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop สู่ชุมชน

- ในการขยายผลจะต้อง
- ปลูกจิตสำนึกการบริโภคให้กับคนในชุมชน รู้ที่จะรักสินค้าไทย กำไรเป็นของชาติ
- เชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการด้านอุปทานที่ใส่ใจการค้าที่เป็นธรรม
- การเรียนรู้การดำเนินธุรกิจในทิศทางมาตรฐานสากล
- การยกระดับเศรษฐกิจชุมชนพึ่งพาตนเอง
- การค้าที่เป็นธรรมตลอดโซ่อุปทาน
- การเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล

ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับในระยะ 12 เดือน

- การยกระดับการดำเนินงานของร้าน Farmer Shop เป็นกลไกการเชื่อมโยง รวมซื้อ รวมขาย เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าชุมชน
- ผู้ประกอบการร้าน Farmer Shop พัฒนาสมรรถนะสู่ Smart Entrepreneur และมีบทบาทในการยกระดับมูลค่าเพิ่มแก่ธุรกิจชุมชนและสินค้า SME/OTOP/ สหกรณ์
- แนวทางการขยายผลภาคีร้าน Farmer Shop ในประเทศเพื่อนบ้าน

ร้าน Farmer Shop ที่ดำเนินงานในปัจจุบัน

ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการจัดตั้งและดำเนินงานร้าน Farmer shop 6 ประการ

- โอกาสการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะการจัดการ
- โอกาสการเรียนรู้ในการเชื่อมโยงธุรกิจชุมชนสู่สากล
- เห็นด้วยในปณิธานและวิสัยทัศน์ของ Famer shop
- การเปิดโอกาสแก่ผู้ประกอบการในการเข้าถึงสินค้าคุณภาพราคาเป็นธรรม
- โอกาสการเชื่อมโยงธุรกิจกับภาคี ประกอบด้วย สหกรณ์ ปัจเจกบุคคล ธุรกิจเอกชน สถาบันการศึกษา หน่วยราชการ สถาบันการเงินของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ต้องการสนับสนุนเกษตรกร/ผู้ประกอบการรายย่อย/สหกรณ์

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโครงการวิจัย “การขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop เพื่อใช้เป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าชุมชนสู่สากล”

คุณเอ็นนู ซื่อสุวรรณ

เห็นว่า การขยายต่อต้องการกลยุทธ์ที่ชัดเจนต่อกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม เข้าไปในสหกรณ์ ควรเป็นแบบไหน เข้าไปในมหาวิทยาลัยควรเป็นแบบไหน คงมีความแตกต่างกันบ้าง ถ้าทำเรื่องนี้ให้ชัดก็จะนำเสนอได้ง่ายขึ้น

ควรเรียนรู้เทคนิคจาก cp all แม้ว่าเป้าหมายสุดท้ายของงานนี้จะแตกต่างออกไป แต่น่าศึกษาเทคนิคมาใช้

กิจการนี้เป็นลักษณะกิจการเพื่อสังคม Farmer Shop ช่วยจูงใจสุดท้ายเพื่อให้ผลผลิตของชุมชนขายได้ และเป็นร้านค้าเพื่อสังคมมากกว่าสร้างกำไรส่วนตัว แต่อยู่รอดได้

ยิ่งเปิดร้านเยอะ ทำไม seven-eleven ยังสามารถมีค่าขนส่งที่ถูกลงได้ นั่นเพราะเขาแก้ปัญหาการขนส่งได้ ถ้าเราตั้งเยอะ อาจเปิดศูนย์กระจายสินค้าของเราเอง

ผศ.ดร.ณรงค์ กู้เจริญประสิทธิ์

ติดตามประเมินผลการขยายผลตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop เพื่อมาพัฒนา

ดร.ปรีชา สิทธิกรณ์ไกร

ตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop ขณะนี้กำลังสร้างการเรียนรู้ แบบเฟรนไชน์ ในแนวคิดแบบธุรกิจเพื่อสังคม เนื่องจากใช้คำว่า Farmers แต่ระดับของเรื่องนี้ยังไม่ชัดเจน จะทำอย่างไรให้ชาวนาเป็นตัวแทนเพราะส่วนใหญ่เป็นซัพพลายเออร์ ตัวแบบนี้กำลังสร้างผู้ประกอบการซึ่งไม่ใช่ระดับรากหญ้า แต่ต้องมีทุนพอสมควร และมีใจเพื่อสังคม ไม่เช่นนั้นจะสร้างตัวแบบเฟรนไชน์ได้ยาก

ส่วนใหญ่สินค้าใน Farmers Shop เป็นสินค้าสำหรับคนระดับกลาง หรือระดับสูง รูปแบบนี้จะเกิดในชุมชนรากหญ้าได้ยาก แต่จะเหมาะสมกับชุมชนที่กำลังเติบโต

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล

- 1) จุดขายของตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop คืออะไร
- 2) ทบทวนปณิธานตามความเป็นจริง
- 3) สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัยจะสนับสนุนแบบนัยถอยหลัง

การนำเสนอโครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร”

คำถามวิจัย

ตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของประชาชนภายใต้กลไกสถาบันเกษตรกรควรมีองค์ประกอบอย่างไร จึงจะช่วยเสริมพลังซึ่ง

กันและกันในการสร้างสมรรถนะแก่เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์
ประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสร้างและพัฒนาระบบการส่งเสริมการเรียนรู้ในการยกระดับสมรรถนะของสมาชิก
สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีอาชีพเกษตรกรให้มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์
ประเทศ

กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ

ผู้นำสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่เป็นคณะกรรมการ ที่มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร ในอำเภอท่า
ยาง อำเภอบ้านลาด อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 9 สหกรณ์ 38 คน

สมรรถนะเกษตรกร และแนวทางการยกระดับ 3 มิติ

จากผลการระดมความเห็น ทำให้ได้ concept ว่า

*“การยกระดับความรู้ ทักษะ ทักษะทัศนคติของเกษตรกร โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ได้
องค์ความรู้ในเรื่องพื้นฐานที่เกษตรกรควรทราบและรวบรวมจัดทำเป็นหลักสูตร คู่มือการสอนในการ
ยกระดับสมรรถนะเกษตรกร”*

สำหรับแนวทางในการยกระดับ ประกอบไปด้วย

- การยกระดับความรู้ที่สอดคล้องกับวิถีการผลิตของเกษตรกร ทั้งการเพิ่มผลผลิต และ
การคิดวิเคราะห์ในวิถีชีวิตประจำวัน
- ปรับเปลี่ยนทักษะและทัศนคติการใช้ที่ดินตามชนิดพืชที่ปลูก การวางแผนครัวเรือน
การสร้างเครือข่าย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการเป็นผู้นำเกษตรกร
- รวบรวมองค์ความรู้ที่เป็นเรื่องพื้นฐานเกี่ยวข้องกับเกษตรกรเพื่อจัดทำเป็นหลักสูตร
เป็นคู่มือส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียน

หลักสูตรการเรียนรู้

ผู้ทรงคุณวุฒิ นายทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชน
เป็นสุข ช่วยสรุปและกำหนดหลักสูตร ดังนี้

1.ความมั่นคงทางอาหาร หมายถึง การที่เข้าถึงอาหารที่มีอย่างเพียงพอหมายถึงการ
เข้าถึงอาหารที่มีอย่างเพียงพอสำหรับการบริโภคของประชาชนในประเทศ อาหารมีความปลอดภัย และมี
คุณค่าทางโภชนาการเหมาะสมตามความต้องการตามวัยเพื่อการมีสุขภาพที่ดีรวมทั้งการมีระบบการ
ผลิตที่เกื้อหนุน รักษาความสมดุลของระบบนิเวศวิทยา และความคงอยู่ของฐานทรัพยากรอาหารทาง
ธรรมชาติของประเทศ ทั้งในภาวะปกติหรือเกิดภัยพิบัติ สาธารณภัยหรือการก่อการร้ายอันเกี่ยวเนื่อง
จากอาหาร

2.ความมั่นคงทางสุขภาพ หมายถึง สุขภาพ ได้แก่การมีสุขภาพที่ดีทั้งกายและใจ
ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บป่วยถึงขั้นที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพหรือการดำเนินชีวิตตามปกติ

3.ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สามารถคำนวณได้ว่ารายได้ รายจ่ายเป็นอย่างไร แหล่งที่มา และทางใช้ไปของเงินทุนตลอดจนเป้าหมายให้ได้มาซึ่งมีเงินออมที่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในปัจจุบันและอนาคต

4.ความมั่นคงทางสังคม เพื่อนำมาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการ วิธีการสหกรณ์ เครดิตยูเนียน จิตตารมณ์ คุณธรรม ที่ผู้นำสหกรณ์ใช้เป็นแนวปฏิบัติที่สหกรณ์มาใช้เกี่ยวกับการสร้าง เครือข่าย ความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับสังคมและชุมชน

5.ความมั่นคงทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม หมายถึงเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ สิ่งแวดล้อม คือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ทรัพยากร คือสิ่งต่าง ๆ ที่เราสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ พร้อมกับปรับทักษะ ทักษะคิดให้กับผู้นำเกษตรกรรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด รอบคอบ และคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดตลอดจนจัดการสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ

แผนการจัดการความรู้ มีการกำหนดเป็นโครงการอบรม หลักสูตร “เป้าหมายชีวิต : ความสุข ความสมดุล และความมั่นคงในชีวิต” ในแผนการจัดการเรียนรู้ 5 หน่วยการเรียนรู้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ระยะเวลาการเรียนรู้ เทคนิค/วิธีการสอน สื่อที่ใช้ในการสอน กลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมการเรียนรู้ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ วิธีและเกณฑ์การประเมินผล และบันทึกสรุปสรุปการจัดการเรียนรู้

สรุปผลการวิจัย

ความมั่นคงทางอาหาร

- ผู้นำเกษตรกรรับทราบข้อมูลและสถานการณ์ความมั่นคงทางอาหาร ปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการบริโภคอาหาร เป็นการบริโภคอาหารที่มีความปลอดภัยมากขึ้น เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการผลิตอาหาร
- ผู้นำเกษตรกรมีการวางแผนในการผลิตอาหารไว้บริโภคภายในครัวเรือนมีการปลูกผักไว้รับประทานอย่างเพียงพอ และสามารถนำมาจำหน่ายเป็นการเสริมรายได้

ความมั่นคงทางสุขภาพ

- ผู้นำเกษตรกรมีสุขภาพกายและจิตดีขึ้น มีทักษะในเรื่องการดูแลสุขภาพ ระมัดระวังต่อสารเคมีและสารปนเปื้อน ประชาสัมพันธ์ให้คนรอบข้างดูแลสุขภาพได้

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

- เกษตรกรมีทักษะการวางแผนการเงิน การทำบัญชีรายรับรายจ่าย บัญชีครัวเรือน และขยายผลไปสู่การทำบัญชีครัวเรือนของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนซึ่งสามารถใช้ประกอบการให้สมาชิกกู้ยืมเงินได้

ความมั่นคงทางสังคม

- เกษตรกรให้ความสำคัญกับชุมชน มุ่งหวังให้ชุมชนมีสุขภาวะที่ดี มีการอุทิศตนเพื่อทำงานสาธารณะประโยชน์ให้สังคม

ความมั่นคงทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

- เกษตรกรใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ทำน้ำหมักจากเศษอาหารเหลือใช้ ปุ๋ยอินทรีย์ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากิน การลดปริมาณสารเคมี ดูแลระบบชลประทาน บ่อพักของเสีย

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร”

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล

โครงการนี้มีจุดเด่นในเรื่องของการรวมกลุ่ม แล้ว concept ที่เกี่ยวกับกลุ่มไปอยู่ตรงไหนที่จะสามารถตอบสนองเป้าหมายชีวิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนี้ เช่น กระบวนการกลุ่มอยู่ตรงไหนเมื่อเชื่อมโยงกับมิติทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมิติต่าง ๆ เป็นเชิงปัจเจกทั้งหมด

ศ.เกียรติคุณ ดร.อารี วิบูลย์พงศ์

อยากเห็นการวิเคราะห์ที่โยงระหว่างกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก่อนกับหลังเข้าสู่กระบวนการเป็นรายบุคคลว่าคนในเปลี่ยนไปมากน้อยแค่ไหน ถ้าเราทราบเหตุผล ก็จะง่ายต่อการนำไปต่อยอด การทำงานกับคนต้องมีความละเอียด เวลาคนตอบสนองก็จะมีลักษณะที่แตกต่างกัน

การนำเสนอโครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ”

คำถามวิจัย

ตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเกษตรกร ภายใต้กลไกสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และสถาบันเกษตรกร ควรมีส่วนประกอบอย่างไร จึงจะช่วยเสริมพลังซึ่งกันและกันในการสร้างสมรรถนะแก่เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สำหรับบทบาทใหม่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสร้างสรรค์ธุรกิจภายใต้โซ่อุปทานของกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การยกระดับอาชีพและการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่เป็นเป้าหมาย

กรอบสมรรถนะเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.

- **จิตสำนึก** ได้แก่ เชื่อมั่นในการพัฒนาที่ยั่งยืน ยึดมั่นในการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ ความเป็นนักพัฒนา
- **ความรู้** ได้แก่ การจัดการโซ่อุปทาน เครือข่าย และ การค้าที่เป็นธรรม
- **วิธีคิด** ได้แก่ คิดแบบอย่างเป็นระบบ และ บริหารจัดการอย่างเชื่อมโยง
- **ทักษะ** ได้แก่ การศึกษาดูงาน การสร้างทีมงาน การสร้างสถาบัน/องค์กรเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติโครงการและ การทำเวทีการเรียนรู้

หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกร ผู้การพัฒนาที่ยั่งยืน(Smart officer)

หน่วยสมรรถนะที่ 1: การเตรียมความพร้อมผู้การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของ ส.ป.ก. : Smart officer

หน่วยสมรรถนะที่ 2: ความสามารถในการประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดสมดุลในการดำเนินชีวิตแก่เกษตรกร

หน่วยสมรรถนะที่ 3: ความสามารถด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถาบันเกษตรกร

หน่วยสมรรถนะที่ 4: การจัดการโซ่อุปทานและการสร้างเครือข่ายผู้การค้าที่เป็นธรรม

หน่วยสมรรถนะที่ 5: ความสามารถในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร

หน่วยสมรรถนะที่ 6: การดำเนินการโครงการภายใต้คำแนะนำของทีมที่ปรึกษา

ข้อสังเกตหลังการจัดการเรียนรู้

หลักสูตร Smart officer สามารถสร้างการเรียนรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ที่เข้าร่วมอบรม เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติและวิธีการปฏิบัติงานประจำ โดยจากการวิเคราะห์ข้อเสนอโครงการที่มุ่งสร้างความยั่งยืนและความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรในพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกให้กับเกษตรกรเพื่อพัฒนาและยกระดับอาชีพในการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ อย่างไรก็ตาม เพื่อสร้างความยั่งยืนและต่อเนื่องจึงต้องมีการติดตามสนับสนุนการปฏิบัติตามข้อเสนอโครงการเป็นระยะ รวมทั้งหาต้นแบบและขยายผลไปยังพื้นที่อื่น

ต้นแบบโครงการ PBL

จากภาพรวมของข้อเสนอโครงการ PBL สามารถวิเคราะห์ความมุ่งหมาย กระบวนการและผลที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งพิจารณาจากข้อเสนอโครงการ PBL ของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. สามารถประมวลความคาดหวังและเป้าหมายของข้อเสนอโครงการ PBL

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. คณะวิจัยในฐานะหน่วยงานใน ส.ป.ก. ยังได้นำแนวคิดและหลักการไปขยายผลหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรกร (เกษตรกรวันสุข) ซึ่งพัฒนาแนวคิดมาขยายผลและทดลองจัดการเรียนรู้แก่ผู้ที่มิงานทำและสนใจภาคการเกษตรได้เข้ามาเรียนรู้ในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งดำเนินการไปแล้ว 1 รุ่น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- การสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. ใช้งานวิจัย ภายใต้กรอบ Project base learning (PBL) ในลักษณะงานวิจัยในงานประจำ (Routine to research: R2R)

- การนำผลงานวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่มาใช้ประกอบการพิจารณาตำแหน่งงาน
- การจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมในสนับสนุนงานวิจัยในงานประจำ

การวิจัยในระยะต่อไป

- หนุนเสริมกระบวนการขยายผลการดำเนินงานสู่พื้นที่อื่น การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ผ่านโครงการ PBL ทั้ง 16 โครงการ ที่ผ่านการพิจารณาและได้รับการอนุมัติ

- การประเมินผลกระทบเชิงสังคม เพื่อสร้างความยั่งยืนในพื้นที่
- การถอดบทเรียนกระบวนการสนับสนุน กระบวนการดำเนินงานและผลการดำเนิน

โครงการ PBL จากผลการปฏิบัติโครงการ PBL

- การขยายผลการดำเนินงานจากพื้นที่ต้นแบบ 16 พื้นที่ สู่พื้นที่อื่น
- การขยายผลจากหน่วยงานภาครัฐ (ส.ป.ก.) สู่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการนำ

งานวิจัยนำการพัฒนา

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานรัฐ”

ศ.เกียรติคุณ ดร.อารี วิบูลย์พงศ์

สมรรถนะที่ 1 พูดเรื่องการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยากเห็นว่า เดิมทีสมรรถนะนี้อยู่ระดับไหน เปลี่ยนไปอย่างไร อะไรทำให้เปลี่ยน ซึ่งน่าลองพิจารณาทุก ๆ ด้าน และคิดว่าคงมีความยากง่ายในการเปลี่ยนแปลงต่างกัน

ในเรื่องหน่วยเรียนรู้ ถ้าจะให้เดินสู่ผลสัมฤทธิ์ในการทำธุรกิจ การใช้ความรู้เรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและการประยุกต์จะเป็นประโยชน์มากในการยกระดับการจัดการโซ่อุปทาน ในหน่วยเรียนที่เกี่ยวกับโซ่อุปทาน อาจต้องลงลึกไปถึงการจัดการในแต่ละขั้นตอน

โดยรวมหวังว่า เรียนการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่บูรณาการทุกเรื่องดีแล้ว แต่มีความต้องการเชิงลึกอีกหน่อย

เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่อย่างน้อย 2 ระดับ คือระดับปฏิบัติการและระดับชำนาญการ มีคำถามว่า ทั้งสองกลุ่มจะหนุนเสริมกันอย่างไร

ในเรื่องการขยายผล เนื่องจากเจ้าหน้าที่มาจากจังหวัดละ 1 คน จึงเป็นเรื่องยาก เวลาคลับเข้าไปทำงานในพื้นที่ก็ต้องทำงานคนเดียว เขาจะขาดเพื่อนร่วมงาน ไม่มีใครเข้าใจด้วย จะทำงานกันไม่รอด

รศ.ดร.สาโรช อังสุมาลิน

การคัดเลือกข้าราชการเข้ามา ควรต้องเลือกจากพื้นที่ที่ทำงานแล้วเกษตรกรจะมีการตอบสนอง เพื่อให้โครงการเดินหน้าไปได้ เกิดผล

น่าจะมีโครงการสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่ได้เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเจ้าหน้าที่

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล

สาระการเรียนรู้มีอยู่อย่างไร จะสร้างเครื่องมือ สร้างสื่อการเรียนรู้อย่างไร ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ที่จะทำให้โครงการนี้เป็นจริงได้

การลำดับความสำคัญแก่มาตรฐานการเรียนรู้ที่จะเหมาะกับเจ้าหน้าที่ในแต่ละสาระการเรียนรู้ ทำยสุดที่สุด มาตรฐานการเรียนรู้อาจจะมีแค่ข้อหรือสองข้อที่สำคัญจริง ๆ

การนำเสนอโครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา”

คำถามวิจัย

- แนวทางยกระดับการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขัน ควรดำเนินการอย่างไร
- ระบบสนับสนุนที่จำเป็นต่อการยกระดับการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขัน ควรดำเนินการในรูปแบบใด

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

- ได้สาระการเรียนรู้ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนในแต่ละรายวิชา
- ได้แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดกิจกรรมการยกระดับสมรรถนะนักศึกษา
- นักศึกษาที่ได้รับการถ่ายทอดมีทัศนคติเชิงสร้างสรรค์ในการประกอบอาชีพการเกษตร

รายงานความก้าวหน้าการดำเนินโครงการวิจัยรอบ 9 เดือน

- สร้างองค์ความรู้เรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน
 - ได้หน่วยเรียน เรื่อง การพัฒนาอย่างยั่งยืนกับรายวิชาที่ศึกษา
 - ประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความรู้และเข้าใจเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ

○ นักศึกษามีแนวโน้มในการมีพฤติกรรมเชิงบวกสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน

- ประเมินผลการวิจัย 3 ด้าน จากการใช้แบบสอบถาม
 - ทัศนคติต่ออาชีพการเกษตร (ATT)
 - ความเชื่ออำนาจในตน (SE)
 - สมรรถนะที่พึงประสงค์ (BE)

งานที่จะดำเนินงานต่อในช่วง 3 เดือนหลัง

- จัดกิจกรรมให้ครบถ้วนตามแผนการดำเนินการ
- วิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย
- การถอดบทเรียนระหว่างนักวิจัยเพื่อสรุปและประเมินผล
- สร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นต้นแบบที่เหมาะสมสำหรับดำเนินงานในระยะถัดไป
- จัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์สำหรับนักวิจัย
- จัดสถานที่สำหรับฝึกประสบการณ์ให้นักศึกษาสำหรับเป็นผู้ประกอบการ

ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโครงการวิจัย “การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันการศึกษา”

รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล

กลุ่มเป้าหมายคือ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตร ทำให้เน้นการสร้างผู้ประกอบการทักษะการเป็นผู้ผลิต แต่พอจบแล้วบัณฑิตจะประกอบอาชีพเกษตรกรหรือผู้ประกอบการทุกคนหรือไม่ที่แน่ ๆ คือ ทุกคนเป็นผู้บริโภค ในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น ผู้บริโภคเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ทั้งนี้ก็เพราะอุปสงค์ของเขา แล้วจะเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคที่เน้นคุณค่าการผลิตสีเขียวได้อย่างไร แม้ว่าเขาจะออกไปจะไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรก็ตาม ทักษะของผู้บริโภคเป็นเรื่องที่ต้องเปลี่ยนอีกมากถ้าพูดทักษะการใช้ชีวิต มีทั้งมุมผู้ผลิต ผู้บริโภค สามารถสอดแทรกความเป็นผู้บริโภคที่เห็นคุณค่าเกษตรอินทรีย์เข้าไปได้

ผศ.ดร.ณรงค์ กู้เจริญประสิทธิ์

อยากให้กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มเดียวกัน หรือที่ความใกล้เคียง ระดับเดียวกัน

ศ.เกียรติคุณ ดร.อารี วิบูลย์พงศ์

คน ๆ หนึ่งที่จะออกไปทำงานต้องบูรณาการความรู้ทุกอย่างเข้ามาได้ การออกแบบให้ผู้เรียนไม่ได้เรียนทุกอย่าง ต้องทำให้เขาสามารถบูรณาการได้ด้วย

ด้านฝั่งอุปสงค์ ขอแบ่งปันเรื่องเศรษฐกิจสมดุลใหม่ ความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาวางรากฐาน ทั่วไปเรามองทางอุปทาน ซึ่งสุดท้ายถ้าไม่ตรงกับอุปสงค์ของตลาดก็พัฒนาได้ยาก แล้วจะทำอย่างไรจึงจะเปลี่ยนอุปสงค์ได้ ซึ่งเป็นเรื่องยากเปลี่ยนทัศนคติในเรื่องการบริโภค

เลิกประชุมเวลา 15.40 น.

รายงานการประชุม
การประชุมสรุปบทเรียนและเตรียมการเพื่อจัดทำข้อเสนอ
“โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขัน
ผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร”

วันอังคารที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558

ณ ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้มาประชุม

1. รศ.จตุรทัตทิพย์	ภัทราราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณเครือวัลย์	ชลนัย	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาเครดิตยูเนียน
3. คุณณัฐฐภักดิ์	ผู้ปรารถนาสิทธิ	หัวหน้าโครงการ การวิจัยและพัฒนาระบบสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร
4. น.ส.สายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
5. น.ส.อรวิภา	มากมิ่ง	นักวิจัย

เริ่มประชุมเวลา 10.30 น.

รศ.จตุรทัตทิพย์ ภัทราราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ในฐานะผู้ประสานงานโครงการและหัวหน้าทีมกลยุทธ์เข้าร่วมประชุมกับทีมวิจัย “โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกสถาบันเกษตรกร” มีวัตถุประสงค์เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทีมวิจัยหลังจากได้รับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในการนำเสนอ (ร่าง) รายงานฉบับสมบูรณ์ เมื่อวันที่ 28 มกราคม ที่ผ่านมา รวมถึงการดำเนินการวิจัยในปีที่ 2

จากความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒินักวิจัยจะทำการแก้ไขและปรับปรุงตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้แนะนำทีมวิจัย ดังนี้

1. เพิ่มเติมในเรื่องเนื้อหาอาชีพของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายงานวิจัย
2. เพิ่มกระบวนการวิชาการในบทสรุปผู้บริหาร ที่ต้องมีการรายงานผล มีข้อมูลย้อนกลับ

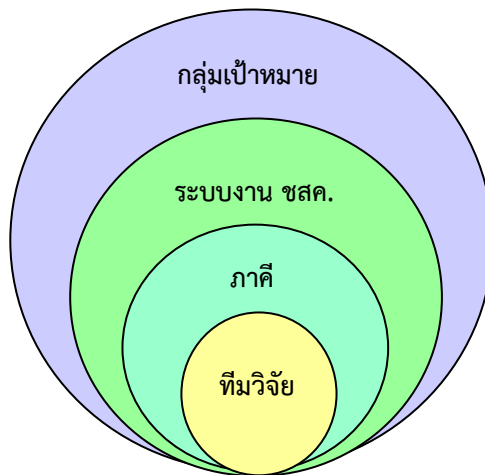
รวมทั้งผลการประเมินก่อน-หลัง

คุณณัฐฐภักดิ์ ผู้ปรารถนาสิทธิ หัวหน้าโครงการ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ถ้าผู้ทรงคุณวุฒิเข้าใจถึงเรื่องสหกรณ์ก็จะทำให้มองงานวิจัยออกง่ายขึ้น

คุณเครือวัลย์ ชลนัย ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาเครดิตยูเนียน กล่าวเพิ่มเติมว่า หลังจากที่ร่วมทำงานวิจัยในระยะหลัง เห็นว่างานวิจัยทำให้งานมีระบบระเบียบ มีประโยชน์ต่อส่วนงาน เมื่อก่อน

ทำงานมาไม่เคยได้ถ่ายทอด แต่ตอนนี้ได้มีการพัฒนาระบบการจัดการทางวิชาการของชุมชนสหกรณ์
เครดิตยูเนียนแล้ว

ผู้อำนวยการสถาบันฯ แนะนำทีมวิจัยว่า อยากให้งานวิจัยเป็น Best Practice เพื่อพัฒนา
ชสค. ต่อไป สำหรับหัวหน้าโครงการที่มีภาระงานหลัก และมีเวลาทำการวิจัยน้อยนั้น ขอความร่วมมือ
ให้ Form Team ขึ้นมาใหม่ มีการแบ่งงานกันทำอย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยในระยะต่อไป จะเริ่มต้นมา
ทีมวิจัย มีความร่วมมือกับภาคี เป็นต้นแบบระบบงานของ ชสค. และสุดท้ายก็ส่งผลถึงกลุ่มเป้าหมายที่
ได้วางไว้ ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 : กระบวนการทำงานของนักวิจัย

ในการเขียน Project Proposal ควรต่อยอดจากบทสรุปของชุดโครงการเดิมและจากข้อ
ค้นพบที่ตรงกับทิศทางยุทธศาสตร์ของ ชสค. ในการดำเนินการวิจัยในปีที่ 2 เป็นการต่อยอดงานวิจัยที่
ผ่านมา ต้องมีการ Literature Review เพิ่มในเรื่องโครงสร้างของ ชสค. บทบาทของสถาบันพัฒนาเครดิตยู
เนียน เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง มีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมจะมีรายละเอียด ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 : การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม

ในที่ประชุมในร่วมวางแผนการวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้ผลลัพธ์ ดังนี้

แผนการวิจัย

กิจกรรม	เดือน											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. ประชุมหารือภาคีกลุ่มเป้าหมายเพื่อเตรียมการ												
2. ประชุม Kick Off ร่วมกับทีมประสานงานกลางสำหรับการจัดทำแผนการวิจัยตามสัญญาและนำเสนอ Inception Report												
3. นำเสนอ Inception Report												
4. ประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิ วางกรอบกลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิ												
5. ยกร่างหลักสูตร												
6. นำเสนอ Progress Report						✓						
7. ประชุมที่มวิจัยกำหนดสาระการเรียนรู้ (2 แห่ง)												

กิจกรรม	เดือน											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
8. การนำไปทดลองใช้ในกลุ่มเป้าหมาย												
9. ติดตามประเมินผลและปรับปรุงเพื่อกำหนดเป็น Agenda ของสถาบันพัฒนาเครดิตยูเนียน												
10. นำเสนอ Final Report												✓

วัตถุประสงค์

- เพื่อต่อยอดการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกลไกสถาบันพัฒนาเครดิตยูเนียน เพื่อยกระดับสมรรถนะแต่กลุ่มเป้าหมายเครดิตยูเนียน
- เพื่อสร้างตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับชุมชนเข้มแข็งที่มีกลไกของสถาบันพัฒนาเครดิตยูเนียนสนับสนุน

ผลงานที่คาดหวัง

: 6 เดือน

- ตัวแบบหลักสูตรที่พัฒนาต่อยอดจากเดิมสำหรับเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย
- ผลการประเมินการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของกลุ่มเป้าหมายผ่านการอบรมและทำ Project Base Learning
- มีกรอบแนวทางการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้ของสถาบันพัฒนาเครดิตยูเนียน
- มีกรอบสมรรถนะผู้นำกลุ่มเป้าหมายของสถาบันพัฒนาเครดิตยูเนียน

ผลงานที่คาดหวัง

: 12 เดือน

- มีกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของสถาบันพัฒนาเครดิตยูเนียน
- มีภาคีเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มาช่วยสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรบุคคล
- มีผู้นำการเปลี่ยนแปลงของสหกรณ์เครดิตยูเนียนกลุ่มต่างๆ
- มีผลการประเมินการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มในระบบ

สรุปจากการประชุมครั้งนี้

1. ทีมวิจัยจะทำการแก้ไขปรับปรุงรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิตามที่ผู้ประสานงานโครงการแนะนำ

2. จะมีการ Form ทีมวิจัยเพื่อให้ตรงกับภารกิจของทีมวิจัยและเกิดประโยชน์ต่อ ชสค. มากที่สุด

3. ผู้ประสานงานโครงการและทีมวิจัยได้ร่วมกันวางแผนการวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ที่คาดหวัง

เลิกประชุมเวลา 12.30 น.

รายงานการประชุมสรุปบทเรียนและเตรียมการข้อเสนอโครงการวิจัยในปี 2558
โครงการวิจัย “การยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย”

วันอังคารที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558

ณ ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณอรุช	นวราช	หัวหน้าโครงการวิจัย
3. คุณดิษยา	ยศพล	นักวิจัย
4. คุณสุทิศ	จิราวุฒิพงษ์	นักวิจัย
5. คุณชฎทิพร	เม็งเกร็ด	นักวิจัย
6. คุณสุพจน์	สุขสมงาม	เจ้าหน้าที่วิจัย สว.สก.

เริ่มประชุมเวลา 14.00 น.

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้ประสานงานกลางชุดโครงการฯ ชี้แจงการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ได้กล่าวเปิดการประชุมสรุปบทเรียนและเตรียมการข้อเสนอโครงการวิจัยในปี 2558 โครงการวิจัย “การยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย” โดยที่ประชุมมีประเด็นการหารือคือ

1. ที่ประชุมมีการหารือสถานการณ์การดำเนินโครงการวิจัยที่มุ่งเน้นให้เกษตรกรยกระดับการผลิตให้ได้มาตรฐาน PGS โดยที่มวิจัยได้ประสานกับธนาคารกรุงไทย เพื่อดำเนินการจัดตลาดสุขใจ สัจจร ณ ธนาคารกรุงไทยสำนักงานใหญ่ โดยจะเริ่มจัดครั้งแรกในวันที่ 5 มีนาคมนี้

2. การปรับแก้ร่างรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 28 มกราคมที่ผ่านมา เสนอให้ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดย ผู้อำนวยการสถาบันฯ แนะนำให้ทีมวิจัยเพิ่มเติมข้อมูล คือ รายได้สุทธิของเกษตรกรก่อนเข้าโครงการและหลังเข้าโครงการ, ภาษีเครื่องขาย ผู้บริโภคที่เป็นลูกค้า, และ Map model ตัวละครในแต่ละโซ่อุปทาน

3. การจัดทำร่างข้อเสนอโครงการวิจัยปีที่ 2 ที่ประชุมร่วมหารือตั้งคำถามงานวิจัยคือแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ควรดำเนินการภายใต้ระบบและกลไกอย่างไร จึงจะสามารถนำประโยชน์สู่เกษตรกรรายย่อยและผู้บริโภคได้อย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ

1. เพื่อต่อยอดการยกระดับมูลค่าเพิ่มของผักอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อยผ่านกลไกกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน

2. เพื่อพัฒนาระบบการจัดการความรู้สู่ชุมชน และเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์รายย่อย

3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการโซ่อุปทานผักอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อย

โดยมีผลลัพธ์การวิจัยที่คาดหวังคือ 1. เครือข่ายธุรกิจผักอินทรีย์ที่บูรณาการความร่วมมือภาคีหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน สร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผักอินทรีย์แก่เกษตรกรรายย่อย 2. ชูความรู้แนวทางการยกระดับการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์แก่เกษตรกรรายย่อยสู่สากล 3. แนวทางการขยายผลเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ในประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีแผนการวิจัยประกอบด้วย 8 กิจกรรมหลัก คือ

กิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. การประชุมสนทนา กลุ่มเป้าหมายกับภาคีเพื่อ สร้างความเข้าใจใน Logical Framework งานวิจัย												
2. การจัดทำ Inception report ร่วมกับผู้ประสานงาน												
3. การส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร ในเรื่องการพัฒนา มาตรฐานการผลิต ลด ต้นทุนการผลิต และ ติดตามประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. การประชุมถอดบทเรียนกับ ภาคีธุรกิจในโซ่อุปทานผัก อินทรีย์			✓			✓			✓			✓
5. เจรจากรกิจเพื่อจัดการโซ่ อุปทานผักอินทรีย์ของกลุ่ม												
6. Progress Report						✓						
7. นำเสนอผลงานวิจัยในงาน เสวนาวิชาการ (15 ก.ย. 58)									✓			
8. Final Report												✓

ที่ประชุมได้นัดหมายทีมวิจัยส่งข้อเสนอโครงการวิจัยและรายงานการเงินในวันจันทร์ที่ 9 กุมภาพันธ์ นี้ เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

เลิกประชุมเวลา 17.00 น.

รายงานการประชุม

การประชุมสรุปบทเรียนและเตรียมการเพื่อจัดทำข้อเสนอ

“โครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย”

วันพุธที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558

ณ ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้มาประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. รศ.ศานิต แก้วเอี่ยม	แก้วเอี่ยม	หัวหน้าโครงการ การวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย
3. น.ส.สายสุดา ศรีอุไร	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
4. น.ส.อรวิภา มากมิ่ง	มากมิ่ง	นักวิจัย

เริ่มประชุมเวลา 09.30 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ในฐานะผู้ประสานงานโครงการและหัวหน้าโครงการวิจัย “โครงการวิจัยการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ที่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อย” มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและแก้ไขรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ตามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในการนำเสนอ (ร่าง) รายงานฉบับสมบูรณ์ เมื่อวันที่ 28 มกราคม ที่ผ่านมา และการวางแผนการดำเนินการวิจัยในปีที่ 2

จากความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหัวหน้าโครงการจะทำการแก้ไขและปรับปรุงตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้แนะนำหัวหน้าโครงการวิจัย ให้เพิ่มเติมเนื้อหา ดังนี้

1. เพิ่มเติมเนื้อหาเพื่อให้เห็น Best Practice จากเวทีข้อมูลป้อนกลับจากเกษตรกรรวมทั้งเพิ่มเติมรูปภาพที่มีเวทีการสนทนาร่วมกับเกษตรกร
2. ข้อค้นพบในเรื่องการวางแผนลดต้นทุน เพื่อเป็นข้อสังเกตเชิงนโยบาย
3. แผนธุรกิจด้านการตลาด ที่มีการเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ
4. สรุปปัญหาจากข้อค้นพบในการวิจัย ที่ต้องมีอุปสรรคในเรื่อง ต้นทุน ผลผลิต ข้อจำกัดของชาวนา ปัญหาจากปัจจัยภายนอกคือนโยบายของภาครัฐที่ไม่ต่อเนื่อง นโยบายข้าวอินทรีย์จากหลายหน่วยงานที่เข้าถึงเกษตรกรไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกษตรกรยังไม่เข้าถึงตลาดรวมถึงขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการผลิต

ในการดำเนินโครงการวิจัย ในปีที่ 2 ที่ประชุมได้ร่วมวางแผนว่า จะเป็นการต่อยอดจากการวิจัยในระยะที่ 1 ต้องมีแผนธุรกิจ การบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อให้มองเห็นภาพเชิงนโยบาย โดย

ผู้อำนวยการสถาบันฯ แนะนำให้หัวหน้าโครงการ Literature Review ในเรื่องที่มาของเครือข่ายเกษตรกร และเป้าหมายร่วมและได้มีการกำหนดรายละเอียดในการวิจัยปีที่ 2 ดังนี้

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์ผ่านกลไกเครือข่ายวิสาหกิจชาวนา ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์อำนาจเจริญ
- เพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบสนับสนุนส่งเสริมชาวนา ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์อย่างยั่งยืน

ผลงานที่คาดหวัง

: 6 เดือน

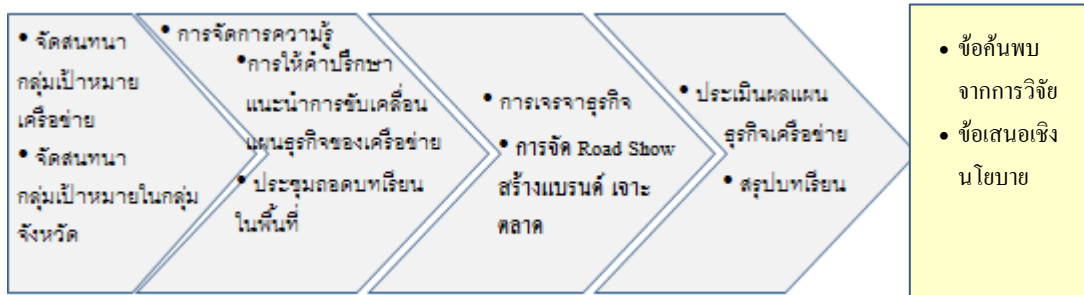
- แผนธุรกิจส่งเสริมการผลิต การตลาด
- แผนการทำนาของเกษตรกรนำร่องและการเชื่อมโยงสู่ตลาดของวิสาหกิจ
- กรอบทิศทางเชิงยุทธศาสตร์การส่งเสริมชาวนาผู้ปลูกข้าวอินทรีย์อำนาจเจริญ

: 12 เดือน

- การประเมินผล ผลิตภาพ คุณค่าและมูลค่าเพิ่มจากการขับเคลื่อนแผนธุรกิจ
- ตัวแบบแผนธุรกิจข้าวหอมอำนาจเจริญ เพื่อยกระดับมูลค่าเพิ่ม
- Platform การเชื่อมโยงพันธมิตรธุรกิจเครือข่ายฯ ในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน
- ข้อเสนอเชิงนโยบายและสาธารณะ

นิยามศัพท์

- การจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจ
- เครือข่ายคุณค่า
- เครือข่ายคุณค่าข้าวหอมมะลิสหกรณ์ไทย
- การสร้างแบรนด์
- การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน
- การทำนาอินทรีย์ มาตรฐานต่าง ๆ
- ฯลฯ

ข้อสรุปจากการประชุม

1. หัวหน้าโครงการวิจัยจะทำการปรับปรุงและเพิ่มเติมรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ตามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ
2. ที่ประชุมร่วมกันวางแผนการดำเนินโครงการวิจัยในปีที่ 2

เลิกประชุมเวลา 10.30 น.

รายงานการประชุมการจัดทำแผนธุรกิจ Farmer Shop by สหกรณ์โคนมนครปฐม จำกัด

วันพฤหัสบดีที่ 5 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558

ณ ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้มาประชุม

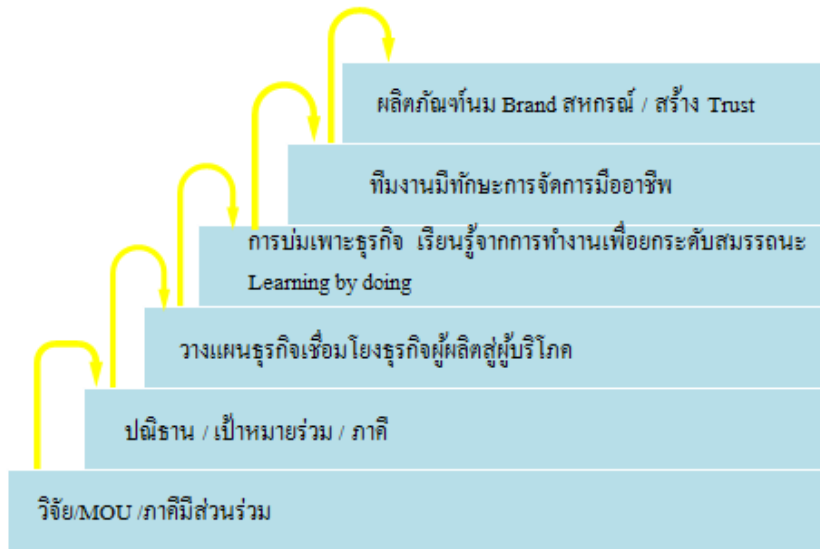
1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณอำนาจ	ศิริวรรณ	ประธานสหกรณ์โคนมนครปฐม
3. คุณทน	สารีสาย	ประธานฝ่ายร้านค้า/เหรียญกษาปณ์สหกรณ์โคนมนครปฐม
4. คุณนิคม	หมื่นสุดตา	เลขานุการสหกรณ์โคนมนครปฐม
5. คุณประสาน	แก้วสน	กรรมการสหกรณ์โคนมนครปฐม
6. คุณสังวาลย์	ทิมหอม	ผู้จัดการสหกรณ์โคนมนครปฐม
7. คุณนุชนารอด	ปิ่นกุ่มกীর	ผู้ช่วยผู้จัดการสหกรณ์โคนมนครปฐม
8. คุณศรัณญา	เลี้ยงอำนาจ	การตลาดสหกรณ์โคนมนครปฐม
9. คุณชญาน์ภักซ์	ยางงาม	สินเชื่อ/จัดซื้อสหกรณ์โคนมนครปฐม
10. คุณชญัญกมล	สมใจ	สารบรรณ/ร้านค้าสหกรณ์โคนมนครปฐม
11. คุณจิรนุช	ศรีน้อยเมือง	บัญชีนมโรงเรียนสหกรณ์โคนมนครปฐม
12. น.ส. สายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
13. น.ส. อรวิภา	มากมิ่ง	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา เวลา 10.15 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ เข้าร่วมประชุมกับ คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่จากสหกรณ์โคนมนครปฐม จำกัด ในการติดตามความคืบหน้าการขยายผลโครงการร้าน Farmer Shop ในที่ประชุมได้มีการพูดคุยถึงผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการจัดตั้งร้าน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

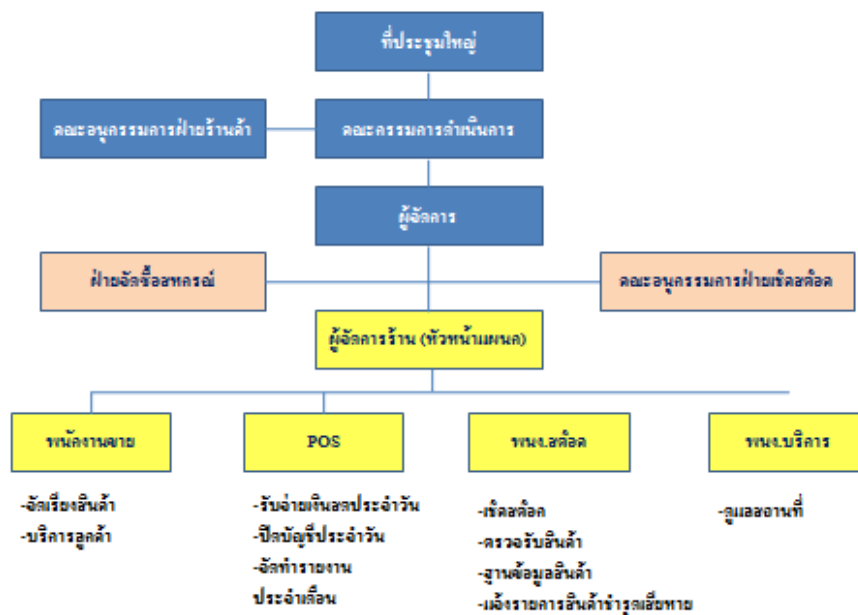
คุณอำนาจ ศิริวรรณ ประธานสหกรณ์โคนมนครปฐม จำกัด มีความคาดหวังว่า อยากให้มีลูกค้ามาเข้าร้านเยอะๆ รวมถึงมีผลิตภัณฑ์ของร้านจำหน่ายในร้านค้าด้วย

ผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้แนะนำว่า ในการขยายผลโครงการร้าน Farmer Shop ในระยะนี้ เป็นการยกระดับมูลค่าเพิ่ม ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของประธานฯ โดยจะเป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์ของร้านซึ่งก็คือ นมและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องของสหกรณ์ รวมถึงพนักงานของสหกรณ์ โดย Road Map จะเป็นดังนี้

Road map การยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องของสหกรณ์โคนมนครปฐม จำกัด

ประชุมได้มีการวางแผนธุรกิจร่วมกัน โดยจะเป็นการวิจัยร่วมกันเพื่อดำเนินการและกระจายผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์ ผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้แนะนำควรมีโครงการให้เจ้าหน้าที่นับจำนวนรถที่ผ่านเข้าออกหน้าร้านเพื่อทำการสำรวจตลาดและมองเป้าหมายที่จะมาใช้บริการ ต้องประสานงานกับหน่วยงานทางราชการว่าในอนาคตจะเป็นลูกค้าหรือไม่ ในการเปิดให้บริการต้องมีแผนพัฒนาบุคลากร (ทีมขาย) ของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ โดยโครงสร้างของทีมงานร้านค้าที่ได้วางแผนไว้ เป็นดังนี้

ที่ประชุมได้ร่วมหาแนวทาง “ทำอย่างไรคนถึงจะเข้าร้าน” ซึ่งได้ความคิดเห็นจากที่ประชุม ดังนี้

- ปรับบริการพนักงาน เน้นสร้างความประทับใจ ต้องมีแผนพัฒนาสมรรถนะพนักงานอย่างต่อเนื่อง ทันเหตุการณ์

- ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย มีโครงการสำรวจ ประเมิน และทำแผนธุรกิจ

- มีการจัด Event สร้างเครือข่ายสมาชิก/ผู้ซื้อ

- สถานที่น่าเข้า ต้องสร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่าง เช่น มุมสมาชิก มีเอกลักษณ์ สร้างบรรยากาศที่แตกต่าง

- สินค้าราคาเป็นธรรมด้วยกระบวนการวางแผนธุรกิจร่วมกันระหว่าง suppliers กับสหกรณ์ เพื่อผู้บริโภค

- สร้างแรงจูงใจลูกค้าใหม่เข้าร้าน มีกลยุทธ์การตลาด

- จัดหาสินค้าที่ลูกค้าต้องการ ต้องมีการสำรวจข้อมูล

- ต้องมีสัญลักษณ์/มีแผน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ลูกค้าแวะ เช่น คุยกับอบต. /

- วางแผนยุทธศาสตร์สร้างแรงจูงใจให้คนแวะ เช่น โครงการสำรวจเส้นทางเดินรถ, โครงการสำรวจลูกค้า, โครงการสำรวจครัวเรือนสมาชิกมีผลิตภัณฑ์

หลังจากนั้นได้มีการหาข้อสรุปการตั้งชื่อร้านสหกรณ์ โดยในที่ประชุมมีมติให้ใช้ชื่อ “ศูนย์กระจายสินค้า Outlet สหกรณ์โคกมนครปฐม” โดยจะมีการจัดมุมหนึ่งของร้านให้เป็นมุม Farmer Shop มีโครงสร้างแนวคิดของ Farmer Shop ผู้อำนวยการสถาบันฯ แนะนำให้สหกรณ์นำสินค้าตัวอย่างมาร่วมพิจารณาเพื่อคัดเลือกในที่ประชุมและต้องมีการทำแผนธุรกิจหาเครือข่าย Suppliers ในการวางผังร้าน ต้องมองว่าจะออกแบบอย่างไรให้ดึงดูดคนให้เข้าร้าน สุดท้ายเพื่อให้เกิด Brand Image ของสหกรณ์ แต่ในระยะแรกขอให้มีการจัดตั้งตลาดเกษตรกร เพื่อหาแนวทางและมองกลุ่มเป้าหมายก่อนที่จะเปิดศูนย์กระจายสินค้าให้บริการและสุดท้ายประธานสหกรณ์ ได้กล่าวขอบคุณผู้อำนวยการสหกรณ์ที่ให้แนวคิด ซึ่งเป็นการจุดประกาย ให้กับสหกรณ์ โดยทีมงานจะดำเนินงานต่อไปและขอนัดวันประชุมอีกครั้ง ในวันพฤหัสบดี ที่ 5 มีนาคม 2558

สรุปจากที่ประชุม มีรายละเอียด ดังนี้

1. โครงการนำรถที่ผ่านร้านเพื่อมองกลุ่มเป้าหมาย
2. ประสานงานหน่วยงานราชการต่างๆว่าในอนาคตจะเป็นลูกค้าหรือไม่
3. แผนพัฒนาบุคลากร(ทีมขาย)ของสหกรณ์

4. นำสินค้าตัวอย่างมาร่วมพิจารณาเพื่อคัดเลือก
5. ทำแผนธุรกิจหาเครือข่าย Suppliers
6. การวางผังร้านต้องมองว่าจะออกแบบอย่างไรให้ดึงดูดคนให้เข้าร้าน
7. เกิด Brand Image
8. จัดตั้งตลาดเกษตรกร เพื่อหาแนวทางและมองกลุ่มเป้าหมายก่อนที่จะเปิดศูนย์กระจาย

สินค้าให้บริการ

เลิกประชุมเวลา 12.30 น.

รายงานการประชุม
การประชุมสรุปบทเรียนและเตรียมการเพื่อจัดทำข้อเสนอ
“โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขัน
ผ่านกลไกหน่วยงานราชการ”

วันศุกร์ที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558

ณ ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ ห้อง 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้มาประชุม

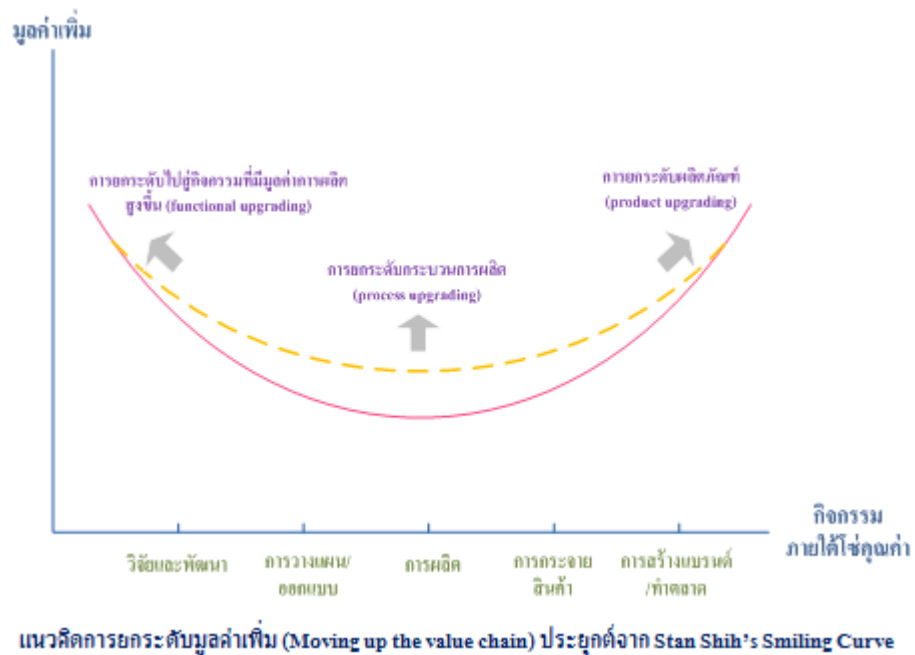
1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณวินัย	เมฆดำ	หัวหน้าโครงการ การวิจัยและพัฒนาระบบสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานราชการ
3. น.ส.สายสุตา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
4. น.ส.อรวิภา	มากมิ่ง	นักวิจัย

เริ่มประชุมเวลา 09.45 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ในฐานะผู้ประสานงานโครงการและหัวหน้าทีมกลยุทธ์เข้าร่วมประชุมกับหัวหน้าโครงการวิจัย “โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานราชการ” มีวัตถุประสงค์ 3 เรื่องคือ 1. สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์การนำยุทธศาสตร์ของสปก. ที่เป็น MOU ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบในงานวิจัยไปนำเสนอต่อคณะกรรมการ สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ในการปฏิรูปประเทศ 2. การปรับปรุงและแก้ไขรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ตามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในการนำเสนอ (ร่าง) รายงานฉบับสมบูรณ์ เมื่อวันที่ 28 มกราคม ที่ผ่านมา 3. ร่วมกันวางแผนการดำเนินการวิจัยในปีที่ 2

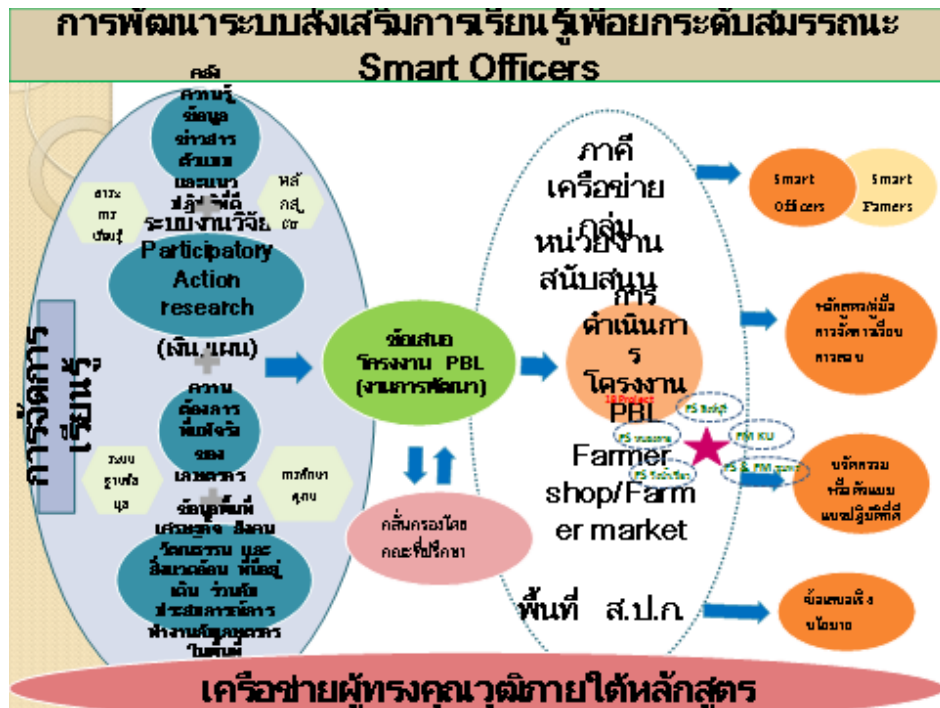
ผู้อำนวยการสถาบันฯ จะนำผลงานวิจัยจาก “โครงการวิจัยการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านกลไกหน่วยงานราชการ” ไปนำเสนอต่อคณะกรรมการ สปช. ที่ส่งผลให้มีการพัฒนาเกษตรกร ใน 3 ด้าน คือ ทักษะ วิธีคิด และทัศนคติ ที่จะสร้างความสมดุลทั้งในชีวิตและการประกอบอาชีพ ในการดำเนินโครงการวิจัยเป็นไปในรูปแบบ Project Base Learning (PPL) และสุดท้ายผลลัพธ์จากการวิจัยที่คาดหวังคือ มียุทธศาสตร์ มีบทวิเคราะห์ให้กลุ่มเป้าหมาย “คิดเก่ง ทำเป็น เห็นอนาคต” ที่เป็นการยกระดับสมรรถนะเกษตรกรรุ่นใหม่

สำหรับเรื่องการปรับปรุง แก้ไขรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ตามความคิดเห็นจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้แนะนำว่าควรแยกสาระการเรียนรู้ในบทที่ 3 แยกออกมาเป็นเล่ม หลักสูตร เพื่อให้ผู้สนใจโครงการเข้าถึงได้ง่ายขึ้น และต้องเพิ่มรายละเอียดในบทสรุปผู้บริหารที่ต้องชี้ให้เห็นว่า มีการกำหนดสมรรถนะอย่างไร มีสาระการเรียนรู้อะไรบ้าง และต้องมีการใช้แนวคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่มดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 : แนวคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่ม

ข้อค้นพบจากการวิจัยควรเพิ่ม Conceptual frame work ดังรูปที่ 2 ที่มีการบูรณาการภารกิจงานของ สปก. การพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะโดยแนวคิด Smart Officers โดย Road Map ของการวิจัยจะมีรายละเอียดตามรูปที่ 3

รูปที่ 2 : Conceptual frame work ในการวิจัย

Road map

รูปที่ 3 : Road Map ในการวิจัย

การวิจัยในระยะต่อไป

การวิจัยในระยะต่อไปจะดำเนินการตาม Platform ของการยกระดับสมรรถนะ Smart Officers โดยใช้กลไกการถ่ายโอนความรู้จากการวิจัยภายใต้หลักสูตร Smart Officers และ โครงการ Project base learning: PBL เพื่อการฝึกทักษะ ประสบการณ์ของ Smart Officers & Smart Farmers ที่มี 18 โครงการ โดยสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี สปก. จะได้ขยายผลนำไปใช้ในภารกิจของสปก. ต่อไป

สำหรับการวิจัยในปีที่ 2 จะมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงสาระของหลักสูตร Smart Officers โดยจะคัดสรรเจ้าหน้าที่สปก. ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ และดำเนินการตามกรอบแนวคิดในปีที่ 1 และเพิ่มการจัดตั้งและดำเนินงานศูนย์เรียนรู้มีชีวิตของสปก. ร่วมกับภาคีในการถ่ายโอนความรู้จากการวิจัยสู่ภาคปฏิบัติที่จะเชื่อมโยงการนำผลผลิตจากการวิจัยสู่ผู้บริโภคและสาธารณชน

การดำเนินการในปีที่ 2 จะเป็นไปตาม Logical Framework ที่คาดหวังจะได้ผลผลิตเป็นรูปแบบ Smart Officers & Smart Farmers ตามคุณสมบัติสมรรถนะที่กำหนด

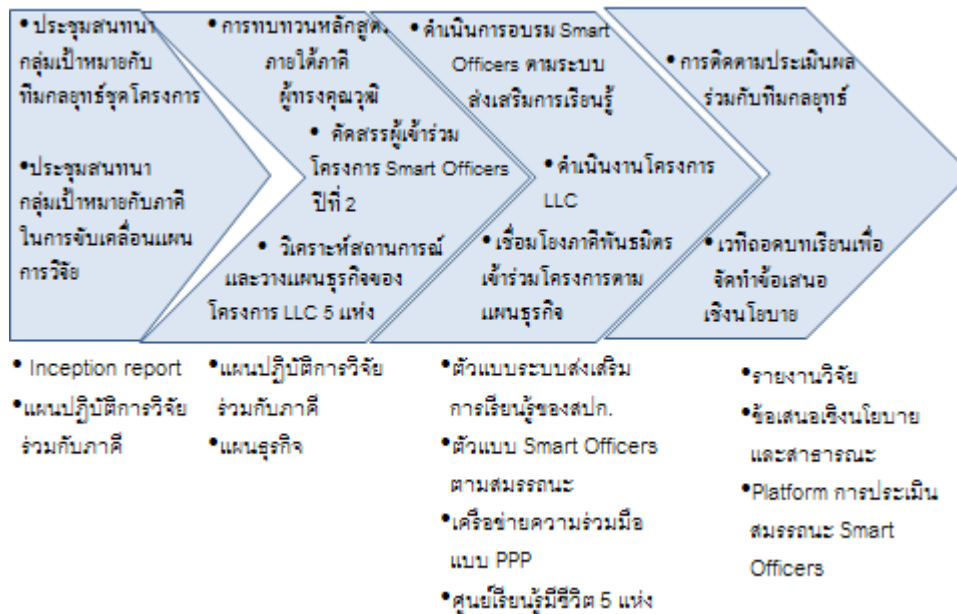
วัตถุประสงค์

- เพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้สู่การยกระดับสมรรถนะเป็น Smart officers ในภารกิจหน่วยงานสปก.
- เพื่อบูรณาการความร่วมมือกับภาคีในการสร้างนวัตกรรมต้นแบบธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงการนำผลผลิตของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสู่ผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน
- เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการปฏิรูปการเกษตรไทยในแนวทางยุทธศาสตร์ประเทศ

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

- ต้นแบบระบบส่งเสริมการเรียนรู้สู่ Smart Officers ตามสมรรถนะที่คาดหวังของสปก.
- การขยายผลระบบการส่งเสริมเรียนรู้ Smart Officers ภายใต้ภารกิจแผนงานสปก.
- มีศูนย์เรียนรู้มีชีวิตในชุมชนที่แสดงให้เห็นการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์
- ภาคีเครือข่าย PPP มาร่วมกันพัฒนาการจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กระบวนการวิจัย

แผนการวิจัย

กิจกรรม	เดือน											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. ประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมายกับทีมกลยุทธ์ชุดโครงการ												
2. ประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมายกับภาคีในการขับเคลื่อนแผนการวิจัย												
3. นำเสนอ Inception Report	✓											
4. การทบทวนหลักสูตรภายใต้ภาคีผู้ทรงคุณวุฒิ												
5. การจัดทำหลักสูตรวางระบบส่งเสริม Smart Officers ภายใต้ภารกิจ สปก.												
6. คัดสรรผู้เข้าร่วมโครงการ Smart Officers												
7. ดำเนินการพัฒนา Smart Officers												
8. การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับภาคีเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์และออกแบบธุรกิจ												
9. การประสานงานเพื่อจัดตั้งศูนย์เรียนรู้มีชีวิตตามกรอบธุรกิจที่ได้ออกแบบไว้												
10. การจัดทำแผนธุรกิจภายใต้ทีมกลยุทธ์												
11. การดำเนินธุรกิจศูนย์เรียนรู้มีชีวิต (5 แห่ง)												

กิจกรรม	เดือน											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
12. การจัดทำและนำเสนอรายงานวิจัย						✓						
13. การติดตามประเมินผลของนักวิจัยร่วมกับทีมกลยุทธ์ในพื้นที่การวิจัย												
14. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์ถอดบทเรียน												
15. นำเสนอข้อค้นพบจากการวิจัยและข้อเสนอเชิงนโยบายกับผู้บริหารสปก.												

สรุปจากการประชุมครั้งนี้

1. หัวหน้าโครงการจะทำการแก้ไขปรับปรุงรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ตามความเห็นของผู้ทรงตามที่ผู้ประสานงานโครงการแนะนำ
2. ผู้ประสานงานโครงการและทีมวิจัยได้ร่วมกันวางแผนการวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ที่คาดหวัง

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.